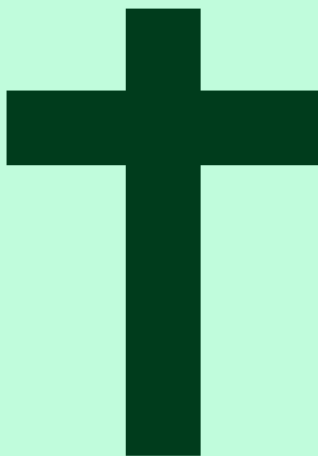

Mattup ki Taasuwa ere Aware

Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

Mattup ki Taasuwa ere Aware
Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mukulu)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
523c1c0a-f8ac-5d2f-aebe-7063b0de6b23

Contents

Matiye	1
Markus	60
Lik	97
Zaŋ	158
Naabo	201
Romeŋ	257
1 Korent	284
2 Korent	310
Galat	327
Epez	336
Pilip	345
Kolos	352
1 Tessaloni	359
2 Tessaloni	365
1 Timote	369
2 Timote	377
Tit	382
Pilemon	385
Eber	387
Zak	408
1 Piyer	415
2 Piyer	423
1 Zaŋ	428
2 Zaŋ	434
3 Zaŋ	436
Ziid	438
Apokalipse	441

Rabila Majjaanawa k'Isa Matiye yi riije

*Enj urzi k'ono donj kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Matiye yi riije. Matiye geñ yonj wede sedfu jibaaye, Isa yi y' wike kono y'a t'ise sanallusizi.

Adda mattupadi ette Matiye yi kaza t'urzi mummino an ehe Isa me, naabadi ere y'ize a siido, dooyiso ere yi duuye duwo wo urzi k'untadi ti baldiyadi pay. Isa y'an di gizite urzi Raa a duwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a donj k'eeni, yi-lommite siitandani wo yi d'isiyo suldi baadan donj i-ceeriyi ekki duwo.

Matiye yi riije Rabila Majjaanawa ette a zembadi Yawudiyagi, kono y'an di kize ki kotto Isa yonj Wede k'Uttiyo wede nebiyagi an ruutite ti kaaga adda mattup ki Raa. Geñ yonj Almasi Raa yi biire, wo mozigo goole wede a etto.

Wo de ti poone Isa y'an ti'n gize a donj k'Izirayel suldi donj ki Moziko Raa me, injkino tonj kane donj dokkiyadanj batum an di y' giigira. Kane an d'ele urzi Isa an di y'iide, wo yonj y'a bilde ti diine donj unto, y'a ingile k'awwa ki kandaane.

*Ita mongidagi k'Isa Almasi
(Lik 3.23-38)*

¹ Kun ollo, enj sumbiyagi k'ita mongidagi k'Isa Almasi, yonj ti biza bumbu mozigo Dawut, wo yode Dawut batum ti biza bumbu k'Ibirayim.

² Ibirayim y'a t'ehe Isaaka, Isaaka y'a t'ehe Yakup, Yakup y'a t'ehe Ziida kane ti zembadi.

³ Ziida y'a t'ehe Pares ti Zara, kane geñ meedanj Tamar. Pares y'a t'ehe Ezironj, Ezironj y'a t'ehe Aranj. ⁴ Aranj y'a t'ehe Aminadap, Aminadap y'a t'ehe Nasonj, Nasonj y'a t'ehe Salmo. ⁵ Salmo y'a t'ehe Booz, Booz meedi Raahap. Booz y'a t'ehe Ibet, Ibet meedi Riit. Ibet y'a t'ehe Zeese, ⁶ wo Zeese y'a t'ehe mozigo Dawut.

Mozigo Dawut y'a t'ehe Salamonj, Salamonj meedi ere ki Iri. ⁷ Salamonj y'a t'ehe Robowan, Robowan y'a t'ehe Abbiya, Abbiya y'a t'ehe Aza. ⁸ Aza y'a t'ehe Zozapat, Zozapat y'a t'ehe Zoram, Zoram y'a t'ehe Ozijas. ⁹ Ozijas y'a t'ehe Yotam, Yotam y'a t'ehe Akaz, Akaz y'a t'ehe Ezekiyas. ¹⁰ Ezekiyas y'a t'ehe Manase, Manase y'a t'ehe Amonj, Amonj y'a t'ehe Zoziyas. ¹¹ Zoziyas y'a t'ehe Yekoniyas ti zembadi, a ozzine geñ donj k'Izirayel an ti'n ziki buliko ki siido Babiloon.

¹² Aame donj k'Izirayel an ti'n ziki buliko ki siido Babiloon manj, Yekoniyas y'a t'ehe Salatiyel, Salatiyel y'a t'ehe Zorobabel. ¹³ Zorobabel y'a t'ehe Abbiyut, Abbiyut y'a t'ehe Eliyakim, Eliyakim y'a t'ehe Azor. ¹⁴ Azor y'a t'ehe Sadok, Sadok y'a t'ehe Asim, Asim y'a t'ehe Eliyut. ¹⁵ Eliyut y'a t'ehe Eliyazar, Eliyazar y'a t'ehe Matan, Matan y'a t'ehe Yakup. ¹⁶ Yakup y'a t'ehe Yusup kule ki Mariyam, tode ere t'a ehe Isa, yonj an di y' waaku Almasi Raa yi biire.

¹⁷ Injkino manj an di gize ita mongidagi koomat makumu pide, iise ti Ibirayim bini Dawut. Sanj ita mongidagi koomat makumu pide, iise ti Dawut bini sokiyo donj k'Izirayel ki siido Babiloon. Sanj ita mongidagi koomat makumu pide, iise ti sokiyanj ki siido Babiloon bini ehiyo k'Almasi Raa yi biire.

Ehiyo k'Isa Almasi

18 Kun ollo t'urzi tuuku an d'ehe Isa Almasi me. Mariyam ere t'a yi t'eha gette tod' t'ibire Yusup. Wo ki poone an di kooná boy botto geñ, ti-ti ziiḍa mahuwe ti toogo k'Unde Kamileñ ki Raa. 19 Yoñ Yusup kule k'ebiratú geñ yoñ wede ki diine, yi ki dehu y'a ki ti waare ye, inĵino mañ y'a dihe y'a t'arga ti tuddutú kañ mookiko. 20 Aame y'ilke inĵino mañ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuna kañ suniye wo yi di ruute, y'ede: «K'ollo, Yusup kee wede ti biza bumbu Dawut, kee k'orgide ye, ki ti soodo ere k'ebirayá Mariyam te, kono uló wede ti t'eha geñ yoñ y'ettiyo t'urzi toogo k'Unde Kamileñ. 21 Tod' t'a t'eha uló wo k'a yi waaka sundí Isa*, kono yoñ geñ y'a utta donjzi ti oldikadañ.»

22 Sulḍi pay geñ a iina kono a-t'ette a ono don Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede: 23 «Kun ollo, uto koñso t'a seeda mahuwe wo t'a t'eha uló, an di y' waaka sundí Emanuwel†.» Suma gette i-kaza «Raa ti kine.»

24 Aame Yusup yi t'inne mañ, y'a t'ize munda wede maaleeka ki Galmeega Raa yi-ruute y'aase, y'a ti ziiḍa eddii Mariyam te. 25 Wo yi k'iide tuddutú ye bini t'a t'ehe uló wede Yusup y'a yi wiike sundí Isa.

2

Don suuniyo moldali

1 Isa an y'ehe a Betilehem geeger ki siido Ziide, aame geñ Erod yoñ mozigo. Isa an ti y'ehe mañ, don suuniyo moldali an d'iido ti kese peedo ge-koliyo, an d'iiney a geeger Zeruzalem 2 wo an tunde duwo, an'de: «A too me mozigo Yawudiyagi wede an ehe me? Kaye ay wullo moolayi ti

kese peedo ge-koliyo wo ay iido ay i d'ottile.» 3 Aame mozigo Erod y'illiga rabila gettiyo mañ, y'a iddira ti don geeger Zeruzalem pay a itadi. 4 Inĵino mañ y'a-tusse kane deero don sedefe ti don suuniyo k'oogoro don adda siido gette pay, wo y'anni tunde, y'ede: «A too me Almasi Raa yi biire, an di y' t'ehey me?» 5 Kane an i di ruute, an'de: «A Betilehem siido Ziide, kono enno ono don nebi yi riine ti kaaga adda mattup ki Raa, y'ede:

6 «Wo kune don ki geeger Betilehem siido Ziide, derec geegirgun tod'te neñko a ki jiire ye ti diine geegiryagi ki Ziide me», kono ti tode i d'adfa mozigo y'a dokka donzó Izirayel*.»

7 Inĵino mañ mozigo Erod y'anni wiike don suuniyo moldali geñ kañ ombide, kono y'a sedefe mekk'ono, y'ede: «T'ume muno moole y'ud'fo, kun yi wulle me?» 8 Mañ y'an di'n igibe ki Betilehem, y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, ulóñ kun yi dehiti ki koduwo, wo aame kun y'uuno mañ, kun o d'agibi kono nuñ ton mañ n'a etta ni d'ottiley kay.»

9 Aame mozigo Erod y'an ti ruutite inĵino mañ, don suuniyo moldali an d'inĵile, wo geñ an di y' wulle sey moole wede an wullo ti kese peedo ge-koliyo geñ me. Yoñ ki daanadañ yi d'ettiyo d'ettiyo bini y'iiney t'ekki boy wede uló adda mañ, y'a t'ihira. 10 A wolliso ki moole wede an wullo geñ, adda a ùne t'unṣuwo baadañ. 11 Kane an iiney mañ, an t'iide k'adda boy an d'uuney uló ti meedi Mariyam wo an di dikke an t'uttile a daana k'ulo. Sañ mañ sandupiyagañ an t'ihinte, an t'ud'fo sulḍi don an

* 1:21 1.21 Isa ti ono Yawudiyagi, Zozuwe, i-kaza «Raa y'elo uttiyo.» † 1:23 1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 7.14. * 2:6 2.6 Kun wollo adda mattup ki Mise 5.1.

ziko, aakede: dap, sulđi koddiiyo eedfiyadan unşe wo dunnu sundi mirr zooyayi ooŋe geŋ, an i d'ele a ulo. ¹² Saŋ maŋ Raa y'an di tuuke kuudan kaŋ suniye, y'ede: «Kun kima ye ki tukk' Erod me.» Injino maŋ kane an di-gime siidadan t'urzi doolo.

Okko ki siido Misir

¹³ Aame doŋ suuniyo moldali an ingile maŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuney Yusup kaŋ suniye wo yi di ruute, y'ede: «Yusup kesiko ki t'oozo, ki t'ambo ulo ti meedí, kun t'ombo ki siido Misir. Kun di lekki bini onniyo ere n'a di roota, kono mozigo Erod yi y' deha ulo ki tówwadi.» ¹⁴ Injino maŋ a diddo gettiyo batum Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umbe ulo ti meedí, an t'umbe ki siido Misir. ¹⁵ A siido Misir gette an di likko bini unto ki mozigo Erod, geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede: «Uló'ŋ n'a ti y' wiiko y'a t'uddo ti siido Misir me†.»

Tówwo k'inŋi a geeger Betilehem

¹⁶ Aame Erod yi zuune doŋ suuniyo moldali an ti y' mibilde maŋ, y'a gulkuwe baadan. Maŋ y'an di ruute a asigiryagi an di-t'ide a Betilehem ti illiyagi doŋ i ti d'uule geŋ, inŋi kuuli pay doŋ k'ozzine sire a d'iigo. Ozzinagi sire geŋ a-t'ide t'ume wede doŋ suuniyo moldali an i ruute moole y'udde. ¹⁷ Geŋ injino a iina kono a-t'ette a ono doŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi, y'ede: ¹⁸ «Duwo an d'illiga tarkuuse ki d'ollite mōolo baadan a geeger ki Rama‡.

To Rasel§ ti mōolo k'inŋitú, wo an ti selliyo toŋ ti k'ooyiso ye, kono inŋitú an t'inda*.»

Kama ki siido k'Izirayel

¹⁹ Saŋ mozigo Erod y'inda maŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuney Yusup kaŋ suniye a siido Misir, yi di ruute, ²⁰ y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo ulo ti meedí, kun di kama ki siido k'Izirayel kono doŋ i dehu tówwo k'ulo geŋ an t'inda.» ²¹ Injino maŋ Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umbe ulo ti meedí, an di-gime ki siido k'Izirayel. ²² Aame Yusup y'iiney a siido k'Izirayel maŋ, y'a illiga rabila ki mozigo wede i gili a siido Ziide geŋ, yoŋ ulo ki Erod sundi Arkeleyus. Aame geŋ orgiso t'a yi ziida k'ettiyo k'adda siido Ziide me. Maŋ Raa yi di tuuke kuudi kaŋ suniye, t'ume geŋ y'a ingile ki siido Galile. ²³ Y'iide'ŋ y'a-guune a geeger sundutú Nazaret. Geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi, y'ede: «Yoŋ an di y' waaka wede ti geeger Nazaret.»

3

Kazita ki Zaŋ Batis

(Markus 1.2-6; Lik 3.1-6; Zaŋ 1.19-23)

¹ Saŋ ozzinagi k'ita maŋ, Zaŋ Batis geŋ y'a t'iide k'adda balda ki siido Ziide wo y'a iise kazita, yi d'eesiyo: ² «Kun ti kama lekkiyagun kono Moziko Raa t'iina goppon.» ³ Zaŋ geŋ yoŋ wede nebi Ezayi y'a ruute taayadi ti kaaga, y'ede: «Doŋ an d'ollige golla ki wedusu yi d'ollite adda balda, yi d'eesiyo:

† 2:15 2.15 Kun wollo adda mattup ki Oze 11.1. ‡ 2:18 2.18 Rama, tod'te geeger ki doŋ biza bumbu k'Epirayim yoŋ ulo Yusup mogadi Rasel ere Yakup, tod'te t'awwa Zeruzalem suma kuɓbaara koomat makumu sire goppon ti Betilehem. § 2:18 2.18 Rasel, gette tod'te moga k'Epirayim, wo aa meede ki doŋ k'Izirayel pay. Wo injino a onniyo ere doŋ pay an mōolo k'inŋizan i t'inda geŋ aa i mōolo tode Rasel batum. * 2:18 2.18 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.15.

Kun i t'okkonj urzi Galmeega,
erkiyagí kun i ti'n okkonj ki diine
delele*.»

⁴ Zanj geñ kallayí y'ossiyo an indigo k'ilali zinzo, wo ser a tooni ki golmodo. Ombadí gannoori ti madde. ⁵ Injino manj donj baadanj ti geeger Zeruzalem, ti siido Zide gette pay, wo ti siido ere a biza k'oooye Zurden gette pay an d'ettiyo tukki Zanj. ⁶ An t'oodfibe addanj a urzi k'oldfikadanj a daana duwo pay, wo yonj yi-ti'n suyyiso batem adda k'oooye Zurden.

⁷ Aame Zanj yi wulle kane Pariziyenj ti Saduseyenj baadanj an'tiyo tuddí kono y'a ti'n suyye batem manj, y'an di ruute, y'ede: «Kune donj ulpi aakede manjkikagi! Wee wee un gize urzi wede kun t'alda ti booro ki Raa ere ettiyo gopponj te? ⁸ Injino manj kun iso naabo ere beehiye, geñ a kize kun ti gime lekkiyagunj. ⁹ Wo kun roote ye adda k'addugunj: “Kaye mugiyey Ibirayim me”, kono kun t'alda ti booro Raa te. Wo kun ollo n'un di rooto: Ti monjali enj minj, Raa y'aane yi d'adde duwo a t'ise ita k'inñi k'Ibirayim me. ¹⁰ Ankeñño booro Raa i guute gopponj, tod'te aa wede yi t'umbe ulpaasi y'adokkidfa inda ti sondayzanj pay: Undumu tuuku yi k'ehiyo inñi beehiye ye manj, an di-dekka an di sedfa adda k'uwwo mendí. ¹¹ Nunj n'unni suyyiso batem t'ahu kono a kize kun ti gime lekkiyagunj, wo de wede ettiyo k'itadó geñ yonj toogo yi jüre nunj, wo nunj ni k'iide n'a ki t'oddipe tobiyagí ye. Yonj y'unni suyya batem t'Unde Kamilenj wo ti uwwo†. ¹² Wo yonj y'a dekka booro aakede wedusu yi t'umbo munda ki soldfe a beezí, y'a silda koduwo, inñi yi-t'oba giyye,

wo odfo y'a t'ogga mentú adda k'uwwo ere i k'unto ye.»

Suyyiso batem k'Isa

(Markus 1.9-11; Lik 3.21-22; Zanj 1.29-34)

¹³ Injino manj ti siido Galile Isa y'a iide ki tukki Zanj a biza k'oooye Zurden kono Zanj y'a ti y' suyye batem. ¹⁴ Aame geñ Zanj y'a dihe y'a-tooge, wo yi di ruute, y'ede: «Nunj minj a ni suyye batem kee, de mummino kee ki d'ettiyo ki tukki nunj n'a ki suyye batem me?» ¹⁵ Wo de Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ankeñño kee k'ooyo ki ti'n suyyi batem, kono t'urzi enño kine in d'ise suldfi donj pay ki diine a-t'ette a naabo ere aa Raa yi dehu.» Injino manj Zanj y'a iyye y'a ti y' suyye batem. ¹⁶ Aame Isa yi ti y' zuyye batem wo y'adfiya t'adda k'ahu manj, a kaamiki kandaane a t'ihina wo y'a wulle Unde Raa ti deegu ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddí. ¹⁷ Wo duwo an d'illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede: «Enj Ulo nuuno ni y' giyye baadanj, ulbó unje ti yode me.»

4

Naamiya daggiya k'Isa

(Markus 1.12-13; Lik 4.1-13)

¹ Sanj manj Unde Raa t'a-di t'iide Isa k'adda balda kono Meeda siitandani t'a yi naame daggiya. ² Y'a likke didfo ada pide onnu ada pide daa k'ombo, manj mosogo t'a yi ziida. ³ Meeda siitandani t'a d'iide sirpadí kono t'a yi naame daggiya, wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto manj, k'elo urzi a monjali enj a-kime ombó.» ⁴ Wo Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Konj te m'ollo, ono enj an riñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Lekkiyo wedusu tod'te t'urzi k'ombo bizí

* **3:3** 3.3 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3. † **3:11** 3.11 Uwwo: I-kaza ise yi'n di'n ise kamilenj, ise booro Raa. * **4:4** 4.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3.

ɗanɗal ye, wo t'urzi k'ono ɗonj pay addiya ti bize Raa*.”»

⁵ Tinj geɗ Meeda siitandani t'a-di t'iide Zeruzalem geeger ere kamileɗ, t'a-ti y' ziipe t'ekki Boy Raa a ume wede awwa, ⁶ wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto maɗ, t'awwa geɗ k'oldi k'a zamba siido, kono ono eɗ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Raa y'an di roota maaleekiyagi kono kee, wo an gi di seeda beezan kono k'a t'aldá zondá a ki t'oggo ekki mukkolo ye†.”»

⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono eɗ an riine sey ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Kee Galmeega Raazá ki y' naame ye†.”»

⁸ Saɗ maɗ Meeda siitandani t'a-di t'iide sey k'ekki mukkolo so-horo a jiiire, wo ti di gizite moziko duniya pay ti laalatú, ⁹ wo ti di ruute, t'ede: «Suldi eɗ n'a di t'ela pay a kee, aame ki-dikka wo k'o uttila maɗ.» ¹⁰ Injino maɗ Isa yi di ruute, y'ede: «Meeda siitandani, mi ledfo ti tudd me! M'ollo, ono eɗ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Kee k'ottilo a Galmeega Raazá, wo geɗ a yode ɗanɗal ki naabo me§.”»

¹¹ Aame geɗ Meeda siitandani t'a y'iili. Saɗ maɗ maaleekiyagi an a d'iide sirpadí wo an i di naabiya.

Eesiyo naabo k'Isa a siido Galile

(Markus 1.14-15; Lik 4.14-15)

¹² Isa y'illiga Zaɗ Batis an ti y' ziida ɗanɗay maɗ, aame geɗ y'a t'iide ki siido Galile. ¹³ Y'iiney maɗ y'a ki likke ye a Nazaret me, y'a injile y'a likke a Kapernayim, geeger ere a biza bar ki Galile adda siido Zabilon ti Nepitali.

¹⁴ Geɗ a iina kono a-t'ette a ono ɗonj nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede:

¹⁵ «Kune ɗonj siido Zabilon ti Nepitali,

gopponj ti biza bar ki Galile, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo k'ooriyo,

siido Galile gette, i lekkiyo kane ɗonj Yawudiyagi ye.

¹⁶ Kane ɗonj i lekkiyo adda zimolo geɗ

an wulle toore Raa.

Kane ɗonj i lekkiyo adda k'undiso k'unto geɗ

toore Raa y'an da t'an gili*.”»

¹⁷ T'ume geɗ Isa y'a iise kazita k'ono, yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagun kono Moziko Raa t'iina gopponj.»

Sanalliyagi ɗonj ki poone

(Markus 1.16-20; Lik 5.1-11)

¹⁸ Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, maɗ yi d'uune zamba sire, Simo wede an yi waaku sundi soo te Piyer, ti leemadi Andire. An kakkiya lebidfo k'adda bar kono kane naabadaɗ sawwiya puuni. ¹⁹ Maɗ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nunj n'un di'n isa ɗonj dehuu duwo kono an d'etto k'urzizo.» ²⁰ A kaamiki lembidaganj an d'iili, an di y' diine. ²¹ Tinj geɗ Isa y'a iide ki ɗaana maɗ, yi d'uuney zamba sire ti doolo, Zak ti leemadi Zaɗ inji Zebede, kane adda tooko ti meeganj Zebede an okkime lembidaganj. Maɗ Isa y'a ti'n wi-ike. ²² A kaamiki, tooko ti meeganj an d'iili wo kane an di y' diine.

Isa ti ɗonj duuru

(Markus 1.39; Lik 4.44; 6.17-18)

²³ Saɗ maɗ Isa yi soorutu adda siido Galile gette pay, yi dooyisito duwo adda boydi ɗonj Yawudiyagi

† 4:6 4.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12. ‡ 4:7 4.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16. § 4:10 4.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13. * 4:16 4.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.23; 9.1.

ge dooyiso, y'an kazita Rabila Ma-
jjaanawa ki Moziko Raa wo y'an
d'eliyo beeko a donj pay eeni wo
a donj pay an d'ede ita k'eeni
tuuku tonj manj. ²⁴ A naabadí gette,
Isa sundí t'a iile adda siido Siiri
gette pay, injkino manj duwo an i-
d'ettiyo ti kane donj pay an d'ede
ita k'eeni tuuku tonj manj wo ti
donj eeni yi ti'n dabirsa baadanj,
aakede: donj an d'ede siitandani
a eedan, ti donj an d'ede amput-
put wo donj runguyun. Geñ Isa
y'an d'eliyo beeko. ²⁵ Donj du-
uru baadanj an di y' daaniya, wo
kane geñ an iido ti siido Galile, ti
siido sundutú Geegiryagi Koomat,
ti geeger Zeruzalem, ti siido Ziide
wo ti dar k'ooye Zurden ki kese
peedo ge-koliyo.

5

Uñsuwo ere ki kotto

(Markus 3.13; Lik 6.12-13,20)

¹ Aame Isa yi wulle donj du-
uru baadanj geñño manj, y'a di
gili eego kesse y'a-guune. Kane
sanalliyagi an a-t'iide k'ume yode,
² manj y'a t'ihina bizi, y'an di'n
iise dooyiso, y'ede:

³ «Uñsuwo a kane donj i ki t'iide
an ki t'ambe eedan a daana
Raa ye, kono Moziko Raa
tod'te ki kane.

⁴ Uñsuwo a kane donj i mōolo,
kono kane geñ Raa y'a ti'n
sella.

⁵ Uñsuwo a kane donj biza k'ulbanj
tasse, kono kane geñ an
t'ooney siido ere Raa yi
ruute y'an t'eley.

⁶ Uñsuwo a kane donj mosogo
wo ôrme a urzi lekkiyo ere
ki diine aa Raa yi dehu,
kono kane geñ mosigadanj
ti ôrmayanj Raa y'an ti'n
t'ida.

⁷ Uñsuwo a kane donj an isiyo
adde koduwo a duwo, kono
kane geñ Raa y'an d'isa
adde koduwo kay.

⁸ Uñsuwo a kane donj ele tuddanj
pay a Raa, kono kane geñ
Raa an di y' wolley.

⁹ Uñsuwo a kane donj i dehu
urzi toose y'a koone a diine
duwo, kono kane geñ Raa
y'anni waaka inñizi.

¹⁰ Uñsuwo a kane donj an i dabirsa
kono an isiyo munda wede
ki diine aa Raa yi dehu,
kono Moziko Raa tod'te ki
kane.

¹¹ Uñsuwo a kune aame duwo
an unni kaldita, an unni
dabirsa wo an lohito ita
k'ono donj pay ulpi a eggun,
kono kun ziipe addugun
a nunj. ¹² Kune ulbugun
un iso unje, kun lekko
t'unjuwo kono munda
wede Raa yi dehu y'un
t'eley geñ, yonj baadanj
y'unni delliyo a kandaane.
Geñ injkino kay an'ni dibire
nebiyagi donj ti kaaga i
t'ingile ti kune me.»

Sumade wo toore

*(Markus 9.50; 4.21; Lik 14.34-
35; 8.16; 11.33)*

¹³ «Kune aakede sumade ki
duniya, wo de aame sumade geñ
unjuwadanj i t'ize umbo manj, kanj
mummino k'an ise unje sey me?
Kane geñ unje ye, ki sebbiyo men-
danj a disse, duwo an d'onjilse.

¹⁴ Kune aakede toore ki donj
duniya. Aame an iiziga geeger
eego kesse manj, i ki t'ombida ye.

¹⁵ Wo aame k'a t'uuyye pitila manj,
k'a ki t'ossibe bogoro ye. Ki too
manj k'a ti dod'de t'awwa, kono
tod' t'a toore a kane donj pay adda
boy. ¹⁶ Geñ injkino kay, kune tonj
kun di toore a daana duwo me,
kono aame an wulla naabagun
ere beehiye kun isiyo gettiyo manj,
an di t'imma Meegugun Raa a
kandaane.»

Dooyiso a urzi k'oogoro

¹⁷ «Kun elkiyo minj nunj n'iido
kono oogoro Muusa ti dooyiso

nebiyagi, n'a ti'n t'ide ko? Aha! Nun n'iido kono n'a ki ti'n t'ide ye, wo n'iido n'a-t'ise itadan a t'adde kereŋ. ¹⁸ Derec inŋino wo n'un di rooto: Ki poone kandaane ti siido an t'eŋgila geŋ, t'adda k'oogoro ette ise arku raaniya soo wede ŋeŋku a jiiire, ise guttiye soo toŋ i ki dagga ye, geŋ inŋino bini suldi pay geŋ an t'eŋgila. ¹⁹ Kono kamo, wede tuuku urzi k'oogoro wede ŋeŋku a jiiire geŋ yi ti y' diipida wo yi duuya duwo an d'ise inŋino maŋ, yode geŋ Raa y'a ti y' deega ŋeŋku a ceera a Mozikadi me. Wo de wede tuuku urziyagi k'oogoro geŋ yi ti'n sooru eego wo yi dooyiso duwo an d'ise inŋino kay maŋ, yoŋ geŋ Raa y'a y'isa goole a Mozikadi me ²⁰ Kono kun ollo, n'un di rooto: Aame lekkiyagun ere ki diine gette, ti ki jiiira ere ki doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen ye maŋ, ki kotto Moziko Raa kun ki t'etta ye.»

Dooyiso a urzi kulkuwo
(Markus 11.25; Lik 12.57-59)

²¹ «Kune kun illiga an ruute a moŋgidagiŋ ti kaaga, an'de: “Ki tōwwo wedusu mirsi ulu*”, soŋ an'de: “Wede y'iida bakadi mirsi maŋ, yoŋ geŋ an di-t'etta k'ume booro†.” ²² Wo kun ollo, nun n'un di rooto: Wede tuuku yi ti kulkuwa ti leemadi maŋ, yoŋ geŋ an di-t'etta k'ume booro. Wede yi gilɗa leemadi: “Ulsu!” maŋ, yoŋ geŋ booradi a daana deero doŋ booradiŋ. Wede yi gilɗa leemadi: “Maade!” maŋ, yoŋ geŋ an ti y' sedɗa adda k'uwwu ere ki dabar. ²³ Aame de kee k'ette eliyi seɗeke k'adda Boy Raa, wo a ume seɗeke geŋ k'ilke leemada i-d'ede kulkuwo ti kee maŋ, ²⁴ seɗikada ki oolo a ume geŋno, k'okko ki y'oonoy leemada me, kun t'okkiyi

doo miŋ, saŋ k'a-kami k'a t'ela seɗikada a Raa kollo.

²⁵ Aame ti leemada un ede ono, wo kune a urzi kun ette k'ume wede booro botto geŋ, ti yode ono kun ti'n oodo. Para maŋ leemada geŋ y'a-da t'iida k'ume wede booro maŋ, wede booro y'an gi di t'eley a bey k'asigiryagi, wo kane an ki ti t'eley dangay. ²⁶ Derec inŋino wo n'a di rooto: T'ume geŋ ki ki t'adɗa ye, daa ki munda wede an dehu k'an ki y'ela pay ye maŋ, tammiyagi doŋ sunŋi sunŋi toŋ an a-k'oola ye.»

Dooyiso a urzi moone t'ere bakada ise ti kule bakatu
(Matiye 18.8-9; Markus 9.43,47-48)

²⁷ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: “Ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu‡.” ²⁸ Wo kun ollo, nun n'un di rooto: Wede tuuku yi wulla ere bakadi wo addi i iba a tode maŋ, yoŋ geŋ adda k'addi aa yi-t'udige baa. ²⁹ Aame de ersada k'ammade t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldfiko maŋ, k'a t'oodo mentu k'a seɗɗo dokki ti kee. Beehiye i jiiire a kee, moka soo ki tudda i digge bee miŋ, tudda pecek an ki ti seɗɗey adda k'uwwu. ³⁰ Wo aame de beezá wede k'ammade y'a-da t'ettiyo k'adda k'oldfiko maŋ, k'a-dekko mendí k'a seɗɗo dokki ti kee. Beehiye i jiiire a kee, moka soo ki tudda i digge bee miŋ, tudda pecek ti-t'ettey k'adda k'uwwu.»

Dooyiso a urzi peeriyo
(Matiye 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Lik 16.18)

³¹ «Soŋ an ruute ti kaaga, an'de: “Aame wede yi-peere eddi maŋ, yi di dekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytu i-kaza tod'te peeriyo§.” ³² Wo kun ollo, nun n'un di rooto: Ki peeriyo k'erewo

* 5:21 5.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13. † 5:21 5.21 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.8. ‡ 5:27 5.27 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14 wo Deeterenom 5.18.

§ 5:31 5.31 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1.

ulu, wo wede yi peere eddí geñ, aame ti moone ti kule bakatú ñañjal! Para mañ yi ti peeriyo geñ, yi ti t'eliyo a moone ti kule bakatú, aame tod' ti ziida mañ. Wo wede i seeda erewo ere peeriyo gette, Raa yi yi woliyo yonj wede i moone t'ere bakadí.»

Dooyiso a urzi nâamiya tudde

³³ «Kune kun illiga sey an ruute a moñgidagin ti kaaga, an'de: “Munda wede k'a ti niime tuddá geñ, ki t'oodiba eedá ye, k'a ti y' ñañjo munda wede k'a ti niime tuddá a daana Galmeega Raa geñ me*.” ³⁴ Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Kun nâama tuddugun ye tak: Ti kandaane kun nâama tuddugun ye, kono yonj geñ kaakido moziko Raa. ³⁵ Ti siido kun nâama tuddugun ye, kono tod'te ume yi d'oñe zonñí. Ti Zeruzalem kun nâama tuddugun ye, kono tod'te geeger ki Raa mozigo goole. ³⁶ Ti eggun toñ kun nâama tuddugun ye, kono wedusu geñ ililso k'eedi soo toñ yi k'aane yi ki t'ise tuwarwa ye gammilawa ye. ³⁷ Aame munda kun isa mañ, kun'de “Eyye, ay isa” ñañjal, wo munda kun k'isa ye mañ, kun'de “Aha, ay k'isa ye” ñañjal. Ono ñañjo kun rootiyo ti doolo geñ ettiyo t'urzi Mohita k'oldíko.»

Dooyiso a urzi kama k'oldíko ere an a ize

(Lik 6.29-30)

³⁸ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: “Wede yi tuuka ersa bakadí mañ, ki yode an i di tooka kay, wede yi t'iira sinta bakadí mañ, ki yode an i di t'ooro kay†.” ³⁹ Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: A wede y'a ize ulsu geñ, kee ki-ti dooze ye. Aame wede yi ki diiñe a toññisadá k'ammade ki bita mañ,

ki kama toññisadá ere ki geelo toñ y'a ki ti daaña. ⁴⁰ A wede i dehu y'a-di t'ette k'ume wede ñeekiyo booro kono y'a t'amba kallayá wede ñeñku t'adda mañ, ki-oolo kallayá wede goole toñ y'a t'ambo pây. ⁴¹ Aame wede yi-k'isiyo ki toogo i-d'ede attidí yi dehu k'a di y' t'igibo suma kubbaara soo mañ, k'a y'agiba kubbaara sire. ⁴² Wede yi tondiyo munda ti beezá mañ, ki eelo, wo wede yi tondiyo see ti beezá mañ, ki-tooge ye.»

Kun geyyo ñañjo k'adugun

(Lik 6.27-28,32-36)

⁴³ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: “Ki geyyo bakadá† wo aduzá ki koogor.” ⁴⁴ Wo ñe kun ollo, nuñ n'un di rooto: Kun geyyo kane ñañjo ti kune adu, wo kun tondo Raa ki ñañjo unni dabirsa. ⁴⁵ Aame kun isiyo inñino mañ, kun t'isa inñi ki Meegugun Raa a kandaane. Derec, yonj yi koliyo peedadí a tukki ñañjo bundidí wo a tukki ñañjo beehiye pây, yi kop-piyo mizzi a ñañjo ki diine wo a ñañjo ki diine ye pây. ⁴⁶ Aame kun geyyiso ñañjo unni geyyiso ñañjal mañ, munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geñ kun di y' t'ooney ñeey ko? Derec, ñañjo sefdu jibaaye kane batum toñ an isiyo inñino kay. ⁴⁷ Aame kun eesiyo zembagun ñañjal mañ, geñ munda wede ki kune i t'ihina siidí too me ti ñañjo ongo me? Derec, kane ñañjo Yawudiyagi ye batum toñ an isiyo inñino kay. ⁴⁸ Inñino mañ kun t'iso ñañjo derec ki diine baa, aakede Meegugun Raa a kandaane toñ yonj derec ki diine.»

6

Dooyiso a urzi k'eliyo a ñañjo an k'ede munda ye

* 5:33 5.33 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.12 wo Nombire 30.3. † 5:38 5.38 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.19-20. ‡ 5:43 5.43 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

¹ «Kun koonaa mentikagi kono a urzi daaniya Raaguṅ geṅ, kun ise bitin bitin a daana duwo an un gi di'n wolle ye. Para maṅ munda wede Meegugun Raa a kandaane yi dehu y'un t'ele geṅ, kun ki y' t'oone ye. ² Injino aame ki-t'ele munda a wede i-k'ede munda ye geṅ, ki koppe darru ye, aakede don bizaṅ sire sire ge d'isiyo a urziyagi geeger wo adda boydi don in di dooyiso. An isiyo injino kono duwo an di'n t'imme. Derec injino wo n'un di rooto: Kane geṅ munda wede an dehu an t'oona a naabadaṅ, an y'uune baa. ³ Wo ki kee, aame ki-t'ele munda a wede i-k'ede munda ye ti beezá wede k'ammade maṅ, beezá wede ki geelo batum y'a ki suune ye. ⁴ Injino maṅ munda wede k'ele geṅ y'a lekke ombide, wo Meegá Raa yi wolliyo munda wede k'isiyo kaṅ ombide geṅ me. Injino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele geṅ, k'a yi t'ooney.»

Dooyiso a urzi tondiyo Raa

⁵ «A urzi tondiyo Raa geṅ, kun ise aakede don bizaṅ sire sire ge d'isiyo ye. Kane an geyyiso tondiyo Raa kaṅ ohire adda boydi don in di dooyiso wo a urziyagi k'okkime, kono duwo an di'n wolle. Derec injino wo n'un di rooto: Kane geṅ munda wede an dehu an t'oona, an y'uune baa. ⁶ Wo ki kee, aame ki dehu k'a tonde Raa maṅ, ki t'odo adda biino moonizá, biza k'a-t'appa wo k'a tondo Meegá Raa yoṅ ede a ume ombide geṅ me. Wo Meegá Raa yi wolliyo munda wede k'isiyo kaṅ ombide me. Injino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele geṅ, k'a yi t'ooney.

⁷ Aame kun tondiyo Raa maṅ, ono kun'ni doolite ye, aakede kane don Yawudiyagi ye ge d'isiyo

me, kono an elkiyo an bob-biso baadaṅ geṅ Raa y'an olliga.

⁸ Injino kun dooze kane ye, kono Meegugun Raa yi suune munda wede kun dehu a urzi lekkiyagun, ki poone kun di y' tonda geṅ me.

⁹ Injino maṅ kun tondo Raa kino: Meegey wede a kandaane, kee k'iso duwo pay an di suune kee Raa kamilen,

¹⁰ Mozikadá k'a-di t'edi.

Munda wede addá i dehu k'aase a siido ette, ki y'iso aakede ki d'isiyo a kandaane.

¹¹ Anki kee k'ay eeli ombadey ere ay di t'ide.

¹² K'ay t'isi tambobino a munda wede ulsu ay ize a kee, aakede kaye toṅ ay an t'ize tambobino a kane don ay ize munda ulsu kay.

¹³ K'ayn'ooli adda naamiya dag-giya i ceera eedey ay t'etta adda k'oldfiko ye, wo de k'ay ti'n addi ti bey Mohita k'oldfiko.

[Geṅ moziko, toogo wo tamma, kane pay ki kee ki daayum. Eyye.]

¹⁴ Injino maṅ, aame a don a ti doopide a onamgun geṅ tambobino kun an t'isiyo maṅ, Meegugun Raa a kandaane toṅ, y'un t'isa tambobino kay a munda wede kun a ti doopide me. ¹⁵ Wo de aame a don a ti doopide a onamgun geṅ tambobino kun an k'isiyo ye maṅ, Meegugun Raa toṅ y'un k'isa ye kay tambobino a munda wede kun a ti doopide me.»

Dooyiso a urzi lekkiyo daa k'ombo

¹⁶ «A lekkiyagun onniyo muno kun lekkiyo daa k'ombo geṅ, kun ti y'ise ume k'edagun zimolo aa don bizaṅ sire sire ge d'isiyo ye. Kane an ti'n neeriyo edayan kono duwo an di'n wolle kane onniyo muno an lekkiyo daa k'ombo. Derec injino wo n'un di rooto:

Kane geŋ munda wede an dehu an t'oona, an y'uune baa. ¹⁷ Wo kee aame onniyo muno ki lekkiyo daa k'ombo maŋ, edayá ki t'opilo wo eedá k'a t'assigo egey, ¹⁸ kono d'uwu an ki di suune ye kee onniyo muno ki lekkiyo daa k'ombo me. A suune Meegá Raa d'anjŋal yon ede a ume ombide geŋ me, wo yon Meegá Raa yi wolliyo munda wede k'isiyo ombide me. Injino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele geŋ, k'a yi t'ooney.»

Laale wede a kandaane
(Lik 12.33-34)

¹⁹ «Kun t'okume ye laale a siido ette, kono a eŋ amma ti dibe an t'ooma pay, a eŋ d'oj k'oogire an di tooka ti boy wo an di sika. ²⁰ Ki too maŋ kun okumo laale a kandaane, a ummey amma ti dibe umbo, a ummey d'oj k'oogire umbo a-tooka boy wo an di sika me. ²¹ Derec, a ume wede laalayá yi lekkiyo geŋ, addá'ŋ ton anŋeŋno.»

Toore ki tudde
(Lik 11.34-36)

²² «Eda kane aa pitila ki tudde. Aame edayá kane bee maŋ, tuddá pay gette adda toore. ²³ Wo aame edayá geŋ kane bee ye maŋ, tuddá pay gette adda zimolo. Injino aame toore wede a-d'ede geŋ i t'ize zimolo maŋ, geŋ kee adda zimolo ere dil baa.»

Naabo a galmaawi sire umbo
(Lik 16.13)

²⁴ «Wenda soo ton umbo a aane a naabe ti galmaawi sire me, ise maŋ soŋ y'a y'olmida wo y'a-geyye soo me, wo ise maŋ y'a di kette ti wede soo me wo soŋ y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi soŋko sirwan pay me.»

Zaapu k'adde a Raa
(Lik 12.22-31)

²⁵ «Geŋ kono k'injino n'un di rooto: Kune a lekkiyagun ulbugun

un t'oode ye a urzi k'ombo wo a urzi sofo me, ise a urzi k'ossiyo ere ki tuddugun ton maŋ. Ki kotto lekkiyagun ere kun lekkiyo ette ti jüre ombó, wo tuddugun ti jüre ossiyo. ²⁶ Kun wollo embi, an ki korso ye, an k'aydu ye wo an k'okimso mudu adda giyagi ye, wo Meegugun Raa a kandaane yi di'n moddiyo. Wo kune ki kotto kun i jüre kane geŋ tan baadan! ²⁷ Wee wee ti diinagun, ti ulbe k'oodiyo wede i-d'ede geŋ, y'aane y'a d'aagila ti kedise soo onniytagi d'oj ki lekkiyadi a duniya eŋ me?

²⁸ Wo de ki moo me ulbugun un d'oodiyo a ossiyo me? Kun wollo bobbo soole adda balda gette, ti d'ohire, ti ki naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye. ²⁹ Wo kun ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamon ton ti laale wede pay i-d'ede geŋ, yi k'usse ye kalle wede majjaane aakede bobbo soole soo ton maŋ. ³⁰ Injino Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda balda anki kuti kutin, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwu mendí. Geŋ tan miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata. ³¹ Injino maŋ kune ulbugun un t'oode ye, adda k'addugun kun roote ye: “Ay d'ooma moo me?”, “Ay siba moo me?” wo “Ay d'ossa moo me?” me. ³² Suldi pay geŋ, daayum i'ni dehutu kane d'oj pay i ki suune Raa soo d'anjŋal ye geŋno. Wo Meegugun Raa a kandaane geŋ, yon yi suune suldi geŋ kun'ni dehu a urzi lekkiyagun me. ³³ Ki too maŋ kun deho ki poone Moziko Raa wo urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu, wo saŋ suldi pay geŋ y'un di'n t'ela kay. ³⁴ Injino maŋ kune ulbugun un t'oode ye a munda wede ki soggo me, kono onniyo ere ki soggo gette tod'te t'onniyatú. Onniyo ere soo dabaratú i-tówwu k'ettú k'ettú.»

7

Ki dekke booro a tukki bakadá ye

(Lik 6.37-38,41-42)

¹ «Kun dekke booro a tukki wede tuuku toŋ maŋ ye, geŋ Raa toŋ yi ki dekka booro eggun ye. ² Derec, t'urzi wede kun dekkiyo booro a tukki doŋ ongo geŋ, Raa toŋ y'a dekka booro eggun, wo dooziyo ere kun dooziyo a duwo gette, Raa toŋ y'un ti dooza a kune inŋkino kay. ³ Ki moo me ki wolliyo unumu wede adda k'ersa leemadá, wo undumu wede adda k'ersadá ki gi di y'owwiyo ye me? ⁴ De mummino k'a aane ki di roote a leemadá, k'a t'eese: "K'oolo n'a di t'ambo unumu wede adda k'ersadá enno", wo kacin kee a-d'ede undumu adda k'ersadá me? ⁵ Kee wede biza sire sire, ki t'ambo undumu wede adda k'ersadá doo, inŋkino k'a wolla kereŋ, saŋ k'a t'amba unumu wede adda k'ersa leemadá kollo.

⁶ Munda wede kamileŋ a daana Raa geŋ a gede ki-t'ele ye, para maŋ y'aa kima ki tuddá y'a ki ti k'ahita. Dogoro ere zooyatú ooŋe gette kun sedfa a daana kinzir ye, para maŋ tode gette y'a-t'oniyisa mentú.»

Kun tondo ti bey Raa kun t'oono
(Lik 11.9-13)

⁷ «Kun tondo wo munda an un t'eela, kun dehitto wo kun t'oono, kun koppo biza wo an un di-t'ihina. ⁸ Wede tuuku yi tondiyo maŋ, munda an i-d'eliyo, wede yi dehutu maŋ, yi d'ooniyo, wo wede yi koppioyo biza maŋ, an i di t'ohine. ⁹ Wee wee ti diinagun aame uli yi tunde ombo maŋ, yi di t'ele mukkolo me? ¹⁰ Koo yi tunde puuniso maŋ, yi di t'ele miipo me? Aha umbo! ¹¹ Inŋkino maŋ kune doŋ addugun ulpi toŋ, kun suune eliyto suldi doŋ majjandani a inŋigun. Wo geŋ taŋ miibi a ceere

Meegugun Raa a kandaane y'aane y'an t'ele suldi doŋ majjandani a doŋ i yi tondiyo me!

¹² Suldi doŋ pay kun dehu duwo an un d'ise geŋ, a kane toŋ kun an iso inŋkino kay. Geŋ inŋkino ita k'ono doŋ pay an riinje ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti doŋ ki nebiyagi me.»

Urzi sire

(Lik 13.23-24)

¹³ «Kun t'odo ti biza peryeye. Derec, biza goole geŋ yoŋ urzi wede sooruzi i k'ooŋe ye, y'a-da t'ette k'ume daggiya, wo doŋ baadan an adfiya t'urzi geŋno. ¹⁴ Ki kotto biza peryeye geŋ, yoŋ urzi sooruzi ooŋe, y'a-da t'ette k'ume lekkiyo ere ki daayum, wo doŋ baata adfiya t'urzi geŋ me.»

Undumu ti inŋizí

(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)

¹⁵ «Kun koona mentikagi ti duwo doŋ an ti t'isiyo tuddan aa nebiyagi. An'tiyo tuddugun kane tasse aa dambami, wo kacin t'adda k'addan kane bundidi aa sullibagi. ¹⁶ Geŋ kane kun di'n suune a urzi sooruzan. Inŋi k'inda biŋ ekk'undumu k'ahimagi ki ki rakke ye, ise inŋi tormo toŋ ekki woskani ki ki rakke ye. ¹⁷ Inŋkino undumu tuuku beehiye y'a t'ehe inŋizí toŋ beehiye, wo undumu wede ulsu y'a t'ehe inŋizí toŋ ulpi. ¹⁸ Undumu wede beehiye yi k'aane yi ki t'ehe inŋi ulpi ye, wo undumu wede ulsu yi k'aane yi ki t'ehe inŋi beehiye ye. ¹⁹ Undumu tuuku yi k'ehiyo inŋi beehiye ye maŋ, yoŋ geŋ an di dekka an di sedfa adda k'uwwu mendí. ²⁰ Geŋ inŋkino duwo doŋ an ti t'isiyo tuddan kane nebiyagi kacin nebiyagi ye geŋ, kun di'n suune a urzi sooruzan.»

Doŋ etta daana Raa
(Lik 6.46; 13.27)

²¹ «Kane don an ni waaku: “Galmeegay, Galmeegay” gen, pay an ki t’etta ye k’adda Moziko Raa te. Wo etta kane don isiyo munda wede Meego Raa a kandaane yi dehu danñalan. ²² A onniyo booro gette don baadan an o di roota, an t’eesa: “Galmeegay, Galmeegay, ki kotto ti sundá ay ruutito ono don Raa y’igibo, ti sundá ay d’ilmite siitandani, ti sundá ay d’izito suldi k’armika baadan de me!” ²³ Injino man n’an di roota kereñ, n’a t’eesa: “Kune toc an wenda n’un ki’n zuune ye. Kun ti leddo dokki ti tuddó me, kune don isiyo suldi don ulpi!”»

Boydi sire
(Lik 6.47-49)

²⁴ «Injino wede tuuku y’ollige ono don ni rootiyo enno wo yi sooru eego man, yon gen yi deeyiso aa wede i-d’ede elkiso y’a t’iiziga boozí eego pangiragi. ²⁵ Mizzi y’a guppe ti maaye baadan, oydayi an d’uunite i paldfita waawiye. Maaye ti bormo gen an di njiya boy genno wo y’a k’iire ye, kono yon itadi an ziipe ekki pangiragi. ²⁶ Wo de wede tuuku y’ollige ono don ni rootiyo enno wo yi ki sooru eego ye man, yon gen yi deeyiso aa wede elkisadi umbo y’a t’iiziga boozí a dolso. ²⁷ Mizzi y’a guppe ti maaye baadan, oydayi an d’uunite i paldfita waawiye. Maaye ti bormo gen an di njiya boy genno wo a ruuge pay.»

Isa yi dooyiso t’urzi k’aaye?
(Markus 1.22; Lik 4.32)

²⁸ Isa y’a ti dinge dooyiso gettiyo man, kane don duuru dooyisadi gette t’an di’n ziifa, ²⁹ kono yon yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede

ki don suuniyo k’oogoro ge ki dooyiso ye.

8

Eliyo beeko a wede bitide
(Markus 1.40-44; Lik 5.12-14)

¹ Isa yi ti diige t’ekki kesse man, don duuru baadan an di y’ diine. ² Injino man i d’ede wede bitide y’a d’iide sirpa k’Isa, y’a-dikke a daanadi wo y’a yi tunde, y’ede: «Galmeeki nun, ki dehu man, k’o eli beeko n’a t’ise kamilen a daana Raa.» ³ Man Isa y’a igibe beezí y’a yi butte, wo y’a ruute, y’ede: «Nun ni dehu, ki t’iso kamilen!» A kaamiki bitidayi a nukkidfe, y’a t’ize kamilen. ⁴ Wo Isa yi di ruute, y’ede: «K’ollo koduwo, a munda wede ize en a wenda soo ton ki rootey ye! Wo de k’odo deddet ki-ti kazoy tudda a wede sedefe y’a ki ti wolley, wo k’a eloy munda ki sedefe aa Muusa y’a ruute adda k’oogoro in d’ise*, kono don pay an di wolle kee k’uune bee.»

Zaapu k’adde ki goole k’asigiryagi
(Lik 7.1-10; Zan 4.46-54)

⁵ Isa y’ette k’adda geeger Kapernayim gen, i d’ede goole k’asigiryagi meeda ki Roman, y’a d’iide sirpa k’Isa wo yi-d’obe bey, y’ede: ⁶ «Galmeeki nun, wede naabadó eeni, tuddi i t’inda moone a boy, yi dabirsa baadan.» ⁷ Man Isa yi di ruute, y’ede: «Nun n’a etta ni-t’eley beeko te.» ⁸ Wo goole k’asigiryagi yi di’n gime onami, y’ede: «Galmeeki nun, nun ni k’iide ye k’a ette ki boozó me. Wo t’en min ki rooto munda soo kono wede naabadó y’a t’oone bee. ⁹ Injino nun batum n’ottilso a don deero t’eedó wo i d’ede asigiryagi don nun goole t’eedan. Aame ni rootiyo a wede soo: “K’odo!” man, gen yi d’engilso.

* 8:4 8.4 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32.

Aame ni rootiyo a wede doolo: “K’edi!” man, geŋ yi d’ettiyo. Wo aame ni rootiyo a bulayó: “Naabo ette ki-t’iso!” man, geŋ yi-ti t’isiyo.»¹⁰ Aame Isa y’illiga ono geŋno man, y’a ziidfa giggiri wo y’an di ruute a doŋ duuru doŋ i yi daaniya geŋ, y’ede: «Derec inkiwo wo n’un di rooto: Adda siido k’Izirayel ette wenda soo toŋ ni k’uune ye, wede a zaape addi a Raa aa yode kino eŋ me.»¹¹ Wo kun ollo, n’un di rooto sey: Doŋ baadaŋ an d’etto ti kese peeŋo gekoliyo wo ti kese peeŋo k’ooriyo, an di kooney an d’oomey kaŋ soo adda Moziko Raa ti Ibirayim, Isaaka wo Yakup.¹² Wo de kane Yawudiyagi doŋ toc ooma Moziko Raa geŋ, doŋ oŋgo an ti’n sebbey ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite mólolo wo k’aadumu sina.»

¹³ Man Isa yi di ruute a goole k’asigiryagi, y’ede: «Ki-kama ki boozá. Kono ki ziipe adda a nuŋ geŋ, wede naabadá y’oono bee.» A peeŋo gettiyo batum wede naabo ki goole k’asigiryagi geŋ y’a uune bee.

Eliyo beeko a doŋ k’eeni baadaŋ

(Markus 1.29-31; Lik 4.38-39)

¹⁴ Saŋ man Isa y’a t’iide daŋ Piyer. Aame y’iiney man yi-t’uuney ande Piyer ekk’oŋgali i-ti d’iire.¹⁵ Man Isa yi ziidfa beytú, wo a kaamiki ooriyo t’a t’iili, t’a t’iiziga wo ti di naabiya.

¹⁶ A peeŋo t’a t’iire man, tiŋ geŋ duwo an i di ziko doŋ baadaŋ an d’ede siitandani a eedaŋ. T’urzi toogo k’onomi Isa y’an ilmiti siitandani me, wo doŋ k’eeni pay geŋ y’an d’ele beeko.¹⁷ Y’ize sulfi inkiwo kono a-t’ette a ono doŋ nebi Ezayi yi riine ti kaaga adda mattup ki Raa, y’ede: «Yode batum y’a iyye y’a t’umbe dabaradiŋ ti endanziŋ a eedi.†»

Doŋ i dehu daaniya k’Isa

(Lik 9.57-60)

¹⁸ Onniyo soo Isa yi wulle doŋ duuru baadaŋ an i di-t’ugiye man, y’an di ruute a sanalliyagi an di doopida ti yode ti dar bar ki Galile ti nee.¹⁹ Aame geŋ wede suuniyo k’oogoro y’a d’iide sirpa k’Isa wo yi di ruute, y’ede: «Wede dooyisadey, n’a ki daana k’ume wede tuuku kee k’etta geŋ me.»²⁰ Wo Isa yi-ti’n gime onami, y’ede: «Boo ti boydutú wo emfi toŋ ti boydizaŋ, wo de nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ, oo k’ede ume ni ki ti t’ele eedó n’a ki puuke ye.»

²¹ I d’ede wede doolo ti diine sanalliyagi yi di ruute Isa, y’ede: «Galmee’ki nuŋ, k’o eeli urzi n’a ette n’a t’ottibo meegó do.»²² Wo de Isa yi di ruute, y’ede: «Ki ni daani, wo ki’n oolo kane doŋ aa unto an d’ottiba tuddaŋ.»

Isa toogo i jiire maaye baadaŋ

(Markus 4.31-41; Lik 8.23-25)

²³ Man Isa yi ti gili adda tooko, wo kane sanalliyagi an a di gili ti yode.²⁴ An a iide man, a kaamiki i d’iiziga maaye baadaŋ adda bar. Ahu geŋ i-kolzite kolzite i d’obite k’adda tooko, wo yo Isa geŋ y’a udige kuy.²⁵ Kane sanalliyagi an a d’iide sirpadi an di y’inne kaŋ dollite, an’de: «Galmeegey k’in utti, para’ŋ in ti t’inda!»²⁶ Man Isa y’an di ruute, y’ede: «Kun orgiso inkiwo moo me? Ki kotto kune zaapu k’addugaŋ a Raa baata!» Inkiwo man Isa y’a t’iiziga, y’an idfise maaye ti ahua bar geŋ me, wo a kaamiki an d’inniga ded’dek.²⁷ Kane doŋ pay ti yode geŋ an ziidfa giggiraŋ wo an di rootiyo, an’de: «Yode eŋ moo wede me, kono aŋ maaye ti ahua bar toŋ an d’ollige onami me!»

† 8:17 8.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4.

*Isa toogo i jiire siitandani**(Markus 5.1-20; Lik 8.26-39)*

²⁸ Aame Isa y'iiney a siido Gadara ti dar bar Galile ti nee man, i d'iide donj sire t'ume muuziyagi, an iide'ŋ an a y'ikkima. Kane donj geŋ an d'ede siitandani a eedan, kane bundidi wenda soo tonj yi k'aane yi k'adde t'urzi geŋno ye. ²⁹ Wo a kaamiki an d'iise d'ollite, an'de: «Kee Isa Ulo Raa no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k'iido keŋno k'ay di'n dabire ki poone onniyo booro t'a aana ko?»

³⁰ Gopponj tinj geŋ i d'ede torɗo meeda ki kinzir an elso. ³¹ Kane siitandani geŋ an i d'oŋe bey a Isa, an'de: «Kee k'ay ti'n lomme man, k'ay ti'n agibi ay t'ette adda torɗo kinzir ettiyo.» ³² Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun t'addo!» Injino t'ekki donj sire geŋ an t'udde, an t'iide adda kinzirdari. A kaamiki t'awwa t'ekki kesse geŋ, torɗo pay t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu. ³³ Kane donj k'elso geŋ an d'ukke k'adda geeger, an an t'iide taaya a suldi pay donj ize wo a munda wede ize a tukki donj sire an d'ede siitandani a eedan geŋ me. ³⁴ Injino man donj pay t'adda geeger an t'udde, an t'ette k'ume k'Isa. Aame an iiney a sirpadí man, an i d'oŋe bey kono ti siifadanj y'a engile.

9*Eliyo beeko a wede runjuyun**(Markus 2.1-12; Lik 5.17-25)*

¹ Sanj manj Isa yi ti gili adda tooke, y'a diipida bar sey wo y'a t'iide k'adda geeger ere yi-lekkiyo. ² Donj miibi an i d'umbo wede runjuyun kanj moone a zaade. Isa yi wulle kane an ziipe addan a yode man, aame geŋ yi di ruute a wede runjuyun, y'ede: «Ulo ki nunj ki t'oobo adda, oldikada n'a

y' t'ize tambobino.» ³ Injino man i d'ede donj suuniyo k'oogoro miibi an di rootiyto t'adda k'addan, an'de: «Wede enj yi kalda suma Raa!» ⁴ Isa elkisadanj y'a ti zune wo y'a ruute, y'ede: «Ki moo me un d'ede elkiso ere oldo adda k'addugun me?» ⁵ Ise laylay a jiire minj too me a nunj n'a ruute: «Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino» kunun, n'a ruute: «Ki t'oozo wo k'a oziro» me? ⁶ Wo ni dehu kun di suune, nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Manj yi di ruute a wede runjuyun, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadaya, k'a aaho boozá!» ⁷ Wede geŋ y'a t'iiziga wo y'a aaha boozí. ⁸ Aame donj duuru an wulle munda wede ize geŋno man, orgiso t'anni ziida wo an di tamma Raa wede ele toogo injino a duwo.

*Waaku Matiye**(Markus 2.13-17; Lik 5.27-32)*

⁹ Tinj geŋ Isa y'a iide daana man, a urzi yi wulle wedusu sundi Matiye yi guune a ume naabadí yi seɗɗu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani!» Manj yonj y'a t'iiziga wo y'a yi diine. ¹⁰ Isa y'iide'ŋ y'a guune ombo ti sanal-liyagi adda boy ki Matiye. Aame an di-guune man, donj seɗɗu jibaaye baadanj ti donj k'oldiko onjo pây an di guune ti kane kanj soo. ¹¹ Kane Pariziyen an wulle injino man, an an di ruute a sanal-liyagi, an'de: «Ki moo me wede dooyisagun yi d'ombo ti donj seɗɗu jibaaye wo ti donj k'oldiko onjo me?» ¹² Isa yi'n il-liga man, y'a ruute, y'ede: «Kane donj waalin an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i y' dehe donj k'eeni. ¹³ Kun'do, kun ti dooyi ono donj Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: «Ni dehu kun d'ise adde koduwo

* 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

ti dūwo, geŋ i jiire seŋeke ere kun isiyo ki seydi*.” Derec, nuŋ ni k’iido’ŋ waaku kane doŋ ki diine ye, wo de n’iido’ŋ waaku kane doŋ k’oldiko.»

Ono ombide a urzi lekkiyo daa k’ombo

(Markus 2.18-22; Lik 5.33-39)

¹⁴ Inŋkino maŋ kane sanalliyagi ki Zaŋ Batis an d’iide an tunde Isa, an’de: «Ki moo me kane sanalliyagá onniyo muno an ki lekkiyo daa k’ombo ye, wo kacin kaye ti kane Pariziyen onniyo muno ay di lekkiyo daa k’ombo me?» ¹⁵ Isa y’an di’n gime onaman, y’ede: «Kun elkiyo miŋ doŋ an’ni wiiko a tarnaape seefu, an di lekke sommagi dondoŋ koo, aame kule k’ere yoŋ a diinayan maŋ? Aha, inŋkino ye! Wo saŋ onniytagi an d’aana, aame kule k’ere ti diinayan an ti y’umba maŋ. Aame geŋ kane onniyo muno an di lekka daa k’ombo kollo.

¹⁶ Beehiye ye wenda yi d’ambe buude kalle aware y’a-t’obbira ekki kalle mazzini me, para maŋ buude geŋ y’a t’aadi kalle geŋŋo, a di sittite a ceere sey. ¹⁷ Wo soŋ beehiye ye wenda yi-t’eepe toote k’iŋŋi biŋ wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para maŋ riitile a batte, toote geŋ a t’obi siido wo riitile a latte pây. Ki too maŋ yi-t’eepe toote wede oozige botto adda riitile wede aware, wo geŋ a lekke beehiye.»

Eliyo beeko a erewo wo baldiya k’uto ki wede i-d’ede gooliko

(Markus 5.21-43; Lik 8.40-56)

¹⁸ Aame Isa y’an ti rootiyto inŋkino geŋ, i d’iina wede inŋkino i-d’ede gooliko. Y’a d’iide sirpa k’Isa, y’a-dikke a daanadi wo yi di ruute, y’ede: «Ankeŋŋo en miŋ uto nuŋ t’a t’ihe. Wo de k’a ette maŋ, ki zaapey beezá a tuddutú wo t’a baldey.» ¹⁹ Maŋ Isa y’a

t’iiziga, wo ti sanalliyagi an di diine wede geŋŋo.

²⁰ Aame an engile geŋ i d’ede erewo soo inŋkino ti dabirsa, puuzo obite t’itatú iide ozzine koomat makumu sire. Inŋkino ti-t’iide ti dar k’Isa, t’a-butte bize kallayí, ²¹ kono t’a ruute t’adda k’addutú, t’ede: «Aame n’iina n’a butta a kallayí danŋal toŋ maŋ, n’a utta t’eenizó me.» ²² Maŋ Isa y’a gilde, yi di wolliyto wo y’a ruute, y’ede: «Uto ki nuŋ, mi t’oobo addí! Kono koŋ mi ziipe addí a nuuno geŋ, m’utte.» A kaamiki, erewo t’a uune bee.

²³ Aame Isa y’iiney a boy ki wede i-d’ede gooliko geŋŋo maŋ, yi’n uuney dūwo an isiyo unto ti siriryagi. ²⁴ Maŋ Isa y’a ruute, y’ede: «Kun t’addo t’adda boy me, kono uto ti k’inda ye, ti moone moone.» Wo kane dūwo geŋ an di y’okko maade. ²⁵ Aame doŋ duuru geŋ an ti’n udde maŋ, Isa yi-t’iide k’adda biino, yi ziiŋa bey k’uto wo t’a t’iiziga. ²⁶ Rabila gette i di tiipe adda siido gette pay.

Eliyo beeko a koŋzayi sire

²⁷ Tiŋ geŋ Isa y’engile maŋ, i d’ede koŋzayi sire inŋkino an di y’daaniya, an di dollite an d’eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k’iso adde kofuwo, k’iso adde kofuwo!»

²⁸ Isa y’iiney boy wo yi t’iide adda maŋ, kane koŋzayi geŋŋo toŋ an a-t’iide, wo an a d’iide sirpadí. Maŋ Isa y’anni tunde, y’ede: «Kun ziipe addugun ko, nuŋ n’aane n’un t’ele beeko me?» Maŋ kane an i ti’n gime onamí, an’de: «Eyye Galmeegey, ay ziipe addey.» ²⁹ Inŋkino maŋ y’an buttite a edayan wo y’a ruute, y’ede: «Munda geŋ Raa y’un ti y’iso kono kun ziipe addugun a nuuno geŋ me.» ³⁰ Wo edayan a t’ihina an di wolliyto. Maŋ Isa y’an di ruute ti golla zakidí, y’ede: «Kun

ollo koduwo, a wenda soo toŋ kun roota ye a munda wede ize enj me.» ³¹ Wo kane aame an t'udde maŋ, an d'iise rootiyto sundi adda siido gette pay.

*Isa ti wede i k'orbe ye
(Lik 11.14-15)*

³² Aame kane an engile geŋ, duwo an i d'irkido wede soo inokino bizi i t'ippe yi k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a eedi. ³³ Isa y'a-t'ildi siitan gette, wo aame ti t'udde maŋ, wede bizi i t'ippe geŋ y'a iise ono. Maŋ kane doŋ duuru geŋ an ziida giggeraŋ, wo an di ruute, an'de: «A siido k'Izirayel ette, munda kino'ŋ kaŋ soo toŋ ay ki wulle ye.» ³⁴ Wo miŋ kane Pariziyen an di ruute, an'de: «Geŋ Meeda siitandani i eliyo toogo ki lommitte siitandani me!»

*Isa yi wolliyto sommagi doŋ duuru
(Markus 6.6,34; Lik 10.2)*

³⁵ Adda siido gette Isa yi d'ettiyo geeger ti geeger wo ille ti ille, yi dooyisito duwo adda boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso, y'an kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, y'an d'eliyo beeko a doŋ pay eeni wo doŋ pay an d'ede ita k'eeni tuuku toŋ maŋ. ³⁶ A doŋ duuru pay a daanadi geŋ i di t'ize sommagi, kono kane geŋ an urme wo eedaŋ ti digge aakede dambami daa wede k'elsadaŋ. ³⁷ Inokino maŋ y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kane doŋ duuru enj aa doome goole y'ize k'aydu, wo doŋ naabo baata. ³⁸ Inokino kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo doŋ naabo k'aydu.»

10

*Naabo sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Markus 3.16-19; Lik 6.14-16)*

¹ Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele

toogo ki lommitte siitandani doŋ an t'ooney a daanadaŋ, an di t'eley beeko a doŋ an d'ede ita k'eeni tuuku toŋ maŋ wo a aadumutu tudde pay. ² Kun ollo enj sumbiyagi doŋ zina k'Isa kane koomat makumu sire: ki poone Simo wede sundi soo te Piyer, wo leemadi Andire; Zak ti leemadi Zay, kane sirwaŋ pay inŋi Zebede; ³ Pilip ti Bartelemi; Toma wo Matiye wede seddu jibaaye; Taade wo Zak ulo k'Alpe; ⁴ Simo wede addi wehini kono siidadi me, wo Ziidas Iskariyot wede saŋ y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayi.

*Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Markus 6.7-11; Lik 9.2-5; Lik 10.3-12)*

⁵ Kane doŋ koomat makumu sire geŋ, Isa y'an agisa k'isiyo naabadi wo y'an di ruute munda wede an d'isey, y'ede: «Kun ettey ye ki tukki kane doŋ Yawudiyagi ye me, wo k'adda geeger ki siido Samari soo toŋ kun ettey ye. ⁶ Ki too kun d'ettey ki tukki doŋ k'Izirayel kane aa dambami i digge. ⁷ A urzi kun di kazitoy, kun d'eesoy: «Moziko Raa t'iina goppon.» ⁸ Doŋ k'eeni kun an d'eloy beeko, doŋ unto kun ti'n baldoy, doŋ bitide kun an d'eloy beeko an t'isoy kamilen, siitandani kun di'n olmitoy. Kune suldi pay kun uune ki waawiye, wo kun an eloy toŋ ki waawiye. ⁹ Ki torguwagun dap kun amba ye, ise sonko, ise tammiyagi sunni sunni adda poosagun me, ¹⁰ ise eese, ise kalle ki sirwe, ise tobiyagi zoŋ ki sirwe, ise dalka toŋ maŋ. Derec, wede yi naabiya'ŋ i-d'ede urzi y'a oomi ti bey doŋ y'an naabiya.

¹¹ Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku ise adda k'ille tuuku toŋ, kun di tonditoy wede beehiye ede wo y'unni seeda bey sire maŋ, kun di deegoy di yode

bini engilsagun. ¹² A ettiyagun ki boy wede kun ettey gen, kun d'eesoy: "Toose Raa ti koono eggun." ¹³ Aame don boy gen an unni ziidey man, toose kune t'a koonoy eedan, wo aame an un ki'n ziidey ye man, toose kune t'a-kamoy ki tuddugun. ¹⁴ Aame an un ki'n ziidey ye wo onamgun an k'illigey ye man, a engilsagun ti boy genno ise ti geeger gettiyo gen, odde zongun ton kun an ti y' tottigoy, gen i-kaza Raa ulbi unse ye ti kane me. ¹⁵ Derec injino wo n'un di rooto: Onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane don siido Sodom ti Gomor ti kaaga Raa y'an igge pay* gen, booradan t'a koono soodo ti don ki geeger gettiyo.»

Dabar ere etto a don k'Almasi
(Markus 13.9-13; Lik 12.11-12; 21.12-19)

¹⁶ «Kun ollo, nun n'un agisa en aakede dambami k'adda diine sullibagi. Injino man kun koonoy mentikagi aakede mimbayi, wo tasse aakede deere. ¹⁷ Kun koonoy mentikagi, kono duwo an un ti'n sedfey, an un di'n t'ettey k'ume don booro wo an un di'n gorpipay ti marpa adda boydi don an di dooyiso. ¹⁸ Kono kune donzo gen, an un di'n t'ettey daana don deero siido wo daana mozagi. Aame gen, a daanadan wo a daana kane don Yawudiyagi ye, kun t'ooney urzi kun di rootey a suldi don kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno gen me. ¹⁹ Aame an un di'n t'iidey k'ume don booro man, ulbugun un t'oodey ye a maana k'ono don kun di rootey, ise a munda wede kun di rootey me. A ume gen min Raa y'un t'eley ono don kun di rootey. ²⁰ Injino man aame kun rootey gen, ono ettey ti suuniyo kune ye, wo unni dokkey Unde ki Meegugun Raa.

²¹ Leema y'an di y' t'ela leemadi a bey duwo ki towwadi, wo meege ton injino kay a innizi me. Inni an di-kima adu ki maawan, an deha urzi, duwo an di sedfa maawan ki towwadan. ²² Kune don duniya pay an un di'n olmida kono kun umbe a sundo, wo de wede y'a ziida zakidi a urzizo bini dangun man, yode gen Raa y'a y'utta. ²³ Aame adda geeger tuuku an unni dabirsa man, kun t'omboy ki geeger ti doolo. Derec injino wo n'un di rooto: Kune geegiryagi ki siido k'Izirayel gen kun ki ti'n ozira pay ye, ki poone nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a kimo me.

²⁴ Sanallusu gen yon t'ekki wede dooyisadi ye, wo wede naabo ton yon t'ekki galmeegi ye. ²⁵ Sanallusu gen, i dehu y'a t'ise aa wede dooyisadi dangal, wo wede naabo ton injino y'a t'ise aa galmeegi. Aame nun wede boy duwo an ni kalda an'de nun Belzebul man, kune don boozo an un di'n kildita a ceera sey.»

Wedusu wede kun i-d'orgide
(Markus 8.38; Lik 9.26; 12.2-9)

²⁶ «Kune a duwo kun an orgide ye. Suldi don pay ombide'n, san onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono don i ki dehu duwo an k'olliga ye gen, san onniyo soo don pay an di'n olliga. ²⁷ Munda wede n'un rootiyo a zimolo gen, kun ti y' rooto kere, wo munda wede an un meliso a kuudugun gen, kun yi rooto aa kun a ti gili t'ekki biino kun d'olle. ²⁸ Kun an orgide ye a don i towwo tudde wo an k'aane towwo k'unde ye me. Ki too man kun d'orgide a Raa, yode wede aane i t'ide tudde ti unde pay adda k'uwwo. ²⁹ Kun suune ooyo sire doo min in t'owile ti sonko soo kollo, wo ti diinayan soo ton a siido i k'oore

* 10:15 10.15 Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.16-19.29.

ye, daa ki Galmeegugunj Raa yi ki suune ye me. ³⁰ Wo ki kune, ilali k'eggunj genno tonj Raa yi ti'n kaza pay. ³¹ Injino kun orgide ye, kono kune zooyagunj yi jiire ooyo baadan!»

Rootiyo a daana duwo ki daaniya k'Isa

³² «Wede tuuku yi ruuta a daana duwo yonj ki nuuno manj, nuñ tonj n'a rootey kay yonj ki nuuno, a daana Meegó Raa a kandaane me. ³³ Wo de wede tuuku yi ruuta a daana duwo yi ki n' suune ye manj, nuñ tonj n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a daana Meegó Raa a kandaane me.»

Isa y'iido ki moo me?

(Lik 12.51-53)

³⁴ «Kun elke ye, nuñ n'iido n'un t'ela toose adda duniya me. N'a k'iido ti toose ye, wo de n'a iido ti deyyiso. ³⁵ Eyye, nuñ n'iido ulo ti meegi n'an ahinte, uto ti mettú n'an ahinte, erewo ti andutú n'an ahinte. ³⁶ Wede tuuku tonj i di t'isa donj k'aduzi minj, donj adda boozí genno.

³⁷ Wede yi geyyiso meegi ise meedi a jiire nuuno manj, yonj genj yi k'iide ki daaniyadó ye. Wede yi geyyiso uli ise uti a jiire nuuno manj, yonj genj yi k'iide ki daaniyadó ye. ³⁸ Wede yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno wo y'a ki n' daane ye manj, yonj genj yi k'iide ki daaniyadó ye. ³⁹ Wede yi diha boohiyo tuddi k'aggadi manj, y'a ti dagga, wo wede y'iila tuddi kono nuuno manj, y'a t'utta.»

Wede eliyo genj, aggadi y'a ti t'ooney

(Markus 9.37,41; Lik 9.48; 10.16; Zanj 13.20)

⁴⁰ «Wede unni seedu bey sire manj, genj aa yi seedu nuñ batum, wo wede yi ni seedu bey sire manj, genj aa yi seedu wede i n'igibo. ⁴¹ Wede i seedu nebi ki Raa kono yonj nebi manj, munda wede Raa

yi dehu yi-t'eley a nebi genj, y'a yi t'ooney kay, wo wede yi seedu wede ki diine kono yonj ki diine manj, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley a wede ki diine genj, y'a yi t'ooney kay. ⁴² Derec injino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu noyoyo a kulso danjal, a wede soo duwo an yi woliyo yonj nenku kono yonj ti diine sanalliyagó manj, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley genj, y'a yi t'ooney.»

11

Donj zina ki Zanj Batis ti Isa

¹ Aame Isa y'a ti dinge ti rootiyo a munda wede kane sanalliyagi koomat makumu sire an d'isey manj, tinj genj y'a ingile dooyiso duwo wo yi kazita adda geegiryagi ki siido gettiyo.

² Wo Zanj Batis yi lekkiyo danggay genj, y'a illiga donj an towwo taaya a naabo k'Almasi Raa yi biire. Injino manj yi d'igibe donj miibi ti diine sanalliyagi ki tukk'Isa. ³ An iide'nj an di y' tunde, an'de: «Kee minj Almasi Raa yi biire, sanj a etto ko? Kununj ay di dello wede doolo ko?» ⁴ Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Kun'do a Zanj, kun i-t'oodoy taaya a munda wede kun ollige wo kun woliyo enj me: ⁵ Konzayi an di woliyo kereñ, donj jekese an sooru beehiye, donj bitide an t'ize kamilenj, dunjiyagi an d'ollige, donj unto an di bilde wo Rabila Majjaanawa an an gizite a donj an k'ede munda ye. ⁶ Wo unsuwo a wede y'a ziida zakidi kono nuuno bini danju!»

Rootiyo k'Isa a tukki Zanj Batis

⁷ Sanalliyagi ki Zanj Batis an t'ingile manj, aame genj Isa y'a iise rootiyo a donj duuru a tukki Zanj, y'ede: «Kun iide k'adda balda woliyo ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye

yi t'agisa gettiyo ko? Aha. ⁸ De inĵino kun iide wolleiyo ki moo me? Ki wedusu yi t'usse kallagi majjandani ko? Wo de kane doŋ ossiyo kallagi majjandani geŋ, an lekkiyo adda boydi mozagi. ⁹ De kun iide wolleiyo ki moo me? Ki nebi ko? Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, yoŋ geŋ yi jiire nebi sey. ¹⁰ Yoŋ geŋ wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kun ollo, nuŋ n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urzizá*."»

¹¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Derec inĵino wo n'un di rooto: Ti diine d'wo doŋ pay erayi an ehe geŋ, wede aase goole a ceere Zaŋ Batis umbo. Wo inĵino toŋ maŋ, wede yoŋ neŋku a jiire adda Moziko Raa geŋ, yoŋ goole yi jiire Zaŋ. ¹² T'ume Zaŋ Batis y'iise naabo Raa bini ankenno geŋ, d'wo an d'eliyo gotono kono an t'ette adda Moziko Raa, wo kane doŋ i ŋaayu ki togo geŋ, an dehu an di-t'oobe. ¹³ Raa y'an di ruute a d'wo a tukki Mozikadi ere a etto, t'urzi k'ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti doŋ pay ki nebiyagi, bini aaniya Zaŋ Batis. ¹⁴ Aame kun dehu kun ambe maŋ, geŋno Zaŋ yode wede nebiyagi an ruute, an'de: "Saŋ Eli y'a etto me†." ¹⁵ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo!

¹⁶ Doŋ ankenno eŋ n'a t'eese kane aa wee wee? Kane an deeyiso aa inŋi an ti guune a bere doŋ duuru, an di waakutu eebaŋ, an d'eesiyo:

¹⁷ "Kaye ay un di biha siraro toŋ maŋ, kun ki d'immira ye!

Ay un d'ũure ôoro k'unto toŋ maŋ, kun ki d'iile ye!"

¹⁸ Inĵino Zaŋ y'iina geŋ, onniyo muno yi lekkiyo daa k'ombo, toote k'inŋi biŋ yi k'iibe ye, wo

d'wo an di rootiyo, an'de: "Yoŋ i-d'ede siitan a eedi!" ¹⁹ Wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iina maŋ ni d'ombo ni sobo, wo an di rootiyo, an'de: "Kun wollo, wede eŋ y'elkiyo miŋ a ombo ti sobo toote k'inŋi biŋ danŋal, yoŋ lanze ki doŋ seddu jibaaye wo ti doŋ k'oldfiko ongo." Wo Raa'ŋ, suuniyo k'ono ere i d'ede, d'wo an ti zuune tod'te ki diine t'urzi naabatú.»

Geegiryagi doŋ i-tuuge k'ambu a Isa
(Matiye 10.15; Lik 10.12-15)

²⁰ Adda geegiryagi doŋ Isa y'a ize suldi k'armika doŋ a ise baadaŋ geŋ, doŋzaŋ an ki ti gime lekkiyadaŋ ye. Inĵino maŋ y'an di'n iise aapudu, y'ede: ²¹ «Dabar a kune doŋ geeger Korazen! Dabar a kune doŋ geeger Betsayda! Derec, aame suldi k'armika doŋ Raa y'ize di kune geŋ anki y'aase a geeger Tir ti Sidon maŋ, anki ti kaagine doŋzaŋ an t'ossite kallagi moolo wo tuddaŋ an aa di kosse pure, wo an di-kime lekkiyadaŋ. ²² Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane doŋ geeger Tir ti Sidon geŋ booradaŋ t'a koono soodo ti ere ki kune. ²³ Wo kune doŋ geeger Kapernayim, kun elkiyo miŋ Raa y'un ti'n sika k'awwa ki kandaane ko? Aha, Raa y'un ti'n deega adda diine doŋ unto. Derec, aame suldi k'armika doŋ ize di kune geŋ, anki aase a geeger ki Sodom maŋ, geeger gette ankenno toŋ t'a lekke sey. ²⁴ Kono kamo n'un di rooto, onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane doŋ siido Sodom geŋ booradaŋ t'a koono soodo ti ere ki kune.»

* **11:10** 11.10 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1. † **11:14** 11.14 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23.

*Meega Raa ti Ulo**(Lik 10.21-22)*

²⁵ Aame geŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, kee Galmee'ki kan-daane ti siido, ni ki tamma kono suldi eŋ k'an di'n umbida a doŋ suuniyo k'ono wo a doŋ eedaŋ soodo a elkiso geŋ me, wo k'an t'iidiba ita a doŋ aa inŋi sunŋi. ²⁶ Eyye Mee'ki nuŋ, geŋ ki dihe suldi a t'ise inŋino.

²⁷ Suldi pay Meegó Raa y'o n'ele a beezó, wenda soo toŋ a su-une Ulo umbo, i y' suune Meega danŋal. Wo wenda soo toŋ a suune Meega umbo, i y' suune Ulo wo ti kane doŋ Ulo yi dehu y'an t'oodiba itadi danŋal.»

Isa ume puukiyo k'undiyagun

²⁸ «Kune doŋ pay i sarkiya attidi wede ki doŋ dooyiso k'oogoro an zaapu eggun wo kun urme geŋ, kun'di k'ume nuuno, wo nuŋ n'un ti'n puuka. ²⁹ Kun t'ambo talgayó† wo kun d'oziro a urzi dooyisadó, kono nuŋ addó tasse ni ki koliyo tuddó ye, wo kune kun t'oona puukiyo k'undiyagun. ³⁰ Derec, talgayó yon i k'oone ye k'ambu me, wo attidizó wede n'un t'ela yon soodo ki sarkiya me.»

12*Isa ti onniyo ere ki puukiyo**(Markus 2.23-28; Lik 6.1-5)*

¹ Saŋ maŋ a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopide t'adda dombi doŋ ki geme ti sanalliyagi. Aame geŋ kane sanalliyagi mosogo, maŋ an d'iise sattita geme an di doydiso. ² Kane Pariziyen an wulle inŋino maŋ, an i di ruute Isa, an'de: «Ki wollo sanalliyagá an d'isiyo munda wede oogiradin ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyaŋ te!» ³ Wo de Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto kun gire

munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti doŋ a itadi, aame mosogo ti'ni ziida geŋ me. ⁴ Yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedefe a Raa, wo yode ti doŋ a itadi an d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradin t'ele urzi a doŋ sedefe danŋal. ⁵ Ki kotto kun gire adda mattup k'oogoro Muusa me a onniyo ere ki puukiyaŋ toŋ, doŋ sedefe i naabiya adda Boy Raa geŋ, an ki daaniya urzi k'oogoro k'onniyo gettiyo ye, an di naabiya, toŋ maŋ booro t'an ki'n seedu ye. ⁶ Wo kun ollo, n'un di rooto: a enno i d'ede wede ede i jiire Boy Raa! ⁷ Kune'ŋ duwo eŋ munda ulsu an k'ize ye toŋ, kun'de booro ti'ni ziida. Inŋino maŋ kun ki'n zuune ye ita k'ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ni dehu kun d'ise adde koduwo ti duwo, geŋ i jiire sedefe ere kun isiyo ki seydi*.» ⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addó i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyaŋ te.»

*Wedusu beezí unto**(Markus 3.1-6; Lik 6.6-11)*

⁹ Tin geŋ Isa y'a inŋile yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹⁰ Adda boy geŋ i d'ede wedusu soo inŋino beezí unto. Kane Pariziyen an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di y' tunde, an'de: «Oogiradin urzi t'ele ko, k'eliyo beeko a onniyo ere ki puukiyaŋ te?» ¹¹ Wo yo Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ti diinagun eŋ wee wee, aame i-d'ede damsadi soo danŋal ti t'iire adda k'olde sohuru a onniyo ere ki puukiyaŋ maŋ, y'a

† **11:29** 11.29 Ambo talgayó: I-kaza dooyiso k'Isa kun d'ozire eego. * **12:7** 12.7 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

k'ette, t'adda k'olde y'a ki t'adde ye me? Eyye, y'a-t'adde! ¹² Wo wedusu geŋ yi jüre dama taŋ baadaŋ! Geŋ inŋkino oogiradiŋ urzi t'ele a wedusu ki-d'ise beehiye a onniyo ere ki puukiyadiŋ te.» ¹³ Inŋkino maŋ Isa yi di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'onfo.» Maŋ y'a y'unde, wo beezí a t'ikkima aakede bakadí soo me. ¹⁴ Saŋ kane Pariziyen tiŋ geŋ an t'udde, an iide'ŋ an t'ugiye, an t'íide onamaŋ kaŋ soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki tówwadí.

Wede naabo wede Raa yi biire

¹⁵ Isa y'a ti zuune elkiso Pariziyen te, inŋkino maŋ tiŋ geŋ y'a t'irga, wo doŋ baadaŋ an di y' diine. Ti diinayan doŋ pay eeni y'an d'ele beeko. ¹⁶ Wo y'an di ruute ti golla zakidí a fuwo, kono an ki roote ye a munda wede y'ize me. ¹⁷ Geŋ inŋkino a iina kono a-t'ette a ono doŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Ezayi, y'ede:

¹⁸ «Enno wede naabadó wede ni biire me,

nun ni y' giyye baadaŋ, wo ulbó pay unŋe ti yode me.

Undó t'a kooná a eedí, wo a ita fuwo pay y'an kizita urzi wede ki diine ki Raa.

¹⁹ Yi ki deha niikiyto k'ono ulpi ti wenda ye, yi ki d'illita d'ollite ye,

wo an k'olliga golladí a bere doŋ duuru ye.

²⁰ Yoŋ y'a kooná tasse ti kane doŋ toogadaŋ umbo me, geŋ aakede alala ere i-guudite gette yi ki ti damba ye,

wo rippinsó k'uwwo ti koddiyo botto gette, yi ki ti t'ída ye.

Y'aasa inŋkino bini munda wede ki diine geŋ y'a ceera oldíko.

²¹ Wo ita fuwo pay an zaapa elkiyadaŋ a sundí†.»

Isa ti Belzebul
(Markus 3.22-30; Lik 11.14-23; 12.10)

²² Saŋ maŋ Isa an i d'irkido wede soo inŋkino koosiyo wo yi k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a eedí. Wede geŋ Isa yi-d'ele beeko, bizí a t'ihina y'a iise ono wo yi woliyo kereŋ. ²³ Kane doŋ duuru geŋ an ziidá giggiraŋ wo pay an di ruute, an'de: «Yode en wede an yi waaku Wede ti biza bumbú Dawut ye ko?» ²⁴ Wo kane Pariziyen an illiga inŋkino maŋ, an di ruute, an'de: «Wede en, tode Belzebul Meeda siitandani i eliyó toogo ki lommite siitandani me!» ²⁵ Wo Isa y'a zuune elkisadaŋ, inŋkino maŋ y'an di ruute, y'ede: «Moziko ere tuuku doŋtú an deyyiso ti tuddaŋ maŋ, mozikadaŋ a latte. Geeger ere tuuku doŋtú an deyyiso ti tuddaŋ, wo adda boy wede tuuku doŋzí an deyyiso ti tuddaŋ maŋ, kane geŋ an k'aane an ki ti lekke kaŋ soo ye. ²⁶ Geŋ inŋkino kay, aame Meeda siitandani ti lommite siitandani eebutú maŋ, geŋ an deyyiso ti tuddaŋ batum. Wo de geŋ ki kotto mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye! ²⁷ Kune kun'de ni lommite siitandani o eliyó toogo Belzebul. De inŋkino maŋ, doŋ a itagun an lommite siitandani ti toogo k'aaye? Geŋ kane batum an un kaza munda wede kun rootiyo a tukki nuuno geŋ d'erec ye. ²⁸ Wo de geŋ, nun o eliyó toogo Unde Raa ni lommite siitandani me maŋ, geŋ i-kaza Moziko Raa tod' t'iina di kune baa.

²⁹ Aame wede yi dehu yi-t'ette adda boy ki wede i-d'ede toogo wo y'a sikiti suldízi maŋ, wede geŋ ki poone y'a-kettite wede toogo doo miŋ, y'a aane y'a sikiti suldí t'adda boy kollo. ³⁰ Wede yoŋ ki nuuno ye'ŋ, yoŋ aduzó. Wo wede y'a ki n' noogiyo ki tussiyo ye'ŋ, yoŋ yi teepiyo ki teepiyo. ³¹ Geŋ

† 12:21 12.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 42.1-4.

kono k'inkino, n'un di rooto, duwo Raa y'an t'isa tambobino a oldfiko ere pay an isiyo, ti kaldita ere pay an kaldita suma Raa gette. Wo de wede i kaldita Unde Raa man, a oldikadi gette Raa yi-k'isa tambobino ye. ³² Wede tuuku yi ruuta munda ulsu a tukki nun wede an n'ehe aa ulo wede enno man, a oldikadi gette Raa yi-t'isa tambobino. Wo de wede tuuku i ruutita munda ulsu a tukki Unde Kamilen man, a oldikadi gette Raa yi-k'isa tambobino ye, ise adda duniya ere ankenno, ise adda duniya ere ki daana ton man.»

Undumu ti innizi

(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)

³³ «Aame undumu beehiye man, innizi ton beehiye pay. Wo aame undumu ulsu man, innizi ton ulpi kay. Inkinon man undumu in yi suuniyo t'urzi k'innizi. ³⁴ Kune don ulpi aakede mankikagi de! Mummino kun d'aane kun di roote ono don beehiye me? Derec, munda wede duwo an okumso adda k'addan genno addiya ti bizan me. ³⁵ Wedusu wede beehiye'n, beehiyo t'ettiyo ti suldi don beehiye y'ukume adda k'addi, wo wedusu wede ulsu'n, munda ulsu y'ettiyo ti suldi don ulpi y'ukume adda k'addi. ³⁶ Kun ollo, n'un di rooto: A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, duwo a ono don pay an ruutite daa k'urizan gen an d'oopey eedan. ³⁷ Derec, t'urzi k'ono don adfiya ti bizá, Raa y'a di roota kee ki diine a daanadi, wo t'urzi k'ono don adfiya ti bizá, Raa y'a di roota kee booro ti ki ziida me.»

Tondiyo ki munda k'armika

(Matiye 16.1-4; Markus 8.11-12; Lik 11.16,29-32)

³⁸ Inkinon man don suuniyo k'oogoro miibi ti Pariziyen miibi an di tunde Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay dehu k'ay d'ise

munda k'armika ay di wolle a kize kee Raa yi-k'igibo.» ³⁹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ita duwo don ankenno en, kane don ulpi wo an ki seefu urzi Raa ye, an tondiyo munda k'armika a kize nun Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye man. ⁴⁰ Kun suune Zonas gen y'a likke onnu ado wo didfo ado adda k'adde puuniso ere meeda. Inkinon kay nun wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n'ottiba wo n'a lekka onnu ado wo didfo ado adda muuzo. ⁴¹ A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, don geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki duwo don ankenno, wo an di roota: «Kune'n booro t'unni ziida.» An roota inkinon kono aame don geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k'ono Raa man, an di gime lekkiyadan. Wo a enno i d'ede wede ede y'a jiiere Zonas sey. ⁴² A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, mohita ere ti siido ki kese dandi t'a ooziiga ki tukki duwo don ankenno, wo t'an di roota: «Kune'n booro t'unni ziida.» Ti roota inkinon kono tod' t'iizigo ti siidiyagi don dokki t'ita Raa kono t'a olliga suuniyo k'ono ere ki Salamon, wo a enno i d'ede wede ede y'a jiiere Salamon sey.»

Kama ki siitan ki tukki wedusu
(Lik 11.24-26)

⁴³ «Aame siitan gette ti tukki wedusu ti t'adfiya man, ti d'engilso k'adda balda dehuu k'ume wede t'a lekkey, wo ti ki d'ooniyo ye. ⁴⁴ Inkinon ti rootiyo adda k'addutu, ti d'eesiyo: «Ni-kime k'adda bindo ere an di n'ilmo.» Wo a kamatu gette, t'iide'n ti-t'uuney biino guguba, rookiyo kamilen wo sulfutú okkime beehiye. ⁴⁵ Inkinon man ti di kama k'adda balda, t'a waaku siitandani ti doolo sarat bundidi

a jiire tode sey. An di-kama kan soo, an t'ettiyo adda biino gettiyo i-t'isiyo boozan. Injino yo wede gen, lekkiyadi ere k'ita i-t'isiyo ooŋe i ceeriyo ere ki poone. Wo gen aasa injino kay ki duwo don ankenŋo ulpi gen me.»

*Mekk'Isa ti zembadi
(Markus 3.31-35; Lik 8.19-21)*

⁴⁶ Isa adda boy, a don duuru y'an ti rootiyo botto, aame gen meedi ti zembadi an d'iina, wo an t'ihira ti paate, an dehu an i di roote. ⁴⁷ Man wede soo injino yi di ruute a Isa, y'ede: «K'ollo, meeda ti zembada an t'ihira ti paate, an dehu an a-di roote.» ⁴⁸ Wo de a wede gen Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Ki kotto man, meedo ti zembado an wee wee?» ⁴⁹ Man y'a d'uuye beezi ki tukki sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Kun wollo, kane enno an meedo ti zembado me. ⁵⁰ Injino man wede tuuku y'isiyo suldi don pay Meego Raa a kandaane yi dehu gen, yode genno leemado, teamado wo meedo me.»

13

*Ono ombide a tukki wede korso
(Markus 4.1; Lik 8.4)*

¹ A onniyo gettiyo batum, t'adda boy Isa y'a t'udde y'a ingile, y'iide'n y'a-guune a biza bar. ² Don duuru baadan an di-t'ugiye, injino yi di gili adda tooko, y'a-guune wo kane don duuru pay an t'ihira a biza bar. ³ Yon y'an di ruutite suldi baadan t'ono ombide, y'ede: «I d'ede wedusu soo injino yi t'iide korso buzu k'adda doome. ⁴ Aame yi sakkisa gen, buzu ongon a-zilditi a urzi, embi an iido'n an di-tibbe pay. ⁵ Buzu ongon son a-zilditi a ume wede t'adda'n pangiragi, siidadi baata. Kane gen a t'udde kesiko kono siidadan soodo. ⁶ Aame peedo ti-gilo wo t'ihina man, kane

gen a t'igge, a-biiha kono son-dayzan i ki ti diige ye. ⁷ Don son a-zilditi adda k'ahimagi, kane gen a t'udde wo ahimagi an iiziga man, an di'n ippe. ⁸ Don ongon son a-zilditi a siido ere beehiye, kane gen a t'udde, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inni meeda, son ada zoot wo son ada g'ado. ⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo!»

Ki moo me Isa yi rootiyo t'ono ombide me

(Markus 4.10-12; Lik 8.9-10)

¹⁰ Injino man kane sanalliyagi an aa d'iide ki sirpa k'Isa wo an di y' tunde, an'de: «De ki moo me k'an rootiyo a don duuru t'ono ombide me?» ¹¹ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ni rootiyo injino kono a kune'n Raa y'un ele suuniyo ki suldi don ombide ki Moziko Raa te, wo a kane gen suuniyo gette Raa y'an k'ele ye. ¹² Derec, a wede i-d'ede suuniyo gen, an i-t'eela t'eego i di t'isa baadan a ceera, wo de a wede i-k'ede suuniyo ye gen, ere boolon i-d'ede ton an i-t'amba. ¹³ Kun ollo, nun n'an orbe t'ono ombide me kono kane an aane an wolle ton, ki kotto munda an ki y' wolle ye, wo an aane an olliga ton, ki kotto munda an ki y'olliga ye wo itadi an ki ti suune ye. ¹⁴ Gen a kane genno a-t'iide a ono don Raa y'igibo ti kaaga t'urzi nebi Ezayi, y'a ruute, y'ede: «Kune kun d'olliga kereŋ, wo ono itadan kun ki ti suuna ye, kun di wolla kereŋ, wo munda kun ki y' wolla ye. ¹⁵ Derec, duwo en kuwwagan an a-ti niyye danbila kono a k'olliga ye, edayan an a-t'ippe kono a ki wolle ye, wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadan an gi di'n suune ye.

An ize in̄kino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nuŋ Raa, n'an t'ele beeko me*.”

¹⁶ Wo nuŋ n'a roote, un̄suwo a kune kono edaguŋ i woliyo wo kuwwaguŋ ollige. ¹⁷ Derec in̄kino wo n'un di rooto: Nebiyagi baadan ti doŋ ki diine baadan an dihe an di wolle munda wede kun woliyo en̄no, wo an gi di y' wulle ye. An dihe an d'olliga munda wede kun ollige en̄no, wo an gi di y'illiga ye.»

Oofibe k'ita k'ono ombide a tukki wede korso

(Markus 4.13-20; Lik 8.11-15)

¹⁸ «In̄kino kun ollo, ette ita k'ono ombide a tukki wede korso. ¹⁹ Buzu wede i zilditi a biza k'urzi geŋ, i-kaza duwo doŋ ollige ono ki Moziko Raa wo an gi di'n seedu addan ye. Aame geŋ Mohita k'oldiko t'ettiyo, ono doŋ an illiga ti t'oddipe t'adda k'addan me. ²⁰ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi geŋ, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa, kesiko ulban un̄se an d'ambu. ²¹ Wo de ono sottadan ti ki ti deegu adda k'addan, an aa ki seedu zakidi ye. Aame i ettiyo dabar ise duwo an'ni dabirsa kono an umbe a ono Raa man, kesiko an t'argu. ²² Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geŋ, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa, wo de san elkisito a suldi duniya ti dehutu k'urzi maala an di'n appiya ono geŋ me, an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ²³ Ki dangu buzu wede i zilditi a siido ere beehiye'n, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa wo an di suuniyo itadan, an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eeban ti doolo, aakede ulo muduso soo y'a ehe in̄ni meeda, soŋ ada zoot, wo soŋ ada g'ado.»

Ono ombide a tukki'iizi bungari

²⁴ A doŋ duuru geŋ, Isa y'an d'iise rootiyo k'ono ombide ti doolo sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wedusu yi giira buzu wede beehiye adda doomizi. ²⁵ Wo a diddo duwo pay an udige man, aduzi y'a t'iide k'adda doome geŋno y'a di giira iizi bungari adda kay, wo tuddi yoŋ y'a aahē. ²⁶ Aame mudu geŋ an t'udde wo an iise panita man, iizi bungari geŋno toŋ an di biŋe kay. ²⁷ In̄kino kane doŋ naabo ki wede boy geŋ, an iido'n an i di ruute, an'de: «Galmeegey, para man ki giira buzu wede beehiye adda doome me, de iizi bungari geŋ an iido ti too me?» ²⁸ Yoŋ y'an di'n gime onaman, y'ede: «Geŋ ize aduzo.» In̄kino man kane doŋ naabo an di y' tunde, an'de: «Ki dehu ay t'odo iizi bungari ay di'n oddipoy ko?» ²⁹ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Aha, kun'te ye, kono kun oddipey iizi bungari geŋ, kun a t'oddipey ti mudu pay. ³⁰ Kun oolo an d'ohira ti mudu kan soo bini onniyo k'aydu, aame geŋ n'an di roota doŋ k'aydu, ki poone an di kirba iizi bungari an di-kettita k'oggiyadan doo min, san mudu an di'n t'aaha k'adda giyyayo kollo.»»

Ono ombide ekk'ulo k'undumu sundi mutard

(Markus 4.30-32; Lik 13.18-19)

³¹ Isa y'an rootiyo ono ombide ti doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundi mutard wedusu y'a t'umbe, y'a-giira adda doomizi. ³² Wo de ulo k'undumu geŋ yoŋ nenku a jire ti diine k'in̄ni k'inda pay. Aame yi t'adfiya man, yi d'isiyo goole i ceeriyo inda doŋ pay adda jineene geŋno, geŋ embi toŋ an d'appiyta boydi ekki laydayi.»

* 13:15 13.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

*Ono ombide a tukk'orme
(Lik 13.20-21)*

³³ Isa y'an rootiyo ono ombide sey ti doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa orme erewo ti-sokiyo boolon, t'a-t'oŕbe a moonoo baadan lootiyo, wo san orme geŕ moonoo yi-ti t'oozige pay.»

*Ki moo me Isa yi naabiya t'ono ombide me
(Markus 4.33-34)*

³⁴ A onniyo gette, Isa a dooyisadi ere pay gette yi'ni duuye don duuru t'ono ombide, wo munda daa k'ono ombide y'an ki rootiyo ye. ³⁵ Yoŕ y'ize inŕkino kono a-t'ette a ono don nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuŕ ni t'ihina bizo n'an rootita t'ono ombide, wo n'an di kizita suldi don Raa yi ti'n umbida t'ume y'ikkima duniya†.»

Oodibe k'ita k'ono ombide a tukk'iizi bunŕari

³⁶ Inŕkino maŕ don duuru Isa yi'n iili wo y'a aaha boy. Maŕ kane sanalliyagi an aa d'iide sir-padi an di y' tunde, an'de: «Kee k'ay t'oodibi ita k'ono ombide a tukk'iizi bunŕari don adda doome geŕno.» ³⁷ Isa y'an di'n gime onamaŕ, y'ede: «Wede i korso buzu beehiye geŕ, nuuno wede an n'ehe aa ulo wede. ³⁸ Doome geŕ, duniya. Buzu wede beehiye geŕ, kane don ki Moziko Raa. Iizi bunŕari geŕ, kane don ki Mohita k'oldiko. ³⁹ Adu wede i giira iizi bunŕari geŕ, tode Meeda siitandani. Onniyo k'aydu gette, onniyo ere ki danŕu duniya. Wo don k'aydu geŕ, maaleekiyagi. ⁴⁰ Geŕ aakede iizi bunŕari duwo an t'oddipe an di zebbiyo adda k'uwwo k'oggiyo geŕ, aasa inŕkino kay a onniyo ere ki danŕu duniya te. ⁴¹ Nuŕ wede an n'ehe aa ulo wede eŕ, n'a t'igiba maaleekiyagi an di sika t'adda diine don ki Mozikadó, kane don pay i t'eliyo

eeban adda k'oldiko wo don pay isiyo suldi don ulpi geŕ me, ⁴² wo an ti'n sebbey adda baala k'uwwo t'oggiyo dala dala, ume wede ki dollite moolo wo k'aadumu sina. ⁴³ Wo kane don ki diine a daana Raa geŕ, an di rilitay aakede peedo adda Moziko ki Meegan Raa. Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŕ, y'ollo koduwo!»

Ono ombide a tukki laale wede an t'umbida

⁴⁴ «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa laale an t'umbida adda doome, wo wedusu y'iide'ŕ y'a y'uune. Yoŕ wede geŕ laale yi di y'umbida sey, wo a unŕuwo ere i-d'ede baadan gette y'a ingile, y'iide'ŕ suldizi pay y'a t'iwilto, wo y'iido'ŕ y'a t'iwila doome geŕno.»

Ono ombide a tukki dogoro zooyatu oone

⁴⁵ «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso sey, aakede wede suuk yi dehuu dogoro majjaanawa tuwarwa kar. ⁴⁶ Aame dogoro zooyatu oone baadan gette yi t'uune maŕ, y'a ingile, y'iide'ŕ suldizi pay y'a t'iwilto, wo y'iido'ŕ y'aa t'iwila dogoro gettiyo.»

Ono ombide a tukki lebidó

⁴⁷ «Kun ollo sey, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa lebidó an ti seddiyo adda bar, ita puuni don tuuku ton pay, ti t'in sokiyo. ⁴⁸ Aame onniyo maŕ don sawwiya an t'argu a zenŕe, maŕ an di konso, an di beeriyo puuni don k'ombo k'adda k'eesayan, wo don k'ombo ye ki sebbiyo mendan. ⁴⁹ Geŕ a onniyo ere ki danŕu duniya ton aasa inŕkino, maaleekiyagi an d'etta an di'n ooyey duwo don ulpi t'adda diine don ki diine me, ⁵⁰ kono an ti'n sebbey adda baala k'uwwo t'oggiyo dala dala, ume wede ki dollite moolo wo k'aadumu sina.»

† 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 78.2.

Dooyiso aware ti ere mazzini

⁵¹ Isa y'a tunde sanalliyagí, y'ede: «Ono ombide pay geñ itadañ kun'ni zuune ko?» Kane an i-di'n gime onamí, an'de: «Eyye, itadañ ay ti zuune.» ⁵² Mañ yon y'an di ruute, y'ede: «Geñ in'kino wede suuniyo k'oogoro tuuku ton yi daaniya urzi ki Moziko Raa mañ, yon geñ yi deeyiso aa wede boy, t'adda laalayí wede y'ukume geñ, yi d'ambu suldí don aware wo suldí don mazzini yi naabiya eego.»

*Don Nazaret an koogire Isa
(Markus 6.1-6; Lik 4.16-24)*

⁵³ Aame Isa dooyisadí ere t'ono ombide gette y'a ti dinge mañ, tin geñ y'a t'iiziga. ⁵⁴ Wo y'a ingile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. Aame y'iiney mañ, y'a iise dooyiso d'fuwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo kane don pay adda boy geñ an ziidfa giggiran. Kane an di ruute, an'de: «Yon y'uuno suuniyo k'ono ette ti too me, wo mummino yi d'isiyo suldí k'armika kino me?» ⁵⁵ Yo en ulo ki wede k'ahuntu sarpanje de me! Tode meedí tin sundutú Mariyam de te! Kane zembadí kuuli'ñ sumbiyagan Zak, Yusup, Simo wo Ziid de me! ⁵⁶ Wo zembadí erayi ton kane an lekkiyo pay ti kine de me! Toogo ti suuniyo k'ono kino en, y'a uuno ti too me?» ⁵⁷ Kono k'in'kino an di-tuuge k'ambu onamí me. Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, nebi geñ aame tuuku ton onamí an d'ollige, wo de don a geeger ere y'a ihira ti don adda boozí fanjal, onamí an k'olliga ye me.» ⁵⁸ Wo a ume geñ suldí k'armika Isa yi k'ize baadan ye, kono kane an ki ziipe addan a yode ye.

14

*Taaya k'unto ki Zan Batis
(Markus 6.14-29; Lik 9.7-9;*

3.19-20)

¹ Aame geñ Erod yon wede goole yi dokkiyo siido Galile, y'a illiga suma k'Isa ti moolo. ² Mañ y'an di ruute don naabadí, y'ede: «Wede geñ yon Zan Batis! Yi bilfo ti diine don unto, geñ kono k'in'kino i-d'ede toogo yi d'isiyo suldí k'armika me.»

³⁻⁴ Erod y'ilke in'kino kono yi ziidfa ere leemadí Pilip sundutú Erodiyas, wo Zan Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seeda erewo gette.» In'kino mañ Erod y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ziidfo Zan me, an ti y' gittite wo an ti y' zidde adda dangay. ⁵ Erod yi dehu Zan asigiryagi an di y' t'ide, wo de y'an d'orgiso a Yawudiyagi kono kane pay an zuune adda k'addan Zan geñ yon nebi. ⁶ Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya mañ, an d'isiyo tarnaape. In'kino onniyo gette t'iina mañ, uto konso k'Erodiyas t'a immira a daana ki don an'ni wiiko, wo a tode gette Erod addí i-d'ibi. ⁷ In'kino mañ y'a-ti niime tuddí, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ñ mi rooto, wo ni di t'ela.» ⁸ Mettú Erodiyas ti di t'elite ono, mañ uto konso ti di ruute Erod, t'ede: «Ankenno k'o ti dekki eego Zan Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o d'adi kenno!» ⁹ Aame geñ mozigo y'a t'ize sommagi donon, wo de kono y'a ti niime tuddí a daana don an'ni wiiko geñ, y'a iyye y'an di ruute a asigiryagi an di-dekko eego Zan, an i t'ela. ¹⁰ In'kino mañ y'an igibe k'adda dangay an di dikko eego Zan te. ¹¹ Eego an t'umbo adda supira, an i d'ele a uto konso wo tod' ti d'iide a mettú. ¹² Wo kane sanalliyagi Zan an d'iido, nuune an t'umbe an t'ittiba. Sañ an d'ingile k'ume k'Isa, an iide'ñ an i t'iide taaya a munda wede ize.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat
(Markus 6.30-44; Lik 9.10-17;
Zaŋ 6.1-15)

¹³ Aame Isa y'illiga taaya gettiyo man, tiŋ geŋ yi di gili adda tooko y'a diipida bar kono y'a t'arga siidi k'adda balda. Wo kane doŋ duuru geŋ umayí an di y'illiga, an t'uddito t'adda geegiryagi doŋ go-goppon geŋ me, wo an di y' diine ti zoŋdaŋ. ¹⁴ Isa yi ti d'iige ti tooko man, yi wolliyi doŋ duuru baadaŋ, wo i di t'ize sommagi a duwo geŋ me, y'an d'iise eliyo beeko a doŋ k'eeni a diinayan.

¹⁵ A peedo ti t'aahe k'ooriyo man, sanalliyagi k'Isa an a d'iide sirpadí wo an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume eŋ balda wo peedo toŋ t'ingile, inkinu man duwo pay eŋ k'an eezo an t'ette k'adda k'illiyagi an d'owiltey munda k'ombo.» ¹⁶ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «I k'ise ye an d'engile me, ombo an eelo kune batum.» ¹⁷ Maŋ kane an di ruute, an'de: «A enno kaye ay d'ede miŋ mappa paat wo puuni sire daŋjal.» ¹⁸ Yo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane geŋ, kun o d'edi keŋno.» ¹⁹ Maŋ y'an di ruute a doŋ duuru an di-koone adda soole, saŋ y'a-ziki mappa paat ti puuni sire geŋno, y'a t'umbe edayí k'awwa ki kandaane, y'a ruute koduwo a Raa. Maŋ mappa y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi wo kane an an di dikkida a doŋ duuru geŋno. ²⁰ Kane pay geŋ an d'iimi wo an d'isse. Wo ombo ere uupite sanalliyagi an ti-tusse, a ûune dappa koomat makumu sire. ²¹ Kane doŋ iimi geŋ, an t'ide kuuli suma dupu paat, daa kaza k'erayi wo inŋi.

Sooru k'Isa ti Piyer ekk'ahu
(Markus 6.45-52; Zaŋ 6.16-21)

²² Saŋ maŋ kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di-kili adda tooko kono an d'oogume, an di

doopida ti dar bar ti nee, koore yoŋ doŋ duuru yi-ti'n t'igiba geŋ me. ²³ Aame doŋ duuru yi ti'n igibe maŋ, yoŋ y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa siidi. Wo siidi y'a tunde Raa a ume geŋno, bini ume a-t'ize diddo. ²⁴ Aame geŋ tooko tod'te dokki botto ti zenŋe me. Wo maaye a giggiraŋ, inkinu ahu i-kolzite baadaŋ i d'oŋbe dubusuk dubusuk ekki tooko. ²⁵ A diddo biza soohe maŋ Isa yi-t'uddo, yi sooru t'ekk'ahu yi d'ettiyo tukki sanalliyagi. ²⁶ Aame kane an yi wulle yi sooru t'ekk'ahu maŋ, orgiso t'anni ziida baadaŋ wo an di ruute, an'de: «Eŋ beyye!» Wo a orgisadaŋ gette an d'iise d'ollite. ²⁷ Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun omboŋ! Kun orgide ye, eŋ nuuno!» ²⁸ Maŋ Piyer y'a t'ihina bizi yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, eŋ ki kotto kee maŋ, k'o eli urzi n'a ozire t'ekk'ahu, n'a ette k'ume kee.» ²⁹ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki t'edi!»

Maŋ Piyer t'adda tooko yi-ti d'iige, y'a iise sooru t'ekk'ahu, yi d'ettiyo tukk'Isa. ³⁰ Wo aame y'uwwe maaye yi tûuke baadaŋ maŋ, orgiso t'a yi ziida, y'a iise sooyiso k'adda k'ahu wo yi d'ollite, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nuŋ, ki n'utti, ki n'utti!» ³¹ A kaamiki Isa y'a igibe beezí, y'a yi ziida Piyer me, wo yi di ruute, y'ede: «Kee zaapu k'adda a nuuno baata, ki moo me ki niiku me?» ³² Wo aame kane sirwaŋ an ti gili adda tooko maŋ, maaye y'a ziida. ³³ Inkinu maŋ kane pay adda tooko geŋ an di dikke a d'aana k'Isa, wo an i di ruute, an'de: «Ki kotto kee'ŋ Ulo Raa!»

Eliyo beeko a doŋ k'eeni a siido
Zenezaret
(Markus 6.53-56)

³⁴ An ti diipida bar maŋ, an d'iiney a siido Zenezaret. ³⁵ Kane doŋ siido gette Isa an di y' zuune,

mañ rabiladí an ti-tiipe adda siido pay, wo ñon k'eeni pay an i di ziko. ³⁶ Kane ñuwo geñ, an i d'obe bey kono ñon k'eeni an a-botte a bize kallayí ñañal toñ mañ, wo kane ñon pay a bottiyo geñ an d'uttiyo.

15

Dooyiso ere ki moñgidagi
(Markus 7.1-13)

¹ Sañ mañ ñon miibi ti di-ine Pariziyen ti ñon suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem, an d'iide k'ume k'Isa wo an di y' tunde, an'de: ² «Ki moo me sanalliyagá an a-ti doopide a dooyiso ere ki moñgidagin an duuye te? K'ollo, ki poone an t'eesa ombo geñ, beyñan an k'opilso ye aa moñgidagin an ruute me.» ³ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Wo kune'ñ, ki moo me kun a-ti doopide a urzi k'oogoro ere ki Raa, wo kun di sooru a urzi dooyisagun me?» ⁴ Derec, Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: «Ki elo suma a meegá ti meedá*.» Wo soñ y'ede: «Wede yi duudiyi meegí ise meedí koo mañ, yon geñ ki tówwo†.» ⁵ Wo ñe kune'ñ, kun dooyiso ñuwo, kun'de: «Wede tuuku yi rootiyo a meegí ise a meedí, y'ede: Munda wede n'a-di t'ele a gi di nooge, yon ni ele sedeke a Raa. ⁶ Mañ yode geñ yi ki t'ize ye munda wede i-t'ele suma a meegí me.» Kun isiyo in'kino geñ, kun ti tówwo ono ñon Raa yi ruute kun d'ise me, wo kun di sooru a urzi dooyisagun. ⁷ Kune ñon bizigun sire sire, nebi Ezayi yi ruute ono ñon Raa y'igibo a tukki kune geñ derec, aame yi ruute ti kaaga, y'ede:

⁸ «Duwo en an o eliyo suma t'ono bizañ,

wo ñe ki kotto adda k'addan kane dokki ti nuñ Raa me.

⁹ Kane suldi ñon an isiyo kono an o ottilso geñ ki bita, kono urziyagi k'oogoro ñon an dooyiso geñ ettiyo t'urzi ñuwo ñañal‡.»»

Suldi ñon a ki ti k'ise ganigi a ñaana Raa
(Markus 7.14-23)

¹⁰ Sañ Isa y'a wiike ñon duuru an t'iide k'ume yode, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, wo ono en itadan kun di'n suuno: ¹¹ Suldi ñon pay wedusu y'oomi geñ, i ki y'ise ganigi ye a ñaana Raa me, ki too mañ i y'ise ganigi a ñaana Raa munda wede addiya ti bizi genno.» ¹² In'kino mañ kane sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an i di ruute, an'de: «Kee ki suune ñey ko, kane Pariziyen a onamá ñon an illiga geñ, kane i'n uuñe me?» ¹³ Y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kane Pariziyen geñ aakede inda ñon Meegó Raa a kandaane yi k'iite ye, wo kane pay geñ y'an oddipa. ¹⁴ Kane geñ kun oolo, kane aakede konzayi, an dokkiyo konzayi eeban! Wo ñe aame wede koosiyo y'arkudu koosiyo bakadí mañ, sirwan pay an di silditi adda k'oldfe.» ¹⁵ Mañ Piyer y'a t'ihina bizi wo yi di ruute, y'ede: «K'ay t'oodfibi ita a ono ombide en me.» ¹⁶ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto, kune toñ onamá eggun ti k'aane ti ki'n seeda ye pi me! ¹⁷ Kun ki suune ye ko, suldi ñon pay wedusu y'oomi geñ i-ti ñeegu adda k'addí, wo sañ yi-ti'n naamiya me? ¹⁸ Wo ono ñon addiya ti bize geñ ettiyo ti biza k'ulbe, wo kane genno i-ti y'isiyo wede'ñ ganigi a ñaana Raa me. ¹⁹ Derec, ti biza k'ulbe genno ettiyo elkiso ere oldo i-ti y'eliyo wede'ñ a suldi ñon ulpi aakede:

* **15:4** 15.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. † **15:4** 15.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17. ‡ **15:9** 15.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13.

tôwwo ðuwo mirsi, moone t'ere bakadí ise ti kule bakatú, boliyo, oogire, rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a ðaana booro, wo kaldíta tudde. ²⁰ Kane suldí geñño ðonj i-ti y'isiyo wede'ñ ganigi a ðaana Raa me! Wo ðe urzi k'ombo daa k'opilso bey aa monjídagi an ruute geñ, wede'ñ i ki y'ise ganigi ye a ðaana Raa me.»

Zaapu k'adde k'erewo Yawu-dowo ye

(Markus 7.24-30)

²¹ Sañ mañ tinj geñ Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ki siido ere i ðuule geeger Tir kane ti Sidonj. ²² Wo aame geñ i d'ede erewo tod'te ti siido Kanahanj ti lekkiyo adda siido gettiyo, t'a iido tukk'Isa t'a iise ðollite, t'ede: «Galmeega, kee Wede ti biza bumfu Dawut, k'iso adde koduwo! Uto nuñ i-d'ede siitan a ettú wo ti dabirsa baadanj.» ²³ Wo yonj onamtú yiki'n gime ye. Kane sanalliyagí an a d'iide sirpadí wo an di y' tunde, an'de: «Erewo gette ki ti-kama, kono t'inni daaniya ti ðollite wo ti k'annugu ye.» ²⁴ Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Nuñ Raa yi n'igibo ki tukki ðonj k'IZirayel ðañjal, kane aa dambami ðonj i digge.»

²⁵ Wo erewo gette t'iide'ñ, t'a dikke a ðaanadí wo ti di ruute, t'ede: «Galmeega, k'edi k'a ni noogi!» ²⁶ Yonj yi di'n gime onamtú, y'ede: «Beehiye ye k'a t'ambe ombo k'inni, k'an di t'ele a gahiti me.» ²⁷ Mañ tod' ti di ruute, t'ede: «Galmeega onamá geñ ðerec, wo ki kotto kane gahiti geñño tonj ombo ere i soldite ti bey galmaawanj aame an ombo geñ, an di pettiyo.» ²⁸ Injino mañ Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Erewo no, konj zaapu k'addí a nuuno baadanj geñ, Raa yi elo munda wede addí i dehu.» Wo a kaamiki ututú t'a uune bee.

Eliyo beeko a ðonj k'eeni baadanj

(Markus 7.31)

²⁹ Sañ mañ t'ume geñ, Isa y'a t'iiziga wo y'a ingile ki biza bar ki Galile. Y'a-ti gili ekki kesse wo y'a-guune. ³⁰ Donj duuru baadanj an d'ettiyo ki tuddí, an di ziko ti kane ðonj jekese, ðonj konzayi, ðonj kesiyaganj soo soo, ðonj bizanj a t'ippe an k'orbe ye, wo ðonj k'eeni baadanj ti doolo tonj ede. Kane geñ, ðonj duuru an ti'n zippe a ðaana k'Isa wo yonj y'an d'ele beeko. ³¹ Kane ðuwo geñ an ziida giggiranj aame an wulle ðonj bizanj a t'ippe an orbe, ðonj kesiyaganj soo soo an t'ikkima, ðonj jekese an di sooru beehiye, wo ðonj konzayi an di wolliyoy. Wo kane pay geñ an d'iise tamma Raa wede ki ðonj k'IZirayel.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu pide

(Markus 8.1-10; Matiye 14.13-21)

³² Isa y'a wiike sanalliyagí wo y'an di ruute, y'ede: «Nuñ ðuwo enj o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nuñ iide onniyo ado, wo ankeñño munda k'ombo an k'ede ye. Ni ki dehu n'an ki ti'n t'igibe addanj guguba ye, para mañ an d'oopey a urzi.»

³³ Kane sanalliyagi an di tunde, an'de: «De adda balda ette, ti too me in t'oona mappa baadanj a ðonj duuru kino enj an d'ooma an t'assa me?» ³⁴ Mañ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un d'ede mappa miibi me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappa sarat, ti puuni sunni miibi.» ³⁵ Injino y'an di ruute a ðonj duuru geñ, y'ede: «Kun ti kooná siido!» ³⁶ Mañ y'a ziki mappa sarat ti puuni geñ a beezí, y'a ruute koduwo a Raa, y'a burkíte wo y'an d'ele a sanalliyagi an an di-dikkida a ðonj duuru geñño. ³⁷ Wede tuuku tonj y'a iimi y'a

isse isse a d'uupite, wo ombo ere uupite gette, an ti tussite a ûune dambayi deero sarat. ³⁸ Kane donj iimi genj kuuli dupu pide, daa kaza k'erayi t'inni. ³⁹ Aame donj duuru Isa yi ti'n igibe manj, yonj yi-ti gili adda tooko, wo y'a injgile ki siido Magadanj.

16

Tondiyo ki munda k'armika

(Markus 8.11-13; Matiye 12.38-39; Lik 11.16,29; 12.54-56)

¹ Donj miibi ti diine kane Pariziyenj ti Saduseyenj genj, an a d'iide sirpa k'Isa kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onami. Injkinno manj an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika wede a kize yonj Raa yi y'igibo. ² Wo Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Aame peedo t'a t'ooriyo wo kandaane i t'isiyo teeze manj, kun d'eesiyo: «Ume y'isa tasse beehiye.» ³ Wo ti soohe walak kun d'eesiyo: «Anki mizzi yi koppa, kono kandaane teezikadi ki zimolo*.» Injkinno manj kun d'aaniya kun di suuniyo ita suldi donj kun wolloyo t'edagun isiyoy kandaane, wo de ki moo me kun ki d'aaniya kun gi di y' suuniyo ye munda wede ikaza ita suldi donj Raa y'isiyo ankenno enj me! ⁴ Ita duwo donj ankenno enj, kane donj ulpi wo an ki seedu urzi Raa ye, an tondiyo munda k'armika a kize nunj Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye manj.» Injkinno kane genj Isa yi'n iili, y'a injgile.

Tookiyo kuude a urzi dooyiso ki Pariziyenj ti Saduseyenj

(Markus 8.14-21; Lik 12.1-6)

⁵ Kane sanalliyagi an doopide ti kese bar Galile ti nee genj,

an dundo an d'ambo mappa me. ⁶ Aame genj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun koono mentikagi a orme wede ki Pariziyenj ti Saduseyenj me.» ⁷ Kane sanalliyagi an d'iise rootiyto ti tuddan, an'de: «Yi rootiyo injkino kono in k'umbo mappa ye.» ⁸ Wo yo Isa rootiyadanj gette y'a ti zuune, injkino manj y'anni tunde, y'ede: «Ki moo me kun di rootiyto ti tuddugun, kun k'umbo mappa ye me? Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata! ⁹ Ki kotto kune suldi donj ize genj, itadanj kun ki ti zuune ye botto! Kune un dunde baa a mappa paat wede an an di-dikkida a kuuli dupu paat, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa dambayi miibi kun zikiti me? ¹⁰ Wo kune un dunde baa a mappa sarat wede an an di-dikkida a kuuli dupu pide, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa dambayi deero miibi kun zikiti me? ¹¹ De mummino kune'nj ita k'onamo kun gi di'n suuniyo ye me? Aame n'un ruute, n'ede: «Kun koono mentikagi ti orme wede ki Pariziyenj ti Saduseyenj» genj, n'un rootiyo ti mappa ye.»

¹² Injkinno manj kane sanalliyagi ita k'onami an di'n zuune, yonj y'an ki rootiyo an di koone mentikagi ti orme wede an ki d'oodibe mappa ye, kaciñ y'an rootiyo ti dooyiso ere ki Pariziyenj ti Saduseyenj.

Isa minj yonj wee wee?

(Markus 8.27-30; Lik 9.18-21)

¹³ Isa y'injgile ki geeger Sezare siido Pilip, aame y'iiney manj sanalliyagi y'anni tunde, y'ede: «A tukki nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, duwo an rootiyo nunj wee wee?» ¹⁴ Kane an i di'n gime onami, an'de: «Donj soñ

* **16:3** 16.3 Di kane Yawudiyagi aame an wolloyo peedo t'a t'ooriyo wo kandaane i t'isiyo teeze manj, an d'eesiyo ume y'isa tasse beehiye. Wo ti soohe walak aame an wolloyo kandaane teezikadi ki zimolo manj, an d'eesiyo anki mizzi yi koppa, genj a di kine injkino ye.

an'de kee Zan Batis, don ongo an'de kee nebi Eli, wo don ongo son an'de kee nebi Zeremi koo ise nebi ti diine nebiyagi don ti kaaga koo man.»¹⁵ Wo yon y'an di ruute, y'ede: «De kune me, kun'de nun wee wee?»¹⁶ Simo wede an yi waaku sundi soo te Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa zeere.»¹⁷ Injino man Isa yi di ruute, y'ede: «Simo ulo Zonas, unswuwo a kee kono derec gette a-t'iidiba ita'n wede tudde ye, a iidiba ita Meegó Raa a kandaane.»¹⁸ Wo anken n'a di rooto kere, kee sundá Piyer, suma i-kaza "mokkolo", wo gen ekki mokkolo gettiyo n'a ti'n koono kane don ogiyso ti sundó me, kono an t'ise aakede boy wede nun n'oozige. A kane don ogiyso gen, ume ki don i t'inda batum i-k'ede toogo y'a ki'n ceera ye.¹⁹ N'a di t'ela kerle wede ki Moziko Raa a beezá: Munda wede tuuku a siido k'a ti gitta man, a kandaane Raa y'a di ketey, wo munda wede tuuku a siido ki t'iiza man, a kandaane Raa y'a t'eezey.»²⁰ Man Isa a sanalliyagi y'an d'undird'e kono a wenda soo ton an i roota ye, yon Almasi Raa yi biire me.

Rootiyo k'Isa a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Markus 8.31-33; Lik 9.22)

²¹ Tin gen Isa y'an d'iise rootiyo kere, a sanalliyagi, y'ede: «I dehu nun n'a t'ette ki Zeruzalem, wo a ummey gen kane don i dokkiyo donzin, deero don sedeke ti don suuniyo k'oogoro, an t'eley urzi a fuwo an di n' seedey, an di n' dabirey baadan, an a di n' t'idey. Wo onniyo sire k'aduwe man Raa y'a ti n' baldey.»²² Man Piyer y'a y'irga siidi, y'a y'iise aapudu, y'ede: «Aha Galmeege, kee Raa yi ki booho! Munda gen a aana ye!»²³ Wo de yo Isa y'a-gime ki

tukki Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Kee Meeda siitandani t'a-t'uune adda k'adda, ki ledfo dokki ti tuddo me! Kee a nun mokkolo morkiye a munda wede n'aase me kono elkisada ti ere ki Raa soo ye, elkisada ki don tudde.»

Urzi daaniya k'Isa

(Markus 8.34-9.1; Lik 9.23-27)

²⁴ San Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno man, tuddi batum y'a ti kiigira, ki unto ton y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane.»²⁵ Injino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddi k'aggadi man, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddi kono nuuno man, y'a t'utta.²⁶ A wede kofuwatu moo me suldi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddi y'a ti dagge me? Wo ki kotto wede gen tuddi zooyatu oone, gen yi k'aane y'a ki t'ele munda y'a ki pelke tuddi ye!²⁷ Derec, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'aa kimo ti maaleekiyago adda daryika ere ki Meegó Raa, wo aame gen wede tuuku ton y'a t'oona munda wede ni dehu ni-t'ela a naabadi ere y'ize gette.²⁸ Derec injino wo n'un di rooto: Don ongon ti diine kane don ankenno en an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di n' wolla nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'etto adda mozikado me.»

17

Ume k'eda k'Isa a-gime

(Markus 9.2-9; Lik 9.28-36)

¹ Iide onniyo zoot k'ita man, Isa y'a-wiike ti yode Piyer, Zak wo leemadi Zan, y'an d'an d'ingile siidan k'ekki mokkolo sohoru.² An iiney man, a daanadan gen min tuddi a-gime sittu, injino ume k'edayi a iise ralita aa peedo wo kallagi a t'ize tuwardi kar aa toore.³ A kaamiki, kane sanalliyagi ado gen an wollioy bibiraw

Muusa ti nebi Eli* an rootiyo t'Isa. ⁴ Injino man Piyer y'a t'ihina bizi, yi di ruute Isa, y'ede: «Galmee'ki nun, beehiye'η kine in di lekke a enno! Ki dehu man, a en n'un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.» ⁵ Aame onami y'a ki ti'n denge ye botto gen, i d'iido dondirso ti-tooriyo ti di'n ippe kane gen me. Wo t'adda dondirso gette an d'illiga golla, t'ede: «En Ulo nuuno ni y' giyye baadan, ulbo unse ti yode me. Kun y'ollo!» ⁶ Aame sanalliyagi an illiga golla gettiyo man, orgiso t'anni ziida baadan an di zilditi kan ossiso. ⁷ Isa y'a d'iide sirpandan, y'an d'an buttite wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'oozon, kun orgide ye!» ⁸ Man kane an d'umbe edayan, wo an wolliyi Isa siidi, wenda ti doolo umbo. ⁹ A deeguzan t'ekki mokoloo, Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munda wede iido kun wulle gen, a wenda soo ton kun rootey ye, bini baldiya ki nun wede an n'ehe aa ulo wede en ti diine don unto.»

¹⁰ Man kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Ki moo me don suuniyo k'oogoro an di rootiyo, an'de: “Ki poone i kimo Eli doo min, san Almasi Raa yi biire kollo” me?» ¹¹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Derec, Eli gen y'a etto, wo suldi pay y'an okkima a urzizan. ¹² Wo kun ollo, n'un di rooto, Eli gen yon yi t'iido baa, duwo an gi di y' zuune ye, yon wede a etto me, wo an i-d'ize ulsu aa addan i dehu. Gen injino kay nun wede an n'ehe aa ulo wede enno ton, an di n' dabira.» ¹³ Injino man kane sanalliyagi an di zuune, yon y'an rootiyo a tukki Zan Batis, a tukk'Elis ye.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan

a eedi

(Markus 9.14-29; Lik 9.37-43)

¹⁴ Isa ti sanalliyagi ado an iiney a ume don duuru man, a ume gen i d'ede wede y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a daanadi ¹⁵ wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nun, k'iso adde koduwo a ulo nun, yon i-d'ede amputput, yi dabirsa baadan, onniyo ti y'ambu man, ti-ti y' sedfiyo adda k'uwwi ise adda k'ahu ton man. ¹⁶ N'an di y'umbo a sanalliyaga, wo de kane an k'iine an i k'ele beeko ye.» ¹⁷ Man Isa y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kune don ulpi wo kun ki ziipe addugun a Raa ye. Nun ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nun kun ki d'umbe ye! Gen n'a ombina ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d'edi kenno.» ¹⁸ Isa y'a t'id'dise siitan gette, man tod' t'a t'udde ti tukk'ulo me. Wo a kaamiki yon y'a uune bee. ¹⁹ Injino man sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di y' tunde siidan, an'de: «Wo de ki moo me siitan gette kaye ay ki d'iine lommatu ye me?» ²⁰ Yon y'an di ruute, y'ede: «Kun k'iine lommatu ye kono kune'η zaapu k'addugun a Raa baata. Derec injino wo n'un di rooto: Ise zaapu k'addugun a Raa gette t'aase nenko aa ulo k'undumu sundi mutard ton man, kun aane kun i di ruute a tokomo ette, kun t'eese: “T'umayi en mifdeeto k'ummey”, ton man tod' t'afdeete. Munda wede kun k'aane ye umbo. ²¹ Wo gen ita siitan ere kino ette, addiyatu t'urzi ton diyo Raa wo ti lekkiyo ere onniyo muno daa k'ombo danjal.»

Rootiyo k'Isa ere ki sirwe a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Markus 9.30-32; Lik 9.43-45)

²² Onniyo soo kane sanalliyagi an t'ugiye pay a siido Galile, man Isa y'an di ruute, y'ede:

* 17:3 17.3 Muusa ti Eli gen kane nebiyagi, an likke ti kaaga, ki poone Isa y'a aana duniya.

«Nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, an di n' t'eley a bey duwo. ²³ Kane an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe mañ Raa y'a ti n' baldey.» Injino kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondoñ.

Eliyo jibaaye ki Boy Raa

²⁴ Isa ti sanalliyagi an iiney geeger Kapernayim. Aame geñ kane donj seddu jibaaye ki Boy Raa† an a d'iide sirpa Piyer wo an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisagan jibaaye y'eliyo ko ki Boy Raa te?» ²⁵ Yo Piyer y'a ruute, y'ede: «Eyye, y'eliyo.» Sañ Piyer yi-t'iide k'adda boy, wo ki poone y'a t'ihina bizi geñ, Isa y'a ruute, y'ede: «Simo kee elkisada moo me? Wee wee a t'ele jibaaye wo patanti a mozagi donj a duniya ette? Donj siido kunuñ, torgagi ko?» ²⁶ Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Torgagi a t'ele me†.» Mañ Isa yi di ruute, y'ede: «Injino mañ donj siido an ki t'ele ye. ²⁷ Wo miñ kane donj seddu jibaaye in ki ti'n kulkuwa ye geñ, k'odo ki biza bar, k'a sedfoy tiwili k'adda k'ahu, wo puuniso ere k'ambey ki poone gette k'a t'ohinoy bittu, ki-t'ooney tamma soos ere a t'idey ki jibaaye, k'a t'amboy wo ti tode gette k'a eloy jibaaye ki nuuno wo ki kee.»

18

Wede goole a jiiire a Moziko Raa
(Markus 9.33-37; Lik 9.46-48)

¹ Aame geñ kane sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di tunde, an'de: «Wee wee goole a jiiire a Moziko Raa te?» ² Mañ Isa yi wiike ulo neñku, y'a y'ihira a diinayan, ³ wo y'a ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto:

Aame kun ki ti gima lekkiyagan wo kun ki t'iza aa inñi sunni ye mañ, Moziko Raa kun ki t'etta ye. ⁴ Injino mañ wede yi-t'iza tuddi neñku aa ulo enno mañ, yode geño goole a jiiire a Moziko Raa te. ⁵ Wede tuuku yi seedu ulo aa yode enj bey sire a sundo mañ, geñ aa yi seedu nuñ batum.»

Suldi donj i-t'eliyo wedusu adda k'oldiko

(Markus 9.42-48; Lik 17.1-2)

⁶ «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'oldiko wede soo ti diine kane donj tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno mañ, a wede injino geñ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladi an ti y' sedfe adda moyta bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a daana Raa te. ⁷ Dabar a donj duniya, kono i d'ede suldi baadan an t'eliyo duwo adda k'oldiko. Derec, kane suldi daayum ede donj i t'eliyo duwo adda k'oldiko me, wo de dabar a yode wede i t'eliyo bakadi adda k'oldiko. ⁸ Aame beezá ise zinda koo a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko mañ, k'a-d'ekko k'a sedfo dokki ti kee. Beehiye i jiiire a kee zinda soo ise beezá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miñ k'a lekke beydan sirwan ise zondan sirwan wo an ki ti sedfey adda k'uwwwo ere t'oggiyo ki daayum. ⁹ Wo aame ersada t'ada t'ettiyo k'adda k'oldiko mañ, k'a t'oodo k'a sedfo dokki ti kee me. Beehiye i jiiire a kee t'ersada soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miñ k'a lekke edaya sire wo an ki ti sedfey adda k'uwwwo ere ki dabar.»

Ono ombide a tukki damsa i digge

(Lik 15.1-7)

† 17:24 17.24 Jibaaye ki Boy Raa: Tode gette eliyo Yawudiyagi donj kuuli wo ki daayum aame an towwo ozzine ada sire doo. Tamma ere ki t'ele ki jibaaye gette, tod'te zooyatu ki naabo k'onniyo sire ki wede. Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.13-14. † 17:26 17.26 A ozzinagi geñ, eliyo jibaaye ti patanti torgagi, donj siido ye. § 17:27 17.27 Tamma soo: I-towwo eliyo jibaaye ki donj sire.

10 «Kun koono mentikagi, wenda yi kiigira wede soo ye ti diine kane don tasse a urzi zaapu k'adde a Raa me. Kun ollo, n'un di rooto, kane geŋ maaleekiyagan an lekkiyo jep a daana Meegó Raa a kandaane me. [11 Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, n'iido'ŋ n'an t'ele uttiyo a don i digge adda k'oldikadan.]

12 Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. Aakede wede'ŋ i-d'ede dambami meeda wo ere soo ti diinayan t'a digge. Injino wede geŋ y'aase mummino me? Ki kotto don ada gessat makumu gessat geŋ yi d'ooli a ita tokomo, y'a t'ette dehutu ki ere i digge. 13 Derec injino wo n'un di rooto: Aame wede geŋ yi t'uuno man, unswadi ere a tukki damsa gette t'aase baadan a ceere ki don ada gessat makumu gessat i ki digge ye genno. 14 Geŋ injino Meegugun Raa a kandaane yi dehu wenda soo ton i ki dagge ye ti diine kane don tasse a urzi zaapu k'adde a yode me.»

Aapufu tudde

15 «Aame leemada wede i ziipe addi a Raa geŋ yi t'ize oldiko ti kee man, k'odo ki y'oonoy wo ki rootoy munda geŋ siggun. Aame yi-k'illigey man, leemada ki ti y' gimo k'urzi wede beehiye. 16 Aame yi ki k'illigey ye man, k'a waako wede soo ise don sire ton man, kun di y'oonoy sey, kono suldi pay geŋ kun ti'n t'ide a daana don sire t'ado i wulle wo illiga doo*. 17 Aame kane geŋ y'an ki'n illigey ye man, k'an t'odo taaya a don ogiyo ti sundo. Wo ki dangu, aame kane geŋ yi ki'n illigey ye sey man, ki y' wollo yon geŋ aakede wede i ki suune Raa soo danjal ye, wo aakede wede seddu jibaaye.

18 Derec injino wo n'un di rooto: Munda wede tuuku a siido kun a ti gitta man, a kandaane Raa y'a di kettey, wo munda wede tuuku a siido kun t'iiza man, a kandaane ton Raa y'a t'eezey.

19 Kun ollo, n'un di rooto sey: Aame a siido geŋ don sire ti dinagun an ti gitte onaman kan soo an di tonde Raa a munda tuuku ton man, geŋ Meegó Raa a kandaane y'an di y' t'ela. 20 Derec, a ume tuuku don sire t'ado wo a gili geŋ an t'ugiy ti sundo man, nuŋ a diinayan.»

Ono ombide a urzi tambobino (Lik 17.4)

21 Injino man Piyer y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmeeki nuŋ, aame leemado y'o t'ize oldiko man, tan miibi ni-d'ise tambobino me? Bini tan sarat ko?» 22 Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Aha, n'a-ki roote bini tan sarat ye, wo n'a di roote bini ada sarat sarat, tan sarat. 23 Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo yi dehu y'a wolle sonko ere don naabadi an i di t'ele. 24 Injino man yi-t'iise, ki poone an i di wiiko wede i di t'ele sonko baadan baadan ki k'aane ki ti kize ye. 25 Wede geŋ, i-k'ede munda ye yi di t'ele sonko ki galmeegi me. Injino man galmeegi y'an di ruute a donzi, y'ede: «Wede en kun ti y'owol, eddi, innizi wo sulfizi pay kono a-ti t'ide a sonkadó.» 26 Man wede naabo geŋ y'a iire a zon galmeegi, wo yi di ruute, y'ede: «K'ambo ombine a nuuno me, sonkadá nuŋ n'a-ti kima pay.» 27 Galmeeki wede naabo geŋ i di t'ize sammagi, sonko ere yi di t'ele yi-d'iili mentu, man wede naabo y'a ingile. 28 Aame wede naabo geŋ ti di mozigo yi t'udde man, an a-t'ikkima ti wede ume naabadan

* 18:16 18.16 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

soo, yonj genj i-d'ede see ki sonko miibi danjal. Y'iide'ŋ yi di ziida golladi biŋ wo yi di ruute, y'ede: «Seezá k'o y'eli.»²⁹ Maŋ yo wede ume naabadaŋ soo genj, y'a iire a zoŋdí wo yi-d'obe bey, y'ede: «K'ambo ombiŋe ti nuuno, seezó n'a yi t'ela.»³⁰ Wo de yo wede genj y'a-tuuge, wo ulsu a jiire sey yi-ti y' zidde dangay koore seezi yi di y' t'ela genj me.³¹ Aame kane doŋ ume naabadaŋ soo genj an wulle injino maŋ, an t'ize sommagi dondoŋ, an iide'ŋ a galmeegaŋ an i di t'iide taaya a suldi doŋ pay ize genj me.³² Injino maŋ galmeega genj wede naabo y'a yi wiike, wo yi di ruute, y'ede: «K'o ibi bey moŋ seezá pay n'a-di y'iide miŋ, kaciŋ kee wede naabo ulsu kino too!»³³ Ki too maŋ kee k'a dehe k'aase adde koduwo a wede naabo aa kee, aakede nuŋ batum n'ize adde koduwo a kee.»³⁴ Wo galmeegi adda kulkuwadi ere baadaŋ gette y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an di y' dabire adda dangay koore sonkadí yi di t'ela pay genj me.»

³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Genj injino kay Meegó Raa a kandaane y'un isa me, aame wede tuuku ti diinaguŋ yi k'iza tam-bobino a leemadi t'adde soo ye maŋ.»

19

Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo
(Markus 10.1-12; Lik 16.18)

¹ Aame Isa ti dooyiso duwo y'a ti diŋge maŋ, ti siido Galile y'a t'iiziga y'a-diipida ti siido Ziide ere ti dar k'ooye Zurden ti nee.² Doŋ duuru baadaŋ an di y' diine wo a ume genj y'an d'ele beeko a doŋ k'eeni ti diinayan.³ Doŋ miibi ti diine Pariziyen an a d'iide sirpadi kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'ono. Maŋ kane an

di y' tunde, an'de: «Oogiradin t'ele ko urzi ki peeriyo k'erewo, aame kule yi uune munda tuuku eddi t'ize wo ulbi i-k'ize unse ye maŋ?»⁴ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe suldi pay genj, y'ikkima aŋ kule t'ere*.»

⁵ Wo Raa y'a ruute sey, y'ede: «Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedi, y'a di ketta biŋ ti eddi. Wo kane sire genj an t'isa tudde soo†.»⁶ Injino maŋ kane genj sire ye baa, an t'ize tudde soo. Genj injino munda wede Raa y'a ti gitte genj, wede tudde yi ki t'eeze ye.»⁷ Kane Pariziyen an di y' tunde, an'de: «De ki moo me ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddi maŋ, yi di dekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytu me‡?»⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un ele urzi ki peeriyo k'erayguŋ kono a eego zakidi ere un d'ede gettiyo, para maŋ t'ume k'eesiyo injino ye.»⁹ Wo kono k'injino toŋ n'un di rooto: Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere eddi genj, aame ti moone ti kule bakatu danjal! Para maŋ yi ti biira wo yi ziida erewo ti doolo maŋ, Raa yi yi wolloyo yonj wede i moone t'ere bakadi.»

¹⁰ Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Aame wede yi peere eddi t'urzi soo danjal genno maŋ, genj ki ki ziida ye toŋ bee.»¹¹ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Doŋ pay an k'aane an k'ambe ye a dooyiso ette, aane ambe kane doŋ soo Raa y'an ele urzi danjal.»¹² I d'ede urziyagi miibi doŋ i-t'eegirso kuuli an k'aane an ki sedde erayi ye me. Ki doŋ ongo moytan umbo t'ume k'ehiyadan

* 19:4 19.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.1,27. † 19:5 19.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24. ‡ 19:7 19.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1.

too, don ongo kokkiso t'urzi d'uwu wo don son kane batum an ti seedu tuddan aa moytan umbo kono Moziko Raa. Genj wede y'aane suuniyo k'ita k'ono enno man, yi ni suuno.»

Isa ti inni sunni

(Markus 10.13-16; Lik 18.15-17)

¹³ Sanj man d'uwu an i di ziko inni sunni a Isa kono y'an di zaape beezi a eedan wo y'a tonde Raa kono kane, min kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n edfisiso d'uwu genj me. ¹⁴ Manj Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo inni en an d'etto ki tuddo, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki don i deeyiso aa kane kino.» ¹⁵ Aame genj y'an di ziipe beezi a eedan, manj t'ume genj y'a ingile ki daana.

Isa ti obulsu ki laale

(Markus 10.17-31; Lik 18.18-30; 13.30)

¹⁶ Sanj i d'ede wede soo y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey, munda wede beehiye n'aase moo me kono n'a t'oono lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki di n' tondiyo a munda wede beehiye me? Beehiye Raa soo danjal. Aame ki dehu k'a t'oono lekkiyo ere ki daayum man, ki soodo urziyagi k'oogoro Raa.» ¹⁸ Wede genj yi di ruute, y'ede: «Kane min don tuuku me?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Kane enno: Ki towwo wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakada a daana booro ulu, ¹⁹ ki elo suma a meega ti meeda, wo ki dangu ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum§.» ²⁰ Obulsu yi di ruute, y'ede: «Kane genj pay ni'ni seedu,

wo o biite moo sey me?» ²¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame ki dehu k'a-t'ette a munda wede aa Raa yi dehu man, k'odo, suldi donj a d'ede'ngi ki t'owiltoy pay wo sonko k'an d'eloy a don an k'ede munda ye, injino k'a t'oono laale wede ki kotto a kandaane. Sanj k'a t'edi wo k'a ni daana.» ²² Aame obulsu genj y'illiga ono genno man, y'a t'ize sommagi dondonj kono yon maaladi baadan, sanj y'a ingile.

²³ Manj Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Oone baadan a wede laale yi t'ettye adda Moziko Raa te. ²⁴ Kun ollo, n'un di rooto sey: Oone a zinzo ti t'adde ti buldo rippile me, wo genj oone baadan a ceere sey a wede laale yi-t'ettye a Moziko Raa te.» ²⁵ Aame kane sanalliyagi an illiga ono genno man, an di ziida giggiran wo an di ruute, an'de: «Injino man, genj a utta wee wee?» ²⁶ Isa yi di'n woliyo yerere adda k'edayan wo y'an di ruute, y'ede: «Munda en d'uwu an k'aane ye, wo de a Raa suldi pay i-k'oono ye, y'aane.»

²⁷ Injino manj Piyer y'a t'ihina bizi wo yi di ruute, y'ede: «Ankenj k'ollo, kaye'ngi suldzey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee. De genj ki kaye aasa mummino me?» ²⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: A onniyo ere suldi pay i t'isa awirdi genj, nunj wede an n'eha aa ulu wede en n'a di kooney a kaakido moziko adda daryikado. Wo aame genj kune donj kun ni daaniya, kune tonj kun di konditey ekki kaakidagi koomat makumu sire donj ki moziko, kun dekkey booro a tukki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki donj k'Izirayel. ²⁹ Wo wede tuuku yi iila boyfizii, ise zembadi kuuli

erayi, meegi ti meedí, inñizí wo dombizí kono sundó mañ, kane geñ y'anni t'oona tañ baadañ a ceera wo y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum. ³⁰ Doñ baadañ ankenño kane ki biza, sañ an t'isa doñ k'íta, wo doñ baadañ ankenño kane k'íta, sañ an t'isa doñ ki biza.»

20

Ono ombide a tukki doñ naabo doome

¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo wede boy y'a t'udde ti soohe walak, kono yidheho doñ naabo y'a ti'n t'igiba k'adda doomizí k'inda sundañ biñ. ² Aame doñ naabo yi uune mañ, an di ruute ti kane geñ, y'an t'ela rañnadañ, a wede soñ a naabo k'onniyo soo soo, wo y'an igibe k'adda doomizí. ³ A peedo t'ize k'aadumu mesuwe mañ, y'a udfde sey, yi wollyo doñ doolo an ti guune a bere doñ duuru, naabo an k'uune ye an delliyo. ⁴ Mañ yon y'an di ruute, y'ede: «Kune toñ mañ kun t'odo naabo k'adda doomizó, wo n'un t'ela munda wede derec a rañnaguñ.» ⁵ Mañ kane an d'ingile. Wede boy geñ, a peedo t'ize diine wo a peedo t'ibbira toñ inkinno, y'a udfde sey doñ naabo yi d'uune, wo y'an di'n igibe k'adda doomizí. ⁶ A lohe mañ y'a udfde sey, yi d'uuney doñ doolo an ti guune a bere doñ duuru. Wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me onñugun kun di y'engilso a enño daa naabo me?» ⁷ Mañ kane an i di ruute, an'de: «Wenda y'ay ki ti'n ziki naabo ye.» Yon y'an di ruute, y'ede: «Aa de geñ, kune toñ kun engilo naabo k'adda doomizó.»

⁸ A peedo t'a t'iire mañ, wede boy yi di ruute a wede yeeriyadí, y'ede: «K'odo, doñ naabo ki'n oozigi wo wede tuuku toñ ki-d'elo

rañnadí te, ki-t'eeso ti doñ a t'iide k'íta, k'a ti denngo ti doñ iide ki biza.» ⁹ Inkinno mañ kane doñ iise naabo a lohe geñ an d'iido, wo wede yeeriyo geñ y'an d'ele rañnadañ a wede soñ a naabo k'onniyo soo soo. ¹⁰ Aame iina kaaba ki kane doñ iise naabo ti soohe walak mañ, an elkiyo an t'oona baadañ baaki, kaciñ kane toñ an d'uune rañnadañ tin wede soñ a naabo k'onniyo soo soo pay. ¹¹ Aame wede yeeriyo geñ y'an ele rañnadañ mañ, an d'iise gurgirso a tukki wede boy, ¹² an'de: «Kane doñ a t'iido k'íta wo an niibe peedo soo toñ, kee k'an d'ele rañnadañ aa ki kaye doñ iido ti soohe, ay niibe kee kee adda malla, ay d'urme bini peedo k'ooriyo.» ¹³ Wo wede boy geñ, a wede soo ti diinayan yi di'n gime onamí, y'ede: «Lanze ki nun, n'a-k'isiyo ulsu ye, ki kotto kee in ti ruute ti nun, n'a-t'ela rañna ki naabadá k'onniyo soo. ¹⁴ Inkinno ki t'ambo gettin rañnadá k'engilo. Doñ iido k'íta toñ ni dehu rañnadañ n'an t'ele aa ki kee. ¹⁵ Derec, nun ti maaladó ette o ede urzi n'aase munda wede aa addó i dehu kunun, a beehiyko ere n'isiyo gette kee ki kolbiso ko?» ¹⁶ Wo Isa y'a ruute sey, y'ede: «Inkinno mañ doñ ankenño kane k'íta, sañ an t'isa doñ ki biza, wo doñ ankenño kane ki biza, sañ an t'isa doñ k'íta.»

Ono k'Isa doñ k'aduwe a urzi k'untadí ti baldiyadí

(Markus 10.32-34; Lik 18.31-34)

¹⁷ Isa yi-kili ki Zeruzalem mañ, y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an irga siidan, a urzi y'an di ruute, y'ede: ¹⁸ «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nun wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n' t'eley a bey deero doñ sedeke ti doñ suuniyo k'oogoro. Kane geñ t'urzi k'onaman nun booro t'a ni

seedey ki tôwwo, ¹⁹ wo an di n' t'eley a bey donj kane Yawudiyagi ye, kono an di n' t'okkey maade, an di n' gorpipay ti marpa wo an ti n' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko. Wo onniyo sire k'aduwe manj, Raa y'a ti n' baldey.»

Tondiyo ki mekk'inñi Zebede
(Markus 10.35-45; Lik 22.25-27)

²⁰ Injino manj mekk'inñi kuuli ki Zebede, t'inñitú geñ t'a d'iide sirpa k'Isa, wo t'a dikke daanadi kono t'a yi tonde. ²¹ Manj Isa y'a ti tunde, y'ede: «De konj mi dehu moo me?» Tod' ti di ruute, t'ede: «Ni dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki t'iida mozikada manj, inñizó sire enj k'a ti'n zappey soñ a ammidadá, soñ a geeladá.» ²² Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Munda wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun aana kun siba ko kop ki dabar wede nuñ ni siba me?» Manj kane an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» ²³ Yonj y'an di ruute, y'ede: «Derec, kop ki dabar wede ni siba geñ kun siba. Wo de ki ume konso wede a ammidadó soñ a geeladó geñ, urzi yonj a bey nuuno ye, ume geñ yonj ki kane donj Meegó Raa y'an ikkima.»

²⁴ Aame kane sanalliyagi donj koomat geñ an illiga manj, an di-gulkuwe ti kane zemba sire geñno. ²⁵ Manj Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi geñ pay ki daanadi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun suune, mozagi siidiyagi pay an d'ombo t'ekki donjanj ti toogo, wo kane donj deero an d'ombo t'ekki donjanj t'urzi dokkiyo ere an d'ede. ²⁶ Wo geñ a diinagunj i dehu injino a k'ise ye. Ki too manj, wede tuuku yi dehu y'a t'ise goole ti diinagunj manj, yonj geñ yi t'iso wede naabagunj, ²⁷ wo wede tuuku ti diinagunj yi dehu y'a t'ise ki biza manj, yonj geñ yi

t'iso bulagunj. ²⁸ Geñ injino, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'iido'ñ kono duwo on o-ki naabe ye, wo de n'iido'ñ n'an di naabe duwo wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'adde donj baadanj t'adda k'oldikadanj.»

Ohine k'eda konzayi sire a Zeriko

(Markus 10.46-52; Lik 18.35-43)

²⁹ Isa ti sanalliyagi t'adda Zeriko an a t'adde manj, donj duuru baadanj an di'n daaniya. ³⁰ Manj i d'ede konzayi sire an ti guune a biza k'urzi. Aame an illiga engilso geñ Isa manj, an d'iise follite, an'de: «Galmeegey, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a kaye!» ³¹ Kane donj duuru an di'n eddisito kono an d'anniga, wo kane konzayi an a d'olle baadanj i ceeriyo, an d'eesiyo: «Galmeegey, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a kaye, k'iso adde koduwo a kaye!» ³² Manj Isa y'a t'ihira, y'anni wiike wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun dehu n'un d'ise moo me?» ³³ Kane an di ruute, an'de: «Galmeegey, ay dehu edayey a-t'ihina.» ³⁴ Isa i di t'ize sommagi, y'an di buttite a edayanj. A kaamiki, edayanj a t'ihina an di wolloyo, manj an di y' diine.

21

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(Markus 11.1-11; Lik 19.28-40; Zanj 12.12-16)

¹ Isa ti sanalliyagi an iiney gopponj ki Zeruzalem, a sirpa k'ille sundutú Betpaze, wo a sirpa mokkolo k'Inda k'Olibiye. A ume geñ yi d'igibe sanalliyagi sire, ² wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a daanagunj get-tiyo. Kun iiney, kesiko kun t'ooney buuru kettiyo, t'ulutú a sirpa. Kun t'eezi, kun o di'n

arkidí. ³ Aame wenda y'un ruutey munda man, kun d'eesoy: "Burdari enj i dehu Galmeega." Man kesiko wede geñ burdari y'un d'oolo, kun d'engilo.»

⁴ Geñ a iina kono a-t'ette a ono don nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: ⁵ «Kun an rooto a don geeger Siyon geñ: Enno mozigagun me, y'ettiyo ki tuddugun ti buuru, yon addi tasse y'a ti gilo ekk'ulo buuru, seysu ki sarkiya k'attidi*.»

⁶ Injino man kane sanalliyagi sire geñ an d'ingile, wo an t'izo munda wede Isa y'an ruute an d'iso me. ⁷ An t'irkido buuru t'ulutu an d'iido, an a-ti gikkite kallagan don deero a dar burdari wo Isa y'a-ti gili eego. ⁸ Kane don duuru geñ, don baadan ti diinayan an di gikkite kallagan don deero a urzi, don ongon an dimbo puutagi k'inda an di gikkite a urzi kay†. ⁹ Kane duwo don i sooru daanadi ti don i yi daaniya geñ, pay kan soo an di dollite, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti biza bumbu Dawut! Beeko Raa ti koon a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa‡! Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

¹⁰ Aame Isa yi t'iide adda Zeruzalem man, kane don geeger pay an d'iise okkito kenno kenno, an di tondiso ti tuddan, an'de: «De yo enj wee wee?» ¹¹ Man kane don duuru an an di ti'n gime onaman, an'de: «Enj nebi Isa, ti geeger Nazaret ki siido Galile.»

Lomme don suuk t'adda booro Boy Raa

(Markus 11.15-19; Lik 19.45-48; Zan 2.13-16)

¹² Sanj Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, wo y'an ilmiti kane don isiyo suuk ti don k'owilte pay

a ume geñno. Y'an di gippirde taabulyagi ki don pelkiyto sonko ere ettiyo ti siidiyagi doolo, wo ti kaakidagi don k'owilte deere. ¹³ Man y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Boozó enj an di y' waaka boy wede ki tondiyo Raa§." Wo de kune, kun di y'ize urmi k'ombide don k'oogire*!»

¹⁴ Aame geñ i d'ede don konzayi ti don jekese, an a d'iide k'ume k'Isa a booro Boy Raa, wo y'an d'ele beeko. ¹⁵ Kane deero don sedeke ti don suuniyo k'oogoro an wulle suldi k'armika don Isa y'ize me. Wo son an wulle inji an dollite a booro Boy Raa, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti biza bumbu Dawut!» Injino man, an di gulkuwe, ¹⁶ wo an i di ruute, an'de: «K'ollige dey ko, munda wede an rootiyo me?» Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Eyye n'ollige, wo kune ki kotto kun gire munda wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'aaze kono ti bize k'inji sunji ti don odiyo udu ton, ki d'udde tamma†?» ¹⁷ Man yi'n iili, wo ti geeger yi t'udde, y'a ingile ki ille Betani y'a onno.

Duudiyo k'undumu sundi pigiyé (Markus 11.12-14,20-25)

¹⁸ Soggo ti soohe Isa yi kama ki Zeruzalem man, aame geñ mosogo t'a yi ziida. ¹⁹ Man yi wulle undumu sundi pigiyé a biza k'urzi, y'aa d'iide wo de y'iide'n inji umbo, yi d'uuney puutagi danjal. Injino y'a ruute a undumu geñ, y'ede: «Ti anji, inji ki ki t'eha ye baa!» A kaamiki pigiyé geñ a-biha. ²⁰ Kane sanalliyagi

* **21:5** 21.5 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 62.11 wo Zakari 9.9. † **21:8** 21.8 Kakkisa kallagi ti dambu puutagi k'inda a urzi geñ, i-kaza an i eliyi suma a Isa. ‡ **21:9** 21.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26. § **21:13** 21.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. * **21:13** 21.13 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11. † **21:16** 21.16 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.3.

an wulle inĵino maŋ, an ziifda giggiraŋ wo an di ruute, an'de: «De mummino a kaamiki eŋ miŋ, pigiye eŋ a-biiha kino me?»²¹ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Derec inĵino wo n'un di rooto: Aame un d'ede zaapu k'adde a Raa wo adda k'addugun kun ki niikiyo ye maŋ, kun aane kun d'ise munda wede aa ni ize a pigiye enno. Wo kun aane sey kun i di roote a tokomo ette, "T'umayi eŋ mi t'oozo mi t'ooro adda bar" toŋ, geŋ a t'ise.»²² Suldi doŋ pay kun tonda Raa t'urzi zaapu k'adde a yode geŋ, kun di'n t'oonaa.»

Isa yi naabiya t'urzi k'aaye?
(Markus 11.27-33; Lik 20.1-8)

²³ Maŋ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, aame geŋ y'a iise dooyiso duwo. Inĵino maŋ kane deero doŋ sedeke ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddi wo an di y' tunde, an'de: «Kee k'isiyto suldi eŋ t'urzi k'aaye? Wo urzi eŋ a ele wee wee?»²⁴ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ toŋ n'un di'n tondo a munda soo danŋal. Aame onamo kun o ti'n gima maŋ, nuŋ toŋ n'un ti y' kiza urzi wede ni d'isiyto suldi eŋ me.»²⁵ Aame Zaŋ duwo y'anni zuyye batem geŋ, urzi iido ti Raa kunuŋ ti duwo ko?» Maŋ an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi Raa" maŋ, yoŋ y'in di roota: "Inĵino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zaŋ ye me?"»²⁶ Wo aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi duwo" maŋ, kine in d'ede orgiso a doŋ duuru kono kane pay geŋ an elkiyo'ŋ Zaŋ yoŋ nebi.»²⁷ Inĵino maŋ Isa onami an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye.» Wo yode Isa toŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto suldi eŋ me.»

Ono ombide a tukki'inŋi sire

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. I d'ede wede soo inĵino inŋizi kuuli sire. Yoŋ y'iide'ŋ a uli ki kabba yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nuŋ, anki k'odo k'in ti wolle doome k'inda biŋ.»²⁹ Yo ulo geŋ yi-ti'n gime onami, y'ede: "Aha, ni k'ette ye", wo taŋ booloŋ maŋ i di t'ize attidi, y'a t'iide ki doome me.»³⁰ Maŋ meega y'a iide tukki'uli wede soo me, wo yi di ruute inĵino kay. Maŋ yo ulo geŋ yi-ti'n gime onami, y'ede: "Eyye mee'ki nuŋ, k'oolo n'a t'ette ki doome me." Wo kacin y'a guune, doome y'a k'iide ye.»³¹ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Ti diine kane sire geŋ, wee wee i t'ize munda wede meegi yi dihe me?» Kane deero Yawudiyagi an i di'n gime onami, an'de: «Wede ki kabba.» Inĵino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inĵino wo n'un di rooto: Kane doŋ seddu jibaaye ti erayi doŋ ooniyo ombi bizaŋ t'itadan geŋ, an un uugume ki Moziko Raa te.»³² Ni rootiyto inĵino kono Zaŋ Batis y'iido k'ume kune, y'un di gize urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu toŋ, kun ki d'umbe ye a onami me, wo de kane doŋ seddu jibaaye ti erayi doŋ ooniyo ombi bizaŋ t'itadan geŋ, an d'umbe a onami me. Wo kune, kun wulle duwo geŋ an umbe me, wo toŋ lekkiyagun kun ki ti gime ye kono kun d'ambe a onami me.»

Ono ombide a tukki doŋ naabo doome doŋ ulpi

(Markus 12.1-12; Lik 20.9-19)

³³ «Kun ollo ono ombide ti doolo enno: I d'ede wede doome inĵino yi d'iite doome k'inda sundaŋ biŋ. Doome geŋ y'a ti y' duule ti waaya mongali, y'a d'ittiba soole ki nayyu k'inŋi k'inda biŋ genno, y'a d'ippe boy sohuru ki boddiyo. Maŋ doome geŋ y'an d'ele duwo an di naabe saŋ yoŋ aggad i y'a

t'amba, wo yoŋ tuddi y'a iŋgile torguwo. ³⁴ Aame onniyo ki rakku k'iŋni k'inda biŋ t'iina maŋ, y'a igibe doŋ naabadí ki tukki doŋ naabo doome geŋŋo, kono an i di t'elo aggadí ere k'iŋni k'inda biŋ an rikke te. ³⁵ An iiney maŋ, kane doŋ naabo doome'ŋ an ti'n zidde doŋ naabadí me: soŋ an di y' gusse baadaŋ, soŋ an di y'iide, wo wede k'aduwe an ti y' gikkite ti moŋgali y'a inda. ³⁶ Wede doome'ŋ yi d'igibe doŋ naabadí baadaŋ ti doolo a jiiere doŋ ti poone, wo kane geŋŋo toŋ doŋ naabo doome an an d'ize iŋkino kay. ³⁷ K'ita maŋ y'an t'igibe uli wo y'a ruute t'adda k'addi, y'ede: "Yoŋ eŋ ulo k'addó, an i d'ottiley." ³⁸ Wo de aame kane doŋ naabo doome'ŋ ulo an yi wulle maŋ, an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: "Eŋŋo ulo wede doome i oopa me! In y'ôodo kono doome eŋ y'in d'ooapa." ³⁹ Maŋ ulo geŋ an di y' ziida, t'adda doome an di y'irkide ki toogo ki paate, wo an di y'iide.»

⁴⁰ Maŋ Isa y'a tunde, y'ede: «Iŋkino geŋ aame wede doome k'inda biŋ y'iina maŋ, y'an d'isa mummino a doŋ naabo doome geŋ me?» ⁴¹ Wo kane deero doŋ seŋeke ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi geŋ an i di'n gime onamí, an'de: «Kane doŋ ulpi geŋ wede doome y'iido maŋ, yi ki wolla sommagaŋ ye, y'a ti'n t'ida wo doome k'inda biŋ geŋ, y'an t'ela a doŋ doolo an di naaba, wo kane geŋ aggadí an i t'ela aame iina ume rakku k'iŋni k'inda biŋ maŋ.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Mokkolo ere doŋ k'oozige boy an di zidde mentú gette,

tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiiere k'oozige boy te.

Munfa geŋ iido ti Galmeega Raa, wo a kine in di wollyo'ŋ munfa geŋ i jiiere eego†.”

⁴³ Kono kamo kun ollo, n'un di rooto: Raa Mozikadí ti beezan y'a-t'amba wo y'an t'ela a doŋ doolo, doŋ aana isa naabo bee-hiye ere yoŋ yi dehu. ⁴⁴ Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo maŋ, y'a-damba, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenda maŋ, t'a ti y' ŋoguma.»

⁴⁵ Kane deero doŋ seŋeke ti Pariziyen an illiga ono ombide Isa yi rootiyo geŋŋo maŋ, an di zuune kereŋ yi rootiyo ti kane me. ⁴⁶ Iŋkino maŋ an di dihe urzi an di y' seeda, wo de an d'urgide a doŋ duuru kono kane duwo geŋ an elkiyo'ŋ Isa yoŋ nebi.

22

Ono ombide a tukki tarnaape seedu

(*Lik 14.15-24*)

¹ Maŋ Isa y'an di ruute sey t'ono ombide, y'ede: ² «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo y'ize tarnaape a seedu k'ere k'ulí.

³ Yi d'igibe doŋ naabadí an di waako doŋ yi'ni wiike a tarnaape seedu k'ere k'ulí, wo kane an di-tuugo k'ettiyo me. ⁴ Iŋkino maŋ yi d'igibe doŋ naabadí ti doolo, y'an di ruute, y'ede: “Kun'do kun an rooti a doŋ ni'ni wiike geŋ, kun'de: Galmeegey y'ede: Ombo ettú t'iide baa, kun t'edi tarnaape seedu. Buŋgarzó ti iŋni buŋgarí doŋ bokkidagi iide k'aadumu mozagi ni-wildite.” ⁵ Wo kane doŋ yi'ni wiike geŋ seezan ye, an di tiipe wede tuuku toŋ k'ume naabadí naabadí, soŋ k'adda doomizí, soŋ k'ume suukadí ⁶ wo doŋ soŋ an di zidde doŋ naabo

† 21:42 21.42 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23.

mozigo, an an d'ize ulsu wo an a di'n iide. ⁷ Injino mozigo y'a gulkuwe, y'a igibe asigiryagi an t'iido kane donj an t'iide donj naabadí, wo geegirzanj an a-t'uuyo. ⁸ Manj y'an di ruute donj naabadí, y'ede: "Ombo tarnaape seedu ettú t'iide, wo de kane donj ni'ni waaku geñ an ki t'iide ye k'ombo me. ⁹ Injino manj kun'do k'urziyagi k'okkime, wo donj pay kun t'ooney a daanagunj geñ kun ti'n waaki an d'isa tarnaape seedu." ¹⁰ Donj naabo geñ an d'ingile k'urziyagi k'okkime, wo donj an uune pay a daanadanj geñ an ti'n wiiko, donj beehiye ise donj ulpi tonj manj. Geñ injino biino ki tarnaape seedu duwo an d'úune boo. ¹¹ Sanj manj mozigo yi-t'iide adda biino y'a-t'eese donj yi'ni wiiko, aame geñ yi woliyo manj wede soo yi ki t'usso'ñ kalle ki tarnaape seedu ye. ¹² Mozigo yi di ruute, y'ede: "Lanze ki nunj, kee ki-t'iido daa kalle ki tarnaape seedu mummino me?" Wo yo wede geñ y'a k'ihina bizi ye. ¹³ Injino manj mozigo y'an di ruute donj naabo, y'ede: "Wede enj kun yi soodo, kun ti kettito beydí ti zondí wo kun di seddí ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite móolo wo k'aadumu sina."» ¹⁴ Manj Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto donj Raa yi'ni waaku kane baadanj, wo de donj yi biire i-t'etta Mozikadí kane baata.»

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romeñ

(Markus 12.13-17; Lik 20.20-26)

¹⁵ Injino manj kane Pariziyen an a d'irga siidanj, an di ruute a tukk'Isa kono an i t'ekka ikka t'urzi k'onamí. ¹⁶ Sanj manj an d'igibe donj miibi ti diine sanal-liyaganj ti kane donj a ita k'Erod.

An iide'ñ an i di ruute a Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay su-une kee ki rootiyo ono donj derec, ki dooyiso urzi Raa t'ono donj derec, ki k'orgiso eda duwo ye, wo ki'ni woliyo duwo geñ pay kanj soo. ¹⁷ Injino k'ay ki ti rooti doo, elkiyadá moo a ono enj me: A urzi k'oogiradinj minj jibaaye a mozigo goole ki Romeñ geñ k'eliyo kununj, k'eliyo ye ko?» ¹⁸ Wo Isa metinj kadanj y'a ti zune, manj y'an di ruute, y'ede: «Kune donj bizigunj sire sire, de ki moo me kun o d'ekkiyo ikka me? ¹⁹ Kun o k'eeli sonjo tamma ere k'eliyo jibaaye n'a ki wolle do?» Manj an i-d'eele tamma soo. ²⁰ Wo Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» ²¹ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ki mozigo goole ki Romeñ.» Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Injino manj munda wede ki mozigo goole ki Romeñ yonj ki yode, kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yonj ki yode, kun i y'elo.» ²² Aame an illiga ono geñño manj, an di ziida giggiranj. Manj kane an di y'iili a umayí, an d'ingile.

Tondiyo a urzi baldiya

(Markus 12.18-27; Lik 20.27-38)

²³ A onniyo gettiyo batum donj miibi ti diine donj an'ni waaku sundanj Saduseyenj geñ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyenj an rootiyo donj i t'inda geñ an ki ti baldia ye. Injino Isa an di y' tunde, an'de: ²⁴ «Wede dooyisadey, Muusa yi riine ti kaaga adda mattup k'oogoro, y'ede: "Aame wede yi ziida erewo wo y'a inda daa magine manj, mandaayawa gette leemadi y'a ti seeda kono an t'ehe injni a suma ki wede inda geñño*." ²⁵ Injino aakede di kaye i d'ede zemba

* 22:24 22.24 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. Di Yawudiyagi leema yi ziida erewo wo y'inda daa magine manj, leemadi y'a ti seeda, wo ulo wede an t'eha ki kabba geñ, an i di zaape sundi a suma ki leema wede inda geñño, wo korbitayí tonj a yode.

kane sarat. Wede ki poone geŋ y'a ziida erewo wo y'a inda daa magiŋe, iŋkino leemadí wede ki sirwe y'a ti ziida mandaayawa gette. ²⁶ Wo leema geŋŋo toŋ y'a inda daa magiŋe kay, wede k'aduwe toŋ iŋkino, maŋ kane zemba sarat geŋ an ti duude wo an t'inda pay. ²⁷ Aame kane sarat geŋ pay an t'inda maŋ, tode erewo gettiyo toŋ t'aa d'inda. ²⁸ Iŋkino maŋ a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, ti diine kane doŋ sarat geŋ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane pay geŋ miŋ kulutú me?» ²⁹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kune kun ti digge a elkiyagun, kono kun ki'n suune ye ita k'ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, ise toogo Raa toŋ maŋ. ³⁰ Derec, a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, kuuli ti erayi an ki sedfa tuddaŋ ye baa, wo de an di lekkey daa sedfu aa maaleekiyagi a kandaane. ³¹ Wo a urzi baldiya ki doŋ i t'inda geŋ, ki kotto kun gire ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: ³² «Nuŋ Raa k'Ibrayim, k'Isaaka wo ki Yakup†.» Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geŋ yonŋ Raa ki doŋ unto ye, yonŋ Raa ki doŋ zeere‡.» ³³ Kane doŋ duuru illiga dooyisadí gette, an i ziida an di biyiso biyiso baa.

Urzi k'oogoro wede goole a jiire
(Markus 12.28-34; Lik 10.25-28)

³⁴ Aame Pariziyen geŋ an illiga Saduseyenŋ Isa y'an iide, bizaŋ an ki ti y'ohine ye maŋ, kane an iide'ŋ an t'ugiyi kaŋ soo. ³⁵ Wo wede soo ti diinayanŋ, yonŋ wede suuniyo k'oogoro, y'a d'iide

sirpa k'Isa, yi dehu yi-d'ekke ikka t'urzi k'ono, wo y'a yi tunde, y'ede: ³⁶ «Wede dooyisadey, adda mattup k'oogoro Muusa, urzi k'oogoro wede goole a jiire tuuku me?»

³⁷ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «“Ki geyyo Galmeega Raazá ti addá pay, ti undá pay wo ti elkiyadá pay\$.” ³⁸ Geŋ urzi k'oogoro wede goole a di jiire pay. ³⁹ Wo eŋŋo wede ki sirwe toŋ, yonŋ goole aa bakadí kay, “Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum*.” ⁴⁰ Ono doŋ pay an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, ti doŋ ki nebiyagi geŋ, toogadaŋ tiŋ urzi k'oogoro sire eŋŋo.»

Almasi ti Dawut

(Markus 12.35-37; Lik 20.41-44)

⁴¹ Koore kane Pariziyen an lekkiyo ogiyo geŋ, Isa y'an di'n tunde, y'ede: ⁴² «Elkiyagun moo me a tukki Almasi Raa yi biire me? Yonŋ y'adfo ti biza bumbu k'aaye?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Yonŋ y'adfo ti biza bumbu Dawut.» ⁴³ Isa y'an di ruute, y'ede: «De geŋ mummino Dawut t'urzi k'Unde Raa y'a yi wiike Almasi “Galmeegi” me? Ni rootiyo iŋkino kono Dawut y'a ruute ti kaaga, y'ede:

⁴⁴ “Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:

K'edi ki-koona a ammidadó kino, bini doŋ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandí zoŋdát†.”

⁴⁵ Iŋkino maŋ Dawut yi yi waaku Almasi “Galmeega.” De geŋ mummino Almasi y'a adfo ti

† **22:32** 22.32 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. ‡ **22:32** 22.32 Isa yi rootiyo, Raa geŋ yonŋ Raa ki doŋ unto ye, yonŋ Raa ki doŋ zeere: i-kaza kane doŋ adfo Ibrayim, Isaaka wo Yakup geŋ an t'inda ti kaagine ozzinagi baadaŋ ki poone Raa yi di roota a Muusa botto. Aame yi rootiyo kane zeere maŋ, geŋ i-kaza baldiya ede. § **22:37** 22.37 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5. * **22:39** 22.39 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. † **22:44** 22.44 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ‡ **22:45** 22.45 Mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut danŋal me: Geŋ i-kaza Almasi y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumbu Dawut danŋal ye.

biza bumbu Dawut danjal me†?»
 46 Ti diine kane Pariziyen, wenda soo toj i di kime onami umbo. Wo ti onniyo gettiyo an d'urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

23

Tookiyo kuude don duuru ekki Pariziyen

(Markus 12.38-40; Lik 20.45-47; 11.39-52)

¹ Saŋ maŋ Isa y'an di ruute don duuru ti sanalliyagi, y'ede: ² «Don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an d'ede urzi ki dooyiso k'oogoro Muusa. ³ Inkiŋo maŋ kun ollo onamaŋ wo munda wede an un ruute geŋ kun t'iso. Wo de a urzi naabadaŋ kun ozire ye, kono munda wede an dooyiso geŋ an ki sooru eego ye. ⁴ Kane geŋ an di'n isiyo duwo ki toogo an di daane urziyagi k'oogoro don ti doolo kane batum an a zaapu t'eedaŋ t'ekki don ki Raa, sarkiyatu onne aakede an kettiso attidi an a di zaapu a dar duwo. Wo de a attidi geŋ, kane batum ti yilsadaŋ soo toj an ki dehu an a ki botte ye ki noogiyo duwo geŋ me. ⁵ Kane geŋ naabadaŋ pay gette an isiyo kono duwo an di'n wolle. Inkiŋo an d'isiyo munda aakede laaya a ise goole ti don ongo an t'eliyto mattup k'oogoro adda an a di kettiso a zumbamaŋ wo a maydayzaŋ*, wo a boha kallagaŋ toj an a d'isiyo gozubo soŋhirti i ceeriyo†. ⁶ Adda tarnaapagi a ume k'ombo, an geyyiso an koone a ume wede suma, wo adda boydi don in di dooyiso, an geyyiso an koone a ume wede suma pay. ⁷ A bere don duuru toj, an dehu duwo

an di'n t'eesite ti ottilso, wo an di'n waake "Wede dooyiso, wede dooyiso." ⁸ Wo kune ti diinagaŋ wenda y'ooya ye an di y' waake "Wede dooyiso" me, kono kune pay miŋ zamba kaŋ soo, wo wede dooyisagaŋ miŋ yoŋ soo danjal. ⁹ A siido ette wenda soo toj kun di y' waake "Meegey" umbo, kono kune un d'ede Meega soo danjal, yoŋ a kandaane. ¹⁰ Wo kune ti diinagaŋ wenda y'ooya ye an di y' waake "Mozigo" me, kono kune un d'ede Mozigo soo danjal, yoŋ Almasi Raa yi biire. ¹¹ Wede goole a jiire ti diinagaŋ geŋ miŋ yi koono wede naabo ki kune. ¹² Wede tuuku tuddi yi ti koliyo maŋ, yoŋ geŋ Raa y'a y'isa nenku, wo wede tuuku tuddi yi ti t'isiyo nenko maŋ, yoŋ geŋ Raa y'a y'isa goole.»

Dabar a kane don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen

¹³ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigaŋ sire sire! Kune'ŋ a duwo kun an t'appiya a biza k'ettiyo ki Moziko Raa te. Kune batum miŋ kun ki t'ettiyo ye, wo a don i dehu i-t'ette geŋ kun an t'eeirso.

[¹⁴ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigaŋ sire sire! Kune'ŋ bey mandaydayi kun t'ombo pay, wo kun eesiyo tondiyo Raa maŋ ki noko nokot, kono duwo an un di'n wolle. Kono kamo booragaŋ t'a kooney wehini a ceerey.]

¹⁵ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigaŋ sire sire! Kune'ŋ k'ume tuuku toj kun d'enjilso

* **23:5** 23.5 Munda aakede laaya an t'eliyto mattup k'oogoro adda: I-kaza munda wede kane Yawudiyagi don i seedu urzi Raa zakidi geŋ an okkime ki baace an t'eliyo mattup k'oogoro ere ki Raa adda, an di kettiso a maydayzaŋ wo ti zumbamaŋ, t'urzi geŋ an d'elkiyo a oogoro gette. Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.1-16 wo Deeterenom 6.4-9; 11.13-21. † **23:5** 23.5 Kane Yawudiyagi don i seedu urzi Raa zakidi geŋ, a booha kallagaŋ an a d'isiyo gozuba soŋhirti ki kuube wede bicici, t'urzi geŋ an d'elkiyo a oogoro ere ki Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.37-41.

torguwo, a siido wo t'ekk'ahu pây, k'ooniyo wede soo danjal yon Yawudusu ye wo kun d'isiyo y'a t'ise Yawudusu. Wo aame yi t'isiyo Yawudusu man, kun di y'isiyo wede i t'iide k'ettiyo k'adda k'uwwu i dooliyo tan sira a jire ti ere ki kune batum.

¹⁶ Dabar a kune don aa konzayi i dokkiyo duwo, kun di rootiyo, kun'de: "Aame wedusu y'alzu ti Boy Raa man, yon gen onami yi ki'n ziida zakidi ye ton i k'ise munda ye, wo aame y'alzu ti dap ere adda Boy Raa man, yon gen i dehu onami y'anni seeda zakidi." ¹⁷ Kune don elkisagun umbo wo aa konzayi, a jire min dap kunun Boy Raa wede i-ti t'isiyo dap gette kamilen a daana Raa ko? ¹⁸ Wo kun di rootiyo sey, kun'de: "Aame wede y'alzu ti ume sedefe man, yon gen onami yi ki'n ziida zakidi ye ton i k'ise munda ye, wo aame y'alzu ti munda sedefe zapu ekk'ume sedefe genno man, yon gen i dehu onami y'anni seeda zakidi." ¹⁹ Kune don aakede konzayi no, a jire min munda sedefe kunun, ume sedefe wede i-ti t'isiyo sedefe kamilen a daana Raa ko? ²⁰ Gen inkino wede y'alzu t'ume sedefe man, gen y'alzu t'ume sedefe genno wo ti suldi pay don eego. ²¹ Wede y'alzu ti Boy Raa man, gen y'alzu ti Boy genno, wo ti Raa wede i lekkiyo adda pay. ²² Wo wede y'alzu ti kandaane man, gen y'alzu ti kaakido moziko Raa wo ti Raa wede i lekkiyo eego batum.

²³ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sira sira! Kune'n a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita suldi don sunni sunni i d'eliyo unsuwo a zaami, ise puu-

tagi don ki zaami ton man. Wo de suldi don a jire adda k'oogoro ki Raa, aakede munda wede kun d'ise ki diine a duwo, isiyo k'adde koduwo a duwo, ti seedu daayum zakidi a urzi Raa, kane gen kun d'ooliyo a kese. Ki too man ki poone kane genno don kun d'ozire eego me, wo suldi don sunni sunni ton kun ki'n ooli ye. ²⁴ Kune don aa konzayi i dokkiyo duwo, kune aame kun sobo ahu gen, tuude yi tooriro ton kun di y'ambu, wo kacin zinzo ton kun ti soho.

²⁵ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sira sira! Kune'n kulso ti bogoro kun t'opilso daaran beehiye, wo adda'n onniyo boo ti tama wo ti suldi don ulpi tudugun ti dehu. ²⁶ Kune Pariziyen don aakede konzayi no, ki poone kulso kun t'opilo addutu kamilen doo min, inkino man dartu ton a-t'isa kamilen pay.

²⁷ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sira sira! Kun deeyiso aa muuziyagi don an an t'eliyo buuye tuware[†] k'a wolle beehiye, kacin t'adda'n onniyo boo t'ossagi ki don i t'inda, ti ita suldi don pay ruumiyo. ²⁸ Wo kune ton inkino, a eda duwo kun ti t'isiyo tudugun kune ki diine a daana Raa, kacin bizigun sira sira wo addugun onniyo boo ti suldi don ulpi.

²⁹ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sira sira! Kun aabu du muuziyagi majjandani ki nebiyagi ti kaaga, wo a kane don ki diine muuziyagan kun ti'n raaniya murkic ti buuye, ³⁰ wo kun d'eesiyo: "Aame ti eda

[†] **23:27** 23.27 Muuziyagi ki Yawudiyagi gen an an t'eliyo buuye tuware, kono a diddo ton k'a ti wolle kere, k'a ki ti kili t'eego ye. Wo son a urzi k'oogoro aame muuzo ki ti butte man, a ki ti k'ise kee wede ganigi a daana Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 19.16.

mongidagey geŋ kaye ede maŋ, ay a ki ti kette kaŋ soo ye ti doŋ tōwwo nebiyagi me.”³¹ A onamguŋ ti suldi doŋ kun isiyo geŋ, i-kaza kune itaguŋ soo ti doŋ iide nebiyagi me.³² De inŋkino maŋ, kun d’odo t’inŋkino aakede ki maawugun g’aaze!³³ Kune aa mimbayi wo doŋ ulpi aakede maŋkikagi, ki kotto kun ki t’alda ye, booro t’un di’n seeɗa k’adda k’uwwō.³⁴ Kono kamo kun ollo, n’un t’igibo nebiyagi ti doŋ suuniyo k’oogoro, wo ɗuwo doŋ un di’n dooya urzi Raa. Doŋ soŋ kun ti’n t’ida, doŋ oŋgo kun ti’n taakita ekk’inda doŋ zappu ekk’eebaŋ kaŋ tontilko, doŋ oŋgo soŋ kun di’n gorpipa ti marpa adda boydi doŋ kun di dooyiso, wo kun di’n limmita geeger ti geeger.³⁵ T’ume k’eesiyo duniya bini aŋki, kune Yawudiyagi kun iide doŋ ki diine baadaŋ, wo kono ki puuzadaŋ gette kune Raa y’un ti’n t’ela daŋgay. Ki poone kun iide Abel wede ki diine, saŋ doŋ ti doolo bini Zakari ulo Barasi wede kun y’iide adda booro Boy Raa, a diine Boy Raa ti ume sedeke.³⁶ Derec inŋkino wo n’un di rooto: Kane doŋ aŋkenŋo eŋ Raa yi ti’n t’ela daŋgay kono ki puuzo kane pay gette.»

*Môolo k’Isa kono Zeruzalem
(Lik 13.34-35)*

³⁷ «Wayya kune doŋ Zeruzalem no! Wayya kune doŋ Zeruzalem no! Kune doŋ i tōwwito nebiyagi, wo doŋ Raa y’un akkisa kun ti’n kakkisa ti monŋali kun ti’n tōwwo. Nuŋ taŋ baadaŋ baadaŋ n’a dihe n’un ti’n tusse aa ôsso ti tussiyo inŋitú adda kambartú, wo ɗe kun ki dihe ye!³⁸ Inŋkino maŋ boyguŋ Raa y’un di y’oolaŤ.³⁹ Wo kun ollo n’un di rooto, ti aŋki nuŋ kun ki n’ wolla ye baa, bini a t’ida onniyo ere kun di roota: “Beeko

Raa ti koonaa a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa*.”»

24

*Ono a urzi ruugiyo Boy Raa
(Markus 13.1-4; Lik 21.5-7)*

¹ Isa yi t’udɗe t’adda booro Boy Raa wo yi dehu y’engile maŋ, kane sanalliyagi an a d’iide sirpadí kono an i di kize majjaanika k’oozige Boy Raa.² Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Pay eŋ kun wolliyo ɗe’ŋ? Wo ɗerec n’un di rooto, makkolo soo toŋ t’ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere baadaŋ

³ Isa y’iiney ekki makkolo k’Inda k’Olibiye, maŋ y’a-guune siidí. Aame geŋ sanalliyagi an a d’iide sirpadí wo an di y’ tunde, an’de: «Kee k’ay ki ti rooti ɗoo, suldi geŋ an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza urzi kamadá ti onniyo ere duniya ti ɗaŋga me?»⁴ Isa y’an di’n gime onamaŋ, y’ede: «Kun koonaa mentikagi, wenda soo toŋ y’un ti’n dagga ye.⁵ Derec, i d’etto doŋ baadaŋ an t’ambo sundó, wede tuuku toŋ y’a t’eesa: “Nuŋ Almasi Raa yi biire!”, wo kane geŋ an di dagga ɗuwo baadaŋ.⁶ Kun d’olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d’olliga rabila k’arka dokki. Aame geŋ kun koonaa mentikagi, kun addira ye. I dehu suldi geŋ an d’aane, wo aame geŋ a ki t’isa ɗaŋgiya duniya ye ɓotto.⁷ Doŋ siido soo ti siido soo te an ɗeyya ti tuddaŋ, doŋ mozigo soo ti mozigo soo me an ɗeyya ti tuddaŋ kay. I d’isa mosogo ti ŋonŋirso siido adda siidfiyagi baadaŋ.⁸ Wo kane suldi pay geŋ, aakede kakkisa ere ki poone k’erewo addutú i t’umbe k’ehiyo.⁹ Inŋkino maŋ ɗuwo an un di’n t’ela bey doŋ k’adugun

§ 23:38 23.38 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 22.5. * 23:39 23.39 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

kono an un di'n dabira wo an un ti'n t'ida. Wo kane donj siidiyagi pay an un di'n olmifa kono kun umbe a sundó. ¹⁰ Aame geñ donj baadanj urzi zaapu k'addanj a nuñ an d'oola, kane geñ an d'odfipa ita tuddanj ki sefduzanj, wo an d'olmifa tuddanj. ¹¹ I d'adda donj baadanj an ti t'isa tuddanj aa nebiyagi, wo kane geñ an dagga donj baadanj. ¹² A ume tuuku tonj suldi donj ulpi geñ an d'aagila k'aagulu, injkino geyyiso tudde tonj t'a t'isa baata. ¹³ Wo de wede y'a ziida zakidi a urzizo bini danju manj, yode geñ Raa y'a y'utta. ¹⁴ I dehu Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa gette an di kizite adda siidiyagi pay, wo kane ita duwo pay tonj an di t'olliga ti kuudanj foo minj, sanj duniya t'a danja kollo.»

Onniytagi donj etto ki dabar baadanj

(Markus 13.14-23; Lik 21.20-24)

¹⁵ «Kune kun di wolla munda wede ulsu k'a y'azzira wo yi lattiya, geñ a-t'etta a ono donj ti kaaga nebi Daniyel yi ruute, munda geñ an ti y' zaapa adda Boy Raa a ume wede kamilenj. Wede i gariya ono enj eedi ti'ni soodo behiye. ¹⁶ Aame geñ kane donj adda siido Ziide an t'ombo k'ekki monjali. ¹⁷ Wede y'a ti gili yi-guune t'ekki danggayadi* manj, yonj geñ yi-deega ambu munda adda danggay ye, yi t'ombo. ¹⁸ Wo wede yonj adda doome manj, yi t'ombo, yi kima boy ambu kallayí wede goole ye. ¹⁹ A onniytagi geñ aasa dabar baadanj a kane erayi donj mahuwagi ti donj innizan an oodiyo! ²⁰ Kun tondo Raa kono okkagunj t'a k'isa a ume reele, ise a onniyo ere ki puukiyadinj ye. ²¹ Injkino manj dabar gette

t'aasa oone baadanj. T'ume k'eesiyo duniya bini ankenno, dabar injkino i k'ize ye, wo ki daana tonj i k'isa ye. ²² Aame onniytagi donj ki dabar geñ Raa y'a ki'n ihira gopponj ye manj, wede tudde soo tonj umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi geñ y'an ohira gopponj kono donj yi biire ki yode. ²³ Injkino manj aame wenda y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yonj a enno!" ise "Yonj a ummey!" manj, kune onami kun amba ye. ²⁴ Ni rootiyo injkino kono i d'adda duwo an ti t'isa tuddanj aa Almasi Raa yi biire, wo ti duwo an ti t'isa tuddanj aa nebiyagi. Kane geñ an d'isa suldi k'armika ti suldi donj i ceeriyo eego, aame urzi ede manj kane an di dagga duwo donj Raa yi biire ki yode, wo an ki daana ye. ²⁵ Kun ollo, suldi enj n'un ti'n ruute ki poone an daana.

²⁶ Injkino manj, aame an un ruuta, an iisa: "Kun ollo, Almasi Raa yi biire, yonj adda balda!" manj, kun'ta ye, ise wenda y'un ruuta, y'iisa: "Kun ollo, yonj yi t'umbida a enno!" tonj manj, kun amba ye a onami me. ²⁷ Derec, aa kun woliyo mizzi y'omile i-ti tooriyo kandaane ti kese peedo ge-koliyo bini peedo k'ooriyo geñ, aaniya ki nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enno tonj, t'aasa injkino kay. ²⁸ A ume wede nuune yi t'udiga geñ, zumbi tonj ti t'ogiya angenno.»

Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede

(Markus 13.24-31; Lik 17.23-24; 21.25-31)

²⁹ «Onniytagi donj ki dabar geñ an t'ingila lewwet manj, peedo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye, moldali an sildita ti kandaane, wo suldi donj an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga. ³⁰ Aame geñ a kandaane

* **24:17** 24.17 Yi-guune t'ekki danggay: I-kaza a siido k'Izirayel geñ duwo danggaydayzan awhizan patal, kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadanj.

i d'isa munda a kiza kama ki nuw wede an n'ehe aa ulu wede enno. Injino ita duwo pay adda duniya an dillita moolo wo an di n' wolla nuw wede an n'ehe aa ulu wede en, ni kama ti kandaane ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika ere o d'ede. ³¹ Maaleeka y'a baaha parre ti kandaane, n'a t'igiba maaleekiyagó k'adda siidiyagi donj a duniya itatu pide, an di t'ogiya donj ni biire.»

Ono ombide a tukki tormo

(Markus 13.28-31; Lik 21.29-33)

³² «Kun wollo wo kun elko a ono ombide donj a tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo odize wo puutagutu eesiyo roobiyo man, gen kune kun suune adda k'addugun kizini yon goppon. ³³ Gen injino kay, kune ton kun wulla suldi pay gen an iina man, kun suuno kama ki nuw wede an n'ehe aa ulu wede en tod'te goppon, aakede nuw a biza bumbugun. ³⁴ Derec injino wo n'un di rooto: Donj ankenno en an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay gen an d'aana me. ³⁵ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamo an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

Raa siidi i ti suune onniyo te

(Markus 13.32,35; Lik 17.26-27,34-35; 12.39-40)

³⁶ «Wo suldi gen an aana a onniyo tuuku koo, a peedo ere tuuku koo man, i suune yode Meega Raa siidi. Wenda doolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa ton man. ³⁷ Munda wede ize ti kaaga a ozzinagi donj ki Nowe gen, a kama ki nuw wede an n'ehe aa ulu wede enno ton, aasa injino kay. ³⁸ Adda k'onniytagi donj ti kaaga ki poone mizzi goole y'a koppa, ahu an t'ooma siido gen, duwo an d'ombo, an sofo,

an sedfu ti tuddan bini onniyo ere Nowe yi-t'iide adda tooko ere meeda a jiire. ³⁹ Kane ulban an k'oodiyo a munda ye bini mizzi goole y'a guppe, ahu an t'iimi siido, injino duwo gen pay an t'inda adda k'ahu†. Gen aasa injino kay a kama ki nuw wede an n'ehe aa ulu wede en me. ⁴⁰ Injino man kuuli sire kane adda doome soo, wede soo gen an di y'amba wo wede son an di y'oola. ⁴¹ Erayi sire an massu kan soo, ere soo an ti t'amba wo ere soo an di t'oola. ⁴² Injino kun lekko zeere, kono kun ki suune ye onniyo ere tuuku nuw Galmeegugun ni kimo te. ⁴³ Ono en kun ollo koduwo: Aame wede boy gen yi suune peedo ere tuuku a diddo wede k'oogire y'etto man, y'a lekke zeere, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda boozí ye. ⁴⁴ Gen injino kune ton man kun koono mentikagi, kono nuw wede an n'ehe aa ulu wede en, n'etto a peedo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seedu zakidi a naabadi

(Lik 12.42-46)

⁴⁵ «Injino man wede naabo wede i seedu zakidi a naabadi wo i-d'ede elkiyo gen, a yode genno galmeegi yi oola attidi pay ki donj naabadi ongon me, kono y'an t'ela ombadan aame peedo t'iida man. ⁴⁶ Unsuwo a wede naabo gen me, aame galmeegi a kamadi yi y'uuna y'isiyo naabo gettiyo man. ⁴⁷ Derec injino wo n'un di rooto: Wede injino gen galmeegi yi di t'ela attidi ki suldizi pay a beezi. ⁴⁸ Wo de aakede wede naabo ulsu gen y'ilka adda k'addi, y'iisa: "Galmeego en yi t'usso", ⁴⁹ wo yi t'iida taazu donj an naabiya kan soo, wo yi t'ussa a omba ti sobito t'eebi donj i sofo

† 24:39 24.39 Taaya ki Nowe k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6.9-7.24.

i ceeriyo eego. ⁵⁰ Maɗ galmeegi y'a aana a onniyo ere wede naabo geɗ yi k'elkiyo ye, wo a peedo ere yi ki ti suune ye. ⁵¹ Galmeegi yi di t'ela daɗgay ere zakid'i wo yi-t'ela aggad'i aa ki doɗ bizaɗ sire sire, a ume wede ki dollite m'oolo wo k'aadumu sina.»

25

Ono ombide a tukki konazi koomat

¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Inkino maɗ Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo konazi kane koomat an di zikiti lampiyagaɗ an t'iide okkime ki kule yi seedu erewo. ² Ti diine kane konazi geɗ, doɗ paat soɗ elkiyadaɗ umbo wo doɗ paat soɗ an d'ede elkiyo. ³ Kane konazi doɗ elkiyadaɗ umbo geɗ lampiyagaɗ an t'ũunite t'egey wo ti doolo an a ki d'umbe ye a beezaɗ me. ⁴ Wo kane konazi doɗ an d'ede elkiyo geɗ, lampiyagaɗ an t'ũunite wo an a d'iipe egey adda kungilagaɗ. ⁵ Wo yo wede i seedu erewo geɗ yi-t'usso y'a k'iina kesiko ye, inkino maɗ kane konazi geɗ moone t'an di'n ziid'a pay, an d'udige kuy. ⁶ A did'do meeda maɗ an d'illiga doll'e, an'de: "Kun ollo, kule wede i seedu erewo y'ettiyo! Kun t'add'i okkimay'i!" ⁷ Inkino maɗ kane konazi pay geɗ an t'innite wo lampiyagaɗ an di'n ikkima. ⁸ Kane doɗ elkiyadaɗ umbo geɗ, an tunde a bey doɗ an d'ede elkiyo, an'de: "Kun ay eeli egaygun kono lampiyagey i t'unto." ⁹ Wo kane doɗ an d'ede elkiyo geɗ an an di'n gime onamaɗ, an'de: "Aha, in ki t'ida ye! Kun'do k'ume k'owilte, kun owili a kune me." ¹⁰ Kane an d'ingile an d'owilo egey me, koore geɗ yo kule wede i seedu erewo, y'a iina. Maɗ kane konazi doɗ paat

i t'ikkima tuddaɗ geɗ, an t'iide k'adda boy tarnaape seedu ti yode kaɗ soo, wo biza y'an t'ippe ti kerle. ¹¹ Saɗ maɗ kane konazi doɗ elkiyadaɗ umbo geɗ an d'iina, an d'iise dollite, an'de: "Galmeegey, Galmeegey, k'ay t'ohon!" ¹² Wo de yoɗ y'an di'n gime onamaɗ, y'ede: "Derec inkino wo n'un di rooto: Kune aɗ wenda n'un ki'n suune ye.» ¹³ Maɗ Isa y'a ruute, y'ede: «Inkino maɗ kun lekko zeere, kono onniyo tuuku ise peedo tuuku ere n'etto kun ki ti suune ye.»

Ono ombide a tukki doɗ naabo ado

(Lik 19.12-27)

¹⁴ «Wo soɗ Moziko Raa gette tod' ti deeyiso aa naabo wede boy inkino, yi dehu y'engile torguwo. Ki poone y'a engila geɗ, y'a wiike doɗ naaba'di y'an d'ooli laalay'i a beezaɗ. ¹⁵ A wede soɗ yi d'ele tammiyagi ki dap dupu paat, a wede soo yi d'ele tammiyagi ki dap dupu sire wo a wede soɗ yi d'ele tammiyagi ki dap dupu soo*, a wede tuuku toɗ yi-d'eele a toogadi toogadi, maɗ yoɗ tuddi y'a ingile. ¹⁶ Wede galmeegi yi ele tammiyagi dupu paat geɗ, kesiko y'a ingile yi naabiya eego t'aa d'aagulu wo y'a d'uune t'eego tammiyagi dupu paat sey. ¹⁷ Wede galmeegi yi ele tammiyagi dupu sire toɗ inkino, y'a ti niibe y'a d'uune t'eego tammiyagi dupu sire. ¹⁸ Wo wede galmeegi yi ele tammiyagi dupu soo geɗ, y'a ingile y'iide'ɗ yi d'ittiba olde a siido wo soɗko galmeegi yi-t'umbida adda.

¹⁹ Galmeeki doɗ naabo geɗ yi likko bini maɗ, saɗ y'a aaho wo y'a dihe y'a wolle soɗko ere doɗ naaba'di an i di t'ele. ²⁰ Wede galmeegi yi ele tammiyagi dupu

* **25:15** 25.15 Tammiyagi ki dap dupu soo: I-kaza gurus baadaɗ suma wedusu y'a naabe k'ozzine koomat.

paat geŋ, y'a d'iide sirpadí, yi-d'ele tammiyagi dupu paat doŋ y'uune t'eego geŋŋo, wo yi di ruute, y'ede: "Galme'e'ki nuŋ, kee k'o iili tammiyagi dupu paat n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu paat ti doolo, aŋkeŋ eŋŋo ki wollo." ²¹ Maŋ galmeegi yi di ruute, y'ede: "Geŋ koduwo kee wede naabo beehiye ki seedu zakidí a naabadá, kee a naabo ere boolon gettiŋ k'a ti ziida zakidí, aŋkeŋ n'a-ki ti zaapo a naabo ere baadaŋ. K'edi, k'isa uŋsuwo ti nuŋ galmeegá." ²² Saŋ maŋ wede galmeegi yi ele tammiyagi dupu sire geŋ, y'a d'iide sirpadí yi di ruute, y'ede: "Galme'e'ki nuŋ, kee k'o iili tammiyagi dupu sire n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu sire ti doolo, aŋkeŋ eŋŋo ki wollo." ²³ Maŋ galmeegi yi di ruute, y'ede: "Geŋ koduwo kee wede naabo beehiye ki seedu zakidí a naabadá, kee a naabo ere boolon gettiŋ k'a ti ziida zakidí, aŋkeŋ n'a-ki ti zaapo a naabo ere baadaŋ. K'edi, k'isa uŋsuwo ti nuŋ galmeegá." ²⁴ Maŋ wede galmeegi yi ele tammiyagi dupu soo geŋ, y'a d'iide sirpadí yi di ruute, y'ede: "Galme'e'ki nuŋ, ni suune kee wehini a naabo me, ki d'aydu a ume wede ki ki giira ye, wo ki sokiyo a ume wede ki ki zire ye toŋ maŋ. ²⁵ In'kino n'a urgide, n'iide'ŋ ni d'ittiba olde a siido, tammiyagi dupu soo geŋ ni t'umbida adda, aŋkeŋ laalayá eŋŋo ki wollo." ²⁶ Wo galmeegi yi di'n gime onamí, y'ede: "Kee wede naabo ulsu wo golge, ki suune ni d'aydu a ume wede ni ki giira ye, wo ni sokiyo a ume wede ni ki zire ye. ²⁷ In'kino ki moo me soŋkadó k'o gi di ziipe adda baŋki ye me, t'o d'aagila, a kamadó geŋ n'iido n'a-t'ambe ti jugulu." ²⁸ In'kino y'an di ruute a kane doŋ a sirpadí geŋ, y'ede: "Tammiyagi dupu soo geŋ kun ti soodo, kun

i elo a wede i-d'ede tammiyagi dupu koomat. ²⁹ Derec, a wede i-d'ede geŋ, an i-t'eela t'eego i di t'isa baadaŋ a ceera, wo de a wede i-k'ede ye geŋ, mundazí wede boolon y'elkiyo yi t'oona toŋ an i-t'amba. ³⁰ Wo ki yo wede a naabo kontilme geŋ, kun di seddi ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite mōolo wo k'aadumu sina."»

Booro ere a onniyo k'ita

³¹ «A onniyo k'ita nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a-kimo adda mozikadó ti maaleekiyagi pay geŋ, n'a di koono a kaakido moziko adda daryikadó. ³² Ita duwo pay an di t'ogiya a daanadó, wo duwo n'a ti'n dokkida sire aakede wede k'elso y'ahuntu moode ti dambami. ³³ N'an ooya kane doŋ aa dambami a beezó k'ammade, wo kane doŋ aa moode a beezó ki geelo. ³⁴ In'kino maŋ nuŋ mozigo n'an di roota a kane doŋ a ammidadó, n'a t'eesa: "Kun'di kune doŋ Meegó Raa y'un ti ziipe beeko, kun t'odo a Moziko Raa, tod'te yoŋ y'un t'ikkima a kune, t'ume k'eesiyo duniya too. ³⁵ N'un rootiyo in'kino kono aame nuŋ mosogo, ombo kun o d'eele, aame nuŋ ôrme, ahu kun o d'eele, aame nuŋ torgusu, kun di n' ziida bey sire. ³⁶ Aame nuŋ bontiliŋ, kun di n' usse, aame nuŋ tuddó eeni kun t'iide tondiyadó, wo aame nuŋ adda dangay toŋ kun t'iide wolliyadó." ³⁷ In'kino maŋ kane doŋ ki diine an o ti'n kima onamó, an t'eesa: "Galmeegey, woogo me kaye ay gi di wulle kee mosogo wo ay a d'eele ombo me, ay gi di wulle kee ôrme wo ay a d'ele ahu me, ³⁸ ay gi di wulle kee torgusu wo ay gi di ziida bey sire me, ay gi di wulle kee bontiliŋ wo ay ki ti k'usse me? ³⁹ Woogo me kaye ay d'illiga kee tuddá eeni wo ay d'iide tondiyadá me, ay

d'illiga kee adda dangay wo ay d'iide wollyadá me?" ⁴⁰ Wo nuṁ mozigo n'an di'n kima onaman, n'a t'eesa: "Derec injino wo n'un di rooto: Aame tuuku kun ize munda soo a wede soo ti diine zembadó dúwo an i k'eliyo suma ye geṁ, geṁ kun ize a nuuno."

⁴¹ Saṁ maṁ nuṁ mozigo n'an di roota a kane doṁ a geeladó, n'a t'eesa: "Kune doṁ eggun duudíyo, kun ti ledfo ti tuddó me, kun engilo k'adda k'uwwó ere t'oggiyo ki daayum, Raa yi mudfo a Meeda siitandani ti maaleekiyagutú. ⁴² Dabar gette kun uune kono aame nuṁ mosogo, ombo kun o k'eele ye, aame nuṁ ôrme, ahu kun o k'eele ye. ⁴³ Aame nuṁ torgusu geṁ kun ki n' ziiida bey sire ye, aame nuṁ bontilin geṁ kun gi di n'usse ye, aame nuṁ tuddó eeni wo adda dangay geṁ wollyadó kun k'iide ye." ⁴⁴ Injino maṁ kane toṁ an o ti'n kima onamó, an t'eesa: "Galmeegey, woogo me kaye ay gi di wulle kee mosogo ise ôrme, torgusu ise bontilin, ise ay d'illiga kee tuddá eeni ise adda dangay wo ay gi di nuuge ye me?" ⁴⁵ Maṁ nuṁ mozigo n'an di'n kima onaman, n'a t'eesa: "Derec injino wo n'un di rooto: Aame tuuku munda soo kun k'ize ye a wede soo ti diine kane doṁ dúwo an i-k'eliyo suma ye geṁ, kune kun k'ize ye a nuuno." ⁴⁶ Wo kane geṁ an t'etta k'adda dabar ere ki daayum, wo kane doṁ ki diine an t'ooná lekkiyo ere ki daayum.»

26

Dehutu k'urzi ki tôwwo k'Isa
(Markus 14.1-2; Lik 22.1-2; Zan 11.47-49,53)

¹ Isa dooyisadí pay gette y'a ti dinge maṁ, y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: ² «Kune kun suune tarnaapayin ki Pak geṁ a guute onniyo sire maṁ y'a adfa,

aame geṁ nuṁ wede an n'ehe aa uló wede en an di n' seeda, an di n' t'ela a bey doṁ k'olmidáyó, an ti n' taaka ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṁ tontilko.»

³ A onniyo gettiyo batum deero doṁ sedefe ti kane doṁ i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiyé adda boy ki mozigo goole doṁ sedefe sundí Kayip. ⁴ Kane geṁ an t'iide onaman pay kaṁ soo, Isa an di y' seeda ti metinjo ki tôwwadí. ⁵ Wo kane an di ruute, an'de: «Yoṁ in ki y' seeda adda tarnaape kino ye, para maṁ doṁ duuru an in di'n t'ooziga ono.»

Obe k'egey doṁ eediyadan unse ekk'Isa

(Markus 14.3-9; Zan 12.1-8)

⁶ Isa yoṁ a ille ki Betani adda boy ki Simo wede ti poone yoṁ ki bitide, ⁷ an di guune ombo. Aame an ti guune geṁ, i d'ede erewo t'a d'iide sirpa k'Isa, a beytú uló dinge an ikkima ki mukkolo sundutú albaatir, adda egey doṁ eediyadan unse zooyayan ooṁe baadan, ti-t'ibi ekk'Isa. ⁸ Kane sanalliyagi an wulle injino maṁ, ulban an ki t'ize unse ye, an di rootiyto diinayan, an'de: «De ki moo me ti ti'n lattiya egey me? ⁹ Egey geṁ in aane in t'owila ti zooye wede ooṁe baadan, wo in an t'ele soṁko gette a doṁ an k'ede munda ye.»

¹⁰ Isa y'a zuune munda wede an rootiyo me, maṁ y'a ruute, y'ede: «Erewo kun i-t'oodfo ulbutú ye, kono munda wede t'o ize geṁ a nuṁ unse. ¹¹ Kane doṁ an k'ede munda ye geṁ an lekka daayum ti kune, wo de nuṁ ni ki lekka daayum ti kune ye. ¹² Tod' t'ibi egey doṁ eediyadan unse a tuddó en, aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ¹³ Derec injino wo n'un di rooto: A omagi pay adda duniya an kizita Rabila Majjaanawa geṁ, erewo ette

duwo an t'ida taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutu a ki danda ye.»

Ziidas ti deero don sedeke
(Markus 14.10-11; Lik 22.3-6)

¹⁴ I d'ede wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire yon sundi Ziidas Iskariyot. Yon y'iide y'a uoney kane deero don sedeke, ¹⁵ wo y'an di ruute, y'ede: «Kun o-t'ela moo me, aame Isa n'un y'ela a beygun man?» Man kane gen an i di ruute an i di t'ela tamma ada g'ado*. ¹⁶ T'ume gen Ziidas y'a iise dehuu k'urzi wede kan mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan me.

Isiyo k'ombo tarnaape ki Pak
(Markus 14.12-16; Lik 22.7-13)

¹⁷ Onniyo ere ki poone ki tarnaape Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gette t'iina man, kane sanalliyagi an aa d'iide k'ume k'Isa an di y' tunde, an'de: «A too me ki dehu ay in d'isey ombo tarnaapayin ki Pak te?» ¹⁸ Yon y'a ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geeger di wede kino, kun t'odoy di yode wo kun i di rootoy, kun d'eesoy: «Wede dooyisadey y'ede, yon onniyadi goppon, wo di kee ay isa tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi me.»» ¹⁹ Kane sanalliyagi an t'ize munda wede Isa y'an ruute me, inkino ombo tarnaape ki Pak an t'ize.

²⁰ A peedo t'a t'iire man, Isa ti sanalliyagi kane koomat makumu sire gen an di guune ombo. ²¹ Aame an ombo gen Isa y'a ruute, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinagun y'a ni t'ela bey don k'olmidayó.» ²² Kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondon, wo wede tuuku ton y'i di y' tonduyo,

yi d'eesiyo: «Galmee'ki nun, nuuno ko, nuuno ko?» ²³ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Wede ay igibe beezey kan soo adda k'ooko en, yode i ni t'ela bey don k'olmidayó me. ²⁴ Derec, nun wede an n'ehe aa ulo wede en n'a t'inda, gen a-t'etta a ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno. Wo de dabar a yode wede i ni t'ela bey don k'olmidayó, nun wede an n'ehe aa ulo wede en me! Yode gen, an ki y'ehe adda duniya ye ton bee!» ²⁵ Ziidas wede i t'ela Isa a bey don k'olmidayí gen, y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadó, nuuno ko?» Isa yi ti'n gime onami, y'ede: «Gen aa ki ruute.»

Ombo ti sobo i-kaza tudde ti puuzo k'Almasi

(Markus 14.22-25; Lik 22.15-20; 1 Korent 11.23-26)

²⁶ Aame an ombo gen, Isa y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, man y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, kun t'oomo, ette tuddó.» ²⁷ San y'a t'umbe kop ti sobo adda, y'a ruute koduwo a Raa kono sobo gette, man y'an d'ele wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, wede son y'i d'oofo d'oofo. ²⁸ Ette puuzadó, puuzo ki taasuwa ere Raa y'a ketta ti duwo, to t'oba ki don baadan kono an t'oonaa tambobino k'oldikadan. ²⁹ Wo kun ollo, n'un di rooto, n'a t'iibe ti anki, ki daana ni ki siba ye baa toote k'inni bin me, bini onniyo ere ni siba ti kune sey gen toote wede aware k'inni bin a moziko Meegó Raa.» ³⁰ Aame an t'iimi an aa t'iibe man, an d'ure ordari tarnaape ki Pak†, san an t'udde

* **26:15** 26.15 Tamma ada g'ado: Di kane inni k'Izirayel gen a t'ide suma ranra ki wede naabo ki tere pide. Kun wollo adda mattup ki Zakari 11.12. † **26:30** 26.30 Ordari tarnaape ki Pak: Kane gen k'anni t'oono adda mattup ki Soom 113-118.

an d'ingile k'ekki makkolo k'Inda k'Olibiye.

Rootiyo k'Isa a urzi koogirayi
(Markus 14.26-31; Lik 22.33-34,39; Zan 13.37-38)

³¹ Mañ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «A diddo ettiyo batum, kune pay kun di n' kiigira a munda wede o aana geñ me, kono ono eñ an riñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Wede k'elso n'a yi t'ida,

wo torfo dambami a-teepa‡.”»

³² Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de sañ Raa yi ti n' bilda mañ, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siido Galile.» ³³ Mañ Piyer y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Aame don pay an ki giigira a munda wede a aana toñ, nuñ ti kee tak ni ki kiigira ye.» ³⁴ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec injkino wo n'a di rooto: A diddo ettiyo batum, ki poone uzu y'a ôola geñ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tañ ado.» ³⁵ Mañ Piyer yi di ruute, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto toñ n'a t'inda ti kee!» Wo kane sanalliyagi don soo toñ an a-ti ruute injkino kay.

Isa yon a Zesimaane

(Markus 14.32-42; Lik 22.40-46)

³⁶ Sañ Isa ti sanalliyagi an d'iiney a ume sundi Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koono kino, koore n'a-ledde n'a tondey Raa geñ me.» ³⁷ Mañ ti yode y'a-wiike Piyer t'inñi kuuli sire ki Zebede. Aame geñ y'a t'ize sommagi dondon wo ulbi id'oofiyo baadan. ³⁸ Injkinno yo y'an di ruute, y'ede: «Nuñ eñ sommagi dondon aa n'a t'inda, kun ti koono kino wo kun di lekko zeere ti nuuno.» ³⁹ Wo yo y'alidde dokki boolon ti kane me, mañ y'a t'uttille zumayi a siido, y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki

nuñ, aame i t'ise mañ kop ki dabar eñ k'o ti y' ledfo ti tuddo me, wo toñ mañ pay geñ a ki t'ise aa nuñ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.» ⁴⁰ Sañ y'a-gime ki tukki sanalliyagi don ado genno, wo yi'n uuna an udige. Mañ Isa y'a t'inne Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Kuneñ ki peedo soo toñ kun k'iine kun ki likke zeere ti nuñ ye! ⁴¹ Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye. Wede tudde geñ a elkiyadi yi dehu y'aase munda wede beehiye, wo de tuddi toogatu baata.»

⁴² Ki sirwe Isa y'a-lidde siidi sey, wo y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nuñ, aame kop ki dabar eñ k'o ti y' ledde ti tuddo i ki t'ise ye n'a dabire do mañ, i t'iso aa kee ki dehu.» ⁴³ Mañ y'a-gime k'ume sanalliyagi sey, yi'n uuna an urme, edayan an ziida moone. ⁴⁴ K'aduwe Isa yi'n iili y'a-lidde siidi sey, wo y'a iise tondiyo Raa injkino sey. ⁴⁵ Mañ y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Anken peedo i guute goppon, wo nuñ wede an n'ehe aa ulo wede eñ, an n'ele a bey don k'oldiko. ⁴⁶ Kun t'oozo, in engile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey don k'olmidayoy yi t'uddo.»

Seedu k'Isa

(Markus 14.43-52; Lik 22.47-53; Zan 18.2-11)

⁴⁷ Isa onami y'a ki ti'n dinge ye botto, aame geñ Ziidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geñ, yi t'uddo ti don duuru a itadi, a beydan kasigara ti dalyagi. Kane geñ i'n igibo deero don sedefe ti don i dokkiyo Yawudiyagi. ⁴⁸ Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey don k'olmidayoy geñ, y'an di ruuto don duuru a munda wede y'aasey kono an di suuney

‡ 26:31 26.31 Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

en̄ Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a tobbisadí man̄, geñ yode kun di y' sood'oy.»
⁴⁹ Kesiko Ziidas y'a y' zikke Isa kabbañ wo yi di ruute, y'ede: «Toosadá wede dooyisadó!» Man̄ yi d'ize puuc a tobbisadí. ⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Lan̄ze ki nuñ, munda wede k'iido k'aase, ki y'iso.» In̄kino man̄ kane don̄ duuru an d'iiziga tuddí, an di y' ziida. ⁵¹ Man̄ wede soo ti diine don̄ i daaniya Isa, y'a t'iidiba kasi-garadí, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole don̄ sedefe, kuudí a díkke. ⁵² In̄kino man̄ Isa yi di ruute, y'ede: «Kasigaradá ki ti t'elo saapatú, kono don̄ pay i deyyiso ti kasigara geñ untadan̄ ton̄ ti kasigara. ⁵³ Kee ki k'elkiyo ye, para'ñ ni dehu ni deyye man̄, n'a tonde Meegó Raa wo a kaamiki y'o-t'igibo maaleekiyagi dupiyagi baadan̄? ⁵⁴ Wo de n'aase in̄kino man̄, geñ ono don̄ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno a ki t'ette ye. Geñ i t'iso aa an rootiyo.»

⁵⁵ Aame geñ Isa y'an di ruute a don̄ duuru, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo seefuzó wo tuddugun̄ kun t'ikkimo ti kasi-garyagi wo ti dalyagi, aa nuñ wede k'oogire me? Para man̄ nuñ miñ daayum ni ti konso ni dooyiso a booro Boy Raa, wo kun gi di n' ziida ye. ⁵⁶ Wo de suldí pay geñ a iina kono a-t'ette a ono don̄ nebiyagi an riine ti kaaga adda mattup ki Raa.» Man̄ kane sanal-liyagi pay an di y'iili, an t'umbe.

Isa a daana deero booro Yawudiyagi

(Markus 14.53-65; Lik 22.54-55,63-71; Zan̄ 18.12-18)

⁵⁷ Kane don̄ i ziida Isa geñ an di-t'iide di Kayip mozigo goole don̄ sedefe, a ume wede don̄ suuniyo k'oogoro ti don̄ i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiyey. ⁵⁸ Wo

Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney boy ki mozigo goole don̄ sedefe, man̄ yi-t'iide y'a-guune a booro ti don̄ naabo kono y'a wolle mummino a ti dan̄ga me.

⁵⁹ Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero don̄ sedefe, an di dehu tu duwo an di rootite ono butte a tukk'Isa kono booro t'a yi seefa ki t'owwadi. ⁶⁰ Don̄ baadan̄ an iide'ñ an di ruutite ono butte a tukki yode, wo ton̄ munda an ki d'uune ye wede i di t'ide k'unto me. K'ita man̄ i d'iido don̄ sire ⁶¹ an di ruute, an'de: «Ay y'illiga wede en̄ yi ruute, Boy Raa en̄ y'aane y'a kossite, wo adda k'onniyo ado y'a y'ooziga sey.»

⁶² Man̄ mozigo goole don̄ sedefe y'a t'iiziga, yi di ruute a Isa, y'ede: «Ono duwo an rootiyo a tukki kee en̄, kee ki ki roote munda ye ko?»

⁶³ Wo yo Isa yi d'annugu ded'fek. Man̄ mozigo goole don̄ sedefe yi di ruute, y'ede: «Nuñ ni dehu k'a di n'aame tuddá ti suma Raa zeere, k'ay ki ti rooti do, kee Ulo Raa, wo Almasi Raa yi biire ko?»

⁶⁴ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Geñ aa ki ruute. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti an̄ki kun di n' wolla nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en̄, n'a-kooney a ammade Raa toogadí t'a jiiire pay wo kun di n' wolla n'a-kimo ekki dondirso a kandaane.»

⁶⁵ In̄kino man̄ mozigo goole don̄ sedefe yi-ti gulkuwe, kallagi y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede: «Yon̄ geñ yi gilde suma Raa. In̄ ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa! Kun illiga ti kuudugun̄ yi gilde suma Raa me. ⁶⁶ Kune elkiyagun̄ moo me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Munda wede yon̄ y'ize en̄ i-iide ki t'owwo.»

⁶⁷ In̄kino man̄ an d'iise paddita lee a edayí wo an di gohiso kutuba. Don̄ ongo an di y' battisa, ⁶⁸ an d'eesiyo: «Kee Almasi Raa yi biire, kee nebi man̄, ki y'unto wede i ki diine me!»

Piyer y'a kiigira Isa
(Markus 14.66-72; Lik 22.56-62;
Zaŋ 18.17,25-27)

⁶⁹ Aame geŋ Piyer yi-guune ti paate a booro boy, maŋ i d'ede ere naabo t'a d'iide sirpadí ti di ruute, t'ede: «Kee toŋ ti Isa wede ti siido Galile, kune soo.» ⁷⁰ Wo de Piyer y'a yi giigira a daana duwo pay, y'a ruute, y'ede: «Koŋ munda wede mi rootiyo geŋ ti nuuno ye!» ⁷¹ Saŋ maŋ y'a t'iiiziga y'a t'adde, y'a t'ette ki biza bumbu, aame geŋ ere naabo ti doolo t'a yi wulle wo t'an di ruute a kane doŋ a sirpatú, t'ede: «Yode eŋ ti Isa wede ti geeger Nazaret, kane soo.» ⁷² Piyer y'a yi giigira sey wo y'a-ti n'iime tuddí, y'ede: «Wede eŋ ni ki y' suune ye!»

⁷³ Taŋ boolon maŋ doŋ a ume geŋ an aa d'iide sirpa Piyer, an i di ruute, an'de: «Ki kotto, kee toŋ wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, ay ki zuune t'urzi golladá.» ⁷⁴ In'kino maŋ Piyer y'a-ti n'iime tuddí, y'ede: «Wede eŋ ni ki y' suune ye! Para maŋ ono doŋ ni rootiyo eŋ derec ye maŋ, a golladó!» Wo a kaamiki uzu y'a iile. ⁷⁵ Aame geŋ Piyer y'a ilke a ono doŋ Isa yi ruute, y'ede: «Ki poone uzu y'a ôola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ ado.» Maŋ t'adda boy Piyer yi-t'udde ti paate wo y'a iise moolo baadan.

27

Isa an di-t'ette k'ume Pilat
(Markus 15.1-2; Lik 22.66; 23.1;
Zaŋ 18.28)

¹ A biza soohe maŋ kane deero doŋ sedefe pay ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi, an t'ugiye an di ruute a tukk'Isa, a urzi wede booro t'a yi seeda ki tôwwadí. ² Maŋ an ti y' gittite, tiŋ geŋ an di t'iide, an i di

y'ele a bey Pilat, yoŋ Romen goole siido.

Unto Ziidas

³ Ziidas wede y'an d'ele Isa a bey doŋ k'olmidayi geŋ, yi wolliyoŋ Isa booro ti y' ziida ki tôwwa, maŋ i di t'ize attidi. Y'a ziki tamma ada g'ado gette, y'an d'iide deero doŋ sedefe ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi, ⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni t'ize oldiko, n'un di y'ele wede i k'ize oldiko ye a beyguŋ.» Wo de kane an di ruute, an'de: «Kaye seezey ye, a wollo kee baa.» ⁵ In'kino maŋ Ziidas soŋko y'a zibbe adda Boy Raa, wo y'a ingile, y'iideŋ y'a zuuye. ⁶ Soŋko gette kane deero doŋ sedefe an ti ziki wo an di ruute, an'de: «Soŋko ette, oogiradiŋ ti k'ele urzi ye in a-t'obi a korbite Boy Raa me, kono tod'te zooye ki puuzo.» ⁷ In'kino an t'iide onamaŋ kaŋ soo, maŋ soŋko gette an t'iwila doome ki wede k'aabuđu, kono k'ottibe torgagi an'geŋno. ⁸ Geŋ kono k'in'kino bini an'ki toŋ, doome geŋ an di y' waaku sundí «doome puuzo.» ⁹ Geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ Raa y'a ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi, y'ede: «An t'umbe soŋko ere tamma ada g'ado te, geŋ zooye wede doŋ k'Izirayel an ti wulle maŋ, an d'iyye eego wede eŋ zooyayi i t'ide ki soŋko ettiyo danjal. ¹⁰ Wo ti soŋko gette an t'iwila doome ki wede k'aabuđu, geŋ a-t'ette a munda wede Galmeega Raa y'o ruute n'aase*.»

Isa a daana Pilat
(Markus 15.2-15; Lik 23.2-5,13-25; Zaŋ 18.28-19.16)

¹¹ Isa an di-t'iide ki daana goole siido. Aame geŋ goole siido y'a y'iise tondiso, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Geŋ aa

* 27:10 27.10 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 32.6-15, wo Zakari 11.12-13.

ki rootiyo.»¹² Wo de a ono don deero don sedeke ti don i dokkiyo Yawudiyagi an rootiyto a eedi gen, yon yi k'ohine bizi ye.¹³ Inkinno man Pilat yi di ruute, y'ede: «Ki k'ollige ye ko, ono don pay an rootiyto a tukki kee en me?»¹⁴ A ono don an rootiyto pay gen, a ono soo ton Isa yi k'ihina bizi ye, inkinno man goole siido y'a ziida giggiri baadan.

¹⁵ Aa daayum goole siido yi d'isiyo a tarnaape ki Pak man, y'an d'adfiya t'adda dangay wedusu soo wede don duuru an dehu.¹⁶ Wo aame gen adda dangay i d'ede wede soo sundi Barabas, sundi ti moolo.¹⁷ Inkinno Pilat y'a tunde don duuru i t'ugiye, y'ede: «Kun dehu min n'un t'adfo Barabas kunun, ni-d'eezo Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire ko?»¹⁸ Pilat yi rootiyo inkinno kono yi suune, kane deero don sedeke Isa an i y'ele beezi kono an kolbiso ti yode.¹⁹ Koore yon konso ekki kaakido booro gen, eddi ti-d'igibe ti di ruute, t'ede: «A ono ki wede ki diine en, ki t'ela eeda ye, kono nun te a didfo ni dibire baadan a urzi suniye a tukki yode.»

²⁰ Kane deero don sedeke ti don i dokkiyo Yawudiyagi gen, an an t'elite ono a don duuru an d'iyye an di roote Pilat y'an t'adfe Barabas wo Isa ki towwadi.²¹ Yo goole siido y'a tunde don duuru, y'ede: «Ti diine kane sire en, kun dehu n'un t'adfo wee wee?» Man kane an i di'n gime onami, an'de: «K'ay t'adfi Barabas!»²² Pilat y'anni tunde, y'ede: «De Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire gen, kun dehu ni-d'ise mummino me?» Man kane pay an i ti'n gime onami, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki

bakadi kan tontilko!»²³ Pilat y'anni tunde sey, y'ede: «De munda ulsu min y'ize moo me?» Wo kane an di dollite baadan ki baadan, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko!»²⁴ Aame Pilat yi wulle onami an k'ollige ye wo i t'ooziga deyyiso man, yi d'eezi ahu y'a t'upile beezi a daana don duuru, wo y'a ruute, y'ede: «Wede i k'ize munda ye en n'un di y'elo, wo puuzadi ti k'opa eedo ye.»²⁵ Kane don duuru pay an i ti'n gime onami, an'de: «Eyye, kaye t'innizey pay puuzadi t'oope edey.»²⁶ Inkinno man Pilat y'an di y'udfe Barabas me, wo y'an di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa, san y'an di y'ele an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko.

Isa asigiryagi an y'okko maade
(Markus 15.16-20; Lik 23.11; Zay 19.2-3)

²⁷ Inkinno man kane asigiryagi ki goole siido, an di-t'iide Isa k'adda boy ki goole siido, wo eeban asigiryagi ti doolo ton baadan an a-ti'n wiiko pay, an di ti duule.²⁸ Kallagi an t'idfiipe wo an d'umbe kalle wede goole teeze†, an i di t'usse.²⁹ An di gini kadumul k'ahimagi‡ an i-t'usse eedi, wo a beezi k'ammade an i d'ele koyile§. Man an di dikkite a daanadi, an di y'okko maade, an d'eesiyo: «Toosada mozigo Yawudiyagi no! Toosada mozigo Yawudiyagi no!»³⁰ An di padfita lee a tuddi, wo koyile wede a beezi an di ziida an di y'oggiso eedi.³¹ Aame an ti y'ukke maade man, kalle wede goole an t'iidiba wo an i di t'usse kallagi. Man Isa kane an ti y' dukke, an di t'ette

† 27:28 27.28 Kalle wede goole teeze: I-kaza kalle moziko. ‡ 27:29 27.29 Kadumul k'ahimagi: I-kaza kadumul moziko. § 27:29 27.29 Koyile: I-kaza dalka moziko.

kono an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ ton-tilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu

(Markus 15.21-32; Lik 23.26-43; Zañ 19.16-24)

³² A addiyadan ti geeger, an a-t'ikkima ti wede soo inkinoyon ti geeger Sireŋ, sundí Simo. Asigiryagi an di y'ize ki toogo y'a t'umbe undumu taakiya k'Isa. ³³ Maŋ an d'iiney a ume wede sundí Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego. ³⁴ A ume geŋ, a Isa an i d'eele toote k'inŋi biŋ kalsiya ti munda kadigi y'a siŋe. Yi y'uwwe maŋ, y'a-tuuge ki sobo me. ³⁵ Kane asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, saŋ kallagí an di dikkiða t'urzi k'arbu teltel muntelliyo [kono a-t'ette a ono doŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Kallagó an di dikkiða, wo kallayó wede goole an t'irbe teltel muntelliyo*]. ³⁶ Maŋ an di guune anŋeŋŋo, an di y' boohiyo.» ³⁷ T'ekk'eedí an tiike pakirte wo an a-ti riine, an'de: «Yode eŋ Isa, mozigo Yawudiyagi.» Geŋ munda wede i-d'iide untadí. ³⁸ Wo a sirpadí an a-tiike doŋ k'oogire sire, wede soŋ t'undumzí a kese k'ammidadí, wo wede soŋ t'undumzí a kese geeladí.

³⁹ Doŋ adfiya tiŋ geŋŋo, an di y' kaldita wo an deŋilso eedan, ⁴⁰ wo an d'eesiyo: «Kee wede k'ede Boy Raa k'a kossita wo adda k'onniyo adó k'a y'ooziga geŋ, kee Ulo Raa kotto maŋ, k'utto tuddá batum wo t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, ki ti deegi!» ⁴¹ Kane deero doŋ seŋeke, doŋ suuniyo k'oogoro ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi toŋ, an di y'okko maade kay, an d'eesiyo:

⁴² «Yoŋ doŋ doolo y'an di'n utte miŋ, yi k'aane tuddí batum yi ki t'utte ye! Yoŋ mozigo ki doŋ k'Izirayel kotto maŋ, anŋeŋŋo t'ekk'undumu geŋ yi ti deegi, inkinoyon ay zaapa addey a yode. ⁴³ Yoŋ yi ziipe addí a Raa wo Raa yi y' giyye kotto maŋ, anŋeŋ yi y'utto baa, kono yi ruute, yoŋ Ulo Raa!» ⁴⁴ Kane doŋ k'oogire doŋ an tiike a sirpadí toŋ, an di y' kaldita inkinoyon kay.

Unto k'Isa

(Markus 15.33-39; Lik 23.44-48; Zañ 19.28-30)

⁴⁵ T'ume peedo t'ize diine geŋ, adda siido pay ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. ⁴⁶ A eesiyo peedo lohe maŋ, Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.» Geŋ i-kaza: «Raa ki nuŋ, Raa ki nuŋ, moo me ki ni giigira me†?» ⁴⁷ Doŋ oŋgo ti diine doŋ i lekkiyo anŋeŋŋo geŋ, an d'illiga wo an di ruute, an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.» ⁴⁸ Kesiko wede soo ti diinayan y'a ukke yi d'umbe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'inŋi k'inda biŋ, maŋ yi-t'ele a biza koyile, yi-t'usse bize k'Isa y'a suuye. ⁴⁹ Wo kane doŋ oŋgo an di ruute, an'de: «K'a dello, in gi di wolla do Elizi wenda y'etto yi y'utta maŋ.»

⁵⁰ Isa y'a idili sey ti golla awwa, maŋ y'a iili undí t'a t'udde, y'a-t'ihe. ⁵¹ Aame geŋ alboy wede i dikke adde Boy Raa soŋ k'adda soŋ ki paate geŋ, a t'ihina tar t'awwa a ti diige les. Siido t'a nuŋŋire, zombali a t'ihinte, ⁵² muuziyagi a t'ihinte, wo doŋ ki Raa baadan doŋ i t'inda geŋ an di bilde. ⁵³ Kane doŋ i t'inda toŋ ti muuziyagan an t'uddite wo aame Isa yi bilde maŋ, an t'iide ki Zeruzalem geeger ere kamileŋ wo doŋ baadan an di'n

* 27:35 27.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19. † 27:46 27.46 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2.

wulle. ⁵⁴ Goole k'asigiryagi meeda ki Romenj ti donj a itadi i boohiyo Isa, an wulle nonjirso siido ti suldi donj ize genno man, orgiso t'anni ziida baadan wo an di ruute, an'de: «Wede enj Ulo Raa ki kotto!» ⁵⁵ A ume genj i d'ede erayi baadan donj i diino Isa ti siido Galile nee kono an i di naabiya, kane an t'hirte ti dokki an di woliyo munda wede isiyo. ⁵⁶ Ti diinayanj i d'ede Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak ti Yusup, wo soo te mekk'inji kuuli ki Zebede.

Eliyo nuune k'Isa adda muuzo

⁵⁷ A peedo t'ette k'ooriyo man, wede sundi Yusup ti geeger k'Arimate genj y'a iina, yonj genj wede bey wo sanallusu k'Isa Almasi pay. ⁵⁸ Yode genj y'iide'nj, y'a uuney goole siido Pilat, y'a tunde nuune k'Isa kono y'a t'ottiba. Injino manj Pilat y'a iyye, y'an di ruute a asigiryagi nuune an i-d'ele. ⁵⁹ Yusup y'iide'nj, nuune'nj y'a t'umbe, y'a nilpe ti sotor aware tuwarwa kar. ⁶⁰ Yi-t'ele adda muuzo aware ere ki yode batum, tod'te aa urmi an ittiba mukkolo. Manj y'a-ti dunjile a biza muuzo zumbulu yeepiyo wo y'a injile. ⁶¹ Aame genj Mariyam ere ti siido Magdalla wo ti bakatu Mariyam kay, an diguune angenno, edayanj ki biza muuzo.

Boohiyo muuzo k'Isa

⁶² Suldi genj ize a onniyo jima duwo an okkime tuddanj kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa†. A onniyo ere ki puukiyo manj, kane deero donj sedefe ti Pariziyen genj an d'ingile kanj soo di Pilat. An iide'nj ⁶³ an di ruute, an'de: «Galmeegey, kaye ay ilke yo wede daggiya duwo enj, yi ruute aame yo zeere, y'ede sanj

yi d'isa onniyo sire k'aduwe y'a balda. ⁶⁴ Injino manj k'an rooto a asigiryagi an di boohy muuzo bini onniyo k'aduwe, koo sanalliyagi nuune an t'oodiba wo a duwo an t'eesa: «Isa yi bilde ti diine donj unto me.» Manj daggiya duwo ere k'ita ette t'a ceera ere ki poone.» ⁶⁵ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Asigiryagi enno, kun'do muuzo kun boohoy aa kun ollige.» ⁶⁶ Injino manj an d'ingile wo biza muuzo an a-ti linje wo an di zippe asigiryagi an di boohiyo.

28

Baldiya k'Isa Almasi

(Markus 16.1-8; Lik 24.1-11; Zanj 20.1,11-18)

¹ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'ingile. A onniyo dumas ti soohe manj, Mariyam ere ti siido Magdalla ti bakatu Mariyam an t'iide an di wollo muuzo. ² A kaamiki, siido t'a nonjire baadanj, maaleeka ki Galmeega Raa y'a diigo ti kandaane, y'iide'nj zumbulu ti biza muuzo y'a ti y' dunjile kese wo y'a-ti guune t'eego. ³ Yonj tuddi i ralita aa omile mizzi, wo kallayi tuware kar aa kuube. ⁴ Manj kane asigiryagi i boohiyo muuzo, orgiso t'anni ziida baadanj, an d'iise nonjirso wo a t'ibi a siido aa an t'inda. ⁵ Maaleeka y'a t'ihina bizi wo y'an di ruute erayi, y'ede: «Kune'nj, kun orgide ye. Ni suune kun dehu Isa wede an yi tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko me. ⁶ Yonj a enno ye, Raa yi ti y' bilde ti diine donj unto me, aakede y'a ruute. Kun'di, kun wolla ume an ziipe nuunayi tonj enno. ⁷ Anjenj kun'do kesiko, kun an ti kazoy sanalliyagi, kun d'eesoy: «Yonj ti diine donj unto Raa yi ti y'

† 27:62 27.62 Di Yawudiyagi onniyo t'eesiyo ti peedo t'ambe k'ooriyo ere ki anki bini peedo t'ambe k'ooriyo ere ki soggo, wo onniyo ere ki puukiyo tonj injino kay.

bilde, wo anken y'unni delliyo a siido Galile, a ume gen kun di y' wolley." Gen injino ono don o d'ede n'un di ruute.»

⁸ Man erayi ti biza muuzo ke-siko an di-gime, addan i-t'ũune t'orgiso wo t'unjsuwo baadan, an d'ukke kono an an d'ette ti rabila a sanalliyagi k'Isa. ⁹ A kaamiki Isa y'iide'n, y'an ikkima wo y'an di ruute, y'ede: «Toosagun.» Kane erayi an a d'iide sirpadi, an di dikke, an a-ti ziide zondí wo an i d'uttile. ¹⁰ Injino man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, kun'do kun an ti rootoy a zembadó gen an t'odoy ki siido Galile, an di n' wolley a ummey.»

Taaya ki don i boohiyo muuzo

¹¹ Koore kane erayi a urzi botto gen, asigiryagi miibi ti diine don a buuhe muuzo gen an t'iide k'adda geeger, an an t'iide taaya a deero don sedefe a suldi don pay ize gen me. ¹² Man kane deero don sedefe ti don i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiyi an t'iide onaman kan soo, san an an d'ele sonko baadan a asigiryagi, ¹³ wo an an di ruute, an'de: «Kun rooto a duwo'n: "Sanalliyagi wede en an iido a didfo, nuune an t'uugira aame kaye ay moone gen me." ¹⁴ Aame ono gen goole siido y'illiga ton man, kaye ay d'isa t'urzi tuuku ton addi a yi-ti'n t'assa kono munda un ki d'aana ye.» ¹⁵ Kane asigiryagi gen sonko an di ziida, wo an di diine ono don an an ruute. Injino man, rabila gette a-tiipe a diine Yawudiyagi bini anki.

Isa yi kaza tuddi a sanalliyagi

¹⁶ Man kane sanalliyagi k'Isa don koomat makumu soo gen, an d'ingile siido Galile k'ekki mukkolo ere Isa y'an ruute an d'ette. ¹⁷ A ume gen Isa an di y' wulle, man an t'uttile wo don ongo ti diinayan an d'ede

niiku adda k'addan. ¹⁸ Isa y'a d'iide sirpadan wo y'an di ruute, y'ede: «Toogo pay Raa y'o ele a kandaane wo a siido ton man. ¹⁹ Injino man kun'do ki tukk'ita duwo pay kun di'n isoy sanalliyagó, kun ti'n suyyoy batem ti suma Meega, ti suma k'Ulo wo ti suma k'Unde Kamilen. ²⁰ Wo kun di'n dooyoy an seeda suldi don pay n'un ruute kun d'ise, wo nun n'a lekka daayum ti kune, bini onniyo ere duniya ti dangan.»

Rabila Majjaanawa k'Isa Markus yi riije

*Enj urzi k'ono donj kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Markus yi riije. Markus genj yonj ti diine donj zina k'Isa ye, wo de yonj yi turguyte ti Pool wo soñ yi niibe ti Piyer pay. Yonj yi riije a kane donj Yawudiyagi ye, kono y'an di kize Isa yonj Ulo Raa ki kotto.

Adda mattup ette Markus yi ruute suldi donj Isa y'ize a siido, dooyiso ere yi duuye duwo, urzi k'untadi wo ti baldiyadi pay. Isa yi kazita ono Raa ti toogo, y'an d'eliyo beeko a donj k'eeni, yi lommite siitandani wo yi d'isiyo suldi k'armika baadanj.

Adda mattup ki Taasuwa ere ti Kaaga, Raa y'a ruute y'a t'igibo wedusu y'a utta donj k'Izirayel. Aame Isa y'iina siido genj, siido k'Izirayel kane donj Romenj an t'umbe to, an di'n ize ki toogo an d'uttile a kane. Kane donj k'Izirayel an elkiyo wede Raa y'a t'igibo genj, y'an di'n adda ti bey donj Romenj. Wo de Isa yi k'iido'ñ k'uttiyo ere gettiyo ye. Y'iido'ñ y'a utta kane donj oola urzi Meeda siitandani wo oldikadanj pay, kono an d'olliga onami wo an d'ozire eego.

*Zañ Batis yi kazita rabila
k'Almasi*

(Matiye 3.1-6,11-12; Lik 3.1-6,15-18)

¹ Kun ollo ette eesiyo Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi Ulo Raa.

² Ono enj an riije ti kaaga adda

mattup ki nebi Ezayi, an'de: «Kun ollo, n'a t'igiba wede zindo y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urzizá. ³ Injino man donj an d'ollige golla ki wedusu yi follite adda balda, yi d'eesiyo: Kun i t'okkonj urzi Galmeega, erkiyagi kun i ti'n okkonj ki diine delele*.»

⁴ Genj aa Ezayi y'a ruute, Zan Batis y'a iina yi lekkiyo adda balda. Donj an d'ettiyo tuddi, y'an di kazita, yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagun, an un ti'n suyyo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a oldikagun te.» ⁵ Donj baadanj ti siido Ziide wo ti geeger Zeruzalem an d'ettiyo tukki Zan. An t'oodfibe addan a urzi k'oldikadan a daana duwo pay, wo yonj yi-ti'n suyyiso batem adda k'ooye Zurden.

⁶ Zan genj kallayi y'ossiyo an indigo k'ilali zinzo, wo ser a tooni ki golmodo. Ombadi gannoori ti madde†. ⁷ Y'an di kazita duwo, yi d'eesiyo: «I d'ede wede ettiyo k'itadon yonj toogo yi jiiere nun, wo ni k'iide n'a ki t'ottile n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye. ⁸ Nun n'unni suyyiso batem t'ahu, wo yonj y'unni suyya batem t'Unde Kamilenj.»

*Suyyiso batem wo naamiya
daggiya k'Isa*

(Matiye 3.13-17; Lik 3.21-22)

⁹ Aame genj Isa y'a iide ti geeger Nazaret siido Galile, wo Zan y'a ti y' zuyye batem adda k'ooye Zurden. ¹⁰ Aame Isa y'adfiya t'adda k'ahu, yi wulle kandaane a t'ihina, wo Unde Raa ti deegu ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddi. ¹¹ Wo y'a illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede: «Kee Ulo nuuno, ni ki giyye baadanj, ulbo unje ti kee me‡.» ¹² Yi t'udde

* **1:3** 1.3 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1 wo Ezayi 40.3. † **1:6** 1.6 Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 1.8. ‡ **1:11** 1.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7 wo Ezayi 42.1.

t'ahu man, a kaamiki Unde Raa t'a-di t'iide k'adda balda. ¹³ A ume gen y'a likke onniyo ada pide ti seydi. Aame yi lekkiyo gen, Meeda siitandani t'a yi niime daggiya, wo kane maaleekiyagi Raa ti yode, an i di naabiya.

Sanalliyagi don ki poone
(Matiye 4.12-17; Lik 4.14-15)

¹⁴ Onniyo soo Zan an ti y' ziida dangay, man Isa y'a ingile siido Galile yi kazita Rabila Majjaanawa ki Raa, ¹⁵ y'ede: «Onniyo t'iide, wo Moziko Raa t'iina goppon. Kun ti kama lekkiyagun, kun ambo a Rabila Majjaanawa ettiyo.»

¹⁶ Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, man yi d'uuney zamba sire, Simo ti leemadi Andire. An kakkiya lembidagan k'adda bar kono kane naabadañ sawwiya puuni. ¹⁷ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nun n'un di'n isa don dehuu duwo kono an d'etto k'urzizo.» ¹⁸ A kaamiki lembidagan an d'iili, an di y' diine.

¹⁹ Tin gen Isa y'a iide ki daana boolon man, yi d'uuney Zak ti leemadi Zan inñi Zebede, kane adda tooko an okkime lembidagan. ²⁰ Aame gen y'a ti'n wiike, man kesiko meegan Zebede an di y'iili adda tooko ti don naabo me, wo kane an di y' diine.

Wede i-d'ede siitan a eedi
(Lik 4.31-37)

²¹ San man an d'ingile ki geeger Kapernayim. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, Isa y'a t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso duwo. ²² Dooyisadi gette t'an di'n ziida, kono yon yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki don suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

²³ Adda boy gen i d'ede wede dusu i-d'ede siitan a eedi, y'a idili, y'ede: ²⁴ «Isa wede ti geeger Nazaret, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k'iido daggiyadey ko? Nun ni ki suune, kee Wede Kamileñ Raa y'igibo.»

²⁵ Inkiyo man Isa y'a t'iddise siitan gette, y'ede: «M'a t'appa bizi, wo mi t'addo ti tukki wede me!» ²⁶ Siitan gette t'a-ti yi zihite wede me, wo t'a-t'udde ti d'ollite. ²⁷ Don pay an ziida giggiran, an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: «En moo me? Dooyiso ette aware aa ki wede adda toogo kino me! Siitandani ton y'an di rootiyo an t'adde, wo an d'ollige onami!»

²⁸ A kaamiki gen rabila k'Isa a-tiipe adda siido Galile pay.

Eliyo beeko a don k'eeni baadan

(Matiye 8.14-15; Lik 4.38-39)

²⁹ San man an Isa an t'udde t'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso me, an t'iide dan Simo kane ti Andire, wo Zak ti Zan ton ti kane. ³⁰ An iiney man an t'uuney ande Simo ekk'onngali i-ti d'iire, aame gen an i di ruute Isa kono tode. ³¹ Y'a d'iide goppon ki tuddutu, yi ziida beytu y'a-t'iiziga. A kaamiki ooriyo t'a t'iili, wo t'an d'iise naabiya. ³² A peedo t'a t'iire man, tin gen duwo an i di ziko don k'eeni ti don an d'ede siitandani a eedan. ³³ Don geeger pay gen an t'ugiye a biza bumbu boy wede Isa adda.

³⁴ Y'an d'ele beeko a don k'eeni baadan i dabirsa wede tuuku ton t'ita k'eenizi k'eenizi, wo siitandani baadan y'an ilmiti. Yon y'an k'ooliyo urzi a siitandani an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yon Isa wee wee me. ³⁵ Soggo man, y'a ziiha ti diddo k'adda balda kono y'a tondey Raa. ³⁶ Ume i wiyye man, Simo ti don a itadi an t'iide dehuzi. ³⁷ Aame

an y'uune man, an i di ruute, an'de: «Doŋ pay an ki dehu.»
³⁸ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «In t'odo k'illiyagi goppon geŋŋo, rabila gette a kane toŋ n'an di ti kizey kay, kono nuŋ n'iido miŋ k'inŋkino.»

³⁹ Maŋ Isa y'a-t'izire siido Galile gette pay, yi kazita ono Raa a boydi d'ŋon Yawudiyagi ge dooyiso, wo siitandani yi-ti'n lommitte.

Eliyo beeko a wede bitide
(Matiye 8.1-4; Lik 5.12-16)

⁴⁰ I d'ede wede bitide y'a iide k'ume k'Isa, y'a-dikke a daanadi wo yi-d'obe bey, y'ede: «Ki dehu maŋ, k'o eli beeko n'a t'ise kamileŋ a daana Raa.»
⁴¹ Isa yi y' wulle maŋ, i di t'ize sommagi, y'a igibe beezi y'a yi butte, wo y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ni dehu, ki t'iso kamileŋ!»
⁴² A kaamiki bitidayi an nukkide, y'a t'ize kamileŋ.
⁴³ Aame geŋ ke-siko Isa y'a y'igibe, wo y'a di y'iipide,
⁴⁴ y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize eŋ a wenda soo toŋ ki rootey ye! Wo de k'odo deddet ki-ti kazoy tudda a wede sedefe y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki sedefe a kize ki t'ize kamileŋ aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise, kono d'ŋon pay an di wolle kee k'uune bee.»
⁴⁵ Miŋ wede geŋ yi t'udde maŋ, y'a iise kazita a d'ŋon pay a beeko ere y'uune gette. Inŋkino maŋ rabila gette a-tiipe a omagi pay, urzi Isa y'a ette k'adda k'ille umbo. Y'a uupe balda wo d'ŋon an d'ettiyo ki tuddi t'ume tuuku toŋ maŋ.

2

Isa yi ele beeko a wede runguyun

(Matiye 9.1-8; Lik 5.17-26)

¹ Onniyo miibi k'ita maŋ Isa y'a-gime Kapernayim. Doŋ an illiga maŋ Isa yi-gimo, yoŋ adda boy. ² Duwo an d'uune boy wede

Isa adda geŋ boo a-t'udde biza bumbu. Wo y'an di kazita ono Raa. ³ Aame geŋ i d'iido duwo an d'umbo wede runguyun ti zaade, d'ŋon pide ge sarkiya. ⁴ Wo urzi an i-di t'ette k'ume k'Isa umbo kono duwo baadan. Inŋkino maŋ an a-ti gili t'ekki boy, an d'ihina buldo t'eego a ume Isa yi t'ihira. Wede runguyun geŋ an ti y' zuyye ti zaadayi pay a gulbayi. ⁵ Isa yi wulle kane an ziipe addan a yode maŋ, aame geŋ yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Ulo ki nuŋ, oldikada n'a y' t'ize tambobino.»

⁶ A ume geŋ i d'ede d'ŋon suuniyo k'oogoro miibi, an ti guune. Kane an d'elkiso adda k'addan, an'de: ⁷ «Ki moo me wede eŋ yi rootiyo inŋkino me? Yi kalda suma Raa! Wee wee aane aase tambobino a oldiko wede, daa ki Raa siidi ye maŋ?»
⁸ A kaamiki, elkisadan Isa y'a ti zuune adda k'addi, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun d'elkiso adda k'addugun inŋkino me?»

⁹ Ise laylay a jiiere miŋ too me a nuŋ n'a roote a wede runguyun: «Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino» kunun, n'a roote: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadayá wo k'a oziro me?»
¹⁰ Wo ni dehu kun di suune, nuŋ wede an n'eha aa ulo wede eŋ, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Maŋ yi di ruute a wede runguyun, y'ede: ¹¹ «Nuŋ n'a di rooto, ki t'oozo, ki t'ambo zaadayá, k'a aaho boozá.»

¹² A kaamiki wede y'a t'iiziga, y'a t'umbe zaadayi a daana d'ŋon pay, y'a t'udde y'a inŋgile. Kane d'ŋon pay geŋ an ziida giggeran, an tamma Raa, an'de: «Munda kino eŋ kan soo toŋ ay ki wulle ye.»

Isa yi waaku Lebi

(Matiye 9.9-13; Lik 5.27-32)

¹³ Onniyo soo Isa y'a-gime biza bar Galile. Doŋ baadan an d'ettiyo tuddi wo yi di'n dooyiso.

¹⁴ Tinj geŋ y'a iide, a urzi yi wulle Lebi ulo k'Alpe, yi-guune a ume naabadí yi seŋdu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani!» Maŋ yon y'a t'iiziga wo y'a yi diine.

¹⁵ Isa y'iide'ŋ y'a-guune ombo ti sanalliyagí di Lebi. Aame an ti guune maŋ, doŋ seŋdu jibaaye baadaŋ ti doŋ k'oldíko ongo pây an di-guune ti kane kaŋ soo, kono doŋ baadaŋ i yi diine me. ¹⁶ Kane doŋ suuniyo k'oogoro ti diine Pariziyen an wolliyo Isa y'ombo ti doŋ seŋdu jibaaye wo ti doŋ k'oldíko ongo injino maŋ, an an di ruute a sanalliyagí, an'de: «Ki moo me yi d'ombo ti doŋ seŋdu jibaaye wo ti doŋ k'oldíko ongo me?» ¹⁷ Isa yi'n illiga maŋ, y'an di ruute, y'ede: «Kane doŋ waaliŋ an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i yi dehe doŋ k'eeni. Nuŋ ni k'iido'ŋ waaku kane doŋ ki diine ye, wo de n'iido'ŋ waaku kane doŋ k'oldíko.»

Dooyiso k'Almasi ti ere ki Pariziyen a ki t'ettiyo soo ye
(Matiye 9.14-17; Lik 5.33-39)

¹⁸ Onniyo soo sanalliyagi ki Zan Batis ti Pariziyen, an di lekkiyo onniyo muno daa k'ombo. Doŋ miibi an d'iide an tunde Isa, an'de: «Ki moo me kane sanalliyagá onniyo muno an ki lekkiyo daa k'ombo ye, wo kacij sanalliyagi ki Zan ti doŋ ki Pariziyen, onniyo muno an di lekkiyo daa k'ombo me?» ¹⁹ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun elkiyo miŋ doŋ an'ni wiiko a tarnaape seŋdu, onniyo muno an di lekke daa k'ombo ko aame kule k'ere yon a diinayan maŋ? Aha, injino ye! Ise onniyo miibi ton kule k'ere a sirpadaŋ maŋ, onniyo muno an k'aane an ki lekke daa k'ombo ye. ²⁰ Wo saŋ onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti

diinayan an ti y'umba maŋ. A onniytagi geŋ kane onniyo muno an di lekka daa k'ombo kollo. ²¹ Beehiye ye wenda yi d'ambe buude kalle aware y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para maŋ buude wede aware geŋ y'a t'aadí kalle wede mazzini geŋno, a di sittite a ceere sey.

²² Wo beehiye ye wenda yi t'eepe toote k'inŋi biŋ wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para maŋ toote geŋ y'a-batte riitile, wo toote ti riitile pây i-litte. Ki too maŋ toote wede oozige botto geŋ eepiyadí adda riitile wede aware.»

Isa yi rootiyo a urzi k'onniyo ere ki puukiyo

(Matiye 12.1-8; Lik 6.1-5)

²³ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopide t'adda dombi doŋ ki geme ti sanalliyagí. Aame geŋ kane sanalliyagí an d'iise sattita geme an di doydíso*. ²⁴ Kane Pariziyen an i di ruute Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyagá an d'isiyo munda wede oogiradiŋ ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyadiŋ te†?»

²⁵ Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti doŋ a itadí, aame an t'ize ooŋe wo mosogo ti'ni ziida geŋ me. ²⁶ Aame mozigo goole doŋ sedefe Abiyatar geŋ, Dawut yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedefe a Raa, wo yode ti doŋ a itadí ton an d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradiŋ t'ele urzi a doŋ sedefe danŋal†.»

²⁷ Wo Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniyo ere ki puukiyo

* 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 23.25. † 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.21. ‡ 2:26 2.26 Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7.

gette Raa yi ti ziipe a wede, wo wede geŋ Raa yi y'ikkima kono k'onniyo ere ki puukiyo ye. ²⁸ Inŋkino maŋ nuŋ wede an n'ehē aa ulo wede eŋ, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addó i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadiŋ toŋ maŋ.»

3

Isa yi ele beeko a wede beezí unto

(Matiye 12.9-14; Lik 6.6-11)

¹ Saŋ maŋ Isa y'a t'iide sey k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Adda boy geŋ i d'ede wedusu soo inŋkino beezí unto. ² Kane Pariziyen an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di woliyo koomadí, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi, a wede geŋ yi-t'ela beeko ko. ³ Inŋkino maŋ Isa yi di ruute a wede beezí unto geŋ, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ôhor a diine d'uwu kino.» ⁴ Maŋ Isa y'a tunde doŋ i yi woliyo, y'ede: «Oogiradiŋ t'ele urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyadiŋ te? A wedusu ki d'ise beehiye kunuŋ, ki d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunuŋ, k'a yi t'ide ko?» Wo de kane an d'annugu deŋdeŋ. ⁵ Aame geŋ kane Isa yi di'n woliyo adda k'edayan ti kulkuwo, wo addi a litte kono kane addan zakidi. Inŋkino maŋ yi di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'onŋo.» Maŋ y'a y'unŋe, wo beezí a t'ikkima. ⁶ Saŋ kane Pariziyen tiŋ geŋ an t'udŋe, a kaamiki an t'ugiyē ti doŋ a ita k'Erod, an t'iide onamaŋ kaŋ soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki t'ôwwadí.

Doŋ baadan an daaniya Isa

(Matiye 4.25; 12.15-16; Lik 6.17-19)

⁷ Isa ti sanalliyagi an t'irga biza bar ki Galile, wo doŋ duuru baadan an di y' diine. Kane d'uwu geŋ an'tiyo ti siido Galile, ti siido Ziide, ⁸ ti geeger Zeruzalem, ti siido k'Idume, ti dar k'oooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo, wo ti siido ere i d'uule geeger Tir ti Sidon. Kane doŋ duuru pay geŋ an d'iide k'ume k'Isa kono an illiga suldi doŋ pay y'isiyo geŋ me. ⁹ Inŋkino maŋ Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Kun'do, kun o woli tooko, kun o-t'argi goppon kono doŋ duuru an ki ti'n niida ye.» ¹⁰ Yi ruute inŋkino kono geŋ y'eliyo beeko a doŋ baadan yon, wede k'eeni tuuku toŋ yi ŋaayu, y'ette, y'a bottey tuddi. ¹¹ Wo kane doŋ an d'ede siitan eedan geŋ, wede tuuku yi woliyo Isa maŋ yi-t'ottilso, yi d'eesiyo d'ollite: «Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!» ¹² Wo de y'an di ruute ti golla zakidi a d'uwu, kono an ki roote ye a munda wede y'ize me.

Beeriyu doŋ zina k'Isa

(Matiye 10.1-4; Lik 6.12-16)

¹³ Saŋ maŋ Isa yi wiike doŋ aa addi i dehu, an d'ingile ti yode k'ekki mukkolo. ¹⁴ Maŋ yi d'iidfiiba ti diinayan doŋ koomat makumu sire y'anni wiike sundan doŋ zina. Yon yi'ni biire a yode, kono y'anni t'ikkipa kazita k'ono Raa. ¹⁵ Wo y'an d'ele toogo ki lom-mite siitandani doŋ an t'ooney a daanadan. ¹⁶ Enno sumbiyagi doŋ koomat makumu sire Isa yi biire me: Simo wede Isa y'a yi wiike sundi soo te Piyer*; ¹⁷ Zak ti leemadi Zan inŋi Zebede, Isa yi di'n waaku sundan Bonarzez, i-kaza kane geŋ aa eddiso mizzi; ¹⁸ Andire, Pilip, Barlelemi, Matiye, Toma, Zak ulu k'Alpe, Taade, Simo wede addi wehni kono siidadi me, ¹⁹ wo Ziidas Iskariyot wede

* 3:16 3.16 Suma Piyer i-kaza mukkolo.

saŋ y'an di y' t'ela Isa a bey don k'olmidayí.

Isa maawí an yi dehu

(Matiye 12.24-32; Lik 11.15-23; 12.10)

²⁰ Saŋ maŋ Isa ti sanalliyagi an di-gimo boy, wo don baadan an di t'ugiyey sey, urzi an d'oomi munda ton umbo. ²¹ Aame maawí an illiga inkinoy maŋ, an t'iide waakuzí, kono an elkiyo eedí ti digge.

Toogo k'Isa t'ettiyo ti too me?

²² Don suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem an di rootiyo, an'de: «Meeda siitandani sundutú Belzebul ti yode. Geŋ Meeda siitandani i eliyo toogo ki lommite siitandani me!»

²³ Inkinoy maŋ Isa y'anni wiike, y'an di ruute t'ono ombide, y'ede: «Mummino me Meeda siitandani t'a limmi tudutú me?»

²⁴ Aame moziko ere tuuku donjú an deyyiso ti tuddan maŋ, kane geŋ an k'aane an ki ti lekke kaŋ soo ye. ²⁵ Wo aame adda boy donzí an deyyiso ti tuddan maŋ, kane geŋ an k'aane an ki ti lekke kaŋ soo ye. ²⁶ Geŋ inkinoy kay, aame Meeda siitandani ti deyyiso ti siitandani eebutú maŋ, geŋ an deyyiso ti tuddan batum. Wo de geŋ ki kotto, mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye, t'a danja! ²⁷ Aame wede yi dehu yi-t'ette adda boy ki wede i-d'ede toogo wo y'a sikiti suldfízí maŋ, wede geŋ ki poone y'a-kettite wede toogo d'oo miŋ, y'a aane y'a sikiti suldí t'adda boy kollo.

²⁸ Derec inkinoy wo n'un di rooto: Duwo Raa y'an t'isa tambobino a oldfiko ere pay an isiyo, ti kaldíta ere pay an kaldíta suma Raa gette. ²⁹ Wo de wede tuuku i kaldíta Unde Kamileŋ maŋ, yoŋ geŋ toc Raa yi-k'isa tambobino ye, oldfikadí t'a lekka ki daayum.»

³⁰ Isa y'an orbe inkinoy kono d'uwow an'de yoŋ i-d'ede siitan a eedí.

Mekk'Isa ti zembadí

(Matiye 12.46-50; Lik 8.19-21)

³¹ Isa adda boy, aame geŋ meedí ti zembadí an d'iina, wo an t'ihira ti paate, an d'igibe wedusu y'an di y' waako. ³² Don baadan an di-guune, Isa an ti y' d'uule, yoŋ a diine. Maŋ an i di ruute, an'de: «K'ollo, meedá ti zembadá an t'ihira ti paate, an ki dehu.»

³³ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ki kotto maŋ, meedó ti zembadó an wee wee?» ³⁴ Maŋ don i-guune i ti y' d'uule geŋ yi di'n wolliyoy adda k'edayan, wo y'a ruute, y'ede: «Kun wollo, kane enno an meedó ti zembadó me. ³⁵ Inkinoy maŋ wede tuuku y'isiyo suldí don pay Raa yi dehu geŋ, yode geŋno leemadó, teemadó wo meedó me.»

4

Ono ombide a tukki wede korso
(Matiye 13.1-9; Lik 8.4-8)

¹ Isa yo a biza bar Galile, aame geŋ y'a iise dooyiso d'uwow sey. Don duuru baadan baadan an di-t'ugiyey, inkinoy yi di gili adda tooko ekk'ahu, y'a-guune wo kane don duuru pay an t'ihira a biza bar. ² A dooyisadí gette y'an di'n du-uye a suldí baadan t'ono ombide, y'ede: ³ «Kun ollo! I d'ede wedusu soo inkinoy yi t'iide korso buzu k'adda doome. ⁴ Aame yi sakkisa geŋ, buzu ongoŋ a-zildíti a urzi, embi an iido'ŋ an di-tibbe pay. ⁵ Buzu ongoŋ soŋ a-zildíti a ume wede t'adda'ŋ pangiragi, siifadí baata. Kane geŋ a t'udde kesiko kono siifadan soodo. ⁶ Aame peedo ti-gilo wo t'ihina maŋ, kane geŋ a t'igge, a-biiha kono son-dayzan i ki ti diige ye. ⁷ Don soŋ a-zildíti adda k'ahimagi, kane geŋ a t'udde wo ahimagi an iiziga maŋ, an di'n ippe an ki d'ehe ye.

⁸ Doŋ ongoŋ soŋ a-zilditi a siido ere beehiye, kane geŋ a t'udde, an d'ihira wo an d'ehe; ulo muduso soo y'a ehe inŋi ada g'ado, soŋ ada zoot wo soŋ meeda.»

⁹ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo!»

Ki moo me Isa yi rootiyo t'ono ombide me

(Matiye 13.10-15; Lik 8.9-10)

¹⁰ Saŋ Isa y'a t'irga ti tukki doŋ duuru. Aame geŋ doŋ i ti y' duule ti kane sanalliyagi koomat makumu sire geŋ an di y' tunde, ki moo me y'an rootiyo a doŋ duuru t'ono ombide me? ¹¹ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «A kune'ŋ Raa y'un ele suuniyo ki suldi doŋ ombide ki Moziko Raa te, wo de a doŋ ongoŋ suldi pay geŋ an an rootiyo'ŋ t'ono ombide, ¹² inŋino:

«Kane geŋ an di wolliyo kereŋ, wo munda an ki y' wolliyo ye, an d'ollige kereŋ, wo ono itadan an ki ti suuniyo ye, para maŋ an di-kime ki tukki Raa, y'an t'ise tambobino a oldikadan te*!»

Oodibe k'ita k'ono ombide a tukki wede korso

(Matiye 13.18-23; Lik 8.11-15)

¹³ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Ono ombide eŋ itadan kun ki'n suuniyo ye! De mummino kun di'n suuna ita k'ono ombide pay geŋ me? ¹⁴ Wede korso geŋ yi korso ono Raa. ¹⁵ Buzu wede i zilditi a biza k'urzi geŋ, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa, wo de an t'ollige maŋ a kaamiki Meeda siitandani t'ettiyo, ti-t'oddiŋe ono geŋ t'adda k'addaŋ me. ¹⁶ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda paŋgiragi geŋ, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa, kesiko ulbaŋ uŋse an d'ambu. ¹⁷ Wo de ono sottadan ti ki ti deegu adda k'addaŋ, an

aa ki seedu zakidi ye, aame i et-tiyo dabar ise duwo an'ni dabirsa kono an umbe a ono Raa maŋ, kesiko an t'argu. ¹⁸ Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geŋ, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa, ¹⁹ wo de saŋ elkisito a suldi duniya, dehutu k'urzi maala wo zaapu k'adde a suldi doŋ ulpi tuddaŋ ti dehu ti doolo toŋ ede. Kane pay geŋ ono an di'n appiya, an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ²⁰ Ki d'angu buzu wede i zilditi a siido ere beehiye gette, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa wo an di'n seedu adda k'addaŋ, an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eebaŋ ti doolo, aakede ulo muduso soo y'a ehe inŋi ada g'ado, soŋ ada zoot, wo soŋ meeda.»

Ono ombide a tukki pitila

(Matiye 5.15; 10.26; Lik 8.16-18; 11.33; 6.38)

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Aame wede y'a t'uuye pitila maŋ, y'a-t'ossibe bogoro kunuŋ, yi-ti t'ele a ita k'onŋali ko? Aha, ki too maŋ y'a ti zaape t'awwa. ²² Suldi doŋ pay ombide'ŋ, saŋ onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono doŋ i ki dehu duwo an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo a t'adda a toore. ²³ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo!»

²⁴ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Kun koona mentikagi a ono doŋ kun ollige. Derec, dooziyo ere kun dooziyo a duwo gette, Raa toŋ y'un ti dooza a kune inŋino kay, wo y'a d'oba ti jugulu a kune me. ²⁵ Derec, a wede i-d'ede suuniyo'ŋ, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede suuniyo ye, ere booloŋ i-d'ede toŋ an i-t'amba.»

Ono ombide a tukki buzu wede ad'fiya siidi

²⁶ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wede yi sakkisa buzu adda

* 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

doomizí. ²⁷ Wo ki yode did'fo t'ettiyo yi-ti moone, wo ume i t'ompilso manj yi-t'oozige, yi ki suune ye ume buzu y'ad'fiya wo yi d'ohire mummino tonj manj. ²⁸ Naabo gette i ti suuniyo tode siido sittú. I-t'ad'fiya ki poone soole, sanj i-t'isiyo koyile, sanj mahuwe i-ti paña, sanj i-ti tana. ²⁹ Aame i ti tana manj, wede yi d'ambu suwwo ki aydu baa, kono peedo t'iide k'aydu†.»

Ono ombide ekk'ulo k'undumu sundi mutard

(Matiye 13.31-32; Lik 13.18-19)

³⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa in t'eese tod'te aa moo me? In di roote tod'te ti ono ombide donj tuuku me?» ³¹ Tode gette ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundi mutard. Aame ki ki-ira genj, ulo k'undumu minj yonj n'enjku a jiire ti diine k'inñi k'inda pay donj adda duniya. ³² Wo de ki-giira kotto manj, yi-t'ad'fiya yi d'isiyo goole i ceeriyo inda donj pay adda jineene genno, yi d'ahuntu laydfayi deero embi an d'appiyta boydizan eego.»

³³ Genj Isa a dooyisadi gette, yi'ni duuye duwo t'ono ombide baadanj injkino, aa ere an aane an y'olliga. ³⁴ A duwo munda daa k'ono ombide y'an ki rootiyo ye, wo de aame yonj siidi ti sanalliyagi manj, y'an t'oodibe ita k'ono ombide pay genj me.

Isa toogo i jiire maaye baadanj

(Matiye 8.18,23-27; Lik 8.22-25)

³⁵ A onniyo gettiyo batum a peedo t'a t'iire manj, Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «In ti doopo'ñ ti dar bar ti nee.»

³⁶ Injkino manj donj duuru an di'n iili zenje t'inno, kane sanalliyagi an a di gili ti yode adda tooko, wo tookiyagi doolo tonj ede a sirpadanj an d'ingile.

³⁷ A kaamiki, i d'iiziga maaye baadanj adda bar. Ahu genj i-kolzite kolzite i d'obite k'adda tooko, tod'te i t'ooniyo t'ahu.

³⁸ Isa genj yonj a ume k'ita, y'a udige kuy y'a ti zidde eedi a wasaade. Sanalliyagi an t'iide an di y'inne, wo an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kine in t'unto minj, kee ki moone tandanj?» ³⁹ Injkino manj Isa y'a t'iiziga, y'a y'id'dise maaye me, wo ahu bar y'an di ruute, y'ede: «Kun ohor! Kun t'asso!» Manj maaye y'a ziida, wo ahu tonj an t'udige deddek.

⁴⁰ Sanj Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Kun orgiso injkino moo me? Kun ki ziipe addugunj a nuuno ye fotto ko?» ⁴¹ Wo kane orgiso t'anni ziida baadanj, an di rootiyo tuddanj, an'de: «Yode enj moo wede me, kono anj maaye ti ahu bar tonj an d'ollige onami me†!»

5

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitan a eedi

(Matiye 8.28-34; Lik 8.26-39)

¹ Sanj Isa ti sanalliyagi an d'iiney a siido Gadara ti dar bar Galile ti nee. ² Isa yi ti d'iige t'ekki tooko manj, a kaamiki i d'iide wedusu t'ume muuziyagi yonj i-d'ede siitan a eedi, y'iide'ñ y'a y'ikkima. ³ Lekkiyadi adda diine muuziyagi, wo wenda soo tonj yi k'aane yi ki ti kettite ye, ise ti zinžiri tonj manj. ⁴ Tanj baadanj beydi an di kettiso ti zinžiri wo zonđi adda poole, wo tonj zinžiri yi-ti dekkiso wo maala poole yi-ti dambu. Wo wenda soo tonj a aane a ti boohe umbo. ⁵ Daayum, did'fo onnu, lekkiyadi a ume muuziyagi wo ekki kessagi, yi d'ollite, tuddi yi-t'ahuntu ti monjali, kundfayi jerem.

† 4:29 4.29 Kun wollo adda mattup ki Zowel 4.13. † 4:41 4.41 Kun wollo adda mattup ki Soom 65.8 wo 89.10.

⁶ Aame yi y' wulle Isa ti dokki maŋ, y'a ukke k'ume yode, y'a-dikke a daanadi, ⁷ wo y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo me a tukki nuŋ me, Isa Ulo ki Raa goole a jiiire pay? Ni dehu k'a di nâame ti suma Raa, ki ni dabire ye.» ⁸ Yi rootiyo inŋkino kono Isa yi-ruute, y'ede: «Siitan no, mi t'adfo ti tukki wede me!» ⁹ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee wee?» Wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuŋ sundó Doŋ Duuru, kono kaye baadan.» ¹⁰ Wo yi-d'obe bey a Isa, yi kodfime kono siitandani geŋ y'a ki ti'n limmi dokki ti siido gettiyo ye.

¹¹ A ume geŋ i d'ede torfo meeda ki kinzir* an elso ekki kesse. ¹² Kane siitandani geŋ an i d'obe bey a Isa, an'de: «K'ay ti'n agibi ay t'ette adda kinzirdari geŋno.» ¹³ Maŋ Isa y'an d'iyye. Inŋkino siitandani t'ekki wede geŋ an t'udfe, an t'iide adda kinzirdari. Wo torfo gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu. Kane suma dupu sire.

¹⁴ Kane doŋ k'elso geŋ an d'ukke, an an t'iide taaya a doŋ adda geeger wo a doŋ i lekkiyto a dombi pây. Duwo geŋ an t'udfito wolliso ki munda wede ize. ¹⁵ An iina a sirpa k'Isa maŋ, an wulle wede i ede siitandani baadan a eedí wo an t'udfe geŋ, yoŋ yi-guune, yi t'usse kalle wo eedí t'iido. Inŋkino kane geŋ orgiso t'anni ziida. ¹⁶ Kane doŋ i wulle munda wede ize geŋ an an t'iide taaya, kaŋ mummino wede i-d'ede siitandani a eedí y'a uune bee, wo soŋ a munda wede ize a kinzirdari. ¹⁷ Inŋkino maŋ kane doŋ pay an i d'iise obe bey a Isa,

kono ti siidadan y'a engile.

¹⁸ Maŋ Isa yi-ti gili adda tooko, y'a engile. Aame geŋ wede i ede siitandani a eedí wo an t'udfe geŋ, yi ton-diyo Isa kono y'a lekke ti yode. ¹⁹ Isa yi-ki d'iyye ye, wo de yi di ruute, y'ede: «Ki-kama di kee wo k'an t'ôodoy taaya a doŋzá a suldi doŋ pay Galmeega y'a ize, a isiyo k'adde koduwo y'ize a kee.» ²⁰ Maŋ wede y'a-gime, wo y'a iise kazita adda siido ere sundutú «Geegiryagi Koomat†» suldi doŋ pay Isa yi ize a yode geŋ me. Wo kane doŋ pay illiga geŋ an ziida giggiraŋ.

Eliyo beeko a erewo wo baldiyya k'uto Zayiris

(Matiye 9.18-26; Lik 8.40-56)

²¹ Isa y'a-gimo ti tooko yi-ti dipido ti dar bar t'inno, maŋ y'a t'ihira a biza bar wo doŋ duuru baadan an di-t'ugiye. ²² Aame geŋ i d'iina wedusu sundí Zayiris, yoŋ goole ti diine deero boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Yi wulle Isa maŋ y'a iido, y'a iire a zoŋdí ²³ wo yi-d'obe bey ti kodfime, y'ede: «Uto nuŋ tuddutú eeni t'unto. K'a ette maŋ, ki zaapey beezá t'a uttey wo t'a lekkey.»

²⁴ Inŋkino maŋ Isa y'a iyye, an d'ingile soo. Wo doŋ duuru baadan an di y' diine, an di y' nanyu t'enno t'enno. ²⁵ Ti diine doŋ duuru i d'ede erewo soo inŋkino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. ²⁶ T'a dibire baadan a bey doŋ daawiya baadan wo beytú t'a zikkuwe pay kono t'a t'oone beeko, wo umbo beeko ti k'uune ye, ki too maŋ ti dabirsa i-ceeriyo ki ceeriyo. ²⁷ Tod' t'illiga rabila k'Isa, inŋkino ti-t'iide diine doŋ duuru ti dar

* **5:11** 5.11 Kinzir: Yoŋ geŋ Yawudiyagi an yi woliyo ganigi a daana Raa me, k'aadumu ulu. Geŋ i-kaza taaya ki kinzir gette ize a siido di doŋ kane Yawudiyagi ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 11.7 wo Deeterenom 14.8. † **5:20** 5.20 Siido ere sundutú «Geegiryagi Koomat» gette, tod'te ki dandí bar Galile ki kese peefo ge-koliyo.

k'Isa, t'a-butte kallayí, ²⁸ kono t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: «Aame n'iina n'a butta kallayí danjal ton man, n'a utta.» ²⁹ T'a butte kallayí man, a kaamiki obite puuzo a íhira yip, t'a uwwe a tuddutú t'uune bee.

³⁰ Aame geñ Isa y'a uwwe toogo a udfde ti tuddí me. Man y'a-tuuye tukki don duuru wo y'a tunde, y'ede: «Wee wee i butte kallayó me?» ³¹ Kane sanalliyagí an i di ruute, an'de: «Kee k'owwiyo don an ki ñayyu t'enño t'enño, wo ki-tondiyo wee wee i butte kallayá sey me?» ³² Wo de Isa yi wolliyo don i ti y' d'uule kono yi dehu y'a suune wede i y' butte. ³³ Man to ere gette t'a urgide, ti ñonñirso kono ti zuune munda wede i-iide me. T'a d'iide, t'a iire zondí wo derec ti di ruute pay. ³⁴ Wo de Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nun, kono kon mi ziipe addi a nuuno geñ, m'utte. T'eenizi geñ m'uune bee, m'aaho ti toose.»

³⁵ Aame Isa y'a ti rootiyto injkino geñ, don zina an okko ti di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an i di ruute a Zayiris, an'de: «Utá t'a t'íhe, ki moo me wede dooyiso ki y' naatiya sey me?» ³⁶ Wo de ono geñ Isa y'illiga ton seezi ye, wo yi di ruute a goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'ede: «Kee k'orgide ye, ki zaapo adda a nuuno danjal.» ³⁷ Wo a wenda soo ton urzi yi k'ele ye a ette ti yode me, iide ti yode Piyer, Zak ti leemadí Zan danjal.

³⁸ An iiney di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso man, a ume geñ Isa yi wolliyo don baadan an d'ollite moolo danjar. ³⁹ Isa yi-t'iide k'adda boy, wo y'an di ruute, y'ede: «Moo me kun d'ollite moolo me? Uto ti k'inda ye, ti moone moone.» ⁴⁰ Kane duwo geñ an di y'okko maade. Wo de yon y'an udfde duwo t'adda boy me, a uupe ti yode meek'uto

ti mekk'uto wo sanalliyagí don ado geño, san Isa yi-t'iide k'adda biino ere uto adda. ⁴¹ Man yi ziiida beytú wo yi di ruute, y'ede: «Talita kum!» Geñ i-kaza: «Uto ki nun, mi t'onno ni-rootiyo me!» ⁴² A kaamiki, uto t'a t'iiziga ti sooru. Tod'te ozzinatú koomat makumu sire. Kane duwo geñ an wulle injkino man, an ziiida giggeran kono i jiire eedan. ⁴³ Man Isa y'an d'undirde, y'ede: «A wenda soo ton kun i roota ye a munda wede ize en me.» San y'an di ruute, y'ede: «Uto kun i eelo ombo.»

6

*Don Nazaret an koogire Isa
(Matiye 13.54-58; Lik
4.16,22,24)*

¹ T'ume geñ Isa y'a t'iiziga, y'a injile ti sanalliyagí ki Nazaret geeger ere y'a ihira. ² A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, y'a iise dooyiso duwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Don baadan i y'ollige geñ an ziiida giggeran, wo an di ruute, an'de: «De ono pay en y'uuno ti too me? Suuniyo k'ono ette i elo wee wee? Wo mummino yi d'isiyto suldi k'armika kino me?» ³ Yo en wede k'ahuntu sarpanje de me! Yon min ulo Mariyam de me! Kane zembadi kuuli'ñ sumbiyagan Zak, Zoz, Ziid wo Simo de me! Wo zembadi erayi ton kane an lekkiyo ti kine de me! Kono k'injino an di-tuuge k'ambu k'onami me.

⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, nebi geñ aame tuuku ton onami an d'ollige, wo de don a geeger ere y'a ihira, don a biza bumbizi ti don adda boozi danjal, onami an k'olliga ye me.» ⁵ A ume geñ munda k'armika soo ton yi k'iine yi k'ize ye, wo y'an di ziipe min beezi a don k'eeni miibi danjal, an d'uune bee. ⁶ Wo Isa

yi nuukiso eedí kono kane an ki ziipe addan a yode ye.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire
(*Matiye 9.35; 10.1,5-14; Lik 9.1-6*)

Sañ man Isa y'an izire pay iliyagi donj i-duule Nazaret geñ me. ⁷ Man y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an ikkipe sire sire, wo y'an d'ele toogo ki lommitte siitandani donj an t'ooney a daanadan, ⁸ wo y'an di ruute munda wede an d'isey, y'ede: «Ki torguwaguñ munda a beyguñ kun amba ye, ise munda k'ombo, ise eese, ise tammiyagi sunni adda poosaguñ tonj man. Kun ambo dalka danjal, ⁹ tobiyagi a zonguñ wo kun osso kalle tonj soo a tudduguñ.»

¹⁰ Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Aame kun t'iidey adda boy tuuku wo an unni ziiddey man, kun di lekkoy angenno bini engilsaguñ t'ume genno. ¹¹ Wo aame kun t'iidey ille wo donj an un ki'n ziiddey ye wo onamguñ an k'illigey ye man, a engilsaguñ t'ume genno odde zonguñ tonj kun a ti tottigoy, geñ i-kaza Raa ulbi unje ye ti kane me.»

¹² Kane sanalliyagi geñ an d'ingile, an an kazita a duwo kono an di-kime lekkiyadan. ¹³ Siitandani baadan an ti'n lommitte, wo donj k'eeni baadan an an di yergutu egey an d'ooniyo bee.

Taaya k'unto Zan Batis
(*Matiye 14.1-2; Lik 9.7-9*)

¹⁴ Mozigo Erod geñ y'a illiga rabila k'Isa te, kono yonj sundi ti moolo. Donj ongon an ruute, an'de: «Geñ Zan Batis yi bilfo ti diine donj unto! Geñ kono k'inkino i-d'ede toogo yi d'isiyto suldi k'armika me.» ¹⁵ Donj ongon an'de: «Geñ nebi Eli.» Wo donj sonj an'de: «Geñ nebi soo aa wede

ti diine nebiyagi donj ti kaaga.» ¹⁶ Wo de aame Erod y'illiga inkino man, y'a ruute, y'ede: «Geñ Zan Batis wede n'an di ruute a asigiryagi an di-dikke eedí, geñ yode i-bilde me.»

¹⁷⁻¹⁸ Erod y'ilke inkino kono yiziida ere leemadi Pilip sundutu Erodiyas, wo Zan Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seeda ere leemada te.» Inkino man Erod batum y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ziidde Zan me, an ti y' gittite wo an ti y' zidde adda dangay. ¹⁹ A rootiyo Zan gette Erodiyas ti di gulkuwe t'a ti y' ziidde addutu. Ti dehu t'a yi t'ide, wo de urzi ti k'ooniyo ye, ²⁰ kono Erod geñ yi orgiso a Zan me, yi suune yonj wede ki diinekamilen, inkino yi di y' boohiyo. Aame Zan yi eesiyo kazita k'ono Raa man, Erod yi y'ollige t'unjuwo wo munda y'a roote yi ki suune ye.

²¹ Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya man, an d'isiyo tarnaape. Inkino onniyo gette t'iina man, Erodiyas ti d'uune urzi. Erod y'an d'ize ombo a donj deero siidde, a deero k'asigiryagi wo a donj suma ki siidde Galile. ²² Aame geñ uto konso k'Erodiyas ti-t'iide adda boy t'a immira, wo a tode gette Erod addi i-d'ibi ti donj an'ni wiiko pay. Inkino man mozigo yi di ruute a uto konso, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ñ mi rooto, wo ni di t'ela.» ²³ Wo y'a-ti nniime tuddi, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ñ mi rooto, ni di t'ela, ise kese mozikado tonj man.» ²⁴ Man uto konso t'a t'udde ti di ruute mettú, t'ede: «De n'a tonde moo me?» Mettú ti di'n gime onamtú, t'ede: «Mi tondo eego Zan Batis.»

²⁵ Kesiko uto konso t'a-gime ki tukki mozigo, t'iide'ñ ti di ruute, t'ede: «Ni dehu ankenno k'o ti dekki eego Zan Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o d'adi

kenno!»²⁶ Aame geŋ mozigo y'a t'ize sommagi dondon, wo de kono y'a ti nñime tuddi a daana don an'ni wiiko geŋ, y'a iyye yi gi di tuuge ye.²⁷ A kaamiki, yi d'igibe asugursu soo ti diine don boohiyadi, yi di ruute, y'ede: «K'odo, k'o ti dekki eego Zaŋ te, wo k'o d'edi.» Maŋ asugursu geŋ y'a t'iide k'adda dangay, y'adikko eego Zaŋ te.²⁸ Eego y'a t'umbo adda supira, yi-d'ele a uto konso wo tod' ti d'iide a mettú.²⁹ Sanalliyagi Zaŋ an illiga rabila gettiyo maŋ, aame geŋ an d'iido, nuune an t'umbe, an d'ingile an t'ele adda muuzo.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat (Matiye 14.13-21; Lik 9.10-17; Zaŋ 6.1-15)

³⁰ Don zina k'Isa an di-gimo ki sirpadi, an i di t'iide taaya a naabo ere pay an izo wo a dooyiso ere pay an duuyo duwo.³¹ A ume geŋ i d'ede duwo baadan, don ongon an engile, don ongon an ette ettiyo, wo Isa ti sanalliyagi geŋ an t'oone peeŋo boolon an di-koone an d'oomi ton umbo. Injino maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun t'edi ti nuuno, in t'arga siidin ki balda kun apukey boolon.»

³² Maŋ an di gili adda tooko, an di diipida bar kono an t'arga siidan k'adda balda.³³ A engilsadan geŋ don baadan an di'n wulle wo an di'n zuune. Injino maŋ don t'adda geegiryagi pay geŋ an d'iise okkito ti zonŋan, an t'iide geere sey k'ume Isa ti sanalliyagi an'te geŋ me.³⁴ Isa yi ti diige ti tooko maŋ, yi wolleyo don duuru baadan, wo i di t'ize sommagi kono kane geŋ aakede dambami daa wede k'elsadan. Injino maŋ y'an di'n iise dooyiso a suldi baadan.

³⁵ Kane sanalliyagi an wolleyo peeŋo t'ingile, maŋ an a d'iide sirpa k'Isa, an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume en balda wo peeŋo ton t'ingile.³⁶ Injino maŋ duwo en k'an eezo an t'ette ki boydi don doome wo k'adda k'illiyagi don goppon, an d'owiltey munda k'ombo.»

³⁷ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombo an eelo kune batum.» Kane an di ruute, an'de: «Kee ki dehu ay t'oono tamma meeda sire*, ay t'owilo mappa pay ay an t'ela a don duuru an d'ooma ko?»³⁸ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Un d'ede mappa miibi me, k'un ki ti wolle do a eesagun me?» An ti wullo maŋ, an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ede minj mappa paat wo puuni sire.»

³⁹ Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Duwo kun ti'n koono kan ogiysito adda soole.»⁴⁰ Maŋ duwo an di gundite, ongon meeda, ongon ada paat.⁴¹ Aame geŋ Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire geŋno, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, y'a ruute koduwo a Raa. Maŋ mappa y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a don duuru geŋno. Puuni ton injino kay y'an di-dikkida a duwo pay.⁴² Kane pay geŋ an d'iimi wo an d'isse.⁴³ Wo mappa ti puuni don uupite, sanalliyagi an ti-tusse, a iide dappa koomat makumu sire.⁴⁴ Kane don iimi mappa geŋ, an t'ide kuuli dupu paat.

Sooru k'Isa ekk'ahu (Matiye 14.22-33; Zaŋ 6.16-21)

⁴⁵ Saŋ maŋ kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di kili adda tooko an d'oogume, an di doopida ti dar bar ti nee, ki kese geeger Betsayda, koore yode batum don duuru yi-ti'n t'igiba

* 6:37 6.37 Tamma meeda sire: Tamma soo i-kaza ranŋa naabo k'onŋu soo ki wedusu. Anki tamma meeda sire i-kaza sonko dupu ada pide.

geŋ me. ⁴⁶ Aame doŋ duuru yi ti'n igibe maŋ, yoŋ y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa.

⁴⁷ Ume y'ize didfo geŋ, tooko tod'te a diine k'ahu dokki botto ti biza bar me, wo Isa siidí ti zenje t'inno me. ⁴⁸ Isa yi woliyo kane sanalliyagi an t'ize ooŋe ki korre k'ahu me, kono maaye a giggeraŋ. Injino a didfo biza soohe maŋ yi-t'udfo yi d'ettiyo tuddaŋ, yi sooru t'ekk'ahu aa y'an di'n enjile. ⁴⁹ Aame kane an yi wulle yi sooru t'ekk'ahu geŋ, an elkiyo beyye daŋ, wo an d'iise dollite ⁵⁰ kono kane pay geŋ an yi wulle wo orgiso t'anni ziiŋa baadaŋ. Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun omboŋ! Kun orgide ye, eŋ nuuno!»

⁵¹ Maŋ y'a di gili ti kane adda tooko, aame geŋ maaye y'a ziiŋa. Injino maŋ kane sanalliyagi undaŋ a t'udfo. ⁵² Derec, armika ere y'ize t'urzi mappa gette itatú an ki ti zuune ye, eedaŋ ti k'aane ti ki'n seeda ye suldi geŋ me.

Eliyo beeko a doŋ k'eeni a siido Zenezaret
(Matiye 14.34-36)

⁵³ An ti diipida bar maŋ, an d'iiney a siido Zenezaret, tooko an di gitte a zenje wo an di diggite. ⁵⁴ Aame an d'eggutu geŋ, a kaamiki Isa duwo an di y' zuune. ⁵⁵ Maŋ an d'iise okkito t'adda siido gette pay. Aame an y'ollige yoŋ k'ume tuuku maŋ, doŋ k'eeni an di sokiyo ti zaadagi, an i-d'ettiyo kinjenno genno. ⁵⁶ A ume wede tuuku Isa y'ettiyo k'adda k'illiyagi, ki geegiryagi, ise ki boydi doŋ doome geŋ, doŋ k'eeni an an d'an t'ettiyo a bere doŋ duuru. Maŋ kane duwo geŋ an i d'obe bey kono doŋ k'eeni an a-botte a bize kallayí danŋal toŋ maŋ, wo kane doŋ pay a bottiyo geŋ an d'uttiyo.

* 7:7 7.7 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13.

7

Dooyiso ere ki mongidagi
(Matiye 15.1-20)

¹ Kane Pariziyen ti doŋ miibi ti diine doŋ suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem geŋ, an di-t'ugiye a Isa. ² An woliyo maŋ kane sanalliyagi ongo an ombo beezaŋ ganigi a daana Raa me, geŋ i-kaza ki poone an t'eese ombo, beydaŋ an ki t'opilso ye aa mongidagan an ruute me.

³ Derec, kane Pariziyen ti Yawudiyagi pay geŋ an k'ombo ye beydaŋ daa k'opilso koduwo ye maŋ, kono an aa seedu zakidi a dooyiso ere ki mongidagan an duuye te. ⁴ Aame an aahiya suuk toŋ, an k'ombo ye daa k'opilso tuddaŋ me. Wo an aa seedu a dooyiso baadaŋ ti doolo toŋ ede ere mongidagan an duuye te, aakede: opilsito kunzali, dingilagi wo keyyagi maala. ⁵ Injino maŋ kane Pariziyen ti doŋ suuniyo k'oogoro an di tunde Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyagá an d'ombo beydaŋ ganigi a daana Raa, wo de an ki daaniya ye dooyiso ere ki mongidagin an duuye te?»

⁶ Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kune doŋ bizigun sire sire, nebi Ezayi yi ruute ono doŋ Raa y'igibo a tukki kune geŋ derec, aa an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Duwo eŋ an o eliyo suma t'ono bizaŋ,
wo de ki kotto adda k'addaŋ kane dokki ti nuŋ Raa me.

⁷ Kane suldi doŋ an isiyo kono an o ottilso geŋ ki bita,
kono urziyagi k'oogoro doŋ an dooyiso geŋ ettiyo t'urzi duwo danŋal*.”»

⁸ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Oogoro Raa kun d'ooliyo kese, wo kun t'ambu dooyiso duwo.»

9 Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Kune koṅaṅuṅ k'ooliyo k'urziyagi k'oogoro Raa ki kese, wo kun di sooru a urzi dooyisagun. 10 Derec, Muusa yi ruute ti kaaga, y'ede: “Ki elo suma a meegá ti meedá†.” Wo soṅ y'ede: “Wede yi duudiyo meegí ise meedí koo maṅ, yoṅ geṅ ki tōwwo‡.” 11 Wo de kune'ṅ, kun dooyiso duwo, kun'de: “Aame wede yi rootiyo a meegí ise a meedí, y'ede: Munda wede n'a-di t'ele a gi di nooge yoṅ korbaṅ, i-kaza yoṅ ni ele sedefeke a Raa” maṅ, 12 geṅ kun eliyo urzi a wedusu yi ki t'ele munda a meegí ise meedí ye. 13 Kun isiyo inḱino geṅ, kun ti tōwwo ono doṅ Raa yi ruute kun d'ise me, wo kun di sooru a urzi dooyisagun. Wo sulđi baadaṅ ti doolo toṅ ede kun isiyo inḱino me.»

Sulđi doṅ a ki ti k'ise ganigi a daana Raa

14 Saṅ Isa y'a wiike doṅ duuru sey an t'iide k'ume yode, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune pay kun ollo, wo ono eṅ itadaṅ kun di'n suuno: 15 Sulđi doṅ pay wedusu y'oomi geṅ, i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me, ki too maṅ i y'ise ganigi a daana Raa munda wede adđiya ti bizí geṅṅo. [16 Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maṅ, y'ollo koduwo.]»

17 Aame doṅ duuru Isa yi'n iili y'aahe boy maṅ, kane sanal-liyagi an di yi tunde, an'de: «Kee k'ay t'oodfibi ita a ono ombide eṅ me.» 18 Yoṅ y'an di ruute, y'ede: «Inḱino maṅ ki kotto, kune toṅ onamó eggun ti k'aane ti ki'n seeda ye pi me! Kun ki suune ye ko, sulđi doṅ pay wedusu y'oomi geṅ i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me? 19 Kono sulđi doṅ wede

y'oomi geṅ, i-ki ti deegu adda biza k'ulbí ye, wo de i-ti deegu adda k'addí, wo saṅ yi-ti'n naamiya.» A onamí geṅ, Isa yi rootiyo ombo pay kamileṅ a daana Raa me.

20 Yoṅ y'a ruute sey, y'ede: «I ti y'isiyo wedusu ganigi a daana Raa munda wede adđiya t'adda biza k'ulbe. 21 Derec, t'adda k'adde wede geṅ, ti biza k'ulbí i d'adđiya elkiso ere olđo i-ti y'eliyo a sulđi doṅ ulpi aakede: boliyo, oogire, tōwwo duwo mirsi, 22 moone t'ere bakadí ise ti kule bakatú, okkiso a sulđi pay, bundiko, daggiya duwo ti metiṅko, eliyo tudde k'isiyo sulđi doṅ ulpi, zaapu k'adde a munda wede, kaldita tudde, koliyo tudde wo isiyo munda daa k'elkiso. 23 Sulđi doṅ ulpi pay geṅ adđiya t'adda k'adde, wo an di y'isiyo wedusu ganigi a daana Raa me.»

Zaapu k'adde k'erewo Yawudowo ye

24 Saṅ maṅ tiṅ geṅ Isa y'a t'iiziga, y'a inḱile ki siido ere i duule geeger Tir. Yi-t'iide adda boy soo inḱino, kono yi dehu wenda y'a ki suune umayí ye, miṅ umbo y'a k'iine ombide ye. 25-26 A ume geṅ, i d'ede erewo ti Pinisi siido Siiri. Tod'te Yawudowo ye, t'orbe ono Girek, ututú i-d'ede siitan a ettú. T'illiga rabila k'Isa maṅ, kesiko t'a ukke k'ume yode. T'iide'ṅ t'a dikke a daanadí, wo t'a yi tunde, t'ede: «Galmeega, ni ki tondiyo ki-t'olmu siitan ti tukk'uto nun.» 27 Isa yi di ruute, y'ede: «M'oolo inṅni an t'oomo an asso do, kono inḱino beehiye ye k'a t'ambe ombo k'inṅni k'an di t'ele a gahiti§ me.»

28 Maṅ to ere gette ti di'n gime onamí, t'ede: «Galmeega onamá geṅ derec, wo ki kotto gahiti geṅṅo toṅ an di deliyo a ume

† 7:10 7.10 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. ‡ 7:10 7.10 Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17. § 7:27 7.27 Suma «inṅni» i-kaza doṅ Yawudiyagi, wo suma «gahiti» i-kaza doṅ Yawudiyagi ye.

k'ombo, ombó ere i soldite ti bey k'inñi aame an ombó geñ, an di pettiyo.»²⁹ Yoñ yi di ruute, y'ede: «A tukk'onami geñ, mi-kama boozí, siitan ti t'udde ti tukk'utí te.»³⁰ Sañ erewo gette t'aahe, mañ ti-t'uuney uto ekk'onjali ti moone, siitan ti t'udde ti tuddutú me.

Eliyo beeko a wede dugiya

³¹ Sañ mañ ti siido ere i duule geeger Tir gette Isa y'a ingile, yi-t'udde ti siido ere i duule geeger Sidon, y'a t'uukey siido sundutú Geegiryagi Koomat, y'a-gime biza bar ki Galile. ³² Aame geñ duwo an di wiiko wede dugiya wo ilzi ton attidi ki rootiyo me. Mañ an i-d'obe bey a Isa, an'de: «Ki ti zaapo beezá a wede enño, y'a t'oone bee.»³³ Isa y'a y'irga siidi ti diine don duuru me, mañ yi-t'ele yelagi adda kuwwa wede geñño, wo yi d'unke leezí yi t'eele ilzi. ³⁴ Sañ y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, wo y'a zuupe suup, mañ yi di ruute wede dugiya geñ, y'ede: «Eppata!» Geñ i-kaza a-t'ohon kereñ.

³⁵ A kaamiki wede kuwwagi a t'ihina, yi d'ollige kereñ wo ilzi ton a t'ikkima, yi d'orbe koduwo. ³⁶ A duwo geñ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, a munda wede ize en a wenda soo ton kun i roota ye!» Wo de en y'an aapudu a wenda kun i roota ye, wo a kane aa y'an eliyo olño ki rootiyo.

³⁷ Kane duwo geñ an di ziida giggerañ, wo an di ruute, an'de: «Naabadí pay y'isiyo ette beehiye baadan! Dunjiyagi kuwwagan y'an di'n ohinte, wo don bizañ a t'ippe ki rootiyo umbo ton an d'orbe.»

8

Isa y'an ele ombó a don dupu pide

(Matiye 15.32-39; Markus 6.30-44)

¹ Aame geñ don duuru baadan an t'ugiye sey wo munda an d'oomi umbo, injino mañ Isa y'a wiike sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: ² «Nuñ duwo en o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nuñ iide onniyo ado, wo ankenno munda k'ombo an k'ede ye. ³ Wo ni'n igiba addan guguba mañ, an d'oopey a urzi kono don baadan ti diinayan an iido ti dokki.» ⁴ Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «De adda balda ette, ti too me in t'oona mappa baadan a duwo en an d'ooma an t'assa me?» ⁵ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un d'ede mappa miibi me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappa sarat.» ⁶ Injino y'an di ruute a don duuru geñ, y'ede: «Kun ti koono siido!» Mañ y'a ziki mappa sarat geñ a beezí, y'a ruute koduwo a Raa, y'a burkite wo y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a don duuru geñño.

⁷ Wo son an d'ede puuni miibi sunni sunni injino. Isa y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette wo a sanalliyagi, y'ede: «Puuni kun an ti dokko pay!» ⁸ Wede tuuku ton y'a iimi y'a isse isse a d'uupite, wo ombó ere uupite gette, an ti tussite a dambayi deero sarat. ⁹ Kane don iimi geñ i t'ide suma dupu pide. Sañ Isa y'an igibe. ¹⁰ Wo yoñ kesiko yi-ti gili adda tooko ti sanalliyagi, an d'ingile ki siido Dalmanuta.

Tondiyo ki munda k'armika

(Matiye 12.38-39; 16.1-4; Lik 11.16-29; 12.54-56)

¹¹ Kane Pariziyen an d'iide k'ume k'Isa, an d'iise niikiyto kono an dehu an i d'ekke ikka

t'urzi k'onamí. Injino man an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika a kize yonj Raa yi y'igibo. ¹² Isa y'a zuupe suup, wo y'a ruute, y'ede: «Ki moo me kane donj ankenjo enj an ton-diyo munda k'armika a kize nuñj Raa yi n'igibo? Derec injino wo n'un di rooto: Munda k'armika soo tonj Raa y'an k'isa ye a kane donj ankenjo enj me.» ¹³ Sanj kane Pariziyenj Isa yi'n iili, yi-ti gili adda tooko, y'a-doopida ti dar bar Galile ti nee.

Ita k'ono k'Isa sanalliyagi an ki'n suune ye

(Matiye 16.5-12; Lik 12.1)

¹⁴ Kane sanalliyagi an doopide ti kese bar Galile ti nee genj, an dundo an d'ambo mappa me, wo adda tooko i d'ede mappa soo danjal a beezanj. ¹⁵ Aame genj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kun koon mentikagi a orme wede ki Pariziyenj wo a orme wede ki Erod.»

¹⁶ Manj kane sanalliyagi an d'iise rootiyo ti tuddanj kono an k'umbo mappa ye. ¹⁷ Wo yo Isa rootiyadanj gette y'a ti zuune, injino manj y'anni tunde, y'ede: «Ki moo me kun di rootiyo ti tuddugun, kun k'umbo mappa ye me? Ki kotto kune suldi donj ize genj itadanj kun ki ti ziida wo kun ki'n zuune ye botto. Kune'nj eggun a t'ippe ko? ¹⁸ Ki kotto kune un d'ede eda, wo kun ki woliyo ye! Kune un d'ede kuwwa, wo kun k'ollige ye! Kune un dunde baa ¹⁹ a mappa paat wede n'a-dimbe donj dupu paat ga iimi genj, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'ũune dambayi miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Dambayi koomat makumu sire.» ²⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de un dunde baa a mappa sarat wede n'a burkite a kuuli dupu pide ga iimi genj, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun

d'ũune dambayi deero miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Dambayi deero sarat.» ²¹ Injino manj y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto suldi donj n'ize genj itadanj kun ki ti zuune ye botto!»

Isa yi ele beeko a wede koosiyo

²² Isa ti sanalliyagi an iiney Betsayda manj, duwo an d'irkido wede koosiyo an i-d'iido a Isa, an i-d'obe bey, an'de: «Galmeega wede enj ki zaapo beezá, y'a t'oone bee.» ²³ Isa yi ziida bey wede genjo, y'a y'irkide dokki t'ille. Y'iide'nj yi d'unjite lee a edayí, wo y'a-ti ziipe beezí a tuddí, manj y'a yi tunde, y'ede: «Munda ki woliyo ko?»

²⁴ Wede y'a ihina edayí wo y'a ruute, y'ede: «Eyye, duwo ni'ni woliyo, wo ni'ni woliyo aa inda i sooru.» ²⁵ Isa y'a butte beezí a edayí sey. Manj wede edayí a t'ihina yi woliyo kereñ. ²⁶ Injino manj Isa y'a y'igibe wede ki boozí, wo yi di ruute, y'ede: «K'aahoo boozá, k'adda k'ille k'adefey ye.»

Isa minj yonj wee wee?

(Matiye 16.13-20; Lik 9.18-21)

²⁷ Isa ti sanalliyagi an d'ingile k'illiyagi gopponj ti geeger Sezare siido Pilip. A urzi manj sanalliyagi y'anni tunde, y'ede: «Duwo an rootiyo nuñj wee wee?» ²⁸ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Donj onjo an'de kee Zanj Batis, donj onjo an'de kee nebi Eli, wo donj onjo an'de kee nebi ti diine nebiyagi donj ti kaaga.» ²⁹ Manj Isa y'anni tunde, y'ede: «De kune me, kun'de nuñj wee wee?» Piyer y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.» ³⁰ Injino manj Isa y'an di'n iipide, kono a wenda soo tonj an i roota munda ye a tukki yode me.

Ono k'Isa a urzi k'untadí ti baldiyadí

(Matiye 16.21-23; Lik 9.22)

³¹ Saŋ maŋ, Isa y'a iise dooyiso sanalliyagí, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a dabirey baadaŋ. Kane doŋ i dokkiyo doŋziŋ, deero doŋ sedeke ti doŋ suuniyo k'oogoro pây an di n' kiigirey. Duwo an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti n' baldfey.» ³² Isa y'an di ruute pataŋ, maŋ Piyer y'a y'irga siidí, y'a y'iise aapuđu. ³³ Aame geŋ Isa y'a-gime, edayí yi wolliyo sanalliyagí, wo y'a iise aapuđu Piyer, y'ede: «Kee Meeda siitandani t'a-t'ûune adda k'addá, ki leđfo dokki ti tuddó me! Elkisadá ti ere ki Raa soo ye, elkisadá ki doŋ tudde.»

Mummino daaniya k'Isa te

(Matiye 16.24-28; Lik 9.23-27)

³⁴ Saŋ maŋ Isa y'a wiike doŋ duuru ti sanalliyagí, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno maŋ, tuddí batum y'a ti kiigira, ki unto toŋ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane.» ³⁵ Injino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddí k'aggadí maŋ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddí kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa maŋ, y'a t'utta. ³⁶ A wede koduwatú moo me suldí duniya pay y'anni t'oone, wo tuddí y'a ti dagge me? ³⁷ Wo ki kotto wede geŋ tuddí zooyatú ooŋe, geŋ yi k'aane y'a ki t'ele munda y'a ki pelke tuddí ye! ³⁸ Aame wede y'isiyo sukuyagi a nuŋ wo a on-amó a daana doŋ ankeŋŋo, kane doŋ k'oldiko wo an ki seedu urzi Raa ye maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, aame n'etto ti daryika ere ki Meegó wo ti ere ki maaleekiyagi doŋ kamilen geŋ, nuŋ toŋ ni-d'isa sukuyagi kay a yoŋ me.»

9

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Doŋ ongoŋ ti diine kane doŋ ankeŋŋo eŋ an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa t'etto ti toogo baadaŋ gette.»

Ume k'eda k'Isa a-gime

(Matiye 17.1-9; Lik 9.28-36; 2 Piyer 1.17-18)

² Îde onniyo zoot k'ita maŋ, Isa y'a-wiike ti yode Piyer, Zak wo Zaŋ, y'an d'an d'ingile siidaŋ k'ekki mukkolo sohero. An iiney maŋ, a daanadaŋ geŋ miŋ tuddí a-gime sittú, ³ injino kallagí a t'ize tuwardí kar i ralita, adda siidfo pay ette wede a aane a-t'opile kallayí a t'ise tuware aa ki yode umbo. ⁴ A kaamiki, kane sanalliyagi ado geŋ an wolliyo bibiraw nebi Eli ti Muusa an rootiyto t'Isa. ⁵ Injino maŋ Piyer y'a t'ihina bizi, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, beehiye'ŋ kine in di lekke a enno! Ay un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.»

⁶ Piyer munda y'a roote yi ki suune ye, kono kane aduwan pay geŋ orgiso ti'ni ziida baadaŋ. ⁷ Maŋ i d'iido dondirso ti di'n ippe kane geŋ me, wo t'adda dondirso gette an d'illiga golla, t'ede: «Eŋ ulo nuuno ni y' giyye baadaŋ. Kun y'ollo!» ⁸ A kaamiki an di geldiso, wo de an wolliyo Isa siidí a sirpadaŋ me, wenda ti doolo umbo.

⁹ A deeguzan t'ekki mukkolo, Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munda wede kun wulle geŋ, a wenda soo toŋ kun rootey ye, bini baldiya ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ ti diine doŋ unto.»

¹⁰ Onamí an d'umbe, wo de an tondiso tuddaŋ, an'de: «Onamí geŋ miŋ i-kaza moo me: baldiya ti diine doŋ unto me?»

11 Saŋ maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde sey, an'de: «Ki moo me doŋ suuniyo k'oogoro an di rootiyo, an'de: "Ki poone i kimo Eli doo miŋ, saŋ Almasi Raa yi biire kollo" me*?» 12 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Derec, Eli geŋ y'a etto ki poone, wo suldi pay y'an okkima a urzizaŋ. Wo de kun suune ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, a tukki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a dabira baadaŋ, wo duwo an di n' kiigira†. 13 Wo kun ollo, n'un di rooto: Eli geŋ yoŋ y'iina wo duwo an i-d'ize ulsu aa addaŋ i dehu, geŋ a-t'iide a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode.»

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedí

(Matiye 17.14-21; Lik 9.37-43)

14 Aame Isa ti sanalliyagi ado an ti gime k'ume sanalliyagi doŋ an iili maŋ, an wollyio doŋ duuru baadaŋ an d'an t'ugiye. Ti diinayaŋ i d'ede doŋ suuniyo k'oogoro an niikiyto ti kane. 15 Kane doŋ duuru an wulle Isa maŋ, aame geŋ an d'iddira, an d'ukke tuddí an i t'isey toose. 16 Injino maŋ Isa y'a tunde sanalliyagi, y'ede: «A tukk'amo kun niikiyto ti kane me?»

17 Maŋ ti diine doŋ duuru i d'ede wedusu, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede dooyisadó, nuŋ n'a-d'iido ti ulo nuŋ i-d'ede siitan a eedí, bizí ti-t'ippe ki rootiyo umbo. 18 A ume tuuku siitan ti y'ambu maŋ, ti di-seddiyo a siido, bizí i-d'adfiya goopiyagi, yi d'aadumu sinaní, wo y'a d'unto seŋ. Nuŋ n'a tunde sanalliyagá kono an ti-limmi siitan gette, wo de kane an ki d'iine ye.»

19 Maŋ Isa y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kune doŋ kun ki

ziipe addugun a Raa ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nuŋ kun ki d'umbe ye! Geŋ n'a ombiŋa ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d'edi.» 20 Maŋ ulo an i-d'iido. Aame siitan gette ti wulle Isa maŋ, ulo geŋ t'a zidde siido yi tunkulso bizí goopiyagi. 21 Isa y'a tunde meek'ulo, y'ede: «Ulo t'ume muno i y'iise injino me?» Meega y'a ruute, y'ede: «I y'iise t'ume yoŋ neŋku. 22 Onniyo muno siitan gette ti-ti y' seddiyo adda k'uwwo ise adda k'ahu ki t'owwadí. Wo de aame kee k'aane maŋ, ki wollo sommagey, k'okki a dolladey!» 23 Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo, k'ede: "Kee k'aane maŋ" me? A wede i zaapu addí geŋ, suldi pay a Raa i-k'oone ye, y'aane.» 24 A kaamiki meek'ulo y'a idili, y'ede: «Nuŋ ni ziipe addó a kee, wo de k'a ni noogi kono nuŋ zaapu k'addó baata.»

25 Isa yi wollyio doŋ duuru i-dihimo tuddaŋ, injino maŋ yi di ruute a siitan gette ti golla zakidí, y'ede: «Koŋ siitan no, mi-ti'n isiyto duwo dunjiyagi wo m'an t'appiyta a bohanaŋ geŋ, m'ollo ni-di rooto, mi t'adfo ti tukk'ulo me, wo mi kima ye baa!» 26 Siitan t'a iise dollite, ulo t'a zidde siido yi-zehiso bar bar, wo t'a t'udde. Ulo geŋ lokiyok aa y'inda, injino doŋ baadaŋ a sirpa an di ruute, an'de: «Yoŋ y'inda.» 27 Wo de Isa yi ziida beezí, y'a y'iiziga, maŋ ulo y'a t'ihira.

28 Saŋ Isa y'a ahe boy maŋ, kane sanalliyagi an di y' tunde siidaŋ, an'de: «Wo de ki moo me siitan gette kaye ay ki d'iine lommatú ye me?» 29 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ita siitan ere kino ette, adfiyatú t'urzi tondiyo Raa danŋal.»

* **9:11** 9.11 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23. † **9:12** 9.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.3 wo Soom 22.1-18.

Ono k'Isa ki sirwe a urzi k'untadí ti baldiyadí

(Matiye 17.22-23; Lik 9.43-45)

³⁰ T'ume geŋ an d'ingile, an di doopida ti siido Galile. Isa yi ki dehu duwo an ki suune umayí ye, ³¹ kono yi dehu y'a dooye sanalliyagí. Injino y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an di n' t'eley a bey duwo. Kane an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti n' bald'ey ti diine doŋ unto me.» ³² Wo de kane sanalliyagi ita k'ono geŋ an ki'n zuune ye, wo ki tondiyadí an d'orgiso.

Wee wee goole a jiire me?

(Matiye 18.1-5; Lik 9.46-48)

³³ Isa ti sanalliyagi an d'iiney Kapernayim. Aame geŋ an t'iide adda boy, wo Isa y'anni tunde, y'ede: «De a urzi kun niikiyto a tukk'a moo?» ³⁴ Wo de kane an d'inda kuy, kono a urzi an niikito ti tuddaŋ an dehu an di suune, ti diinayaŋ miŋ wee wee goole a jiire me. ³⁵ Injino maŋ Isa y'a-guune, y'anni wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire wo y'an di ruute, y'ede: «Wede tuuku yi dehu y'a t'ise ki biza maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso wede k'ita ti doŋ pay, wo wede naabo a doŋ pay.»

³⁶ Maŋ Isa yi wiike ulo ŋeŋku, y'a y'ihira a diinayaŋ, y'a ti y'ziida beezí wo y'an di ruute, y'ede: ³⁷ «Wede tuuku yi seedu ulo aa yode eŋ bey sire a sundó maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ batum. Wo wede tuuku yi seedu nuuno maŋ, geŋ yi seedu nuuno daŋŋal ye, wo de aa yi seedu wede i n'igibo pây.»

Wee wee yoŋ ki kine me?

(Lik 9.49-50)

³⁸ Maŋ Zaŋ yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, kaye ay di wullo wede yi lommitte siitandani ti sundá, wo ay di dihe urzi k'ohirayí kono yoŋ ti kine ye.»

³⁹ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Kun y'ohira ye, kono wede y'aase suldi k'armika ti sundó, wo a kaamiki y'a-kime rootiyo ulsu a tukki nuŋ sey, i k'ise ye. ⁴⁰ Wede aduziŋ ye geŋ, yoŋ ki kine. ⁴¹ Derec injino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu ŋoyoyo a kulso daŋŋal, a wede soo ti diinaguŋ a suma ki nuŋ Almasi Raa yi biire maŋ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley geŋ, y'a yi t'ooney.»

Suldi doŋ i-t'eliyo wedusu adda k'old'iko

(Matiye 18.6-11; Lik 17.1-2)

⁴² «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'old'iko wede soo ti diine kane doŋ tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno maŋ, a wede injino geŋ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladí an ti y' sedde adda bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a daana Raa te. ⁴³ Aame de beezá y'a-da t'ettiyo k'adda k'old'iko maŋ, k'a-d'ekko mendí. Beehiye i jiire a kee, beezá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum bee miŋ, k'a lekke beydaŋ sirwaŋ wo k'a t'ettye k'adda k'uwwu ere i k'unto ye. [

⁴⁴ A ume geŋ duwo ge ruumiyo, ondirfagi ge d'ombo ki daayum i ki daŋgiya ye, wo uwwu t'oggiyo ki daayum.] ⁴⁵ Aame zindá t'a-da t'ettiyo k'adda k'old'iko maŋ, k'a t'oodo k'a seddo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee zindá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miŋ k'a lekke zoŋdaŋ sirwaŋ wo an ki ti seddey adda k'uwwu. [⁴⁶ A ume geŋ duwo ge ruumiyo, ondirfagi ge d'ombo ki daayum i ki daŋgiya ye, wo uwwu t'oggiyo ki daayum.] ⁴⁷ Wo aame de ersadá t'a-da t'ettiyo k'adda k'old'iko maŋ, k'a t'oodo mentú. Beehiye i jiire a kee t'ersadá soo wo ki t'ettye Moziko Raa, bee miŋ k'a lekke edayá sire wo an ki ti

sedd'ey adda k'uwwo. ⁴⁸ A ume geŋ duwo ge ruumiyo, ondirdagi ge d'ombo ki daayum i ki d'angiya ye, wo uwwo t'oggiyo ki daayum‡.

⁴⁹ Wede tuuku toŋ y'a t'oona dabar, wo tod' dabar gette aa uwwo t'a ki ti k'oodiba kamileŋ aa sumade. ⁵⁰ Kane sumade'ŋ munda wede beehiye, wo de aame sumade geŋ unŋsuwadaŋ i t'ize umbo maŋ, kaŋ mummino k'an ise unŋe sey me? Inŋkino maŋ kune toŋ kun lekko daayum unŋe aakede sumade, wo kun di lekko ti toose ti tuddugun me.»

10

*Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo
(Matiye 19.1-9; Lik 16.18)*

¹ Ti Kapernayim Isa y'a t'iiziga, y'a t'iide siido Ziide. Saŋ maŋ yi-ti diipida ti dar k'ooye Zurden ti nee. Doŋ baadaŋ an di-t'ugiye sey, wo y'an iise dooyiso aakede naabadí ere daayum yi d'isiyo.

² Aame geŋ i d'ede Pariziyen mi-ibi an a d'iide sirpa k'Isa kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'ono. Inŋkino an di y' tunde, an'de: «Oogiradiŋ t'ele ko urzi a kule y'a-peere eddí te?» ³ Isa onamaŋ y'an ti'n gime ti ton-diyo, y'ede: «Oogoro ere Muusa y'un ele wee te?» ⁴ Kane an di ruute, an'de: «Ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddí maŋ, yi di dekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú wo y'a ti t'igibe*.»

⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un riije urzi k'oogoro geŋ kono a eego zakidi ere un d'ede gettiyo. ⁶ Wo de ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe suldi pay geŋ, y'ikkima aŋ kule t'ere. ⁷ Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedi, y'a di

ketta biŋ ti eddí. ⁸ Wo kane sire geŋ an t'isa tudde soo†.» Inŋkino maŋ kane geŋ sire ye baa, an t'ize tudde soo. ⁹ Geŋ inŋkino munda wede Raa y'a ti gitte geŋ, wede tudde yi ki t'eeze ye.»

¹⁰ Isa ti sanalliyagi an aahe boy. An iide'ŋ sanalliyagi an di y' tunde sey a urzi peeriyo geŋ me. ¹¹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki peeriyo k'erewo ulu, wo eddí yi ti biira wo yi ziida erewo ti doolo maŋ, yoŋ geŋ yi t'ize oldiko a daana k'eddi ere ki poone, kono Raa yi yi wolloyo yoŋ wede i moone t'ere bakadi. ¹² Wo erewo toŋ inŋkino, aame kulatu ti y'iila wo ti ziida kule ti doolo maŋ, tode gette Raa yi ti wolloyo ere ti moone ti kule bakatu.»

Isa ti inŋni sunni

(Matiye 19.13-15; Lik 18.15-17)

¹³ Duwo an i di ziko inŋni sunni a Isa kono y'an di zaape beezi a eedaŋ, miŋ kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n eddisito duwo geŋ me. ¹⁴ Isa yi wulle inŋkino maŋ yi-ti gulkuwe, y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kun oolo inŋni eŋ an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki doŋ i deeyiso aa kane kino. ¹⁵ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Wede tuuku Moziko Raa yi ki ti seedu aa yi seedu ulu neŋku ye maŋ, yi ki t'etta ye.» ¹⁶ Inŋkino maŋ ulo soŋ yi di y'ambu, yi di zaapu beezi ki beeko a eedi eedi.

Wede laale ti Isa

(Matiye 19.16-30; Lik 18.18-30)

¹⁷ Isa yi t'iiziga y'engile maŋ, i d'ede wedusu y'a ukko ki tuddi, y'a dikke a daanadi wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye, n'aase moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁸ Isa yi di ruute,

‡ 9:48 9.48 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.24. * 10:4 10.4 Kun wollo adda mattup ki

Deeterenom 24.1. † 10:8 10.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27; 2.24; 5.2.

y'ede: «Ki moo me ki rootiyo nuṅ wede beehiye me? Beehiye Raa soo daṅṅal, wenda ti doolo umbo. ¹⁹ Kee urziyagi k'oogoro ki'ni su-une doṅ an'de: Ki tówwo wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a d'aana booro ulu, ombo bize ti suma d'uwu ulu, wo ki elo suma a meegá ti meedá†.»

²⁰ Maṅ wede geṅ yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyisadey, kane geṅ pay ni'ni seedu t'ume nuṅ obulsu to.» ²¹ Wede geṅ Isa yi di woliyo tebeṅ wo y'a yi giyye, maṅ yi di ruute, y'ede: «Kee a ki biite munda soo: k'odo, suldi doṅ a-d'ede'ṅ ki t'owiltoy pay wo soṅko k'an d'eloy a doṅ an k'ede munda ye, inṅino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. Saṅ k'a t'edi wo k'a ni daana.» ²² Aame wede geṅ y'illiga ono geṅṅo maṅ, ume k'edayí a t'ize zimolo wo y'a t'ize sommagi don-don, kono yoṅ maaladí baadaṅ, saṅ y'a inṅile.

²³ Isa y'a wulle sanalliyagi doṅ i ti y' d'uule, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto ooṅe baadaṅ a doṅ maala an t'etey adda Moziko Raa te!» ²⁴ A onamí geṅ kane sanalliyagi an ziiḍa giggeraṅ. Wo de Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Inṅi ki nuṅ, ki kotto ooṅe baadaṅ k'ettiyo k'adda Moziko Raa te!» ²⁵ Ooṅe a zinjzo ti-t'adde ti buldo rippile me, wo geṅ ooṅe baadaṅ a ceere sey a wede laale yi-t'etey a Moziko Raa te.»

²⁶ Maṅ kane sanalliyagi an ziiḍa giggeraṅ a jüre sey, an di rootiyo tuddaṅ, an'de: «Inṅino maṅ, geṅ a utta wee wee?» ²⁷ Isa yi di'n woliyo yerere adda k'edayan wo y'an di ruute, y'ede: «Munda eṅ d'uwu an k'aane ye, wo de Raa

y'aane, kono a Raa suldi pay i-k'ooṅe ye.»

²⁸ Maṅ Piyer yi di ruute Isa, y'ede: «Anṅeṅ k'ollo, kaye'ṅ suldzey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee.» ²⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inṅino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila boozí, ise zembadí kuuli erayi, meegí ti meedí, inṅizí wo dombizí kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa maṅ, ³⁰ a lekkiyo ere anṅeṅṅo ette kane geṅ y'anni t'oona taṅ baadaṅ a ceera boydi, ise zamba kuuli erayi, maawi erayi, inṅi, dombi, wo ti dabar ere t'urzi doṅ k'olmidayí. Wo saṅ maṅ adda duniya ere ki d'aana, y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum. ³¹ Doṅ baadaṅ anṅeṅṅo kane ki biza, saṅ an t'isa doṅ k'ita, wo doṅ anṅeṅṅo kane k'ita, saṅ an t'isa doṅ ki biza.»

Ono k'Isa doṅ k'aduwe a urzi k'untadí ti baldiyadí

(Matiye 20.17-19; Lik 18.31-34)

³² Isa ti sanalliyagi an ti kili Zeruzalem, yo Isa y'an t'uugume. Kane sanalliyagi undaṅ a t'udde, wo doṅ i'ni daaniya toṅ orgiso t'anni ziiḍa. Maṅ Isa sanalliyagi koomat makumu sire geṅ y'an irga sey ki sirpadí, wo y'an d'iise rootiyo a munda wede saṅ i aaney, y'ede: ³³ «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, an di n' t'eloy a bey deero doṅ seḍeke ti doṅ suuniyo k'oogoro. Kane geṅ t'urzi k'onamaṅ nuṅ booro t'a ni seḍey ki tówwo, wo an di n' t'eloy a bey doṅ Yawudiyagi ye. ³⁴ Kane geṅ an di n' t'okkey maade, an pid'ditey lee a tuddó, an di n' gorpipay ti marpa wo an aa di n' t'idey. Wo onniyo sire k'aduwe maṅ, Raa y'a ti n' baldiy.»

† 10:19 10.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12-16 wo Deeterenom 5.16-20.

*Tondiyo ki Zak ti Zan**(Matiye 20.20-28; Lik 22.25-27)*

³⁵ Saŋ maŋ Zak ti Zan, inŋi Zebede, an a d'iide k'ume k'Isa wo an di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kaye ay dehu k'ay t'ise munda wede ay ki tonda.»

³⁶ Maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun dehu n'un d'ise moo me?» ³⁷ Kane an i di ruute an'de: «Ay dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki t'iida daryikadá maŋ, kaye'ŋ k'ay ti'n zappey soŋ a ammidadá, soŋ a geeladá.» ³⁸ Wo de Isa y'an di ruute, y'ede: «Munda wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun aana kun sifa ko kop ki dabar wede nuŋ ni sobo me? Wo kun aana kun suyya batem ki dabar ere nuŋ ni suyiso ko?» ³⁹ Maŋ an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, kop ki dabar wede nuŋ ni sobo geŋ kun sifa, wo suyiso batem ki dabar ere ni suyiso gette kun suyya. ⁴⁰ Wo de ki ume konso wede a ammidadó soŋ a geeladó geŋ, urzi yoŋ a bey nuuno ye, ume geŋ yoŋ ki kane doŋ Raa y'an ikkima.»

⁴¹ Aame kane sanalliyagi doŋ koomat geŋ an illiga maŋ, an d'iise kulkuwo ti Zak wo Zan. ⁴² Maŋ Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi geŋ pay ki daanadí, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun suune, kane duwo an'ni wolliyo mozagi siidiyagi pay geŋ an d'ombo t'ekki doŋzan ti toogo, wo kane doŋ deero an d'ombo t'ekki doŋzan t'urzi dokkiyo ere an d'ede. ⁴³ Wo geŋ a diinaguŋ i dehu inŋino a k'ise ye. Ki too maŋ, wede tuuku yi dehu y'a t'ise goole ti diinaguŋ maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso wede naabaguŋ, ⁴⁴ wo wede tuuku ti diinaguŋ yi dehu y'a t'ise ki biza maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso bule ki kune pay. ⁴⁵ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iido'ŋ kono duwo

an o-ki naabe ye, wo de n'iido'ŋ n'an di naabe duwo wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'adde doŋ baadan t'adda k'oldikadan.»

*Eliyo beeko ki wede koosiyo sundi Bartime**(Matiye 20.29-34; Lik 18.35-43)*

⁴⁶ Saŋ maŋ Isa ti sanalliyagi an d'iiney geeger Zeriko. A addiyadan ti geeger gettiyo geŋ doŋ duuru baadan an di'n daaniya, an d'uuney wede koosiyo konso a biza k'urzi, yi d'ahultu. Wede geŋ sundi Bartime, ulo Time. ⁴⁷ Aame y'illiga engilso geŋ Isa wede ti geeger Nazaret maŋ, y'a iise d'ollite, y'ede: «Isa kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuŋ!» ⁴⁸ Doŋ baadan an di y'edf'isito kono y'a anniga, wo de yoŋ y'a d'olle i ceeriyo ki ceeriyo, yi d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuŋ, k'iso adde koduwo a nuŋ!»

⁴⁹ Isa y'a t'ihira, wo y'a ruute, y'ede: «Kun o yi waaki.» Maŋ koosiyo an di y' wiiko, an'de: «K'omboŋ, ki t'oozigi. Isa yi ki waaku!» ⁵⁰ Inŋino maŋ kallayí y'a zidde, perek y'a t'iiziga, y'a iide k'ume k'Isa. ⁵¹ Maŋ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?» Yo koosiyo geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyisadey, ni dehu edayó a-t'ihina.» ⁵² Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kono kee ki ziipe addá a nuuno geŋ, k'utte k'aaho.» A kaamiki, edayá a t'ihina yi wolliyo, wo y'a diine Isa, an di sooru soo.

11*Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem**(Matiye 21.1-11; Lik 19.28-40; Zan 12.12-16)*

¹ Isa ti sanalliyagi an iiney goppon ki Zeruzalem, a sirpa

k'illiyagi sundan Betpaze wo Betani, wo a sirpa makkolo k'Inda k'Olibiye. A ume geŋ yi d'igibe doŋ sire ti diine sanalliyagi,² wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a daanagun gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t'ooney ulo buuru kettiyo, wenda kan soo ton yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkidi.³ Aame wenda y'un ruutey, y'iisey: «Kun isiyo in'kino'ŋ moo me?» man, kun d'eesoy: «Buuru en i dehu Galmeega, wo san y'un di y' kimo kaamiki.»

⁴ In'kino man an d'ingile. An iide'ŋ an d'uuney ulo buuru kettiyo ti paate a biza k'urzi, a biza bumbu soo in'kino, man an t'iize.⁵ Doŋ miibi i lekkiyo a ume geŋ an di'n wulle, man an di'n tunde, an'de: «Kun isiyo moo me? De ki moo me kun t'eeziyo ulo buuru en me?»⁶ Man kane sanalliyagi an an di'n gime onaman aa doŋ Isa y'an ruuto. In'kino man an di'n iili, an d'ingile.

⁷ Ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti gikkite kallagan doŋ deero a dar k'ulo buuru wo Isa y'a-ti gili eego*.⁸ Doŋ baadan kallagan doŋ deero an di gikkite a urzi, doŋ ongon an dimbo puutagi k'inda ti balda, an di gikkite a urzi† kay.⁹ Kane duwo doŋ i sooru ki daana ti doŋ i daaniya geŋ, pay kan soo an di dollite, an d'eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti koon a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa!»¹⁰ Beeko Raa ti koon a moziko ere ettiyo, moziko ere i t'eesa ti meegin Dawut ette. Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

¹¹ Man Isa y'a iiney Zeruzalem, yi-t'iide booro Boy Raa. Y'a wullite suldi doŋ adda pay, wo ume y'ize baa peedo t'ette k'ooriyo,

kesiko ti sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, an d'ingile ki Betani.

Duud'iyoy k'undumu sundi pigiyey (Matiye 21.18-19)

¹² Soggo Isa ti sanalliyagi an t'udde ti Betani man, aame geŋ mosogo t'a yi ziida.¹³ Ti dokki geŋ yi wulle undumu sundi pigiyey i-d'ede puutagi dogibok, man y'a zikke kabban y'elkiyo yi-t'ooney in'ni, wo de y'iide'ŋ in'ni umbo, yi d'uuney puutagi danjal kono umayi ki ehiyo i k'iina ye botto.¹⁴ In'kino man Isa yi di ruute a undumu geŋ, y'ede: «Ti anki, wenda soo ton yi ki dekka ula y'a ki t'ooma ye baa!» Wo kane sanalliyagi an d'illiga.

Lomme doŋ suuk t'adda booro Boy Raa

(Matiye 21.10-17; Lik 19.45-48; Zaŋ 2.13-16)

¹⁵ San an di gimo sey ki Zeruzalem, man Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, y'a iise lommite kane doŋ isiyo suuk ti doŋ k'owilte pay a ume geŋno. Y'an di gippirde taabulyagi ki doŋ pelkiyto sonko ere ettiyo ti siidiyagi doolo wo ti kaakidagi doŋ k'owilte deere.¹⁶ Wo a doŋ pay y'an di tuuge ki sokiyo suldi k'adda booro Boy Raa me.¹⁷ Man y'an iise dooyiso, y'ede: «Kun ollo, ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Boozó en an di y' waaka boy wede ki tondiyo Raa ki ita duwo pay‡.» Wo de kune, kun di y'ize urmi k'ombide doŋ k'oogire§!»

¹⁸ Kane deero doŋ sedefe ti doŋ suuniyo k'oogoro an illiga in'kino man, an dehuu urzi ki towwadi. Wo an isiyo in'kino kono an orgiso, kono doŋ duuru dooyisadi ti'ni

* **11:7** 11.7 Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9. † **11:8** 11.8 An di dambu puutagi k'inda ti balda, an di kakkisa a urzi kono buuru t'a ozire t'eego. ‡ **11:17** 11.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. § **11:17** 11.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

ziida. ¹⁹ A lohe peefo t'a t'iire man, Isa ti sanalliyagi an t'udde t'adda geeger me.

Ono k'Isa a tukk'undumu sundi pigiyi i biiha

(Matiye 21.20-22)

²⁰ Soggo ti soohe an Isa an addiya tin genno, man an wolliyo pigiyi wede Isa yi duude gen i biiha ti sondayzi pay. ²¹ Piyer gen y'a ilke a munda wede ize, man yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, ki wollo pigiyi wede ki duude i biiha.» ²² Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun zaapo addugun a Raa. ²³ Derec injkino wo n'un di rooto: Wede'n y'aane yi di roote a tokomo ette, y'a t'eese: "T'umayi en mi t'oozo, mi t'ooro adda bar", daa niikiyo addi, wo de yi zaapu addi munda wede yi ruute gen i t'isa man, gen Raa yi di t'ela. ²⁴ Kono kamo n'un di rooto: Suldi don pay kun tondiyo Raa gen, kun zaapu addugun a yode kun uune baa, wo kane gen y'un di'n t'ela. ²⁵ Wo aame kun t'ihira tondiyo Raa* wo un d'ede ono ti wenda man, kun i t'iso tambobino, kono Meegugun Raa a kandaane ton y'un t'isa tambobino kay a munda wede kun a ti doopide me. [²⁶ Wo de aame a don a ti doopide a onamgun gen tambobino kun an k'isiyo ye man, Meegugun Raa a kandaane ton y'un k'isa ye kay tambobino a munda wede kun a ti doopide me.]»

T'urzi k'aaye Isa yi naabiya me?

(Matiye 21.23-27; Lik 20.1-8)

²⁷ San man an di-gimo ki Zeruzalem. Koore Isa yi t'iide yi sooru adda booro Boy Raa gen, kane deero don sedefe, don suuniyo k'oogoro wo ti don

i dokkiyo Yawudiyagi an d'iido k'ume yode. ²⁸ Injino man an di y' tunde, an'de: «Kee k'isiyo suldi en t'urzi k'aaye? Wo a ele wee wee urzi k'isiyo suldi en me?» ²⁹ Man Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nun n'un di'n tondo a munda soo danjal. Onamo kun o-ti'n kami, wo nun ton n'un ti y' kiza urzi wede ni d'isiyo suldi en me. ³⁰ Aame Zan duwo y'anni zuyye batem gen, urzi iido ti Raa kunun, ti duwo ko? Onamo kun o ti'n kami.» ³¹ Man an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'n t'urzi Raa" man, yon y'a roota: "Injino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zan ye me?" ³² Wo aame in ruuta: "Iido'n t'urzi duwo ..." man? An rootiyo injkino kono an d'ede orgiso a don duuru, kono kane pay gen an elkiyo'n ki kotto Zan yon nebi.» ³³ Injino man Isa onami an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye.» Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Nun ton man n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyo suldi en me.»

12

Ono ombide a tukki don naabo doome don ulpi

(Matiye 21.33-46; Lik 20.9-19)

¹ San man Isa y'an d'iise rootiyo t'ono ombide a deero Yawudiyagi, y'ede: «I d'ede wedusu injkino yi d'iite doome k'inda sundan bin. Doome gen y'a ti y' duule ti waaya mongali, y'a d'ittiba soole ki nayyu k'inni k'inda bin genno, y'a d'ippe boy sohuru ki bofdiyo*. Man doome gen y'an d'ele duwo an di naabe san yon aggadi y'a t'amba, wo yon tuddi y'a ingile torguwo. ² Aame onniyo ki raku t'iina man, y'a igibe wede naabadi soo ki tukki

* **11:25** 11.25 Kun t'ihira tondiyo Raa: Di kane Yawudiyagi gen an tondiyo Raa daayum kan ohire. * **12:1** 12.1 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 5.1-2.

ɗon naabo doome geɗɗo, kono an i di t'elo aggadí ere k'inni k'inda biɗ an rikke te. ³ Aame y'iiney man, kane an di y' ziifda, an di y' gusse wo an aa di y'igibe beezí guguba. ⁴ Wede doome'ŋ y'an d'igibe wede naabadí ti doolo, wo yode geɗɗo toŋ an di y' tiiza a eedí, an a-ti y' gildite. ⁵ Yi d'igibe k'aduwe sey, yode geŋ an di y'iide. Saŋ wede doome ɗon naabadí baadan y'ikkipe k'ita toŋ ɗon naabo doome an di'n gussite, wo ɗon ongoŋ an di'n iidite. ⁶ K'ita man i guute miŋ ulo geyyisadí, y'an ti y'igibe wo y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "Yoŋ eŋ ulo k'addó, an i d'ottiley." ⁷ Wo ɗe kane ɗon naabo doome an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: "Enno ulo wede doome i oopa me! In y'odo kono doome eŋ in d'ooapa a kine." ⁸ Man ulo geŋ an di y' ziifda, an di y'iide wo nuune an t'umbe an di zidfo dokki ti doome me.»

⁹ Man Isa y'a ruute, y'ede: «Wo aŋken wede doome y'aasa mummino? Yoŋ y'a etto, ɗon naabo doome y'a ti'n t'ida, wo doome k'inda biɗ y'an t'ela a ɗon naabo doolo, saŋ aggadí y'a t'amba. ¹⁰ Ki kotto kune kun gire ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Mokkolo ere ɗon k'oozige boy an di zidde mentú gette,

tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiiere k'oozige boy te.

¹¹ Munda geŋ iido ti Galmeeega Raa, wo a kine in di wollyo'ŋ munda geŋ i jiiere eego†.»

¹² Kane deero Yawudiyagi an di zuune kereŋ, Isa yi rootiyto ono ombide geŋ ti kane me. Inkino man an di dihe urzi an di y' seeda,

wo ɗe an d'urgide a ɗon duuru. Man an di y'iili, an d'ingile.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romen

(Matiye 22.15-22; Lik 20.20-26)

¹³ Saŋ man deero Yawudiyagi an d'igibe ɗon miibi ti diine Pariziyen ti ɗon a ita k'Erod k'ume k'Isa, kono an i t'ekka ikka t'urzi k'onamí. ¹⁴ An iido man, an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune kee ki rootiyto ono ɗon ɗerec, ki k'orgiso eda ɗuwo ye, ki'ni wollyo ɗuwo geŋ pay kaŋ soo, wo ki dooyiso urzi Raa t'ono ɗon ɗerec. Aŋken a urzi k'oogiradiŋ miŋ jibaaye a mozigo goole ki Romen geŋ k'eliyo kunuŋ, k'eliyo ye ko? In t'ele kunuŋ, ulu ko?» ¹⁵ Wo Isa y'a zuune kane bizaŋ sire sire, in'kino man y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun o d'ekkiyo ikka me? Kun o k'eele tamma soo, n'a ki wolle ɗo.» ¹⁶ Man an i-d'eele tamma soo, wo Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ki mozigo goole ki Romen.» ¹⁷ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Inkino man munda wede ki mozigo goole ki Romen yoŋ ki yode kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yoŋ ki yode, kun i y'elo.» Aame an illiga ono geɗɗo man, an ziifda giggiraŋ kono yode geŋ me.

Tondiyo a urzi baldiya

(Matiye 22.23-33; Lik 20.27-38)

¹⁸ Doŋ miibi ti diine ɗon an'ni waaku sudaŋ Saduseyeŋ geŋ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyeŋ an rootiyto, ɗon i t'inda an ki ti balda ye. Inkino Isa an di y' tunde, an'de: ¹⁹ «Wede dooyisadey, Muusa yi riŋe ti kaaga adda mattup k'oogoro munda wede in d'ise me, y'ede: "Aame wede y'inda wo yi iili erewo daa

† 12:11 12.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23. ‡ 12:19 12.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6.

magiṇe maṇ, mandaayawa gette leemadī y'a ti seeda kono an t'ehe inṇi a suma ki wede inda geṇṇo†.”
 20 Inṇino aakede i-d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone geṇ y'a ziida erewo wo y'a inda daa magiṇe. 21 Mandaayawa gette leema wede ki sirwe y'a ti ziida, wo yode toṇ y'a inda daa magiṇe kay, wede k'aduwe toṇ inṇino. 22 Kane zemba sarat geṇ an ti duude pay, wo wede tuuku yi-t'oone magiṇe umbo. Aame kane sarat geṇ pay an t'inda maṇ, tode erewo gettiyo toṇ t'aa d'inda. 23 Inṇino maṇ a onniyo ere doṇ i t'inda an ti balda geṇ, ti diine kane zemba geṇ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat pay geṇ miṇ kulutú me?»

24 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune kun ti digge a elkiyaguṇ, kono ki kotto kun ki'n suune ye ita k'ono doṇ an riṇe ti kaaga adda mattup ki Raa, ise toogo Raa toṇ maṇ. 25 Derec, a onniyo ere doṇ i t'inda an ti balda geṇ, kuuli ti erayi an ki sedda tud-daṇ ye baa, wo de an di lekkey daa seddu aa maaleekiyagi a kandaane. 26 Wo a urzi baldiya ki doṇ i t'inda geṇ, ki kotto kun gire adda mattup ki Muusa ono doṇ Raa yi-ruute t'adda beyga k'undumu oggiyo uwo dala dala geṇ, y'ede: “Nuṇ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup§.”» 27 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geṇ yoṇ Raa ki doṇ unto ye, yoṇ Raa ki doṇ zeere. Geṇ ki kotto kun ti digge a elkiyaguṇ gette.»

Urzi k'oogoro wede goole a jiire
(Matiye 22.34-40; Lik 10.25-28;
20.39-40)

28 I d'ede wede suuniyo k'oogoro soo inṇino, yi'n ollige Isa

an niikiyto ti Saduseyṇ me. Wo y'illiga Isa y'anni gime onamaṇ derec maṇ, y'a d'iide sirpadī wo y'a yi tunde, y'ede: «T'adda diine k'urziyagi k'oogoro pay ki Muusa geṇ, urzi k'oogoro wede goole a jiire tuuku me?»

29 Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Urzi k'oogoro wede a jiire eṇṇo: “Kun ollo doṇ k'Izirayel no, Galmeega Raaziṇ, yoṇ Galmeega soo daṇṇal. 30 Ki geyyo Galmeega Raazá ti addá pay, ti undá pay, ti elkiyadá pay wo ti toogadá pay*.”» 31 Wo wede ki sirwe eṇṇo: “Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.” Urzi k'oogoro wede a ceera kane sire eṇ umbo ti doolo me.»

32 Wede suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa, y'ede: «Geṇ beehiye wede dooyisadey, onamá ki ruute geṇ derec. Galmeega Raa yoṇ soo daṇṇal, Raa ti doolo umbo daa yode me‡. 33 Wede geṇ y'a geyye Raa ti addí pay, ti elkiyadí pay wo ti toogadí pay, wo y'a geyye bakadí aa yi geyyiso tuddí batum. Wede iza inṇino maṇ, geṇ i jiire sedeke ere an oggiyo a ume sedeke, wo i jiire sedeke ere an isiyo ki seydi pay§.»

34 Isa y'illiga ono wedusu yi'ni ruute geṇ derec maṇ, yi di ruute, y'ede: «Kee dokki ye ti Moziko Raa te.» Wo t'ume geṇ an d'urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

Almasi ti Dawut
(Matiye 22.41-46; Lik 20.41-44)

35 Isa yi dooyiso duwo adda booro Boy Raa, aame geṇ y'an di ruute, y'ede: «De mummino kane doṇ suuniyo k'oogoro an di rootiyo Almasi Raa yi biire, y'addo ti biza bumbu Dawut me?»

§ 12:26 12.26 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.2,6. * 12:30 12.30 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4-5. † 12:31 12.31 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. ‡ 12:32 12.32 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.35. § 12:33 12.33 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

³⁶ Wo yode Dawut batum y'a ruute ti kaaga t'urzi k'Unde Kamilen, y'ede:

“Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:

K'edi ki-koonaa ammidadó kino, bini d'oj k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti d'andí zondá*.”

³⁷ Kun ollige, yode Dawut batum yi yi waaku Almasi “Galmeega”. De geñ mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut d'anjál me?» Aame geñ d'oj duuru baadan an di y'ollige ti ulbe unse.

Ondirso a duwo a tukki d'oj suuniyo k'oogoro

(Matiye 23.1-12; Lik 20.45-47)

³⁸ Isa a dooyisadí gette y'an di ruute a duwo, y'ede: «Kun koonaa mentikagi ti d'oj suuniyo k'oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero a arga boy, wo a bere d'oj duuru an dehu duwo an an di'n t'eesite ti ottilso. ³⁹ Adda boyd'í d'oj in di dooyiso, an dehu an koone a ume wede suma, wo adda tarnaapagi a ume k'ombo ton, an dehu an koone a ume wede suma pây. ⁴⁰ Kane geñ bey mandaydayi an t'ombo pay, wo soñ an eesiyo tondiyo Raa mañ ki noko nokot kono duwo an di'n wolle. Kono k'injino geñ booradan t'a kooney wehini a ceerey.»

Mandaayawa i-k'ede munda ye
(Lik 21.1-4)

⁴¹ Sañ mañ Isa y'a-guune edayí k'ume sandup ere duwo an d'eliyo soñko adda booro Boy Raa, yi wolliyo mummino duwo an obe soñko me. D'oj bey geñ an d'obe soñko baadan. ⁴² Wo i d'ede mandaayawa t'a iina, k'umbatú ti d'ibi soñko sunni sunni sire. ⁴³ Injino mañ Isa y'a wiike sanalliyagí wo y'an di ruute,

y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede munda ye ette, tod' t'ele a jiiere ti kane d'oj pay ongo eliyo soñko adda sandup gettiyo. ⁴⁴ Derec, kane d'oj doolo pay geñ an ele t'adda soñko ere an uupe oopiyo, wo de tod'te k'umbatú'ñ t'a d'ele pay soñko ere ii guute ki lekkiyatú te.»

13

Ono a urzi ruugiyo Boy Raa
(Matiye 24.1-3; Lik 21.5-7)

¹ Sañ mañ Isa yi t'udde t'adda booro Boy Raa, aame geñ wede soo ti diine sanalliyagí yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, ki wollo majjaanika mongali ti oozige boy enno do!» ² Isa yi di ruute, y'ede: «Derec, ki wolliyo boy an t'iiziga majjaane en, mokkolo soo ton t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere baadan

³ Isa y'a injile k'ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye, y'a guune edayí k'ume Boy Raa. Aame geñ sanalliyagí Piyer, Zak, Zañ wo Andire, kane siidan ti yode d'anjál an di y' tunde, an'de: ⁴ «Kee k'ay ki ti rooti doo, suld'í geñ an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza onniyo kino suld'í pay geñ an aana me?»

⁵ Injino mañ Isa y'an d'iise rootiyto, y'ede: «Kun koonaa mentikagi, wenda soo ton y'un ti'n dagga ye. ⁶ I d'etto d'oj baadan an t'ambo sundó, wede tuuku ton y'a t'eesa: “Nuñ Almasi Raa yi biire!”», wo kane geñ an di dagga duwo baadan. ⁷ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'arka dokki. Aame geñ kun addira ye. I dehu suld'í geñ an d'aane, wo aame geñ a ki t'isa d'angiya duniya ye botto. ⁸ D'oj siido soo ti siido soo te

* 12:36 12.36 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

an deyya ti tuddan, don mozigo soo ti mozigo soo me an deyya ti tuddan kay. I d'isa nonjirso siido adda siidiyagi baadan, wo i d'isa mosogo pay. Wo kane sulfi gen aakede kakkisa ere ki poone k'erewo addutu i t'umbe k'ehiyo.

⁹ Kun koono mentikagi a urzi lekkiyagun, kono duwo an un ti'n sedda an un di'n t'etta k'ume don booro, wo an un di'n gorpipa ti marpa adda boydi don in di dooyiso. An un di'n t'etta daana don deero siido wo daana mozagi, kono kune donzo. Aame gen a daanadan kun t'oono urzi kun di roota a sulfi don kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno gen me. ¹⁰ Ki poone onniyo gette t'a aana gen, i dehu Rabila Majjaanawa an an ti kizite a ita duwo pay. ¹¹ Wo aame an un ti'n zidfa kono an un di'n t'ette k'ume don booro man, ulbugun un t'ooda ki poone ye a munda wede kun di rootey me. A ume gen min Raa y'un t'eley ono don kun di rootey. Injino man aame kun rootey gen, ono ettey ti suuniyo kune ye, wo de ettey t'Unde Kamile. ¹² Leema y'an di y' t'ela leemadi a bey duwo ki towwadi, wo meege ton injino kay a innizi me. Inni an di kima adu ki maawan, an deha urzi duwo an di sedda maawan ki towwadan*. ¹³ Kune don duniya pay an un di'n olmida kono kun umbe a sundo, wo de wede y'a ziida zakidi a urzizo bini dangu man, yode gen Raa y'a y'utta.

Onniyagi don etto ki dabar baadan

(Matiye 24.15-25; Lik 21.20-24; 17.23; 21.8)

¹⁴ Kune kun di wolla munda wede ulsu k'a y'azzira wo yi

lattiya, yode gen an ti y' za-apa adda Boy Raa a ume i ki dehu k'ettiyo ye†. Wede i gariya ono en eedi ti'ni soodo beehiye. Aame gen kane don adda siido Ziide an t'ombo k'ekki mongali. ¹⁵ Wede y'a ti gili yi-guune t'ekki dangayadi‡ man, yon gen yi-deega, y'etta ambu munda adda dangay ye, yi t'ombo. ¹⁶ Wo wede yon adda doome man, yi t'ombo, yi kima boy ambo kallayi wede goole ye. ¹⁷ A onniyagi gen aasa dabar baadan a kane erayi don mahuwagi ti don innizan an oodiyo! ¹⁸ Kun tondo Raa kono sulfi gen a k'aana a ume reele ye. ¹⁹ Derec, a onniyagi gen dabar t'aasa onne baadan. T'ume Raa y'ikkima duniya bini ankenno, dabar injino i k'ize ye, wo ki daana ton i k'isa ye§. ²⁰ Aame onniyagi don ki dabar gen Galmeega Raa y'a ki'n ihira goppon ye man, wede tudde soo ton umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniyagi gen y'an ohira goppon kono don yi biire ki yode.

²¹ Injino man aame wenda y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yon a enno!" ise "Yon a ummey!" man, kune onami kun amba ye. ²² Ni rootiyo injino kono i d'adfa don an ti t'isa tuddan aa Almasi Raa yi biire, wo ti don an ti t'isa tuddan aa nebiyagi. Kane gen an d'isa sulfi k'armika ti sulfi don i ceeriyo eego, aame urzi ede man kane an di daggaduwo don Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana ye. ²³ Kun koono mentikagi, sulfi pay en n'un ti'n ruute ki poone an d'aana.»

Kama ki yo wede an y'ehe aa

* **13:12** 13.12 Kun wollo adda mattup ki Mise 7.6. † **13:14** 13.14 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 9.27; 11.31; 12.11. ‡ **13:15** 13.15 Yi-guune t'ekki dangay: I-kaza a siido k'Izirayel gen duwo dangaydayzan gen awhizan patal kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadan. § **13:19** 13.19 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.1.

ulo wede

(*Matiye 24.29-31; Lik 21.25-28*)

²⁴ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniytagi donj ki dabar geŋ an t'ingila lewwet maŋ, i d'aana onniytagi donj peedo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye, ²⁵ moldali an sildita ti kandaane, wo suldi donj an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga*. ²⁶ Aame geŋ duwo an di n' wolla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, ni kama ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika†. ²⁷ Wo n'a t'igiba maaleekiyagi k'adda siidfiyagi donj a duniya itatu pife, an di t'ogiya donj ni biire‡.»

Ono ombide a tukki tormo
(*Matiye 24.32-36; Lik 21.29-33*)

²⁸ «Kun wollo wo kun elko a ono ombide donj a tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo od'dize wo puutagutu eesiyo roofiyo maŋ, geŋ kune kun suune adda k'addugun kizini yonj gopponj. ²⁹ Geŋ injino kay, kune tonj kun wulla suldi geŋ an iina maŋ, kun suuno kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ tod'te gopponj, aakede nuŋ a biza bumbugunj. ³⁰ Derec injino wo n'un di rooto: Donj ankenno eŋ an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay geŋ an d'aana me. ³¹ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamó an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

Raa siidi i ti suune onniyo te

³² «Wo suldi geŋ an aana a onniyo tuuku koo, a peedo ere tuuku koo maŋ, i suune yode Meega Raa siidi. Wenda doolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa tonj maŋ. ³³ Kun koona mentikagi, kun lekko zeere, kono onniyo gette kun ki ti suune ye.

³⁴ Suldi geŋ i deeyiso aa wede yi t'ette torguwo. Attidi boozí y'an d'iili a bey donj naabadí, a wede tuuku tonj yi d'eele naabo sittú sittú, wo a wede boohiyo biza bumbú yi ruute, y'ede: «K'ollo, ki lekko zeere!» ³⁵ Injino kun lekko zeere, kono wede boy yi kimo a peedo ere tuuku kun ki suuna ye: y'aana a lohe koo, diddo koo, uzu y'òola koo, ti soohe koo maŋ. ³⁶ Aame yi kimo a onniyo ere kun ki ti suune ye maŋ, y'un gi di'n t'oona kun udige ye. ³⁷ Ono donj n'un rootiyo eŋ, ni rootiyo a duwo pay: Kun lekko zeere!»

14

Dehutu k'urzi ki tôwwó k'Isa
(*Matiye 26.1-5; Lik 22.1-2; Zanj 11.47,49,53*)

¹ A guute onniyo sire maŋ tar-naape Pak ki Yawudiyagi wo tar-naape wede an d'ombó mappa daa k'orme* geŋ, an d'adfa. Maŋ kane deero donj sefeke ti donj suuniyo k'oogoro, an dehutu urzi Isa an di y' seeda ti metinjo ki tôwwadí. ² Wo kane an di ruute, an'de: «Yonj in ki y' seeda adda tar-naape kino ye, para maŋ donj duuru an in di'n t'ooziga ono.»

Obe k'egey donj eediyadan unse ekk'Isa

(*Matiye 26.6-13; Zanj 12.1-8; Lik 7.36-38*)

³ Isa yonj a ille ki Betani adda boy ki Simo wede ti poone yonj ki bitide, an di guune ombó. Aame an ti guune geŋ i d'ede erewo ti t'uddo, a beytú ulo dingile an ikkima ki mokoló sundutú albaatir, adda egey donj eediyadan unse. Egey geŋ sunđan nardo, wo zooyayanj ooŋe baadanj kono an a ki gilse ti munda ye. T'iide'ŋ, ulo dingile golladí t'a dihima, wo

* **13:25** 13.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 13.10; 34.4; Ezekiyel 32.7 wo Zowel 2.10; 3.4.

† **13:26** 13.26 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 7.13. ‡ **13:27** 13.27 Kun wollo adda mattup

ki Deeterenom 30.4; Zakari 2.10 wo Nehemi 1.9. * **14:1** 14.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.1-27.

egey geŋ ti-t'ibi ekk'Isa. ⁴ Maŋ doŋ oŋgo ti diine kane doŋ enno geŋ ulbaŋ an ki t'ize uŋse ye, an di rootiyto diinayan, an'de: «De ki moo me ti ti'n lattiya egey doŋ eediyadaŋ uŋse geŋ me?» ⁵ Egey geŋ in aane in t'owila in t'oone tamma meeda aɔo ti uto†, wo in an t'ele soŋko gette a doŋ an k'ede munda ye.» Wo an i-d'orbite baadaŋ a erewo gette.

⁶ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Erewo kun t'oolo, kun i-t'ooɔe ulbutú ye, kono munda wede t'oze geŋ a nuŋ uŋse. ⁷ Kane doŋ an k'ede munda ye geŋ an lekka daayum ti kune‡, wo kun aane kun an d'ise beehiye aame kun dehu maŋ. Wo de nuŋ ni ki lekka daayum ti kune ye. ⁸ Tod' t'ize munda wede a toogatu, tod' t'o di yirge egey doŋ eediyadaŋ uŋse a tuddo eŋ aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ⁹ Derec inŋkino wo n'un di rooto: A omagi pay adda duniya an kizita Rabila Majjaanawa geŋ, erewo ette ɔuwo an t'ida taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutu a ki danda ye.»

Ziidas ti deero doŋ sedefe
(Matiye 26.14-16; Lik 22.3-6)

¹⁰ Ziidas Iskariyot wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, y'iide'ŋ y'a uuney kane deero doŋ sedefe kono yi dehu Isa y'an di y' t'ela beeaŋ. ¹¹ Aame an illiga inŋkino maŋ, kane ulbaŋ a t'ize uŋse wo an i di ruute an i-t'eela soŋko. T'ume geŋ Ziidas y'a iise dehu k'urzi wede kaŋ mummino y'an di y' t'ela Isa a beeaŋ me.

Isiyo k'ombo ki tarnaape Pak
(Matiye 26.17-19; Lik 22.7-13)

¹² Onniyo ere ki poone ki tarnaape Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gette t'a iina, tod'te onniyo ere an di waldutu inŋi dambami an d'isiyo ombó ki tarnaape Pak ki Yawudiyagi§. Aame geŋ sanalliyagi k'Isa an di y' tunde, an'de: «A too me ki dehu ay in d'isey ombó tarnaapayin ki Pak te?» ¹³ Maŋ Isa yi d'igibe doŋ sire ti diine sanalliyagi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geeger, aame geŋ kun t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo ahu ti diŋgile, kun di y' daanoy ¹⁴ bini adda boy wede y'a t'ettye. Wo kun t'iidey maŋ, a wede boy kun i di rootoy, kun d'eesoy: «Wede dooyisadey yi ki tondiyo, too te biino ere y'a ooma ombó tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi te?» ¹⁵ Wo yoŋ biino y'un di-kizey, tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatu, sulɔi pay adda okkime beehiye. Geŋ a ume geŋno kun in d'isoy ombó te.» ¹⁶ Maŋ kane sanalliyagi an d'ingile, an iide'ŋ adda geeger, sulɔi an di'n uuney pay aakede Isa y'an ruute, inŋkino ombó tarnaape ki Pak an t'ize.

¹⁷ A peedo t'a t'iire maŋ, Isa y'a iina ti sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ me. ¹⁸ Kane an di guune ombó, wo aame an ombó geŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Derec inŋkino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinaguŋ ay ombó kaŋ soo eŋ, y'a ni t'ela bey doŋ k'olmidayó*.» ¹⁹ Kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondoŋ, wo an di y'iise tondiso, wede soŋ yi d'eesiyo: «Nuuno ko, nuuno ko?» ²⁰ Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Yoŋ wede soo ti diine kune doŋ koomat makumu sire enno, wede ay agisa beezey kaŋ soo adda k'ooko. ²¹ Derec, nuŋ

† 14:5 14.5 Aŋki tamma meeda aɔo i-kaza gurus suma naabo wede ki ozzine soo. ‡ 14:7 14.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11. § 14:12 14.12 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.3-5. * 14:18 14.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10.

wede an n'ehe aa ulo wede en n'a t'inda, geŋ a-t'etta a ono doŋ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno†. Wo de dabar a yode wede i ni t'ela bey doŋ k'olmidayó, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en me! Yode geŋ, an ki y'ehe adda duniya ye toŋ bee!»

Ombó ti sobo i kaza tudde ti puuzo k'Almasi

(Matiye 26.26-29; Lik 22.15-20; 1 Korent 11.23-26)

²² Aame an ombó geŋ, Isa y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombó gette, maŋ y'a burke, y'an d'ele sanalliyagí wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, ette tuddó.» ²³ Saŋ y'a t'umbe kop ti sobo adda, y'a ruute koduwo a Raa kono sobo gette, maŋ y'an d'ele, wede soŋ yi guume guume, ²⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Ette puuzadó, puuzo ki taasua ere Raa y'a ketta ti duwo‡, to t'oba ki doŋ baadan. ²⁵ Derec inŋkino wo n'un di rooto: N'a t'iibe ti anŋki, ki daana ni ki siba ye baa toote k'inŋni biŋ, bini onniyo ere ni siba sey geŋ toote wede aware k'inŋni biŋ a Moziko Raa.» ²⁶ Aame an t'iimi an aa t'iibe maŋ, an d'ûure ôrdari tarnaape ki Pak, saŋ an t'udde an d'inŋgile k'ekki makkolo k'Inda k'Olibiye.

Rootiyo k'Isa a urzi koogirayí

(Matiye 26.30-35; Lik 22.33-34; Zaŋ 13.37-38)

²⁷ Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: «Kune pay kun di n' kiigira a munda wede aana geŋ me, kono ono en an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede k'elso n'a yi t'ida, wo toráo dambami a-teepa§.»

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de saŋ Raa yi ti n' bilda maŋ,

n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siido Galile.» ²⁹ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Aame doŋ pay an ki giigira a munda wede aana toŋ, nuŋ ni ki kiigira ye.» ³⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inŋkino wo n'a di rooto: Anŋki a diddo ettiyo batum, ki poone uzu y'a ôola bizi sire geŋ, kee k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ ado.» ³¹ Wo de Piyer yi koddime, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto toŋ n'a t'inda ti kee!» Wo kane doŋ soo toŋ an a-ti ruute inŋkino kay.

Isa yoŋ a Zesimaane

(Matiye 26.36-46; Lik 22.40-46)

³² Saŋ Isa ti sanalliyagí an d'iiney a ume sundí Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koono kino, koore n'ette n'a tondey Raa geŋ me.» ³³ Maŋ ti yode y'a-wiike Piyer, Zak wo Zaŋ. Aame geŋ orgiso t'a yi ziida wo ulbí i-d'oodiyo baadan. ³⁴ Yo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ en sommagi dondoŋ aa n'a t'inda, kun ti koono kino wo kun di lekko zeere.»

³⁵ Wo yo y'a-lidde dokki boolon ti kane me, maŋ y'a t'uttile zumayí a siido, y'a iise tondiyo Raa kono ise kotto maŋ dabar gette yi di ti ledde ti tuddí me. ³⁶ Adda tondiyadí y'ede: «Abba, i-kaza Meegó, suldí pay a kee i-k'oone ye, ise maŋ kop ki dabar ette k'o ti ledde ti tuddó me. Wo too maŋ pay geŋ a ki t'ise aa nuŋ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.»

³⁷ Saŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagí doŋ ado geŋno, wo yi'n uuna an udige. Maŋ Isa y'a t'inne Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Simo, kee k'udige! Ki peedo soo toŋ ki k'iine ki ki likke zeere ye! ³⁸ Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye. Wede

† 14:21 14.21 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2-19 wo Ezayi 53. ‡ 14:24 14.24 Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.8 wo Zeremi 31.31-34. § 14:27 14.27 Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

tudde geŋ a elkiyadi yi dehu y'aase munda wede beehiye, wo de tuddi toogatú baata.»

³⁹ Saŋ Isa y'a-lidde siidi sey, wo y'a iise tondiyo Raa injino sey. ⁴⁰ Maŋ y'a-gime k'ume sanalliyagi, yi'n uuna an urme, edayan an ziiɗa moone. Wo munda an i-di roote toŋ an ki suune ye.

⁴¹ Maŋ k'aduwe Isa y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Ankeŋ peedo t'iide, suldi pay i t'ize, wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an n'ele a bey doŋ k'oldiko. ⁴² Kun t'oozo, in eŋgile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey doŋ k'olmidayó yi t'udfo.»

Seedu k'Isa
(Matiye 26.47-56; Lik 22.47-53; Zaŋ 18.2-11)

⁴³ Isa onamí y'a ki ti'n dinge ye botto, a kaamiki Ziidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, yi-t'udfo ti doŋ duuru a itadi, a beydaŋ kasi-gara ti dalyagi. Kane geŋ i'n igibo deero doŋ sedefeke, doŋ suuniyo k'oogoro ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi. ⁴⁴ Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayi geŋ, y'an di ruuto doŋ duuru a munda wede y'aasey kono an di suuney eŋ Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a toŋbisadi maŋ, geŋ yode kun di y' soodfoy, kun di d'engiloy, kun di boohoy koduwo.» ⁴⁵ Ziidas y'iina maŋ, kesiko y'a y' zikke Isa kabbaŋ wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadó!» Maŋ yi d'ize puuc a toŋbisadi. ⁴⁶ Injino maŋ kane doŋ duuru an d'iiziga tuddi, an di y' ziiɗa.

⁴⁷ Aame geŋ wede soo ti diine sanalliyagi y'a t'iidiba kasigaradi, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole doŋ sedefeke, kuudi a dikke.

⁴⁸ Wo Isa y'a t'ihina bizi, y'an di

ruute, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo seeduzó wo tuddugun kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuŋ wede k'oogire me? ⁴⁹ Para maŋ nuŋ miŋ daayum ti kune, ni dooyiso a booro Boy Raa wo kun gi di n' ziiɗa ye. Wo de suldi geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa.»

⁵⁰ Maŋ kane sanalliyagi pay an di y'iili, an t'umbe. ⁵¹ Wo i d'ede obulsu yi-daaniya Isa, y'a diibo miŋ parde danŋalaŋ a tuddi me. Duwo an dehu an di y' seeda, ⁵² wo de y'an di buuye pardayi a bezaŋ, y'a t'umbe bontiliŋ.

Isa a daana deero booro Yawudiyagi

(Matiye 26.57-68; Lik 22.54-55,63-71; Zaŋ 18.12-18)

⁵³ Isa an di t'iide k'adda boy mozigo goole doŋ sedefeke, a ume wede kane deero doŋ sedefeke, doŋ i dokkiyo Yawudiyagi ti doŋ suuniyo k'oogoro an t'ugiyey pay. ⁵⁴ Wo Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney boy ki mozigo goole doŋ sedefeke, maŋ yi-t'iide y'a-guune a booro ti doŋ naabo, an di kookiyo uwwo.

⁵⁵ Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero doŋ sedefeke, an di dehuu wede a roote ono a tukk'Isa kono booro t'a yi seeda ki towwadi, miŋ umbo an k'ooniyo ye. ⁵⁶ Doŋ baadaŋ an iide'ŋ an di ruutite ono butte a tukki yode, wo de onamaŋ aa ki t'ettiyo kaŋ soo ye. ⁵⁷ Maŋ doŋ miibi an t'iiziga an di ruute ono butte a tukki yode, an'de: ⁵⁸ «Ay y'illiga yi ruute, Boy Raa wede duwo an iiziga eŋ y'a kossita, wo adda k'onniyo afo y'a y'ooziga a k'isa boy wede i k'iiziga duwo ye.» ⁵⁹ Wo t'urzi k'ono geŋno toŋ onamaŋ aa ki t'ettiyo kaŋ soo ye.

⁶⁰ Injino maŋ mozigo goole doŋ sedefeke y'a t'iiziga a daana doŋ i

t'ugiye, wo y'a tunde Isa, y'ede: «Ono d'wo an rootiyo a tukki kee en, kee ki ki roote munda ye ko?»⁶¹ Wo yo Isa yi d'annugu deddek, y'an ki rootiyo munda ye. Man mozigo goole don sedeke y'a yi tunde sey, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo ki Raa wede d'wo an di tamma ko?»⁶² Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Eyye nuuno, wo kun di n' wolla nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a-kooney a ammada Raa toogadi t'a jire pay, wo kun di n' wolla n'a-kimo ekki dondari a kandaane*.»

⁶³ Injino man mozigo goole don sedeke yi-ti gulkuwe, kallagi y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede: «In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa!»⁶⁴ Kun illiga ti kuudugun yi gilde suma Raa te. Kune elkiyagun moo me?» Man kane pay gen an di ruute, an'de: «Booro ti y' ziida, munda wede yon y'ize en i-iide ki towwo.»⁶⁵ Don ongo ti diinayan an d'iise paddita lee a tuddi. Edayi an i-t'ippe, an di gohiso kutuba wo an d'eesiyo: «Kee nebi man, ki y'unto wede i k'ize me!» Man kane asigiryagi an di y' battisa.

Piyer y'a kiigira Isa

(Matiye 26.69-75; Lik 22.56-62; Zan 18.17,25-27)

⁶⁶ Aame Piyer yon ti dandi a booro ki paate gen, ere soo ti diine don naabo mozigo goole don sedeke ti-t'udfo.⁶⁷ Tode gette Piyer t'a yi wulle yi kookiyo uwwo, ti ti y' wulle ti ti y' dinge man, ti di ruute, t'ede: «Kee ton ti Isa wede ti geeger Nazaret, kune soo.»⁶⁸ Wo Piyer y'a yi giigira, y'a ruute, y'ede: «Kon munda wede mi rootiyo gen ni ki y' suune ye, wo itadi ton ni ki ti suune ye!» Man ti booro boy y'a t'iiziga,

y'a t'iide biza bumbu. Aame gen uzu y'a iise molo.⁶⁹ Wo to ere naabo gette t'a yi wulle sey, t'an d'iise rootiyo a kane don a sirpatu, t'ede: «Yon wedusu en ti diine kane sanalliyagi k'Isa.»⁷⁰ Wo Piyer y'a yi giigira sey. Tan boolon man kane don a sirpadi gen an i di ruute sey, an'de: «Ki kotto kee wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, kono kee ton ti siido Galile.»⁷¹ Injino man Piyer y'a-ti niime tuddi, y'ede: «Wede kun rootiyo en ni ki y' suune ye! Para man on don ni rootiyo en derec ye man, a gollado!»

⁷² Wo a kaamiki uzu y'a iile ki sirwe. Aame gen Piyer y'a ilke a ono don Isa yi-ruute, y'ede: «Ki poone uzu y'a ola bizi sire gen, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tan adfo.» Injino man y'a iise molo.

15

Isa a daana Pilat

(Matiye 27.1-2,11-26; Lik 23.1-5,13-25; Zan 18.28-19.16)

¹ A biza soohe man, kane deero booro Yawudiyagi pay, deero don sedeke, don i dokkiyo Yawudiyagi ti don suuniyo k'oogoro, an t'ugiye an di ruute onaman kan soo. Man Isa an ti y' gittite, tin gen an di t'iide, an i di y'ele a bey Pilat, yon Romen goole siido.² Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Gen aa ki rootiyo.»

³ Kane deero don sedeke gen, wede tuuku ton yi rootiyo ono a eedi eedi.⁴ Man Pilat y'a yi tunde sey, y'ede: «Kee ki ki roote munda ye ko? Ki k'ollige ko ono don pay an rootiyo a tukki kee en me?»⁵ Wo de Isa yi d'annugu deddek. Pilat yi wulle injino man, y'a ziida giggiri.

* 14:62 14.62 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1 wo Daniyel 7.13.

Booro k'Isa ki tôwwadí

⁶ Aa daayum Pilat yi d'isiyo a tarnaape Pak mañ, y'an d'addiya t'adda danjay wedusu soo wede don duuru an dehu. ⁷ Wo aame geñ adda danjay, i d'ede wede soo sundi Barabas ti don doolo kañ soo an an t'elite ono a duwo an d'iiziga deyyiso ki tukki Romeñ. Kane an'ni zidde kono aame an iiziga deyyiso geñ an t'iide wedusu. ⁸ Injino don duuru an t'iide di Pilat wo an di y' tunde, y'an d'ise munda wede aa daayum yi d'isiyo. ⁹ Mañ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu miñ n'un t'adfo mozigo Yawudiyagi ko?»

¹⁰ Pilat yi rootiyo injino kono yi suune, kane deero don sedeke Isa an i y'ele beezí kono an kolbiso ti yode. ¹¹ Wo de kane deero don sedeke an an t'elite ono a don duuru an d'iyye an di roote Pilat y'an t'adde Barabas. ¹² Injino mañ Pilat y'a tunde don duuru sey, y'ede: «De wede kun yi waaku mozigo Yawudiyagi geñ, kun dehu ni-d'ise mummino me?» ¹³ Wo kane an d'iise dollite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kañ tontilko!» ¹⁴ Mañ Pilat y'an di ruute, y'ede: «De munda ulsu miñ y'ize moo me?» Wo de kane an di dollite baadan ki baadan, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kañ tontilko!» ¹⁵ Kono adde don duuru a t'asse geñ, Pilat y'an di y'udde Barabas me, wo y'an di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa*. Sañ y'an di y'ele an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kañ tontilko.

Isa asigiryagi an y'okko maade
(Matiye 27.27-31; Zan 19.2-3)

* **15:15** 15.15 Marpa: Marpa guzuzu ki don Romeñ, an ikkimo ki golmodo buru, an a-t'elito maldali a booha. † **15:17** 15.17 Kalle wede goole teeze: I-kaza kalle moziko. ‡ **15:17** 15.17 Kadumul k'ahimagi: I-kaza kadumul moziko. § **15:24** 15.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

¹⁶ Injino mañ kane asigiryagi an di-t'iide Isa k'adda boy ki goole siido, wo eeban asigiryagi ti doolo tonj baadan an a-ti'n wiiko pay. ¹⁷ An d'umbe kalle wede goole teeze† an i di t'usse, wo an di gini kadumul k'ahimagi‡ an i-t'usse eedi. ¹⁸ Mañ an i d'iise isiyo toose, an tettiso beezan, an d'eesiyo: «Toosada mozigo Yawudiyagi no! Toosada mozigo Yawudiyagi no!» ¹⁹ An di y'oggiso a eedi ti koyile, an di padfita lee a tuddi, wo an di dikkiyto, an d'ottilso a daanadi.

²⁰ Aame an ti y'ukke maade mañ, kalle wede goole teeze an t'iidiba wo an i di t'usse kallagi. Mañ Isa an ti y' dukke, an di t'ette kono an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kañ tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu

(Matiye 27.33-44; Lik 23.36-43; Zan 19.16-24)

²¹ A addiyadan ti geeger, an a-t'ikkima ti wede soo injino y'aahiya doome, yon ti geeger Sireñ, sundi Simo. Yon geñ meek' Alegzandire ti Ripis. Asigiryagi an di y'ize ki toogo y'a t'umbe undumu taakiya k'Isa. ²² Wo an di t'iide Isa k'ume wede sundi Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego. ²³ A ume geñ, a Isa an i d'eele toote k'inñi biñ kalsiya ti dunnu sundi mirr, miñ y'a-tuuge ki sobo me. ²⁴ Kane asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kañ tontilko, wo kallagi an di dikkiida t'urzi k'arbu tel-tel muntelliyo, a wede tuuku i t'ooriyo yi t'ambu t'ambu§.

²⁵ Isa an ti y' tiike ekk'undumu geñ, a peedo t'ize k'aadumu mesuwe. ²⁶ Ekk'undumu an ti-ike pakirte eego wo an a-ti riine,

an'de: «Yon mozigo Yawudiyagi.» Gen munda wede i-d'iide untadi.²⁷ Wo a sirpadi an a-tiike don k'oogire sire, son t'undumzi a kese k'ammidadi, wo wede son t'undumzi a kese geeladi. [²⁸ Gen a-t'iide a ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Yon an ti yi gize ti don k'oldiko* .»]

²⁹ Don addiya tin genno, an di y' kaldita wo an denilso eedan, wo an d'eesiyo: «Eeyu, kee wede k'ede Boy Raa k'a kos-sita wo adda k'onniyo ado k'a y'ooziga gen, ³⁰ k'utto tudda batum wo t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, ki ti deegi!» ³¹ Kane deero don sedeke ti don suuniyo k'oogoro ton an di y'okko maade kay, wo an di rootiyto ti tuddan, an'de: «Yon don doolo y'an di'n utte min, yi k'aane tuddi batum yi ki t'utte ye! ³² Yon Almasi Raa yi biire, wo mozigo ki don k'Izirayel kotto man, ankenno t'ekk'undumu gen yi ti deegi! Ay wulla yi ti diiga man, kaye ay zaapa addey a yode.» Kane don an tiike a sirpadi ton, an di y' kaldita inkino kay.

Unto k'Isa

(Matiye 27.45-56; Lik 23.44-49; Zan 19.28-30)

³³ T'ume peedo t'ize diine gen, adda siido pay ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. ³⁴ A eesiyo peedo lohe man, Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.» Gen i-kaza: «Raa ki nun, Raa ki nun, moo me ki ni giigira me†?» ³⁵ Don ongo ti diine don i lekkiyo angenno gen an d'illiga wo an di ruute, an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.» ³⁶ Wede soo ti diinayan y'a ukke yi d'umbe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'inji k'inda bin, man yi-t'ele a biza koyile, yi-t'usse bize

k'Isa y'a suuye, wo y'a ruute, y'ede: «Kun dello, in gi di wolla do Elizi wenda yi etto, yi ti y' deega man.» ³⁷ Wo de Isa y'a idili ti golla awwa, man y'a-t'ihe. ³⁸ Aame gen alboy wede i dikke adde Boy Raa son k'adda son ki paate gen, a t'ihina tar t'awwa a ti diige les. ³⁹ Goole k'asigiryagi meeda ki Romen yi t'ihira daana k'Isa, yi wulle untadi te, man y'a ruute, y'ede: «Wede en Ulo Raa ki kotto!»

⁴⁰ A ume gen i d'ede erayi ton ede, kane an t'ihirte ti dokki an di woliyo munda wede isiyo. Ti diinayan i d'ede Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak wede nenku ti Zoz, wo soo te Salome. ⁴¹ Kane erayi gen an daaniya Isa wo an i di naabiya aame yon a siido Galile. An di gili ti yode ki Zeruzalem, wo erayi ti doolo ton baadan an iido ti kane me.

Eliyo nuune k'Isa adda muuzo

(Matiye 27.57-61; Lik 23.50-56; Zan 19.38-42)

⁴² Suldi gen ize onniyo jima, duwo an okkime tuddan kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa. A peedo t'ette k'ooriyo man, ⁴³ wede soo ti geeger k'Arimate sundi Yusup y'a iina. Yode ton man wede goole ti diine don deero booro Yawudiyagi, wo yi zaapu elkisadi a ettiyo Moziko Raa kay. Y'a iibe edayi, y'a uney Pilat, y'a tunde nuune k'Isa kono y'a t'ottiba. ⁴⁴ Aame Pilat y'illiga Isa y'inda baa man, y'a ziida giggiri. Inkino y'a wiike goole k'asigiryagi meeda, y'a yi tunde, y'ede: «Isa y'inda ti kaagine ko?» ⁴⁵ Aame goole k'asigiryagi meeda yi-ti ruute man, yi d'iili urzi a Yusup y'a t'ambe nuune k'Isa me. ⁴⁶ Yusup yi d'iwila sotor tuwarwa, nuune n y'a ti y' diige

* **15:28** 15.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12. † **15:34** 15.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2.

t'ekki undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me. Wo y'a ñilpe ti sotor gettiyo, yi-t'ele adda muuzo, tod'te aa urmi an ittiba mukkolo. Maŋ y'a-ti ñonkile a biza muuzo zumbulu yeepiyo.

⁴⁷ Aame geŋ Mariyam ere ti siido Magdalla wo Mariyam mekki Zoz, kane geŋ an di wolleiyo ume an ele nuune k'Isa me.

16

Bald'iya k'Isa

(Matiye 28.1-8; Lik 24.1-11; Zaŋ 20.1)

¹ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'ingile. Aame geŋ Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak, wo soo te Salome an t'iide, an d'iwilo egey ñon eediyadaŋ unse kono an i-t'assigey tukk'Isa. ² Ti soohe a onniyo dumas, peedo ti-gilo maŋ, an d'ingile ki biza muuzo. ³ Wo a urzi an di rootiyto ti tuddaŋ, an'de: «De zumbulu a biza muuzo geŋ in ti y' ñonkiley wee?»

⁴ Wo an iiney maŋ, an wolleiyo zumbulu goole an a t'ippe a biza muuzo geŋ ñonkilso a kese.

⁵ Kane an t'iide k'adda muuzo, wo an wolleiyo obulsu ti kalle tuware yi-guune a kese k'ammade. Aame geŋ kane orgiso t'anni ziida baadaŋ. ⁶ Wo ñe wede geŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye. Ni suune kun dehu Isa wede ti geeger Nazaret, wede an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me. Yoŋ geŋ Raa yi ti y' bilde, yoŋ a enno ye. Enno kun wollo ume an ziipe nuunayi me. ⁷ Ankeŋ kun'do, kun an ti kazoy a sanalliyagi wo a Piyer pây, kun d'eesoy: «Yoŋ y'unni deliyo a siido Galile. A ume geŋ kun di y' wolle, aakede y'un di ruute.»»

⁸ Inkiyo maŋ t'adda muuzo an t'udde, an di ñonñirso burbur eedaŋ a digge, an t'umbe dokki.

Wo munda a wenda soo toŋ an i-ki ruute ye kono orgiso t'anni ziida.

Isa yi kaza tuddi a Mariyam ere ti siido Magdalla

[⁹ Onniyo dumas ti soohe walak Isa yi bilde maŋ, ki poone y'a gize tuddi a Mariyam ti siido Magdalla, tode ere yi d'ilmo siitandani sarat t'ettú. ¹⁰ Tode gette t'an d'iide rabila a ñon i likke ti yode, kane an t'ize sommagi dondon an isiyo moolo. ¹¹ Wo aame an illiga t'an ruute Isa yoŋ zeere ti yi wullo toŋ, onamtú an ki d'umbe ye.

Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi sire

¹² Saŋ maŋ Isa y'an ti gize tuddi t'urzi doolo, aame geŋ an d'ikkima ti sanalliyagi kane sire an ambe k'adda k'ille ti paate. ¹³ Kane sanalliyagi sire geŋ an digime ki Zeruzalem, an an t'iide taaya a ñon ongo, wo toŋ maŋ onamaŋ an ki d'umbe ye pây.

Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi kane koomat makumu soo

¹⁴ Saŋ maŋ Isa y'an di gize tuddi a sanalliyagi kane koomat makumu soo, an ti guune ombo. Aame geŋ y'an di'n iise aapuđu, y'ede: «Zaapu k'addugun a nuŋ umbo, biza k'ulbugun zakidi, kono ñon an ni wulle ni bilde an un kaza toŋ, kun k'ambu onamaŋ ye!»

¹⁵ Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda duniya pay, kun an kazitoy Rabila Majjaanawa a ñuwo pay. ¹⁶ Wede yi ziipa addi a Isa wo an ti y' zuyya batem maŋ, Raa y'a y'utta. Wo ñe wede yi ki ziipa addi a Isa ye maŋ, booro Raa t'a yi seeda. ¹⁷ Ñon i zaapa addaŋ a nuŋ geŋ, enno suldi k'armika an d'isa a kiza toogo Raa ti kane me: an di limmita siitandani ti sundó, an d'orba t'ono ñon doolo. ¹⁸ An seeda mimbayi ti beydaŋ, an siba

inda k'unto ton, munda soo ton i ki'n isa ye. An di zaapa beezan a tukki don k'eeni, wo kane gen an t'oona bee.»

Engilso k'Isa k'awwa ki kandaane

¹⁹ Aame Galmeega Isa y'an ti ruute inkinon man, Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane, y'a-guune a ammade Raa. ²⁰ Wo kane sanal-liyagi an di tiipe k'adda duniya pay kazita Rabila Majjaanawa. Wo Galmeega ti kane, y'an di'n noogiyo ti suldi k'armika, i-kaza onaman gen d'erec.]

Rabila Majjaanawa k'Isa Lik yi riije

*Ej urzi k'ono don kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Lik yi riije. Lik geŋ yoŋ wede daawiya. Yoŋ ti diine don zina k'Isa ye, wo yi turguwe taŋ baadaŋ ti Pool wede zina k'Isa me. Yoŋ yi likke ti kane don izire a ita k'Isa kono y'anni tondite mummino Isa yi likke a siido me. Mattup ette yi riije a wede soo sundi Teyopil. Ti diine kane don pay i riinjite mattupiyagi k'ono Raa geŋ, Lik siidi Yawudusu ye me.

Adda mattup ette Lik yi ruute mummino Isa an y'ehe wo ti naabo ere y'ize a siido, aakede: dooyiso ere yi duuye duwo, urzi k'untadi wo baldiyadi ti diine don unto. Isa yi kazita ono Raa a duwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a don k'eeni, yi lommite siitandani wo yi d'isiyo suldi k'armika baadaŋ.

Kane Yawudiyagi an deliyo mozigo wede etto y'an di'n utta. Yoŋ geŋ Wede k'Uttiyo Raa y'a t'igibo, aa nebiyagi an ruute ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa geŋ yi suune Wede k'Uttiyo umbo man, kine duwo pay en digge. Injino y'a t'igibo Uli soo danjal, kono y'a utta don i ziipe addan a yode adda siidiyagi pay. Ulo geŋ, yoŋ Isa Almasi.

Toose ki Lik

¹⁻² Teyopil mee'ki nuŋ, don ongo an wulle t'edayan suldi don Raa y'ize t'ume k'eesiyo a dinayin me. Saŋ kane an t'ize don kazita k'ono wo an in t'iide taaya

a suldi geŋ me, man don baadaŋ ti dinayin an d'iise raaniya ki taaya gettiyo. ³ Wo aame ni zidde ita mekk'ono a suldi don pay ize t'ume k'eesiyo geŋno man, Teyopil nuŋ ton o d'ize unse n'a di raane a kee ita ki suldi geŋ, soŋ k'ita bakadi bakadi. ⁴ Nuŋ n'a raaniya kono k'a suune beehiye, dooyiso ere an ki duuye gette tod'te derec.

Urzi wede an di t'eha Zan Batis

⁵ A ozzinagi don Erod yoŋ mozigo ki siido Ziide, i d'ede wede sedefe sundi Zakari, yoŋ geŋ ti diine don sedefe don k'Abbiya*. Wo to eddi sundutu Elizabet, ti ita k'inŋi k'Aron mozigo goole don sedefe. ⁶ Kane geŋ sirwan pay ki diine a daana Raa, an ollige onami wo an sooru a urzi wede pay k'oogoro ki Galmeega Raa, duwo an an ki zaapu ono a eedan ye. ⁷ Wo kane ulo an k'ede ye kono Elizabet tod'te karta, kane sirwan pay an ti guulike.

⁸ Onniyo soo Zakari y'a t'iide k'adda Boy Raa isiyo naabo ki sedefe, kono iina a kaabadaŋ an d'ise. ⁹ A urzi k'oogoro, kane don sedefe an t'ize teltel muntelliyo man, i-t'iire a yode a ogge suldi koddio eediyadan unse† adda Boy Galmeega Raa wede k'adda me. ¹⁰ A peedo ere an d'oggiyo suldi koddio eediyadan unse, kane don duuru pay ti paate an tonديو Raa. ¹¹ A kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y'a iide tukki Zakari, wo y'a t'ihira a kese k'ammade ki munda aa sandup an d'oggiyo suldi koddio eediyadan unse. ¹² Aame Zakari yi y' wulle man, eedi t'a digge wo orgiso t'a yi ziida. ¹³ Wo de maaleeka yi di ruute, y'ede: «Zakari kee k'orgide ye, kono tonديو ada a Raa gette, yoŋ

* **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki 1 Koronik 24.7. † **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.7-8.

y'illiga. Eddá Elizabet t'a t'eha ulo, wo ki di-zaapa sundí Zan̄. ¹⁴ Kee addá a òna t'un̄suwo kono yode, wo ñon̄ baadan̄ ulban̄ an d'isa un̄se a ehiyadi te. ¹⁵ Yon̄ y'a t'isa wede goole a ñaana Galmeega Raa, toote k'in̄ni bin̄ yi ki siba ye, ise toote ti doolo wede i-d'ede orme ton̄ man̄†. Yon̄ t'adda k'adde meedí gen̄ min̄, addí òniyo t'Unde Kamilen̄. ¹⁶ Don̄ k'Izirayel baadan̄ y'a ti'n̄ kimo ki tukki Galmeega Raazan̄§. ¹⁷ Ettiyadi y'etto yon̄ wede zina Raa, ti toogo k'Unde Kamilen̄ ere i-dokkiyo nebi Eli. In̄kino man̄ maawi ti in̄n̄izan̄ y'a ti'n̄ sella an di t'okkiya, wo ñon̄ i k'ollige ono ye ton̄ y'a ti'n̄ kimo a suuniyo k'ono ere ki ñon̄ ki diine, kono y'an̄ isa ñon̄ i t'ikkima tuddan̄ a Galmeega*..» ¹⁸ Zakari yi di ruute a maaleeka, y'ede: «De kan̄ mummino n'a suuna ono gen̄ ñerec me? Derec, nun̄ ni t'ize gòole wo eddó ton̄ ozzinagutú ñide, ti ki t'ehe ye.» ¹⁹ Man̄ maaleeka yi di'n̄ gime onamí, y'ede: «En̄ nun̄ maaleeka Gabiriyel wede òhire a ñaana Raa ni di naabiya, yi n'igibo n'a-d'iiido ti rabila majjaanawa kono n'a-di kize. ²⁰ Wo kee onamó ki k'umbe ye, in̄kino man̄ bizá a di t'ippa ki rootiyo umbo bini onniyo ere suldí pay gen̄ a-t'etta. Eyye, ono ñon̄ ni ruute gen̄ a t'isa aame onniyo t'iiida man̄.»

²¹ Aame gen̄ kane ñon̄ duuru an delliyo Zakari, wo an ziida gig-giran̄ kono t'adda Boy Raa wede k'adda gen̄ yi ki t'ad̄diya kesiko ye. ²² Aame yi t'ud̄do kotto man̄, yi k'aaniya rootiyo ye a ñon̄ duuru gen̄ me. Wo kane an di zuune yon̄ i-iiido munda aa suniye adda Boy Raa wede k'adda gen̄ me,

y'an̄ ooyisito dugiyko ñan̄jal wo bizí ki rootiyo umbo.

²³ Aame Zakari y'a ti ñin̄ge onniytagi ñon̄ ki naabadí adda Boy Raa man̄, y'a aahe boozí. ²⁴ Bini man̄ eddó Elizabet ti t'umbe adde, tere paat gen̄ t'ombide tudutú. Wo tod' t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: ²⁵ «En̄no munda wede Galmeega Raa y'ize a tukki nun̄ te: Nun̄ te sukiyagi a ñaana ñon̄zó me, kono o k'ede ulo ye. Wo an̄ken̄ y'a dihe y'o di booye sukiyagó a ñaana ñuwo pay.»

Urzi wede an di t'eha Isa

²⁶ Elizabet mahiwatú ñide tere zoot man̄, Raa y'a igibe maaleeka Gabiriyel k'adda geeger soo ki siid̄o Galile sundutú Nazaret. ²⁷ Yi y'igibe ki tukk'uto kon̄so, tod' t'ibire ulo obulsu sundí Yusup, yon̄ gen̄ ti biza bumbu Dawut. Wo to uto kon̄so gette sundutú Mariyam. ²⁸ Maaleeka yit'iiide di tode, y'a t'uuney wo yi di ruute, y'ede: «Kon̄ ulbí i iso un̄se, kon̄ ere Raa yi ize beeko, Galmeega Raa yon̄ ti kon̄.» ²⁹ A onamí gen̄ ettú a digge, ti d'elkiso t'adda k'addutú wo t'ede: «Toose kino ettin̄ i-kaza moo me?» ³⁰ In̄kino man̄ maaleeka yi di ruute, y'ede: «Mariyam kon̄ m'orgide ye, kono kon̄ m'uune beeko ti Raa. ³¹ Kon̄ m'ollo koduwo, m'a seeda mahuwe, m'a t'eha ulo wo mi di zaapa sundí Isa. ³² Yon̄ gen̄ y'a t'isa wede goole, an di y' waaka Ulo ki Raa goole a jiiire pay. Galmeega Raa yi di t'ela kaakido moziko ere ki mugiyí Dawut, ³³ wo y'a lekka a moziko ki daayum a tukki ñon̄ k'Izirayel, wo mozikadí ti ki ñanja ye.» ³⁴ Mariyam ti di ruute maaleeka, t'ede: «Gen̄ aasa mummino, kono nun̄ ti kule kan̄ soo ton̄ ay k'ikkima ye me?»

† 1:15 1.15 Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.3. § 1:16 1.16 Kun wollo adda mattup ki Malasi 2.6. * 1:17 1.17 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23-24.

³⁵ Maaleeka yi di'n gime onamtú, y'ede: «Unde Kamileñ t'a d'ega eedí, wo toogo ki Raa goole a jiire pay ti-ki ti'n diiba aa lukkise. Kono kamo ulo wede mi t'eha geñ yon kamileñ, wo soñ an di y' waaka Ulo Raa. ³⁶ Wo m'ollo, Elizabet taasadi toñ ti uune adde ki tere zoot, t'a t'eha ulo a gôolikatu geñ me, tode ere an'de karta toñ mañ. ³⁷ Derec, munda wede Raa yi k'aane ye umbo.» ³⁸ Injino mañ Mariyam t'a ruute, t'ede: «Nuñ te ere naabo Galmeega Raa, pay geñ o t'iso aa kee k'o ruute.» Sañ maaleeka yi-t'iili, y'a ingile.

Mariyam tod' dañ Elizabet

³⁹ Onniyto miibi k'ita mañ, Mariyam t'a t'iiziga, t'a ingile ti naariya k'adda geeger ki siido Ziide ere adda diine monjali. ⁴⁰ T'iide'ñ ti t'iide adda boy Zakari wo t'a ruute, t'ede: «Elizabet toosadi.» ⁴¹ Aame Elizabet t'illiga toose ki Mariyam kotto mañ, ulo adda k'addutú y'a iise arbu wo tod' Elizabet addutú a ûune t'Unde Kamileñ. ⁴² Tod' t'a idili ti golla awwa, t'ede: «Kon te Raa yi ti ziipe beeko a jiire erayi pay, wo ulo wede adda k'addí toñ beeko Raa a eedí. ⁴³ Nuñ te wee te doo miñ mekki Galmeegó t'a iido wolliyadó me? ⁴⁴ Ki kotto m'ollo, aame n'illiga toose ki kon geñ, ulo adda k'addó toñ i-d'ize unse, y'a iise arbu. ⁴⁵ Unsuwo a tode ere umbe a ono don iido t'urzi Galmeega Raa, kane geñ a-t'etta.»

Óoro ki Mariyam

⁴⁶ Injino mañ Mariyam t'a ruute, t'ede: «Nuñ t'addó pay n'a t'imme Galmeega. ⁴⁷ Raa yon Wede k'Uttiyadó, kono k'injino addó a ûune t'unjuwo,

⁴⁸ kono y'a dihe y'a zibbe edayí a tukki nuñ ere naabadi ere umbadó ettiyo.

Eyye, ti anji wo ki daayum duwo pay an di roota kereñ, nuñ te ere ulbutú unse,

⁴⁹ kono Raa toogo a jiire pay, a nuñ te y'o ize suldi don beehiye a jiire,

yon sundí kamileñ.

⁵⁰ Y'isiyo adde koduwo k'eda k'inñi

a tukki don i ottilso me.

⁵¹ Ti toogo ere pay ki beezí, y'aaze suldi don a jiire, aakede:

Y'a ti'n tiipe kane don an ede elkiso ere ki koliyo tuddan gette,

⁵² kane mozagi yi ti'n gippirde t'ekki kaakidagan me, wo don i ki koliyo tuddan ye, yi-ti'n gili t'awwa.

⁵³ Kane don mosogo yi di'n ûune ti suldi don majjandani, wo don bey y'an ilmi daa munda beezan.

⁵⁴ Yo y'a iide noogiyo don k'Izirayel don naabadi, wo y'aaze adde koduwo a kane i-ki dunde ye.

⁵⁵ Genno munda wede Raa y'an ruute y'aasa a maawin, a Ibirayim wo a ita k'inñizi ki daayum me.»

⁵⁶ Mariyam t'a likke ti Elizabet suma tere ado, sañ t'a aahe boytú.

Ehiyo Zan Batis

⁵⁷ Aame Elizabet onniyatú iide k'ehiyo mañ, t'a t'ehe ulo. ⁵⁸ Kane don k'ita waayatú ti taasiyagutú an di zuune Galmeega Raa yi ize adde koduwo a tod'te, wo kane toñ an d'isiyo unjuwo ti tode. ⁵⁹ T'ume an ti y'ehe iide onniyo gessire† mañ, kane an t'iide ulo an i di walda ponde wo an i di zaape sundí Zakari aa suma meegi. ⁶⁰ Wo mañ meedí

† 1:59 1.59 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3.

t'an di ruute kereŋ, t'ede: «Aha, ulo an di y' waaka sundí Zan̄.»
 61 Maŋ kane an i di ruute, an'de: «A biza bumbugun̄ wede sundí in̄kino umbo.» 62 Maŋ an i di ruute a meegí kaŋ dugiyko, kono an di suune ulo'ŋ yi dehu an di y' waake wee wee? 63 Yoŋ y'a tunde pakirte, maŋ an i d'ele wo y'a riije: «Sundí te Zan̄.» Kane pay geŋ an ziiɗa gígíraŋ. 64 A kaamiki bízí a t'ihina, y'a iise ono wo yi tamma Raa. 65 In̄kino maŋ kane doŋ pay a ita waaya geŋ orgiso t'anni ziiɗa, wo adda siido Ziide ere pay adda diine moŋgali gette, an tówwo taaya a sulɗi doŋ pay ize geŋ me. 66 Kane doŋ pay illiga sulɗi doŋ ize geŋ, an d'elkiso eego wo an di tondiso tuddaŋ, an'de: «Saŋ maŋ yo ulo eŋ y'a t'isa moo me?» In̄kino maŋ ki kotto toogo Galmeega Raa gette ti yode.

Ono doŋ Raa y'igibo t'urzi Zakari

67 Zakari meek'ulo geŋ addí a ûune ti Unde Kamileŋ, wo y'a iise rootiyto ki ono doŋ Raa y'igibo, y'ede: 68 «Tamma a Galmeega, yoŋ Raa ki doŋ k'Izirayel, kono doŋzí geŋ y'a ukko noogiyadaŋ, yoŋ y'an uɗɗe. 69 Wo a kine y'in d'udɗo Wede k'Uttiyo i-d'ede toogo, ti biza bumbu ki mozigo Dawut wede naabo Raa. 70 Eŋ onamí doŋ y'a ruute ti kaaga ti bize nebiyagí doŋ kamileŋ: 71 Yi ruute y'in di'n utta ti bey doŋ k'aduziŋ wo ti bey kane doŋ pay in olmiɗe. 72 Y'aaze adde koduwo a moŋgidagiŋ, wo i ki dunde ye a taasuwadí ere kamileŋ yi gitte ti kane gette.

73 Gette nâamiya ere Raa y'a-ti nîime tuddí ti mugiyiŋ Ibi-rayim,
 74 y'in di'n aɗɗe ti bey doŋ k'adu. In̄kino maŋ in d'oola urzi in i di naaba daa k'orgiso,
 75 kono in t'ise doŋ kamileŋ wo ki diine a ɗaanadí me adda k'onniytagi doŋ pay ki lekkiyadiŋ gette.
 76 Wo ulo ki nuŋ, kee k'a ozira a ɗaana Galmeega kono ki-d'okkima urzizí,
 geŋ in̄kino k'a t'isa nebi ki Raa goole a jiiire pay,
 77 wo k'an di kiza a doŋzí an di suuna yoŋ y'an utta t'urzi tambobino k'oldikadaŋ.
 78 Eyye, Raaziŋ yoŋ ôoniyo t'isiyo k'adde koduwo. Y'in ti'n tuure ti toore wede iido t'awwa, aakede toore peedo ti koliyo.
 79 Yo y'a toora a tukki kane doŋ i lekkiyo adda zimolo wo doŋ i lekkiyo a biza k'oldɗe, kono y'a dokka zoŋɗiŋ a urzi wede ki toose.»
 80 T'ume geŋ miŋ ulo yi d'ohire a urzi tudde wo a urzi k'Unde Raa. Yi lekkiyo adda balɗa bini a iide onniyo ere tuddí y'an ti gize kereŋ a ɗaana doŋ k'Izirayel.

2

Ehiyo k'Isa

1 Aame geŋ mozigo goole ki Romen̄ Ogust* yi d'ize oogoro ki kaza ɗuwo adda siidiyagi pay doŋ Romen̄ ge-dokkiyo. 2 Ette kaza ere ki poone, tod' t'iise aame Kiriniyus yoŋ goole ki siido Siiri. 3 Doŋ pay an t'ette an dikizo tuddaŋ, wede tuuku toŋ yi d'aahiya ki siido k'ehiyadí k'ehiyadí. 4 Wo yode Yusuf toŋ y'a t'iiziga ti geeger Nazaret siido Galile, y'a in̄gile ki geeger Betilehem siido Ziide, ume wede

* 2:1 2.1 Ogust y'iise mozikadí ti ozzine ada sire makumu gessat ki poone an t'eha Isa botto, bini ozzine koomat makumu piɗe, saŋ Isa an di y'ehe.

an d'ehe mozigo Dawut, kono yode Yusup ton y'uddo t'adda boy wede k'ita k'inni Dawut. ⁵ Y'a t'iide, an di-kizo kan soo ti Mariyam ere k'ebirayí te, aame geñ tod'te t'adde. ⁶ Koore kane a Betilehem geñ onniyatú k'ehiyo a iide. ⁷ t'a t'ehe ulo ki kabbatú me. Ti di mulpite sotor, t'a ti y' duwwe a kulaaye kono ume adda biino torgagi umbo.

Maaleeka ti don k'elso

⁸ Adda siido gettiyo batum, i d'ede don k'elso an lekkiyo a balda an boohiyo maaladan. ⁹ Onniyo soo a diddo man, maaleeka ki Galmeega Raa y'a d'iide tuddan wo toore Galmeega Raa yi-tooriyo eedan. Injino man orgiso t'an di'n ziida baadan. ¹⁰ Wo maaleeka y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, kono kun ollo, n'un d'iido n'un di kize rabila majjaanawa aasa unsuwo baadan a don pay, tod'te ettiyo: ¹¹ Anki adda diddo ette adda geeger Dawut, an un ehe Wede k'Uttiyo, yon Almasi Raa yi biire, yon Galmeega. ¹² Enno munda wede un kizey kun di y' suuney me: kun t'ooney ulo nenku mulpiyo ti sotor, duwwiyo adda kulaaye†.» ¹³ A kaamiki a sirpa maaleeka geñ, i d'uddo maaleekiyagi baadan ti kandaane an tamma Raa, an'de: ¹⁴ «Tamma a Raa t'awwa a kandaane, wo a siido toose t'a koone a don yi giyye.»

Ettiyo don k'elso ki Betilehem

¹⁵ Aame maaleekiyagi an iili an ti gime ki kandaane man, kane don k'elso an d'iise rootiyto tuddan, an'de: «Injino in t'ette Betilehem, in di wollo munda

wede iido, wede Galmeega Raa y'in gize.» ¹⁶ Man an d'ingile an di naariya. An iney man, an di dihte wo an di'n uune Mariyam ti Yusup, wo ulo nenku duwwiyo adda kulaaye me. ¹⁷ Aame ulo an ti y' wulle man, an d'iise towwo taaya ere maaleeka y'an ruuto kono k'ulo geñ me. ¹⁸ Wo don pay illiga geñ an di ziida gigitan a rabila ere ki don k'elso gette. ¹⁹ Wo ki tode Mariyam man, suldi pay geñ t'a ti'n buuhe adda k'addutu, wo ti d'elkiso baadan eego. ²⁰ San man don k'elso an di-gime, an di tamma Raa wo an di ruute koduwo a yode a suldi don pay an illiga wo an wulle, kono suldi pay geñ a-t'iide aakede maaleeka y'an ruute.

Zaapu suma a Isa

²¹ T'ume an ti y'ehe iide onniyo gessire man, ulo an i-di wilda ponde, wo yon an i-di ziipe sundi Isa aa maaleeka y'a ruute, ti poone meedi t'a seeda mahuwe botto.

Isa ti maawi adda booro Boy Raa

²² San man onniyo t'a iide ere an Yusup ti eddi Mariyam an ti t'ise tuddan kamilen a daana Raa, aakede oogoro Muusa ti rootiyo‡. Injino man ulo an t'umbe k'adda booro Boy Galmeega Raa a geeger Zeruzalem, kono an i-ti y' zaapey a daanadi. ²³ An ize injino a-t'iide a ono don an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Galmeega Raa, an'de: «Inni kuuli don pay ki kabba geñ, kane kun i di'n ooye kese a Galmeega Raa§.» ²⁴ Wo son kane maawi an d'ise sedefe ere tode oogoro gettiyo batum ti rootiyo, t'ede: «An di sedde deere

† 2:12 2.12 Kulaaye: Di Yawudiyagi an okkime k'inda, wo di kine kulaaye geñ yon ume lawiya ti garbe k'obe seemi a maala. ‡ 2:22 2.22 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3.6. § 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.2. * 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.8.

sire ere ki balda umbo ere ki moddiyo tonj sire wo inñi*.»

²⁵ A Zeruzalem geñ i d'ede wede inñino sundi Simeyoñ, yoñ wede ki diine wo y'orgiso a Raazi, yi deliyo wede y'a utta doñ k'Izirayel. Unde Kamileñ ti yode ²⁶ wo tod' ti di t'iidiba ita ki poone, t'ede: «Kee ki ki t'inda ye, daa ki ki wulla Almasi Galmeega Raa yi biire geñño ye mañ.» ²⁷ Inñino mañ t'urzi k'Unde Raa, Simeyoñ y'a t'iide k'adda booro Boy Raa aame Isa maawí an ti y'umbo, kono an d'ise munda wede aa oogoro ti rootiyo. ²⁸ Mañ Simeyoñ y'a t'umbe ulu a beezi wo yi tamma Raa, y'ede:

²⁹ «Ankeñño eñ Galmeega Raa, kee onamá doñ ki ruute a t'iide,

nunñ wede naabadá ki n'oolo n'a t'inda ti toose.

³⁰ Ki kotto ni y' wulle t'edayó wede k'igibo a utta duwo me,

³¹ yode wede k'igibo duwo pay an di y' wolla.

³² Yoñ geñ toore, wede a kiza a doñ Yawudiyagi ye an di suuna kee Raa,

wo t'urzi yode geñ duwo an di t'imma doñ k'Izirayel.»

Ono doñ Raa y'igibo t'urzi Simeyoñ

³³ A ono doñ Simeyoñ yi rootiyo a tukk'ulo geñ, kane maawí an ziidá giggiran. ³⁴ Simeyoñ y'an di ziipe beeko, wo yi di ruute a Mariyam meek'ulo, y'ede: «Koñ m'ollo, ulu eñ Raa yi ziipo y'a koonu urzi wede doñ baadañ adda siidfo k'Izirayel an di dagga, wo doñ ongoñ an t'oonu uttiyo. Wo yoñ y'a koonu munda wede a kiza Raa a duwo, wo kane an di y' kiigira. ³⁵ Inñino mañ elkiso ere ombidfe adda k'adde doñ baadañ gette y'a-t'ooru kereñ,

wo koñ Mariyam dabar t'a ki'n seeda baadañ aa an ki'n giira ti kasigara.»

Nebi erewo sundutú An

³⁶ I d'ede soñ nebi erewo sundutú An uto ki Peenuwel, tode gette ti biza bumbu k'Aser. Tod' ti gūulike baa. Ti kule wede ti ziidá ki koñsuwatú geñ, an di likke ozzine sarat d'añjal, mañ y'a inda. ³⁷ T'ume geñ t'a likke mandaayawa bini ozzinagutú a iide ada gessire makumu pide. Ti booro Boy Raa ti ki d'ekkiyo ye, ti naabiya didfo onñu a Raa me, onniyo muno ti lekkiyo daa k'ombo wo ti tondiyo Raa. ³⁸ Aame Simeyoñ yi rootiyo geñ, tode tonj mañ t'a d'iiney wo t'a iise tamma Raa. Wo ti tówwu taaya k'ulo a doñ Zeruzalem pay, doñ i delliyo Raa y'an adfa ti dabaradañ.

Kama ki Nazaret

³⁹ Aame kane maawí k'Isa an t'ize pay suldi doñ oogoro Galmeega Raa ti dehu an d'ise me mañ, an di-gime ti ulañ ki Nazaret geeger ere an di lekkiyo adda siidfo Galile. ⁴⁰ Wo ulu geñ yi d'ohire a urzi tudde wo a urzi k'Unde Raa, eedí òoniyo foo ti suuniyo k'ono, wo beeko Raa a eedí.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem ti maawí

⁴¹ Ozzine ti ozzine maawí k'Isa an di-koliyo ki Zeruzalem kono an d'isiyo tarnaape Pak ki Yawudiyagi. ⁴² Wo aame Isa i iide ozzine koomat makumu sire† mañ, maawí an ti y' wiike ti kane ki Zeruzalem, aa oogoro ki tarnaape ti rootiyo. ⁴³ Aame onniyo tarnaape i t'ingile mañ, kane an di-gime, wo yo ulu Isa y'a uupe a Zeruzalem, maawí an ki suune ye. ⁴⁴ Kane an elkiyo ulo'ñ ti doñ an ziidfo urzizañ soo.

† 2:42 2.42 Ozzine koomat makumu sire: I-kaza ki kane Yawudiyagi wede i iide ozzine inñino mañ, y'aane y'a naabe ki Raa.

Injino aame an izire bini peedo t'ette k'ooriyo man, an d'iise dehuzi adda diine taasiyagan ti lanziyagan. ⁴⁵ Umbo an ki y'uune ye, man an di dehutu an di-gime ki Zeruzalem. ⁴⁶ Onniyo sire k'aduwe man, an di y'uuno adda booro Boy Raa, yi-guune adda diine don suuniyo k'oogoro, yi'n ollige wo yi di'n tondiyo. ⁴⁷ Wo kane don pay i y'ollige an ziida giggiran a eedi soodo a elkiso ere i-d'ede, ti kama k'ono don y'anni kama gen me. ⁴⁸ Kane maawi an yi wulle man, an ziida giggiran wo meedi ti di ruute, t'ede: «Ulo ki nun, k'isiyo kino moo me a kaye maawa me? Ki wollo, nun ti meega ay ki dehutu en undey i t'udde.» ⁴⁹ Yon y'an di ruute, y'ede: «De kun ni dehutu injino moo me? Kun ki suune ye ko, i dehu nun n'a lekke adda Boy Meego me?» ⁵⁰ Wo kane eedan ti ki seedu ye onami don y'an rootiyo gen me.

⁵¹ San man y'a t'iiziga, an di-diige ki Nazaret ti maawi soo. Yo yi d'ollige onaman, wo meedi gette suldi don pay ize gen ti di'n boohiyo addutu. ⁵² Isa gen yi d'ohire a urzi tudde, a urzi suuniyo k'ono, ti beeko a daana Raa wo a daana duwo pay.

3

*Zan Batis wede zina Raa
(Matiye 3.1-6; Markus 1.1-6)*

¹ Kun ollo, t'ume Tiber yon mozigo goole ki Romen, wo iide ozzine koomat makumu paat man, goole ki siido Ziide sundi Pons Pilat. Goole ki siido Galile sundi Erod Antipas, leemadi Pilip yon goole yi dokkiyo siido k'Iture ti siido Tirakoni. Goole ki siido k'Abilen sundi Lizaniya, ² wo mozagi deero don sedeke sumbiyagan Anne ti Kayip. A

ozzine gen Raa yi-d'ele onami a Zan ulo Zakari, aame yi lekkiyo adda balda. ³ Wo yo Zan gen yi soorutu adda siidiyagi don pay a biza k'ooye Zurden, yi kazita yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagan, an un ti'n suuyo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a oldikagan te.»

⁴ Gen a-t'iide a ono don nebi Ezayi yi riine ti kaaga adda mat-tupadi, y'ede:

«Don an d'ollige golla ki wedusu yi dollite adda balda, yi d'eesiyo:

Kun i t'okkon urzi Galmeega, erkiyagi kun i ti'n okkon ki diine delele.

⁵ Poldagi kun ti'n onono pay, mongali ti kessagi pay kun di bursidito,

urzi guudiyto kun ti y'ahan delele,

wo urzi wede mongali ton kun ti y'iso patal.

⁶ Injino duwo pay an di y' suuna urzi k'uttiyo wede Raa y'an ele me*.»

⁷ A don duuru i dihimo ki tukki Zan y'a ti'n suyye batem gen, y'an di rootiyo, y'ede: «Kune don ulpi aakede mankikagi! Wee wee un gize urzi wede kun t'alda ti booro ki Raa ere ettiyo goppon te? ⁸ Injino man kun iso naabo ere beehiye, gen a kize kun ti gime lekkiyagan. Wo kun roote ye adda k'addugun: «Kaye mugiyey Ibirayim me», kono kun t'alda ti booro Raa te. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti mongali en min, Raa y'aane yi d'adde duwo a t'ise ita k'inni k'Ibirayim me. ⁹ Ankenno booro Raa i guute goppon, tod'te aa wede yi t'umbe ulpaasi y'a-dokkida inda ti sondayan pay: Undumu tuuku yi k'ehiyo inni beehiye ye man, an di-dikka an di sedda adda k'uwwu mend.»

* 3:6 3.6 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3-5.

¹⁰ Injino maŋ kane doŋ duuru Zaŋ an di y' tunde, an'de: «De ay d'ise mummino me?» ¹¹ Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Aame wede i-d'ede kallagi sire maŋ, soŋ yi elo a wede i-k'ede ye. Aame wede i-d'ede ombó maŋ, y'an ti dooko ti wede i-k'ede ye.»

¹² A ume geŋ i d'ede doŋ seŋdu jibaaye toŋ an iido y'a ti'n suyve batem, wo Zaŋ an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ay d'ise mummino me?» ¹³ Maŋ yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune a munda wede an un dikke geŋ, ti doolo kun a amba ye.»

¹⁴ Injino asigiryagi toŋ an di y' tunde, an'de: «Wo de kaye me, ay d'ise mummino?» Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Munda wedusu kun ambe ki toogo ye, ise ombó bize ti suma duwo toŋ ulu, ulbuguŋ iso unŋe a raŋŋaguŋ.»

Kaza ki wede ettiyo k'ita
(Matiye 3.11-12; Markus 1.7-8)

¹⁵ Kane doŋ duuru geŋ an di delliso wo an di zaapu elkisadaŋ ekki yode, wede tuuku toŋ yi rootiyo adda k'addi a urzi Zaŋ geŋ me, an'de: «Kunuŋ eŋ miŋ aasa Almasi Raa yi hiire ko?»

¹⁶ Injino maŋ Zaŋ y'an di ruute a kane pay, y'ede: «Nuŋ n'unni suyviso batem t'ahu, wo de wede ettiyo k'ita geŋ yoŋ toogo yi jire nuŋ, ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye. Yoŋ y'unni suyva batem t'Unde Kamileŋ wo ti uwwó. ¹⁷ Wo yoŋ y'a dekka booro aakede wedusu yi t'umbo munda ki solde a bezi, y'a silda koduwo, inŋi yi-t'oba giyyayi, wo odfo y'a t'ogga mentu adda k'uwwó ere i k'unto ye.»

¹⁸ A doŋ duuru Zaŋ y'an d'eele kooke ti doolo toŋ baadaŋ. Geŋ injino y'an di kazita urzi Rabila Majjaanawa me. ¹⁹ Wo aame geŋ Erod wede i dokkiyo siido Galile, Zaŋ y'a y'iipide kono yi ziida

ere leemadi sundutu Erodiyas, wo kono soŋ y'ize suldi doŋ ulpi baadaŋ ti doolo. ²⁰ Wo t'ekki suldi doŋ pay ulpi Erod y'ize geŋ, Zaŋ y'a-ti y' ziida dangay.

Suyviso batem k'Isa
(Matiye 3.13-17; Markus 1.9-11)

²¹ Doŋ pay Zaŋ yi ti'n zuyve batem maŋ, Isa toŋ y'a-ti y' zuyve batem. Wo aame Isa yi tondiyo Raa geŋ, kandaane a t'ihina, ²² wo Unde Kamileŋ t'a diigo a tuddi, ti tudde ere aa deere. Wo golla t'a ruute ti kandaane, t'ede: «Kee uló nuuno, ni ki giyye baadaŋ, ulbó unŋe ti kee me.»

Ita moŋgidagi k'Isa
(Matiye 1.1-16)

²³ Aame Isa i iide suma k'ozzine ada g'ado maŋ, y'a iise kazita Rabila Majjaanawa. Aa in di rootiyo yoŋ uló ki Yusup, geŋ ita moŋgidagi ettiyo: Yusup yoŋ uló k'Eli, ²⁴ Eli uló ki Matat, Matat uló ki Lebi, Lebi uló ki Melki, Melki uló ki Yanay, Yanay uló ki Yusup, ²⁵ Yusup uló ki Matatiyas, Matatiyas uló ki Amos, Amos uló ki Nahum, Nahum uló ki Esili, Esili uló ki Nagay, ²⁶ Nagay uló ki Maat, Maat uló ki Matatiyas, Matatiyas uló ki Simeyin, Simeyin uló ki Yosek, Yosek uló ki Yoda, ²⁷ Yoda uló ki Yohanan, Yohanan uló ki Resa, Resa uló ki Zorobabel, Zorobabel uló ki Salatiyel, Salatiyel uló ki Neri, ²⁸ Neri uló ki Melki, Melki uló ki Addi, Addi uló ki Kosam, Kosam uló ki Elmudam, Elmudam uló ki Er, ²⁹ Er uló ki Zozuwe, Zozuwe uló ki Eliyezer, Eliyezer uló ki Yorim, Yorim uló ki Matat, Matat uló ki Lebi, ³⁰ Lebi uló ki Simeyon, Simeyon uló ki Ziida, Ziida uló ki Yusup, Yusup uló ki Yonam, Yonam uló ki Eliyakim, ³¹ Eliyakim uló ki Meleya, Meleya uló ki Menna, Menna uló ki Matata, Matata uló ki Natan, Natan uló ki Dawut, ³² Dawut uló

ki Zeese, Zeese ulu ki Ibet, Ibet ulu ki Booz, Booz ulu ki Sala, Sala ulu ki Nason, ³³ Nason ulu ki Aminadap, Aminadap ulu ki Adimin, Adimin ulu ki Arini, Arini ulu ki Eziron, Eziron ulu ki Pares, Pares ulu ki Ziida, ³⁴ Ziida ulu ki Yakup, Yakup ulu k'Isaaka, Isaaka ulu k'Ibirayim, Ibirayim ulu ki Tera, Tera ulu ki Nahor, ³⁵ Nahor ulu ki Serug, Serug ulu ki Regu, Regu ulu ki Pelek, Pelek ulu ki Eber, Eber ulu ki Sala, ³⁶ Sala ulu ki Kenan, Kenan ulu ki Arpazad, Arpazad ulu ki Sem, Sem ulu ki Nowe, Nowe ulu ki Lemek, ³⁷ Lemek ulu ki Matusalem, Matusalem ulu ki Enok, Enok ulu ki Yered, Yered ulu ki Malaleyel, Malaleyel ulu ki Kenan, ³⁸ Kenan ulu ki Enos, Enos ulu ki Set, Set ulu ki Adum, Adum ulu ki Raa.

4

Naamiya daggiya k'Isa

(*Matiye 4.1-11; Markus 1.12-13*)

¹ Isa yi kama ti biza k'ooye Zurden ôoniyo t'Unde Kamilen, man Unde Raa gette t'a-di t'iide k'adda balda. ² A ume geŋ Meeda siitandani t'a yi niime daggiya adda k'onniyo ada pide geŋ me. Adda k'onniytagi geŋ yon y'a likke daa k'ombo, wo aame onniytagi geŋ an t'ingile man, mosogo t'a yi ziida. ³ Injino man Meeda siitandani ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto man, k'elo urzi a mukkolo ette t'a-kime ombô.» ⁴ Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Kon te m'ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Lekkiyo wedusu, tod'te t'urzi k'ombo bizi danŋal ye*."»

⁵ Man Meeda siitandani t'a-di t'iide k'ekki mukkolo sohoro, wo a kaamiki ita moziko pay ki duniya ti di gizite, ⁶⁻⁷ wo ti di ruute, t'ede:

«Aame ki-dikka wo k'o uttla man, n'a di t'ela a kee toogo ti laale wede ki moziko pay ette, kono kane pay en an oo n'ele a nun, wo ni-t'ele a wede aa ni dehu.» ⁸ Man Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'ottilo a Galmeega Raazá, wo geŋ a yode danŋal ki naabo me†."»

⁹ San man Meeda siitandani t'a-di t'iide Zeruzalem t'a-ti y' ziipe t'ekki Boy Raa a ume wede awwa, wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto man, t'awwa geŋ k'oldi k'a zabbá siido, ¹⁰ kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Raa y'an di roota maaleekiyagi kono kee,
an gi di booha.”

¹¹ Wo son an riije, an'de:

“an gi di seeda beezan,
kono k'a t'alda zondá a ki t'oggo
ekki mukkolo ye†.”»

¹² Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Kee Galmeega Raazá ki y' naame ye§.”» ¹³ Injino aame Meeda siitandani ita naamiya daggiya ere tuuku ton pay ti ti dinge man, t'a t'irga ti tuddi bini onniyo ere ti t'oona ti doolo.

Naabo k'Isa a siido Galile

(*Matiye 4.12-17; Markus 1.14-15*)

¹⁴ Isa geŋ ôoniyo ti toogo k'Unde Kamilen y'a-gime ki siido Galile, wo sundi t'a iile adda siido pay gette. ¹⁵ A ume geŋ yi dooyisito adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso, wo don pay an di y' tamma.

Don Nazaret an koogire Isa

(*Matiye 13.54-58; Markus 6.1-6*)

* **4:4** 4.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3. † **4:8** 4.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13. ‡ **4:11** 4.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12. § **4:12** 4.12 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16.

¹⁶ Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, aa daayum yi d'isiyo yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, man y'a t'iiziga y'an di gare mattup ki Raa ere ti kaaga.

¹⁷ An i d'ele mattup lobide ki nebi Ezayi. Aame yi t'ihina man, yi d'uune ume wede an riije, an'de:

¹⁸ «Unde Galmeega Raa ti konso a eedó,

yon yi ni biire kono n'a kizite Rabila Majjaanawa a don an k'ede munda ye.

Y'a n'igibe kono n'a kizite a don an zidfo bulagi an t'adde,

a don konzayi edayan a-t'ihina an di wolle kereñ,

wo a don an an oodibe yebadan an t'adde ti dabaradan te,

¹⁹ kono n'an di kize ozzine wede an di wolle beeko Galmeega Raa*.»

²⁰ Aame yi dinge gariya man, mattup y'a-t'ilbida umatú, yi-di t'ele a wede i naabiya adda boy genno, yon y'a-guune. Wo don pay adda boy gen edayan ki tukki yode. ²¹ Inkinno man y'an d'iise rootiyo, y'ede: «Anki batum ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa don kun illiga en, a t'iide a kune.» ²² Don pay an di y'imme, an ziida giggiran a ono don majjandani udde ti bizi gen me, wo an di rootiyo, an'de: «Yo en ulo Yusup de me!» ²³ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto n'elkiyo kune kun o roota ono ombide enno, kun t'eesa: "Wede daawiya no, ki daawo tudda do." Wo kun o di roota son: "Kaye ay y'illiga suldi don pay kee k'izo a geeger Kapernayim me, wo a enno adda siidada ton k'iso suldi don inkino kay.» ²⁴ Wo y'a ruute sey, y'ede: «Derec inkino wo n'un

di rooto: Nebi gen don a geeger ere y'a ihira danjal, onami an k'olliga ye me. ²⁵ Derec inkino wo n'un di rooto: Ti kaaga a ozzinagi ki nebi Eli gen, ozzine ado ti gootiyo mizzi yi ki guppe ye, i d'ize mosogo baadan adda siido pay. A ozzine gen mandaydayi baadan a siido k'Izirayel me, ²⁶ wo ton nebi Eli Raa yi ki y'igibe ye, y'a nooge ere soo ti diine kane gen me. Y'a y'igibe k'ume mandayaya ere soo Yawudowo ye ti lekkiyo a Sarepita adda siido ki Sidon†. ²⁷ Son a ozzinagi ki nebi Elize gen, i d'ede don bintidagi baadan a siido k'Izirayel me, wo ti diinayan wenda soo ton i k'ize ye kamilen me, a t'ize kamilen Naama danjal yon ti siido Siiri‡.»

²⁸ Aame an illiga onami inkino man, kane don pay i t'ugiye adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso gen, an di gulkuwe baadan.

²⁹ Man kane an t'iiziga, Isa t'adda geeger an di y'udde, an di-t'iide neere tokomo ere geegirzan eego, kono Isa an ti y' kibiro k'ekki zire.

³⁰ Wo yon yi t'udde ti diinayan, y'a ziida urzizi y'a ingile.

Isa yo a Kapernayim

(Matiye 7.28-29; Markus 1.21-28)

³¹ Inkinno man Isa y'a-diiige ki Kapernayim geeger ki siido Galile. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, duwo yi di'n dooyiso, ³² wo kane dooyisadi gette t'an di'n ziida, kono yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum. ³³ Adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso gen i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedi, y'a idili ti golla awwa, y'ede:

³⁴ «Wayya Isa wede ti geeger Nazaret no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Ay suune

* **4:19** 4.19 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 61.1-2. † **4:26** 4.26 Kun wollo adda mattup ki

1 Mozagi 17.1,8-16. ‡ **4:27** 4.27 Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 5.1-14.

kee k'iido kono k'ay di'n dagge. Kee nuṅ ni ki suune, kee Wede Kamileṅ Raa y'igibo.»³⁵ Maṅ Isa yi di ruute ti golla zakidí, y'ede: «Koṅ m'a t'appa bizí wo mi t'adfo ti tukki wede me.» Wede geṅ siitan t'aa diiṅe siido a diinayan wo t'a t'udde ti tuddí, ti-k'ize munda ulsu ye.³⁶ Kane doṅ pay orgiso t'anni ziida wo an d'iise rootiyo ti tuddaṅ, an'de: «Urzi k'ono doṅ kino eṅ miṅ mummino me! Wede eṅ t'urzi wede an i ele wo ti toogo ere i-d'ede gette, si-itandani y'an di rootiyo an t'adde, wo an t'adfiya.»³⁷ Wo Isa sundi ti moolo adda siido gette pay.

Eliyo beeko a doṅ k'eeni baadaṅ

(Matiye 8.14-17; Markus 1.29-34)

³⁸ Isa geṅ t'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi-t'udde, y'a t'iide daṅ Simo. Aame y'iiney maṅ yi-t'uuney ande Simo i-ti d'iire girgir, wo an tunde Isa, an'de: «Erewo ette mummino ki iso!»³⁹ Maṅ Isa y'aa d'uttili ki tuddutú, wo y'a ruute ti golla zakidí a ooriyo t'a t'ooli. A kaamiki ooriyo t'a t'iili, tod' t'a t'iiziga wo t'an d'iise naabiya.

⁴⁰ A peedfo t'a t'iire maṅ, kane doṅ pay an d'ede doṅzaṅ eeni wede tuuku toṅ t'ita k'eenizi k'eenizi geṅ, an i di ziko a Isa. Yoṅ a wede tuuku toṅ yi di zaapu beezí beezí, wo kane an d'ooniyo bee.⁴¹ Inṅkino kane siitandani toṅ an t'adfiyta kay ti tukki doṅ baadaṅ kaṅ dollite, an d'eesiyo: «Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!» Wo yo Isa y'an di rootiyo ti golla zakidí wo y'an k'ooliyo urzi an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yoṅ Almasi Raa yi biire me.

Engilso k'Isa ki siido Ziide

(Matiye 4.23; Markus 1.35-39)

⁴² Aame ume i t'umpile maṅ, ti Kapernayim Isa y'a t'udde y'a

ingile k'adda balda. Kane doṅ duuru an di y' dehutu. Aame an y'uune maṅ, kane an dehu y'a lekke a sirpadaṅ wo an di y'eegire yi ki'n ooli ye.⁴³ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A geegiryagi doṅ ti doolo toṅ, i dehu n'an kizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa t'iina, kono yi n'igibo miṅ k'inṅkino.»⁴⁴ Maṅ adda siido Ziide yi kazita adda boydó doṅ Yawudiyagi ge dooyiso.

5

Sanalliyagi k'Isa doṅ ki poone

(Matiye 4.18-22; Markus 1.16-20; Zaṅ 21.1-11)

¹ Onniyo soo Isa yoṅ a biza bar ki Zenezaret, wo kane doṅ duuru an di-t'ugiye, an di ṅaayu ti tuddaṅ kono an dehu an d'olliga ono Raa.² Maṅ a biza geṅ yi wulle tokiyagi sire, doṅ sawwiya an ti diggite an opilsito lembidagaṅ.³ Isa geṅ yi di gili adda tooko ere soo, tod'te ki Simo, wo yi di ruute a yoṅ, y'ede: «Ti zenḡe k'in odo k'adda k'ahu booloṅ.» Aame an a iide k'adda maṅ, Isa y'a-guune ekki tooko wo y'a iise dooyiso doṅ duuru.

⁴ Aame y'a ti diṅge dooyisadí maṅ, yi di ruute a Simo, y'ede: «Kun a odo k'adda mohita gettiyo, wo kun ti kakko lembidagaṅ, kun sawwoy puuni.»⁵ Maṅ Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyiso, didfo ette kaye ay niite bini bini toṅ, munda ay k'uune ye, wo a onamá geṅ kaye ay di-kakke lembidagey me.»⁶ Aame an ti gikke maṅ, an di ziki puuni lembidagaṅ bokbok aa a sittite.⁷ Inṅkino maṅ kane an d'umbe beezaṅ, i-kaza lanziyagaṅ doṅ adda tooko ere ti doolo an t'okko noogiyadaṅ. Kane an iido maṅ, ti kane pay an t'ūunite bokbok ti puuni tokiyagi sire geṅ aa i di sooyite.⁸ Aame Simo Piyer

yi wulle inĳino maŋ, y'a-dikke a ɗaana k'Isa wo y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, k'a leɗɗo ti tuddo me, kono nuŋ wede k'oldiko.» ⁹ Yi rootiyo inĳino kono yode ti ɗoŋ a itadi pay orgiso t'anni ziida baadaŋ, a baadika puuni ɗoŋ an ziki geŋ me. ¹⁰ Wo Zak ti Zaŋ inŋi Zebede, kane ɗoŋ naabadaŋ kaŋ soo ti Simo me, toŋ inĳino kay orgiso t'anni ziida. Wo ɗe Isa yi di ruute a Simo, y'ede: «Kee k'orgide ye, ti aŋki eŋ k'a t'isa wede dehuu ɗuwo an d'etto k'urzizo.» ¹¹ Inĳino aame ti tookiyagaŋ an iiney biza zenje maŋ, sulɗizaŋ pay an d'iili geŋŋo, an di diine Isa.

Eliyo beeko a wede bitide
(Matiye 8.1-14; Markus 1.40-45)

¹² Onniyo soo Isa yi t'iide k'adda geeger soo ki siido Galile, a ume geŋ i d'iido wede bitide tuddi risimik. Aame yi wulle Isa maŋ, y'a t'uttile zumayi a siido, wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ki dehu maŋ, k'o eli beeko n'a t'ise kamilen a ɗaana Raa.» ¹³ Maŋ Isa y'a igibe beezi, y'a yi butte wo y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ni dehu, ki t'iso kamilen!» A kaamiki bitidayi a nukkide. ¹⁴ Wo Isa yi di ruute, y'ede: «K'ollo kofuwo, a munda wede ize eŋ, a wenda soo toŋ ki rootey ye! Wo ɗe k'odo deddet, ki-ti kazoy tudda a wede sedefe y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki sedefe a kize ki t'ize kamilen aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise*, kono ɗoŋ pay an di wolle kee k'uune bee.» ¹⁵ Aame geŋ rabila k'Isa ti-teepiyo ki teepiyo, wo ɗoŋ baadaŋ an d'ettiyo ki tuddi kono an d'ollige onami wo an d'ooniyo beeko k'endanzaŋ. ¹⁶ Wo yo Isa

yi t'argu k'adda balɗa kono yi-tondiyo Raa.

Eliyo beeko a wede runguyun
(Matiye 9.1-8; Markus 2.1-12)

¹⁷ Onniyo soo Isa yi dooyiso ɗuwo. Kane Pariziyen ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro, an iido ti illiyagi ɗoŋ pay ki siido Galile, ki siido Ziide, wo ki Zeruzalem, an di-guune a sirpadi. Wo toogo Galmeega Raa ti yode, ti-d'eliyo urzi y'an d'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni. ¹⁸ Aame geŋ i d'iido ɗuwo an d'umbo wede runguyun ti zaade, an dehu an ti y' t'ele k'adda boy an ti y' zaape a ɗaana k'Isa. ¹⁹ Wo kono ɗuwo baadaŋ geŋ urzi an ti y' t'ele k'adda boy umbo, inĳino maŋ an a-ti gili t'ekki boy geŋŋo, an d'ihina bulɗo, runguyun an ti y' zuuye ti zaadayi pay a diine ɗoŋ duuru a ɗaana k'Isa. ²⁰ Isa yi wulle kane an ziipe addaŋ a yode maŋ, aame geŋ y'a ruute, y'ede: «Oldikada n'a y' t'ize tambobino.» ²¹ Maŋ kane ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an d'elkiso adda k'addaŋ, an'de: «Yo wede eŋ miŋ wee wee yi kaldita suma Raa inĳino me? Wee wee aane aase tambobino a oldiko wede, daa ki Raa siidi ye maŋ?» ²² Isa elkisadaŋ y'a ti zuune wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun d'elkiso adda k'addugun inĳino me? ²³ Ise laylay a jure miŋ too me a nuŋ n'a roote: «Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino†» kunuŋ, n'a roote: «Ki t'oozo wo k'a oziro‡» me? ²⁴ Wo ni dehu kun di suune, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Maŋ yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Nuŋ n'a di rooto, ki t'oozo, ki t'ambo zaadayá, k'a aaho boozá.»

* 5:14 5.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32. † 5:23 5.23 Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino: I-kaza munda wede ɗoŋ duuru t'ersadaŋ an ki y' wolle ye. ‡ 5:23 5.23 Ki t'oozo wo k'a oziro: I-kaza munda wede ɗoŋ duuru an di wolle t'ersadaŋ.

²⁵ A kaamiki geŋ wede y'a t'iiziga a daana duwo pay, y'a t'umbe zaadayaŋ wede yi moone eego, wo y'a aaxe boozí yi tamma Raa. ²⁶ Kane doŋ pay geŋ an ziida giggiraŋ wo an tamma Raa. Ti orgiso baadaŋ adda k'addaŋ an di rootiyo, an'de: «Anki kaye ay wulle suldi doŋ ki k'aane ki ki ti'n roote ye!»

Waaku Lebi
(Matiye 9.9-13; Markus 2.13-17)

²⁷ Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'udde wo yi wulle wede seddu jibaaye sundí Lebi, yi-guune a ume naabadi yi seddu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.» ²⁸ Maŋ yoŋ y'a t'iiziga, suldizi pay yi d'iili, wo y'a yi diine. ²⁹ Lebi yi d'ize ombó baadaŋ a boozí a suma k'Isa, i d'ede doŋ seddu jibaaye baadaŋ wo doŋ ti doolo toŋ ede, an di-guune ombó ti kane kaŋ soo. ³⁰ Kane Pariziyen ti doŋ suuniyo k'oogoro a diinayan an d'orbe sunni sunni, an an di ruute a sanalliyagi k'Isa, an'de: «Ki moo me kun d'ombó wo kun di sobo ti doŋ seddu jibaaye wo ti doŋ k'oldiko ongo me?» ³¹ Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kane doŋ waaliŋ an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i yi dehe doŋ k'eeni. ³² Nuŋ ni k'iido'ŋ waaku kane doŋ ki diine ye, wo de n'iido'ŋ waaku kane doŋ k'oldiko kono an di-kime lekkiyadaŋ.»

Tondiyo a urzi lekkiyo onniyo muno daa k'ombó
(Matiye 9.14-15; Markus 2.18-20)

³³ Kane Pariziyen an i di ruute a Isa, an'de: «Sanalliyagi ki Zaŋ ti doŋ ki kaye, onniyo muno an di lekkiyo daa k'ombó wo an ton-diyo Raa, wo kaciŋ kane sanalliyagá an d'ombó wo an di sobo me.» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun elkiyo miŋ duwo doŋ an'ni wiiko

a tarnaape ki seedu, kun di'n ise ki toogo an di lekke daa k'ombó ko, aame kule k'ere yoŋ a sir-padaŋ geŋ me? Aha, inkiyo ye! ³⁵ Wo saŋ onniyagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayan an ti y'umba maŋ. A onniyagi geŋ kane onniyo muno an di lekka daa k'ombó kollo.»

Suldi doŋ mazzini ti doŋ aware
(Matiye 9.16-17; Markus 2.21-22)

³⁶ Isa y'an di ruute ono ombide enno sey, y'ede: «Beehiye ye wenda yi sitte buude kalle aware kono y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para maŋ kalle wede aware ki ti y' zitto wo buude kalle wede aware ki zitto'ŋ geŋ, ti kalle mazzini an ki t'okkiya ye. ³⁷ Wo beehiye ye wenda yi t'eepe toote k'inŋi biŋ wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para maŋ toote wede oozige botto geŋ y'a-batte riitile, toote a t'obi siido wo riitile a latte pay. ³⁸ Ki too maŋ i dehu toote wede oozige botto geŋ eepiyadi adda riitile wede aware. ³⁹ Geŋ wede tuuku yi t'iibe toote wede iine maŋ, toote wede oozige botto geŋ yi ki y' dehe ye kono y'a t'eese: «Wede iine unse a jiire.»

6

Isa ti onniyo ere ki puukiyo
(Matiye 12.1-8; Markus 2.23-28)

¹ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopide t'adda dombi doŋ ki game ti sanalliyagi. Aame geŋ kane sanalliyagi an sattita game, an t'adduzu an t'aydu. ² Kane Pariziyen ongo an di ruute, an'de: «Ki moo me kun d'isiyo munda wede oogiradiŋ ti k'ele urzi k'isiyo ye, a onniyo ere ki puukiyadiŋ te?» ³ Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti doŋ a itadi, aame mosogo

ti'ni ziidfa geŋ me. ⁴ Yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedefe a Raa, wo yode ti doŋ a itadí an d'iimi*. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradiŋ t'ele urzi a doŋ sedefe danjal†.» ⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addó i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadiŋ te.»

Wedusu beezí unto
(Matiye 12.9-14; Markus 3.1-6)

⁶ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti doolo maŋ, Isa yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso d'uwu. Adda boy geŋ i d'ede wedusu soo inŋkino beezí wede k'ammade unto. ⁷ Kane doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di wolliyu koomadí, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a wede yi-t'ela beeko ko? ⁸ Wo yo Isa yi suune elkisadaŋ te, inŋkino maŋ yi di ruute a wede beezí unto geŋ, y'ede: «Kee ki t'oozo, ki t'ôhor a daana d'uwu pay kino.» Maŋ wede y'a t'iiziga, y'a t'ihira a umayí geŋno. ⁹ Saŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «N'un di'n tondo do, oogiradiŋ t'ele urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyadiŋ te? A wedusu ki-d'ise beehiye kunuŋ, ki-d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunuŋ, k'a yi t'ide ko?» ¹⁰ Aame geŋ kane doŋ pay Isa yi di'n wolliyu adda k'edayan, wo saŋ yi di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'ondo.» Maŋ y'a y'unde, wo beezí a t'ikkima. ¹¹ Wo kane doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen geŋ addaŋ a ûune ti kulkuwo, an di rootiyto ti tuddaŋ

a munda wede an aane an i d'ise a tukk'Isa geŋ me.

Beeriyo doŋ zina k'Isa
(Matiye 5.1; 10.1-4; Markus 3.13-19)

¹² Aame geŋ saŋ Isa y'a-gili k'ekki kesse kono y'a tonde Raa, wo diddo y'a-t'umpile pay ti tonduyo Raa. ¹³ Aame ume i t'umpile maŋ, Isa y'a wiike sanalliyagi, wo yi biire ti diinayan doŋ koomat makumu sire y'anni wiike sudaŋ doŋ zina. ¹⁴ Kane sumbiyagan: Simo wede Isa y'a yi wiike sundí soo te Piyer, wo leemadí Andire; Zak, Zaŋ, Pilip, Bartelemi, ¹⁵ Matiye, Toma wo Zak ulo k'Alpe; Simo wede an yi waaku wede addí wehini kono siifadí me; ¹⁶ Ziidas ulo ki Zak, wo Ziidas Iskariyot wede saŋ y'a t'owila Isa.

¹⁷ Saŋ maŋ t'ekki kesse Isa ti kane doŋ yi biire an di d'iigo ki bere wede ekki kesse geŋno batum, a ume wede sanalliyagi doŋ baadaŋ an t'ugiye. A ume geŋno toŋ i d'ede doŋ duuru baadaŋ an iido ti siifdo Ziide pay, ti geeger Zeruzalem, wo ti geeger Tir ti Sidon doŋ a biza bar. ¹⁸ Kane an iido kono an dehu an di y'olliga wo y'an t'ele beeko a endanzaŋ. Wo kane doŋ siitandani an'ni dabirsa geŋ, y'an d'ele beeko. ¹⁹ Kane doŋ duuru pay an dehu an di botte tudde k'Isa, kono toogo i d'adfiya ti tuddí, an d'ooniyo beeko pay.

Uŋsuwo wo dabar
(Matiye 5.1-12)

²⁰ Inŋkino maŋ Isa y'a zibbe edayí k'ume sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Uŋsuwo a kune doŋ un k'ede munda ye, kono Moziko Raa tod'te ki kune.

* 6:4 6.4 Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7. † 6:4 6.4 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.9.

21 Uᅇsuwo a kune ᄁoᅇ ankeᅇᅇo mosogo t'unni tōwwo, kono saᅇ maᅇ ombō t'un di'n pildēy.

Uᅇsuwo a kune ᄁoᅇ ankeᅇᅇo kun mōolo, kono saᅇ maᅇ kun di koobitey.

22 Uᅇsuwo a kune aame ᄁuwo an un olmidē, an unni koogire, an unni kaldīta wo an un rootiyto ono ᄁoᅇ ulpi a eggun, kono kun zi-ipe addugun a nuᅇ wede an n'ehe aa ulo wede eᅇᅇo. 23 Aame sulᄁi geᅇ an iina maᅇ, kune ulbugun un iso unᅇ wo kun oldito uᅇsuwo k'awwa, kono munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geᅇ, yoᅇ ᄁaadaᅇ y'unni delliyo a kandaane. Geᅇ iᅇkino kay kane maawaᅇ an'ni dibire nebiyagi ᄁoᅇ ti kaaga me.

24 Wo ᄁe dabar a kune ᄁoᅇ bey, kono uᅇsuwagun kun t'uune baa.

25 Dabar a kune ᄁoᅇ ankeᅇᅇo ombō t'unni palᄁa, kono saᅇ maᅇ mosogo t'un di'n t'īdey.

Dabar a kune ᄁoᅇ ankeᅇᅇo i koobiyto,

kono saᅇ maᅇ kun di lekkey adda mōolo wo kun d'ōoley ti zumari a edagun.

26 Dabar a kune aame ᄁuwo pay an unni tamma maᅇ, kono geᅇ iᅇkino kay kane maawaᅇ an ize ti ᄁoᅇ an ti t'isiyo tuddaᅇ aa nebiyagi.»

*Geyyiso ᄁoᅇ k'adugun
(Matiye 5.39-47)*

27 «Wo n'un di rooto a kune ᄁoᅇ i n'ollige: Kun geyyo kane ᄁoᅇ ti kune adu, kun an iso beehiye a ᄁoᅇ unn'olmidē me.

28 Kun zaapo beeko a ᄁoᅇ unni duudiyo, wo kun tondo Raa kono ᄁoᅇ i rootiyto ono ulpi a tukki kune. 29 Aame wede yi ki diiᅇ a tobbisadā ki bita maᅇ, ki kama tobbisadā ere soo toᅇ maᅇ y'a ki ti daaᅇa. Aame wede yi t'umbe kallayā wede goole maᅇ, ki-oolo

kallayā wede neᅇku t'adda toᅇ y'a t'ambo pāy. 30 Wede tuuku yi tondiyo munda ti beezā maᅇ, ki eelo, wo aame wede yi t'umbe mundaᅇ maᅇ, ki y' tonda ye. 31 Munda wede kun dehu ᄁuwo an un d'ise geᅇ, a kane toᅇ kun an iso iᅇkino kay.

32 Aame kun geyyiso ᄁoᅇ unni geyyiso ᄁaᅇᅇal maᅇ, sundugun ede ᄁey ko? Derec, ᄁoᅇ k'oldiko toᅇ kane an geyyiso ᄁoᅇ an'ni geyyiso kay. 33 Wo aame kun isiyo beehiye a ᄁoᅇ unn'isiyo beehiye ᄁaᅇᅇal maᅇ, sundugun ede ᄁey ko? Derec, kane ᄁoᅇ k'oldiko batum toᅇ an isiyo iᅇkino kay.

34 Aame kun eliyō see a wede kun elkiyo y'un yi kima ᄁaᅇᅇalaᅇ maᅇ, geᅇ sundugun ede ᄁey ko? Derec, ᄁoᅇ k'oldiko toᅇ kane an eliyō see a ᄁoᅇ k'oldiko ᄁoᅇ aana an yi kima. 35 Wo ki too maᅇ kun geyyo kane ᄁoᅇ ti kune adu, kun an iso beehiye, kun an elo see me wo kun zaape addugun eego ye aame an un ki y' gime ye toᅇ maᅇ. Iᅇkino maᅇ munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geᅇ yoᅇ ᄁaadaᅇ, wo kun t'isey iᅇᅇi ki Raa goole a jiiire pay. Derec, yoᅇ wede beehiye a ᄁoᅇ i ki rootiyto koᄁuwo a yode ye, wo a ᄁoᅇ bundidī pāy.

36 Kun t'iso ᄁoᅇ i woliyo sommagi ᄁuwo, aakede Meegugun Raa toᅇ yi woliyo sommagi ᄁuwo.»

*Ki ᄁekke booro a tukki bakadā
ye*

(Matiye 5.48; 7.1-12; 15.14; 10.24-25; 7.3-5)

37 «Kun ᄁekke booro a tukki wede tuuku toᅇ maᅇ ye, geᅇ Raa toᅇ yi ki ᄁekka booro eggun ye. Kune ᄁoᅇ oᅇᅇoᅇ kun i seeda ti booro ye, geᅇ booro Raa toᅇ t'un ki'n seeda ye. Kun oyyo isiyo tambobino a wede tuuku toᅇ maᅇ, geᅇ Raa toᅇ y'un t'isa tambobino. 38 Kune a wede tuuku toᅇ kun i elo, geᅇ Raa toᅇ y'un t'eela. Y'un

t'eela baadan adda mundagun boo, sokkiyo wo a pildita. Derec, doozio ere kun doozio a duwo gette, Raa ton y'un ti dooza a kune inkinno kay.»

³⁹ Isa y'an di ruute ono ombide sey, y'ede: «Kun ollo, wede koosio'ŋ bakadi koosio yi y'arkide ko? Para man sirwan pay an di silfita adda k'olde. ⁴⁰ Sanallusu gen, yon t'ekki wede dooyisadi ye, wo de wede tuuku yi-duuye beehiye man, y'a t'ise aa wede dooyisadi. ⁴¹ Ki moo me ki wolloyo unumu wede adda k'ersa leemada, wo undumu wede adda k'ersa kee, ki gi di y'owwiyo ye me? ⁴² De mummino k'a aane ki di roote a leemada, k'a t'eese: "Leema ki nun, k'oolo n'a di t'ambo unumu wede adda k'ersada enno", wo undumu wede adda k'ersada, kee batum ki ki y' wolloyo ye me? Kee wede biza sire sire, ki t'ambo undumu wede adda k'ersada doo, inkinno k'a wolla kereŋ, san k'a t'amba unumu wede adda k'ersa leemada kollo.»

Undumu ti inñizi
(Matiye 12.33-37; 7.16-21)

⁴³ «Undumu wede beehiye'ŋ, inñi ulpi yi ki t'ehe ye, wo undumu wede ulsu ton, inñi beehiye yi ki t'ehe ye. ⁴⁴ Undumu tuuku ton ki y' suune t'urzi k'inñizi. Gen inkinno inñi tormo ki ki rakke ye ekk'undumu k'ahimagi me, wo inñi k'inda biŋ ki ki rakke ye ekki woskani me. ⁴⁵ Wedusu wede beehiye'ŋ, beehiyo t'ettiyo ti suldi don beehiye y'ukume adda k'addi, wo wedusu wede ulsu'ŋ, munda ulsu y'ettiyo ti suldi don ulpi y'ukume adda k'addi. Derec, munda wede wedusu y'okumso adda k'addi genno addiya ti bizi me.»

Boyfi sire
(Matiye 7.24-27)

⁴⁶ «Ki moo me kune kun di n' waaku "Galmeegey, Galmeegey", wo kun ki t'isiyo ye munda wede n'un rootio me? ⁴⁷ Wede tuuku y'ettiyo ki tuddo, y'ollige onamo wo yi sooru eego man, nun n'un di roote yon gen yi deeyiso aa wee wee. ⁴⁸ Yode gen yi deeyiso aa wede y'oozige boy. Yon gen yi d'ittiba olde sohuru wo ita boy y'a di ziipe eego pangiragi. Kuyyo ti gilo wo ooye y'a une i paldita waawiye. Bormo gette t'a njiya boy genno wo ton man y'a k'iddira ye, kono boy gen oozigayi koduwo. ⁴⁹ Wo de wede y'ollige onamo wo yi ki sooru eego ye man, yon gen yi deeyiso aa wede y'a t'iiziga boy a siido daa ki zaapu k'ita boy. Ooye y'a une i paldita waawiye. Bormo gette t'a njiya boy genno, wo a kaamiki boy a ruuge, a nulile pay.»

7

Zaapu k'adde ki goole k'asigiryagi
(Matiye 8.5-13; Zan 4.46-54)

¹ Aame Isa onami a don duuru y'a ti'n dinge pay man, y'a t'iiziga y'a ingile geeger Kapernayim. ² A ume gen i d'ede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, yon i-d'ede wede naabo yi y' giyye baadan wo yi-t'iire eeni y'unto. ³ Aame goole k'asigiryagi gen y'illiga taaya k'Isa man, yi d'igibe don i dokkiyo Yawudiyagi miibi ki tukki yode, an i-d'ofo bey kono y'a ette y'a uttey wede naabadi. ⁴ Kane deero gen an iiney a sirpa k'Isa man, an i-d'iise obe bey an kodfime, an'de: «Wede en, y'iide kee k'a ette k'a di y' noogey, ⁵ kono yon gen siifadey yi ti giyye, wo boy wede in di dooyiso ton ay iiziga yode.» ⁶ Inkinno man Isa an di giyye ti kane kan soo, an d'ingile. Aame yon y'iiney gopon ti boy man, goole k'asigiryagi

meeda yi d'igibe lanziyagi, an i-di ruute, an'de: «Goolayey y'ede: Galmee'ki nuṅ, kee ki naate ye, kono nuṅ ni k'iide ye k'a ette ki boozó me. ⁷ Geṅ kono k'inkino ni wulle tuddó maṅ, nuṅ batum o k'ede urzi n'a k'ette ki tuddá ye. Wo tiṅ geṅ miṅ ki rooto munda soo kono wede naabadó y'a t'oone bee. ⁸ In'kino nuṅ batum n'ottilso a doṅ deero t'eedó, wo i d'ede asigiryagi doṅ nuṅ goole t'eedaṅ. Aame ni rootiyo a wede soo: "K'odo!" maṅ, geṅ yi d'engilso. Aame ni rootiyo a wede doolo: "K'edi!" maṅ, geṅ yi d'ettiyo. Wo aame ni rootiyo a bulayó: "Naabo ette ki-t'iso!" maṅ, geṅ yi-ti t'isiyo.» ⁹ Aame Isa y'illiga ono geṅṅo maṅ, y'a ziida giggeri kono yode geṅ me, wo y'a-gime ki tukki doṅ duuru doṅ i yi daaniya, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto: Adda siido k'izirayel batum toṅ, ni k'uune ye wede a zaape addi a Raa aa yode kino eṅ me.» ¹⁰ Wo kane doṅ zina an di-gime ki boy, an iide maṅ an y'uuney wede naabo y'uune bee.

Bald'iya k'ulo obulsu ki mandaayawa

¹¹ Saṅ maṅ tiṅ geṅ Isa y'a ingile ki geeger sundutú Nayin, sanalliyagi ti doṅ duuru baadaṅ an di y' daaniya. ¹² Aame y'iiney goppon ki biza bumbu ki geeger gettiyo maṅ, an a-t'ikkima ti duwo an t'ette ottibe nuune k'ulo obulsu ki mandaayawa yon soo danjal y'inda. Wo doṅ baadaṅ ti geeger gette a itatú. ¹³ Aame Galmeege yi wulle erewo gettiyo maṅ, i di t'ize sommagi, wo yi di ruute, y'ede: «Koṅ m'anna, m'óole ye.» ¹⁴ Saṅ y'a d'iide goppon ki sirpa sangali y'a-butte, maṅ doṅ i sarkiya an t'ihira, wo Isa y'a ruute, y'ede: «Ulo ki nuṅ n'a di rooto, ki

t'onno!» ¹⁵ Maṅ wede inda y'a t'iizi, y'a-guune, y'a iise rootiyo, wo Isa yi di y'ele a meedi. ¹⁶ Kane doṅ pay orgiso t'anni ziida, wo an tamma Raa, an'de: «I udfó nebi goole a diinayin, wo Raa y'ukko noogiyo doṅzi!» ¹⁷ Wo a munda wede Isa y'ize geṅ, rabiladí a-tiipe adda siido Ziide pay, wo ti siidfiyagi pay doṅ i ti d'uule.

Doṅ zina ki Zaṅ Batis

(Matiye 11.2-6)

¹⁸ A suldi doṅ pay ize geṅ, a goolayaṅ Zaṅ Batis sanalliyagi an i-di t'iide taaya. Maṅ yon yi wiike doṅ sire ti diinayaṅ, ¹⁹ wo y'an igibe ki tukki Galmeege kono an ti y' tondo: «Kee miṅ Almasi Raa yi biire, saṅ a etto ko? Kunuṅ ay di dello wede doolo ko?» ²⁰ Aame an iiney a sirpa k'Isa maṅ, an i-di ruute, an'de: «Kaye Zaṅ Batis y'ayn'igibo kono ay ki ti tonde: "Kee miṅ Almasi Raa yi biire, saṅ a etto ko? Kunuṅ ay di dello wede doolo ko?"» ²¹ A ume geṅ miṅ Isa y'an d'ele beeko a doṅ k'eeni baadaṅ, doṅ kesiyagaṅ soo soo, wo doṅ an d'ede siitandani a eedaṅ, wo koṅzayi baadaṅ edayaṅ y'an di'n ihinte. ²² Saṅ y'an di'n gime onamaṅ, y'ede: «Kun'do a Zaṅ, kun i-t'ódooy taaya a munda wede kun wulle wo kun illiga eṅ me: Koṅzayi an di wolliyo kereṅ, doṅ jekese an sooru beehiye, doṅ bitide an t'ize kamilen, dungiyagi an d'ollige, doṅ unto an di bilde, wo Rabila Majjaanawa an an gizite a doṅ an k'ede munda ye*» ²³ Wo un'usuwo a wede y'a ziida zakidi kono nuuno bini danṅu!»

Rootiyo k'Isa a tukki Zaṅ Batis

(Matiye 11.7-11)

²⁴ Doṅ zina ki Zaṅ Batis an t'ingile maṅ, saṅ Isa y'a iise rootiyo a doṅ duuru a tukki Zaṅ,

* 7:22 7.22 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 35.5-6 wo 61.1.

y'ede: «Kun iide k'adda balda wolloyo ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye yi t'agisa gettiyo ko? Aha! ²⁵ De in'kino kun iide wolloyo ki moo me? Ki wedusu yi t'usse kallagi majjandani ko? Wo de kane donj ossiyo kallagi majjandani wo an lekkiyo togos genj, an lekkiyo adda boydi mozagi. ²⁶ De kun iide wolloyo ki moo me? Ki nebi ko? Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, yonj genj yi jiire nebi sey. ²⁷ Derec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki Zanj, an'de:

“Kun ollo, nuñ n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee,

y'a di t'okkimey urzizá†.”»

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, ti diine d'uwu donj pay erayi an ehe genj, wede aase goole a ceere Zanj umbo. Wo in'kino tonj manj, wede yonj nenku a jiire adda Moziko Raa genj, yonj goole yi jiire Zanj. ²⁹ Kane donj pay ti donj sedfu jibaaye batum tonj an di y'illiga, an di zuune Raa yonj ki diine, manj an d'iyye Zanj y'a ti'n zuyye batem. ³⁰ Wo kane Pariziyen ti donj suuniyo k'oogoro, an di giigira munda wede Raa yi dehu y'aase a kane me, manj an di-tuuge Zanj y'a ti'n suyye batem me.»

³¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Donj ankenno enj n'a t'eeese kane aa wee wee? An deeyiso aa wee wee? ³² Kane an deeyiso aa inñi an ti guune a bere donj duuru, an di waakutu eebanj, an d'eesiyo: “Kaye ay un di biuha siraro tonj manj, kun ki d'immira ye! Ay un d'ûure ôoro k'unto tonj manj, kun ki d'ûile ye!”

³³ In'kino Zanj Batis y'iina genj, yi k'ombo mappa ye, toote k'inñi biñ yi k'iibe ye, wo kun di

rootiyo, kun'de: “Yonj i-d'ede sitan a eedi.” ³⁴ Wo nuñ wede an n'ehe aa ulu wede enj, n'iina manj ni d'ombo ni sofo, wo kun di rootiyo, kun'de: “Kun wollo, wede enj y'elkiyo minj a ombo ti sofo toote k'inñi biñ danñal, yonj lanze ki donj sedfu jibaaye wo ti donj k'oldiko ongo.” ³⁵ Wo Raa'nj suuniyo k'ono ere i d'ede, d'uwu an ti zuune tod'te ki diine t'urzi k'inñizi pay.»

Isa ti erewo t'isiyo oldiko

³⁶ I d'ede wede soo in'kino yonj Pariziyen, y'a wiike Isa y'a oomey di yode. Isa y'a t'iide di wede genno wo an di-guune an d'oomi. ³⁷ I d'ede adda geeger gette, erewo sundutú ti môolo k'isiyo k'oldiko. Aame t'illiga Isa an ti guune ombo di wede Pariziyen genno manj, ti d'umbo ulu dinjile an ikkima ki makkolo sundutú albaatir, adda egey donj eediyadanj unse. ³⁸ Ti-t'iide dar k'Isa a ume zondí wo t'a iise môolo, zondí t'a ti'n zuyye ti zumartú, t'a ti'n zippite t'ilaltú, ti-d'ize puuc a zondí i-kaza ottilsatú baadanj a yonj me, wo ti di yirgite egey genj a zondí. ³⁹ Aame yo Pariziyen wede i wiike Isa yi wulle in'kino manj, y'a ruute t'adda k'addi, y'ede: «Aame wede enj yonj nebi ki kotto manj, y'a ti suune erewo ere i y' butte gettinj wee te, tod'te ere an ambu sundutú k'isiyo k'oldiko.» ⁴⁰ In'kino Isa y'a t'ihina bizí, yi di ruute a Pariziyen, y'ede: «Simo, nuñ oo ede ono n'a di roote.» Manj yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyiso, ki rooto.» ⁴¹ Isa y'a ruute, y'ede: «I d'ede donj sire, an i di kime sonjo ki wede y'an ele see. Wede sonj yi di-kime tamma meeda paat, wo sonj tamma ada paat. ⁴² Aakede kane an k'iine kamatú ye genj, wede y'an d'ize beeko, sirwanj pay seezanj y'an di

† 7:27 7.27 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1.

y'ïide. Kane d'oj sire geŋ, wede a yi geyye a di ceere tuuku me?»⁴³ Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «A elkiyadó maŋ, yi ize beeko a wede seezí baadaŋ a jiire wo yi-di y'ïide geŋŋo.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ono geŋ ki ti'n d'ikke d'erec.»

⁴⁴ Maŋ Isa y'a-gime ki tukk'erewo gettiyo, wo yi di ruute a Simo, y'ede: «Erewo ette ki ti wolleiyo d'e'ŋ? Nuŋ ni-t'ïido adda boozá wo ahu toŋ k'o k'eele ye k'opilso zoŋdó me, wo d'e tod' t'o t'upile zoŋdó ti zumartú wo t'a zippite t'ilaltú. ⁴⁵ Kee ki ki n'ziida yop k'o k'ize puuc a tobbisadó ye, wo d'e tod'te t'ume n'iina geŋ miŋ, ti k'iili ye k'isiyo puuc a zoŋdó me. ⁴⁶ Kee egey k'inŋi k'olibiyee a eedó k'o ki yirge ye, wo tod' t'o di yirgite egey d'oj eediyadaŋ uŋse a zoŋdó. ⁴⁷ Kono kamo n'a di rooto: geyyiso ere baadaŋ t'ize gette i-kaza t'oldikátú ere baadaŋ, tod' t'uune tambobino. Wo a wede ooniyo tambobino k'oldikadí baata geŋ, yi geyyiso toŋ baata kay.» ⁴⁸ Inŋkino maŋ Isa yi di ruute a erewo, y'ede: «Oldikadí ni t'ize tambobino.» ⁴⁹ Kane d'oj i-guune ombó ti yode'ŋ, wede soŋ yi d'elkiyo adda k'addí k'addí, an'de: «Ita d'oj kino eŋ miŋ ti too me, isiyo tambobino k'oldíko toŋ yi d'aaniya me?» ⁵⁰ Wo Isa yi di ruute a erewo, y'ede: «Kono koŋ mi ziipe addí a nuŋ geŋ, m'utte m'aaho ti toose.»

8

Erayi d'oj i daaniya Isa

¹ Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, yi d'ettiyo geeger ti geeger wo ille ti ille, yi kazita Rabila Ma-jjaanawa ki Moziko Raa. Kane sanalliyagidoŋ koomat makumu sire geŋ a itadí, ² ti erayi mi-ibi d'oj y'an ilmo siitandani wo y'an d'elo beeko a endanzaŋ.

Kane erayi geŋ Mariyam ere an ti waaku Mariyam ti siido Magdalla, tode ere yi d' ilmo siitandani sarat t'ettú, ³ Zane ere ki Kuuza wede i yeeriyo boy ki mozigo Erod, Suzan wo erayi d'oj ti doolo toŋ ede baadaŋ, kane geŋ an di noogiyo Isa ti sanalliyagi ti beezaŋ.

Ono ombide t'urzi wede korso (Matiye 13.1-9; Markus 4.1-9)

⁴ Ti geeger ere tuuku toŋ, d'oj baadaŋ an d'ïide tukk'Isa, an di-t'ugiyee. Maŋ y'an di'n du-uye t'ono ombide eŋŋo, y'ede: ⁵ «I d'ede wedusu soo inŋkino yi t'ïide korso buzuní k'adda doomizí. Aame yi sakkisa geŋ, buzu ongoŋ a-zilditi a urzi, duwo an aa t'inŋyilse wo embi an aa di tibbe. ⁶ Buzu ongoŋ soŋ a-zilditi a ume t'adda'ŋ pangiragi. Kane geŋ i t'udde maŋ, a biiha kono kuyyo umbo. ⁷ D'oj soŋ a-zilditi adda k'ahimagi, kane geŋ a t'udde wo ahimagi an iiziga maŋ, an di'n ippe. ⁸ D'oj ongoŋ soŋ a-zilditi a siido ere beehiyee, kane geŋ a t'udde, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inŋi meeda meeda.» Maŋ Isa y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo!»

Oodibe k'ita a urzi k'ono ombide (Matiye 13.10-23; Markus 4.10-20)

⁹ Kane sanalliyagi k'Isa an di y' tunde, an'de: «Ono ombide geŋ i-kaza moo me?» ¹⁰ Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «A kune'ŋ Raa y'un ele suuniyo ki suldi d'oj ombide ki Moziko Raa te, wo a d'oj ongoŋ suldi geŋ an an rootiyto'ŋ t'ono ombide. Inŋkino kane'ŋ an di wolleiyo, wo munda an ki y' wolleiyo ye, an d'ollige, wo ono itadaŋ an ki ti suuniyo ye.

¹¹ Kun ollo, ette ita k'ono ombide: Buzu geŋ, i-kaza ono

Raa. ¹² Buzu wede i zilditi a biza k'urzi genj, i-kaza duwo donj ollige ono Raa. Sanj Meeda siitandani t'ettiyo, ono Raa t'adda k'addan ti t'oddiye kono an ki ti zaape addan a Raa wo an ki t'oone uttiyo ye. ¹³ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi genj, i-kaza duwo donj ollige ono Raa, kesiko an di'n seedu t'ulbe unje. Wo de ono sottadan ti ki ti deegu adda k'addan ye, an di zaapu addan ki peedo boolonj, wo aame i aaniya naamiya munda manj, urzi zaapu k'addan a Raa an d'ooliyo. ¹⁴ Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi genj, i-kaza duwo donj ollige ono Raa, wo de sanj elkisito, dehuu k'urzi maala wo unjuwo lekkiyo duniya i ceeriyo eedanj. Injino an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ¹⁵ Ki danju buzuz wede i zilditi a siido ere beehiye'nj, i-kaza duwo donj ollige ono Raa t'adde tasse wo beehiye. Ono Raa an di'n boohiyo, an seedu zakidi an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eebanj ti doolo.»

Ono ombide a tukki pitila
(Markus 4.21-25)

¹⁶ «Wenda soo tonj y'a t'oyye pitila kono y'a-t'ossibe bogoro, ise yi-ti t'ele a ita k'onjali umbo. Ki too manj y'a dodde t'awwa kono donj ette k'adda biino an di wolle toore. ¹⁷ Suldi donj pay ombide'nj, sanj onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono donj i ki dehu duwo an k'olliga ye genj, sanj onniyo soo an di'n olliga, a t'adfa a toore. ¹⁸ Injino manj kun koonaa mentikagi a urzi k'ollige genj me. Derec, a wede i-d'ede'nj, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede ye genj, mundazi wede boolonj y'elkiyo yi t'oona tonj, an i-t'amba.»

Mekk'Isa ti zembadi
(Matiye 12.46-50; Markus 3.31-35)

¹⁹ Mekk'Isa ti zembadi an t'iide an di y' t'ooney, wo kane an k'aane ettiyo k'ume yode ye kono duwo baadanj. ²⁰ Duwo an i-di ruute a Isa, an'de: «Meeda ti zembada kane ti paate, an dehu an ki ti wolle.» ²¹ Wo de Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Meedo ti zembado, kane donj ollige ono Raa wo an sooru eego.»

Isa toogo i jure maaye baadanj
(Matiye 8.18,23-27; Markus 4.35-41)

²² Onniyo soo Isa ti sanalliyagi an di gili adda tooko, manj y'an di ruute, y'ede: «In ti doopo'nj ti dar bar* ti nee.» Wo kane an d'ingile. ²³ Aame an doopide genj, Isa y'a udige kuy. A kaamiki, i d'iiziga maaye baadanj adda bar, tooko i t'ooniyo t'ahu, an t'ize oone kono t'an di ti'n sooyiso. ²⁴ Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadi, an di y'inne kanj d'ollite, an'de: «Wede dooyisadey, wede dooyisadey, kine in t'unto!» Manj Isa y'a t'inne, y'an iddise maaye ti ahu donj i kolzite baadanj genj me, wo a kaamiki maaye y'a ziida, ahu an t'udige deddek. ²⁵ Sanj Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun ki zaapu addugonj a nuuno ye me?» Wo kane orgiso t'anni ziida, an ziida gigananj wo an di rootiyo tuddanj, an'de: «Yode enj moo wede me, kono yi di rootiyo a maaye ti ahu tonj an d'ollige onami me!»

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitandani a eedi
(Matiye 8.28-34; Markus 5.1-20)

²⁶ Sanj Isa ti sanalliyagi an d'iiney a siido Gadara, tod'te ti dar bar ti nee a daana siido Galile. ²⁷ Aame Isa yi deegu ti tooko genj, i d'iide wedusu injino ti geeger

* 8:22 8.22 Bar gette tod'te a Galile, siido ere ti dar bar gette i lekkiyo kane donj Yawudiyagi ye.

gettiyo, y'iide'η y'a y'ikkima. Yo wede geη i-d'ede siitandani a eedí, ti kaagine yi k'ossiyo kallagi ye, wo yi ki lekkiyo a boy ye, lekkiyadi adda diine muuziyagi. ²⁸ Aame yi wulle Isa maη, y'a iise d'ollite, y'a iire zoηdí wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo a tukki nuη me, Isa Ulo ki Raa goole a jiiire pay? Ni ki tondiyo, ki ni dabire ye.» ²⁹ Yi ruute iηkino kono Isa yi ruute siitan: «Mi t'ad'fo ti tukki yode me!» Siitan gette taη baadaη ti-ti y' sed'fiyo a siid'fo. Iηkino maη beydí an di kettiso ti zinziro wo zoηdí an t'eliyo adda poole, kono y'a-koone umayí soo, toη umbo yi-ti dambu, siitan t'a-di d'engilso k'adda balda. ³⁰ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee wee?» Wede geη yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuη sundó Doη Duuru.» Yi rootiyo iηkino kono siitandani a eedí baadaη. ³¹ Wo kane siitandani an i d'obe bey a Isa, kono y'an gi di roote an ki d'engile k'adda k'old'e wede aakede buldume ye.

³² A ume geη i d'ede tor'fo meeda ki kinzir an d'el' ekki kesse. Kane siitandani an i d'obe bey a Isa kono y'an t'ele urzi an t'ette adda kinzirdari geηno, maη y'an d'iyee. ³³ Iηkino siitandani t'ekki wede geη an t'ud'fe, an t'iide adda kinzirdari. Wo tor'fo gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu.

³⁴ Aame kane doη k'elso an wulle munda wede ize geηno maη, an d'ukke wo an an t'iide taaya a doη adda geeger wo a doη i lekkiyto a dombi pây. ³⁵ Duwo geη an t'ud'f'ito wolliso ki munda wede ize. An iina a sirpa k'Isa maη, an y'uuna wede i ede siitandani a eedí wo an t'ud'fe geη, yoη yi-guune a ume zoη k'Isa, yi t'usse kalle wo eedí

t'iido. Iηkino kane geη orgiso t'anni ziid'a. ³⁶ Kane doη i wulle munda wede ize, an an t'iide taaya kaη mummino wede i-d'ede siitandani a eedí y'a y'utte me. ³⁷ Iηkino maη kane doη siid'fo pay an i-di ruute a Isa ti siid'adaη y'a engile, kono orgiso ti'ni ziid'a baadaη. Maη Isa yi-ti gili adda tooko, y'a engile.

³⁸ Wede i ede siitandani a eedí wo an t'ud'fe geη, yi tondiyo Isa kono y'a lekke ti yode, wo Isa y'a y'igibe, y'ede: ³⁹ «Ki-kama di kee wo k'an t'oodoy taaya a suldi doη pay Raa y'ize a kee geη me.» Maη wede y'a-gime, y'an di-gizite a doη geeger suldi doη pay Isa yi ize a yode geη me.

Eliyo beeko a erewo wo bald'iya k'uto Zayiris

(*Matiye 9.18-26; Markus 5.21-43*)

⁴⁰ Isa yi-gimo ti dar bar t'inno maη, doη duuru an di y' ziid'a bey sire kono kane pay an yi del-liyo. ⁴¹ Aame geη i d'iina wedusu sundí Zayiris, yoη goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Y'a iido, y'a iire a zoη k'Isa wo yi-d'obe bey y'a ette di yode, ⁴² kono i-d'ede uti tinj soo d'anjal, ozzinatú ette suma koomat makumu sire, tuddutú eeni t'unto.

Aame Isa y'ette di yode geη, doη baadaη an di y' ηayyu t'enno t'enno. ⁴³ Ti diine doη duuru i d'ede erewo soo iηkino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. Beytú t'a zikkuwe pay a doη daawiya, wo umbo wenda soo toη yi ki ti diiwe ye. ⁴⁴ Tod' ti-t'iide ti dar k'Isa, t'a-butte bize kallayí. A kaamiki yip obite puuzo a ihira. ⁴⁵ Isa y'a tunde, y'ede: «Wee wee i ni butte me?» Kane pay an di ruute, an'de: «Nuuno ye, nuuno ye.» Maη Piyer y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kee d'uwu an

ki n̄ayyu t'enn̄o t'enn̄o.» ⁴⁶ Wo d̄e Isa y'a ruute, y'ede: «Derec, nuñ wenda yi ni butte, kono n'a uwwe toogo a udc̄de ti tuddó.» ⁴⁷ Erewo t'uwwe mañ Isa yi ti zuune, in̄kino to t'a iire zon̄d̄i ti ñon̄ñirso burbur. A d̄aana d̄on̄ duuru geñ ti di t'iiide taaya, ki moo me ti y' butte wo mummino a kaamiki t'a uune bee me. ⁴⁸ Wo d̄e Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nuñ, kono koñ mi ziipe addi a nuuno geñ, m'utte m'aaho ti toose.»

⁴⁹ Aame Isa y'a ti rootiyto in̄kino geñ, wede zina y'okko ti di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Utá t'a t'ihe, kee ki y' naate ye baa wede dooyiso me.» ⁵⁰ Wo ono geñ Isa yi'n illiga, mañ yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Kee k'orgide ye, ki zaapo addá a nuuno d̄añjal, utá t'utta.» ⁵¹ Aame an iiney adda boy ki Zayiris mañ, a d̄on̄ duuru pay Isa y'an di-tuuge k'ettiyo k'adda biino me, iide ti yode kane Piyer, Zan̄, Zak wo meek'uto ti mekk'uto d̄añjal. ⁵² Kane d̄uwo pay an d̄ollite m̄oolo d̄añkar kono k'uto. In̄kino mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ôole ye. Tod' ti k'inda ye, ti moone moone.» ⁵³ Wo kane an di y'okko maade kono an zuune tod' t'inda me. ⁵⁴ Wo yo Isa geñ yi ziida beytú, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Uto ki nuñ, mi t'onno!» ⁵⁵ A kaamiki undutú t'a gimo wo t'a t'iiziga. Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun i eelo ombó.» ⁵⁶ Kane maawutú an ziida giggiran̄, wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A wenda soo toñ kun i roota ye a munda wede ize eñ me.»

9

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Matiye 10.1-9,11-14; Markus 6.6-13)

¹ Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele toogo wo urzi ki lommete sitandani d̄on̄ pay an t'ooney a d̄aanadan̄, wo k'eliyo beeko a endani d̄uwo. ² Sañ mañ y'an igibe kazita k'urzi Moziko Raa wo k'eliyo beeko a d̄on̄ k'eeni, ³ wo y'an di ruute, y'ede: «Ki torguwagun̄ munda a beygun̄ kun amba ye, ise dalka, ise eese, ise munda k'ombó, ise son̄ko, ise wede tuuku toñ kalle ki sirwe y'amba ye. ⁴ Aame kun t'iiidey adda boy tuuku wo an unni ziidey mañ, kun di lekkoy an̄gen̄no bini en̄gilsagun̄ t'ume gen̄no. ⁵ Aame tuuku d̄uwo an un ki'n ziidey ye mañ, a en̄gilsagun̄ ti geeger gette, odde zongun̄ toñ kun a ti tottigoy, geñ i-kaza Raa ulbí un̄se ye ti kane me.» ⁶ In̄kino kane sanalliyagi an d'ingile, an d'ettiyo ille ti ille, an di kazita Rabila Majjaanawa wo an d'eliyo beeko a d̄on̄ k'eeni a ume tuuku toñ mañ.

Erod ulbí i ood̄iyo kono suma k'Isa ti m̄oolo

(Matiye 14.1-2; Markus 6.14-16)

⁷ Erod yoñ wede goole yi dokkiyo siido Galile, y'a illiga taaya ki suldi d̄on̄ pay isiyo geñ me. Wo munda y'a roote yi ki suune ye, kono d̄on̄ on̄gon̄ an'de: «Zañ Batis yi bildo ti diine d̄on̄ unto me.» ⁸ On̄go an'de: «I gimo ki siido nebi Eli.» On̄go soñ an'de: «I bildo nebi soo ti diine nebiyagi d̄on̄ ti kaaga.» ⁹ Wo Erod y'a ruute y'ede: «Zañ miñ nuñ batum n'an di ruute a asigiryagi an di-dikke t'eedi me. Wo d̄e wede geñ miñ tuuku me, d̄oo miñ ni d'ollige yi d'isiyo suldi pay geñ me?» Wo yi dehu urzi Isa y'a-ti y' wolle.

Eliyo k'ombó a kuuli dupu paat
(Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44)

¹⁰ Kane d̄on̄ zina k'Isa an ti gimo mañ, an i-di t'iiide taaya a

naabo pay ere an izo. Maŋ y'a ti'n wiike an d'ingile ti yode, an t'irga siidan goppon ti geeger an ti waaku Betsayda. ¹¹ Wo kane doŋ duuru, umayí an di y'illiga wo an di'n diine. Aame d'uwó an iina maŋ, Isa y'anni ziiða bey sire, y'an di gizite urzi Moziko Raa, wo a doŋ i dehu beeko tuddaŋ y'an d'ele beeko.

¹² Peedo t'ette k'ooriyo maŋ, kane sanalliyagi koomat makumu sire, an a d'iide sirpa k'Isa wo an i di ruute, an'de: «Doŋ duuru eŋ ki'n agiba, an t'ette k'adda k'illiyagi ti boydi doŋ doome goppon eŋŋo, kono an di t'ooney ume moone ti ombo, kono kine eŋ adda balða.» ¹³ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombo an eelo kune batum.» Maŋ kane an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ede miŋ mappa paat wo puuni sire danŋal, koo ki dehu kaye batum ay d'ette ay d'owilo ombo a doŋ duuru pay eŋŋo maŋ.» ¹⁴ An ruute inokino kono kane doŋ duuru an t'iide kuuli suma dupu paat.

Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Duwo eŋ kun ti'n kondita kaŋ ogiysito ada paat, paat.» ¹⁵ Kane sanalliyagi an t'ize aa y'an ruute, an ti'n gundite pay. ¹⁶ Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire geŋŋo, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette. Maŋ mappa ti puuni y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi kono an di-dokkida a doŋ duuru geŋŋo. ¹⁷ Kane pay geŋ an d'iimi wo an d'isse. Wo ombo ere uupite sanalliyagi an ti-tusse, a iide dappa koomat makumu sire.

Isa miŋ yon wee wee?

(Matiye 16.13-21; Markus 8.27-31)

¹⁸ Onniyo soo Isa y'a t'irga siidi ti sanalliyagi, yi tondiyo Raa. Aame geŋ y'anni tunde, y'ede:

«Doŋ duuru an rootiyo nuŋ wee wee?» ¹⁹ Kane an i di'n gime onami, an'de: «Doŋ soŋ an'de kee Zaŋ Batis, doŋ ongo an'de kee nebi Eli, wo doŋ ongo soŋ an'de kee nebi ti diine nebiyagi doŋ ti kaaga i bildo me.» ²⁰ Wo yon y'an di ruute, y'ede: «De kune me, kun'de nuŋ wee wee?» Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Kee Almasi Raa yi hiire.»

²¹ Maŋ Isa y'an d'undirde kono ono geŋ a wenda soo toŋ an'ni ki roota ye. ²² Wo y'a ruute sey, y'ede: «Geŋ derec, nuŋ wede an n'ehe aa uló wede eŋ, i dehu n'a dabirey baadaŋ. Doŋ i dokkiyo doŋzin, deero doŋ sefeke ti doŋ suuniyo k'oogoro pây an di n' ki-igirey, d'uwó an di n' seedey an di n' t'iidey, wo onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti n' baldey.»

Urzi daaniya k'Isa

(Matiye 16.24-28; Markus 8.34-9.1)

²³ Saŋ maŋ Isa y'an di ruute a doŋ pay, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno maŋ, tuddi batum y'a ti kiigira, onniyo ti onniyo ki unto toŋ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane. ²⁴ Inokino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddi k'aggadi maŋ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddi kono nuuno maŋ, y'a t'utta. ²⁵ A wede koduwatú moo me suldi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddi y'a ti dage ise y'a t'ettye k'ume daggiya me? ²⁶ Aame wede y'isiyo sukuyagi a nuŋ wo a onamó maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa uló wede eŋ, aame n'etto ti daryikadó wo ti daryika ere ki Meegó wo ti ere ki maaleekiyagi doŋ kamilen geŋ, nuŋ toŋ ni-d'isa sukuyagi kay a wede geŋ me. ²⁷ Derec inokino wo n'un di rooto: Doŋ ongon ti diine kane doŋ ankeŋŋo eŋ an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa te.»

Ume k'eda k'Isa i-gime tuware kar

(Matiye 17.1-8; Markus 9.2-8)

²⁸ T'ume Isa y'a ti ruutite on-ami geŋ iide suma k'onniyo ges-sire maŋ, y'a-wiike ti yode Piyer, Zaŋ wo Zak, an d'ingile k'ekki mukkolo kono an tondey Raa. ²⁹ Aame yi ton-diyo Raa geŋ, ume k'edayi a-gime siidi wo kallagi a t'ize tuwardi kar. ³⁰⁻³¹ A ume geŋ a kaamiki, adda toore wede iido ti kandaane'ŋ i d'ede kuuli sire an rootiyto t'Isa, kane geŋ Muusa ti nebi Eli, an rootiso a urzi wede ki dangu naabadi, y'a-t'indey a Zeruzalem. ³² Piyer ti eebi'ŋ kane an udige kuy. Wo aame an t'inne maŋ, kane an woliyo toore adfiya ti tukk'Isa wo kuuli sire an t'ihira a sir-padi. ³³ Kane kuuli sire geŋ Isa an y'iili maŋ, Piyer yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, bee-hiye'ŋ kine in di lekke a enno! Ay un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.» Wo yoŋ yi ki y' suune ye munda wede yi rootiyto geŋ me. ³⁴ Aame yi rootiyto inkinno geŋ, i d'iido dondirso ti di'n ippe kane geŋ me. Aame dondirso ti ti'n ippe maŋ, orgiso t'anni ziida. ³⁵ Wo t'adda dondirso an d'illiga golla, t'ede: «Enj Ulo nuuno, yode wede ni y' biire. Kun y'ollo!» ³⁶ Aame golla ti rootiyto geŋ, kane an woliyo'ŋ uupe Isa siidi dangal. Kane sanal-liyagi a munda wede an wulle an d'inniga defdek, aame geŋ munda a wenda soo toŋ an i ki ruute ye.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedi

(Matiye 17.14-18; Markus 9.14-27)

³⁷ Soggo ti soohe an ti d'iige t'ekki mukkolo maŋ, aame geŋ don duuru an t'iide okkime k'Isa. ³⁸ Maŋ ti diine don duuru i d'ede wedusu, y'a idili, y'ede: «Wede

dooyisado, ni ki ton-diyo, ki wollo sommagi k'ulo nuŋ, kono yoŋ miŋ soo dangal. ³⁹ Siitan ti y'ambu maŋ, a kaamiki yi d'eeseyo d'ollite, y'a-ti zehiso bar bar wo bizi i d'adfiya goopiyagi. Tod' ti di y' dabirsa baadan wo ti dehu ti ki y'ooli ye. ⁴⁰ Nuŋ n'a tunde sanalliyagi kono an ti-limmi siitan gette, wo de kane an ki d'iine ye.» ⁴¹ Maŋ Isa y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kune don ulpi wo kun ki ziipe addugun a Raa ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nuŋ kun ki d'umbe ye! Geŋ n'a ombina ki da-daayum koo ti kune me? Ula k'a edi kenno.» ⁴² Aame ulo y'ette k'ume k'Isa geŋ, siitan gette t'a ti y' zidde a siido, y'a di zihite bar bar. Wo de Isa y'a t'iddise siitan te kono t'a t'adde ti tukk'ulo me, maŋ ulo'ŋ y'a uune bee, wo yi di y'ele a meegi. ⁴³ Wo duwo pay an ziida gaggiran a toogo ere baadan ki Raa gette.

Ono k'Isa don ki sirwe k'untadi
(Matiye 17.22-23; Markus 9.30-32)

Aame kane pay an seedu gaggiran botto a munda wede Isa y'ize geŋ, yoŋ y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: ⁴⁴ «Kune'ŋ kun ollo koduwo munda wede n'un roota enj me: Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, an di n' t'eley a bey duwo.» ⁴⁵ Wo kane ono geŋ itadan an ki'n suuniyo ye, i t'ize ombide inkinno itadan an gi di'n suuniyo ye, wo Isa an i d'orgiso kono an di y' tonde a ono geŋ me.

Wee wee goole a jiiire?

(Matiye 18.1-5; Markus 9.33-37)

⁴⁶ Kane sanalliyagi an d'iise rootiyto ti tuddan kono an dehu an di suune, ti diinayan miŋ wee wee goole a jiiire me. ⁴⁷ Elki-sadan gette Isa y'a ti zuune. Inkinno maŋ yi wiike ulo nenku, y'a y'ihira a daanadi, ⁴⁸ wo y'an di ruute,

y'ede: «Wede tuuku yi seedu ulo aa yode enj bey sire kono y'umbe a sundó manj, genj aa yi seedu nuñ batum. Wo wede tuuku yi seedu nuuno manj, genj aa yi seedu wede i n'igibo pây. Derec, yo wede ti diine kune pay enj yonj ñenku a jiire manj, genj yode wede goole a jiire me.»

Wee wee yonj ki kune me?
(Markus 9.38-41)

⁴⁹ Manj Zanj y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay di wullo wedusu soo injkino yi lommite siitandani ti sundá, wo ay di dihe ôhirayí kono yonj ti diinayey ye.» ⁵⁰ Wo Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Kun y'ôhira ye, kono wede adugunj ye genj yonj ki kune.»

Donj k'ille soo ki siido Samari an giigira Isa

⁵¹ Aame onniyo ere Isa y'a-kima ki kandaane aa guute gopponj manj, y'a ziida zakidí y'a t'ette ki Zeruzalem. ⁵² Yi d'igibe donj zina an d'uugume poone. Kane an d'ingile, manj an t'iide adda k'ille soo ki siido Samari kono an i-di t'okkimey ume deeguzí. ⁵³ Wo kane donj k'ille gette an di-tuuge an di y' seeda me, kono yonj y'ette ki Zeruzalem. ⁵⁴ Aame kane sanalliyagi Zak wo Zanj an illiga injkino manj, an di ruute, an'de: «Galmeegey, kee ki dehu manj, ay tonde uwwo ti kandaane t'a deego t'an uute mendanj?» ⁵⁵ Wo de Isa y'an gime, wo y'an di'n iipide. [y'ede: «Kune kun ki suune ye, unde ere tuuku un ede te. ⁵⁶ Derec, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'iido'ñ kono n'a ki dage undiyagi d'uwwo ye, wo n'an utte.»] Manj an d'ingile ki ille ti doolo.

Donj i dehu daaniya k'Isa
(Matiye 8.19-22)

⁵⁷ Aame kane a urzi genj, i d'ede wedusu soo injkino yi di ruute a Isa, y'ede: «N'a ki daana k'ume wede tuuku kee k'etta genj me.» ⁵⁸ Wo Isa yi-ti'n gime onamí, y'ede: «Boo ti boydfutú wo embi tonj ti boydfizanj, wo de nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, oo k'ede ume ni ki ti t'ele eedó n'a-ki puuke ye.»

⁵⁹ Isa yi di ruute a wede doolo, y'ede: «Ki ni daani.» Wo wede genj y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuñ, k'o eeli urzi n'a ette n'a t'ottibo meegó do.» ⁶⁰ Manj Isa yi di ruute, y'ede: «Ki'n oolo kane donj aa unto an d'ottiba tuddanj, wo kee k'engilo kazita k'ono ki Moziko Raa.»

⁶¹ Wede doolo sey y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuñ, ni ki daana, wo de k'o eeli urzi n'a di t'eeso donj boozó do.» ⁶² Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi derku ti bunjgari wo y'a gelde ki daari genj, yonj beehiykadí umbo ki Moziko Raa te.»

10

Naabo ki sanalliyagi k'Isa kane ada sarat makumu sire
(Matiye 9.37-38; 10.7-16; Markus 6.8-11; Lik 9.3-5)

¹ Sanj manj tinj genj Galmeegea yi biire sanalliyagi ti doolo, kane ada sarat makumu sire, wo y'an ikkipe sire sire, an d'uugume k'adda geegiriyagi ti omagi pay donj yode batum yi dihe y'etta. ² Y'an di ruute, y'ede: «Kane donj duuru enj aa doome goole y'ize k'aydu, wo donj naabo baata. Injkino kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo donj naabo k'aydu. ³ Ankenj kun engilo! Kun ollo, n'un agisa enj aakede inji dambami k'adda diine sullibagi. ⁴ A beygunj sonjko kun amba ye, ise eese, ise tobiyagi ti doolo tonj manj. A urzi wenda soo tonj kun t'eesey ye.»

⁵ Aame kun t'iidey adda boy tuuku mañ, ki poone kun d'eesoy: "Toose Raa ti koonaa adda boy enno." ⁶ Aame wede i dehu toose a ùme geñ ede mañ, toose kune t'a koonoy eedí. Wo aame wede injkino umbo mañ, toose kune t'a-kamoy ki tuddugun. ⁷ Boy wede unni ziidey mañ, kun lekkoy angenno, kun d'oomoy, kun d'oofoy munda wede an un t'eley me, kono wede yi naabiya'ñ i-d'ede urzi y'a oomi ti bey don y'an naabiya. Kun dettitey boy ti boy ye.

⁸ Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo an unni ziidey mañ, kun oomoy munda wede an un t'eley me. ⁹ Adda geeger gette, kun an eloy beeko a don k'eeni, wo a don t'ú kun an di rootoy, kun'de: "Moziko Raa t'iina goppon ti kune." ¹⁰ Wo aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo don t'ú an un ki'n ziidey ye mañ, kun d'engiloy bere don duuru wo kun an di rootoy a don pay, kun d'eesoy: ¹¹ "Kaye odde siidagun wede a zonfey ton ay un ti y' tottigo, geñ i-kaza Raa ulbí unse ye ti kune me. Wo geñ ono en kun'ni suuno koduwo: Moziko Raa t'iina goppon ti kune." ¹² Kun ollo, n'un di rooto, onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane don geeger Sodom booradan t'a koonaa soodo ti don ki geeger gettiyo.

¹³ Dabar a kune don geeger Korazen! Dabar a kune don geeger Betsayda! Derec, aame suldi k'armika don Raa y'ize di kune geñ anki y'aase a geeger Tir ti Sidon mañ, anki ti kaagine donzan an t'ossite kallagi moolo wo tuddan an aa di kosse pure, wo an di-kime lekkiyadan. ¹⁴ Kono kamo onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane don geeger Tir ti Sidon booradan t'a koonaa soodo ti ere ki kune. ¹⁵ Wo kune don geeger Kapernayim,

kun elkiyo min Raa y'un ti'n sika k'awwa ki kandaane ko? Aha! Raa y'un ti'n deega adda diine don unto.» ¹⁶ Isa y'an di ruute sey a sanalliyagi, y'ede: «Wede un ollige mañ, geñ aa y'ollige nuuno. Wede unni koogire mañ, geñ aa yi koogire nuuno. Wo wede i ni koogire mañ, geñ aa yi koogire wede i n'igibo.»

Kama ki sanalliyagi kane ada sarat makumu sire

¹⁷ Kane sanalliyagi ada sarat makumu sire geñ an di-gimo ulban onniyo t'un suwo, wo an di ruute, an'de: «Galmeegey, siitandani ton an ayn'ollige aame ay an rootiyo munda ti sundá mañ.» ¹⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nun ni woliyo Meeda siitandani, t'a iiro ti kandaane aakede omile mizzi. ¹⁹ Kun ollo, n'un ele toogo ere kun d'ozire t'ekki mimbayi, t'ekk'ottiyagi wo t'ekki toogo pay ere ki adu, wo munda un d'isa ulsu a kune umbo. ²⁰ Wo beehiye kune ulbugun un isiyon unse kono siitandani an un ollige, wo ki too mañ beehiye a ceere ulbugun aase unse kono sumbiyagun raanjyta adda mattup ki Raa a kandaane.»

Isa ulbí unse

(Matiye 11.25-27)

²¹ Aame genno batum, Isa Unde Kamilen ti di'n ùne addi t'un suwo wo y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nun, kee Galmee'ki kandaane ti siido, ni ki tamma kono suldi en k'an di'n umbida a don suuniyo k'ono wo a don eedan soodo a elkiso geñ me, wo k'an t'iidiba ita a don aa inñi sunni. Eyye Mee'ki nun, geñ ki dihe suldi a t'ise injkino. ²² Suldi pay Meegó Raa y'o n'ele a beezó. Wenda soo ton a suune Ulo umbo, i y' suune Meega danjal, wo wenda soo ton a suune Meega umbo, i y' suune Ulo wo ti kane

ɗon Ulo yi dehu y'an t'oodiba itadí ɗanɗal.»

²³ Saɗ maɗ Isa y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute a kane siidan, y'ede: «Unsuwo a kune a munda wede kun wolliyo enno. ²⁴ Kun ollo, n'un di rooto, nebiyagi baadan ti mozagi baadan an dihe an di wolle munda wede kun wolliyo enno, wo an gi di y' wulle ye. An dihe an d'olliga munda wede kun ollige enno, wo an gi di y'illiga ye.»

Ono ombiɗe a tukki wede bee-hiye ti siido Samari

(Matiye 22.34-40; Markus 12.28-31)

²⁵ Onniyo soo, wede suuniyo k'oogoro yi dehu yi-d'ekke ikka t'urzi k'ono a Isa. Injino maɗ y'a d'iide sirpaɗi, y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey, n'aase moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum te?» ²⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «An riije adda mattup k'oogiradin moo me? Moo me ki gariya adda me?» ²⁷ Wede geɗ yi di'n gime onami, y'ede: «An riije, an'de: «Ki geyyo Galmeega Raaza ti adda pay, ti unda pay, ti toogada pay wo ti elkisada pay*.» Wo soɗ an'de: «Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum†.»» ²⁸ Injino maɗ Isa yi di ruute, y'ede: «Onama ki ni ruute geɗ d'erec. K'iso injino wo k'a lekka.»

²⁹ Wo wede suuniyo k'oogoro yi dehu y'a t'okkima bizi, injino y'a tunde Isa, y'ede: «Bakada wee wee?» ³⁰ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «I d'ede wedusu soo injino, yi deegu ti Zeruzalem y'ambe ki geeger Zeriko. Yo yi-t'iire bey ɗon ɗekkiyo k'urzi, sulɗizi an t'uube pay, an di y' gusse, an di y'iili pulpul a siido wo an d'ingile. ³¹ Saɗ maɗ i d'iido wede seɗeke yi deegu

t'urzi geɗo kay. Aame y'iina yi wulle wedusu kaɗ moone maɗ, y'a uɗɗe dokki ti yode, y'a ingile. ³² Injino kay i d'iido wedusu yoɗ ti biza bumbu Lebi y'iina a me geɗo, wo aame yi wulle wede geɗo maɗ, y'a uɗɗe dokki ti yode, y'a ingile. ³³ Saɗ i d'iido Samariten yi t'ette torguwo, y'a iina a ume geɗo kay. Aame yi wulle wede geɗo maɗ, i di t'ize sommagi baadan. ³⁴ Y'a d'iide goppon ki tuddi wo a kundayi yi d'ibiti egey ti toote k'inni biɗ, maɗ yi di gittite. Y'a di y'umbe eego buurizi, y'a-di t'iide k'adda k'ille wo y'a ti y' ziipe a ume deegu torgagi, y'a-t'udige ɗok. ³⁵ Soggo ti soohe maɗ, yi d'iidiba tamma sire, yi-d'ele a wede boy wo yi di ruute, y'ede: «Wede eɗ k'a-t'udigo ɗok a eedi. Wo soɗko ette a biita toɗ ki y'oola ye, aame nigimo maɗ, munda wede ki dagga kono yode geɗ, nuɗ batum n'a di y' t'ela.»»

³⁶ Maɗ Isa y'a ruute sey, y'ede: «A elkiyada maɗ, ti diine ɗon torguwo ado geɗ, wede tuuku baka ki wede ɗon k'oogire an yi gusse me?» ³⁷ Wede suuniyo k'oogoro yi di'n gime onami, y'ede: «Bakadi wede i ize adde kofuwo a yode geɗo.» Injino maɗ Isa yi di ruute, y'ede: «Geɗ k'odo, kee toɗ k'aasoy injino kay.»

Isa yoɗ di Mariyam ti Marte

³⁸ Aame Isa kane ti sanalliyagi an sooru a urzi geɗ, an t'iide adda k'ille soo, a ume geɗ i d'ede erewo sundutu Marte tod' t'anni ziida di tode. ³⁹ To Marte i-d'ede teematu sundutu Mariyam, tod' t'a-guune a sirpa zoɗ ki Galmeega ti d'ollige ono ɗon yi dooyiso. ⁴⁰ Marte gette naabo zigile i ti ziida, t'a d'iide k'ume k'Isa ti di

* **10:27** 10.27 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5. † **10:27** 10.27 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

ruute, t'ede: «Galmee'ki nuṅ, kee a-ki kaza munda ye koo, kunuṅ teemadó gette naabo pay t'o d'iili a nuṅ siidó me? Inṅino ki rooto t'a di n' nooge» ⁴¹ Maṅ Galmeeḡa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Marte, Marte, koṅ ulbí i-d'oodiyo wo mi d'elkiso ki suldí baadaṅ, ⁴² wo munda soo daṅṅal wede i dehu m'aase me. To Mariyam ti bi-ire munda wede majjaane a jiire, wenda yi k'aane yi ki t'oodfiba ye.»

11

Dooyiso k'Isa a urzi tondiyo Raa
(Matiye 6.9-13)

¹ I d'ede onniyo soo, Isa yi tondiyo Raa a ume soo inṅino. Aame y'a ti d'ingge ti tondiyo maṅ, wede soo ti diine sanalliyagí y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuṅ, k'ay ti'n dooyi urzi tondiyo Raa, aakede Zaṅ Batis y'a duuye sanalliyagí.» ² Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kun tonde Raa maṅ, kun d'eeso:

“Meegey,

kee k'iso d'fuwo pay an di suune kee Raa kamilenṅ,

Mozikadá k'a-di t'edi.

³ Onniyo ti onniyo k'ay eeli ombadey ere ay di t'íde.

⁴ K'ay t'isi tambobino a oldíko ere ay ize a kee,

kono kaye toṅ ay isiyo tambobino a wede tuuku ay ize ulsu kay.

Wo k'ayn'ooli ye adda naamiya daggiya i ceera eedey ay t'etta adda k'oldíko ye.”»

Ombiṅe a urzi tondiyo Raa

⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo, aakede wede soo ti diinaguṅ i-d'ede lanze, y'a ette ki boozí a diddó meeda, wo y'a t'eese: “Lanze ki nuṅ, kee k'o eeli mappa adó, ⁶ kono wede soo ti diine lanziyagó y'iina ti torguwo

di nuuno, wo nuṅ munda k'ombo ni di t'ele umbo.” ⁷ Yo lanziyá ummey t'adda biino y'a t'eese: “Kee ki n'oolo deddek, kono t'innizó biza n'ay t'ippe baa, ay mooné, ni k'aane ni ki t'ooziga n'a-ki t'ele mappa ye.” ⁸ Wo kun ollo, n'un di rooto, lanziyá yi t'ooziga yi-t'ela suldí doṅ pay yoṅ yi dehu, kono yoṅ lanziyá ye, wo kono yoṅ yi kodfime baadaṅ a munda wede yi dehu me. ⁹ Wo nuṅ n'un di rooto: Kun tondo wo munda an un t'eela, kun dehito wo kun t'ooná, kun koppo biza wo an un di-t'ihina. ¹⁰ Wede tuuku yi tondiyo maṅ, munda an i-d'eeliyo, wede yi dehu maṅ, yi d'ooniyo, wo wede yi koppiyo biza maṅ, an i di t'ohine. ¹¹ Meege tuuku ti diinaguṅ, aame ulí [yi tunde ombó maṅ], yi di t'ele makkolo me? Koo! yi tunde puuniso maṅ, yi di t'ele miipo me? ¹² Koo yi tunde kumilso maṅ, yi di t'ele otto me? Aha, umbo! ¹³ Inṅino maṅ kune doṅ adduguṅ ulpi toṅ, kun suune eliyo suldí doṅ majjandani a inṅiguṅ. Wo geṅ taṅ miibi a ceere Meeḡa Raa a kandaane y'aane y'an t'ele Unde Kamilenṅ a doṅ i yi tondiyo me!»

Isa ti Belzebul

(Matiye 9.32-34; 12.22-30; Markus 3.22-27)

¹⁴ Onniyo soo, Isa y'a-t'ilmí siitan ere wede'ṅ ti t'ippe bizí yi k'orbe ye geṅ me. Aame siitan gette ti t'udde maṅ, wede geṅ bizí a t'ihina, y'a iise ono, wo kane doṅ duuru an ziidá gig-giraṅ. ¹⁵ Aame geṅ doṅ ongo ti diinayan an di ruute, an'de: «Tode Belzebul Meeda siitandani i eliyo toogo ki lommite siitandani me!» ¹⁶ Doṅ ongoṅ an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onami. Inṅino maṅ an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika, a kize yoṅ Raa yi y'igibo. ¹⁷ Wo Isa y'a zuune elkisadaṅ, inṅino maṅ

y'an di ruute, y'ede: «Moziko ere tuuku don'tu an deyyiso ti tuddan man, mozikadan a latte, boydizan a di ruugite wede son ekki bakadi bakadi. ¹⁸ Geŋ in'kino kay, aame Meeda siitandani ti deyyiso ti siitandani eebutú man, geŋ an deyyiso ti tuddan batum. Wo de geŋ ki kotto, mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye! Ni rootiyo in'kino kono kun'de, ni lommite siitandani o eliyo toogo Belzebul. ¹⁹ De in'kino man, don a itagun an lommite siitandani ti toogo k'aaye? Geŋ kane batum an un kaza munda wede kun rootiyo a tukki nuuno geŋ derec ye. ²⁰ Wo de geŋ, nuŋ o eliyo toogo Raa ni lommite siitandani me man, geŋ i-kaza Moziko Raa tod' t'iina di kune baa.

²¹ Aame wede'ŋ toogo ti aryagi geŋ boozi y'a ti y' boohe, in'kino man maaladi wenda soo ton y'a ki botte ye. ²² Wo de aame i iido wede toogo ti yode wo yi y' jiire man, aryagi don pay yi zaapu addi geŋ y'a-t'oobe, wo suldi don pay y'a siki y'an di dokkida a duwo.

²³ Wede yon ki nuuno ye'ŋ, yon aduzó, wo wede y'a ki n' noogiyo ki tussiyó ye'ŋ, yon yi teepiyo ki teepiyo.»

Kama ki siitan ki tukki wedusu (Matiye 12.43-45)

²⁴ «Aame siitan ti tukki wedusu ti t'adfiya man, ti d'engilso k'adda balda dehutu k'ume wede t'a lekkey, wo ti ki d'ooniyo ye. In'kino ti rootiyo adda k'addutú, ti d'eesiyo: «Ni-kime k'adda bindó ere an di n'ilmo.» ²⁵ Wo a kamatu gette, t'iide'ŋ ti-t'uuney biino rookiyo kamileŋ wo suldutú okkime beehiye. ²⁶ In'kino man ti di kama k'adda balda, t'a waaku siitandani ti doolo sarat bundidi a jiire tode sey. An di-kama kan

soo, an t'ettiyo adda biino gettiyo, i-t'isiyo boozan. In'kino yo wede geŋ, lekkiyadi ere k'ita i-t'isiyo oone i ceeriyo ere ki poone.»

Unsuwo ere a jiire

²⁷ Aame Isa yi rootiyo in'kino geŋ, i d'ede erewo soo in'kino ti di-ine don duuru, ti di ruute ti golla awwa, t'ede: «Unsuwo a erewo ere t'a ki zirke adda k'addutú wo k'a uude uduťu.» ²⁸ Wo yon yi di ruute, y'ede: «Wo unsuwo a jiire a kane don ollige ono Raa wo an di sooru eego.»

Tondiyo ki munda k'armika (Matiye 12.38-42)

²⁹ Kane don duuru an d'ettiyo k'ume k'Isa. Aame an t'ugiye man, y'a iise rootiyo, y'ede: «Ita duwo don ankenno en, kane don ulpi, an tondiyo munda k'armika a kize Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye man. ³⁰ Kun suune Zonas y'a guune munda wede Raa y'an di gize a don geeger Ninib*. Geŋ in'kino nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a koona munda wede Raa y'an kiza a don ankenno kay. ³¹ A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, mohita ere ti siido ki kese dandí† t'a ooziga ki tukki duwo don ankenno, wo t'an di roota: «Kune'ŋ booro t'unni ziida.» Ti roota in'kino kono tod' t'iizigo ti siidiyagi don dokki t'ita Raa kono t'a olliga suuniyo k'ono ere ki Salamon, wo a enno i d'ede wede ede y'a jiire Salamon sey. ³² A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, don geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki duwo don ankenno, wo an di roota: «Kune'ŋ booro t'unni ziida.» An roota in'kino kono aame don geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite

* **11:30** 11.30 Kun wollo adda mattup ki Zonas 3.3-5. † **11:31** 11.31 Mohita ere ti siido ki kese dandí: I-kaza mohita ere ti siido Seba. Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 10.1-13.

urzi k'ono Raa maŋ, an di-gime lekkiyadaŋ. Wo a eŋŋo i d'ede wede ede y'a jiire Zonas sey.»

Eda kane toore tudde
(*Matiye 5.15; Markus 4.21; Lik 8.16*)

³³ «Wenda soo toŋ y'a-t'oyye pitila kono yi-ti t'ombida, ise y'a-t'ossibe bogoro umbo. Ki too maŋ y'a ti dodde t'awwa kono doŋ ette k'adda biino an di wolle toore. ³⁴ Eda kane aa pitila ki tudde. Aame edaya kane bee maŋ, tudda pay tiŋ adda toore, wo aame edaya kane bee ye maŋ, tudda pay tiŋ adda zimolo. ³⁵ Injino maŋ ki koonaa metike kono toore wede a tudda geŋ, a ki t'ise zimolo ye. ³⁶ Wo aame tudda pay adda toore daa munda ki zimolo maŋ, tudda pay gettiŋ adda toore, geŋ aakede pitila ti tooriyo tudda ti tooratu wede kereŋ geŋŋo.»

Isa ti Pariziyen wo ti doŋ suuniyo k'oogoro

(*Matiye 23.4,6-7,13,25-27,29-31,34-36*)

³⁷ Aame Isa y'a ti diŋge onami maŋ, i d'ede wedusu soo yoŋ Pariziyen y'a ti y' wiike y'a oomey di yode. Isa y'a t'iide k'adda boy, wo an di-guune ombo. ³⁸ Yo Pariziyen y'a ziida giggiri aame yi wulle Isa ki poone y'a t'eese ombo'ŋ, beezi yi k'upile ye aa moŋgidagi an ruute me. ³⁹ Injino maŋ yo Galmeega yi di ruute, y'ede: «Kun ollo, kune Pariziyen! Kune'ŋ kulso ti bogoro kun t'opilso daaraŋ beehiye, wo adduŋ ōoniyo boo ti tama k'oogire wo ti bundiko. ⁴⁰ Kune doŋ elkisaguŋ umbo, kun suune kereŋ Raa wede ikkima ume ti paate geŋ, ikkima ume t'adda toŋ yode me. ⁴¹ Wo ki too maŋ a kane doŋ an k'ede munda ye, kun an elo t'adduŋ pay, injino kune kun t'isa kamileŋ.»

⁴² Wo dabar a kune Pariziyen! Kune'ŋ a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita suldi doŋ sunni sunni i d'eliyo unsuwo a zaami, ise puutagi doŋ ki zaami toŋ maŋ. Wo de munda wede kun d'ise ki diine a duwo, ti geyyiso ki Raa, kane geŋ kun d'ooliyo a kese. Ki too maŋ ki poone kane geŋŋo doŋ kun d'ozire eego me, wo suldi doŋ sunni sunni toŋ kun ki'n ooli ye.

⁴³ Dabar a kune Pariziyen! Kune'ŋ adda boydi doŋ in di dooyiso, kun geyyiso kun koone a ume wede suma, wo a bere doŋ duuru toŋ, kun geyyiso duwo an un di'n t'eesite ti ottilso. ⁴⁴ Dabar a kune! Kune'ŋ doŋ aakede muuziyagi daa zappu moŋgali, doŋ an sooru eego daa suuniyo a urzi k'oogoro an t'isiyo ganigi a daana Raa me†.»

⁴⁵ Wede soo ti diine doŋ suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, a onama geŋ kee ki kalda kaye ti kane pay.» ⁴⁶ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Dabar a kune doŋ suuniyo k'oogoro pay! Kune'ŋ duwo kun di'n isiyo ki toogo an di daane urziyagi k'oogoro doŋ ti doolo kune batum kun a ziipe t'egguj t'ekki doŋ ki Raa, sarkiyatu oone aakede kun zaapu attidi a dar. Wo a attidizaŋ geŋ, kune ti yilsaguŋ soo toŋ kun aa ki bottiyo ye ki noogiyadaŋ me. ⁴⁷ Dabar a kune! Kun aabudu muuziyagi majjandani ki nebiyagi ti kaaga, kane doŋ moŋgidaguŋ an ti'n iide. ⁴⁸ A onamguŋ ti suldi doŋ kun isiyo geŋ, i-kaza kun iyee a naabo ere ki moŋgidaguŋ g'ize te, kono kane an ti'n iide nebiyagi me, wo ankeŋ kune kun d'aabudu muuziyagan. ⁴⁹ Kono kamo Raa ti suuniyo k'ono ere i d'ede gette y'a ruute, y'ede: “Nuŋ n'an t'igiba nebiyagi ti doŋ zina, doŋ ongoŋ ti

† 11:44 11.44 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 5.3 wo Nombire 19.11.

diinayan an ti'n t'ida, don ongon an di'n dabira.»⁵⁰ T'ume k'eesiyo duniya bini anki, an iide nebiyagi baadan, wo kono ki puuzadan gette kune duwo don ankenno Raa y'un ti'n t'ela dangay.⁵¹ Ki poone an iide Abel, san don ti doolo bini Zakari wede an y'iide adda booro Boy Raa, a diine k'ume sefeke ti Boy Raa. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, kane don ankenno en Raa yi ti'n t'ela dangay kono ki puuzadan.

⁵² Dabar a kune don suuniyo k'oogoro! Kune'n kun a-t'ippe a urzi wede i d'eliyo suuniyo ki Raa te. Kune batum kun ki sooru eego ye, wo a don i dehu an d'ozire eego kun an t'iigire.»

⁵³ Aame Isa yi t'udfe t'adda boy genno man, kane don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen an di gulkuwe baadan ti yode, wo an di y' tundite a urzi k'ono baadan.⁵⁴ Inkinno gen kane an i ekkiyo ikka kono an t'oona munda wede butte adda k'onami.

12

Kun koona mentikagi ti don bizan sire sire

(Matiye 10.19-20,26-33)

¹ Aame gen don duuru baadan baadan an t'ugiye, ume an d'ozire ton umbo, an t'onysilse dugganan. Isa y'an di ruute ki poone a sanaliyagi, y'ede: «Kun koona mentikagi a orme wede ki Pariziyen, i-kaza an d'ede bize wede sire sire.

² Derec, suldi don pay ombide'n, san onniyo soo a t'oodfiba ita, wo ono don pay i ki dehu duwo an k'olliga ye gen, san onniyo soo duwo an di'n olliga.³ Kono kamo suldi don pay kun ruute a zimolo gen, san onniyo soo duwo an di'n olliga keren, wo munda wede kun miline a kuude bakagan adda biino appiya gen, san onniyo soo an di y' roota aa an a ti gili t'ekki biino an d'olle.»

Wedusu wede kun i-d'orgide

⁴ «Lanziyagi ki nun kun ollo, n'un di rooto: Kun an orgide ye a don i towwo tudde, wo san man an k'aane an aa k'ise munda ti doolo sey ye.⁵ Nun n'un di y' kaza wedusu wede kun i-d'orgide me: Kun orgido a Raa, yode wede aame kun t'inda man, i-d'ede toogo y'un di'n t'ette k'adda k'uwwo. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, gen a yode kun i-d'orgide me.

⁶ Kun suune ooyo paat doo min in t'owile ti soriko sire kollo, wo ti diinayan soo ton Raa i ki dandfiya ye.⁷ Wo son ilali k'eggun genno ton Raa yi ti'n kaza pay. Inkinno kun orgide ye, kono kune zooyagan yi jiire ooyo baadan!»

Wede ono udfde ti bizi a daana duwo yon ti Isa

⁸ «Kun ollo, n'un di rooto, wede tuuku yi ruuta a daana duwo yon ki nuuno man, nun wede an n'ehe aa ulo wede enno ton, n'a rootey kay yon ki nuuno a daana maaleekiyagi don ki Raa me.⁹ Wo de wede tuuku yi ruuta a daana duwo yi ki n' suune ye man, nun ton n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a daana maaleekiyagi don ki Raa me.¹⁰ Wede tuuku yi ruuta munda ulsu a tukki nun wede an n'ehe aa ulo wede enno man, a oldikadi gette Raa yi-t'isa tambobino. Wo de wede tuuku i kaldita Unde Kamilen man, a oldikadi gette Raa yi-k'isa tambobino ye.

¹¹ Aame an un di'n t'iidey k'ume don booro adda boydi don in di dooyiso, ise ki daana don deero, ise ki daana mozagi ton man, ulbugun un t'oodey ye a maana k'ono don kun d'oodibey eggun, ise a munda wede kun di rootey me.¹² A ume gen min Unde Kamilen t'un di'n dooyey a munda wede kun di rootey me.»

Ono ombide a tukki wede laale elkisadi umbo

¹³ I d'ede wedusu ti diine don duuru yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyiso, ki rooto a leemadó y'ay ti dokkidi laale ki meegey wede y'ay iili me.»
¹⁴ A wede gen Isa yi di ruute, y'ede: «Wee wee i ni ziipe wede dekkiyo booro a suldufugun, ise wede dokkide laalagun me?»
¹⁵ San man y'an di ruute a don pay, y'ede: «Kun koono mentikagi, kun okkibe a suldi pay ye, kono lekkiyo wedusu ere ki kotto gette t'ettiyo t'urzi suldi don ki laale ye, ise yon laalayí baadan ton man.»

¹⁶ Injino man y'an d'iide taaya t'urzi k'ono ombide, y'ede: «I d'ede wedusu ki laale, i-d'ede dombi majjandani yidarniyta. ¹⁷ Yo yi rootiyo t'adda k'addi, y'ede: «Nun gen n'aase mummino, n'a obita mudizó a ume too me, ume oo k'ede ye me?» ¹⁸ San y'a ruute sey, y'ede: «Enno munda wede n'aasa me, giyyagó en n'a-kossita, n'an aabida ti doolo deero, mudizó pay ni-t'obita adda wo suldi don ti doolo ton man. ¹⁹ San ni di roota a tuddó batum: hay nun gen me, enno suldi kaca kaca k'ozzinagi baadan, n'a-puuka, n'a ooma, n'a siba wo n'aasa unsuwo.» ²⁰ Wo Raa yi di ruute, y'ede: «Kee wede elkisada umbo, a didfo ettiyo batum nun undá ni t'amba, wo gen suldi don pay k'ukume aaye?» ²¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Gen aasa injino ki wede y'okumso laale a yode batum, wo yi k'okumso laale ki suldi Raa ye me.»

Zaapu k'adde a Raa
(Matiye 6.25-33)

²² Man Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Gen kono k'injino n'un di rooto: Kune a lekkiyagun ulbugun un t'oofo ye

a urzi k'ombo, ise a urzi k'ossiyo ere ki tuddugun ton man. ²³ Ki kotto lekkiyagun ere kun lekkiyo ette ti jiire ombo, wo tuddugun ti jiire ossiyo. ²⁴ Kun wollo gaagagi, an ki korso ye, an k'aydu ye, an k'ede giyyagi ye wo ume ti doolo k'obite k'ombadan ye, wo Raa yi di'n moddiyo. Wo kune'n ki kotto kun i jiire embi tan baadan!
²⁵ Wee wee ti diinagun, ti ulbe k'oodiyo wede i-d'ede gen, y'aane y'a d'aagila ti kedise soo onniytagi don ki lekkiyadi a duniya ette? ²⁶ Aame a suldi don booolon danjal ton kun k'aane ye man, de ki moo me kune ulbugun un d'oodiyo a suldi don pay ti doolo a urzi lekkiyagun me? ²⁷ Kun wollo bobbo soole, ti d'ohire, ti ki naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye. Wo kun ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamon ton ti laale wede pay i-d'ede gen, yi k'usse ye kalle wede majjaane aakede bobbo soole soo ton man. ²⁸ Injino Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda balda anki kuti kutin, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwu mendí. Gen tan mi-ibi a ceere Raa y'un di'n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata!
²⁹ Wo kune ulbugun un ki t'oofo daayum a urzi dehutu k'ombo ti sofo ye. ³⁰ Suldi pay gen, daayum i'ni dehutu kane don pay adda duniya i ki suune Raa soo danjal ye genno. Wo Meegugun Raa, yon yi suune suldi gen kun i dehu a urzi lekkiyagun me. ³¹ Ki too man kun deho ki poone Moziko Raa, wo san suldi gen y'un di'n t'ela kay.»

Laale wede a kandaane
(Matiye 6.19-21)

³² «Kune aakede torfo moodo ere baata ton man, kun orgide ye! Derec, Meegugun Raa yi wulle man beehiye Mozikadi y'un

di-t'ele me. ³³ Suldugun don un d'ede kun t'owilto, wo sonko kun an di dokko a don an k'ede munda ye. Kun soko zaada ere i ki ruumiyo ye wo ti laale wede i ki dagga ye a kandaane, a ummey wede k'oogire yi k'aana yi ki botta ye, a ummey amma ton ti ki ti y' latta ye. ³⁴ Derec, a ume wede laalagun yi lekkiyo gen, addugun ton angenno.»

*Don naabo i lekkiyo zeere
(Matiye 24.43-51)*

³⁵ «Kun ti ketto toonugun a munda wede kun ise, wo pin-tilagun oyyisito. ³⁶ Kun lekko aakede don naabo don an del- liyo kama ki goolayan ti tarnaape seedu, kono san aame y'iina wo yi guppa biza man, kesiko an i-di t'ihina. ³⁷ Unsuwo a don naabo genno, don goolayan a kamadi y'ni t'oona kane zeere. Derec inkinno wo n'un di rooto: Yon yi- t'ossa suldi naabo, y'a ti'n koono don naabadi me, wo aame gen yon y'an t'ela ombo. ³⁸ Aame yikimo a diddo meeda ise ki biza soohe ton man, y'in uuna kane zeere man, gen unsuwo a kane.

³⁹ Ono en kun ollo koduwo: Aame wede boy gen yi suune peedo ere wede k'oogire y'etto man, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda boozu ye. ⁴⁰ Kune ton man kun koono mentikagi, kono nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'etto a peedo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seedu zakidi a naabadi

⁴¹ Inkinno man Piyer y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nun, ono ombide ki'ni rootiyo en a kaye danjal kunun, a duwo pay ko?»

⁴² Man Galmeege yi di ruute, y'ede: «Inkinno man wede yeeriyo wede i seedu zakidi a naabadi wo i-d'ede elkiyo gen, a yode

genno galmeege yi oola attidi pay ki don naabadi ongon me, kono y'an t'ela ombadan aame peedo t'iida man. ⁴³ Unsuwo a wede naabo gen me, aame galmeege a kamadi yi y'uuna y'isiyo naabo gettiyo man. ⁴⁴ Derec inkinno wo n'un di rooto: Wede inkinno gen galmeege yi di t'ela attidi ki suldizi pay a beezi. ⁴⁵ Wo de aakede wede naabo gen y'ilka adda k'addi, y'iisa: «Galmeege en yi t'usso», wo yi t'iida taazu don naabo ti doolo kuuli wo erayi, yi t'ussa a ombo ti sobito i jiira eedi. ⁴⁶ Aame gen galmeege y'a aana a onniyo ere wede naabo gen yi k'elkiyo ye, wo a peedo ere yi ki ti suune ye. Galmeege yi di t'ela dangay ere zakidi wo yi-t'ela aggadai aa ki don i ki zaapu addan a Raa ye.

⁴⁷ Wede naabo wede i suune munda wede galmeege yi dehu, wo y'a ki t'ikkima tuddi y'a ki t'ize ye naabo ere aa galmeege yi dehu te man, yon gen y'a t'oona kossiyo baadan. ⁴⁸ Wo wede naabo wede yi ki y' suune ye munda wede galmeege yi dehu me, wo yi t'ize naabo ere y'a t'oone kossiyo man, kossiyadi t'aase baata. A wede suldi baadan an i ele a bezi gen, an tonda baadan kay, wo a wede an ziipe addan baadan gen, an tonda baadan sey a ceera.»

Isa y'iido ki moo me?

⁴⁹ «Nun n'iido n'a-t'oyye uwwo a duniya te, wo ankenno en ni dehu t'adde soo, tod' ti ziida baa. ⁵⁰ Nun n'a adfa t'urzi dabar aakede an ni suyyiso batem, nun biza k'ulbo i zehiso wo a zehita bini dangiya ki suyyiso batem gettiyo. ⁵¹ Kune kun elkiyo nun n'iido n'un t'ela toose adda duniya ko? Aha, wo n'un di rooto, kono nuuno gen duwo tuddan an ti-t'ahinta. ⁵² Ti anki en don adda boozan kane paat man, tuddan

an ti-t'ahinta, donj adfo ki tukki donj sire, wo donj sire ki tukki donj adfo. ⁵³ Meege y'a t'ahina ti tukk'ulí wo ulo ti tukki meegi, meede t'a t'ahina ti tukk'ututú wo uto ti tukki mettú, ande t'a t'ahina ti tukk'ere k'ulutú wo ere k'ulutú ti tukk'andutú.»

Suuniyo k'ita suldí donj i-kaza munda wede aana (Matiye 16.2-3)

⁵⁴ Isa y'a ruute sey a donj duuru, y'ede: «Aame kun wolliyoo dondirso ti koliyo ti kese peedo k'ooriyo man, a kaamiki kun d'eesiyo: “Mizzi yi koppa”, wo genj ki kotto i-t'isiyo. ⁵⁵ Wo aame kun owwiyo maaye yi baahu ti kese ki d'andí man, kun d'eesiyo: “Ume anjki y'isa wehini”, wo genj ki kotto i-t'isiyo*. ⁵⁶ Kune donj bizigunj sire sire, kun d'aaniya kun di suuniyo ita suldí donj kun wolliyoo t'edagun isiyoo a siido wo a kandaane me, wo de ki moo me ita suldí donj Raa y'isiyo ankenno kun ki'n suuniyo ye me?»

Tôwwo k'ono ti aduzá (Matiye 5.25-26)

⁵⁷ «De ki moo me munda wede ki diine kune batum kun d'ise, kun ki y' suuniyo ye me? ⁵⁸ Aame ti leemadá un ede ono, wo kune a urzi kun ette k'ume wede booro botto genj, ti yode ono kun ti'n óodo. Para man y'a-da t'iida k'ume wede booro man, wede booro y'an gi di t'eley a bey k'asigiryagi, wo kane an ki ti t'eley dangay. ⁵⁹ Ki kotto n'a di rooto, t'ume genj ki ki t'ad'á ye, daa ki munda wede an dehu k'an ki y'ela pay ye man, tammiyagi donj sunni sunni tonj an a-k'oola ye.»

13

I dehu kun di-kime lekkiyagun

¹ Aame genj i d'iido duwo an i-t'iide taaya a Isa, mummino Pilat y'ele urzi donj miibi ti siido Galile an di'n iide, aame an isiyoo sedefeke a Raa genj me. ² Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kune kun elkiyo aame kane donj ti siido Galile an ti'n iide injkino genj, i-kaza kane donj k'oldiko a jiire donj ti siido Galile ti doolo pay ko? ³ N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyagun ye man, kune tonj kun di-t'inda pay aa kane. ⁴ Wo kane donj koomat makumu gessire boy wede sohuru ki Silowe y'an di ti'n ruuge an t'inda genj, kun elkiyo kane donj k'oldiko a jiire donj ki geeger Zeruzalem ti doolo pay ko? ⁵ N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyagun ye man, kune tonj kun di-t'inda pay injkino kay.»

Ono ombide a tukk'undumu daa k'inñizi

⁶ Sanj man Isa y'an di ruute ono ombide enno, y'ede: «I d'ede wedusu yi d'iite undumu sundí pigiye adda doome k'inda biñ. Onniyo soo yo wede genj y'a iido yi dehu yi rakke inñizi, miñ umbo yi ki d'uune ye. ⁷ Injkinoo man yi di ruute a wede naabadí, y'ede: “Ki wollo, pigiye enj iide ozzine adfo ni d'ettiyo d'ettiyo ni rakke inñizi miñ ni k'ooniyo ye. Injkinoo ki ti y' dekkoo, yi t'ambu ume ki bita.” ⁸ Wo wede naabo yi di'n gime onamí, y'ede: “Galmeeki nun, ki y'ooloo y'a-t'ozzine sey k'anji me, siido itadí n'a-t'ottiba a t'isa d'olgitoo, man n'a d'obita iizi. ⁹ Genj injkino ozzine ki daana enj koo yi t'eha man, umbo pi man k'a ti y' dekkoo kollo.»

Eliyo beeko a erewo a onniyo ere ki puukiyo

* **12:55** 12.55 Di kane Yawudiyagi an wolliyoo dondirso ti koliyo ti kese peedo k'ooriyo man, an d'eesiyo mizzi yi koppa. Wo aame an owwiyo maaye yi baahu ti kese ki d'andí man, an d'eesiyo ume anjki y'iisa wehini, genj a di kine injkino ye.

10 Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi dooyiso ɗuwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. 11 A ume geŋ i d'ede erewo, siitan ti ziida di-ine dartú i-d'ede ozzine koomat makumu gessire, ti lekkiyo ottilso ume t'a t'ôhira ɗelele umbo. 12 Aame Isa yi ti wulle maŋ, y'a ti wiike wo yi di ruute, y'ede: «Erewo no, koŋ te kettiyo ye baa, m'uune bee ti eenizí me.» 13 Yoŋ yi di ziipe beezí a tuddutú, a kaamiki t'a t'ihira ɗelele wo t'a iise tamma Raa. 14 Wo yo goole boy geŋ yi-ti gulkuwe a beeko ere Isa yi ele a erewo a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi gette. Injino y'a t'ihina bizi wo y'an di ruute a ɗoŋ duuru, y'ede: «Adda suuk i d'ede onniyo zoot ere ki naabo te. Kune kun dehu beeko maŋ, kun d'etto adda k'onniytagi geŋŋo, a onniyo ere ki puukiyadiŋ ye.» 15 Maŋ Galmeega yi di'n gime onami, y'ede: «Kune ɗoŋ biziguŋ sire sire, a onniytagi ɗoŋ ki puukiyadiŋ wede tuuku toŋ yi-t'eeziyo ti kuulaye'ŋ burizi koo, ise buurizi koo maŋ, kun an t'eliyo ahu ɗee me?» 16 Erewo ette tod'te ti biza bumbu k'Ibirayim, Meeda siitandani ti ti-gitte i-d'ede ozzine koomat makumu gessire, geŋ i k'ise ye ko a onniyo ere ki puukiyadiŋ kino, ni di t'eeze sibatú me?» 17 A rootiyo k'Isa gette, kane pay ɗoŋ k'olmidayi an ziida sukuyagi, wo kane pay ɗoŋ duuru geŋ ulbaŋ unse a sulɗi ɗoŋ pay y'isiyo i ceeriyo eego geŋ me.

Ono ombiɗe ekk'ulo k'undumu sundi mutard

(Matiye 13.31-32; Markus 4.30-32)

18 Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso toŋ aa moo me? N'a t'eesa tod'te aa moo me?» 19 Tod' ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundi mutard wedusu y'a t'umbe y'a-giira adda

jineene. Saŋ a t'udɗe, a t'ize undumu wo embi an d'appiyta boyɗi ekki layɗayi.»

Ono ombiɗe a tukk'orme (Matiye 13.33)

20 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa n'a t'eesa tod'te aa moo me?» 21 Tod' ti deeyiso aa orme erewo ti-sokiyo booloŋ, t'a-t'obe a moonoo baadaŋ lootiyo, wo saŋ orme geŋ moonoo yi-ti t'oozige pay.»

Biza bumbu wede peryeye

22 Aame Isa y'ambe ki Zeruzalem geŋ, yi d'ettiyo geeger ti geeger, ille ti ille, yi dooyiso ɗuwo. 23 Maŋ i d'ede wedusu y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ɗe geŋ Raa yi d'utta ɗuwo booloŋ ɗaŋŋal ko?» Injino Isa y'an di ruute a ɗoŋ duuru, y'ede: 24 «Kun ollo, n'un di rooto, kun elo gotono kun t'odo ti biza peryeye. Derec, ɗoŋ baadaŋ an deha an t'ette ti biza geŋŋo wo an ki d'aana ettiyo ye.

25 Saŋ onniyo t'aana ere wede boy y'a t'ooziga wo biza y'a di-t'ippa ti kerle, maŋ kune kun d'oopta ti paate. Aame geŋ kun t'eesa koppiyo a biza bumbu, wo kun di roota: «Galmeegey, k'ay t'ohon!» Wo yoŋ y'un ti'n kima onamguŋ, y'a t'eesa: «N'un ki'n suune ye kune ti tunda me.» 26 Injino maŋ kun di roota kun t'eesa: «Kaye ay d'iimito, ay d'iibito ti kee kaŋ soo, k'a duuyite a urziyagi ki geegirzey pay.» 27 Wo yoŋ y'un di roota sey: «N'un ki'n suune ye kune ti tunda me. Kun ti leɗɗo dokki ti tuddó me, kune ɗoŋ pay isiyo sulɗi ɗoŋ ki diine ye.»

28 Wo aame kun wulley Ibirayim, Isaaka wo Yakup ti nebiyagi pay adda Moziko Raa, wo kune an un ti'n zibbey ti paate maŋ, a ume geŋ kun ɗillitey molo wo kun d'aadimey sina. 29 Wo i d'etto ɗuwo sey ti kese peedo ti koliyo,

ti kese peedo k'ooriyo, ti kese k'awwa wo ti kese d'andī, an di-kooney an d'oomey kaŋ soo adda Moziko Raa. ³⁰ Injino maŋ doŋ oŋgo aŋkenŋo kane k'ita, saŋ an t'isa doŋ ki biza, wo doŋ oŋgo aŋkenŋo kane ki biza, saŋ an t'isa doŋ k'ita.»

*Ono k'Isa a tukki Zeruzalem
(Matiye 23.37-39)*

³¹ Aame Isa y'a ti d'inge ti dooyiso maŋ, i d'ede doŋ miibi ti diine Pariziyen, an aa d'iide sirpa k'Isa wo an i-di ruute, an'de: «Kee t'enj ki t'oozo k'engilo k'ume doolo, kono mozigo Erod yi dehu tōwwadā.» ³² Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun i-ti rootoy a yo wede metike aa boo yi ti daggiya d'uwō geŋ, kun'de: "Isa y'ede aŋki ti soggo yoŋ y'a limmiti siitandani wo y'a t'ele beeko a doŋ k'eeni, wo a onniyo ere k'aduwe maŋ, naabadī y'a-ti d'anga.» ³³ Wo ni roote enj a kune: i dehu aŋki, soggo wo soŋŋo kino geŋ, n'a enjila ki d'aanadō, ki too maŋ d'erec nebi y'a t'inda a Zeruzalem, a ume doolo ye.

³⁴ Wayya kune doŋ Zeruzalem no, wayya kune doŋ Zeruzalem no! Kune doŋ i tōwwito nebiyagi, wo doŋ Raa y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti moŋgali kun ti'n tōwwō. Nuŋ taŋ baadaŋ n'a dihe n'un ti'n tusse aa ōsso ti tussiyo inŋitū adda kambartū, wo de kun ki dihe ye. ³⁵ Injino maŋ boygun Raa y'un di y'oola. Wo kun ollo n'un di rooto, nuŋ kun ki n'wolla ye baa, bini a t'ida onniyo ere kun di roota: "Beeko Raa ti koonā a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa*."»

14

Eliyo beeko a wede k'eeni

¹ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa y'a t'iide ombo di wede soo ti diine deero Pariziyen. Kane doŋ a sirpa geŋ, ersadaŋ a tukk'Isa tak. ² Aame geŋ i d'ede wedusu tuddī t'iiziga, y'a t'ihira a d'aana yode. ³ Isa y'a t'ihina bizī, y'a tunde kane doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, y'ede: «To oogiradiŋ tiŋ urzi t'ele kunuŋ, ti k'ele ye ko, k'eliyo beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyadiŋ te?» ⁴ Wo a onamī geŋ kane an d'inniga ded'dek. Injino maŋ wede geŋ Isa y'a yi butte, yi-d'ele beeko wo y'a-y'igibe ki boozī. ⁵ Saŋ y'an di ruute, y'ede: «Ti diinaguŋ enj wee wee, aame i-d'ede ulō ise buru yi t'iire adda k'osso a onniyo ere ki puukiyadiŋ maŋ, y'a k'ette, t'adda k'osso y'a ki y'adde ye me? Eyye, kesiko y'a-t'adde!» ⁶ Wo a onamī geŋ, kane an di roote munda an ki suune ye.

Beeriyo k'ume konso adda tar-naape

⁷ Isa yi wulle'ŋ doŋ an'ni waaku k'ombo'ŋ, an beeriyo omagi konsito doŋ majjandani. Injino y'an di ruute a kane pay geŋ t'ono ombide enno, y'ede: ⁸ «Aame wenda yi ki wiike a tar-naape ki seedu maŋ, k'etta ki koonā ume wede suma a jiiire ye. Koo ise an wiiko wede goole i jiiire kee y'a-koonā maŋ, ⁹ wo wede unni wiike kee ti yode geŋ, y'a etto y'a di roota, y'a t'eesa: "Ume enj ki t'oozo, ki oolo a yode enno." Injino k'a t'ooziga ti sukuyagi, k'etta k'a-kooney a ume k'ita. ¹⁰ Ki too maŋ an ki wiiko geŋ, k'odo ki-koonoy a ume k'ita, injino aame wede i ki wiiko y'iina maŋ, yoŋ y'a di roota, y'a t'eesa: "Lanze ki nuŋ, kee ki t'oozigi, ki-koonā a ume ki d'aana a ise majjaane kino." Injino maŋ a kee a di t'isa suma a d'aana kane doŋ

* 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

pay ooma ti kee kanj soo genj me. ¹¹ Derec, wede tuuku tuddi yi ti-koliyo manj, Raa y'a y'isa nenjku, wo wede tuddi yi ti-t'isiyo nenjko manj, Raa y'a y'isa goole.»

Waaku donj an k'ede munda ye

¹² Isa yi di ruute sey a wede i y' wiike genj, y'ede: «Aame ki dehu ki waake duwo an d'oomi di kee, ise a peedo t'ize diine, ise a peedo t'ette k'ooriyo tonj manj, ki waake lanjziyaga ye, zembada ye, taasiyaga ye wo donj bey a ita waayada ye, kono kane genjo tonj sanj an gi di waaka kay, injkino ombada aakede an a-ti gime. ¹³ Wo ki too manj, aame ki waake duwo a tarnaape di kee manj, ki waako donj an k'ede munda ye, donj kesiyaganj soo soo, donj jekese wo donj konzayi. ¹⁴ Genj kee ulba aasa unse, kono kane an k'ede munda an a-ki ti y' kima ye. Injkinno a di ti y' kima Raa, a onniyo ere donj ki diine a daanadi an ti bildfa manj.»

Ono ombide a tukki tarnaape goole

(Matiye 22.1-10)

¹⁵ Wede soo ti diine donj an ti guune ombo, y'illiga ono donj Isa yi ruute genjo manj, yi di ruute, y'ede: «Unsuwo a wede i kooney ombo adda Moziko Raa.» ¹⁶ Wo Isa yi di ruute t'ono ombide enno, y'ede: «Onniyo soo wedusu yi d'ize ombo baadan, manj yi wiike donj baadan. ¹⁷ Aame ombo ettú t'iide manj, wede boy y'a igibe wede naabadi kono y'an di kizo a donj yi'ni wiike. Wede genj y'iide'n, y'a ruute, y'ede: «Kun'di, ombo ettú t'iide baa.» ¹⁸ Injkinno manj kane donj pay yi wiike genj, wede soj yi-t'isiyo tambobino tambobino. Wede ki poone yi di ruute a wede naabo, y'ede: «Nunj ni iwila doome, i dehu n'a ette n'a ti y' wollo do. Kee k'o t'isi tambobino.» ¹⁹ Wede doolo

yi di ruute, y'ede: «Nunj ni iwila bunjari koomat ki naabo sire sire, wo n'ette n'a ti'n naamey. Kee k'o t'isi tambobino.» ²⁰ Wede doolo sey yi di ruute, y'ede: «Nunj ankenno ni ziida erewo ni morbiyo, kono k'injkinno ni k'aane ettiyo ye me.» ²¹ Wede naabo genj y'a-gime k'ume galmeegi, y'iide'n yi di t'iide taaya a onamanj genj me. Aame genj wede boy yi di gulkuwe wo yi di ruute a wede naabadi, y'ede: «K'okko kesiko k'omagi donj duwo ge lekkiyo, k'adda k'urziyagi donj adda geeger, ki waaki kane donj an k'ede munda ye, donj kesiyaganj soo soo, donj konzayi wo donj jekese, k'an d'an t'edi kenno.» ²² Sanj manj wede naabo genj y'a-gimo k'ume galmeegi, yi di ruute, y'ede: «Galmeeki nunj, naabo ere k'o ruute n'aase ni-t'izo, wo ume ede sey.» ²³ Injkinno manj wede boy yi di ruute a wede naabadi, y'ede: «K'okko sey ki urziyagi dombi, k'adda jinendani, wo donj ki t'ooney a daanada genj, t'urzi tuuku tonj ki ti'n waaki an t'edi k'adda boy kono boozo a done. ²⁴ Genj kun ollo, n'un di rooto, kane donj ni wiike ki poone genj, wenda soo tonj i k'ooma ye ombado te.»»

Urzi daaniya k'Isa

(Matiye 16.24-28; Markus 8.34-9.1)

²⁵ Donj duuru baadan an daaniya Isa, manj y'a-gime ki tuddan wo y'an di ruute, y'ede: ²⁶ «Aame wede yi ni daane manj, i dehu nunj y'a ni geyye a ceere meegi, meedi, eddi, injizi, zembadi kuuli erayi, wo tuddi batum tonj manj. Para manj yi k'aane yi ki t'ise sanallusizo ye. ²⁷ Wede tuuku yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno wo y'a ki n' daane ye manj, yonj genj yi k'aane yi ki t'ise sanallusizo ye. ²⁸ Injkinno

aame wede ti diinagun yi dehu y'a ooziga boy sohuru man, ki poone y'a-koone y'a-kize sonko ki suldi don pay y'owilta, wo y'a wolle aame sonkadí i-t'ída tówwo boy man. ²⁹ Wo de aame yi-ziipa ita danjal wo boy y'a ki ti y'íida ye man, don pay i wolla gen an di y' t'okka maade, ³⁰ an t'eesa: "Wede en yi-t'iise oozige boy min naabadí y'a-ki ti dinge ye." ³¹ Injino kay, aame mozigo yi dehu y'ette deyyiso mozigo bakadí wede ettiyo ti asigiryagi dupu ada sire gen, ki poone y'a-koone y'a wolle toogadí, aame y'aane deyyiso ti asigiryagi dupu koomat genno man. ³² Aame yi k'aane ye man, yi-t'igibe don zina ki tukki mozigo bakadí ki poone yon botto dokki gen, y'a ti y' tondo toose t'a koone diinayan.» ³³ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Gen injino kay, i dehu wede tuuku ti diinagun suldi don pay i-d'ede'n, y'an ooli. Para man yi k'aane yi ki t'ise sanallusizó ye.»

*Sumade don daa k'unjswadan
(Matiye 5.13; Markus 9.50)*

³⁴ «Kane sumade'n munda wede beehiye, wo de aame sumade unjswadan i t'ize umbo man, kan mummino k'an ise unse sey me? ³⁵ Kane gen i k'ise beehiye ki ruumiyo siido ye, ise ki guuru ton i k'ise ye, injino kane gen ki sebbiyo mendan a disse. Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo!»

15

Ono ombide a tukki damu gi digge

(Matiye 18.12-14)

¹ Don seddu jibaaye ti don k'oldiko doolo, kane pay an aa d'iide ki sirpa k'Isa kono an di y'olliga. ² Kane Pariziyen ti don suuniyo k'oogoro an d'orbe sunni

sunni a tukk'Isa, an'de: «Wede en don k'oldiko yi di'n seedu bey sire wo yi d'ombo ti kane.»

³ Injino man Isa y'an d'iise tówwo taaya t'ono ombide enno, y'ede:

⁴ «Aame wede soo ti diinagun i-d'ede dambami meeda wo ere soo t'a digge man, ki kotto don ada gessat makumu gessat gen yi d'ooli adda balda, y'a-kime dehutu ki ere i digge, bini y'a ti t'oono. ⁵ Wo aame yi t'uuno man, yon ulbi unse baadan, y'a t'ambo a dannayi, ⁶ y'a t'aahe boy, san y'a waake lanziyagi ti don k'ita waayadi, wo y'an di roote, y'a t'eesa: "Kun iso unjswuwo ti nuuno, kono nun damuzó wede i digge ni y'uuno baa!" ⁷ Kun ollo, n'un di rooto, gen injino kay aasa unjswuwo baadan a kane don a kandaane, kono wede k'oldiko soo yi-gime ti lekkiyadi ere oldo gette. Unjswuwo ere a tukki wede soo gette, a ceera ere a tukki don ada gessat makumu gessat kane ki diine wo an ti gime lekkiyadan genno.»

Ono ombide a tukki tamma i digge

⁸ «Wo kun ollo sey, i d'ede erewo soo injino tammiyagutu koomat wo soo i di t'iire man, gen ki kotto tod' t'a modde pitilatú, binditú t'a rooke, t'a dehite boolo boolon bini t'a ti t'oono. ⁹ Wo aame ti t'uune man, t'a waake lanziyagutu ti don k'ita waayatú, t'an di roote, t'a t'eesa: "Kun iso unjswuwo ti nuuno, kono nun tam-madó ere i digge ni t'uune baa." ¹⁰ Kun ollo, n'un di rooto, gen injino kay aasa unjswuwo baadan a diine maaleekiyagi don ki Raa, kono ki wede k'oldiko soo yi ti kama ti lekkiyadi ere oldo gette.»

Ono ombide a tukki ulo gi digge

¹¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «I d'ede wede soo injino injizi kuuli sire. ¹² Onniyo soo, ulo wede

nenku yi di ruute a meegí, y'ede: "Baaba, kee k'o eli aggadó ere san ni t'oonna t'adda laalayá genno." Injino man meegan y'an di dikida laalayá a inñizí sire genno. ¹³ Onniyo miibi k'ita man, yo ulo wede nenku gen aggadí y'a t'iwilte pay wo y'a ziida sonko, y'a ingile ki siido ere dokki. A ummey gen yi-t'iide adda lekkiyo ere k'arbutu, injino maaladí pay y'a t'irbe. ¹⁴ Aame maaladí pay yi ti dinge man, i d'ize mosogo baadan adda siido gette, wo yon munda a beezí umbo. ¹⁵ Aame gen y'a t'iide naabo di wede soo ki don siido gettiyo, wo yo wede gen y'a y'igibe k'adda doomizi elso kinzir. ¹⁶ Ulo gen y'a dihe yi d'aadi inñi boriyo don an sebbiso a kinzir, wo wenda soo ton i di t'ele umbo. ¹⁷ Injino man a lekkiyadi gette yi d'elkiso adda k'addí, y'ede: "Don naabo meegó baadan, an d'ombo i di'n palda! Wo nun a enno n'unto ki mosogo!" ¹⁸ N'a-kima di meegó wo ni di rootey, n'a t'eesey: Baaba, ni t'ize oldíko a Raa wo a kee. ¹⁹ Ni k'iide k'a ki n' wolle aa ulá ye baa, injino ki n'iso aa wede soo ti diine don naabadá." ²⁰ Man y'a t'iiziga, y'a-gime k'ume meegí.

Aame ulo yo dokki boolon ti boy gen, meegí y'a yi wulle, wo i di t'ize sommagi baadan. Y'a ukke okkimayí, y'iide'n y'a yi ziida yop. ²¹ Injino man ulo yi di ruute, y'ede: "Baaba, ni t'ize oldíko a Raa wo a kee. Ni ki t'iide k'a ki n' wolle aa ulá ye baa." ²² Wo meegí y'an di ruute a don naabadi, y'ede: "Kesiko, kun ambi kalle wede goole majjaane a jüre wo kun i-t'osso a ulo me. Kun i t'eelo kokkide a yelsadi wo zondí kun i-t'osso tobiyagi. ²³ Kun soodí ulo buru wede bokkide, kun t'ôodo, in d'ooma wo in d'isa tarnaape, ²⁴ kono ulo nun kun wolliyo en, yon aa y'inda wo anken aa yi

bilde, yon yi digge wo anken ni y'uune." Man an d'iise isiyo tarnaape.

²⁵ Aame gen ulo kabbadí yon a doome. A kamadí ti doome gen, aame y'iina goppon ki boy man, y'ollige tarkuuse k'otoro ti ommire. ²⁶ Man yi wiike wede soo ti diine don naabo, y'a yi tunde, y'ede: "De ize moo me?" ²⁷ Wede naabo yi di ruute, y'ede: "Gen leemadá aaho me, wo meegá yi d'iide ulo buru wede bokkide, kono ulí yi y'uune yi lekkiyo bee." ²⁸ Injino man ulo kabba yi di gulkuwe wo yi ki dehu k'adda boy yi k'ette ye. Meegí y'a t'uddo yi di y' selliyo, y'ede: "Ulo ki nun, ki t'edi k'adda boy me." ²⁹ Wo ulo yi di'n gime ono meegí, y'ede: "K'ollo kay baaba, nun ozzinagi baadan n'a naabiya me, wo nyuyur kan soo ton ni k'ize ye a munda wede k'o rootiyo me, wo a nun gogguru soo danjal ton k'o k'eele ye, kono n'a t'ise unsuwo ti lanziyagó me. ³⁰ Wo a ulá wede enno kotto man, yode wede maaladá pay y'a ti diggo y'a t'irbo ti erayi, aame y'iina man a yode ki-d'iide ulo buru wede bokkide!" ³¹ Man meegí yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nun, kee daayum ti nun wo suldi pay don oo d'ede ton kane ki kee. ³² Wo gen i dehu kine in d'ise tarnaape wo in d'ise unsuwo, kono leemadá en yon aa y'inda wo anken aa yi bilde, yon yi digge wo anken ni y'uune."»

16

Ono ombide a tukki wede yeeriyo metike

¹ San Isa y'an di ruute a sanal-liyagi, y'ede: «I d'ede wede laale soo injino, yon i-d'ede wedusu yi di yeeriyo laalayí. Wede laale gen duwo an i d'iido ti rabila, kono wede yeeriyo yi-ti y' daggiya laalayí me. ² Man wede laale y'a wiike wede yeeriyo

wo yi di ruute, y'ede: "Kee n'illiga naabadá ere k'isiyo te, k'o t'òodi taaya a urzi naabadá, kono ki ki yeera ye baa laalayó me." ³ Injino manj wede yeeriyo y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "Nunj enj n'aasa mummino, t'ume naabo yeeriyo galmeegó yi-ti'n ad'fiya genj me? Ki derku nunj toogadó umbo, wo k'ahultu a nunj sukiyagi. ⁴ Genj ni suune munda wede n'a isa me. Injino aame t'ume naabo yeeriyo yi n'ud'fa manj, donj ede an di n' seeda di kane me." ⁵ Injino manj kane donj i zid'fe seeyagi ki galmeegi, y'a ti'n wiiko soo soo. Yi di ruute a wede ki poone, y'ede: "Kee ginno seezá miibi ki-t'ela a galmeegó me?" ⁶ Yonj yi di'n gime onamí, y'ede: "Bonjali ada sire k'egey k'inñi k'olibiyee." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seezá ettiyo, kesiko ki koono ki raanja bonjali koomat." ⁷ Sanj yi di ruute a wede doolo, y'ede: "Wo kee me, seezá miibi ki t'ela me?" Yonj yi di'n gime onamí, y'ede: "Suwal meeda pide ki geme." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seezá ettiyo, ki raanja suwal meeda ado." ⁸ Wo yo galmeega y'a y'imme wede yeeriyo wede ki diine ye genj me, kono y'ize'ñ metinjo. Injino manj kane donj duniya a urzi lekkiyo ere ti tud-dan gette, kane mentikagi an jiire kane donj ki Raa toorayí a eedanj.»

⁹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo kun ollo, nunj n'un di rooto, kun sod'fo lanziyagi ti laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye genj me. Injino onniyo soo yo laale genj ti beygunj yi dikka manj, kane lanziyagi an un di'n seedey adda boydi donj duwo an di lekkey ki daayum. ¹⁰ Wede a naabo ere ñenjo boolonj yi ti seedu zakidi genj, a naabo ere meeda tonj duwo an zaape addanj a yode kay. Wo

wede a naabo ere ñenjo boolonj yi ki ti seedu zakidi ye genj, a naabo ere meeda tonj duwo an ki zaape addanj a yode ye kay. ¹¹ Injino manj, aame kune a laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye enj, kun ki y' ziida zakidi ye manj, Raa tonj yi k'aane y'un ki t'ele a beygunj ye laale wede ki kotto me. ¹² Wo aame a laale wede ki kune ye kun ki y' ziida zakidi ye manj, Raa tonj y'un ki t'eley ye laale wede ki kune me.

¹³ Wede naabo soo tonj umbo a aane a naabe ti galmaawi sire me, ise manj sonj y'a y'olmida wo y'ageyye soo me, wo ise manj y'a di kette ti wede soo me wo sonj y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi sonjo sirwanj pay me.»

Urzi Moziko Raa

¹⁴ Aame kane Pariziyen an illiga ono donj pay Isa yi ruutite genjo manj, an di y' koobiyto kono kane sonjo an ti geyyiso. ¹⁵ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune a daana duwo kun ti t'isiyo tuddugunj aa donj ki diine, wo Raa addugunj yi'ni suune, kono munda wede duwo an yi wolliyoo goole genj, Raa yi y'azzuru a daanadi me.

¹⁶ Ono donj an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti donj ki nebiyagi genj, urzizanj a iide bini aaniya Zan Batis. T'ume genj an di kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, wo wede tuuku tonj yi d'eliyo gotono kono yit'ette k'adda. ¹⁷ Wo kun ollo koduwo, ooñe a kandaane ti siido an t'enjgile me, wo ooñe baadanj sey a arku raaniya soo wede ñenku a jiire k'oogoro ette y'a dagge me.

¹⁸ Wede tuuku eddi yi ti biira wo y'a ziida erewo ti doolo manj, Raa yi y' wolliyoo yonj wede i moone t'ere bakadi. Wo wede yi ziida erewo ere kulatu yi ti-biire

mañ, Raa yi y' wolloiyo yoñ wede i moone t'ere bakadí.»

Ono ombide a tukki wede laale kane ti Lazar

¹⁹ Sañ mañ Isa y'an d'iide taaya, y'ede: «I d'ede wede laale soo injino kallagi y'ossiyo ki ramica zooyatú ooñe, daayum yi lekkiyo togos adda k'unjsuwo wo daayum yi d'isiyo ombó baadañ aa ki tarnaape, dúwo an d'ombó. ²⁰ I d'ede wedusu i-k'ede munda ye sundí Lazar, tuddí kundayi risimik kañ moone a biza bumbu ki wede laale geñño. ²¹ Yoñ y'a dihe y'a oomi ombó ere i soldite t'ekki taabul ki wede laale geñño toñ umbo, wo de kane gañiti toñ an d'ettiyo an di daldutu kundayzí.

²² Wede i-k'ede munda ye y'inda mañ, maaleekiyagi an t'umbe undí ki sirpa k'Ibirayim. Sañ wede laale toñ y'a inda, an t'ittiba. ²³ Wo kañ unde y'a t'iide k'adda diine doñ unto, wo a ume geñ yi dabirsa baadañ. Mañ y'a umbe edayí k'awwa, y'a wulle ti dokki Ibirayim wo Lazar a sirpadí. ²⁴ Injino y'a ifili, y'ede: «Ibirayim mee'ki nuñ, k'iso adde kofuwo a nuñ, k'agibi Lazar yi d'onko ahu a biza yilsadí, y'o di zozza a bizó, ilzó a t'orsa kono ni dabirsa baadañ adda k'uwwó ette.» ²⁵ Wo Ibirayim yi di ruute, y'ede: «Ulo ki nuñ, ki suune aame kee adda duniya lekkiyadá ki tuuze tuuziyo, wo Lazar y'uune dabar baadañ. Wo ankeñ Raa yi ti y' zille a eñño me, wo kee ki-t'iide adda dabar baadí. ²⁶ Wo soñ i d'ede olde sohuru wo goole aa buldume a diine kune ti kaye me. Injino mañ doñ i dehu ette t'eñño k'ume kune, an k'aane ye, wo doñ t'ume kune an dehu an d'etto k'ume kaye, an k'aane ye.» ²⁷ Wede laale y'a ruute, y'ede: «Injino mañ mee'ki nuñ, ki wollo sommagó

k'agiba Lazar ki boy meegó, ²⁸ kono oo d'ede zemba paat, y'a ette y'an di tookey kuudañ, kono kane toñ an ki d'etto k'ume dabar eñño ye.» ²⁹ Ibirayim yi di ruute, y'ede: «Zembadá an d'ede mattup k'oogoro Muusa ti doñ ki nebiyagi, onamañ an'n olligey.» ³⁰ Wede laale yi di ruute, y'ede: «Geñ i k'iide ye Ibirayim mee'ki nuñ, wo aame wede ti diine doñ unto y'iida y'an uuney mañ, aame geñ an di-kimey lekkiyadañ.» ³¹ Wo Ibirayim yi di ruute, y'ede: «Aame mattup k'oogoro Muusa ti doñ ki nebiyagi, onamañ an ki dihe an k'olliga ye mañ, ki kotto kane an k'ambe ye aame wede ti diine doñ unto y'a balde y'a ette toñ mañ.»»

17

Urzi k'oldíko ti tambobino (Matiye 18.6-7; Markus 9.42)

¹ Isa y'an di ruute a sanal-liyagí, y'ede: «Derec, kane suldí daayum ede doñ i-t'eliyo dúwo adda k'oldíko me, wo de dabar a yode wede i t'eliyo bakadí adda k'oldíko. ² A wede injino geñ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladí an ti y' sedde adda bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a daana Raa te, aame yi t'eliyo adda k'oldíko wede soo ti diine kane doñ tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno mañ. ³ Kun koona mentikagi!

Aame leemadá yi t'iza oldíko a kee mañ, k'odo ki y'oonoy, ki rootoy munda wede y'a ize geñ ti golla ere tasse, wo aame yi-k'illigey oldíkadí yi ti zuuney yigimey lekkiyadí mañ, k'oyyo ki t'iso tambobino te. ⁴ Wo aame leemadá yi t'iza oldíko a kee wo sañ y'a iido ki tuddá, y'a t'eese: «Leema ki nuñ, nuñ oldíkadó ni ti zuune n'a-kime lekkiyadó», injino injino adda k'onñu tan

sarat toŋ maŋ, k'oyyo ki t'iso tambobino te.»

Zaapu k'adde a Isa

⁵ Doŋ zina Galmeega an i di ruute, an'de: «Zaapu k'addey a kee baata, k'ayni noogi t'a t'ihira.» ⁶ Galmeega y'a ruute, y'ede: «Ki kotto, aame kune zaapu k'addugun a nuŋ t'aase ŋeŋko aa ulo k'undumu sundi mutard toŋ maŋ, kun aane kun i di roote a undumu eŋ, kun t'eese: "T'umayá eŋ ki-d'eeto ki koonoy adda bar", ki kotto y'a olliga onamgun, y'a-d'eete.»

Naabo ere in d'ise

⁷ «Kun ollo, aakede wede soo ti diinagun i-d'ede wede naabo yi derku ise y'elso mood'e koo maŋ. Aame yi wulle wede naabo y'aahiya ti doome maŋ, ki kotto yi-ki roote ye: "Kesiko k'okki ki-koono ombó me." ⁸ Ki too maŋ yi di roote, y'a t'eese: "K'o isi ombó, wo kallagá k'a booyo ki-t'ossi doŋ ti doolo, ombó k'o d'eli, k'o d'eeli sobo koore ni t'iima wo n'aa t'iiba maŋ. Saŋ a kaabadá kee k'a ooma wo k'a siba kollo." ⁹ Wede geŋ yi roota dey koduwo a wede naabadí, a naabo ere yi ruute y'aase, yi t'ize gette? Aha, yi-ki roota ye koduwo me. ¹⁰ Geŋ ki kune toŋ in'kino: Aame naabagun ere an un ruute kun ti t'ize pay maŋ, kun rooto kun'de: "Kaye doŋ naabo ay k'ede urzi duwo an ay ki roote koduwo ye, ay ize munda wede an ay ruute ay d'ise danŋal.»»

Eliyo beeko a doŋ bitide kane koomat

¹¹ Aame Isa yo a urzi y'ette ki Zeruzalem geŋ, y'a udde ti diine siidfo Samari kane ti Galile. ¹² A ettiyadí k'adda k'ille soo

in'kino gette, doŋ bitide koomat an t'iide an a di y' t'ikkimo. Kane an t'ihirte ti dokki* ¹³ wo an d'iise d'ollite, an'de: «Isa, kee wede dooyisadey, k'iso adde koduwo a kaye.» ¹⁴ Isa y'anni wulle wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, tuddugun kun an ti kazoy a doŋ sed'eke†.» Aame an'te k'ume doŋ sed'eke botto geŋ, a urzi bitidayan a ŋukkide an t'ize kamilen. ¹⁵ Wede soo ti diinayan yi wulle y'uune bee maŋ, y'a-gime k'ume k'Isa, yi-tamma Raa ti golla awwa. ¹⁶ Y'iide'ŋ y'a dikke a zoŋ k'Isa, y'a t'uttile zumayá a siidfo, wo y'a ruute koduwo a Isa. Wo yo wede geŋ Samariten. ¹⁷ In'kino Isa y'a ruute, y'ede: «Kane koomat geŋ an ki t'ize kamilen ye ko? Wo kane doŋ gessat uune bee too me? ¹⁸ Wenda a elke y'a-kimo y'a t'imme Raa umbo daa ki torgusu enno ye maŋ?» ¹⁹ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'engilo. Kono kee ki ziipe addá a nuŋ geŋ, k'utte.»

Aaniya ki Moziko Raa

²⁰ Onniyo soo kane Pariziyen an di tunde Isa, an'de: «Woogo Moziko Raa t'aana me?» Yoŋ y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aaniya Moziko Raa, tod'te urzi wede aa munda kun gi di wolla t'ersagun ye. ²¹ Duwo an ki roota ye: "Kun wollo tod'te a enno!", ise "Tod'te a ummey me!" Derec kun suuno, Moziko Raa tod'te a diinagun.»

²² In'kino maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Saŋ onniyo t'aana ere kun di deha kun ti n' wolle onniyo soo toŋ maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ me, wo umbo kun ki n' wolla ye. ²³ Aame geŋ duwo an un

* **17:12** 17.12 An t'ihirte ti dokki: Kane doŋ bitide geŋ an t'ihirte ti dokki kono di kane Yawudiyagi, duwo an'ni wolliyó kane doŋ bitide geŋ doŋ kamilen ye a daana Raa me. In'kino maŋ an k'ede urzi an ki d'ette ki sirpa duwo ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 13.45-46.

† **17:14** 17.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.2-3.

di roota, an t'eesa: "Kun wollo yonj a enno!", ise "Yonj a ummey!" Wo kune kun'ta ye, kun t'okkita ye. ²⁴ Wo aa kun wolliyo mizzi y'omile bidifidi i-ti tooriyo kandaane pay genj, onniyo ki nunj wede an n'ehe aa ulo wede enno tonj, t'aasa injkino kay. ²⁵ Wo de ki poone i dehu n'a dabire baadanj wo donj ankenno enj an di n' kiigira.

²⁶ Munda wede ize ti kaaga a ozzinagi donj ki Nowe genj, a onniytagi donj ki nunj wede an n'ehe aa ulo wede enno tonj, aasa injkino kay. ²⁷ Duwo an d'ombo, an sofo, an sedfu ti tuddanj bini onniyo ere Nowe yi-t'iide adda tooko ere meeda a jiiere. Manj mizzi goole y'a guppe, ahu an t'iimi siido, injkino duwo genj pay an t'inda adda k'ahu†. ²⁸ Wo sonj munda wede ize a ozzinagi Lot genj a aana injkino kay: duwo genj an d'ombo, an sofo, an d'owilte, an t'owilte, an d'aatiya wo an d'ossige boydi. ²⁹ Wo a onniyo ere Lot yi t'udde ti geeger Sodom manj, Raa ti kandaane y'a guppe ubali k'uwwo ti moonno ki suupire, an t'iide duwo pay§. ³⁰ Genj aasa injkino kay a onniyo ere nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, ni kiza tudd genj me.

³¹ A onniyo gette, wede y'a ti gili yi-guune t'ekki dangayadi* wo suldzizi yi iili adda manj, yiddeego sokiyo ye, yi t'ombo. Injkino kay wede yonj adda doome manj, yi kima ki boozizi ye. ³² Kun elko a taaya k'ere Lot†. ³³ Wede yi diha boohiyo tuddi k'aggadi manj, y'a ti dagga, wo wede y'iila tuddi kono nuuno manj, y'a t'utta. ³⁴ Kun ollo, n'un di rooto, a didfo gettiyo ba-

tum donj sire an moone ongalzanj soo, wede soo an di y'amba wo wede sonj an di y'oola. ³⁵ Erayi sire an massu kanj soo, ere soo an ti t'amba wo ere soo an di t'oola. ³⁶ Kuuli sire kane adda doome soo, wede soo an di y'amba wo wede sonj an di y'oola.» ³⁷ Injkino manj kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, a ume too me aasa me?» Wo yonj y'an di ruute, y'ede: «A ume wede nuune yi t'udiga genj, zumbi tonj ti t'ogiyaa angenno.»

18

Ono ombide a tukki mandaayawa ti wede booro

¹ Isa yi dehu y'an di kize a sanalliyagi kono an di tonde Raa daayum an ki t'orme ye. Injkino y'an di rootiyo t'urzi k'ono ombide enno, ² y'ede: «Adda geeger soo i d'ede wede dekkiyo booro, yonj yi k'orgiso a Raa ye wo yi k'ottilso a wenda ye. ³ Wo adda geeger gette i d'ede mandaayawa soo injkino, ti d'ettiyo daayum ki tukki yode genj me, ti d'eesiyo: "Kee k'ay t'isi booradey ti wede k'olmidayó me." ⁴ Injkino aaze onniytagi baadanj wede genj yi ki dehu yi-k'ise booratú ye. Wo sanj y'a ruute adda k'addi, y'ede: "Derec, nunj a Raa ni-k'orgiso ye, wo a wenda soo tonj ni-k'ottilso ye. ⁵ Wo to mandaayawa ette nunj ti ti n'ormiyo, injkino booratú ni di t'ise, para manj ti kodfime baadanj t'o ti kossa eedó."» ⁶ Sanj Galmeega y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo koduwo ono ki wede dekkiyo booro wede ki diine ye yi rootiyo. ⁷ Wo yo Raa booro ki donj yi biire, yi ki ti dekke ye ko aame kane an i moolo onnu

† **17:27** 17.27 Taaya ki Nowe k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6.9–7.24. § **17:29** 17.29 Taaya ki Lot k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.24–25. * **17:31** 17.31 Yi-guune t'ekki dangay: I-kaza a siido k'Izirayel genj duwo dangaydayanz genj awhizanz patal kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadan. † **17:32** 17.32 Kun wollo adda mattup ki Zenez 19.26.

wo did'fo man? Ki noogiyadan y'a-t'osse ko? ⁸ Kun ollo, n'un di rooto, kesiko booradan y'an ti-d'ekke. Wo nun wede an n'ehe aa ulu wede en, aame ni-kimo gen, n'iido duwo ni-t'oono dey ko don i ziipe addan a nun a siid'fo me?»

Pariziyen ti wede sed'fu jibaaye

⁹ I d'ede duwo ongon an elkiyo kane don ki diine a daana Raa, wo an di koogire don ongon pay. In'kino man Isa yi rootiyo ono ombide sey a tukki kane genno, y'ede: ¹⁰ «I d'ede don sire in'kino an t'iide tondiyo Raa k'adda booro Boy Raa. Kane gen wede son Pariziyen, son wede sed'fu jibaaye. ¹¹ Yo Pariziyen gen y'a t'ihira yi tondiyo Raa t'adda k'addi, y'ede: “Eyye Raa ki nun, n'a di roote koduwo kono nun aa don ongo ye, kane don k'oogire, don ki diine ye, don i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban, wo son nun aa wede sed'fu jibaaye enno ye. ¹² Adda suuk ni lekkiyo onniyo sire daa k'ombo, ni d'eliyo zakka a Raa ki sulfiz'fo don pay n'ooniyo me.” ¹³ Yo wede sed'fu jibaaye'n y'a t'ihira dokki, edayi k'awwa ki kandaane ton yi ki dehu yi k'ambe ye, wo y'a-t'ibi beydi a giggiri, y'a ruute, y'ede: “Eyye Raa ki nun, ki wollo sommagi ki nun wede k'old'fiko enno.” ¹⁴ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, yo wede sed'fu jibaaye'n y'a aaha ki booz'i, Raa y'a yi wulle yon ki diine, wo ki bakadi Raa y'a yi wulle yon ki diine ye. Derec, wede tuuku tuddi yi ti-koliyo man, Raa y'a y'isa nenku, wo de wede tuddi yi ti-t'isiyo nenko man, Raa y'a y'isa goole.»

Isa ti in'ni sunni

(Matiye 19.13-15; Markus 10.13-16)

¹⁵ Duwo an di ziko in'ni sunni a Isa kono y'an di zaape beezi a

eedan. Kane sanalliyagi an wulle in'kino man, an ki dehu ye, an di'n eddisito duwo gen me. ¹⁶ Wo de Isa y'a ele urzi kono in'ni an i-d'ette sirpadi, wo y'a ruute, y'ede: «Kun oolo in'ni en an d'etto ki tuddo, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki don i deeyiso aa kane kino. ¹⁷ Derec in'kino wo n'un di rooto: Wede tuuku Moziko Raa yi ki ti seedu aa yi seedu ulu nenku ye man, yi ki t'etta ye.»

Isa ti wede laale

(Matiye 19.16-30; Markus 10.17-31)

¹⁸ I d'ede wede in'kino i-d'ede gooliko y'a tunde Isa, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye, n'aase moo me kono n'a t'oono lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo nun wede beehiye me? Beehiye Raa soo danjal, wenda ti doolo umbo. ²⁰ Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune don an'de: Ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu, ki towwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakada a daana booro ulu, wo ki elo suma a meega ti meeda.» ²¹ Wede gen yi di'n gime onami, y'ede: «Kane gen pay ni'ni seedu t'ume nun obulso to.» ²² Aame Isa y'illiga in'kino man yi di ruute, y'ede: «Kee a ki biite munda soo sey: suldi don a-d'ede'n ki t'owilttoy pay wo sonko k'an d'eloy a don an k'ede munda ye, in'kino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. San k'a t'edi wo k'a ni daana.» ²³ Aame wede gen y'illiga in'kino man, y'a t'ize sommagi dondon kono yon laalay'i baadan.

²⁴ Isa yi wulle wede gen yi t'ize sommagi dondon man, y'a ruute, y'ede: «Ki kotto onne baadan a don maala an t'ettye adda Moziko Raa te! ²⁵ Derec kun suune, onne a zinzo ti-t'adde ti bulfo rippile me, wo gen onne baadan

a ceere sey a wede laale yi-t'ettey a Moziko Raa te.» ²⁶ Kane donj i y'ollige an di ruute, an'de: «Injino manj, genj a utta wee wee?» ²⁷ Yo Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Munda wede duwo an k'aane ye genj, a Raa i-k'oone ye, y'aane.»

²⁸ Manj Piyer y'a ruute, y'ede: «Ankenj k'ollo, kaye'nj suldfizey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee.» ²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila boozí, ise eddí, zembadí kuuli, maawí wo innízí kono Moziko Raa manj, ³⁰ a lekkiyo ere ankenjo ette kane genj y'anni t'oonaa baadañ a ceera, wo sanj manj adda duniya ere ki daana y'a t'oonay lekkiyo ere ki daayum.»

Ono k'Isa donj k'aduwe a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Matiye 20.17-19; Markus 10.32-34)

³¹ Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire ki sir-padi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo a ummey suldi pay donj nebiyagi an riije a tukki nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, a-t'ettey baa. ³² Injino manj nunj duwo an di n' t'eley a bey donj kane Yawudiyagi ye, an di n' t'okkey maade, an di n' kilditey wo an pidfitey lee a tuddó. ³³ An di n' gorpipay ti marpa, sanj an aa di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe manj, Raa y'a ti n' baldey.» ³⁴ Wo kane sanalliyagi munda soo tonj an ki zuune ye, ita k'ono gette an t'ize ombide, wo an ki zuune ye munda wede Isa yi rootiyo me.

Eliyo beeko a wede koosiyo a Zeriko

(Matiye 20.29-34; Markus 10.46-52)

³⁵ Onniyo soo Isa y'iiney gopponj ki geeger Zeriko manj, i d'ede

wedusu koosiyo yi guune a biza k'urzi wo yi d'ahultu. ³⁶ Wede genj y'illiga tarkuuse ki donj duuru enggile genjo manj, y'anni tunde, y'ede: «De tarkuuse ki moo we?»

³⁷ Kane an i di ruute, an'de: «Genj Isa wede ti geeger Nazaret enggile me.»

³⁸ Manj y'a iise d'olle, y'ede: «Isa kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nunj!»

³⁹ Kane donj i sooru ki daana an di y'eddisito kono y'a anniga, wo de yonj y'a d'olle i ceeriyo ki ceeriyo, yi d'eesiyo:

«Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nunj, k'iso adde koduwo a nunj!»

⁴⁰ Isa y'a t'ihira, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede genj kun oo ti y'arkidi.»

Wo aame an i-ti y'irkido manj, Isa y'a yi tunde, y'ede: ⁴¹ «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?»

Wede genj yi di'n gime onamí, y'ede: «Galmeegey, ni dehu edayó a-t'ihina.»

⁴² Manj Isa yi di ruute, y'ede: «Edayá a-t'ohon k'a wollo!

Kono kee ki ziipe addá a nuuno genj, k'utte.»

⁴³ A kaamiki edayí a t'ihina, manj y'a diine Isa, yi tamma Raa. Kane donj duuru pay an wulle injino manj, an tamma Raa kay.

19

Isa ti Zaase

¹ Isa yi t'iide adda geeger Zeriko, wo yi-doopida y'enggile ki daana.

² Manj a ume genj i d'iido wedusu sundí Zaase, yonj goole donj seddu jibaaye wo yonj ki laale.

³ Yi dehutu urzi y'a ti y' wolle yo Isa minj wee wee, wo urzi y'a ti y' wolle umbo kono duwo baadañ an i-t'iigire, yonj kupili.

⁴ Injino manj y'a ukke ki daana, y'iide'nj y'a di gili ekk'undumu aa moote, kono Isa y'adda tinj genjo, y'a ti y' wolla.

⁵ Aame Isa y'iiney a ume k'undumu genjo manj, y'a umbe edayí k'awwa

wo yi di ruute, y'ede: «Zaase, kesiko ki-d'eegi, anki en i dehu n'a-d'eegey a di kee.»⁶ Kesiko t'ekk'undumu Zaase yi-ti d'iigo, an d'aahe boozí wo y'a yi ziidá Isa t'ulbe unse.⁷ Aame d'uwó an wulle injkino man, kane pay an d'orbite sunni sunni ti tudan, an'de: «Kun wollo wede en, y'a d'iige a di wede k'oldiko!»⁸ Wo Zaase y'a d'iide k'ume Galmeega, yi di ruute, y'ede: «Kee k'ollo Galmeeki nun, laalayó n'a-dookidá omagi sire, ume soo n'an di-dokidá ki waawiye a don an k'ede munda ye. Wo aame ni-t'umbe sonko ki wenda daa k'urzutú ton, ni-di t'ela t'a aagila tan pide.»⁹ Injkino man Isa y'a ruute a tukki Zaase, y'ede: «Anki en don boy Zaase an uune uttiyo ere ki kotto, kono yode Zaase ton ti biza bumbú k'Ibirayim*.¹⁰ Derec, nun wede an n'ehe aa uló wede en, n'iido'n dehu ki don i digge adda k'oldikadan wo n'an t'ele uttiyo.»

Ono ombide a tukki don naabo ado

(Matiye 25.14-30)

¹¹ A kane don illiga ono gen, Isa y'an di ruute ono ombide sey kono y'iina goppon ti Zeruzalem, wo ton kane an elkioyó Moziko Raa t'aana an di wolla a kaamiki genno.¹² Injkino man y'a ruute, y'ede: «I d'ede wedusu injkino ti biza bumbú wede goole, y'a ingile ki siido dokki ombo moziko, san y'a-kimo.¹³ Ki poone y'a engile gen, yi wiike don koomat ti diine don naabadí, wo y'an d'eele a wede son tamma soo soo ki dap ere zooyatú ooñe†, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun di naabo eego, t'aa d'aagal bini kamadó.»¹⁴ Wo kane don siidadi an y'olmide, injkino an d'igibe d'uwó k'itadi

kono an di rootey, an t'eesey: «Kaye wede en ay ki dehu y'a k'ise mozigayey ye.»

¹⁵ Wo aame wede gen yi t'iimo moziko yi-gimo man, y'anni wiike kane don naabadí don y'an dikki sonko gette, kono y'a-wolle naabadan an aa uune t'eego moo me.¹⁶ Wede ki poone y'a iina wo y'a ruute, y'ede: «Galmeeki nun, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa d'uune a iide tamma koomat ki dap.»¹⁷ Mozigo yi di ruute, y'ede: «Gen koduwo kee wede naabo beehiye, kee a naabo ere boolon gettin k'a ti ziidá zakidi, anken n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi koomat.»¹⁸ Wede ki sirwe y'a iina wo y'a ruute, y'ede: «Galmeeki nun, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa d'uune a iide tamma paat ki dap.»¹⁹ A yode genno ton mozigo yi di ruute, y'ede: «Kee n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi paat.»²⁰ Wede ti doolo y'a iina, y'a ruute, y'ede: «Galmeeki nun, ettiyo tammadá ki dap te, nun n'agitte a buude, n'a ziipe a teddise.²¹ N'a orgiso kono kee wehini a naabo me, ki-t'ambu munda wede i ki ziipe kee ye, wo ki d'aydu a ume wede ki ki giira ye ton man.»²² Man mozigo yi di ruute, y'ede: «Kee wede naabo ulsu, n'a dekke booro a eedá ti ono don uude ti bizá gen me. Ki suune nun wehini a naabo me, munda wede i ki ziipe nuuno ye ton ni-t'ambu, wo ni d'aydu a ume wede ni ki giira ye man.²³ Injkino ki moo me sonkadó k'o gi di ziipe adda banji ye me, t'o d'aagila, a kamadó gen n'iido n'a-t'ambe ti jugulu.»²⁴ Man y'an di ruute a kane don a sirpadi gen, y'ede: «Tammadá ki dap te kun ti soodo, kun i elo a wede i-d'ede tamma

* 19:9 19.9 Zaase ton ti biza bumbú k'Ibirayim: I-kaza yi ziipe addi a Raa aa ki Ibirayim.

† 19:13 19.13 Ankenno tamma ki dap soo, i-kaza dupu sire.

koomat.”²⁵ Maṅ kane an di ruute, an'de: “Galmeegey, yoṅ i-d'ede baa tamma ki dap koomat te.”²⁶ Yoṅ y'a ruute, y'ede: “Kun ollo, n'un di rooto, a wede i-d'ede geṅ, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede ye geṅ, mundazi wede booloṅ y'elkiyo yi t'oonatōṅ an i-t'amba.”²⁷ Wo d'ōṅ kane adu ti nuṅ, an ki dihe n'a k'ise mozigayan ye geṅ, kun ti'n waaki kenṅo kun ti'n t'ida a daanadó.”»

Isa y'aa t'ette ki Zeruzalem

(*Matiye 21.1-11,15-17; Markus 11.1-10; Zaṅ 12.12-16*)

²⁸ Aame Isa y'a ti ruute inḱino maṅ, y'an t'uugume a d'ōṅ duuru kono y'a-kili ki Zeruzalem.²⁹ Isa y'iiney goppon t'illiyagi sundaṅ Betpaze wo Betani, a sirpa mokoṅ ere an ti waaku mokoṅ k'Inda k'Olibiye. A ume geṅ yi d'igibe d'ōṅ sire ti diine sanalliyagi,³⁰ wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a daanaguṅ gettiyo. Kun iiney, aame geṅ kun t'ooney ulo buuru kettiyo, wenda kaṅ soo toṅ yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkidi.»³¹ Wo aame wenda y'unni tunde, y'iisey: “Kun ti y'eeziyo moo me?” maṅ, kun d'eesoy: “Buuru eṅ i dehu Galmeega.”»

³² Kane d'ōṅ y'an agisa'ṅ an d'ingile, an iide'ṅ an di'n uuney suldi'ṅ pay aa Isa y'an ruute.³³ Aame an iise eeziyo k'ulo buuru maṅ, kane d'ōṅzi an di ruute, an'de: «De kun t'eeziyo ulo buuru eṅ ki moo me?»³⁴ Kane an an di'n gime onamaṅ, an'de: «Buuru eṅ i dehu Galmeega.»³⁵ Maṅ ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti gikkite kallagan d'ōṅ deero a dar k'ulo buuru wo Isa an a-ti y' gili eego.³⁶ A urzi y'ettiyo geṅ, duwo an di gikkite kallagan d'ōṅ deero,

yi sooru eego†.³⁷ Aame y'iina goppon ti Zeruzalem a ume deegu ti mokoṅ k'Inda k'Olibiye maṅ, kane sanalliyagi baadaṅ geṅ pay ulbaṅ a ũune t'unṅsuwo, an d'iise tamma Raa ti golla awwa a suldi k'armika d'ōṅ pay an wullite geṅ me.³⁸ Kane an d'eesiyo:

«Beeko Raa ti koonaa a ekki mozigo wede ettiyo ti suma Galmeega Raa!

Toose t'a koone a kandaane wo tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

³⁹ I d'ede Pariziyen miibi ti diine d'ōṅ duuru, an i-di ruute a Isa, an'de: «Wede dooyisadey, sanalliyagi ki'n eddiso, an d'anniga!»⁴⁰ Wo Isa y'an ti'n gime onamaṅ, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, aame kane an inniga maṅ, moṅgali toṅ an di fillita!»

Môolo k'Isa kono Zeruzalem

⁴¹ Aame Isa y'a t'ette ki geeger Zeruzalem wo yi ti wulle maṅ, y'a iise môolo kono tode,⁴² y'ede: «Wayya, wayya! Kune d'ōṅ ki Zeruzalem, nuṅ ni dihe baadaṅ kune batum, onniyo gette anḱi urzi wede kun di t'oone toose kun yi zuune maṅ! Wo de umbo, ankenṅo edaguṅ Raa y'un t'ippe, urzi toose kun ki y' wolle ye baa.»⁴³ Inḱino saṅ onniyagi an aana egguṅ, aame geṅ d'ōṅ k'aduguṅ an kilita siido a-d'oola geeger gette pay ki deyyisaguṅ, an un ti'n gootika t'ume tuuku toṅ maṅ.⁴⁴ Kane an un ti'n damba kame kamec ti boyduguṅ pay, mokoṅ soo toṅ t'ekki bakatú an k'oola ye, kono kune onniyo ere Raa y'iido tudduguṅ, kun ki dihe kun ki di y' suune ye.»

Isa ti d'ōṅ suuk a booro Boy Raa
(*Matiye 21.12-13; Markus 11.15-19; Zaṅ 2.13-16*)

† 19:36 19.36 Kakkisa kallagi a urzi kono yi sooru eego geṅ, i-kaza yoṅ wede an'ni ottilso baadaṅ. § 19:38 19.38 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

⁴⁵ Saŋ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, wo y'a iise lommite doŋ isiyo suuk*. ⁴⁶ Y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Boozó eŋ y'a koonaa boy wede ki tonduyo Raa†." Wo de kune, kun di y'ize urmi k'ombide doŋ k'oogire‡!»

⁴⁷ Isa geŋ onniyo ti onniyo yi dooyiso duwo a booro Boy Raa. Kane deero doŋ seŋeke ti doŋ suuniyo k'oogoro wo ti doŋ deero Yawudiyagi geŋ, an dehuu urzi ki tówwadi, ⁴⁸ wo de urzi an ki y'ooniyo ye, kono kane doŋ pay an ollige baadaŋ dooyisadi gette.

20

T'urzi k'aaye Isa yi dooyiso me?

(Matiye 21.23-27; Markus 11.27-33)

¹ Onniyo soo Isa yi dooyiso duwo wo y'an kazita Rabila Majaanawa a booro Boy Raa. Maŋ kane deero doŋ seŋeke, doŋ suuniyo k'oogoro ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddi ² wo an i di ruute, an'de: «Kee k'ay ki ti rooti doo, k'isiyto suldi eŋ t'urzi k'aaye? Wo urzi eŋ a ele wee wee?» ³ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ toŋ n'un di'n tondo a munda soo. Onamo kun o ti'n kami: ⁴ Aame Zaŋ duwo y'anni zuyye batem geŋ, urzi iido ti Raa kunuŋ ti duwo ko?» ⁵ Maŋ an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi Raa" maŋ, yoŋ y'a roota: "Inkino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zaŋ ye me?" ⁶ Wo aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi duwo" maŋ, doŋ duuru pay an in ti'n kakkita ti moŋgali ki tówwadiŋ, kono kane an zuune adda k'addaŋ Zaŋ yoŋ

nebi.» ⁷ Inkino maŋ Isa onami an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye wenda i ele urzi me.» ⁸ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto suldi eŋ me.»

Ono ombide a tukki doŋ naabo doome ulpi

(Matiye 21.33-46; Markus 12.1-12)

⁹ Saŋ maŋ Isa y'a iise rootiyo a doŋ duuru t'ono ombide enno, y'ede: «I d'ede wedusu inkino yi d'iite doome k'inda sudaŋ biŋ, maŋ doome geŋ y'an d'ele duwo an di naabe saŋ yoŋ aggadí y'a t'amba. Wo yoŋ tuddi y'a ingile torguwo, y'a ki kimo kesiko ye.

¹⁰ Aame onniyo rakku t'iina maŋ, y'a igibe wede naabadi soo ki tukki doŋ naabo doome enno, kono an i di t'elo aggadí ere k'inŋi biŋ an rikke te. Aame y'iiney maŋ, kane doŋ naabo doome'ŋ wede naabadi an di y' ziidfa, an di y' gusse, an aa di y'igibe beezí guguba. ¹¹ Wede doome'ŋ yi d'igibe wede naabadi ti doolo, wo yode enno toŋ an di y' ziidfa, an di y' gusse, an a-ti y' gildite, an aa di y'igibe beezí guguba.

¹² Wo yi d'igibe wede naabadi k'aduwe sey, yode enno toŋ an i-t'eelite kundayi, wo t'adda doome an aa di y'ilmi. ¹³ Inkino maŋ wede doome k'inda biŋ y'a ruute t'adda k'addi, y'ede: "De n'aase mummino me? N'a t'igiba ulo ki geyyisado, a yode geŋ koo an i ottiley maŋ."

¹⁴ Wo de aame kane doŋ naabo doome'ŋ ulo an yi wulle maŋ, an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: "Enno ulo wede doome i oopa me! In y'odo kono doome eŋ in d'ooa a kine."

¹⁵ Maŋ ulo geŋ an di y' ziidfa,

* **19:45** 19.45 Isiyo suuk adda booro boy Raa, ki suldi doŋ k'eliyo seŋeke a Raa ulu ye. Wo kane an ti diile, an oogire duwo t'urzi koliyo zooye suldi. Inkino maŋ Isa y'an iise lommite.

† **19:46** 19.46 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. ‡ **19:46** 19.46 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

t'adda doome an di y'irkide ki toogo ki paate, wo an di y'iide.»

Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Wo aŋken wede doome k'inda biŋ y'an d'isa mummino? ¹⁶ Yoŋ y'a etto, doŋ naabo doome geŋ y'a ti'n t'ida wo doome k'inda biŋ y'an t'ela a doŋ naabo doolo, saŋ aggadí y'a t'amba.» Aame kane duwo an illiga ono geŋŋo maŋ, an di ruute, an'de: «Aha, iŋkino geŋ i k'isa ye!» ¹⁷ Wo Isa yi di'n wolliso adda k'edayan wo y'an di ruute, y'ede: «I-kaza moo me ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Mokkolo ere doŋ k'oozige boy an di zidde mentú gette, tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiiire k'oozige boy*” te?

¹⁸ Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo maŋ, y'a-damba, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenda maŋ, t'a ti y' noŋuma.»

¹⁹ Kane deero doŋ seŋeke ti doŋ suuniyo k'oogoro, an di zuune kereŋ Isa yi rootiyo ono ombide geŋ ti kane me. Iŋkino maŋ an di dihe an di y' seeda aame geŋŋo batum, wo de an d'urgide a doŋ duuru.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romen

(Matiye 22.15-22; Markus 12.13-17)

²⁰ Maŋ kane geŋ Isa an di y'iise gerdiyo. Wo an i d'igibe duwo an ti t'ize tuddan aa doŋ ki diine, kane an dehu an di y' seedeŋ t'urzi tondiso, kono aame yi ti ruuta butte maŋ, an t'oono urzi an i-di y' t'ela a bey goole siido. ²¹ Kane an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune ono doŋ ki rootiyo wo ti dooyisada kane a urzizan, ki'ni wolleŋ duwo pay kan soo wo ki

dooyiso urzi Raa t'ono doŋ d'eren. ²² Aŋken, a urzi k'oogiradin miŋ jibaaye a mozigo goole ki Romen geŋ k'eliyo kunuŋ, k'eliyo ye ko?» ²³ Wo Isa metiŋkadan y'a ti zuune, wo y'an di ruute, y'ede: ²⁴ «Kun o k'eeli tamma soo n'a ki wolle do. Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Ki mozigo goole ki Romen.» ²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Iŋkino maŋ munda wede ki mozigo goole ki Romen yoŋ ki yode kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yoŋ ki yode kun i y'elo.» ²⁶ A onami doŋ yi rootiyo a daana duwo geŋ, an ki d'iine seedeŋ ye, wo a ono doŋ y'anni gime geŋ kane an ziiŋa giggiran wo an d'inniga deŋdeŋ.

Baldiya tin ede ko?

(Matiye 22.23-33; Markus 12.18-27)

²⁷ Doŋ miibi ti diine doŋ an'ni waaku sundan Saduseyen, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyen an rootiyo doŋ i t'inda an ki ti baldi ye. Iŋkino Isa an di y' tunde, an'de: ²⁸ «Wede dooyisadey, Muusa yi riije ti kaaga adda mattup k'oogoro munda wede in d'ise me, y'ede: “Aame wede yi ziiŋa erewo wo y'a inda daa magiŋe maŋ, mandaayawa gette leemadi y'a ti seeda kono an t'ehe inŋni a suma ki wede inda geŋŋo†.” ²⁹ Iŋkino aakede i d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone y'a ziiŋa erewo wo y'a inda daa magiŋe. ³⁰ Wede ki sirwe y'a ti ziiŋa wo y'a inda daa magiŋe, ³¹ saŋ wede k'aduwe toŋ iŋkino. Kane sarat geŋ an di duude pay, wo an t'inda wenda soo toŋ yi k'uune magiŋe ye. ³² K'ita maŋ tode toŋ t'aa d'inda kay. ³³ Iŋkino maŋ a onniyo ere doŋ i t'inda an ti baldi geŋ, ti diine kane zemba

* 20:17 20.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22. † 20:28 20.28 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6.

geŋ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat pay geŋ miŋ kutú me?»

³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kuli ti erayi an seŋdu tuddaŋ adda duniya ettiyo. ³⁵ Wo de ki kane doŋ Raa yi'ni wulle an iide ki baldiya ti diine doŋ unto wo an di lekka a duniya ere ki daana gette, kane kuuli ti erayi an ki seŋda tuddaŋ ye baa. ³⁶ Kane geŋ an ki t'inda ye baa, kono an t'ize aa maaleekiyagi. Kane inŋi Raa, kono ti unto an ti bilde. ³⁷ Wo a urzi baldiya ki doŋ i t'inda geŋ, Muusa yi ruute kereŋ adda taaya ki beyga k'undumu oggiyo uwwo dala dala gette, aame geŋ y'a yi wiike Galmeega Raa, "Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup†.» ³⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geŋ yoŋ Raa ki doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere, kono a yode kane pay geŋ zeere§.» ³⁹ Doŋ suuniyo k'oogoro miibi ti diinayaŋ an i-di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, onama ki ruute geŋ a urzizaŋ.» ⁴⁰ An rootiyo inŋino kono an urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

Almasi yoŋ ulo k'aaye?

(Matiye 22.41-45; Markus 12.35-37)

⁴¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Mummino me duwo an di rootiyo Almasi Raa yi biire, y'adfo ti biza bumbu Dawut me? ⁴² Wo yode Dawut batum y'a ruute ti kaaga adda mattup ki Soom*, y'ede:

«Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:

K'edi ki-kona a ammidadó kino,

⁴³ bini doŋ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandí zoŋdá.»

⁴⁴ Inŋino maŋ Dawut yi yi waaku Almasi "Galmeega." De geŋ mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut daŋŋal me†?»

Ondirso a duwo a tukki doŋ suuniyo k'oogoro

(Markus 12.37-40)

⁴⁵ Isa y'an di ruute a sanalliyagi a daana doŋ pay i y'ollige, y'ede: ⁴⁶ «Kun kona mentikagi ti doŋ suuniyo k'oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero a arga boy, wo a bere doŋ duuru an geyyiso duwo an an di'n t'eesite ti ottilso. Adda boydi doŋ in di dooyiso, an geyyiso an koone a ume wede suma, wo adda tarnapagi a ume k'ombo toŋ, an geyyiso an koone a ume wede suma pay. ⁴⁷ Kane geŋ bey mandaydayi an t'ombo pay, wo soŋ an eesiyo tonduyo Raa maŋ ki noko nokot kono duwo an di'n wolle. Kane geŋ booradaŋ t'a kooney wehini a ceerey.»

21

Mandaayawa i-k'ede munda ye
(Markus 12.41-44)

¹ Saŋ Isa y'a umbe edayi, maŋ yi wolliyi doŋ laale an eliyi soŋkiyagaŋ a Raa, a ume wede an d'eliyo soŋko a booro Boy Raa. ² Wo yi wulle soŋ mandaayawa i-k'ede munda ye, tod' t'ele soŋko sunni sunni sire. ³ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Derec inŋino wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede munda ye ette, tod' t'ele a jiire ki kane doŋ ongo pay. ⁴ Derec, kane doŋ laale pay geŋ an ele t'adda soŋko ere an uupe

† 20:37 20.37 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. § 20:38 20.38 Raa geŋ yoŋ Raa ki doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere: I-kaza kane doŋ adfo Ibirayim, Isaaka wo Yakup geŋ an t'inda ti kaagine ozzinagi baadaŋ, ki poone Raa yi di rooto a Muusa botto. Aame yi rootiyo kane zeere maŋ, geŋ i-kaza baldiya ede. * 20:42 20.42 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

† 20:44 20.44 Mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut daŋŋal me: Geŋ i-kaza y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumbu Dawut daŋŋal ye.

oopiyo, wo de tod'te k'umbatú'ŋ t'a d'ele pay soŋko ere ii guute ki lekkiyatú te.»

Ono doŋ a urzi ruugiyo Boy Raa

(Matiye 24.1-2; Markus 13.1-2)

⁵ I d'ede doŋ miibi an di rootiyo a tukki Boy Raa, an'de: «Yo boy eŋ, moŋgalí ti oozigayí wo ti suldí doŋ d'wo an i ele a Raa, kane pay majjandani.» Wo Isa y'a ruute, y'ede: ⁶ «Boy kun yi wolliiyo eŋ, saŋ onniytagi an d'aana makkolo soo toŋ t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Onniytagi doŋ etto ki dabar

(Matiye 24.3-8; Markus 13.3-8)

⁷ Injino maŋ kane an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, de suldí geŋ an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza onniyo kino suldí geŋ an aana me?» ⁸ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun koona mentikagi, kun oola tuddugun a d'wo an un ti'n dagga ye. Derec, i d'etto doŋ baadaŋ an t'ambo sundó, wede tuuku toŋ y'a t'eesa: "Nuŋ Almasi Raa yi biire!", wo soŋ "Peedo t'iide!" Kane geŋ kun'ni daana ye. ⁹ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'oozige deyyiso dokki. Aame geŋ kun addira ye. I dehu suldí geŋ an d'aane doo, wo aame geŋ a ki t'isa kaamiki daŋgiya duniya ye botto.»

¹⁰ Saŋ y'an di ruute, y'ede: «Doŋ siido soo ti siido soo te an deyya ti tuddaŋ, doŋ mozigo soo ti mozigo soo me an deyya ti tuddaŋ kay. ¹¹ I d'isa ŋoŋŋirsito siido ti toogo, wo adda siidiyagi baadaŋ toŋ i d'isa mosogo wo endani d'ettiso, soŋ i d'isa a kandaane suldí doŋ k'a addira, wo suldí doŋ k'a seeda giggerá i-kaza munda etto. ¹² Wo de ki poone suldí doŋ pay eŋ an d'aana geŋ, kune an un di'n sedfa wo an un

di'n dabira. An un di'n t'etta k'ume doŋ booro adda boydi doŋ in di dooyiso, an un ti'n t'ela adda daŋgay, wo an un di'n t'etta daana mozagi wo daana doŋ deero siido kono kun umbe a sundó. ¹³ Geŋ un t'isa a kune urzi wede kun di roota a suldí doŋ kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno. ¹⁴ Kun zaapo addugun a ono ni roota eŋ me: A munda wede kun d'oodiba eggun geŋ, kun okkima tuddugun ki poone ye. ¹⁵ Aame geŋ nuŋ batum un t'eley ono a ceerey kun di'n rootey ti suuniyo k'ono ere doŋ k'adugun an k'aane an un ki ti'n kid'dita ye, an ki rootey ono eŋ butte ye. ¹⁶ Kune maawugun, zembagun, taasiyagun wo laŋziyagun geŋ, kane batum unni t'ela bey doŋ deero, wo an ti'n t'ida doŋ baadaŋ ti diinagun me. ¹⁷ Kune doŋ duniya pay an un di'n olmiida kono kun umbe a sundó, ¹⁸ wo ililso k'eggun soo toŋ i ki dagga ye. ¹⁹ Kun soodo zakidi bini daŋgu, injino t'urzi geŋ kun t'oona lekkiyo ere ki daayum.»

Booro a tukki Zeruzalem

(Matiye 24.15-21; Markus

13.14-19)

²⁰ «Aame kun wulla geeger ki Zeruzalem asigiryagi an di ti d'uula maŋ, kun suuno aame geŋ onniyatú t'iide, tod'te an di damba kame kamec. ²¹ Injino maŋ kane doŋ adda siido Ziide an t'ombo k'ekki moŋgali, kane doŋ adda geeger Zeruzalem an t'adfo, wo kane doŋ a dombi i-duule geeger gette an etta ye k'adda geeger te. ²² Derec, onniytagi geŋ an koona ki booro Raa, aame geŋ a aana kono a-t'etta a ono doŋ pay an riine ti kaaga adda mattup ki Raa. ²³ A onniytagi geŋ aasa dabar baadaŋ a kane erayi doŋ mahuwagi ti doŋ inŋizan an oodiyo! Derec, adda siido gette aasa dabar baadaŋ,

wo kulkuwo Raa t'a deega a tukki don siido gettiyo. ²⁴ Don ongo an ti'n t'ida ti kasigara, don ongo an ti'n sedfa bulagi ki siidiyagi pay adda duniya, wo kane don Yawudiyagi ye, Zeruzalem an d'onyilsa zondan bini dangu k'onniytagi don Raa y'an dikke.»

Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede

(Matiye 24.29-31; Markus 13.24-27)

²⁵ «Kun ollo, ekki peedo, ekki tere wo ekki moldali ton, i d'isa suldi don a kiza munda. Adda siidiyagi pay duwo an d'addira, an di-t'ela elkiso baadan a tarkuuse wede ki bar wo ti wede ki ahu i kolzite gen me. ²⁶ Duwo an di-t'inda k'orgiso ti elkiso a munda wede aana adda siido pay, kono suldi don an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga. ²⁷ Injino man an di n' wolla nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a aana ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika ere o d'ede. ²⁸ Aame suldi gen an iisa ettiyo man, kun t'ohor kan ohire, kun t'ambo eggun awwa, kono addiyagun goppon.»

Ono ombide a tukki tormo

(Matiye 24.32-35; Markus 13.28-31)

²⁹ San Isa y'an di ruute ono ombide enno, y'ede: «Kun wollo tormo wo ti inda don ongo pay. ³⁰ Aame kun wolleiyo inda gen puutagizan eesiyo roobiyo man, kune batum kun suune adda k'addugun kizini yon goppon. ³¹ Gen injino kay, kun wulla suldi gen an iina man, kun suuno Moziko Raa tod'te goppon. ³² Derec injino wo n'un di rooto: Don ankenno en an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay gen an d'aana me. ³³ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamo an

ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

Kooke a urzi metinjo

³⁴ «Kun koona mentikagi, peedagun kun ti t'engile a isiyto tarnaapagi, ti sobito wo a elkisito suldi don ki lekkiyo duniya ye. Para man onniyo ere Raa yi dekka booro t'aana aame kun ki ti delliyo ye. ³⁵ Tod' t'etto aakede lebido, kono t'a di t'ippa a tukki don adda duniya gen pay. ³⁶ Kun lekko zeere, kun tondo Raa daa puukiyo. Injino kun t'oona toogo kono kun t'alda ti suldi don pay aana k'ita, wo aame nun wede an n'ehe aa ulo wede en n'iina man, n'un di'n t'oona kune kan ohire a daanado me.»

³⁷ Isa gen a onnu yi-t'ettiyo dooyiso duwo k'adda booro Boy Raa, wo a diddo man yi-t'ettiyo yi d'onniyo ekki mukkolo ere an ti waaku mukkolo k'Inda k'Olibiye. ³⁸ Ti soohe walak man, kane don duuru an t'ettiyo an di y'ooniya a booro Boy Raa kono an di y'olliga.

22

Dehutu k'urzi ki towwo k'Isa

(Matiye 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11)

¹ Tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme, an yi waaku Pak ki Yawudiyagi gen, a guute goppon. ² Aame gen kane deero don sedefe ti don suuniyo k'oogoro an dehutu urzi ki towwo k'Isa, wo an d'orgiso a don duuru me.

Ziidas ti deero don sedefe

³ Injino Meeda siitandani ti-t'iide eedi Ziidas wede an yi waaku sundi soo Iskariyot, yon wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire gen me. ⁴ Yon y'a iide an di ruuto ti deero don sedefe wo ti deero don boohiyo Boy Raa, a urzi wede mummino y'an di y' t'ela Isa a

beezan me. ⁵ Kane ulban a t'ize unse baadan wo an i di ruute an i-t'eela sonko. ⁶ Aame geɗ Ziidas y'a iyye, maɗ y'a iise dehutu k'urzi wede kaɗ mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan wo kane don duuru an ki suuna ye me.

Dehu k'ume k'isiyo k'ombo ere ki Pak

(*Matiye 26.17-19; Markus 14.12-16*)

⁷ Adda tarnaape ki Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme geɗ, onniyo t'a iina ere an di walduutu inɗi dambami an d'isiyo ombo ere ki Pak ki Yawudiyagi te. ⁸ Inɗino maɗ Isa y'a igibe Piyer kane ti Zan, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun in isoy ombo tarnaapayin ki Pak kono in d'ooma.» ⁹ Maɗ kane an di y' tunde, an'de: «De a too me kee ki dehu ay in d'isey ombe te?» ¹⁰ Yoɗ y'an di'n gime onamaɗ, y'ede: «Kun ollo, aame kun aa t'ettye k'adda geeger, kun t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo ahu ti diɗgile, kun di y' daanoy bini adda boy wede y'a t'ettye. ¹¹ Wo kun t'iidey maɗ, a wede boy kun i di rootoy, kun d'eesoy: «Wede dooyisadey yi ki tondiyo, too te biino ere y'a ooma ombo tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi me?»

¹² Wo yoɗ biino y'un di kizey tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatú, suldi pay adda okkime. Geɗ a ume geɗno kun d'isoy ombo te.»

¹³ Maɗ kane an d'ingile, an iide'ɗ suldi an di'n uuney pay aakede Isa y'an ruute, inɗino ombo tarnaape ki Pak an t'ize.

Isa y'ombo ombo tarnaape ki Pak ti sanalliyagi

(*Matiye 26.26-29; Markus 14.22-25; 1 Korint 11.23-26*)

¹⁴ Aame peedo t'iide maɗ, Isa y'a-guune ombo ti don zindí ¹⁵ wo y'an di ruute, y'ede: «Nuɗ ti kaagin ni dihe t'addo pay ombo

tarnaapayin ki Pak ette n'a oomi ti kune, ki poone n'a dabira geɗ me. ¹⁶ Geɗ kun ollo, n'un di rooto, ombo ette ni k'ooma ye baa, bini urzutú a-t'etta kereɗ a aaniya Moziko Raa.» ¹⁷ Inɗino maɗ y'a t'umbe kop, y'a ruute koduwo a Raa, maɗ y'ede: «Kun soodo kop en, kun di dokko wede son yi goomo goomo. ¹⁸ Geɗ kun ollo, n'un di rooto, n'a t'iibe ti anki, ki daana ni ki siba ye baa toote k'inɗi biɗ me, bini aaniya Moziko Raa.»

¹⁹ Saɗ y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, maɗ y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ette tuddo ere ni t'ela kono kune, kun d'iso inɗino kono kun d'elka a nuuno.» ²⁰ Aame an t'iimi maɗ, ki kop toɗ inɗino, y'a t'umbe y'an d'ele wo y'a ruute, y'ede: «Kop ti sobo adda ette, tod'te taasuwa ere aware Raa yi ketta ti duwo t'urzi puuzadó, to t'oba kono kune. ²¹ Wo kun ollo, wede yi ni t'ela bey don k'olmidayó, yoɗ a enno, y'ombo ti nuɗ kaɗ soo. ²² Derec, nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede en n'a t'inda, geɗ a-t'etta a munda wede aa Raa yi dehu, wo de dabar a wede yi ni t'ela bey don k'olmidayó.» ²³ Inɗino maɗ an d'iise tondiso ti tuddan, an'de: «De geɗ ti diinayin wee wee aasa munda inɗino me?»

Wee wee goole a jiiere me?

(*Matiye 18.1; 20.25-28; Markus 9.34; 10.42-45*)

²⁴ Saɗ maɗ kane sanalliyagi an d'iise niikiyo baadan ti tuddan kono an dehu an di suune, ti diinayan miɗ wee wee goole a jiiere me. ²⁵ Maɗ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane mozagi siidiyagi pay an d'ombo t'ekki donzan ti toogo, wo kane don an d'ede urzi ki dokkiyo ekki donzan, an dehu duwo an di'n waake «Don

k'isiyo beehiyko.”²⁶ Wo ki kune in'kino ye. Ki too maŋ wede goole a jiire ti diinagun y'a t'ise aa wede neŋku a jiire, wo wede yi dokkiyo d'uwu y'a t'ise aa wede naabo a d'uwu.²⁷ Wo a elkiyagun maŋ, wede goole a jiire wee wee, wede i-guune ombo kunun, wede i naabiya a yode geŋŋo ko? Kun suune, goole wede i-guune ombo. Wo kun wollo, an'kenŋo nun a diinagun eŋ aa wede i naabiya a kune.²⁸ Kune kun ziida daayum zakidi a ita nun adda suldi don oone o iido me.²⁹ Wo Meegó y'o ele Moziko a nun, in'kino kay nun n'un di-t'ele a kune.³⁰ In'kino maŋ kun d'oomey kun di sibey ti nun kaŋ soo adda mozikadó, wo kun di konditey ekki kaakidagi moziko, kun dekkey booro a tukki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki don k'Izirayel.»

Tookiyo kuude ki Piyer

³¹ Galmeeega y'a ruute, y'ede: «Simo, Simo, kee k'ollo, Meeda siitandani ti tunde urzi ti Raa wo yi-d'ele, kune pay t'un ti'n tonjile aakede an tonjilso geme.³² Wo de nun n'a tunde Raa kono kee, kono zaapu k'addá a nun a ki dagge ye. Wo aame ki-gimo a nuuno maŋ, zembadá k'an eelo toogo.»³³ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nun, n'iyye n'a t'ette ti kee, ise k'adda dangay, ise n'a t'indey ton maŋ.»³⁴ Isa yi di ruute, y'ede: «Piyer k'ollo, n'a di rooto, an'ki a diddo ki poone uzu y'a kookila geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ ado.»

Okkime tudde ki sanalliyagi k'Isa

³⁵ Maŋ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Aame n'un igibe isiyo naabadó daa sonko, daa k'eese wo daa tobiyagi geŋ, munda unni biito ko?» Kane an i di'n gime

onami, an'de: «Munda ay ki'n biito ye.»³⁶ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Wo an'kenŋo eŋ wede i-d'ede sonko maŋ y'a t'ambe, wede i d'ede eese ton in'kino kay, wo wede i-k'ede kasigara ye maŋ, kallayi wede goole y'a t'owol, wo yi d'owili kasigara te.³⁷ Geŋ kun ollo, n'un di rooto, eŋ ono don an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Yoŋ an aa ti y' gize ti don t'owwo d'uwu kaŋ soo*.” Geŋ in'kino i dehu o d'aane. Maŋ ono don an riŋe a tukki nun geŋ, a-t'etta.»³⁸ Kane sanalliyagi an di ruute, an'de: «Galmeegey, kasigara ede, sire ettiyo.» Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Geŋ iide baa.»

Tondiyo Raa ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye

(Matiye 26.36-41; Markus 14.32-38)

³⁹ Maŋ t'adda geeger Isa yi t'udde, y'a ingile k'ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye aa yi d'isiyo daayum, wo kane sanalliyagi an di y' diine.⁴⁰ Aame y'iiney a ume geŋŋo maŋ, yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun tondo Raa kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye.»⁴¹ Wo yoŋ y'aa lidde dokki ti tuddaŋ suma wede y'a sedde mokkolo, maŋ y'a-dikke wo yi tondiyo Raa, y'ede: ⁴² «Meegó, ki dehu maŋ dabar ette k'o ti ledde ti tuddo me, wo ton maŋ a ki t'ise aa nun ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.»⁴³ Maŋ i d'iido maaleeka ti kandaane yi d'eele toogo a Isa me.⁴⁴ Isa ulbi i-d'oodiyo baadaŋ, maŋ yi tondiyo Raa ti toogo a jiire sey, wo ranŋadi a t'ize aa puuzo i zozziso a siido.

⁴⁵ Aame yi-tunde Raa maŋ, y'a t'iiziga y'a-gime ki tukki sanalliyagi, y'an di'n uuney kane an

* 22:37 22.37 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

udige kono an t'ize sommagi don-
donj. ⁴⁶ Yoŋ y'an di ruute, y'ede:
«Ki moo me kun moone me? Kun
t'oozo wo kun tondo Raa, kono
kun ki t'ooraa adda naamiya dag-
giya ye.»

Seedu k'Isa ki tōwwadī
(*Matiye 26.47-55; Markus*
14.43-49)

⁴⁷ Isa onamí y'a ki ti'n dŋnge
ye botto, aame geŋ kane donj
duuru an t'udfo. Yode wede
an yi waaku Zidas, yoŋ ti diine
sanalliyagi kane koomat makumu
sire geŋ, y'an t'uugumo a donj
duuru me. An iiney maŋ, y'a
d'iide sirpa k'Isa y'a yi ziidfa yop
kono yi-d'ise puuc a tobbisadī.
⁴⁸ Isa yi di ruute, y'ede: «Zi-
idas, nuŋ wede an n'ehe aa ulo
wede eŋ, k'an di n' t'ele bey donj
k'olmidayó t'urzi k'isiyo puuc a
tobbisadó ko?» ⁴⁹ Aame kane donj
a ita k'Isa an wulle munda wede
isa geŋno maŋ, an di y' tunde,
an'de: «Galmeegey, ay ti'n dokko
ti kasigara ko?» ⁵⁰ Maŋ wede soo ti
diinayan y'a-diikidfa wede naabo
ki mozigo goole donj sedefe, kuudí
a dikke. ⁵¹ Wo de Isa y'a ruute,
y'ede: «Kun oolo, geŋ iide baa.»
Inkino yo y'aa butte a kuudí wede
geŋno wo yi-d'ele bee. ⁵² Inkino
maŋ a kane deero donj sedefe,
deero donj boohiyo Boy Raa wo
ti donj i dokkiyo Yawudiyagi iido
seedufuzí, Isa y'an di ruute, y'ede:
«De ki moo me kun d'ettiyo tuddó
wo tuddugun kun t'ikkimo ti kasi-
garyagi wo ti dalyagi, aa nuŋ
wede k'oogire me?» ⁵³ Para maŋ
nuŋ miŋ daayum ti kune a booro
Boy Raa, wo kun gi di n' ziidfa ye.
Wo de ankenno ette peedaganj,
peedo ere ki donj toogo adda zi-
molo an d'ise naabadan.»

Piyer y'a kiigira Isa
(*Matiye 26.57-58; Markus*
14.53-54)

⁵⁴ Maŋ Isa an di y' ziidfa, an
ti y' dukke, an di t'iide k'adda
boy ki mozigo goole donj sedefe.
Wo Piyer yi di'n daaniya ti dokki.
⁵⁵ Duwo an di mudde uwwo a di-
ine booro boy, wo Piyer y'a zuŋke
yi kookiyo uwwo ti kane. ⁵⁶ Aame
yi zuŋke yi kookiyo uwwo geŋ, i
d'ede ere naabo t'a yi wulle, wo ti
di y' wolliso tebeŋ adda k'edayí,
maŋ t'a ruute, t'ede: «Wede enno
tonj yoŋ ti yode kaŋ soo.» ⁵⁷ Wo
Piyer y'a yi giigira, yi di ruute,
y'ede: «Erewo no, nuŋ ni ki y'
suune ye.» ⁵⁸ Taŋ boolonj maŋ i
d'iido wede ti doolo, y'a yi wulle
wo y'a ruute, y'ede: «Derec, kee
tonj wede soo ti diine kane sanal-
liyagi k'Isa!» Maŋ Piyer yi di'n
gime onamí, y'ede: «Ato, nuŋ ti
diine kane ye.» ⁵⁹ A likke bini
maŋ, i d'iido wede ti doolo yi-
kodfime, yi d'eesiyo: «Ki kotto
wede eŋ yoŋ ti yode kaŋ soo,
kono yoŋ ti siido Galile.» ⁶⁰ Maŋ
Piyer yi di'n gime onamí, y'ede:
«Aha, munda wede ki rootiyo geŋ
a nuuno ye.» Wo a kaamiki aame
y'a ti rootiyo botto geŋ, uzu y'a
iile. ⁶¹ Galmeege y'a gilde ki tukki
Piyer wo yi di y' wolliso tebeŋ
adda k'edayí. Inkino maŋ Piyer
y'a ilke a ono donj Galmeege yi-
ruute, y'ede: «Anki eŋ ki poone
uzu y'a ôola geŋ, k'a roota ki ki
n' suune ye, suune ye taŋ ado.»
⁶² Maŋ t'adda boy Piyer yi-t'udde
ti paate wo y'a iise moolo baadanj.

Kaldita wo kossiyo k'Isa
(*Matiye 26.67-68; Markus*
14.65)

⁶³ Duwo donj i boohiyo Isa an di
y'okko maade wo an di y' kossiyo.
⁶⁴ Edayí an i-t'ippe wo an di y'
tondiso, an'de: «Kee nebi maŋ, ki
y'unto wede i ki diine me!» ⁶⁵ Wo
an i-d'irbita ono baadanj ti doolo
donj ki kaldita.

Isa a daana deero don booro
(Matiye 26.59,63-65; Markus 14.55,61-64)

⁶⁶ Aame ume i t'umpile man, kane don i dokkiyo Yawudiyagi, deero don sedefe ti don suuniyo k'oogoro, an t'ugiye pay an di-t'iide Isa ki daana deero booro Yawudiyagi, ⁶⁷ wo an di y' tunde, an'de: «Almasi Raa yi biire, kee ko? K'ay ki ti rooti do.» Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aame n'un ruuta man, kun k'amba ye onamo me, ⁶⁸ wo aame n'unni tunda ton man, onamo kun ki ti'n kima ye. ⁶⁹ Wo ti anki en, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a-kooney a ammade Raa toogadi t'a jiiire pay.» ⁷⁰ Kane pay an di ruute, an'de: «Inkino man kee Ulo Raa ko?» Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aa kune batum kun ruute, en min nuuno.» ⁷¹ Inkino man an di ruute, an'de: «In ki dehe wenda ti doole wede illiga y'in ki roote sey ye baa! Kine in illiga bize yode batum i ruute me.»

23

Isa a daana Pilat
(Matiye 27.2,11-14; Markus 15.1-5)

¹ Man kane don i t'ugiye an t'iiziga pay, an di-t'iide Isa ki daana Pilat, yon Romen goole siido. ² A ume gen kane an d'iise sakiya k'Isa, an'de: «Wede en kaye ay y'uuney don siifadey yi ti'n daggiya, y'an rootiyo jibaaye an ti toogo k'eliyo a mozigo goole ki Romen me, wo son yi t'ize yode batum Almasi Raa yi biire, yon mozigo Yawudiyagi.» ³ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Gen aa ki ruute.» ⁴ Inkino man Pilat y'an di ruute a kane deero don sedefe ti don duru, y'ede: «Wede en nun munda k'ulsu a eedi ni k'uune ye, wede

i di t'iide booro t'a yi seeda me.» ⁵ Wo kane an di koddime, an'de: «Yon t'urzi dooyisadi don pay y'an t'eliyto ono bini a-t'ooziga deyyiso. Yon y'iiso ti siido Galile, y'a t'ukekey siido Ziide pay, wo anken y'aa d'iina a enno.»

Isa a daana mozigo Erod

⁶ Aame Pilat y'illiga ono genno man, y'a tunde, y'ede: «Wede en yon ti siido Galile ko?» ⁷ Wo aame yi zuune Isa yon ti siido ere mozigo Erod Antipas man, Pilat yi di y'igibe a Erod, kono a onniyagi gen yode Erod ton a Zeruzalem. ⁸ Aame Erod yi wulle Isa man, ulbi aaze unse baadan, kono yon y'ollige rabiladi ti kaagine wo yi dehu y'a ti y' wolle. Inkino yi zaapu elkisadi yi-d'isa munda k'armika y'a-wolla. ⁹ Erod y'a yi tundite tan baadan, wo yo Isa yik'ohine bizi ye. ¹⁰ Kane deero don sedefe, ti don suuniyo k'oogoro, kane a sirpa an di rootiyo ono ti golla zakidi. ¹¹ Erod kane ti asigiryagi an di y'okko maade wo an di y'ambutu saa saac. An i-di t'usse kalle majjaane, man yi di y'igibe a Pilat. ¹² Erod ti Pilat gen ti poone kane adu, wo ti onniyo gette an t'ize lanziyagi.

Booro k'Isa ki towwad'i

¹³ Inkino man Pilat y'a-tusse kane deero don sedefe, deero Yawudiyagi wo ti don duuru, ¹⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Wede en kun oo d'iido'n kun'de, duwo pay yi ti'n daggiya. Inkino ni y' tunde a daanagun a ono don kun rootiyo a tukki yode gen me, wo nun munda ulsu a eedi ni k'uune ye a t'iide booro t'a yi seeda me. ¹⁵ Erod genno ton munda ulsu yi k'uune ye a eedi me, inkino y'ay ti y' gimo. Kono k'inkino, wede en munda ulsu yi k'ize ye wede a t'iide k'unto me. ¹⁶ Inkino man n'an t'ela urzi a asigiryago an ti

y' gorpipa ti marpa d'oo miŋ, saŋ an i-d'eeza kollo.»¹⁷ Yi ruute injkino kono aa an d'isiyo daayum a tarnaape Pak ki Yawudiyagi, i dehu Pilat y'an d'adde wedusu soo t'adda dangay.

¹⁸ Wo pay kaŋ soo an d'iise dollite, an'de: «Wede geŋ ki y'ôodo! K'ay t'ad'di Barabas!»¹⁹ Yo Barabas geŋ an yi ziida dangay kono yoŋ wede an t'eelite ono a d'uwu an d'iiziga deyyiso adda geeger ki tukki Romen, wo soŋ y'iide wedusu.²⁰ Pilat y'an d'iise rootiyo sey a d'oŋ duuru kono yi dehu Isa yi-d'eeze.²¹ Wo kane an di d'ollite, an d'eesiyo: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko!»²² Maŋ Pilat y'an di ruute k'aduwe, y'ede: «Wede eŋ munda ulsu miŋ y'ize moo me? Nuŋ maŋ munda ulsu ni k'uune ye a eedi i di t'iide k'unto me. Injkino n'an t'ela urzi an ti y' gorpipa ti marpa d'oo miŋ, saŋ an i-d'eeza kollo.»²³ Wo kane an di kod'dime dollite ti golla awwa, an d'eesiyo: «Isa ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko!» Maŋ Pilat i-di t'iide a d'ollitadan gette.²⁴ Injkino yoŋ booro y'an ti-dikke a munda wede Yawudiyagi an ton-diyo me.²⁵ Barabas wede kane an dehu geŋ, Pilat y'a y'udde, yode wede an ti y'ele adda dangay kono y'an t'eelite ono a d'uwu an d'iiziga deyyiso ki tukki Romen, soŋ y'iide wedusu geŋ me. Wo yo Isa y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an d'ise munda wede kane Yawudiyagi an dehu.

*Taakiya k'Isa ekk'undumu
(Matiye 27.32; Markus 15.21)*

²⁶ Maŋ Isa an di-t'ette k'ume taakiyadi. A urzi an a-t'ikkima ti wede soo injkino yoŋ ti geeger Siren, sundi Simo, y'aahiya doome. Kane asigiryagi an di y' ziida, an i-d'ele undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko, y'a t'umbe a dannayi wo yi daaniya Isa.²⁷ D'oŋ duuru baadan ki siido gette an di y' daaniya, ti diinayan erayi an a-t'ibi beydan a giggeran wo an di dollite m'olo kono k'Isa.²⁸ Maŋ Isa y'a gilde k'ume k'erayi geŋno wo y'an di ruute, y'ede: «Kune erayi Zeruzalem no, kun ôole ye kono nuŋ me, ki too maŋ kun ôolo'ŋ ki kune wo ki inŋigun.²⁹ Derec, onniytagi saŋ maŋ an d'aana, aame geŋ an di roota: «Uŋsuwo a kane erayi d'oŋ kartiyagi, a kane d'oŋ an k'ehe ye wo an k'uude inŋi ye botto.»³⁰ Injkino maŋ d'uwu an di roota, an t'eesa: «Mongali an ay di ti'n ruugi!» wo soŋ an t'eesa: «Kessagi an ay ti'n ombidi!»³¹ Aame d'uwu an o isiyo kino a nuŋ wede aakede undumu zeere eŋ me maŋ, an d'aana moo me a kane d'oŋ aakede inda d'oŋ meedi me*?»

³² An a-dukko a ita k'Isa d'oŋ sire ti doolo, kane d'oŋ k'oogire, an ti'n t'iide ti yode kaŋ soo.³³ An iiney a ume wede sundi «osse k'eego» maŋ, a ume geŋ Isa asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko. Wo an a-tiike ti yode d'oŋ k'oogire sire, wede soŋ t'undumzi a kese k'ammidadi wo soŋ t'undumzi a kese geeladi.³⁴ Injkino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, k'an t'iso tambobino, kono an ki suune ye munda wede an isiyo geŋ me.» Wo asigiryagi an di dikkida kallagi k'Isa t'urzi k'arbu

* **23:31** 23.31 Ono k'Isa yi rootiyo a tukki Undumu zeere wo Inda d'oŋ meedi: I-kaza undumu zeere yode Almasi batum, wede i-k'ede oldiko munda ye toŋ an di y' dibire bini unto. Inda meedi kane Yawudiyagi d'oŋ k'isiyo k'oldiko, geŋ taŋ baadan a jiire dabar ere an t'oona te.

teltel muntelliyo. ³⁵ Kane dɔŋ duuru an t'ihira angenno, an di wल्लीyo. Kane deero Yawudiyagi an di y'okko maade, an d'eesiyo: «Yon dɔŋ doolo y'an utte de, anken y'utto tuddi batum, aame yo Almasi Raa yi biire kotto man!» ³⁶ Kane asigiryagi ton an di y'okko maade, an a d'ettiyo goppon ki sirpadi, an i-d'eliyo toote suddo k'inni k'inda bin y'a sife, ³⁷ wo an d'eesiyo: «Aame kee mozigo Yawudiyagi kotto man, k'utto tudda batum!» ³⁸ T'ekk'eedi an ti-ike pakirte wo an a-ti riije, an'de: «Yode en mozigo Yawudiyagi.»

³⁹ Ti diine dɔŋ k'oogire sire an ti'n tiike ekk'inda gen, wede son y'a gilde Isa, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire kotto man, k'utto tudda batum wo kaye pay!» ⁴⁰ Wo yo wede son y'a y'idfise, yi di ruute, y'ede: «Kee a Raa ki-k'orgiso ye, kee wede booro ti ki ziida k'unto ti yode en kan soo. ⁴¹ Ki kine dabar ette d'erec, kono in ooniyo munda wede in ize t'urzi naabadiŋ, wo yo wede en munda ulsu yi k'ize ye.» ⁴² San y'a ruute sey, y'ede: «Isa, k'a n'elko aame ki-kimo ki mozikada gen me.» ⁴³ Man Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Derec inkinno wo n'a di rooto: Anki en kee ki-t'etta ti nun adda jenne.»

Unto k'Isa
(Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41)

⁴⁴⁻⁴⁵ Aame peedo t'ize diine man, ti ki tooriyo ye, ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. Wo alboy wede i dikke adde Boy Raa son k'adda son ki paate, a t'ihina tar a dinayi. ⁴⁶ Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Mee'ki nun, n'a-d'elo undo a beezat.» Aame y'a ti ruute

inkinno man, y'a-t'ihe. ⁴⁷ Goole k'asigiryagi meeda ki Romen yi wulle munda wede ize me. Man y'a imme Raa wo y'a ruute, y'ede: «Ki kotto wede en yon ki diine.» ⁴⁸ Kane dɔŋ duuru pay iide wल्लीyo gen, aame an wulle munda wede ize man, kane an di-gime, beydan an a-t'ibi giggeran kono an molo. ⁴⁹ Wo kane pay lanziyagi k'Isa ti erayi dɔŋ i yi diino ti siido Galile, an t'hirte ti dokki an di wल्लीyo munda wede isiyo.

Isa adda muuzo
(Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47)

⁵⁰⁻⁵¹ I d'ede wedusu sundi Yusup yon ti geeger ki Yawudiyagi sundutu Arimate. Wede gen yon beehiye wo ki diine, yi zaapu elkisadi a ettiyo Moziko Raa. Yon wede ti diine deero booro Yawudiyagi, wo yi k'iyye ye a munda wede dɔŋ deero booro ongo an dihe an d'ise a tukk'Isa, wo son a naabadiŋ ere an ize te. ⁵² Yo y'a iide y'a uoney Pilat, y'a yi tunde a nuune k'Isa. ⁵³ Pilat yid'iyye, man Yusup y'a ti y' diige nuune t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko me. Y'a nilpe ti sotor tuwarwa zooyatu onne, yi-t'ele adda muuzo, tod'te aa urmi an ittiba mukkolo, a ume isire wenda kan soo ton an k'eele ye. ⁵⁴ Suldi gen ize onniyo jima, duwo an okkime tuddan kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa. ⁵⁵ Kane erayi dɔŋ i diino Isa ti siido Galile gen, Yusup an di y' diine, an di wullo muuzo wo mummino an ziipe nuune k'Isa me. ⁵⁶ San man an di-gime k'adda geeger, an iide'n an d'iwilo egey ti puutagi k'inda dɔŋ eediyadan unse, an aa di gilse ki rorriso a nuune k'Isa. A onniyo ere ki

† 23:46 23.46 Kun wollo adda mattup ki Soom 31.6. ‡ 23:54 23.54 Di Yawudiyagi, onniyo t'eesiyo ti peedo t'ambe k'ooriyo ere ki anki bini peedo t'ambe k'ooriyo ere ki soggo. Wo onniyo ere ki puukiyo ton inkinno kay, gen inkinno nuune k'Isa an di dihe an t'ottiba ki poone peedo t'a oora gen me.

puukiyo Yawudiyagi maṅ, an di buuke aakede oogoro ti rootiyo.

24

Baldīya k'Isa

¹ Onniyo dumas ti soohe walak maṅ, erayi an di ziki egey doṅ kalsiya eediyadan unṣe a beydaṅ, an d'ingile ki biza muuzo. ² An iiney maṅ, an wolloyo zumbulu wede an a-t'ippe a biza muuzo'ṅ doṅkilso a kese. ³ Kane an t'iide k'adda muuzo, wo nuune Galmeega Isa an ki y'uuney ye. ⁴ Kane erayi an d'uhibe, a kaamiki a daanadan i d'iido kuuli sire ti kallagi i ralita. ⁵ Injino kane orgiso t'anni ziida, an di nukkite, wo de kuuli doṅ sire geṅ an an di ruute, an de: «Ki moo me kun wekku wede zeere a diine doṅ unto me? ⁶ Yoṅ umbo a enṅo me, Raa yi ti y' bilde. Kun elko a ono doṅ y'un ruute aame yo botto a siido Galile, y'ede: ⁷ «I dehu nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, an di n' t'ela a bey doṅ k'oldiko, an ti n' taaka ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaṅ tontilko, wo onniyo sire k'aduwe maṅ n'abalda.»»

⁸ Injino maṅ kane erayi geṅ an di'n ilke ono doṅ Isa y'an ruute geṅ me. ⁹ Kane ti biza muuzo an di-gime, wo an iide'ṅ an an t'iide taaya gette pay a kane doṅ koomat makumu soo wo a kane sanalliyagi doṅ ongo pay. ¹⁰ Kane erayi doṅ iide ki biza muuzo geṅ, Mariyam ere ti siido Magdalla, Zane wo Mariyam ere mekki Zak. Wo erayi doṅ ti doolo doṅ iide ti kane geṅ, taaya gette an an t'iide pay a doṅ zina k'Isa me. ¹¹ Wo kane a onaman geṅ an di'n wulle erayi aa doṅ maadagi, onaman an ki d'umbe ye. ¹² Wo toṅ maṅ Piyer y'a t'iiziga y'a ukke ki biza

muuzo. Y'iiney maṅ, y'a t'uttile yi noonjiyo k'adda, yi wolloyo'ṅ sarwilagi daṅṅal, maṅ y'a ziida giggiri a munda wede ize geṅ me, wo y'a-gime ki boozí.

A urzi k'Emayus

¹³ A onniyo gettiyo batum i d'ede sanalliyagi sire an ambe k'adda k'ille sundutú Emayus, tod'te suma kubbaara paat ti Zeruzalem me. ¹⁴ Kane an di rootiyo tuddan a suldi doṅ pay ize geṅ me. ¹⁵ Aame kane an rootiyo wo an niikiyo ti tuddan geṅ, yode Isa batum y'a iide, y'a-ti giyye ti kane an di sooru kaṅ soo. ¹⁶ Kane an di y' wolloyo, wo munda an t'eegirso ki suuniyadi me.

¹⁷ Maṅ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun di sooru de, kun di niikiyo a tukk'amme?» Injino maṅ kane an t'ihira, sommagi dondonṅ. ¹⁸ Wede soo ti diine kane sire geṅ sundi Kiliyopas, yi di ruute, y'ede: «Kee siida daṅṅal ko, wede i lekkiyo a Zeruzalem wo i ki suune ye munda wede ize adda k'onniyagi doṅ k'ita eṅ me?» ¹⁹ Yoṅ y'anni tunde, y'ede: «De ize moo me?» Kane an i di'n gime onami, an de: «Munda wede i-iina a tukk'Isa wede ti geeger Nazaret. Yoṅ geṅ nebi wede toogo, wo y'a ti gize toogadi t'urzi naabadí wo t'urzi k'onami a daana Raa wo a daana duwo pay. ²⁰ Kane deero doṅ sedikadin ti doṅ dokkiyadin an an di y'ele a bey doṅ k'olmidayi kono booro t'a yi seeda ki towwo, wo an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaṅ tontilko. ²¹ Kaye ay ziipe elkisadey a yode, yoṅ wede soo y'an adda doṅ k'Izirayel ti bey doṅ k'aduzan. Wo t'ekki suldi pay geṅ, onniyo anki ette k'aduwe t'ume suldi geṅ ize me*.

* 24:21 24.21 Onniyo anki ette k'aduwe t'ume suldi geṅ ize me: I-kaza di kane Yawudiyagi an elkiyo wedusu y'unto maṅ, undi ti lekkiyo a sirpa nuune onniyo sire k'aduwe geṅ, yi ki bilde ye maṅ geṅ umbo ki daanadi baa.

²² Wo toŋ erayi miibi ti diinayey an ayn'iddira. Anŋi ti soohe walak an d'ingile ki biza muuzo. ²³ An iide'ŋ, nuune k'Isa an ki y'uune ye. Kane an di-gimo, an ay t'iide taayadan te an'de, maaleekiyagi an'n iido tuddan wo an di ruute, an'de: "Yoŋ zeere." ²⁴ Ti diine kaye ay sooru kan soo geŋ, doŋ miibi an d'ukke ki biza muuzo wo an d'uuney miŋ pay a-t'iide aakede erayi an ruute. Wo yoŋ miŋ umbo, an ki y' wullo ye.»

²⁵ Inŋino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune doŋ elkis-aguŋ attidi, kun k'ambu kesiko ye ono doŋ pay nebiyagi an ruutite geŋ me. ²⁶ Ki kotto i dehu Almasi Raa yi biire geŋ y'a dabire inŋino doo miŋ, saŋ yi t'etta adda daryikadi kollo.» ²⁷ Saŋ y'an di gizite kereŋ suldi doŋ pay an riinŋite ti kaaga a tukki yode adda mattup ki Raa geŋ me, y'a iise ti mattup k'oogoro Muusa bini y'a-ti diŋge ti mattupiyagi doŋ pay ki nebiyagi.

²⁸ Aame kane an iiney goppon ti ille ere an'te maŋ, Isa yi d'isiyo aakede y'ingile ki daana inŋino. ²⁹ Wo kane an di koddime, an d'eesiyo: «Kee k'oopo ti kaye kino, peedo t'a t'ooriyo ume y'ize.» Inŋino maŋ yi-t'iide adda boŋ, y'a uupe ti kane. ³⁰ Y'a-guune ombo ti kane, y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa, maŋ y'a burkite, y'an d'ele. ³¹ Aame geŋ edayan a t'ihina, kane an di y' zuune Isa me, wo a kaamiki ti daanadan y'a nukkiŋe. ³² Kane an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: «Aame kine a urzi wo yoŋ y'in rootiyo a tukk'ono doŋ an riinŋite ti kaaga adda mattup ki Raa geŋ, ki kotto in d'uwwwe munda a biza k'ulbiŋ me.»

³³ Maŋ kesiko kane an t'iiziga, an di-gime ki Zeruzalem. An iide'ŋ an di'n uuney kane sanalliyagi koomat makumu soo geŋ an

t'ugiye ti doŋ an sooru soo, ³⁴ wo kane an an di ruute a doŋ sire geŋ, an'de: «Ki kotto Galmeega yi bilde, yi gize tuddi a Simo!» ³⁵ Wo kane batum an an t'iide taaya a munda wede ize a urzi, wo mummino kane Isa an di y' zuune a ume wede y'an borkiso mappa geŋ me.

Isa yi kaza tuddi a sanalliyagi

³⁶ Aame kane onaman botto an a ki ti'n diŋge ye geŋ, a kaamiki yode Isa batum y'a gize tuddi a diinayan, wo y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.» ³⁷ Kane an d'iddira, orgiso t'anni ziida baadan kono an elkiyo an wulle'ŋ beyye. ³⁸ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Moo me kun orgiso me? Moo me un d'ede niikiyo adda k'addugun me?» ³⁹ Kun wollo beydo ti zoŋdo, eŋ miŋ nuŋ! Kun ni botto, wo kun wollo beyye'ŋ i-k'ede tukiŋo ye osse ye, wo nuŋ oo d'ede aakede kune kun wolliyo. ⁴⁰ Yoŋ y'a ti diŋge onami maŋ, y'an di gize beydi ti zoŋdi. ⁴¹ Wo kane onami an k'ambu ye botto kono addan uune t'unŋuwo wo an ziida giggeran. Inŋino maŋ yoŋ y'anni tunde, y'ede: «A enno un ede munda k'ombo ko?» ⁴² Kane an i di burko puuniso gayirsa an i-d'ele. ⁴³ Yoŋ y'a ziida wo y'a t'iimi a daanadan.

⁴⁴ Saŋ y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ botto ti kune geŋ, enno munda wede n'un ruute me: I dehu ono doŋ an riinŋe a tukki nuŋ adda mattup k'oogoro Muusa ti ono doŋ ki nebiyagi wo adda mattup ki Soom geŋ, kane pay a aane kono a-t'ette a ono mattupiyagi geŋno.» ⁴⁵ Inŋino maŋ yoŋ y'an t'ihina eedan, kono an di seeda ita k'ono doŋ an riinŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, ⁴⁶ wo y'an di ruute, y'ede: «Enno munda wede an riinŋe me, an'de: Almasi Raa yi biire, y'a dabira

bini y'a t'inda, saɗ onniyo sire k'aduwe maɗ Raa y'a ti y' balɗa ti diine doɗ unto me. ⁴⁷ Geɗ i dehu an di kizite ti sundi a ita duwo pay, an di t'eese ti Zeruzalem, an an di roota a duwo an di-kima lekkiyadaɗ wo an t'oonaa tambobino k'oldikadaɗ. ⁴⁸ A sulɗi pay geɗ kune kun illiga wo kun wulle. ⁴⁹ Wo nuɗ ni-t'igibo a eggun munda wede Meegó Raa yi ruute y'un t'ela. Wo kune'ɗ, kun lekko adda geeger bini toogo ere i deego t'awwa ti kandaane t'un di'n óona.»

Engilso k'Isa k'awwa ki kandaane

⁵⁰ Saɗ t'adda geeger Isa y'an t'udɗe ti paate, an d'ingile k'ume wede goppon ti ille ki Betani. A ume geɗ y'a ziki beyɗi wo y'an di ziipe beeko. ⁵¹ Aame y'an zaapu beeko geɗ, kane y'an di'n iili, yoɗ Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane. ⁵² Aame geɗ kane an didikke wo an t'uttila a daanadi, saɗ an di-gime ki Zeruzalem t'unɗuwo baadaɗ. ⁵³ Kane an d'ettiyo daayum k'adda booro Boy Raa, wo an di tamma Raa.

Rabila Majjaanawa k'Isa Zaṅ yi riine

*Eḡ urzi k'ono d'oj kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette Rabila Majjaanawa, wede zina Zaṅ yi riine. Adda mattup ette Zaṅ y'a ruute ti suldi d'oj Isa y'ize a siido, ti dooyiso ere yi duuye duwo. Wo soṅ y'a ruute a urzi k'untadi wo a urzi baldiyadi ti diine d'oj unto. Isa yi kazita ti toogo a duwo, y'an d'eliyo beeko a d'oj k'eeni wo yi d'isiyo suldi k'armika baadan.

Mattup Zaṅ yi riine ette, on-amtú i ki deeyiso pay ye ti ono d'oj adda mattup ki Matiye, Markus wo Lik gi riine me. A eesiyo mattup ette, Zaṅ y'a ruute Isa yonj wede an yi waaku Ono genj, yonj Raa y'a iido ki siido, y'a-gime wedusu (Zaṅ 1.1,14). Isa y'aaze suldi k'armika baadan, kono duwo an d'oyye yonj Wede k'Uttiyo, Raa yi ruute y'a t'igibo t'ume k'eesiyo duniya too.

Aame Isa yi lekkiyo a siido botto genj, duwo tuddan an ti-t'ihinte kono yode. D'oj onḡo an ziipe addan a Isa kono an zuune adda k'addan yonj Ulo Raa, wo d'oj soṅ an di y' giigira. Wo de Zaṅ y'a riine, y'ede: «Ono d'oj soo raanjiya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yonj Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundi manj, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.» (Zaṅ 20.31)

*Raa yi kaza tuddi t'urzi k'Isa
Almasi*

¹ Ki poone Raa y'a okkima suldi pay genj, wedusu an yi waaku Ono yonj ede to. Raa kane ti wede an yi waaku Ono genj kane soo, wo

wede an yi waaku Ono genj yonj minj Raa batum. ² Ki poone Raa y'a okkima suldi pay genj, yode ti wede an yi waaku Ono genj kane soo. ³ Suldi d'oj Raa y'ikkima pay genj, an ikkima ti wede an yi waaku Ono genj soo. Munda wede Raa y'ize siidi umbo, daa wede an yi waaku Ono genj me. ⁴ Wede an yi waaku Ono genj, yonj lekkiyo ere ki daayum, wo tode lekkiyo gette ti d'eliyo toore a duwo. ⁵ Toore genj yi-tooriyo adda zimolo, wo zimolo t'a ki y' ziiida ye. ⁶ Injino manj ti kaaga Raa y'a igibe wede zindi ki tukki duwo, wedusu genj sundi Zaṅ. ⁷ Zaṅ yonj wede illiga rabila toore, y'a iide y'an di kize urzi toore genḡo, kono t'urzi yode duwo pay an d'olliga, wo an zaape addan a toore genḡo. ⁸ Yode Zaṅ genj toore yode batum ye, yonj y'iide y'an di kize toore a duwo. ⁹ Yo Wede an yi waaku Ono genj, toore wede ki kotto, y'ettiyo k'adda duniya, y'a toore adda k'adde duwo pay.

¹⁰ Yonj genj y'a iido k'adda duniya, wo duniya ette Raa y'ikkima t'urzi yode batum. Y'a likke, wo d'oj duniya an gi di y' zuune ye. ¹¹ Y'a t'iide k'ume d'onzí Izirayel, wo kane an gi di y' ziiida ye. ¹² Wo de a kane d'oj i yi ziiida wo i ziipe addan a yode genj, y'an d'ele urzi an t'ize inḡi Raa. ¹³ An t'ize inḡi Raa t'urzi k'ehiyo ere a urzi tudde ye, aa duwo an ki-dehu ye, wo an t'ize inḡi Raa t'urzi k'ehiyo ere ti toogo Raa.

¹⁴ Injino manj wede an yi waaku Ono genj y'a-gime wedusu, y'a iido y'a likke diine kaye, addi oniyiyo ti beeko wo y'in di kaza urzi wede d'erec. Ay di wulle goolikadi, goolikadi ere meeda gette i ele Meega Raa a yode Ulí soo danḡal. ¹⁵ Wo Zaṅ genj y'a iise kazita a tukk'Isa ti golla awwa, y'ede: «Enḡo wedusu wede ni rootiyo onami me, wede

n'ede: wede ede ettiyo k'itadó me, wo yon goole y'a jiiire nuŋ, kono nuŋ an di'n t'eha botto geŋ, yon ede to.»¹⁶ Yon addi'ŋ tasse ti kine me, y'in di ziipe beeko baadan ki daayum a kine pay, wo beekadi daayum a ekki kine.¹⁷ Oogoro tod'te Raa yi t'elo ti kaaga t'urzi Muusa a d'uwu. Wo de beeko ti derec an iido t'urzi k'Isa Almasi.¹⁸ Wenda soo toŋ i wulle Raa umbo, wo de Ulo yon soo danjal yode batum Raa, yi lekkiyo a sirpa Meega Raa geŋ, y'in di y' gize.

Zaŋ Batis ti doŋ zina ki Pariziyen

(Matiye 3.1-12; Markus 1.2-8; Lik 3.15-17)

¹⁹ Kun ollo eŋ ono Zaŋ yi gizite. Onniyo soo deero Yawudiyagi a siido Zeruzalem an d'igibe doŋ sedeke ti doŋ ti biza bumbu Lebi ki tukki Zaŋ. An d'iide, an d'uuney Zaŋ kono an di y' tonde: «Kee'ŋ wee wee?»²⁰ Aame an iide an yi tunde maŋ, yon y'an k'umbida ye, wo y'an di ruute kereŋ, y'ede: «Nuŋ Almasi Raa yi biire ye.»²¹ In'kino maŋ an di y' tunde sey, an'de: «De kee'ŋ Eli ko?» Maŋ Zaŋ y'ede: «Aha, nuŋ Eli ye.» An di yi tunde sey, an'de: «Kee'ŋ nebi wede ay delliyo ko?» Zaŋ y'ede: «Aha, nuuno ye.»²² In'kino an i di ruute, an'de: «Kee'ŋ wee wee? K'ay ti rooti, kono ay an di kizey a doŋ ayn'igibo me. Kee miŋ wee wee?»²³ Maŋ Zaŋ y'an di'n gime onamaŋ ti ono doŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuŋ golla ki wedusu yi dollite adda balda, yi d'eesiyo: Urzi Galmeega kun i-ti y'okkoŋ ki diine delele*.»

²⁴ A diine doŋ zina an igibe ki tukki Zaŋ geŋ, Pariziyen toŋ adda.²⁵ Kane geŋ an di yi tunde Zaŋ sey, an'de: «Kee'ŋ Almasi Raa yi biire ye, Eli ye wo nebi wede ay delliyo

ye de, ki moo me ki'ni suyyiso d'uwu'ŋ batem me?»²⁶ Zaŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ d'uwu ni'ni suyyiso batem t'ahu, wo de a diinagun geŋ i d'ede wede ede kun ki y' suune ye.²⁷ Wede geŋ y'ettiyo k'itadó, wo nuŋ ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye.»²⁸ Suldfizaŋ pay an ize geŋ a ille Betani, ti dar k'ooye Zurden ki kese peefo ge-koliyo a ume Zaŋ d'uwu y'anni zuyyite batem.

Isa Almasi Ulo Damu Raa

²⁹ Soggo maŋ Isa yi-t'udfo k'ume Zaŋ. Aame Zaŋ yi y' wulle maŋ, y'ede: «Kun wollo enno Ulo Damu Raa i booyiso oldiko doŋ duniya pay me.³⁰ Ono ni ruute a tukki yode enno, n'ede: «Wede ede y'ettiyo k'itadó me, wo yon goole y'a jiiire nuŋ, kono nuŋ an di n' t'eha botto geŋ, yon ede to.»³¹ Ki poone toŋ nuŋ ni ki y' suune ye yon wenda me, wo n'iido d'uwu ni di'n suyyiso batem t'ahu'ŋ kono n'an di y' kize a doŋ k'Izirayel.»

³² Zaŋ yi kazita a tukk'Isa sey, y'ede: «N'a wulle Unde Raa t'a d'igigo ti kandaane aa deere, t'a diguune a tuddi.³³ Nuŋ ni ki y' suune ye, wo Raa wede i n'igibe d'uwu ni di'n suyyiso batem t'ahu geŋ y'o di ruute, y'ede: «Unde Raa gette k'a ti wolla t'a deego ti kandaane, t'a di koon a tukki wede. Geŋ yode genno wede a suyya d'uwu ti Unde Kamilen me.»³⁴ Wo munda geŋ n'a yi wulle, wo in'kino maŋ n'un di kaza kereŋ, wede eŋ yon Ulo Raa.»

Andire ti Simo Piyer

³⁵ Ti soggatú sey toŋ, Zaŋ ti sanalliyagi doŋ sire geŋ an lekkiyo a umayan.³⁶ Zaŋ geŋ yi wulle Isa y' enggile maŋ, y'a ruute y'ede: «Enno Ulo Damu Raa me.»³⁷ Aame kane sanalliyagi sire geŋ

* 1:23 1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3.

an illiga Zaṅ yi ruute injino maṅ, an d'iise daaniya k'Isa. ³⁸ Isa yi gilḍe maṅ, yi wolliyon ṅ an yi daaniya, maṅ y'anni tunde, y'ede: «Kun ni daaniya ṅ kun dehu moo me?» Maṅ kane an i-di'n gime on-amí, an'de: «Rabbi (i-kaza wede dooyisadey) kee ki lekkiyo a too me?» ³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun di-wolley.» Maṅ an d'ingile, an di wullo ume yilekkiyo me. Geṅ a peedo lohe, ume ṅ an a-ti y'ingile ti yode.

⁴⁰ Andire leema Simo Piyer geṅ, yon ti diine don sire illiga ono Zaṅ yi ruute wo an di diine Isa geṅṅo. ⁴¹ An ti gimo maṅ, Andire y'iide ṅ y'a uuney ki poone ṅ leemadi Simo, wo yi di ruute, y'ede: «Almasi Raa yi biire ṅ, ay yi wullo.» (T'ono Girek geṅ Kiris i-kaza Almasi.) ⁴² Maṅ yi-di t'iide leemadi Simo k'ume k'Isa. An iiney maṅ, Isa yi di y' wolliso yerere adda k'edayi, maṅ yi di ruute, y'ede: «Kee ṅ Simo ulo ki Zonas, wo ti anki en an gi di waaka Piyer.» Suma gette i-kaza makkolo.

Pilip ti Natanayel

⁴³⁻⁴⁴ Onniyo k'ita maṅ Isa y'a ingile ki siido Galile, an d'ikkima ti Pilip wede ti geeger Betsayda, siido k'Andire ti Piyer. Maṅ Isa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Pilip, ki ni daani.» ⁴⁵ Saṅ maṅ Pilip y'a uuney Natanayel, wo yi di ruute, y'ede: «Ay yi wullo wedusu wede Muusa y'a ruute adda mattup k'oogoro, wo nebiyagi ton an ruute onami me. Yon Isa wede ti geeger Nazaret, ulo Yusup.» ⁴⁶ Natanayel yi di ruute, y'ede: «Ti Nazaret ummey, munda beehiye etto dey ko?» Pilip yi di ruute, y'ede: «K'edi, wo k'a wolla.»

⁴⁷ Aame Isa yi wulle Natanayel y'ette tuddi maṅ, y'a ruute ono a tukki yode, y'ede: «Ulo k'Izirayel

toc miṅ yode enno, yo en wede ki diine.» ⁴⁸ Natanayel yi di ruute, y'ede: «De kaṅ mummino k'a ni zuune me?» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki poone Pilip y'a ki waako ṅ geṅ, ni ki wulle kee ṅ a undiso pigiye.» ⁴⁹ Injino maṅ Natanayel yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisado, kee ṅ Ulo Raa. Kee ṅ mozigo don k'Izirayel.» ⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe adda a nuṅ kono k'illiga ni ruute ni ki wulle a undiso pigiye, wo k'a wolla suldi baadan a ceera enno sey.» ⁵¹ Maṅ Isa yi di ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Kun di wolla kandaane at'hina, wo maaleekiyagi Raa an di deegita wo an di kilita† t'awwa nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede enno.»

2

Armika k'Isa ere ki poone

¹ Onniyo sire k'aduwe maṅ, i d'ize seedu k'erewo a geeger Kana siido Galile. Mekk'Isa t'iide, ² wo Isa ti sanalliyagi ton an ni wiike. ³ An ize bini maṅ, toote k'inni biṅ a biite. Injino maṅ mekk'Isa ti di ruute a ulutu ṅ, t'ede: «Toote k'inni biṅ an biite.» ⁴ Maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Mee'ki nuṅ, nuṅ n'aase mummino? Peedadó ti k'iide ye botto.» ⁵ Injino maṅ tod' t'an di ruute don naabo ṅ, t'ede: «Y'un ruuta munda maṅ, kun t'iso.» ⁶ Aame geṅ i d'ede bongali zoot an tutte ki mongali, Yawudiyagi an d'obite ahu adda, an d'opilsito tuddan, k'a t'ise kamilen a daana Raa a urzi k'oogiradan. Bukkulu soo geṅ y'oomi suma tooo sire ado. ⁷ Maṅ Isa y'an di ruute don naabo, y'ede: «Bongali geṅ kun t'oonito t'ahu.» Injino maṅ kane don naabo an iide ṅ, an t'uumite bongali ṅ geṅ pepelele. ⁸ Aame

† 1:51 1.51 Kun wollo adda mattup ki Zenez 28.12, taaya ki suniye Yakup.

boŋgali'ŋ an ti'n ūunite maŋ, Isa y'ede: «Aŋkeŋ kun eesu ahu geŋ, kun i-d'odo a wede dokkide.» Maŋ kane doŋ naabo an d'eezi, an i-d'iide. ⁹ Wede dokkide geŋ y'an uwwe ahu doŋ i-gime toote k'inŋi biŋ geŋ me, wo yi ki suune ye toote y'ettiyo ti tunda me, wo doŋ naabo doŋ eeziti ahu geŋ an suune. Wede dokkide y'a wiike kule k'erewo, ¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Ki poone'ŋ duwo an eesiyo dokkide ti toote wede kaŋgi, saŋ duwo geŋ i ti koliyo eedaŋ maŋ, an d'eesiyo wede unŋe ye k'ita. Wo kee k'a buuhe toote kaŋgi k'ume k'ita.»

¹¹ Geŋ iŋkino munda k'armika wede Isa y'ize ki poone, a Kana siido Galile. Y'an di gize toogadi, wo t'urzi geŋ sanalliyagi an di ziipe addaŋ a yode. ¹² Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, meedi, zembadi ti sanalliyagi pay an di-diige ki geeger Kapernayim. A ume geŋ an di likke onniyo miibi.

Lomme doŋ suuk t'adda booro Boy Raa

(Matiye 21.12-17; Markus 11.15-17; Lik 19.45-46)

¹³ Aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon maŋ, Isa y'a-gili Zeruzalem. ¹⁴ Y'iiney maŋ, yi-t'iide a booro Boy Raa, yi d'uuney doŋ k'owilte bungari, ki dambami, ki deere wo doŋ pelkiyto soŋko ere ettiyo ti siidiyagi doolo pay, an isiyo suuk adda*. ¹⁵ Iŋkino maŋ yi d'ize karre, y'an iise lommite. T'adda booro Boy Raa y'a ti'n tiipe pay ti dambanzaŋ wo ti bungarzaŋ me. Wo taabulyagi doŋ pelkiyto gurus geŋ y'an di gippirde, ti soŋkiyagaŋ a-zibbite. ¹⁶ Wo a doŋ k'owilte deere y'an di ruute,

y'ede: «Suldugun eŋ pay kun ti sokito t'eŋ me. Boy Meegó eŋ, kun ti y'ise ume suuk ye.» ¹⁷ Aame geŋ kane sanalliyagi an d'ilke a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Geyyiso ere o d'ede kono boy kee Raa gette, nuŋ addó i n'aadumu†.»

¹⁸ Iŋkino maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «K'ay isi munda k'armika wede a kize kee a-d'ede urzi k'aase kino.»

¹⁹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Boy Raa eŋ kun di-kossito, wo adda k'onniyo ado n'a y'ooziga.»

²⁰ Kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Boy Raa eŋ duwo an iiziga adda k'ozzine ada pide makumu zoot miŋ, kee k'ede adda k'onniyo ado maŋ k'a y'ooziga?»

²¹ Wo Isa yi rootiyo Boy Raa tuddi batum. ²² Bini aame Isa y'inda wo yi-bilde maŋ, sanalliyagi an d'ilke a ono doŋ yi ruute geŋ me. Iŋkino an d'umbe a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, wo a ono doŋ Isa yi ruute.

Isa yi suune adde duwo pay

²³ Isa yi lekkiyo a Zeruzalem, a tarnaape Pak ki Yawudiyagi geŋ, y'aaze suldi k'armika baadaŋ duwo an di wulle, wo doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode. ²⁴ Wo Isa yi ki zaapu addi a kane ye, kono kane pay yi'ni suune. ²⁵ Yoŋ geŋ wenda yi gi di kize ye a tukki kane me, kono adde duwo pay yoŋ yi'ni suune.

3

Isa ti Nikodem

¹ Aame geŋ i d'ede wedusu sundi Nikodem. Yode geŋ ti diine doŋ sudaŋ Pariziyen, wo ti diine deero Yawudiyagi pay. ² Onniyo soo a diddo maŋ, y'a iide y'a uuney Isa, wo yi di ruute, y'ede:

* 2:14 2.14 Maale ti embi kane geŋ doŋ k'owilte an d'owilte a doŋ i-d'eliyo seŋeŋe a Raa. Wo doŋ pelkiyto gurus an di pelkiyto gurus ki Romeŋ ti gurus ere ki Yawudiyagi, kono gurus ki Romeŋ ti k'ettiyo ye adda Boy Raa me. † 2:17 2.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10.

«Wede dooyisadey, kaye ay suune kee'ŋ Raa yi-k'igibo dooyisadey. Wenda ti doolo yi k'aane yi ki t'ise ye suldi k'armika donj aa kee ki d'isiyo enj me, aame Raa ti yode ye manj.»³ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'a di rooto: Aame wede'ŋ yi k'uune ehiyo ere aware ye manj, Moziko Raa yi k'aane yi ki ti wolley ye.»⁴ Manj Nikodem yi di ruute, y'ede: «Mummino me, wede yi t'ize goole wo an ti y' t'ehe sey me? Y'aane yi-t'ette adda k'adde meedi, t'a ti y' t'ehe sey ko?»⁵ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Derec injino wo n'a di rooto: Aame wede'ŋ yi k'uune ehiyo ere aware t'urzi k'ahu wo t'urzi k'Unde Raa ye manj, Moziko Raa yi k'aane yi ki t'ettey ye.»⁶ Munda wede ettiyo t'urzi tudde geŋ yonj ki tudde, wo wede ettiyo t'urzi k'Unde Raa geŋ yonj unde.⁷ Kee k'elkite ye a ono donj n'a ruute, n'ede: «An un ti'n eho doolo geŋ me.»⁸ K'elko a maaye wede i baahu geŋno. Yi baahu k'ume wede aa addi i dehu, k'a olliga buukayi danjal wo ume y'ettiyo ti tunda wo y'ambe ki tunda'ŋ ki ki suune ye. Geŋ injino ki wede y'uune ehiyo t'urzi k'Unde Raa tonj manj.»

⁹ Manj Nikodem yi di ruute a Isa, y'ede: «De geŋ injino mummino me?»¹⁰ Injino manj Isa yi di'n gime onami, y'ede: «De kee'ŋ wede dooyiso goole a siido k'Izirayel, miŋ ono geŋ ki gi di'n suuniyo ye ko?»¹¹ Derec injino wo n'a di rooto: Kaye ay rootiyo munda wede ay suune wo ay kazita munda wede ay wulle, wo kun k'ambu ye a onamey donj ay kazita me.¹² Wo aame n'un

rootiyo ti suldi donj isiyo a siido tonj kun k'ambu ye, de mummino kun d'amba me aame n'un ruuta ti suldi donj a kandaane manj?¹³ Wenda soo tonj ti siido a kili kandaane umbo, daa ki nunj wede an n'ehe aa ulo wede enno, ni ki d'igo t'awwa ye manj.¹⁴ Aakede ti kaaga anj Muusa kane adda balda geŋ yi d'umbe maala, y'a t'ikkima miipo, yi d'ittiba mobbo, y'adudde t'awwa*. Geŋ injino, nunj wede an n'ehe aa ulo wede enno tonj manj, an ti'n dodda t'awwa kay,¹⁵ kono wede tuuku yi ziipa addi a nuuno manj, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum.¹⁶ Raa geŋ y'a giyye kine donj duniya pay, y'aa t'igibo Uli yonj soo danjal ki duniya, kono wede tuuku yi ziipa addi a yode manj, y'a ki t'inda ye, wo y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum.¹⁷ Raa y'igibo Uli ki duniya kono y'a ki dekka booro ekki donj duniya ye. Wo de yi y'igibo kono t'urzi yode donj duniya an d'utte.¹⁸ Wede yi ziipa addi a yode manj, booro ti ki y' seeda ye, wo wede yi ki ziipa addi a yode ye manj, booro ti y' ziida baa, kono yi ki ziipe addi a suma k'Ulo wede soo danjal ki Raa geŋno ye.¹⁹ Toore y'a iido adda duniya, wo de toore'ŋ duwo an di y' giigira, an t'umbe zimolo kono kane an isiyo naabo ere oldo. Geŋno urzi wede booro Raa t'a seeda wede me.²⁰ Injino manj wede tuuku y'isiyo munda wede ulsu geŋ, toore y'a yi kiigira, wo yi k'ette ye ki toore me, kono y'orgiso a naabo ere y'isiyo oldo gette, itadi i t'adda.²¹ Wo wede daayum y'isiyo naabo ere derec geŋ, y'a t'adde a toore kono duwo

* **3:14** 3.14 Aame ti kaaga donj k'Izirayel an t'uddo ti siido Misir geŋ, an d'iise orbite waawiye a Raa wo a Muusa. Manj Raa yi-ti gulkuwe, y'an d'udde mimbayi ulpi, an di'n ihite, donj baadan an t'inda. Aame an zuune oldikadanj manj, an tunde Muusa, wo Muusa y'a tunde Raa. Manj Raa yi di ruute, y'ede: «Ki okkonj miipo maala, k'a-doddo t'awwa ekki mobbo, kono aame wede miipo ti y'ihida wo y'umba edayi yi wulla miipo gettiyo manj, y'a t'oona bee.» Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.4-9.

an di wolle naabadí ere d'erec gette, an t'eese yo eṅ wede Raa kotto.»

Isa ti Zaṅ Batis

²² Saṅ maṅ ti Zeruzalem Isa ti sanalliyagí an t'iiziga, an d'ingile ki siido Ziide. An di-guune anḡeṅṅo, wo Isa yi di'n suyyiso d'uwu batem. ²³ Aame geṅ Zaṅ Batis toṅ yi suyyiso pay d'uwu me a ume sundi Aynoṅ, gopponṅ ti Salim, a ume geṅ ahu baadan. Duwo an d'ettiyo tuddí, yi ti'n suyyiso batem. ²⁴ Aame geṅ yoṅ Zaṅ an ki ti y' ziiḡa dangay ye botto.

²⁵ Inḡino maṅ onniyo soo i d'iiziga niikiyo, sanalliyagi Zaṅ ti Yawudusu, a urzi wede mummino wede y'a t'ise kamileṅ a daana Raa me. ²⁶ Maṅ kane an di y'uuney Zaṅ me, an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kee ki wollo kay, wede kun di likko ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo, k'a ruutite taayadí geṅ, yode toṅ anḡeṅṅo d'uwu y'anni suyyiso batem kay, wo anḡeṅ d'uwu pay an ti dihima tuddí.» ²⁷ Maṅ Zaṅ y'an di ruute, y'ede: «Wede geṅ ti siidí yi k'aane yi ki t'oone munda ye, daa Raa yik'ele ye maṅ. ²⁸ Kune toṅ maṅ kuudugunṅ y'illiga aame ni ruute, n'ede: "Nuṅ Almasi Raa yi bire ye. Nuṅ Raa yi n'igibo, nid'uugumo a yode." ²⁹ Kun suune, wede i ziiḡa erewo geṅ kulatú yode geṅṅo. Wo yo lanze kule k'ere geṅ y'a t'ohira a sirpadí, ulbí unḡe baadan kono y'a olliga munda wede lanḡayí yi roota. Geṅ nuṅ toṅ inḡino, ulb'oh aase unḡe baadan a di ceere. ³⁰ Inḡino maṅ d'erec, yode geṅ sundí t'a ôole, wo suma nuuno a kime k'ita te.»

Wede iido ti kandaane

³¹ Wede i d'iigo ti kandaane geṅ, yoṅ yi jiire d'uwu pay. Wo wede a siido geṅ, yoṅ a siido, wo onamí y'orbe toṅ ki suldí doṅ a siido. Wede yi d'iigo ti kandaane geṅ, yoṅ yi jiire d'uwu pay. ³² Yi kazita ti munda wede yi wulle wo y'illiga, wo wede a ambe onamí umbo. ³³ Wo wede y'umbe onamí geṅ, yi suune adda k'addí Raa yi rootiyo ono doṅ d'erec. ³⁴ Wede Raa y'igibo eṅ yi rootiyo ono Raa, kono Raa yi elo Unde ere daa dooziyatú. ³⁵ Meega Raa geṅ Ulí yi y' giyye, yi-d'ele suldí pay a beezí. ³⁶ Wo wede y'ela addí a Ulo Raa maṅ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo wede yituuga zaapu k'addí a Ulo Raa maṅ, lekkiyo gette yi ki ti t'oona ye, wo kulkuwo Raa t'a koona eedí.

4

Isa ti erewo ti siido Samari

¹ Isa geṅ y'a zuune Pariziyen an illiga d'uwu an rootiyo an'de, doṅ baadan yi-ti'n isiyo sanalliyagi, wo y'a-ti'n suyyiso batem i ceeriyo doṅ ki Zaṅ, ² wo kaciṅ yo Isa geṅ d'uwu i'ni suyyiso batem yode ye, i'ni suyyiso batem sanalliyagi. ³ Inḡino maṅ y'a t'iiziga ti siido Ziide, y'a-gime ki siido Galile. ⁴ Wo ki Galile geṅ, i dehu y'a adde ti siido Samari. ⁵ Maṅ y'a iiney a Sisar, geeger ki Samari gopponṅ ti doome wede Yakup yi-ele a ulí Yusup ti kaaga*. ⁶ A ume geṅ i d'ede osso Yakup y'ittiba. Isa y'iziro kee, y'iina a ume geṅṅo maṅ, y'urme y'aguune biza k'osso gettiyo a peedo t'ize diine.

⁷⁻⁸ Aame Isa yi-guune biza k'osso yi puukiyo geṅ, kane sanalliyagí an t'iide k'adda geeger an di deho munda k'ombo, maṅ i d'iido erewo t'adda k'ille eesiyo

* 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 33.19 wo Zozuwe 24.32.

k'ahu. Erewo gette Samariten. Maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, m'o k'eeli ahu, ni-ki sibe do.»⁹ Injokino maŋ tod'erewo ti di ruute, t'ede: «Mummino, kee Yawudusu de ki tondiyo ahu sobo a bey nuŋ Samaritenowo me?» Ki too maŋ kane Yawudiyagi an ki dehu an ki t'okkiye ye ti Samariten me.¹⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame koŋ mi y' suune munda wede Raa y'eliyo, wo wede i kin tondiyo ahu sobo me maŋ, a tonde ahu sobo miŋ koŋ a bey yoŋ me, wo y'aane yi di t'eele ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo.»¹¹ Injokino maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, kee a-k'ede dara ye, wo osso sohoró de k'a t'oona ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo ti too me?»¹² Kunuŋ kee k'elkiyo ki ceere mugiyey wede ti kaaga Yakup, wede ay iili osso ettiyo ko? Yode batum y'a iibe, inñizi wo ti maaladi pay me.»¹³ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede tuuku y'iiba ahu k'osso enño maŋ, ôrme y'a yi seeda sey.»¹⁴ Wo wede y'iiba ahu doŋ nuŋ ni-t'ela maŋ, ôrme yi ki y' seeda ye baa. Ahu doŋ nuŋ ni-t'ela eŋ, a yode i di t'isa aa ersa k'ahu okko i di t'ela lekkiyo ere ki daayum†.»¹⁵ Injokino maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, ahu geŋ k'o eeli kono ôrme y'a ki n' seeda ye baa, wo n'a k'etto eesiyo ye.»

¹⁶ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo, mi waaki kulayí, kun t'edi.»¹⁷ Erewo ti di ruute, t'ede: «Nuŋ daa kulayó.» Isa yi di ruute, y'ede: «Koŋ onamí derec, mi rootiyo kulayí umbo me.»¹⁸ Koŋ mi zidde kuuli paat, wo wede kun lekkiyo ankenño eŋ kulayí ye. Mi ruute derec.»¹⁹ Injokino maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Galmeegó, nuŋ ni woliyo maŋ, kee eŋ nebi.»²⁰ Ti kaaga

mongidagey Samariten an uttile a Raa ekki mukkolo ettiyo, wo kune Yawudiyagi kun'de ume k'ottilso a Raa a Zeruzalem.»²¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Erewo no, m'ambo onamó, saŋ onniyo t'aana, aame geŋ kun k'ottila a Meega Raa ekki mukkolo ettiyo ye, wo a Zeruzalem ye.»²² Kune Samariten kun ottilso a Raa wede kun ki y' suune ye, wo kaye Yawudiyagi ay ottilso a Raa wede ay yi suune, kono wede a utta duwo y'ettiyo ti di Yawudiyagi.»²³ Wo onniyo gette saŋ t'aana, wo tod'tiŋ t'iina, doŋ ottilso a Meega t'addaŋ soo geŋ, an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo aa Raa yi dehu, kono Meega yi dehu doŋ ottilso injokino.»²⁴ Raa yoŋ unde, wo doŋ ottilso a yode geŋ an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo t'adde soo.»²⁵ Maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Nuŋ ni suune Almasi Raa yi biire saŋ y'a etto (wede an yi waaku t'ono Girek Kiris) wo aame y'iina maŋ, suldi pay y'ay ti'n kizita.»²⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ wede i rootiyo eŋ miŋ Almasi.»

²⁷ Injokino maŋ sanalliyagi k'Isa an aa d'iina, wo an ziida giggeraŋ aame an wulle Isa yi rootiyo t'erewo gettiyo maŋ, wo wenda soo toŋ ti diinayaŋ yi di roote umbo: «De ki dehu moo me ti bey k'erewo?» kunuŋ, «Kun rootiyo t'erewo moo me?» me.²⁸ Injokino maŋ erewo ti d'iili toolatú a biza k'osso, tod' t'a ukke k'adda geeger, t'iide'ŋ t'an di ruuto duwo, t'ede: ²⁹ «Kun okki, kun wolla wenda enño kay, y'o-t'idfipe itadó a suldi doŋ n'ize pay me. Yode eŋ aasa Almasi Raa yi biire koo maŋ!»³⁰ Maŋ t'adda geeger duwo an di dihimo k'ume k'Isa.

³¹ Aame erewo t'ingile maŋ kane sanalliyagi an i-di ruute,

† 4:14 4.14 Kun wollo adda mattup i Ezayi 12.3 wo Zeremi 2.13; 17.13.

an'de: «Wede dooyisadey, k'edi ki ooma do.»³² Wo yon̄ y'an di ruute, y'ede: «Nun̄ ombadó ede, wo kune kun ki ti suune ye.»³³ Mañ kane sanalliyagi an di rootiso tuddaṅ, an'de: «Kunun̄ ombo wenda yi-t'eeley ko?»³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombadó te isiyi naabo ki wede i n'igibo yi dehu, wo n'a-ti dange naabo ere y'o elo.»³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Duwo an rootiyo, an'de: «Adda tere pife aasa k'aydu kollo.» Wo kun ollo, nun̄ n'un di rooto, kun ambo edagun̄, kun wollo dombi an iine k'aydu.³⁶ Wede aydu geñ raññadi y'a ti t'oone, wo in̄ni y'a-t'okume a lekke ki lekkiyo ere ki daayum, kono wede yi giira ti wede iyda geñ, kane min̄ pay ulbañ un̄se.³⁷ In̄kino mañ ono an rootiyo geñ derec: «Wede soo'ṅ ki korso wo wede soo'ṅ k'aydu me.»³⁸ Nun̄, n'un̄ igibe aydu k'adda doome wede kune kun ki niibe ye, i dibire doṅ doolo, wo kun aa di-guune a raññadaṅ.»

³⁹ In̄kino mañ kane Samariten doṅ ti geeger gette, doṅ baadaṅ an di ziipe addaṅ a Isa a ono k'erewo t'an ruute, t'ede: «Isa yi-t'iidiba ita a suldi doṅ pay t'ize geñ me.»⁴⁰ Geñ in̄kino kane Samariten geñ an iina aame k'Isa mañ, an di y' tommiyo, an'de y'a lekke ti kane. Mañ yon̄ yi d'ize onniyo sire ti kane me.⁴¹ A onniyo gette Isa y'an di'n duuye, wo a dooyisadi gette doṅ baadaṅ a jiire sey an di ziipe addaṅ a yode, a onami doṅ y'an gizite me.⁴² In̄kino mañ kane Samariten an i di ruute a erewo, an'de: «Kaye ay ziipe addey a Isa a ono doṅ ay illiga kuudey, a ono doṅ koṅ m'ay ruute dan̄jal ye. An̄ken̄ ay zuune ki kotto yon̄ Wede k'Uttiyo doṅ duniya pay.»

Eliyo beeko a ulo ki wede goole

adda k'akuuma

(Matiye 8.5-13; Lik 7.1-10)

⁴³ Aame Isa yi ize onniyo sire a Samari mañ, tin̄ geñ y'a t'iiziga, y'a ingile ki Galile.⁴⁴ Yode batum y'a ruute, y'ede: «Derec, nebi geñ doṅ a geeger y'a ihira dan̄jal, onami an k'olliga ye me.»⁴⁵ Wo aame y'iiney Galile mañ, kaciñ kane doṅ siido geñ an di y' ziida bey sire, kono kane toṅ mañ an iide tarnaape Pak ki Yawudiyagi a Zeruzalem me, wo an wullo suldi doṅ pay Isa y'ize a onniyo tarnaape geñ me.

⁴⁶ Sañ mañ Isa y'a-gime ki Kana geeger ki siido Galile, a ume wede ahu y'a ti'n gime toote k'in̄ni biñ geñño. A geeger Kapernayim i d'ede wede goole adda k'akuuma, uli tuddi eeni y'unto.⁴⁷ Aame y'illiga Isa ti Ziide y'iina Galile mañ, y'a t'iiziga, y'a iide, y'a y'uuney, wo yi di tommiyo, y'ede: «Galmee'ki nun̄, k'edi in ti deege Kapernayim. Ulo nun̄ tuddi eeni y'unto, ki di t'eley bee.»⁴⁸ Mañ Isa yi di ruute, y'ede: «Kune duwo eñ, aame kun ki wulla suldi k'armika ye mañ, kun ki zaapa addugun̄ a Raa ye.»⁴⁹ Wo yo wede goole geñ yi-kodfime, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nun̄, in ti deege kotok, kono ulo nun̄ y'unto.»⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» Mañ wede geñ y'a umbe a ono doṅ Isa yi-ruute, wo y'a-gime.⁵¹ Aame yon̄ a urzi geñ, doṅ naabadi an aa di y'ikkima, an i di ruute, an'de: «Ulá y'uune bee.»⁵² Mañ yon̄ y'anni tunde, y'ede: «A peedo t'ize muno ulo y'uune bee me?» Mañ kane an di ruute, an'de: «Loho a peedo ti dihima gollatú, ooriyo ti y'iili me.»⁵³ Mañ yo meek'ulo geñ y'a zuune adda k'addi peedo gettiñ a-t'iide a peedo ere loho Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» In̄kino mañ ti onniyo gettiyo yode ti doṅ boozí pay an di ziipe addaṅ

a Isa. ⁵⁴ Geŋ munda k'armika wede ki sirwe Isa y'ize a kamadí ti Ziide siido Galile.

5

Eliyo beeko a wede runguyun

¹ Bini maŋ tarnaape ki Yawudiyagi y'a udfde a Zeruzalem, wo Isa toŋ y'a gili. ² Wo a Zeruzalem geŋ, goppon ti biza bumbu* wede dambami an d'adfiya, i d'ede togile k'ahu t'ono doŋ k'Eber an yi waaku Betzata. A biza togile geŋ an d'ize daabagi deero† paat. [³ Adda daabagi geŋ doŋ k'eeni baadan moonite. Onŋon konzayi, doŋ onŋon zonŋan unto, muŋkilagi pay an delliyo eesiyo kolzite k'ahu, ⁴ kono ume muno maŋ maaleeka Galmeega yi-ti deegu adda k'ahu yi di'n korre. Maŋ wede k'eeni wede i ti deegu ki poone geŋ, yi d'ooniyo bee ise ita k'eenizi tuuku toŋ maŋ.] ⁵ Aame geŋ i d'ede wede k'eeni, t'ume eeni yi yi ziidfa geŋ i-d'ede ozzine ada g'ado makumu gessire. ⁶ Aame Isa y'iiney aame geŋno maŋ, y'a yi wulle wede geŋ kaŋ moone, wo y'a zuune eenizi ti kaagine me. Maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu k'a t'oone bee ko?» ⁷ Maŋ wede k'eeni y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ki nuŋ oo d'ede wee wee i-ti'n sedde adda k'ahu me? Aame ahu an eesiyo kolzite, n'eesiyo moykiso maŋ, wede doolo yi-ti deegu.» ⁸ Injino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadayá, k'a engilo!» ⁹ A kaamiki geŋ wede y'a uune bee, y'a t'umbe zaadayí, yi-sooru y'a ingile. Wo onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi. ¹⁰ Wede

geŋ kane deero Yawudiyagi an yi wulle y'uune bee me, maŋ an i-di ruute, an'de: «Anki onniyo ere ki puukiya diŋ. A urzi k'oogiradiŋ a-k'ede urzi ki sarkiya zaafde beezá ye.» ¹¹ Maŋ yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Wede o ele beeko geŋ y'ede: «Ki t'ambo zaadayá, k'a engilo.»» ¹² Maŋ kane an di y' tunde, an'de: «A-ruute injino wee wee: «Ki t'ambo zaadayá, k'a engilo» me?» ¹³ Wo wede uune bee geŋ yi ki y' zuune ye wede i-ele beeko me, kono yo Isa y'a-ti digge adda diine doŋ duuru anŋeŋno.

¹⁴ K'ita maŋ, wede geŋ Isa y'a y'uune adda booro Boy Raa. Maŋ yi di ruute, y'ede: «K'ollo, ankeŋ k'uune bee, wo k'ita k'isa oldiko ye, para maŋ a-d'aana munda wede ulsu a ceera eŋno sey.» ¹⁵ Maŋ yo wede geŋ y'iide, y'an di gize deero Yawudiyagi, y'ede: «Kaciŋ o ele beeko Isa.» ¹⁶ Injino maŋ ti onniyo gettiyo kane deero Yawudiyagi an d'iise gerfiyo k'Isa, kono yi ele beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi me. ¹⁷ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ette naabo ere Meegó yi d'isiyo daayum bini ankeŋno. Nuŋ toŋ maŋ, n'a naabe.» ¹⁸ Aame deero Yawudiyagi an illiga injino maŋ, an d'iise dehu tu k'urzi ki t'owwadi, kono y'a ti diipida a oogoro k'onniyo ere ki puukiyo, wo ki sirwe y'a ruute sey, y'ede Raa Meegí, yi-t'ize tuddi aa Raa batum.

Toogo k'Ulo Raa

¹⁹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Nuŋ Ulo eŋ munda ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye. Wo

* 5:2 5.2 Geeger ki Zeruzalem tod'tin dooliyo ti waaya monŋali awwa sohuru. Adda waaya monŋali an d'idfiye biza bumbiyagi baadan k'adfiya wo k'ettiyo. † 5:2 5.2 Togile Betzata ki tuuliko i t'oomi oldfali meeda uto ada gessat, wo yoŋ dookide kaŋ sire. Injino maŋ i d'ede daabagi deero paat addi sohuru, pide a kese wo soo a diine. Daabe geŋ toogadi mombayi t'umbey wo t'eŋno i di seedu.

munda wede n'isiyo geŋ ni wol-liyo ki Meega y'isiyo. Munda wede Meega y'isiyo geŋ, nuŋ Ulo toŋ ni d'isiyo kay. ²⁰ Derec, Meega yi giyye nuŋ Ulo geŋ, y'o-di gizite suldi pay doŋ yon y'isiyo me. Suldi doŋ y'o kizita a ceera doŋ enno sey, wo kune kun seeda giggirgun. ²¹ Wo aa Meega yi baldiya doŋ i t'inda wo y'an d'eliyo lekkiyo geŋ, nuŋ Ulo toŋ ni d'eliyo lekkiyo a duwo doŋ aa addó i dehu. ²² Meega geŋ yi ki dekkiyo booro a tukki wenda ye, yon y'o elo urzi dekkiyo booro a nuŋ Ulo, ²³ inŋkino duwo pay an t'imme nuŋ Ulo, aa an tamma Meega. Wo wede yi ki tamma nuŋ Ulo ye maŋ, geŋ aa Meega wede i n'igibo yi ki y' tamma ye.

²⁴ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Wede y'illiga onamó wo yi ziipa addí a wede i n'igibo maŋ, yon geŋ y'uune lekkiyo ere ki daayum. Booro ti ki y' seeda ye, yi t'udde t'urzi k'unto me, y'uune lekkiyo. ²⁵ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Onniyo t'aana wo tod'tiŋ t'iina. Kane doŋ a daana Raa aa an t'inda geŋ, an d'olliga golla nuŋ Ulo Raa, wo doŋ illiga golladó maŋ an di lekka ki daayum. ²⁶ Wo aa Meega i-d'ede toogo k'eliyo lekkiyo a duwo geŋ, a nuŋ Ulo toŋ maŋ y'o d'ele toogo k'eliyo lekkiyo a duwo kay. ²⁷ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, y'o d'ele toogo ki dekkiyo booro. ²⁸ Inŋkino maŋ ulbugun i t'oodde ye a ono geŋ me, kono onniyo saŋ t'aana, wo doŋ pay adda muuziyagi an d'olliga golladó, wo an di-balda. ²⁹ Aame geŋ doŋ ize beehiye'ŋ an di-balda, an t'oona lekkiyo, wo doŋ ize oldfiko an di-balda, booro t'anni seeda. ³⁰ Nuŋ munda ti suma nuuno k'eedó ni k'aane ni k'ise ye, ni dekkiyo booro n'ollige ti golla Meega Raa. Wo booro ere

ni dekkiyo gette ki diine, kono ni ki dehu n'a k'ise munda wede aa addó i dehu ye, n'aase munda wede aa wede yi n'igibo yi dehu.»

Duwo an rootiyo ono a tukk'Isa

³¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Aame nuŋ batum n'a kizite ono a tukki nuŋ batum maŋ, onamó duwo an k'ambe ye. ³² Wo i kazita a tukki nuŋ wede doolo, wo ni suune onamí doŋ yi kazita a tukki nuŋ geŋ derec. ³³ Kune kun d'igibe doŋ zina ki tukki Zaŋ Batis, wo yon y'un di gizite ono doŋ derec a tukki nuŋ. ³⁴ Wo ki nuŋ, ni ki dehu wedusu ye a kizite ono a tukki nuŋ me, wo ni rootiyo inŋkino kono ni dehu kune kun d'utte. ³⁵ Zaŋ geŋ yon aa biŋge oyyiso i tooriyo, wo kune kun d'iyye kun d'ize unsuwo ti yode k'onniyo miibi a toorayí. ³⁶ Zaŋ yi gizite ono a tukki nuŋ, wo nuŋ o d'ede suldi baadaŋ ti doolo sey a jiire doŋ Zaŋ yi gizite. Derec, naabo ere Meega y'o elo, ere ni d'isiyo ettiyo batum, ti kazita a tukki nuŋ, wo i-kaza i n'igibo Meega. ³⁷ Wo Meega wede i n'igibo toŋ, yode batum y'a gizite a tukki nuŋ. Yon wede kun k'illiga golladí ye, kun ki wulle ume k'edayí ye, ³⁸ wo onamí i ki lekkiyo adda k'addugun ye, kono kun ki ziipe addugun a nuŋ wede y'igibo ye. ³⁹ Kun dooyiso baadaŋ ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, kono kun elkiyo ti kane geŋ miŋ kun t'oona lekkiyo ere ki daayum. De kane geŋ miŋ an kazita a tukki nuuno. ⁴⁰ Wo kune kun ki dehu kun ki d'etto tuddó, kun ki t'oone uttiyo ye. ⁴¹ Nuŋ ni ki dehu tamma ere ettiyo t'urzi duwo ye. ⁴² Kune n'unni suune, geyyiso Raa a addugun umbo. ⁴³ Nuŋ n'iido'ŋ ti suma Meegó, wo kun gi di'n ziida ye. Wo wede doolo y'a etto ti suma yode geŋ, kun di y' seeda bey

sire. ⁴⁴ Kune kun dehu d̄uwo an un di'n t'imme, wo tamma ere ettiyo ti Raa soo d̄an̄jal kun ki ti dehu ye. De kun zaape addugun̄ a nuŋ mummino? ⁴⁵ Kun elke ye unni sakiyey a d̄aana Meega nuuno me, unni sakiyey Muusa yode wede kune kun di ziipe elkisagun̄ geŋŋo. ⁴⁶ Aame kun ziipe addugun̄ a Muusa kotto maŋ, a nuuno toŋ maŋ kun zaape addugun̄, kono yoŋ yi riije miŋ a tukki nuuno. ⁴⁷ Wo aame ono d̄oŋ Muusa yi riije geŋ kun k'umbe ye maŋ, kun d'ambe onamó mummino?»

6

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat (Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44; Lik 9.10-17)

¹ Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, yi-ti diipida ti dar bar Galile ti nee, sundutū soo bar ki Tiberiyat. ² Wo d̄oŋ baadaŋ an di y' diine kono an wulle suldi k'armika d̄oŋ y'isiyo a d̄oŋ k'eeni geŋŋo. ³ Maŋ Isa ti sanalliyagi an aa di gili eego mukkolo, an di-guune. ⁴ Onniyto gette tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon̄. ⁵ Isa yi zibbe edayi maŋ, yi wolloji d̄oŋ duuru baadaŋ an'tiyo tuddaŋ. Maŋ yi di ruute Pilip, y'ede: «De a too me in d'owila mappa, in an t'ela d̄oŋ duuru kino ga ooma me?» ⁶ Isa yi-rootiyo a Pilip iŋkino yi deediyo addi, yi roota moo me. Wo ki yode Isa maŋ, yi suune munda wede y'aasa me. ⁷ Maŋ Pilip yi di'n gime onami, y'ede: «In t'oone tamma meeda sire*, in t'owila mappa pay toŋ maŋ, a t'ide d̄ey ko wede soŋ yi-t'oone boolo boolon̄ me?» ⁸ Maŋ Andire leema Simo Piyer, yode toŋ ti diine sanalliyagi k'Isa, yi di ruute, y'ede: ⁹ «A sirpa eŋ i d'ede ulo a

beezi mappa paat an iifiba ki orz ti puuni sire, de geŋ a t'ide moo a d̄oŋ duuru eŋ me?» ¹⁰ Iŋkino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Duwo eŋ kun ti'n kondita.» A ume geŋ soole baadaŋ. Maŋ d̄uwo suma dupu paat geŋ an di-gundite adda. ¹¹ Maŋ Isa y'a-ziki mappa, y'a ruute koduwo a Raa, y'an di-dikkida a d̄oŋ duuru geŋŋo. Wo puuni toŋ y'a-t'ize iŋkino kay, an d'iimi, an d'isse a uupite. ¹² Aame d̄uwo pay geŋ an iimi an issite maŋ, Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Ombo ere uupite kun ti tussi mentu ye.» ¹³ Maŋ kane an ti-tusse, an d'ũune dappa koomat makumu sire, ti oopiyo ki mappa paat ki orz wede d̄uwo an d'iimi geŋ me. ¹⁴ Aame d̄oŋ geŋ an wulle munda k'armika wede Isa y'ize geŋŋo maŋ, an'de: «Ki kotto wede eŋ nebi wede an ruute ti kaaga y'a etto k'adda duniya.» ¹⁵ Aame geŋ Isa y'a zuune, an iido'ŋ ki toogo miŋ an ti'n t'ela mozigo, maŋ y'a t'irga siidi k'ekki mukkolo.

Sooru k'Isa t'ekk'ahu (Matiye 14.22-27; Markus 6.45-52)

¹⁶ A tukki lohe maŋ, t'ekki mukkolo sanalliyagi an di-d̄iigo biza bar. ¹⁷ An di-gili adda tooko kono an di-doopida ki geeger Kapernayim ti dar bar ti nee. Ume y'ize diddo, wo Isa yi ki'n uuna ye botto. ¹⁸ Aame kane adda k'ahu geŋ i d'iiziga maaye baadaŋ, ahu i-kolzite. ¹⁹ An ize suma kubbaara paat zoot maŋ, an wolloji'ŋ Isa yi sooru t'ekk'ahu, y'ettiyo tuddaŋ. Maŋ orgiso t'anni ziida kono an ki zuune ye ettiyo geŋ Isa me. ²⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, eŋ nuuno!» ²¹ Aame geŋ an dehu y'a di kili ti kane adda tooko, wo kaciŋ taŋ boolon̄

* 6:7 6.7 Tamma meeda sire: Tamma soo i-kaza raŋŋa naabo k'oŋŋu soo ki wedusu. Aŋki tamma meeda sire i-kaza soŋko dupu ada pide.

an iina zenje ki siido ere an d'ette.

Ombo ere ettiyo ti kandaane

²² Soggo maŋ kane duwo doŋ uupe ti zenje bar t'inno geŋ, an wulle tooko tinj soo daŋŋal. Sanal-liyagí an di-gili, wo Isa ti kane yi k'ingile ye, an ingile siidan. ²³ Wo saŋ maŋ i d'iina tookiyagi ti Tiberiyat, a ume wede duwo an d'iimi mappa wede Galmeege y'a ruute koduwo a Raa geŋŋo. ²⁴ Aame kane duwo geŋ, an wulle Isa ti sanal-liyagí kane umbo maŋ, an aa di-giliti adda tookiyagi geŋŋo, an d'umbe Kapernayim dehu k'Isa.

²⁵ Aame an ti diipida maŋ, an di y'uune ti dar bar ti nee, wo an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, de kee k'iina a eŋ woogo me?» ²⁶ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inŋkino wo n'un di rooto: Kune kun ni dehu kono kun zuune ita suldi k'armika geŋŋo ye. Kun ni dehu kono n'un d'ele mappa kun d'iimi, kun d'isse geŋŋo. ²⁷ Kun naabe ki ombo ere i-ti lattiya gettiyo ye, wo de kun naabo ki ombo ere un t'ela lekkiyo ere ki daayum, ere nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'un t'ela. Derec, Meega y'a ti ziipe tampo ki toogadí a nuuno.» ²⁸ Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ise mummino kono ay di naabe naabo ere Raa yi dehu te?» ²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Naabo ere Raa yi delliyo kune kun d'ise te, kun zaape addugun a yo wede yode batum y'igibo.» ³⁰ Maŋ kane an di ruute, an'de: «Munda k'armika minj tuuku me kee k'isa ay di wolla, wo ay di zaapa addey a kee me? Naabo tinj k'isa tuuku te? ³¹ Ti kaaga toŋ monjidagiŋ aame kane adda balda geŋ, an iimi ombo ere sundutú mann, aa an riine ti kaaga adda mattup ki Raa,

an'de: «Y'an ele ombadaŋ iido ti kandaane†.» ³² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inŋkino wo n'un di rooto: Ombo ere iido ti kandaane gette un ele Muusa ye, wo Meegó y'un eliyo ombo ere ki kotto, ettiyo ti kandaane. ³³ Ombo ere Raa y'eliyo, tod'te ti d'iigo ti kandaane, ti d'eliyo lekkiyo a doŋ duniya pay.»

³⁴ Inŋkino maŋ an i-di ruute, an'de: «Galmeegey, ombo gette k'ay eeli ki daayum.» ³⁵ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ minj ombo ere ti d'eliyo lekkiyo. Wede y'iido tuddó maŋ, mosogo ti ki y' seeda ye ki daayum. Wo wede yi ziipa addi a nuŋ maŋ, orme yi ki y' seeda ye ki daayum. ³⁶ Wo de n'un ti y' ruute: kun wulle toŋ, kun ki ziipe addugun a nuŋ ye. ³⁷ Kane doŋ pay Meega y'o eliyo eŋ, an d'etto ki tuddó. Wo wede ettiyo ki tuddó geŋ, ni ki y' kiigira ye. ³⁸ Nuŋ n'iido ti kandaane n'a k'ise naabo ere aa addó i ki dehu ye, n'aase naabo ere aa wede i n'igibo yi dehu. ³⁹ Wo naabo ere ki wede i n'igibo yi dehu ettiyo: kane doŋ y'o elo eŋ, soo toŋ ni ki dagga ye, wo n'a ti'n balda pay a onniyo k'ita maŋ. ⁴⁰ Eyye, ettiyo naabo ere Meegó yi dehu te: kane doŋ pay an ti gima edayan ki tukk'Ulo, an ziipa addaŋ a yode maŋ, an t'oona lekkiyo ere ki daayum, wo nuŋ onniyo k'ita maŋ n'a ti'n balda.»

⁴¹ Aame Isa yi ruute, y'ede: «Nuŋ ombo ere i d'iigo ti kandaane» geŋ, kane Yawudiyagi an illiga maŋ, an d'orbe sunni sunni ti tuddaŋ kono yode, ⁴² wo an di ruute, an'de: «Yode eŋ Isa ulo Yusup ye ko? Meegí ti meedí toŋ in'ni suune eŋŋo. De yi rootiyo yi d'iigo ti kandaane mummino?» ⁴³ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orba sunni sunni ti tuddugun ye.

† 6:31 6.31 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.4,15.

⁴⁴ Wenda soo ton y'a etto ki tuddó ti siidi umbo, daa ki Meega wede i n'igibo y'a ki y'irgo ki tuddó ye man. Wo nun onniyo k'ita n'a ti y' balda. ⁴⁵ Ono en nebiyagi an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Don pay an t'oono dooyiso ti Raa†." Injino man wede tuuku y'illiga ono Meega wo y'a ziida a dooyiso gettiyo man, y'a etto ki tuddó. ⁴⁶ Wenda soo ton i wulle Meega umbo, daa ki wede iido ti faana Raa ye man. Yode danjal i yi wulle Meega me. ⁴⁷ Derec injino wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addi a nun man, yode gen y'uune lekkiyo ere ki daayum. ⁴⁸ Nun min ombo ere i d'eliyo lekkiyo. ⁴⁹ Ti kaaga mongidagun an iimi ombo sundutu mann a balda ton, an t'inda, ⁵⁰ wo de ombo ere ti diigo ti kandaane ette, tod'te wede y'iima man, yi ki t'inda ye. ⁵¹ Nun min ombo ere i d'eliyo lekkiyo, i diigo ti kandaane. Aame wede y'iima ombo ettiyo man, y'a t'oono lekkiyo ere ki daayum. Wo ombo ere n'an t'ela tod'te tukiñadó, n'an t'ele kono duwo pay an t'oono lekkiyo.»

⁵² A onami gen kane Yawudiyagi an d'iise niikiyo ti tuddan, an'de: «Mummino me wede en y'in t'ela tukiñadí in d'aadima me?» ⁵³ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Aame kune kun k'iidima tukiño ki nun wede an n'ehe aa ulo wede enno ye, wo kun k'iiba puuzadó ye man, lekkiyo kun ki ti t'oono ye. ⁵⁴ Wede y'iidima tukiñadó wo y'iiba puuzadó man, y'a t'oono lekkiyo ere ki daayum. Wo y'inda ton man nun onniyo k'ita n'a ti y' balda. ⁵⁵ Derec, tukiñadó tod'te ombo ere ki kotto, wo puuzadó sobo ere ki kotto. ⁵⁶ Wede y'iidima tukiñadó wo y'iiba pu-

uzadó man, y'a lekka kettiyo ti nun, wo nun n'a lekka kettiyo ti yode. ⁵⁷ Meega wede i n'igibo, yon yi lekkiyo zeere, wo nun ton ni lekkiyo zeere t'urzi yode. Gen injino wede y'iidima tuddó man, y'a lekka zeere t'urzi nuuno kay. ⁵⁸ Wo ombo ere i diigo ti kandaane ette: Tod'te aa ombo ere sundutu mann, mongidagun don ti kaaga an d'iimi gettiyo ye. Ombo gette an d'iimi ton an t'inda. Wo wede y'iima ombo ere nun n'eliyo ettiyo man, y'a t'oono lekkiyo ere ki daayum.» ⁵⁹ Ono gen Isa yi ruute a Kapernayim, aame yi dooyiso duwo a boy wede Yawudiyagi ge dooyiso.

Sanalliyagi ongo an t'irga ti tukk'Isa

⁶⁰ Aame kane sanalliyagi an illiga Isa yi ruute injino man, ongon an'de: «Onami en i jiiire eego, injino wee wee a ambe me?» ⁶¹ Yode Isa y'a zuune t'adda k'addi sanalliyagi gen an orbe sunni sunni ti tuddan a ono don yi ruute gen me, man y'an di ruute, y'ede: «Onami en kune unu de? ⁶² Aame kun wulla nun wede an n'ehe aa ulo wede en, ni-gila k'awwa k'umayó ti poone man, kun t'eesa moo me? ⁶³ Eliyo lekkiyo a duwo Unde Raa, wo naabo gette wede tudde yi k'aane yi ki-t'ise ye. Ono don n'un ruute gen, kane an'tiyo ti Unde Raa wo an d'eliyo lekkiyo. ⁶⁴ Wo de ti diinagun don ongon an ki ziipe addan a nun ye.» Wo gen Isa yi ni suune t'ume k'eesiyo too kane don i ki ziipe addan a yode ye, wo wede a yi t'ela a bey don k'olmidayi me. ⁶⁵ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Gen injino kono kamo n'un ruute, wede ti siidi yi k'aane yi k'etto tuddó ye, aame Meega yi-ki t'ihina urzi ye man.»

† 6:45 6.45 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33,34 wo Ezayi 54.13.

⁶⁶ Aame yi ruute inŋkino maŋ, kane sanalliyagí baadaŋ an di lidde ti tuddí, an d'iili daaniyadi te. ⁶⁷ Inŋkino maŋ Isa y'an di ruute sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, y'ede: «Wo kune toŋ, kunuŋ kun dehu kun ti ledde pay ko?» ⁶⁸ Maŋ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay d'ette k'ita k'aaye? Kee onamá i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum me. ⁶⁹ Kaye ay ziipe addey a kee, wo ay suune kee Wede kamilen Raa y'igibo.» ⁷⁰ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune koomat makumu sire geŋ, unni biire nuuno ye ko? Wo de wede soo ti diinaguŋ yoŋ ulo Meeda siitandani.» ⁷¹ Isa yi rootiyo inŋkino ti Ziidas ulo Simo Iskariyot, wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire, a y'owila a bey doŋ k'olmidayí.

7

Zemba k'Isa an ki ziipe addaŋ a yode ye

¹ Aame geŋ Isa yoŋ daayum a siido Galile, yi sooru, yi d'ambu kenno kenno. Yi ki dehu y'a k'ozirte adda siido ki Ziide ye, kono deero Yawudiyagi an yi dehu ki t'owwadi. ² Aame geŋ tarnaape Yawudiyagi sundi soo tarnaape ki daabagi* geŋ goppon. ³ Inŋkino maŋ zemba k'Isa an i di ruute, an'de: «T'en ki t'oozo, k'engilo ki siido Ziide kono sanalliyagá doŋ a ummey toŋ maŋ, an di wolle naabo ere k'isiyo gette. ⁴ Aame wede yi dehu duwo an di y' suune maŋ, yi k'ombida ye naabo ere yi d'isiyo te. Wo kee k'isiyo suldi k'armika geŋ beehiye'n, doŋ duniya pay an di wolle, wo an gi-di suune.» ⁵ Kaciŋ kane zemba k'Isa toŋ an ki ziipe addaŋ a yode

ye. ⁶ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ peedadó ti k'iide ye botto. Kune peedaguŋ tod'te daayum koduwo. ⁷ Kune doŋ duniya an un ki'n kiigira ye. Wo nuŋ an ni koogire kono n'an t'oodibe ita a naabadaŋ ere an isiyo oldo get-tiyo. ⁸ Kune tarnaape kun ti kolo. Nuŋ ni ki kili ye kono peedadó ti k'iide ye botto.» ⁹ Aame y'an ti ruute inŋkino maŋ, yoŋ y'a uupe a siido Galile.

Dooyiso k'Isa a tarnaape ki daabagi

¹⁰ Aame zembadi an ti gili tarnaape maŋ, saŋ maŋ yode toŋ y'a-gili, wo kaŋ ombide, wenda soo toŋ i ki y' wulle ye. ¹¹ Adda tarnaape geŋ kane deero Yawudiyagi an di y' dehu, an'de: «De Isa miŋ a too me?» ¹² Wo kane doŋ duuru geŋ an di niikutu ti tuddaŋ. Doŋ ongoŋ an'de: «Yoŋ wede isiyo beehiye.» Wo doŋ soŋ an'de: «Ato, yoŋ yi ti daggiya duwo.» ¹³ Wo ti diinayaŋ geŋ wenda y'a roote ti golla awwa umbo, kono an orgiso a deero Yawudiyagi.

¹⁴ I t'innite iina diine tarnaape maŋ, Isa y'a t'iide booro Boy Raa, y'a iise dooyiso duwo. ¹⁵ A dooyisadi gette kane deero Yawudiyagi an ziida giggiraŋ, an'de: «Mum-mino me wede en yi ki duuye tunda ye, wo yi suuniyo ono mattup kino me?»

¹⁶ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Dooyiso ere ni dooyiso ette ti suuniyo nuuno k'eedo ye. T'ettiyo ti Raa wede i n'igibo. ¹⁷ Aame wede yi dehu y'aase naabo ere Raa yi dehu maŋ, y'a ti suune dooyisadó te. Dooyisadó ettiŋ t'ettiyo ti Raa kunuŋ, ni rootiyo ti suma nuuno k'eedo ko? ¹⁸ Wede geŋ aame yi rootiyo ti suma yode k'eedi maŋ,

* **7:2** 7.2 Tarnaape ki daabagi en tarnaape ki Yawudiyagi an d'isiyo onniyo gessire adda k'ozzine me. An t'adfiya paate, an d'isiyo daabagi ki puutagi k'inda, kono an d'elkiyo a ozzinagi doŋ maawaŋ ti kaaga an likkito a balda. Kun wollo adda mattup ki Lebityk 23.33-43 wo Deeterenom 16.13-15.

geŋ yi dehu ɗuwo an di y' t'imme. Wo wede yi naabiya a suma wede i y'igibo maŋ, wede geŋ yi rootiyo ono ɗoŋ ɗerec, munda wede di yode ki diine ye umbo. ¹⁹ Ki kotto kune un ele oogoro Muusa, wo kune wenda soo toŋ a seeda aa oogoro ti rootiyo umbo. De ki moo me kun dehu kun di n' t'ide me?» ²⁰ Kane ɗoŋ duuru an i-di ruute, an'de: «Kee a-d'ede siitan a eeda ko? Kunuŋ wee wee i dehu tōwwadā me?»

²¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'ize munda k'armika soo ɗaŋŋal, wo kune pay kun ziida giggirguŋ. ²² Walɗu ponde gette t'iise ti moŋgidaguŋ ti kaaga to, ti k'iise ti Muusa ye. Wo Muusa y'un d'ele urzi ki walɗu k'inŋi kuuli. Maŋ onniyo ere ki puukiyadiŋ toŋ kune kun di walɗu ponde me. ²³ Wo aame ulo'ŋ onniyo walɗu pondayī a t'ooriyo onniyo ere ki puukiyadiŋ, kun di walɗu kono kun aa ki ti doopida oogoro Muusa ye maŋ, ɗe ki moo me kune kun di kulkiso ti nuŋ, kono ni ele beeko pay a wede tudde a onniyo ere ki puukiyadiŋ me? ²⁴ Kun ɗekke booro a munda wede kun wolliyo t'edaguŋ ye, wo ɗe kun ɗekko booro ere ki diine.»

²⁵ ɗoŋ ongo ti siido Zeruzalem geŋ an di rootiyo, an'de: «Eŋ miŋ wede an dehu ki tōwwadī ɗey? ²⁶ Kun wollo ɗo yi d'orbe a ɗaana ɗuwo daa k'ombide, wo wenda i di roote umbo. Kunuŋ ɗoŋ deero an yi zuune eŋ Almasi Raa yi biire ko? ²⁷ Wo ki too maŋ yo Almasi Raa yi biire ettiyadi gette y'etto ti tunda, wenda soo toŋ umbo a suuna itadī me, wo yode eŋ itadī in ti suune.»

²⁸ Inŋino maŋ Isa yi dooyiso a booro Boy Raa geŋ, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune ɗuwo eŋ, kun'de nuŋ kun ni suune, wo kun suune itadó. Para maŋ ni k'iido ti suma nuuno k'eedó ye,

wo yo wede i n'igibo geŋ yoŋ yi rootiyo ono ɗoŋ ɗerec, miŋ kun ki y' suune ye. ²⁹ Wo nuŋ ni yi suune kono i n'igibo yode, wo nuŋ n'iido ti gulbe yode.» ³⁰ Inŋino maŋ kane an di dehu urzi seedufuzī, wo wenda soo toŋ a ette a yi seeda umbo, kono yoŋ onniyadi ti k'iide ye botto. ³¹ Aame geŋ ɗoŋ baadaŋ ti diine ɗoŋ duuru an di ziipe addaŋ a yode, wo kane an di ruute, an'de: «Almasi Raa yi biire y'iido toŋ maŋ, y'aasa sulɗi k'armika baadaŋ a ceera wede eŋŋo ɗey?»

Agisa ɗuwo ki seedu k'Isa

³² Maŋ kane Pariziyen an d'illiga ono ɗoŋ, ɗoŋ duuru an orbe sunŋi sunŋi a tukk'Isa geŋ me. Inŋino maŋ kane Pariziyen ti deero ɗoŋ seɗeke an d'igibe ɗoŋ i boohiyo Boy Raa ki seedu k'Isa. ³³ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ti kune onniyadó oo guute baata, saŋ maŋ n'a-kima k'ume wede i n'igibo. ³⁴ Kune kun di n' deha wo kun ki n' t'oono ye, kono ume wede nuŋ n'ette geŋ, kun k'aana ettiyo ye.» ³⁵ Inŋino maŋ kane Yawudiyagi an di ruute diinayan, an'de: «De y'a amba miŋ, ki too me in gi di y' t'oono ye me? Y'a eŋgila ki tukki Yawudiyagi ɗoŋ i-tiipe an lekkiyo adda diine ɗoŋ Yawudiyagi ye geŋŋo ko? Kunuŋ y'a dooyey ɗoŋ Yawudiyagi ye ko? ³⁶ Ono ɗoŋ yi rootiyo, y'ede: «Kun di n' deha wo kun ki n' t'oono ye» wo «ume wede nuŋ n'ette geŋ, kune kun k'aana ettiyo ye», miŋ i-kaza moo me?»

Ahu ɗoŋ i d'eliyo lekkiyo

³⁷ Onniyo ere ki ɗaŋgu tar-naape gette, tod'te onniyo ere meeda. A onniyo gette Isa y'a t'iiziga kaŋ ôhire, wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede ôrme yi y' ziida maŋ, y'edi tuddó yi-sifa. ³⁸ Wede yi ziipa addi

a nuuno maŋ, aakede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Y'a t'isa aa ersa k'ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo okko baadan t'adda k'addi†."» ³⁹ Isa yi rootiyo inŋkino ti Unde Raa ere Raa y'an t'ela a doŋ i ziipe addaŋ a yode. Aame geŋ Raa y'an k'ele Undi ye botto a duwo me, kono Isa yi ki gili k'awwa ki daryikadi ye botto.

Kono k'Isa duwo tuddaŋ an ti t'ihinte

⁴⁰ Doŋ ongo ti diine doŋ duuru geŋ an illiga ono k'Isa maŋ, an di ruute, an'de: «Wede eŋ ki kotto yoŋ nebi wede an ruute a etto‡.» ⁴¹ Ongo soŋ an'de: «Eŋ Almasi Raa yi biire.» Wo de doŋ ongo an'de: «Almasi Raa yi biire geŋ y'a addo ti Galile, i k'ise ye! ⁴² Ki kotto an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, Almasi Raa yi biire geŋ y'adfa ti biza bumbu mozigo Dawut, wo an yi t'eha a Betilehem siido ere an d'eha Dawut.» ⁴³ Inŋkino maŋ kono k'Isa geŋ, duwo tuddaŋ an ti-t'ihinte. ⁴⁴ Doŋ ongo ti diinayan geŋ an dehu seeduzi, wo wenda soo toŋ a t'ooziga a yi seeda umbo.

⁴⁵ Aame geŋ doŋ i boohiyo Boy Raa, kane an igibe ki seedu k'Isa geŋ, an di-gimo. Maŋ kane deero doŋ sedeke ti Pariziyen an di'n tunde, an'de: «De moo me kun ki y' ziiido ye me?» ⁴⁶ Maŋ kane doŋ i boohiyo Boy Raa an'de: «Wede eŋ me, wede tudde a roote ono aa yode umbo.» ⁴⁷ Maŋ kane Pariziyen an an di ruute, an'de: «Kune toŋ maŋ y'un ti'n diggo pay ko? ⁴⁸ Kunuŋ kun wulle ko? Ti diine deero Yawudiyagi ise Pariziyen wede soo i ziipe addi a yode me! ⁴⁹ Kun wolliyo kane doŋ ambu ono yode geŋ, kane oogoro

an ki ti suune ye, duudiyo Raa a eedaŋ.»

⁵⁰ Nikodem yoŋ ede, yoŋ wede ti diine Pariziyen, yode wede onniyo soo y'a uuney Isa a diddo geŋ, y'an di ruute, y'ede: ⁵¹ «A urzi k'oogiradiŋ, wede daa k'ollige bizi wo daa suuniyo munda wede y'ize geŋ, booro ti y' seeda ko?» ⁵² Kane an i di'n gime onami, an'de: «Kee toŋ ti siido Galile pay ko? Ki wollo mattup k'ono Raa ki koduwo, ki t'oono ko nebi ti siido Galile me?»

Erewo ti t'udige kule bakatu

[⁵³ Inŋkino maŋ an di-tiipe wede tuuku toŋ y'a aahe boozii boozii.

8

¹ Wo Isa y'a inŋgile k'ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye. ² Soggo ti soohe walak maŋ, Isa y'a-gimo ki booro Boy Raa, wo doŋ baadan an d'iido tuddi. Inŋkino maŋ y'a-guune, y'an di'n iise dooyiso. ³ Aame geŋ doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an ziiido erewo an aa ti ziiido ti moone ti kule bakatu, an di-t'iido k'ume k'Isa, an ti-t'hira a daana duwo pay ⁴ wo an i di ruute a Isa, an'de: «Galmeegey, erewo ette ay aa ti ziiido ti moone ti kule bakatu. ⁵ Adda mattup k'oogoro, Muusa y'in riije ti kaaga y'ede, erayi doŋ isiyo kino eŋ, ki towwo ki kakkisa ti mongali*. Wo ki kee maŋ, k'ede moo me?»

⁶ An rootiyo inŋkino an i ekkiyo ikka, kono an di y' seeda t'ono. Maŋ Isa y'a t'uttile, yi-reekiso yelagi a siido. ⁷ Kane an koddime tondisadi, inŋkino Isa y'a t'umbe eedi, wo y'an di ruute, y'ede: «Ti diinaguŋ eŋ wede yi k'isiyo oldiko ye maŋ, yi ambo mukkolo, y'a ti seddo ki poone.» ⁸ Maŋ y'a t'uttile sey, yi-reekiso yelagi a siido.

† 7:38 7.38 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 18.4; Ezayi 12.3; 58.11 wo Zowel 3.1. ‡ 7:40

7.40 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.18. * 8:5 8.5 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 20.10, wo Deeterenom 22.22.

⁹ Aame an illiga Isa yi ruute in̄kino maŋ, kane doŋ duuru an d'iise en̄gilsito soo me k'ita bakadí bakadí, iise ti góldfali bini a-t'íide. I d'uupe Isa kane ti erewo gettiyo ti d'ôhire a dfaanadí. ¹⁰ In̄kino maŋ Isa y'a t'umbe eedí, wo y'a tunde erewo, y'ede: «Erewo no, doŋ i ki'n ziiido'ŋ kane too me? Wenda soo toŋ a roote koŋ booro ti ki'n ziiida umbo ko?» ¹¹ Maŋ ti di'n gime onamí, t'ede: «Wenda soo toŋ umbo, Galmee'ki nuŋ.» In̄kino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ ni ki dekke booro eedí ye. Mi t'oozo, m'en̄gilo wo m'isa oldfiko ye baa.»]

Isa yon̄ toore a duniya

¹² Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuŋ miŋ wede i d'eliyo toore a doŋ duniya pay. Wede yi ni diina maŋ, y'a t'oona toore wede i di t'ela lekkiyo, yi k'ozira zimolo ye.» ¹³ Maŋ kane Pariziyen̄ an i di ruute, an'de: «Kee ki kazita ono a tukki kee batum geŋ, onamá ay k'ambe ye.» ¹⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ ni kazita ono a tukki nuuno batum toŋ maŋ, onamó derec kono ni suune ti too me n'iido me, wo ume n'ambe me. Wo de kune, kun ki suune ye ume wede n'iido, wo n'ambe ki tunda me. ¹⁵ Kune kun dekkiyo booro a suuniyo ere ki kune doŋ tudde. Nuŋ a tukki wenda soo toŋ ni ki dekkiyo booro ye. ¹⁶ Wo aame ni dekkiyo booro maŋ, ni dekkiyo derec kono nuŋ siidó ye. Ay dekkiyo booro soo ti Meega wede i n'igibo me. ¹⁷ Ono en̄ an riije ti kaaga adda mattup k'oogiragun̄, an'de: “Doŋ sire an rootiyo onamaŋ i t'iide kaŋ soo maŋ, geŋ onamaŋ derec†.” ¹⁸ Nuŋ ni kazita ono a tukki nuŋ batum, wo Meega wede i n'igibo toŋ, yi kazita ono a tukki nuŋ kay.» ¹⁹ In̄kino maŋ kane an i di ruute, an'de: «De

Meegá too me?» Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ kun ki n' suune ye, wo Meegó toŋ kun ki y' suune ye. Aame nuŋ kun ni zuune maŋ, Meegó toŋ kun di y' suune.»

²⁰ Isa yi ruute ono geŋ aame yo a booro Boy Raa, yi dooyiso goppon̄ ti ume wede d'uwu an di boohiyo korbite Boy Raa. Wo wenda soo toŋ a yi seeda umbo kono yon̄ onniyadi ti k'íide ye botto.

Ono k'Isa a en̄gilsadí

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuŋ n'en̄gila, wo kune kun di n' deha, wo de kun aa di t'inda ti oldfikagun̄ a eggun̄. Ume wede n'ette en̄, kun k'aane ettiyo ye.»

²² In̄kino maŋ kane Yawudiyagi an di ruute tuddaŋ, an'de: «Kunuŋ yi rootiyo in̄kino y'a t'íida tuddí ko, yi rootiyo: “Ume wede n'etta en̄, kun k'aane ettiyo ye” me?»

²³ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune'ŋ ti dandí a duniya, wo nuŋ ti kandaane t'awwa. Kune ki duniya ettiyo, wo nuŋ ki duniya ettiyo ye. ²⁴ Kono k'in̄kino n'un di ruute kun di t'inda t'oldfikagun̄ a eggun̄ me. Aame kun k'ambu “nuŋ miŋ nuŋ” ye maŋ, kune kun di-t'inda ti oldfikagun̄ a eggun̄.»

²⁵ Maŋ kane Yawudiyagi an di y' tunde, an'de: «De kee miŋ wee wee?» Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ti gize tuddó t'ume k'eesiyo to. ²⁶ Nuŋ oo d'ede ono ki rootiyo a ekki kune, ti suldí doŋ n'a dekke booro eggun̄ toŋ baadaŋ, wo wede i n'igibo'ŋ yon̄ yi rootiyo ono doŋ derec, wo ni kazita a d'uwu pay munda wede n'ollige ti bize yode Raa.»

²⁷ Wo kane Yawudiyagi an ki zuune ye y'an rootiyo ti Meega me. ²⁸ In̄kino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en̄, kun ti

† 8:17 8.17 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.6; 19.15.

n' ziiƿa t'awwa† maŋ, kun di'n suuna eŋ "nuŋ miŋ nuŋ". Wo kun di suuna munda wede ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye, ni rootiyo munda wede Meega yi ni duuye. ²⁹ Wo yo wede i n'igibo geŋ, yoŋ ti nuuno. Yi ki n'ooliyo siidó ye, kono nuŋ n'isiyo daayum munda wede ulbí i-d'ise unse.» ³⁰ A ono doŋ Isa yi ruute geŋ, doŋ baadaŋ an di ziiƿe addaŋ a yode.

Doŋ eedaŋ toore ti doŋ adda buliko

³¹ Maŋ Isa y'an di ruute a Yawudiyagi doŋ i ziiƿe addaŋ a yode, y'ede: «Aame kun lekkiyo kettiyo a onamó maŋ, kune sanal-liyagó ki kotto. ³² Aame geŋ derec kun di suuna, wo derec gette t'un di'n isa doŋ eedaŋ toore.» ³³ Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kaye ita k'inŋi k'Ibirayim, buliko a wenda kaŋ soo toŋ ay k'ize ye. De k'ay di rootiyo kun t'isa doŋ eedaŋ toore mummino?» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inŋino wo n'un di rooto: Wede isiyo oldiko geŋ yoŋ bule k'oldiko. ³⁵ Wede bule geŋ yi ki lekka daayum adda boŋ ye, wo ulo boŋ geŋ yoŋ miŋ daayum y'a lekka adda boŋ. ³⁶ Aame Ulo Raa y'un ti'n iza egguŋ toore maŋ, kune kun t'isa ki kotto doŋ eedaŋ toore. ³⁷ Nuŋ ni suune kune ita k'inŋi k'Ibirayim me. Wo kun di dehu urzi tówwadó kono onamó geŋ kun k'ambu ye. ³⁸ Munda wede nuŋ ni rootiyo, ni wullo ki Meegó. Wo kune kun isiyo munda wede meeguguŋ y'un ruute.» ³⁹ Maŋ kane an di ruute, an'de: «Kaye meegey Ibirayim.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto aame kune inŋi k'Ibirayim maŋ, kun d'ise naabo ere aa yoŋ y'aaze. ⁴⁰ Nuŋ n'un ruute ono doŋ derec n'illigo ti Raa toŋ, anŋeŋ kun di dehu urzi

tówwadó. Wo inŋino me Ibirayim yi k'ize ye. ⁴¹ Kune kun isiyo naabo ere ki meeguguŋ.» Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kaye inŋi doŋ ki bande ye, Meegey soo, yode Raa.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame Meeguguŋ Raa ki kotto maŋ, nuŋ kun di n' geyye kono nuŋ n'ud'fo miŋ ti Raa, wo n'iido keŋno t'urzi yode. Ni k'iido'ŋ ti toogo k'eedó ye, yode i n'igibo me. ⁴³ Moo me ono ni rootiyo itadaŋ kun ki'n suuniyo ye me? Kono kun ki dehu kun k'olliga ye onamó me. ⁴⁴ Kune meeguguŋ Meeda siitandani, wo kun dehu kun d'ise naabo ere meeguguŋ yi dehu. Yoŋ t'ume k'eesiyo to, naabadí tówwó duwo. Munda wede derec yi k'isiyo ye, kono derec di yode umbo. Aame yi lohito ono maŋ, yi rootiyo t'addí pay, kono yoŋ wede lohito, wo yoŋ meeki lohito k'ono. ⁴⁵ Wo kono nuŋ ni rootiyo ono doŋ derec geŋ, onamó kun ki d'ambu ye. ⁴⁶ Wee wee t'adda diinaguŋ eŋ aane i roote nuŋ ni ize oldiko me? Wo de aame ni rootiyo ono doŋ derec maŋ, ki moo me onamó kun ki d'ambu ye me? ⁴⁷ Inŋino maŋ wede yoŋ ki Raa geŋ y'a olliga ono ki Raa. Wo kun k'ollige ye kono kune ki yode Raa ye.»

Isa ti Ibirayim

⁴⁸ Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute a Isa, an'de: «Kaye ay ruute ay'de kee Samariten, wo a-d'ede siitan a eedá geŋ, derec ye ko?» ⁴⁹ Isa y'an di-gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ oo k'ede siitan a eedó ye. Ni tamma Meegó, wo kune kun di-toogiyo ki tammadó me. ⁵⁰ Nuŋ ni ki dehu tamma tuddó ye, wo wede ede i dehu tammadó me, yoŋ geŋ wede dekkiyo booro. ⁵¹ Derec inŋino wo n'un di rooto:

† 8:28 8.28 Kun ti n' ziiƿa t'awwa: I-kaza aame Isa Almasi an ti y' tiika ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, wo Meegi yi y'umba k'awwa ki kandaane maŋ.

Wede y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maṅ, kud'ic unto yi ki ti wolla ye.»

⁵² Maṅ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Anṅeṅ kaye ay zuune baa, kee a-d'ede siitan a eedá. Ibirayim y'inda ti kaaga wo nebiyagi toṅ an t'inda, miṅ kee k'ede: «Wede y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maṅ, kud'ic unto yi ki ti wolla ye.» ⁵³ Kee'ṅ goole ki ceere meegey Ibirayim wede inda, ti nebiyagi d'oj i t'inda ko? Kunuṅ k'elkiyo kee wee wee?» ⁵⁴ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuṅ n'a t'imme tuddó maṅ, tammadó gette ki bita. Nuṅ i ni tamma Meegó, wede kun'de yoṅ Raaguṅ geṅṅo, ⁵⁵ wo kun gi di y' suuniyo ye. Nuṅ ni y' suune, wo aame n'a roote ni ki y' suune ye maṅ, geṅ nuṅ ni t'ize wede lohito k'ono aa kune. Wo d'e nuṅ ni y' suune, wo ni d'ollige onamí n'a-ti sooru eego. ⁵⁶ Aame meegugun Ibirayim y'illiga onniyadó yi ti wolla maṅ, addi a úune t'unṅsuwo, wo yi ti wulle maṅ, ulbí unṅse.» ⁵⁷ Maṅ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Kee ozzinagá ada paat toṅ i k'íide ye, d'e Ibirayim k'a yi wulle mummino?» ⁵⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inṅkino wo n'un di rooto: Ki poone Ibirayim an di yi t'eha geṅ, “nuṅ miṅ nuṅ”.» ⁵⁹ Inṅkino maṅ an ziki moṅgali ki kakkisadí, wo Isa yi-ti digge diine d'oj duuru, t'adda booro Boy Raa y'a t'ud'de.

9

Eliyo beeko a wede koosiyo

¹ Onniyo soo Isa yi sooru, maṅ yi wulle wede koosiyo t'ume an y'ehe to. ² Maṅ kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, wede eṅ ize oldfiko miṅ, yode kunuṅ maawí ko, an

di y'ehe koosiyo me*?» ³ Isa y'an di ruute, y'ede: «Yoṅ koosiyo kono k'oldfiko maawí ye. An y'ehe koosiyo kono Raa yi dehu y'a kize toogadí t'urzi yode. ⁴ Peeḏo to ede botto, t'a ki t'íire ye geṅ, in d'ise naabo ki wede i n'igibo. Aame did'do t'íina maṅ, wend'a soo toṅ a naaba umbo. ⁵ Anṅeṅṅo nuṅ adda duniya botto eṅ, nuṅ miṅ wede i d'eliyo toore a d'oj duniya pay.» ⁶ Aame Isa y'a ti ruute inṅkino maṅ, yi bid'de lee a siido, y'a-lutte, yi-t'elite eda wede koosiyo geṅṅo, ⁷ maṅ yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki t'opili a togile ki Silowe.» (Suma Silowe i-kaza «Agisa».) Wede geṅ y'a iide, y'a t'úpilo, yi-gimo maṅ yi wolleiyo kereṅ. ⁸ Inṅkino maṅ kane d'oj k'ita waayadí ti kane d'oj i yi wullite y'ahultu geṅ, an di ruute, an'de: «De eṅ wede i-ti konso, i d'ahultu ginno ye ko?» ⁹ D'oj onṅo an'de: «Eṅ yode.» Onṅo an'de: «Ato, eṅ yode ye. Wend'a eṅ yi yi deeyiso.» Maṅ yode batum y'ede: «Eṅ miṅ nu-uno d'ey.» ¹⁰ Kane an di yi tunde, an'de: «Kaṅ mummino edayá a t'ihina me?» ¹¹ Maṅ yoṅ y'an di'n gime onamaṅ, y'ede: «Wede an yi waaku Isa geṅ yi-lutte siido ti lee bizí, wo y'o-t'elite a edayó, maṅ y'o di ruute, y'ede: «K'odo, ki t'opili a togile Silowe.” N'a iide, n'a t'úpilo, maṅ edayó o-t'ihino.» ¹² Maṅ kane an di ruute, an'de: «Wede geṅ too me?» Yoṅ y'a ruute, y'ede: «Daṅ ni ki suune ye.»

Tondiso ki wede koosiyo edayí i t'ihina

¹³ Koosiyo wede edayí i t'ihina geṅ, an di t'íide ki d'aana Pariziyen. ¹⁴ Onniyo ere Isa yi lutte siido, yi d'ihina eda wede geṅ, onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi. ¹⁵ Inṅkino

* 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5.

maŋ kane Pariziyen toŋ an di y' tunde, an'de: «Mummino edayá a t'ihina me?» Maŋ wede y'an di ruute, y'ede: «N'uune bee me, wede y'iide'ŋ, y'o t'unŋkite lee a edayó, wo n'iide'ŋ n'a t'upilo, maŋ edayó a t'ihina, ni woliyo.»¹⁶ Maŋ kane Pariziyen oŋgo an di ruute, an'de: «Wede ize naabo gette yi k'iido ti Raa ye, kono y'a ti diipida onniyo ere ki puukiyadiŋ.» Wo de kane doŋ soŋ an'de: «Wede k'oldiko suldi k'armika kino y'aane yi t'ise ko?» Geŋ ti diinayan an t'ihinte.¹⁷ Inŋkino maŋ wede koosiyo edayi i t'ihina geŋ, an di y' tunde sey, an'de: «De kee k'ede moo me a wede a ihina edayá me?» Maŋ wede y'a ruute, y'ede: «Yoŋ geŋ nebi.»

¹⁸ Wo kane deero Yawudiyagi an di-tuuge k'ambu, wede geŋ ti poone yoŋ koosiyo wo aŋkeŋ edayá a t'ihina me. Inŋkino an di wiiko maawi k'ehiyadí.¹⁹ Maawí an iina maŋ, an di'n tunde, an'de: «Yode enj ulo kune kotto ko? Wo kun y'ehe miŋ koosiyo to ko? Wo aŋkeŋ mummino yi woliyo me?»²⁰ Kane maawí an an di'n gime onamaŋ, an'de: «Eyye, ay suune enj uley, wo ay ehe koosiyo to.²¹ Wo aŋkeŋno yi woliyo aaze mummino ay ki suune ye, wenda i ele beeko ay ki y' suune ye. Kun tondo yode, yoŋ enno yi t'ize goole, y'un ti rooto.»²² Maawí an rootiyo inŋkino kono an orgiso a deero Yawudiyagi, kono kane an ti ruute ti diinayan an'de, wede yi ruuta kereŋ Isa yoŋ Almasi Raa yi biire maŋ, an ti y' limma ti diinayan me, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi k'etta ye.²³ Geŋ inŋkino maawí an ruute, an'de: «Yoŋ enno yi t'ize goole, kun tondo yode» me.

²⁴ Maŋ kane Pariziyen an di y'

wiike sey ki sirwe, wo an i di ruute, an'de: «Ki rooto derec a daana Raa, ki kaye maŋ ay suune wede enj yoŋ wede k'oldiko.»²⁵ Inŋkino yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ki suune ye yoŋ wede k'oldiko, wede k'oldiko ye toŋ maŋ. Ki nuŋ munda wede ni suune, ti poone nuŋ koosiyo wo aŋkeŋ ni woliyo.»²⁶ Kane an di y' tunde, an'de: «Y'a ize moo me? Mummino me y'a di t'ihina edayá me?»²⁷ Y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ono geŋ n'un ti ruute, wo kun ki n'illiga ye. De ki moo me kun dehu n'un di roote sey me? Kunuŋ, kune toŋ kun dehu kun t'ise sanalliyagi pây ko?»²⁸ Inŋkino maŋ an di y'iise kaldita, an'de: «Kee sanallusu yode me, kaye sanalliyagi ki Muusa.²⁹ Kaye ay suune a Muusa Raa yi ruute me, wo yo wede enj ay ki suune ye y'ettiyo ti tunda koo maŋ.»³⁰ Wede y'an di ruute, y'ede: «On-amguŋ en nuŋ ni ziiida giggiró, wede y'o t'ihina edayó miŋ, way kun'de y'ettiyo ti tunda kun ki suune ye!»³¹ Kine in suune Raa geŋ doŋ k'oldiko yi ki'n ollige ye. Wo y'ollige wede i ottilso wo y'isiyo naabo ere aa yode Raa yi dehu†.³² T'ume k'eesiyo duniya bini aŋki, wenda kaŋ soo toŋ yi k'illiga ye wedusu yi di t'ihina eda koosiyo t'ume k'ehiyadí me.³³ Aame wede enj yi k'iido ti Raa ye maŋ, yi k'aane yi ki t'ise munda ye.»³⁴ Inŋkino maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kee miŋ t'ume k'ehiyadá to nilpiyo adda k'oldiko, miŋ ki dehu k'ay di'n dooye!» Maŋ an di y'ilmí, an di y'udde paate.

Doŋ koŋzayi a urzi k'unde

³⁵ Aame Isa y'illiga wede yi ihina edayí geŋ deero Yawudiyagi an ti y'ilmí maŋ, y'a iide, y'a

† 9:31 9.31 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.15; Soom 34.16; 66.18 wo Piroberb 15.29.

y'uuney wo yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá ko a yon wede an y'ehe aa ulo wede en me?»³⁶ Maŋ wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Yon wee wee Galmeeḡó, kono n'a zaape addó a yode me?»³⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede ki yi wolliyó wo a-rootiyo, en miŋ yode.»³⁸ Maŋ wede yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ziipe addó a kee, Galmeeḡó.» Y'a-dikke, y'a t'uttila a daanadí.³⁹ Inŋkino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ n'iido k'adda duniya kono n'a deŋka booro, doŋ konzayi edayan a-t'ihina, wo doŋ an wolliyó geŋ an t'isa konzayi.»⁴⁰ A sirpa geŋ i d'ede Pariziyen an illiga inŋkino maŋ, an di ruute, an'de: «Kunuŋ kaye toŋ ay t'isa konzayi pay ko?»⁴¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kune konzayi wo munda wede kun isiyo kun ki suune ye maŋ, geŋ booro t'un ki'n seeda ye. Wo kune kun'de kun wolliyó kereŋ geŋ, booro t'un di'n seeda, oldikaguŋ a lekka daayum a egguŋ.»

10

Ono ombide a urzi wede k'elso

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec inŋkino wo n'un di rooto: Aame wede yi k'adfiya ti biza ye, yi dahumu ti zaribe k'adda k'ume moone dambami me maŋ, yon geŋ wede k'oogire goole.»² Wo wede ettiyo ti biza geŋ, yon wede k'elso.³ A wede k'elso geŋ, wede boohiyo dambami yi di t'ihina biza. Yi-t'ette, y'a waake dambamí ere soo ti sundutú sundutú, wo kane an d'ollige golladí, pay y'an adde paate.⁴ Aame yi ti'n adfiya pay ti paate maŋ, y'an t'oogumso wo kane an di y' daaniya, kono kane golladí an ti suune.⁵ Wo wede an ki y' suune ye geŋ, kudic kane an ki y' daane ye. Wo a jiire sey an t'ombe dokki

ti tuddí me, kono golladí an ki ti suune ye.»

⁶ Isa y'an di ruute ono ombide, wo ono geŋ itadan an gi di'n zuune ye, yi rootiyo munda me.

Isa wede k'elso beehiye

⁷ Isa y'an di duule sey, y'ede: «Derec inŋkino wo n'un di rooto: Nuŋ miŋ aa biza bumbu wede dambami an d'adfiya.»⁸ Doŋ iido ki poone ti nuŋ geŋ, kane deero k'oogire, wo kane'n dambami an ki'n illiga ye.⁹ Nuŋ miŋ aa biza bumbu. Aame wede y'ettiyo t'urzi nuuno maŋ, y'a t'oona uttiyo. Yi-t'ette wo y'a t'adde aa addi dehu, wo ombó toŋ yi-t'oona.¹⁰ Wede k'oogire geŋ y'ettiyo miŋ ki oogire, ki t'owwo wo ki lattiya. Wo nuŋ n'iido kono n'an t'ele lekkiyo a duwo, lekkiyo ere adda darna.¹¹ Nuŋ miŋ wede k'elso beehiye. Wede k'elso beehiye geŋ y'a oyye y'a t'inda kono dambamí me.¹² Wo wede i naabiya ki ranŋadí, yon wede k'elso ye, dambami ki yode ye geŋ, yi wulle sullibe yi t'udfo maŋ, y'a t'ombe, dambami yi d'ooli. Maŋ dambami sullibe yisedde, wo doŋ soŋ an aa di-teepe.¹³ Wede i naabiya ki ranŋadí geŋ, yon y'a t'ombe kono yi wolliyó munda wede ki yode, yon seezi ye a dambami me. Nuŋ wede k'elso beehiye,¹⁴ dambamó ni'ni suune, wo kane an ni suune.¹⁵ Aakede Meega yi ni suune, wo nuŋ toŋ ni y' suune. N'a oyye n'a t'inda kono dambamó.

¹⁶ Nuŋ oo d'ede dambami ti doolo toŋ ede, an aa ki t'iido k'adda zaribe enno ye. Kane geŋno toŋ n'a-ti'n waako pây, an d'olliga golladó. Inŋkino a t'isa torfo soo, wede k'elso toŋ soo.¹⁷ Meega geŋ yi ni giyye kono nuŋ n'iyye n'a t'inda, kono saŋ n'a balda.¹⁸ Wenda soo toŋ umbo aane a t'oodiba puukiyadó te, i t'eliyo nuŋ ti siidó. Nuŋ o d'ede

toogo k'oodibe puukiyadó wo o d'ede toogo k'eliyo a umatú. Geŋ inŋkino munda wede Meegó y'o ruute n'aase me.»

¹⁹ Aame kane deero Yawudiyagi an illiga ono k'Isa inŋkino maŋ, ti tuddaŋ an t'ihinte sey. ²⁰ Doŋ baadaŋ ti diinayaŋ an di ruute, an'de: «Yoŋ geŋ ki maade, siitan a eedí. De ki moo me kun di y'ollige me?» ²¹ Wo doŋ soŋ an'de: «Eŋ ono ki wede i-d'ede siitan a eedí ye. Ki kotto siitan ti k'aane ti ki t'ihina eda ki koŋzayi ye.»

Yawudiyagi an giigira Isa

²² Ozzine ti ozzine, a sommide a ume reele baadaŋ maŋ, an d'isiyo tarnaape a Zeruzalem kono an d'elkiyo a onniyo ere Boy Raa an di y'ize kamilen*. ²³ Aame geŋ Isa yi-t'iide adda booro Boy Raa, yi sooru adda daabe goole wede an yi waaku Daabe Salamoŋ, yi d'ambu k'ume soo me, soo me. ²⁴ Inŋkino kane deero Yawudiyagi an di ti duule, wo an i-di ruute, an'de: «De kee'ŋ ay della, k'ay k'iza tuddá woogo me? Aame kee Almasi Raa yi biire maŋ, k'ay ti rooti kereŋ.» ²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ruute, wo kun ki ziipe addugun a nuuno ye. Naabo ere pay nuŋ n'isiyo ti suma Meegó gette, i-kaza a tukki nuŋ. ²⁶ Wo kune kun ki ziipe addugun a nuuno ye, kono kune dambamó ye. ²⁷ Dambamó an d'ollige golla nuŋ wede k'elsadaŋ. Nuŋ ni'ni suune wo kane an di n' daaniya. ²⁸ Nuŋ n'an t'ela lekkiyo ere ki daayum. Kudic an ki t'inda ye wo wenda soo toŋ a ti'n t'ooba ti beezó umbo. ²⁹ Meegó wede oo n'elo geŋ yoŋ toogo y'a jiiire pay,

wenda soo toŋ umbo a aane a t'ooobe munda ti bey Meega me. ³⁰ Nuŋ ti Meega geŋ kaye wede soo.»

³¹ Inŋkino maŋ kane deero Yawudiyagi an ziki moŋgali sey ki kakkisadí ki tówwadí. ³² Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ a daanagun n'ize naabo beehiye baadaŋ ti suma Meegó me, wo naabo tiŋ tuuku ere n'ize kun dehu kun di n' kakkite ti moŋgali ki tówwadó me?» ³³ Kane deero Yawudiyagi an i-di ruute, an'de: «Ay dehu ay ki ti kakkite ti moŋgali ay gi di t'íde ki naabo ere beehiye k'ize gettiyo ye. Ay ki t'íde kono ki kaldá suma Raa, kee wedusu, wo ki-ti t'isiyo tuddá Raa†.» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup k'oogiragun‡: “Raa y'ede kune raayagi.” ³⁵ Kun suune wenda soo toŋ umbo a aane a t'oodiba munda wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa me. Geŋ inŋkino kane doŋ Raa y'an ruute onami geŋ, y'anni wiike kane raayagi me. ³⁶ Wo nuŋ wede Raa y'a-n'uuye kese a yode, y'a-n'igibo k'adda duniya, wo ni rootiyo n'ede nuŋ Ulo Raa maŋ, kune kun'de ni kaldita suma Raa. Geŋ kaŋ mummino ni kaldita me? ³⁷ Aame ni k'isiyo naabo Meegó ye maŋ, kune toŋ kun ki zaape addugun a nuuno ye. ³⁸ Wo aame naabo Meega ni ti t'isiyo wo a nuŋ kun ki zaape addugun ye toŋ, kun zaapo addugun a naabo gettiyo, kono tiŋ geŋ kun di suuna kereŋ Meega ti nuŋ wo nuŋ ti yode.» ³⁹ Inŋkino maŋ kane Yawudiyagi an di dihe seeduzí sey, wo yoŋ y'an t'umbilke. ⁴⁰ Maŋ Isa y'a-gime, yi-

* **10:22** 10.22 Yawudiyagi an d'isiyo tarnaape geŋ a tere k'aydu, aame reele baadaŋ. Tarnaape geŋ an iise a ozzine meeda uto ada zoot makumu pide daa k'ehiyo k'Isa botto. Adda k'ozzine ado ti poone geŋ doŋ Siriyeŋ an likke adda geeger Zeruzalem, Boy Raa an di y'ize ganigi. Inŋkino maŋ an d'ize tarnaape kono Boy Raa an di y'isiyo kamilen. Tarnaape gette an d'isiyo ozzine ti ozzine, adda k'onniyto gessire. † **10:33** 10.33 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.16. ‡ **10:34** 10.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 82.6.

ti diipida ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo, k'ume wede Zaŋ y'a zuyite batem ti poone. Yi lekkiyo anŋenno. ⁴¹ Doŋ baadaŋ an d'iide tuddi, wo an di rootiyo, an'de: «Zaŋ geŋ munda k'armika yi k'ize ye, wo ono doŋ yi ruutite a tukk'Isa geŋ d'erec.» ⁴² A ume geŋ doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode Isa.

11

Unto Lazar

¹⁻² I d'ede wede soo sundi Lazar ti ille ki Betani. Yoŋ geŋ leema Mariyam ti Marte, an lekkiyo kaŋ soo, wo to Mariyam gette ere i di yirgite egey doŋ eediyadaŋ unŋe a zoŋ k'Isa, t'a di zip-pite t'ilaltu. Maŋ onniyo soo leemadaŋ Lazar geŋ yi t'iire eeni. ³ Inŋino maŋ kane zembadi geŋ an di gibe wedusu, yi di rooto a Isa, y'iide'ŋ y'ede: «Galmeegey k'ollo, lanŋaya wede ki giyye geŋ, yi t'iire eeni.» ⁴ Aame Isa y'illiga inŋino maŋ, y'a ruute, y'ede: «T'eeni geŋ Lazar yi ki t'inda ye, wo t'urzi geŋ duwo an di t'imma Raa. Wo soŋ t'urzi geŋ duwo an di t'imma Ulo Raa.»

⁵ To Marte ti teematu Mariyam wo Lazar geŋ, Isa yi'ni giyye baadaŋ. ⁶ Wo aame y'illiga Lazar tuddi eeni maŋ, y'a k'iide kaamiki ye. A umayi geŋ yi likke onniyo sire. ⁷ Saŋ maŋ y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «In ti kime ki siido Ziide.» ⁸ Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, botto botto eŋ miŋ Yawudiyagi an dehu an ki ti kakkite ti moŋgali ki towwada, miŋ ki dehu k'a kime k'ummey sey!» ⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «T'ume peedo ti koliyo bini t'a-t'oore geŋ, ume'ŋ toore kereŋ, wo wede yi sooru toŋ maŋ morkiye yi ki t'ele ye, kono yi wolliyoo

toore ki doŋ duniya pay. ¹⁰ Wo wede yi sooru diddo maŋ, y'a t'ele morkiyagi kono toore i-k'ede ye.» ¹¹ Aame Isa yi ruute inŋino maŋ, y'an di ruute sey, y'ede: «Lanŋayin Lazar edayi i ziida moone, wo nuŋ n'ette n'a ti y' t'inney.» ¹² Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «De yi moone maŋ, saŋ y'a utta.» ¹³ Yo Isa yi ruute inŋino ti moone ere Lazar y'inda, wo kane an elkiyo ti moone ere aa daayum. ¹⁴ Inŋino maŋ Isa y'an di ruute patan, y'ede: «Lazar y'inda. ¹⁵ Nuŋ ulbo unŋe a kune sanalliyago, kono n'a t'ize umbo a untadi me. T'urzi geŋ un t'ela toogo kun di zaapa addugun a nuuno. Wo anken in engile, in ti y' wollo.» ¹⁶ Inŋino maŋ Toma wede an yi waaku soŋ Wede Rooŋo geŋ, y'an di ruute a sanalliyagi onŋon, y'ede: «Kun t'oozo, kine toŋ in di t'indey ti yode.»

¹⁷ Isa y'a iiney Betani. A aaniyadi geŋ an i di ruute Lazar an t'eele adda muuzo iide onniyo pife. ¹⁸ Betani gette tod'te goppon ti Zeruzalem me, suma kubbaara ado. ¹⁹ Inŋino maŋ a unto ki Lazar leema Mariyam ti Marte geŋ, ti Zeruzalem Yawudiyagi baadaŋ an d'iide selliyadaŋ. ²⁰ Aame Marte t'illiga Isa y'iina goppon t'illadaŋ maŋ, t'a t'iiziga t'a t'iide okkimayi, wo to Mariyam gette ti lekkiyo a boy. ²¹ Marte ti y'uuney maŋ, ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, anki kee ede maŋ, leemado yi ki t'inda ye. ²² Wo nuŋ ni suune ankenno toŋ maŋ, munda wede ki tonde Raa geŋ, Raa y'aane y'a-t'ele.» ²³ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Leemadi geŋ yi-baldfa.» ²⁴ Marte ti di ruute, t'ede: «Nuŋ ni suune a onniyo k'ita doŋ i t'inda an ti baldfa geŋ, yode toŋ y'a-baldfa*»

* 11:24 11.24 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.2.

²⁵ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuṅ miṅ wede i d'eliyo lekkiyo wo i baldiya doṅ unto. Wede yi ziipa addi a nuuno maṅ, aame y'inda toṅ y'a-balda. ²⁶ Wo wede tuuku yi lekkiyo, wo yi zaapu addi a nuuno maṅ, kudic unto yi ki ti wolla ye. A ono eṅ koṅ m'umbe ko?» ²⁷ Maṅ tod' ti di'n gime onamí, t'ede: «Eyye Galmee'ki nuṅ, nuṅ n'umbe kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa, wede Raa yi ruute a etto ki duniya.»

²⁸ Inṅkino maṅ, t'a-gime waaku teematú Mariyam. T'iide'ṅ ti di miline, t'ede: «Wede dooyisadin yo a eṅṅo. M'edi, yi kin tonduyo.» ²⁹ Mariyam t'illiga inṅkino maṅ, perek t'a t'iiziga, t'a inṅgile k'ume yode. ³⁰ Aame geṅ Isa k'adda k'ille yi ki t'iide ye botto. Yo daayum a ume Marte t'a y'uoney geṅṅo. ³¹ Kane Yawudiyagi doṅ a ita Mariyam an ti selliyo geṅ an wulle ti t'iiziga perek maṅ, kane toṅ an a-t'iiziga, an di-diine, kono an elkiyo ti t'ette mōolo ki biza muuzo. ³² Mariyam gette t'iiney aame k'Isa wo ti y' wulle maṅ, t'a dikke a dfaanadi, wo ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuṅ, aṅki kee ede maṅ, leemadó yi ki t'inda ye.» ³³ Isa yi wulle Mariyam ti mōolo ti Yawudiyagi doṅ a itatú pay maṅ, yode toṅ addi y'a ki n'iibe ye, a-litte. ³⁴ Maṅ y'a tunde, y'ede: «A ume too me kun ti y'eele me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «K'edi Galmeegey, k'a wolley a ummey.» ³⁵ Inṅkino maṅ Isa edayi a ise soldite zumari. ³⁶ Maṅ kane Yawudiyagi an di ruute, an'de: «Kun ki wollo do, yi giyye baadan de me, yi mōolo me.» ³⁷ Wo kane doṅ onṅo ti diinayan an di ruute, an'de: «Yoṅ wede i di t'ihina eda wede koosiyo de, ki moo me y'a iili Lazar y'a inda me?»

Bald'iya Lazar

³⁸ Isa geṅ daayum yi k'iine addi yi ki n'iibe ye, y'a t'iide biza muuzo. Wo to muuzo gette aa urmi, an t'ele nuune adda, biza an a-ti d'ṅkile zumbulu. ³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Zumbulu kun ti y' doṅkilo ti biza muuzo me.» Maṅ Marte teema ki wede inda geṅ, ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuṅ, yoṅ y'eediyo baa kono i d'ede onniyo pide t'ume an ti y'eele adda muuzo me.» ⁴⁰ Maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuṅ ni ruute de me, aame mi ziipa addi a nuuno maṅ, m'a wolla toogo ki Raa.» ⁴¹ Maṅ zumbulu ti biza muuzo an ti y' d'ṅkile. Aame geṅ Isa y'a t'umbe edayi k'awwa, y'a ruute, y'ede: «Koduwo baadan a kee Meegó, kono kee ki n'illiga. ⁴² Derec, nuṅ ni suune daayum kee ki n'ollige, wo nuṅ ni rootiyo inṅkino a doṅ sirpadó eṅ an d'ambe kono i n'igibo kee Raa.» ⁴³ Aame y'a ti ruute inṅkino maṅ, y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Lazar, ki-t'addi!» ⁴⁴ Maṅ Lazar wede inda geṅ y'a bilde, y'a t'uddo t'adda muuzo me, beydi ti zoṅdi geṅ tuuniyo ti budfani, wo eedi diibiyo ti buude pây†. Wo Isa y'an di ruute a doṅ sirpa geṅ, y'ede: «Budfani kun i t'eezito, wo kun di y'oolo, y'a eṅgile.»

*Dehutu k'urzi ki tōwwo k'Isa
(Matiye 26.1-5; Markus 14.1-2;
Lik 22.1-2)*

⁴⁵ Yawudiyagi baadan doṅ iido selliyo Mariyam geṅ an wulle armika ere Isa y'ize gettiyo maṅ, an di ziipe addan a yode. ⁴⁶ Wo doṅ onṅo an iide'ṅ, an an di gize a Pariziyen a munda wede Isa y'ize. ⁴⁷ Maṅ kane deero doṅ sedeke ti Pariziyen geṅ an t'ugiyen deero booro Yawudiyagi, an di ruute

† 11:44 11.44 A ozzinagi geṅ doṅ k'Izirayel an ṅilpiyo nuune inṅkino: eego tuunito sittú, beydan siidan, zoṅ toṅ siidan wo tudde toṅ sittú.

diinayan, an'de: «In d'ise mummino, kono wede en y'isiyo suldi k'armika baadan. ⁴⁸ Aame in y'iila a naabadi ettiyo man, duwo pay an di zaapa addan a yode, inkinno kane Romen an d'etto, Boy kamilen ki Raa an ti y' latta wo siidadiŋ pây.» ⁴⁹ Man ti diinayan i d'ede wede soo sundi Kayip, a ozzine geŋ mozigo goole doŋ sefeke yode, y'an di ruute, y'ede: «Kune munda kun ki suune ye. ⁵⁰ Kun ki wolliyoye ko, munda wede beehiye a kine, wede soo y'a t'inda ki kine doŋ siido, miŋ kine pay in di t'inda.» ⁵¹ Wo ono doŋ udfde ti bize geŋ i k'iido ti suuniyo yode ye, kono a ozzine geŋ mozigo goole doŋ sefeke yode geŋ, Raa yi-d'ele ono doŋ y'a ruute Isa y'a t'inda kono doŋzi Yawudiyagi. ⁵² Wo yi t'inda ki doŋ siido danŋal ye, wo de k'ogiyso k'inŋi Raa doŋ i-tiipe, an t'isa kan soo.

⁵³ Geŋ inkinno ti onniyo gette kane pay an d'iyye ki t'owwadi. ⁵⁴ Tin geŋ yode Isa toŋ tuddi y'a ti ziida, yi gi di waariya ye a diine Yawudiyagi me. Wo t'umayi geŋ y'a t'irga, y'a inŋile ki geeger sundutu Epirayim a biza balda, ti sanalliyagi an di lekkiyo anŋenno.

⁵⁵ Aame geŋ tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon. Inkinno man doŋ baadan t'adda siidiyagi an di-gili ki Zeruzalem kono an t'okkimey tuddan, an t'ise kamilen a daana Raazan. ⁵⁶ Adda booro Boy Raa geŋ Isa an di y' wekkutu, an di rootiyo tuddan, an'de: «Elkiyagun moo me? Kun elkiyo miŋ Isa y'etto ko tarnaape me?» ⁵⁷ Kane deero doŋ sefeke ti Pariziyen geŋ an di ruute, an'de: «Wede tuuku yi zuuna ume k'Isa man, y'ay di rooto, ay di seeda.»

12

Yergu k'egey doŋ eediyadan unse a zoŋ k'Isa

(Matiye 26.6-13; Markus 14.3-9; Lik 7.36-38)

¹ Onniyo zoot ki poone tarnaape Pak ki Yawudiyagi y'a aana geŋ, Isa y'a t'iide Betani, ille ki Lazar wede Isa y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto. ² Aame Isa y'iiney Betani man, an d'ize ombo ti sundi. Marte ere k'eliyo k'ombadan, wo Lazar yoŋ ti diine doŋ an iimi kan soo. ³ Man Mariyam ti d'umbe egey doŋ eediyadan unse sun-dan nardo, daa kalsiya munda, suma litir a diinayi wo zooyayan oone. Ti di yirgite zoŋ k'Isa, wo t'a zippite t'ilaltu. Boy geŋ i d'uune ti eediyo ki egey geŋno. ⁴ Man i d'ede wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa sundi Zidas Iskariyot, yode wede an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayi geŋ, y'ede: ⁵ «I dehu egey en in t'owila a adde suma wede y'a naabe ki ozzine batum, wo in an t'ele soŋko gette a doŋ an k'ede munda ye!» ⁶ Zidas yi rootiyo inkinno kono yoŋ wede k'oogire. I sarkiya korbitayan yode, wo yi ti sokiyo. Yi ki wolliyoye sommagi ki doŋ munda an k'ede ye ye. ⁷ Man Isa y'a ruute, y'ede: «Tod'te kun t'oolo defdefek, kono naabo ere tod' t'ize ette aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ⁸ Kane doŋ an k'ede munda ye geŋ an lekka daayum ti kune*, wo de nun ni ki lekka daayum ti kune ye.»

⁹ Man kane Yawudiyagi baadan an d'illiga Isa yo a Betani. Inkinno man an d'inŋile ki Betani, wo ettiyadan an iide gette an di wollo Isa danŋal ye, wo an a di wollo Lazar wede Isa yi ti y' bilde ti diine doŋ unto pây. ¹⁰ Ti onniyo gettin kane deero doŋ sefeke an

* 12:8 12.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11.

di dihe Lazar toŋ an di y' t'ide,
 11 kono t'urzi yode Yawudiyagi
 baadaŋ an t'argu ti tuddaŋ wo an
 di zaapu addaŋ a Isa.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(*Matiye 21.1-11; Markus 11.1-11; Lik 19.28-40*)

12 Ti soggatú maŋ kane doŋ
 baadaŋ iide tarnaape geŋ, an
 d'illiga Isa y'ettiyo k'adda geeger
 Zeruzalem. 13 Inŋino maŋ kane
 doŋ geŋ an dimbo puutagi k'inda
 sudaŋ palmiye a beydaŋ, an
 t'iide okkimayí, an di doŋlita, an
 d'eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko
 Raa ti koon a ekki wede et-
 tiyo ti suma Galmeege Raa, yoŋ
 mozigo ki doŋ k'Izirayel†!» 14 Isa
 yi d'uune ulu buuru, y'a-ti gili
 eego, geŋ a-t'iide a ono doŋ an
 riije ti kaaga adda mattup ki Raa,
 an'de: 15 «Kune doŋ geeger Siyoŋ
 kun orgide ye. Enno mozigagun
 y'ettiyo, y'a ti gilō ekk'ulo bu-
 uru‡.» 16 Munda wede ize geŋ
 ki poone sanalliyagi an ki zuune
 ye. Wo aame Isa yi-gili kandaane
 goolikadi Raa yi-t'ele maŋ, kane
 an d'ilke kacij munda wede an
 riije ti kaaga adda mattup ki Raa
 a tukk'Isa geŋ, a-t'iide.

17 Aame Isa y'a wiike Lazar
 t'adda muuzo wo y'a ti y' bilde ti
 diine doŋ unto geŋ, doŋ baadaŋ
 an wulle, maŋ kane geŋ an iide'ŋ,
 an di gizite a duwo a munda
 wede ize me. 18 Inŋino maŋ
 doŋ baadaŋ an d'ukke okkimayí,
 kono an illiga munda k'armika
 wede y'ize geŋ me. 19 Maŋ kane
 Pariziyen an d'iise rootiyo ti tud-
 daŋ, an'de: «Kun wolliyō de'ŋ,
 kune kun k'aana ye. Wede eŋ
 y'inni jiire, duwo pay an ti buuye
 k'ume yode.»

Ono k'Isa a urzi k'untadi

† 12:13 12.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.25-26. ‡ 12:15 12.15 Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9.

20 Ti diine doŋ iide Zeruzalem
 an i-d'ottile a Raa a onniyo tar-
 naape geŋ, i d'ede doŋ miibi kane
 Girek. 21 Kane geŋ an d'iide tukki
 Pilip wede ti Betsayda siido Galile,
 an di y' tunde, an'de: «Madi, kaye
 ay dehu ay di wolle Isa.» 22 Maŋ
 Pilip y'a uuney Andire, sirwaŋ
 pay an d'ingile k'ume k'Isa an i
 di ruuto. 23 Aame geŋ Isa y'an
 di ruute, y'ede: «Ankeŋ peedo
 t'iide, nuŋ wede an n'ehe aa
 ulo wede eŋ, Raa y'an di kiza
 goolikado a duwo. 24 Derec
 inŋino wo n'un di rooto: Aame
 buzu ki-giira maŋ, adda siido
 yi d'unto doo miŋ, yi-t'adfiya
 kollo, yi d'ehiyo inŋi baadaŋ ti
 doolo. Wo aame yi k'inda ye maŋ,
 y'a lekke daayum yoŋ miŋ yode.
 25 Wede yi geyyiso tuddi maŋ, y'a
 ti dagga, wo wede lekkiyadi ere
 adda duniya ette yi ti giigira maŋ,
 y'a t'utta wo y'a t'oona lekkiyo ere
 ki daayum. 26 Wede yi dehu yi
 naabe ki nuŋ maŋ, y'a ni daane.
 Geŋ inŋino ume nuŋ ni lekkey
 geŋ, wede naabadō toŋ angenno.
 Wede yi dehu yi naabe ki nuŋ
 maŋ, Meega y'a yi t'inna.

27 Ankeŋ undō ti gorpiso, wo
 nuŋ n'a roote moo me? N'a
 t'eesee: «Mee'ki nuŋ, kee ki n'utti
 ti munda wede ettiyo a eedō eŋ
 me?» Wo nuŋ n'iido miŋ kono
 k'inŋino, n'a adfa t'urzi dabirsa.
 28 Mee'ki nuŋ a duwo sundā k'an
 ti kaza.» Inŋino maŋ ti kandaane
 golla ti rootiyo, t'ede: «Nuŋ n'an
 ti gize, wo n'an di kiza sey.» 29 Wo
 kane doŋ a ume geŋ an d'illiga,
 an di ruute, an'de: «Iddise mizzi
 ko?» Wo doŋ ongo an'de: «I
 ruute Maaleeka Raa!» 30 Maŋ Isa
 y'an di ruute, y'ede: «Golla gette
 ti rootiyo a tukki nuuno ye, a
 tukki kune. 31 Ankeŋ peedo t'iide
 doŋ duniya booro t'anni seeda,

wo Mohita duniya gette Raa y'a ti limma dokki ti paate. ³² Wo ki nuŋ, aame ti siido an ti n' dudɗa t'awwa maŋ, ɗuwo pay n'an arga a nuuno.» ³³ A onamí geŋ yi rootiyo kaŋ mummino urzi yi t'inda me. ³⁴ Maŋ kane ɗoŋ duuru geŋ an i di ruute, an'de: «Kaye ay duuye munda wede an riine ti kaaga adda mattup k'oogiradin, Almasi Raa yi biire geŋ yon y'a lekka ki daayum, wo mummino kee ki rootiyo yon wede an y'ehe aa ulu wede eŋ, an ti y' dodɗa t'awwa me! Yo wede an y'ehe aa ulu wede, miŋ wee wee?» ³⁵ Injino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Toore yon ede botto a diinagun ki onniyto miibi geŋ, kun oziro a toore geŋno kono zimolo t'un gi di'n seeda ye. Wede i sooru a zimolo geŋ, ume y'ette ki tunda yi ki suune ye. ³⁶ Miŋ yo toore ede botto geŋ, kun zaapo addugun kun daano toore geŋno, kono kun t'isa inŋi toore.»

Yawudiyagi an ki ziipe addaŋ a Isa ye

Isa y'a ti ruute injino maŋ, ti tuddaŋ y'a t'irga wo yi-t'umbida. ³⁷ Ti sulɗi k'armika ɗoŋ Isa y'ize baadaŋ a ɗaanadaŋ geŋno ton, kane Yawudiyagi an ki ziipe addaŋ a yode ye. ³⁸ Geŋ a-t'iide a ono ɗoŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaagaŋ, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, wee wee umbe a ono ɗoŋ ay ruutite me? Wo a wee wee Galmeege Raa yi gize toogadi te?» ³⁹ Yode Ezayi geŋno batum y'a ruute sey, ki moo me ɗuwo eŋ an k'ambu ye me, kono: ⁴⁰ «Raa y'an t'ippe a edayaŋ, wo addaŋ y'an ize zakidi, kono edayaŋ a ki wolle ye, wo eedaŋ t'a ki seeda munda ye. N'an ize injino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nuŋ Raa, n'an t'ele beeko me*.» ⁴¹ Ezayi yi

ruute injino kono yi wulle gooliko k'Isa, maŋ y'a ruute ono a tukki yode me.

⁴² Wo t'urzi geŋno ton ti diine deero Yawudiyagi geŋ, ɗoŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode kaŋ ombife, kono an orgiso a kane Pariziyen, an ti'n limma ti diinayaŋ, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso an k'etta ye. ⁴³ Injino maŋ kane an di geyyiso tamma ere ettiyo t'urzi ɗuwo, miŋ ti ere ki Raa y'anni t'imme.

Ono k'Isa an ɗekka booro ekki ɗuwo

⁴⁴ Isa y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede yi ziipe addi a nuuno geŋ, yi ki ziipe addi a nuuno ye, wo ɗe yi ziipe addi a wede i n'igibo. ⁴⁵ Wo wede i ni wulla maŋ, geŋ aa yi wulle wede i n'igibo. ⁴⁶ Nuŋ toore wo n'a iido k'adda duniya, kono wede tuuku yi ziipe addi a nuŋ maŋ, y'a ki lekke adda zimolo ye. ⁴⁷ Aame wede y'ollige onamo wo yi ki sooru eego ye maŋ, i ɗekka booro eedi nuuno ye, kono nuŋ ni k'iido'ŋ ɗekkiyo booro ye, n'iido'ŋ n'a utte ɗuwo. ⁴⁸ Wede i ni giigira wo onamo yi k'ambu ye maŋ, munda a ɗekka booro eedi ede. Wo ono ɗoŋ ni ruute geŋ miŋ, onniyo k'ita maŋ kane geŋ an ɗekka booro eedi. ⁴⁹ Derec, ono ɗoŋ ni rootiyo eŋ ti suma nuuno k'eedo ye. Meega wede i n'igibo y'o di ruute munda wede n'a roote wo n'a dooye me. ⁵⁰ Wo nuŋ ni suune onami ɗoŋ y'o ruute n'a roote'ŋ kane i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, wo ono ɗoŋ ni rootiyo eŋ, ni'ni rootiyo aa Meega y'o ni ruuto.»

13

Opilso zoŋ ki sanalliyagi

§ 12:38 12.38 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.1. * 12:40 12.40 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9.

¹ Soggo'ŋ tarnaape Pak ki Yawudiyagi, wo Isa yi suune onniyadi t'iide, duniya ette yi t'oola, yi-kime k'ume Meega. Isa geŋ doŋzi a duniya yi'ni giyye, iŋkino maŋ y'an di'n geyye bini untadi. ² A lohe Isa ti sanalliyagi an ti guune ombó maŋ, Meeda siitandani ti-d'ele elkiyo a biza k'ulbe Ziidas ulo Simo Iskariyot, y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayí. ³ Wo yo Isa yi suune Raa yi ele suldi pay a beezí, yoŋ yi suune y'iido t'ume Raa, wo y'a-kima k'ume yode Raa, ⁴ t'ume k'ombó y'a t'iiziga, kalayí goole t'awwa y'a-buuye, wo yi d'umbe buude y'a gitte a tooní. ⁵ Maŋ yi d'íbi ahu a seelo, y'a iise opilso zoŋ sanalliyagi, y'an di sapita ti buude wede yi gitte tooní geŋŋo. ⁶ Iina a kaaba Simo Piyer maŋ, y'ede: «Galmee ki nuŋ, kee k'o ki t'opile ye zoŋdó me!» ⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee munda wede nuŋ n'isiyo'ŋ ki ki y' suune ye, wo saŋ maŋ k'a yi suuna.» ⁸ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Kudic, kee k'o ki t'opila ye zoŋdó me!» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame n'a ki t'upila ye maŋ, kee ti nuŋ in ki t'okkiya ye.» ⁹ Aame geŋ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Iŋkino maŋ k'o ki t'opile zoŋdó danŋal ye, k'o t'opili beydó ti eedó pây!» ¹⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi zuyye geŋ y'a ki suyye sey ye, y'a-t'opile zoŋdí baa, kono yoŋ tuddí pay kamileŋ. Wo ankeŋŋo eŋ kune kamileŋ, wo pay ye.» ¹¹ Wo yo Isa geŋ yi y' suune wede i yi t'ela a bey doŋ k'olmidayí me. Geŋ iŋkino yi rootiyo, y'ede: «Kune pay kamileŋ ye me.»

¹² Aame y'a ti diŋge t'opilso zoŋ sanalliyagi maŋ, y'a t'umbe kalayí yi-t'usse, y'a-guune a ume

an d'ombó wo y'an di ruute, y'ede: «Munda wede n'ize a kune geŋ, itadí kun yi zuune dey? ¹³ Kune kun di n' waaku “wede dooyiso” wo “Galmeege”, geŋ ki kune derec kono eŋ miŋ nuuno. ¹⁴ Wo aame nuŋ wede dooyis-aguŋ wo Galmeegeguŋ n'un up-ile zoŋguŋ maŋ, kune toŋ wede tuuku yi-di t'opile zoŋ ki bakadí bakadí. ¹⁵ Iŋkino geŋ n'un gize urzi, kono kun d'ise aa nuŋ ize a kune. ¹⁶ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Wede naabo geŋ yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye, wo wede an y'igibe zina geŋ, yoŋ t'ekki wede i y'igibe ye. ¹⁷ Ono eŋ kun'ni zuune maŋ, kune adda k'unjsuwo aame kun a ziidá zakidí maŋ. ¹⁸ Nuŋ ni ki rootiyo ti kune pay ye, wo nuŋ ni'ni suune doŋ ni biire me. Wo geŋ iŋkino a-t'ette a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Wede ay ombó umpadey soo geŋ, yi t'ize wede k'olmidayó*.” ¹⁹ T'ankeŋŋo suldi n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, wo aame an iina maŋ, kun d'amba miŋ “nuŋ miŋ nuŋ”. ²⁰ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi seedu wede n'agisa maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ batum, wo wede tuuku yi seedu nuuno maŋ, geŋ aa yi seedu wede i n'igibo†.»

Isa yi-rootiyo Ziidas

(Matiye 26.20-25; Markus 14.17-21; Lik 22.21-23)

²¹ Aame Isa yi ruute iŋkino maŋ, biza k'ulbi a iise zehiso, wo y'a ruute, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinaguŋ y'a ni t'ela bey doŋ k'olmidayó.» ²² Maŋ kane sanalliyagi geŋ wede soŋ yi ti geldfiyo bakadí bakadí, wo an ki zuune ye yi rootiyo ti wenda me. ²³ Ti diine kane sanalliyagi geŋ wede

* 13:18 13.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10. † 13:20 13.20 Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.40 wo Markus 9.37.

soo Isa yi giyye baadan, y'a-guune a sirpadí. ²⁴ Maŋ Simo Piyer yi di dihima ersadí, kono y'a tonde Isa yi rootiyo t'aaye. ²⁵ Injino maŋ yo sanallusu geŋ y'a d'uttile k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee ki rootiyo t'aaye?» ²⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Aame ni umba mappa n'a t'ihiba zaami ni ela maŋ, geŋ yode.» Maŋ Isa yi d'umbe mappa, y'a-t'ihiba zaami yi-d'ele a Ziidas ulo Simo Iskariyot. ²⁷ T'ume Ziidas yi ziida mappa yi t'iimi maŋ, Meeda siitandani ti-t'iide eedí. Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda ki dehu k'aase, ki y'iso kesiko.» ²⁸ Wo ti diine kane doŋ i-guune ombo geŋ, wenda soo toŋ umbo a suune ki moo me Isa yi rootiyo Ziidas injino me. ²⁹ Ziidas geŋ yonŋ wede sarkiya korbite, injino doŋ ongoŋ an elkiyo Isa yi rootiyo, y'ette yi d'owilo munda i dehu ki tarnaape koo, y'an d'ette ti munda a doŋ weedayan umbo koo maŋ. ³⁰ Wo aame Ziidas yi ziida mappa maŋ, kesiko y'a t'udfe paate. Ume toŋ y'ize didfo baa.

Gooliko k'Ulo Raa

³¹ Aame Ziidas yi t'udfe maŋ, Isa y'a ruute, y'ede: «Ankeŋ nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, goolikadó i-gize. Wo t'urzi nuŋ geŋ, duwo an di wolla gooliko Raa. ³² T'urzi ki nuŋ gooliko ki Raa i gize geŋ, t'urzi yode Raa y'an di kiza gooliko ki nuŋ Ulo gette a duwo, wo taŋ boolon Raa y'a-t'isa. ³³ Inni ki nuŋ, ti kune n'aa ki lekka baadan ye baa. Kune kun di'n deha, wo ankeŋ n'un di rooto aakede n'an ruute deero Yawudiyagi: Ume wede nuŋ n'ette eŋ, kun k'aane ettiyo ye. ³⁴ Kun ollo, n'un di rooto urzi k'oogoro aware: Kun geyyo tud-dugun. Eyye, kun geyyo tud-dugun aakede nuŋ n'unni giyye.

³⁵ Aame kun giyya tuddugun maŋ, duwo pay an un di'n suuna kune sanalliyagó.»

³⁶ Maŋ Simo Piyer y'a tunde Isa, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee k'ambe ki too me?» Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ume wede nuŋ n'ette eŋ, ankeŋno ki k'aane ki ki n' daane ye. Wo aame onniyo t'iida maŋ, k'a ni daana kollo.» ³⁷ Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, moo me ankeŋno ni k'aane daaniyadá ye me? Kono kee geŋ, k'unto toŋ n'a oyye n'a t'inda.» ³⁸ Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ki kotto k'a oyya k'a t'inda kono nuŋ? Derec injino wo n'a di rooto: Ki poone uzu y'a ôola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ adó.»

14

Isa urzi wede i d'ettiyo k'ume Raa

¹ Isa y'an di ruute sanalliyagí, y'ede: «Kune ulbugun i t'oodde ye. Kun zaapo addugun a Raa wo kun zaapo addugun a nuuno pây. ² Adda boy Meegó geŋ ume lekkiyo baadan. Ki kotto aame ume umbo maŋ, nuŋ n'un ki roote ye, n'ette n'un d'okkimey ume me. ³ Aame ume n'iida n'un t'ikkimo maŋ, n'a-kimo n'un ti'n sika, kono in di lekkey kaŋ soo a ume wede nuŋ ni lekkey. ⁴ Kune kun yi suune urzi wede k'ume nuŋ n'ette me.» ⁵ Maŋ Tomas yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay ki suune ye ume wede kee k'ette me. De mummino ay di suune urzi me?» ⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ urzi, nuŋ miŋ derec wo nuŋ miŋ lekkiyo. Wenda soo toŋ umbo y'a t'ette k'ume Meega daa nuuno me. ⁷ Aame nuŋ kun ni zuune maŋ, Meegó toŋ kun di y' suune kay. Wo ti anki eŋ miŋ kun yi zuune, wo kun yi wulle.»

⁸ Maŋ Pilip yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, Meega too me k'ay ki y' kazi d'o, maŋ addey a-t'udiga.» ⁹ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee Pilip, nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, miŋ ki ki n' suune ye? Wede yi ni wulle maŋ, geŋ aa yi wulle Meega. De ki moo me ki rootiyo n'un kaza Meega me? ¹⁰ Kee ki k'umbe ye ko, nuŋ ti Meega, wo yoŋ ti nuŋ aa wede soo me. Ono doŋ ni rootiyo eŋ, ni ki rootiyo ti suma nuuno k'eedó ye. Wo Meega wede i lekkiyo kettiyo ti nuŋ geŋ, yi d'isiyo naabadí t'urzi nuuno. ¹¹ Kun zaapo addugun a nuuno, ki kotto nuŋ ti Meega wo yoŋ ti nuŋ kaye aa wede soo. Aame a onamó eŋ kun k'ambu ye toŋ, kun ambo a naabo ere n'isiyo. ¹² Derec inŋkino wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addí a nuuno maŋ, naabo ere nuŋ n'isiyo ette, yoŋ y'a-t'isa, wo y'aasa naabo ere a ceera ettiyo sey, kono ni-kime k'ume Meega. ¹³ Munda wede kun tunda ti sundó maŋ, nuŋ n'un di y'isa, kono d'uwó an t'irma Meega t'urzi k'Ulo. ¹⁴ Aame kun tunda munda ti sundó maŋ, nuŋ n'un di y'isa.»

Agisa k'Unde Kamilen

¹⁵ «Aame kun ni geyyiso maŋ, urziyagi k'oogoro doŋ ni rootiyo geŋ kun d'ozire eego. ¹⁶ Wo nuŋ n'a tonda Meega, y'un t'igibo wede doolo y'un di'n nooga, y'a lekka daayum kettiyo ti kune. ¹⁷ Wo tod'tin Unde ere ki Derec, tode gette doŋ duniya an ki ti seeda ye, kono an ki ti wolliyo ye wo an ki ti suune ye. Wo de kune kun ti suune, kono tod' ti lekkiyo kettiyo ti kune, wo tod'te t'a lekka adda k'addugun. ¹⁸ Geŋ i-kaza n'un ki'n oola nonŋayi ye, n'a kimo tuddugun. ¹⁹ Taŋ boolon

daŋŋal doŋ duniya an ki n' wolla ye baa. Wo kune kun di n' wolla, kono nuŋ ni lekkiyo zeere kay, wo kune toŋ kun di lekka zeere kay. ²⁰ Onniyo gette t'iina maŋ, kune kun di suuna nuŋ ti Meegó kaye aa wede soo, kune ti nuŋ wo nuŋ ti kune aa wede soo. ²¹ Wede yi seedu a urziyagi k'oogoro doŋ ni rootiyo wo y'a ti sooru eego maŋ, yoŋ yi ni giyye. Wo wede i ni giyye geŋ, Meegó y'a yi geyya wo nuŋ toŋ maŋ n'a yi geyya kay, nuŋ n'a kiza tuddó daayum a yode.»

²² Ziid, wede an yi waaku Ziidas Iskariyot ye, yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, mummino me kee k'a kiza tuddá a kaye, a doŋ duniya ye me?» ²³ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi ni giyye geŋ, y'a seeda onamó, wo Meegó y'a yi geyya. Meegó ti nuŋ kaye ay t'etta di yode, ay di lekkey soo. ²⁴ Wede yi ki n' geyye ye geŋ, onamó yi ki'n seedu ye. Ono doŋ kun ollige eŋ ti suma nuuno k'eedó ye, ettiyo ti Meega wede i n'igibo. ²⁵ Suldí geŋ n'un ti'n ruute ki poone nuŋ ede boŋto ti kune geŋ me. ²⁶ Wo to Ere Noogiyo tod'te Unde Kamilen, Meegó yi t'igibo ti suma nuuno. Tode gette t'un di'n dooya a suldí pay, wo t'un t'ela elkiyo kun d'elka ono doŋ pay n'un ruutite.

²⁷ Nuŋ n'un ili toose, n'un ele toose ere ki nuŋ batum*. Nuŋ n'un ele aa doŋ duniya an ki d'eliyo ye. Ulbugun i t'oode ye, kun orgide ye. ²⁸ Kun illiga n'un ruute, n'ede: «N'engile wo n'a kimo tuddugun.» Aame kun ni giyye maŋ, ulbugun aase unse a engilsadó k'ume Meega, kono yo Meega goole ti nuŋ. ²⁹ Suldí geŋ t'anŋenno n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, kono aame an iina maŋ kun di zaapa addugun a nuŋ. ³⁰ Anŋen ki daana eŋ ni

* 14:27 14.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 9.5.

k'aana rootiyo k'ono ti kune ye baa, kono Mohita duniya t'ettiyo, wo d'erec tode gette i-k'ede toogo ye a tukki nuŋ me. ³¹ N'isiyo munda wede a-t'ette a ono d'oj Meega Raa y'o ruute, kono t'urzi geŋ d'oj duniya an di suuna nuŋ Meega ni y' giyye. T'eŋ kun t'oozo, in eŋgile.»

15

Isa aa undumu biŋ wede ki kotto

¹ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ aa undumu biŋ wede ki kotto an iite adda doome, wo Meegó wede naabo. ² Laydayi d'oj pay kettiyo ti nuŋ wo i k'ehiyo ye, yi-ti'n dekkiso mendaŋ. Wo laydayi d'oj ehiyo, pay yi di'n okkime, kono an t'ehe baadaŋ sey. ³ Wo kune sanalliyagó, t'urzi dooyiso ere n'un ele gette, kun t'ize d'oj kamileŋ aa undumu wede an ti y'ikkima. ⁴ Kun lekko kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ n'a lekka kettiyo ti kune. Aakede layisa k'undumu gette tod'te ekki duntultú ye maŋ ti ki t'ehe ye, geŋ kune toŋ inŋkino aame kun ki likka kettiyo ti nuŋ ye maŋ, kun t'isa ki bita. ⁵ Nuŋ aa undumu biŋ wo kune aa laydayi. Wede yi likka kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ ti yode maŋ, yode geŋ y'a t'isa aa layisa k'undumu ere ehiyo baadaŋ, kono daa nuuno munda kun k'aane kun ki t'ise ye. ⁶ Wede yi ki lekkiyo kettiyo ti nuŋ ye maŋ, yoŋ geŋ an di sed'da dokki ti paate aakede layisa d'ekkiyo. Tode gette i-ti baahu, maŋ an t'ambu, an di sed'diyo adda k'uwwu, ti-t'oggiyo mentú. ⁷ Aame kun lekkiyo kettiyo ti nuŋ wo onamó kun'ni seedu maŋ, kun tondo munda wede kun dehu me, wo munda geŋ kun di y' t'oona. ⁸ Munda wede i d'eliyo tamma a Meego eŋŋo: kun t'iso aa layisa k'undumu ere ehiyo baadaŋ wo

kun t'iso sanalliyagó. ⁹ Aa Meega yi ni giyye geŋ, nuŋ toŋ n'unni giyye. Kun lekko daayum adda geyyisadó. ¹⁰ Aame kun seedu a urziyagi k'oogoro d'oj ni rootiyo maŋ, kun di lekka adda geyyisadó, aakede nuŋ ni seedu a suldi d'oj Meegó yi ruute n'aase wo nillekkiyo adda geyyisadí.

¹¹ Nuŋ n'un ruute inŋkino kono nuŋ ulbó aase uŋse ti kune, wo uŋsuwaguŋ gette t'aase baadaŋ ki baadaŋ a ceere. ¹² Kun ollo, eŋŋo urzi k'oogiradó ni rootiyo me: Kun geyyo tuddugun, aakede nuŋ n'unni giyye. ¹³ Wede y'a oyye y'a t'inda kono lanziyagi geŋ, geyyiso ti doolo a ceera tode gette umbo. ¹⁴ Aame munda wede n'un rootiyo kun d'ise kun ti y'isiyo maŋ, geŋ kune lanziyagó. ¹⁵ Kune n'un ki'n waake d'oj naabadó ye, kono wede naabo geŋ yi ki suune ye munda wede galmeegí y'isiyo me. Wo kune n'unni waaku lanziyagó, kono suldi d'oj Meegó y'o gizite n'un k'inŋa ye, n'un ti'n gizite pay. ¹⁶ Nuŋ i ki n' biire kune ye, wo nuuno unni biire me. Nuŋ n'un d'ele attidi kun d'ette kun d'ise naabo ere ki d'aakatú, aa layisa k'undumu ehiyo baadaŋ. Naabo ere kun isa gette t'a lekka ki daayum. Inŋkino maŋ munda wede kun tonda Meega ti sundó geŋ, y'un di y' t'ela. ¹⁷ Eŋ munda wede n'un rootiyo kun d'ise: Kun geyyo tuddugun.»

Doŋ duniya an kiigira sanalliyagi k'Isa

¹⁸ «Aame d'oj duniya an unni giigira maŋ, kun elko an giigira ki poone nuuno. ¹⁹ Aame kune ti d'oj duniya soo maŋ, an un di'n geyye kono kune ki kane. Wo d'e kune ki kane ye, kono nuŋ n'unni biire wo n'un ti'n iidiba ti diinayaŋ me. Kono kamo d'oj duniya an un di'n koogire me. ²⁰ Inŋkino maŋ kun elko a ono d'oj

n'un ruute, n'ede: "Wede naabo geŋ yon t'ekki wede dooyisadí ye." Geŋ nuŋ an ni dibire, wo kune toŋ maŋ an un di'n dabira kay. Wo nuŋ onamó an'ni seedfu maŋ, ki kune toŋ an di'n seedfa kay. ²¹ Dabar ere an unni dabira gette kono kun umbe a sundó, kono wede i n'igibo an ki y' suune ye. ²² Aame nuŋ ni k'iido wo n'an ki ruute ye maŋ, booro k'oldiko t'an ki'n seedfa ye. Wo ankeŋ an lekkiyo adda k'oldikadaŋ pi maŋ, urzi an t'adfa eedaŋ umbo t'oldikadaŋ me. ²³ Injino maŋ wede i ni koogire geŋ, yi koogire Meegó pây. ²⁴ Aame nuŋ a di-inayaŋ ni k'ize suldi doŋ wenda ti doolo soo toŋ yi k'ize ye maŋ, geŋ booro k'oldiko ti ki'n seedfa ye. Wo ankeŋ suldi doŋ geŋ an i wulle toŋ, nuŋ ti Meegó an ay di'n koogire pi. ²⁵ Wo de suldi geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup k'oogiradaŋ, an'de: "An ni giigira daa k'urzutu*."

²⁶ Nuŋ n'iiney a ume Meega maŋ, Ere Noogiyaguŋ n'un ti-t'igibo t'a etto. Ni rootiyo ti Unde ere Derec etto ti sirpa Meega. Aame t'iina maŋ, t'an di kiza onamó a duwo. ²⁷ Wo kune toŋ kun di kizita onamó, kono t'ume n'iise naabo geŋ kune ti nuuno.»

16

¹ «Suldi pay geŋ n'un ti'n ruutite kono urzi zaapu k'adduguŋ a Raa kun ki d'oola ye. ² T'adda boydi doŋ in di dooyiso, an un ti'n limma. Wo ulsu a jiiere sey, onniyo t'aana injino wede tuuku unni t'ida geŋ y'elkiyo y'isiyo naabo ere beehiye a daana Raa. ³ Kane an un isa injino kono nuŋ ti Meega an ay ki'n zuune ye. ⁴ Wo de suldi geŋ n'un ti'n ruute

kono aame onniyo t'iina maŋ, kun d'elka a ono doŋ n'un ruute.»

Naabo k'Unde Kamileŋ

«Nuŋ n'un ki ruute t'ume k'eesiyo ye'ŋ kono nuŋ ti kune. ⁵ Ankeŋ ni-kime k'ume wede i n'igibo, wo ti diinaguŋ wede a ni tonde umbo, y'a t'eese: "K'ambe ki too me?" ⁶ Wo de suldi n'un ti'n ruute injino maŋ, ulbuguŋ i d'oofiyo baadaŋ. ⁷ Wo ki too maŋ n'un rootiyo ono doŋ derec, beehiye a kune nuŋ n'a ingile. Wo aame ni k'ingila ye maŋ, tode Ere Noogiyaguŋ gette ti k'etto ye. Wo de n'ingila n'iiney maŋ, n'un ti-t'igibo. ⁸ Tod' t'iina maŋ, doŋ duniya eedaŋ t'an ti-dagga a elkisadaŋ ere a urzi k'oldiko, a urzi wede ki diine ki Raa, wo a urzi Raa yi dekka booro te*. ⁹ Kane an ti digge a elkisadaŋ ere a urzi k'oldiko, kono an ki zaapu addaŋ a nuŋ ye. ¹⁰ An ti digge a elkisadaŋ ere a urzi wede ki diine ki Raa, kono nuŋ n'engile k'ume Meega wo kun ki n' wolla ye baa. ¹¹ Wo an ti digge pây a elkisadaŋ ere a urzi Raa yi dekka booro, kono Mohita duniya gette booro ti ti ziida.

¹² Para maŋ nuŋ oo d'ede suldi baadaŋ sey ki rootiyo a kune, wo de kune un k'ede toogo ye ki seedizaŋ ankenno me. ¹³ Aame Unde ere ki Derec t'iina maŋ, t'un di'n kiza suldi doŋ pay derec me. Tod' ti roota munda'ŋ ti toogo suuniyo ere k'ettú ye, wo de ti rootita suldi doŋ pay t'olliga ti kandaane, wo t'un di kiza a suldi doŋ etto k'ita. ¹⁴ Tode gette t'an di-kiza goolikadó a duwo, kono ono doŋ tod' t'un roota geŋ adfa ti bize nuuno. ¹⁵ Suldi doŋ pay Meega i-d'ede geŋ, kane ki nuuno. Kono kamo n'a ruute, Unde gette

* 15:25 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 35.19; 69.5.

* 16:8 16.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 24.25.

t'un kiza munda wede t'olliga ti bize nuuno me.»

Môolagun t'a-kima t'unusuwo

¹⁶ «Taŋ boolon maŋ kun ki n'wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ boolon sey kun di n'wolla.» ¹⁷ Inŋkino maŋ kane sanalliyagí onŋo an di rootiyo diinayaŋ, an'de: «I-kaza moo me onamí donŋ y'in rootiyo: Taŋ boolon maŋ in ki y'wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ boolon sey in di y'wolla me, wo soŋ y'ede: Yi-kime k'ume Meega me?» ¹⁸ Maŋ kane an'de: «Onamí donŋ yi rootiyo “taŋ boolon” miŋ, i-kaza moo me? In ki'n suune ye ita k'ono donŋ yi rootiyo me.» ¹⁹ Isa y'a zuune kane an dehu an di y'tonde me, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune kun tondiso tuddugun miŋ a ono donŋ n'un ruute, n'ede: “Taŋ boolon maŋ kun ki n'wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ boolon sey kun di n'wolla” geŋŋo ko? ²⁰ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Kune kun d'ôola wo kun di dillita, wo kane donŋ duniya ulbaŋ aasa unŋe. Kun di lekka t'ulbe k'oodiyo, saŋ ulbugun a ôona t'unusuwo. ²¹ Geŋ aakede erewo addutú i t'umbe k'ehiyo geŋ, ti dawilsa sommagi dondon aame k'ehiyo geŋ me. Wo aame ti d'ehiyo ulo maŋ, dabaratú i-dandiya, ulbutú i-d'isiyo unŋe kono ti ehe wedusu adda duniya. ²² Wo kune'ŋ ankeŋŋo kun lekko t'ulbe k'oodiyo, wo de saŋ maŋ n'un di'n willa sey. Aame geŋ addugun a ôona t'unusuwo, wo unŋuwagun gette wenda soo toŋ a aane un di-dagge umbo.

²³ Onniyo gette t'iina maŋ, munda wede kun tonda nuŋ umbo. Derec inŋkino wo n'un di rooto: Munda wede kun tonda Meega ti sundó geŋ, y'un di y't'ela. ²⁴ T'ume k'eesiyo bini anŋi munda ti sundó kun ki tunde ye.

Kun tondo wo kun t'oono, inŋkino maŋ addugun a ôona t'unusuwo.»

Isa duniya yi ti jiiire

²⁵ «Suldi pay geŋ n'un ruutite t'ono ombide, wo de onniyo t'iida maŋ n'un d'orba kereŋ t'ono ombide ye baa. Wo suldi pay ki Meega geŋ n'un ti'n roota kereŋ. ²⁶ Onniyo gette t'iida maŋ, ti sigun kun tonda munda ti sundó a bey Meega, wo nuŋ ni ki y'tonda ye baa kono kune me. ²⁷ Yo Meega batum miŋ y'unni giyye kono nuŋ kun ni giyye, wo kun umbe nuŋ n'iido'ŋ ti sirpa Raa me. ²⁸ Nuŋ n'iido'ŋ t'ume Meegó ki duniya me, wo ankeŋ duniya ni t'ooli, ni-kime k'ume Meegó.» ²⁹ Maŋ kane sanalliyagí an i di ruute, an'de: «Ankeŋ onamá ki rootiyo eŋ kereŋ baa, ombide ye. ³⁰ Ankeŋ kaye ay zuune kee ki suune suldi pay, wo ki ki dehu wenda y'a ki tonde ye baa. Kono kamo kaye ay umbe kee k'iido ti Raa.» ³¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ankeŋ kun umbe baa ko? ³² Saŋ onniyo t'aana wo tod'tiŋ t'iina baa, kun di-teepa wede soŋ k'umayí k'umayí, kun di n'oola siidó. Wo de nuŋ siidó ye, kono Meega ti nuuno. ³³ Suldi geŋ n'un ti'n ruute kono kun di lekke ti toose ere ki nuŋ. Adda duniya ette kun t'oono dabar, wo kun ombon kono nuŋ duniya ni ti jiiire.»

17

Isa yi tondiyo Raa ki sanalliyagí

¹ Aame Isa y'an ti ruute inŋkino maŋ, y'a t'umbe edayí k'awwa ki kandaane wo y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, peedo t'iide. K'an ti kaza gooliko k'Ulá a d'uwu, kono Ulá toŋ y'an di-kize goolikadá te. ² Yo Ulá ki d'ele toogo a tukki d'uwu pay, kono y'an t'ele lekkiyo ere ki daayum a kane donŋ pay kee ki ele geŋ me. ³ Lekkiyo ere ki daayum gette, i dehu an di

suune kee Raa wede ki kotto soo d'anjjal, wo i dehu an di suune nuŋ Isa Almasi wede kee k'igibo. ⁴ Nuŋ adda duniya ette, goolikadá a d'uwó n'an ti-gize, wo naabo ere k'ó elo n'aase, ni-t'ize. ⁵ Mee'ki nuŋ, ti poone k'a okkima duniya botto geŋ, nuŋ o d'ede gooliko a daana kee. Ankeŋ tode gette a daanadá k'ó t'eli. ⁶ A d'uwó d'oj kee ki biire t'adda duniya wo k'ó di'n ele geŋ, suma kee Raa n'an ti gize. Kane ki kee wo k'ó di'n elo, wo onamá an di'n ziidá. ⁷ Ankeŋ kane an zuune suldí pay d'oj k'ó elo a beezó eŋ, kane ettiyo ti kee, ⁸ wo ono d'oj kee k'ó elo geŋ, a kane nuŋ n'an ti'n ruute. Kane an di'n ziidá bey sire, an di zuune ki kotto nuŋ n'iido ti gulbe kee, wo an d'umbe i n'igibo kee me.

⁹ Nuŋ ni tondiyo kee'ŋ kono kane. Ni ki-tondiyo kono d'oj duniya ye, wo de ni ki tondiyo ki kane d'oj kee k'ó elo, kono kane ki kee. ¹⁰ Suldí pay oo d'ede geŋ kane ki kee, wo suldí ki kee ki nuŋ. Wo t'urzi suldí d'oj k'ó elo geŋ nuŋ d'uwó an di n' t'imma. ¹¹ Wo ankeŋ nuŋ duniya ni t'ooli ni-kime k'ume kee, wo kane an lekka adda duniya. Mee'ki nuŋ kee wede kamileŋ, k'anni booho ti toogo sundá ere k'ó ele, kono an di lekke aa wede soo, aa kee ti nuŋ kine aa wede soo. ¹² Aame nuŋ ti kane geŋ, ni di'n boohiyo ti toogo sundá ere k'ó ele. N'an di'n buuhe, ti diinayan wenda soo toŋ i ki digge ye. I digge wede soo kono a-t'iide a ono d'oj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa*. ¹³ Ankeŋ ni-kime k'ume kee, wo ni rootiyo ono eŋ nuŋ botto adda duniya, kono unsuwadó t'a koone baadan ki baadan adda k'addan. ¹⁴ Nuŋ onamá n'an ele a d'ojzá me, wo kane d'oj duniya an di'n giigira kono kane ki duniya ye, aakede nuŋ toŋ

ki duniya ye. ¹⁵ Nuŋ ni ki tondiyo d'ojzá k'a ki'n adde t'adda duniya ye, wo ni ki tondiyo k'anni boohe ti Mohita k'oldfiko gettiyo. ¹⁶ Kane ki duniya ye, aakede nuŋ toŋ ki duniya ye. ¹⁷ Kane ki'n ooyo kese a kee t'urzi wede d'erec, kono onamá kane d'erec. ¹⁸ Aakede kee ki n'igibo k'adda duniya geŋ, nuŋ toŋ maŋ n'a ti'n t'igibe k'adda duniya. ¹⁹ Wo kono kane geŋ nuŋ batum tuddó n'a-t'uuye kese a kee, kono kane toŋ tuddan an ti-t'ooye kese a kee t'urzi wede d'erec.

²⁰ Nuŋ ni ki-tondiyo kono ki kane d'anjjal ye, wo ki d'oj pay i zaapa addan a nuŋ t'urzi k'ono d'oj an an kizita. ²¹ Nuŋ ni ki tondiyo sey kono kane pay an t'ise aa wede soo. Mee'ki nuŋ, aakede kee kettiyo ti nuŋ wo nuŋ kettiyo ti kee geŋ, kane toŋ an t'ise kettiyo aa wede soo, kono d'oj duniya an d'ambe i n'igibo kee. ²² Gooliko ere kee k'ó elo gette, nuŋ n'an ele. Injino kane an t'ise aa wede soo, aakede kee ti nuŋ aa wede soo, ²³ nuŋ ti kane wo kee ti nuŋ. T'urzi geŋ an t'ise d'oj i lekkiyo kettiyo kan soo, injino d'oj duniya an di suuna i n'igibo kee, wo sanalliyagó ki'ni giyye aakede ki giyye nuŋ. ²⁴ Mee'ki nuŋ, kane kee k'ó'n elo, wo nuŋ ni dehu ume wede nuŋ ni lekkey geŋ, kane toŋ an di lekkey kay. Aame geŋ kane an di wolley goolikadó ere k'ó ele, kono kee ki ni giyye ti poone t'ume k'a okkima duniya botto too. ²⁵ Mee'ki nuŋ, kee wede ki diine. D'oj baadan adda duniya an ki suune ye, wo nuŋ ni ki suune, wo kane sanalliyagó toŋ an zuune i n'igibo kee me. ²⁶ Kee sundá n'an ti gize a kane me, wo n'an di kiza sey sundá te, kono geyyiso ere kee ki ni giyye gette, kane toŋ an di

* 17:12 17.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10.

t'oona kay, wo nuŋ batum miŋ ti kane aa wede soo.»

18

Isa an yi ziiɗa ki tōwwo

(*Matiye 26.47-56; Markus 14.43-50; Lik 22.47-53*)

¹ Aame Isa y'a ti diŋge onamí inŋkino maŋ, tiŋ geŋ ti sanalliyagí an t'iiziga, an d'ingile, an di di-
ipida sorgile ki Sediroŋ. Ti darga geŋ i d'ede jineene k'inda, Isa ti sanalliyagí an t'iide adda. ² Wo Ziidás, wede y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayí geŋ, ume'ŋ yi y' suune kono Isa ti sanalliyagí an sooru'ŋ daayum k'ume geŋ me. ³ Inŋkino maŋ Ziidás y'an d'an t'iide k'adda jineene gettiyo a asigiryagi doŋ ki Romen, ti doŋ i boohiyo Boy Raa kane doŋ deero doŋ sedefeke ti Pariziyen an iifiba geŋ me. Kane asigiryagi geŋ an ziki a beydaŋ lampiyagi, biŋgagi wo suldi deyyiso. ⁴ Wo ki Isa yon yi suune suldi doŋ pay i aana me. Inŋkino maŋ y'a d'iide k'ume kane, wo y'anni tunde, y'ede: «Kun dehu'ŋ wee wee?» ⁵ Kane asigiryagi an i di'n gime onamí, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ nuŋ.» Wo Ziidás wede y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayí geŋ yon a diine kane. ⁶ Aame Isa y'an ruute «Nuŋ miŋ nuŋ» maŋ, kane asigiryagi an di-guside k'ita, an t'ibi siido ramama. ⁷ Isa y'anni tunde sey, y'ede: «Kun dehu'ŋ wee wee?» Wo kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» ⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ruute de me, nuŋ miŋ nuŋ. Aame kun dehu nuuno maŋ, doŋzó'ŋ kun oolo an d'enŋile.»

⁹ Geŋ inŋkino a onamí doŋ yi ruute ki poone'ŋ a-t'iide a urz-
izaŋ*, onamí doŋ yi ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, duwo doŋ k'o ele en, soo toŋ ni ki digge ye.» ¹⁰ Maŋ Simo Piyer i-d'ede kasigara a beezí, y'a t'iidiba, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole doŋ sedefeke, kuudí wede k'ammade a dikke. Wede naabo geŋ sundí Malkus. ¹¹ Maŋ Isa yi di ruute a Piyer, y'ede: «Kasigaradá ki ti t'elo saapatú. Kee k'elkiyo miŋ kop ki dabar ere Meegó y'o elo ette, n'a ki-ti dabira ye ko?»

Isa ti Anne mozigo goole doŋ sedefeke

(*Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54; Lik 22.54*)

¹² Saŋ maŋ kane asigiryagi Romen ti goolayan, wo ti asigiryagi deero Yawudiyagi doŋ i boohiyo Boy Raa geŋ, Isa an di y' ziiɗa, an ti y' gittite. ¹³ An di-t'iide ki poone'ŋ di Anne eeme Kayip. Kayip geŋ mozigo goole doŋ sedefeke a ozzine geŋ me. ¹⁴ Wo yo Kayip geŋ y'an di ruute ono a deero Yawudiyagi me, y'ede: «Beehiye'ŋ wedusu soo y'a t'inda kono doŋ duuru pay an d'utte†.»

Piyer yi giigira Isa

(*Matiye 26.69-70; Markus 14.66-68; Lik 22.55-57*)

¹⁵ Simo Piyer ti sanallusu soo geŋ an daaniya Isa. Sanallusu wede soo geŋ, mozigo goole doŋ sedefeke yi y' suune, yi-t'iide ti Isa soo k'adda booro boy ki mozigo goole doŋ sedefeke me. ¹⁶ Wo Piyer geŋ y'a uupe paate a biza bumbú. Inŋkino maŋ sanallusu wede mozigo goole doŋ sedefeke yi y' suune geŋ y'a d'ufde, yi di ruute a ere naabo i boohiyo biza bumbú gettiyo, maŋ Piyer toŋ yi-t'iide kay. ¹⁷ Aame y'ette k'adda

* **18:9** 18.9 Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 6.39; 10.28; 17.12. † **18:14** 18.14 Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 11.49-50.

geŋ, to ere naabo i boohiyo biza bumbu gette t'a yi tunde Piyer me, t'ede: «Kee toŋ maŋ ti diine sanalliyagi ki wedusu eŋŋo dee da?» Piyer yi di'n gime onamtú, y'ede: «Aha! Nuŋ ti kane ye.»

¹⁸ Ume'ŋ reele, inŋkino maŋ kane doŋ naabo ti asigiryagi doŋ i boohiyo Boy Raa geŋ an di mudde uwwó, an di kookiyo. Piyer toŋ maŋ y'a-t'iide ti kane, yi-kookiyo kay.

Mozigo goole doŋ sedefe ti Isa
(Matiye 26.59-66; Markus 14.55-64; Lik 22.66-71)

¹⁹ Aame geŋ yo mozigo goole doŋ sedefe y'a iise tondiso k'Isa a tukki sanalliyagi wo a dooyisadí. ²⁰ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Munda ombide soo toŋ ni ki ruute ye. Ni ruute onamó'ŋ kereŋ a daana doŋ duniya me. Ni duuyite'ŋ daayum adda boydi doŋ in di dooyiso, wo adda Boy Raa, ume wede Yawudiyagi pay an d'ollige. ²¹ De ki moo me ki ni tondiso me? Ki tondo'ŋ doŋ i n'illiga a munda wede n'an ruute. K'ollo, munda wede nuŋ n'an ruute, an yi suune.» ²² A ono doŋ Isa yi ruute inŋkino geŋ, i d'ede asugursu i boohiyo Boy Raa y'ohire a ume geŋŋo, y'a yi bitte Isa me, wo y'a ruute, y'ede: «A mozigo goole doŋ sedefe miŋ ki di rootiyo inŋkino ko?» ²³ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda wede ni ruute ulsu'ŋ too me? Ki ki y' kazi do. Wo ni ruute'ŋ derec maŋ, ki moo me ki di n' battiya me?» ²⁴ Inŋkino maŋ Anne y'a y'igibe kaŋ kettiso di Kayip mozigo goole doŋ sedefe.

Piyer y'a giigira Isa sey
(Matiye 26.71-75; Markus 14.69-72; Lik 22.58-62)

²⁵ Aame geŋ Piyer yo ede a biza k'uwwó, yi kookiyo. An di y' tunde, an'de: «Kee toŋ ti diine

sanalliyagi ki wede eŋŋo dee da?» Maŋ Piyer y'a yi giigira, y'ede: «Aha! Nuŋ ti kane ye.» ²⁶ Ti diine doŋ naabo ki mozigo goole doŋ sedefe geŋ, i d'ede wede ede yoŋ taasa ki wede Piyer y'a-dfikke kuudí geŋŋo, yi di ruute, y'ede: «Wo kee eŋ, ni ki wullo ti yode adda jineene dee da?» ²⁷ Maŋ Piyer y'a yi giigira sey Isa me. Aame geŋ uzu y'a iile.

Isa a daana goole siido
(Matiye 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Lik 23.1-5)

²⁸ Saŋ maŋ ti soohe walak, ti di Kayip Isa an di t'iide di Pilat, yoŋ Romeŋ goole siido. An iiney maŋ, kane deero Yawudiyagi an ki d'iide ye k'adda boy me, kono an ki dehu an ki-t'ise ganigi a urzi k'oogiradaŋ ye, kono an d'ooma ombo tarnaape Pak ki Yawudiyagi. ²⁹ Inŋkino maŋ Pilat y'a t'udde, y'an uuney paate. Aame yi'n uuney maŋ, y'anni tunde, y'ede: «Wede eŋ kun yi zikiye'ŋ ki moo me?» ³⁰ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Aame yi k'ize munda ulsu ye maŋ, ay di y' seedo ay a d'etto ko?» ³¹ Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Inŋkino maŋ ooho, kune batum kun ti y' waako, kun dekkoy booro aa oogiraguŋ ti rootiyo.» Maŋ kane Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Oogoro t'ay k'ele urzi ki t'owwo wedusu ye.»

³² Geŋ inŋkino a-t'iide a ono doŋ Isa yi ruute a urzi k'untadí, kaŋ mummino untadí ere yi t'inda te. ³³ Inŋkino maŋ Pilat y'a-gime k'adda boy, y'a yi wiike Isa me, wo y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ŋ mozigo Yawudiyagi ko?» ³⁴ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Onamá doŋ ki rootiyo eŋ, ilke'ŋ kee kunuŋ, a-gize'ŋ duwo ko a tukki nuŋ me?» ³⁵ Maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «Nuŋ Yawudusu ko? I ki ziido'ŋ doŋ siidada ti deero doŋ sedefe oo d'iido me. K'izo

moo me?» ³⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuŋ mozikadó a siífo ettiyo ye. Aame mozikadó ki duniya ettiyo maŋ, doŋzó an d'obbira arka, an k'ooli, an di n' seeda, an an di n' t'ele bey deero Yawudiyagi ye. Wo inŋkino ye, ankenno mozikadó a siífo ettiyo ye.» ³⁷ Inŋkino maŋ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ŋ kacin mozigo ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye aa ki ruute, nuŋ mozigo. Kono inŋkino nuŋ an di n'ehe wo n'a iido k'adda duniya, n'an di kize urzi wede ki d'erec, wo kane doŋ i dehu urzi wede ki d'erec geŋ, an d'ollige onamó.» ³⁸ Maŋ Pilat y'a tunde Isa, y'ede: «Wo d'erec, i-kaza moo me?»

Pilat ti deero Yawudiyagi

Aame Pilat y'a ti ruute inŋkino maŋ y'a t'iiziga, y'a t'ud'ede k'ume Yawudiyagi sey. Y'iide'ŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ me, a tukki wede eŋ munda ulsu ni k'uune ye. ³⁹ Wo de aa daayum kun d'isiyo a tarnaape Pak ki Yawudiyagi maŋ, n'un d'ad'fiya wedusu t'adda dangay, wede aa addugun i dehu. Geŋ kun dehu n'un t'ad'fo mozigo Yawudiyagi ko?» ⁴⁰ Inŋkino maŋ kane an d'iise d'ollite, an'de: «Aha, yode ye! K'ay t'ad'fi'ŋ Barabas! Aha, yode ye! K'ay t'ad'fi'ŋ Barabas!» Wo yo Barabas geŋ, yon wede d'ekkiyo k'urzi.

19

Isa an y'okko maade

¹ Inŋkino maŋ Pilat y'an di y'ele Isa a asigiryagi, an di y' kosse ti marpa. ² Asigiryagi an di gini kaɖumul k'ahimagi an i-t'usse eedí, wo an d'umbe kalle teeze an i di t'usse. ³ Maŋ an aa d'ettiyo goppon k'ume yode, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no!

Toosadá mozigo Yawudiyagi no!» Wo an di y' dan'ya.

⁴ Pilat y'a t'ud'ede sey, wo y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun ollo, nuŋ Isa n'un di y'ad'fo paate, wo kun suuno a tukki yode eŋ nuŋ munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.» ⁵ Maŋ Isa y'a t'ud'ede paate ti kaɖumul k'ahimagi a eedí, wo ti kalle teeze. Wo Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun wollo wede'ŋ enno!» ⁶ Aame deero doŋ seɖeke ti asigiryagi doŋ i boohiyo Boy Raa an wulle Isa maŋ, an d'iise d'ollite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, i ti y' taakoy kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me, kono nuŋ a tukki yode eŋ munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.» ⁷ Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Kaye'ŋ ay d'ede oogoro, wo a urzi k'oogoro y'a t'inda kono yi-t'ize tuddí yon Ulo Raa.» ⁸ Aame Pilat y'illiga ono genno maŋ, y'a urgide baadan. ⁹ Yi-t'iide k'adda boy, maŋ y'a tunde Isa, y'ede: «Kee k'ettiyo'ŋ ti too me?» Wo yo Isa yi d'annugu d'ed'edek, onamí'ŋ yi-ki'n kama ye. ¹⁰ Inŋkino maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «A nuuno miŋ, kee ki d'annugu me? Kee ki ki suune ye ko nuŋ oo d'ede toogo n'aane n'a-d'eeze, wo n'aane n'a ki ti taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me.» ¹¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee'ŋ a-k'ede toogo a tukki nuuno ye, daa k'ere Raa y'a-k'ele ye maŋ. Kono kamo, wede y'an ele nuŋ a beezá geŋ, yon wede k'old'iko a jiire kee.»

¹² Tin geŋ Pilat y'a iise dehu k'urzi yi-d'eeze a Isa, wo kane deero Yawudiyagi an d'iise d'ollite,

an'de: «Wede eṅ ki iiza maṅ, duwo an di suuna kaciṅ kee'ṅ lanje ki mozigo goole ki Romenṅ ye. Wede yi ti t'isiyo tuddi aa mozigo geṅ, y'olmiḍe mozigo goole ki Romenṅ.»¹³ Aame Pilat y'illiga inḱino maṅ, Isa y'a y'udde ti paate, wo yoṅ y'a-guune ekki kaakido booro. Ume geṅ an iiziga ti kaṅgiragi deero, an di y' waaku Gabata* t'ono doṅ k'Eber me.¹⁴ Inḱino maṅ soggo tarnaape Pak ki Yawudiyagi geṅ, a peedo t'ize diine maṅ, Pilat y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun wollo, mozigagun eṅṅo!»¹⁵ Maṅ kane an d'iise dollite, an'de: «Ki y'odo, ki y'odo, ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaṅ tontilko!» Maṅ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu mozigagun n'a ti y' taako ekk'undumu geṅṅo ko?» Kane deero doṅ seḍeke an i di'n gime onami, an'de: «Mozi-gayey ti doolo'ṅ umbo. Mozi-gayey miṅ yoṅ soo, mozigo goole ki Romenṅ.»¹⁶ Inḱino maṅ Pilat y'an di y'ele Isa a bezaṅ, kono an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaṅ tontilko. Maṅ kane asigiryagi an ti y' ziida.

Isa ti undumzi
(Matiye 27.32-44; Markus 15.21-32; Lik 23.26-43)

¹⁷ Isa yode batum y'a t'umbe undumzi an di y' taakey, y'a t'udde t'adda geeger me, y'a inḱile k'ume wede an yi waaku «osse k'eego», t'ono doṅ k'Eber an yi waaku Golgota†.¹⁸ Aame an iiney a ume geṅṅo maṅ, asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaṅ tontilko. Wo an aa tiike doṅ sire a sirpa k'Isa me, wede soṅ t'undumzi a kese k'ammade, wede soṅ

t'undumzi a kese geelo, wo Isa a diine.

¹⁹ Pilat y'an d'ele urzi an a di riine ekki pakirte, an a-ti tiike ekk'undumu geṅṅo: «Isa wede ti geeger Nazaret, mozigo Yawudiyagi.»²⁰ Raaniya gette Yawudiyagi baadaṅ an di girite, kono ume wede an di tiike Isa geṅ yoṅ goppon ti geeger te, wo raaniya gette an riine t'ono doṅ k'Eber, t'ono Romenṅ wo t'ono Girek pay.²¹ Aame kane deero doṅ seḍeke Yawudiyagi an wulle raaniya gettiyo maṅ, an d'iide an d'uuney Pilat, wo an i di ruute, an'de: «Raaniya ere yoṅ “mozigo Yawudiyagi” gette mentu. Ki raana: “Wede eṅ yi-t'ize tuddi, y'ede yoṅ mozigo Yawudiyagi.”»²² Maṅ Pilat y'an di'n gime onamaṅ, y'ede: «Nuṅ ni riine geṅ, ni riine baa.»

²³ Aame asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaṅ tontilko maṅ, kallagi an di ziki, an di dikkida omagi pide, wede soṅ yi d'umbe d'umbe. I d'iili kallay goole, yoṅ geṅ an indigo miṅ inḱino baa, t'awwa a-ti diige d'andi daa yeppiyo.²⁴ Asigiryagi an di ruute tuddaṅ, an'de: «Yo eṅ in ti y' sittite ye, in t'iso teltel muntelliyo, wede tuuku i t'iira maṅ, y'a t'amba.» Geṅ inḱino a-t'iide a ono doṅ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kallago an di dikkida, wo kallayo goole an t'ize teltel muntelliyo†.» Geṅ inḱino munda wede asigiryagi an ize me.

²⁵ A sirpa k'undumu wede an di tiike Isa geṅ, an t'ihira meedi, teema meedi, Mariyam ere Kilopas, wo Mariyam ere ti siido Magdalla.²⁶ Isa yi wolliyo'ṅ meedi, wo a sirpatu sanallusu wede yi y'

* **19:13** 19.13 Gabata: Geṅ i-kaza bere, an iiziga ti kaṅgiragi deero, an di sooru t'eego.

† **19:17** 19.17 Golgota: Geṅ i-kaza osse i deeyiso aa osse k'eego wede. ‡ **19:24** 19.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

giyye geŋŋo. Maŋ yi di ruute a meedí, y'ede: «Mek'ki nuŋ, mi wollo ulí eŋŋo.»²⁷ Saŋ maŋ yi di ruute a sanallusu geŋ, y'ede: «Ki wollo, meedá gettiyo.» Injino maŋ t'ume geŋ sanallusu y'a ti wiike Mariyam di yode.

Isa y'a t'ihe

(*Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41; Lik 23.44-49*)

²⁸ Tiŋ geŋ, Isa y'a zuune suldí pay a ti dínge, maŋ y'a ruute, y'ede: «Nuŋ órme.» Yi ruute injino kono a-t'ette a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raaŝ. ²⁹ Aame geŋ i d'ede keyye ūo ti toote suddo k'inŋi k'inda biŋ. Asigiryagi an d'umbe buude, an a di gitte a biza k'undumu aa koyile sundí izop. An di zulpe adda toote geŋŋo, maŋ an i-t'usse a bize k'Isa. ³⁰ Aame Isa y'uwwe toote geŋŋo maŋ, y'a ruute, y'ede: «Pay a ti dínge.» Injino maŋ y'a t'uttile eedí ki siido, maŋ y'a iili undí t'a t'udde, y'a-t'ihe.

³¹ Aakede kane Yawudiyagi an okkime tuddaŋ soggo'ŋ onniyo puukiyo geŋ, kane deero Yawudiyagi an ki dehu doŋ an ti'n tiike ekk'inda doŋ zaapu t'ekk'eebaŋ kaŋ tontilko geŋ, nundanzaŋ an ki lekke ekk'indanzaŋ ye, kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ette, tod'te onniyo ere majjaanawa a jiire. Injino maŋ an d'iide, an tunde Pilat, an'de: «Urzi ede maŋ k'an rooto an di dambe zoŋdaŋ an di t'inda, wo an ti'n deego t'ekk'inda me, an t'ottiba ki poone onniyo ere ki puukiyo t'a aana geŋ me.»

³² Maŋ Pilat y'a igibe asigiryagi. An d'iide, an d'iise ti doŋ sire an tiike ti Isa soo geŋŋo. Wede ki poone an di dimbe zoŋdí, saŋ wede ki sirwe. ³³ Aame an iide

k'ume k'Isa maŋ, an wolliyo'ŋ yoŋ y'inda. Injino maŋ an d'iili an ki dimbe ye baa zoŋdí me. ³⁴ Wo asigursu soo ti diine kane asigiryagi geŋ, y'a yi giira Isa ti arku a sirpadí, maŋ a kaamiki a udfde puuzo ti ahu. ³⁵ Wede eŋ yi wulle t'edayí suldí pay geŋ me, doo miŋ yi rootiyo taayadaŋ me, wo onamí eŋ yi rootiyo derec. Yoŋ yi suune yi rootiyo ono doŋ derec, kono kune toŋ kun d'ambe kay. ³⁶ Injino maŋ suldí pay eŋ a iina, kono a-t'ette a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ossayí soo toŋ i ki dahima ye*.» ³⁷ A ume doolo toŋ ede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Saŋ onniyo soo wede an yi giira geŋ, an di y' wolla†.»

Doŋ eliyó Isa adda muuzo

(*Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47; Lik 23.50-56*)

³⁸ Saŋ maŋ tiŋ geŋ i d'ede wede soo sundí Yusup ti geeger k'Arimate. Yoŋ geŋ sanallusu k'Isa, wo yi k'oodibe itadí ye kono y'orgiso a deero Yawudiyagi. Y'iide'ŋ, y'a uuney Pilat, y'a yi tunde kono y'a ti y' deege nuune k'Isa me. Maŋ Pilat y'a iyye. Yusup y'iide'ŋ, y'a ti y' d'iige nuune t'ekk'undumu me. ³⁹ Nikodem, wede onniyo soo y'a iide k'ume k'Isa a diddo geŋ, y'a iide kay. Yi ziki dunnu sundí mirr kalsiya ti suldí doolo eediyadaŋ uŋse, attidí suma jeenu ada g'ado. ⁴⁰ Injino maŋ Yusup kane ti Nikodem an t'umbe nuune k'Isa, an a-d'ibiti suldí eediyadaŋ uŋse, an di ŋilpiyo ti sarwilagi, an aa d'obite suldí eediyadaŋ uŋse, an di ŋilpiyo ŋilpiyo. An t'ize aa a urzi k'ottibe Yawudiyagi. ⁴¹ Goppon ti ume an tiike Isa ekk'undumu geŋ i d'ede jineene,

§ 19:28 19.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.22 wo 22.16. * 19:36 19.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.46 wo Nombire 9.12. † 19:37 19.37 Kun wollo adda mattup ki Zakari 12.10.

wo adda jineene gette i d'ede muuzo aware, wenda soo toŋ an k'eele ye. ⁴² An t'eele nuune k'Isa adda muuzo gettiyo kono tod'te goppon. Suldi geŋ ize a onniyo jima, Yawudiyagi an okkime tudan kono onniyo ere ki puukiyo ti t'eesa.

20

Muuzo guguba

(Matiye 28.1-10; Markus 16.1-8;

Lik 24.1-12)

¹ A onniyo dumas ti soohe walak peedo daa koliyo, Mariyam ere ti siido Magdalla t'a ingile ki biza muuzo k'Isa. Aame t'iiney maŋ, ti wolliyon'ŋ zumbulu wede an d'ŋnkile a biza muuzo geŋ, doŋkilso a kese. ² In'kino maŋ t'a-gime kaŋ okko. T'iide'ŋ, t'a uuney Piyer kane ti sanallusu soo, wede Isa yi y' giyye geŋŋo, wo t'an di ruute, t'ede: «Galmeega aŋ wenda an t'iid'fiba t'adda muuzo me, wo an di zaapey a tunda koo maŋ ay ki suune ye.» ³ Aame Piyer kane ti sanallusu soo geŋ an illiga in'kino maŋ, an t'iiziga an d'ingile ki biza muuzo. ⁴ Sirwaŋ pay an zide okko, wo de yo sanallusu soo geŋ y'okko baadan i jire Piyer y'a iiney kaaga a biza muuzo me. ⁵ Y'iiney maŋ, y'aa d'uttile, yi ŋooniyo k'adda muuzo. Yi wolliyon'ŋ sarwilagi doŋ an di ŋilpe'ŋ booyiso a siido, wo k'adda'ŋ yi-ki t'iide ye. ⁶ Taŋ boolon maŋ, Simo Piyer y'a d'iiney, yi-t'iide k'adda muuzo. Yi wolliyon'ŋ sarwilagi doŋ an di ŋilpe'ŋ booyiso a siido. ⁷ Wo sarwilagi doŋ an di gitte bizi'ŋ geŋ, kane'ŋ lobid'e zaapu a kese siidan ti doŋ an di ŋilpe tudde'ŋ kaŋ soo ye. ⁸ In'kino maŋ sanallusu wede iiney a biza muuzo kaaga geŋ, yi-t'iide kay, y'a wulle, wo y'a umbe Isa yibilde. ⁹ Bini onniyo gettiyo toŋ,

kane sanalliyagi ita k'ono geŋ an ki zuune ye botto, ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, saŋ Isa y'a-balda ti diine doŋ unto geŋ me*. ¹⁰ Saŋ maŋ kane sanalliyagi sire geŋ an di-gime, an d'aahe ki boozan.

Isa ti Mariyam ere ti siido Magdalla

(Markus 16.9-11)

¹¹ Saŋ maŋ Mariyam gette t'aa gime ki biza muuzo sey. T'iide'ŋ, t'a t'ihira ti paate a biza muuzo, timôolo. Kaŋ môolo geŋ t'a t'uttile, ti-ŋooniyo k'adda muuzo. ¹² Ti wolliyon'ŋ adda'ŋ maaleekiyagi sire ossiyo ti kallagi tuwardi an lekkiyo a ume an di ziipe nuune k'Isa. Wede soŋ a ume k'eedi, wo soŋ a ume zoŋdi. ¹³ Kane maaleekiyagi geŋ an di-tunde, an'de: «Erewo no, mi môolo moo me?» Tod' t'an di'n gime onaman, t'ede: «Ni môolo Galmeegó, aŋ wenda an t'iid'fiba, wo ni ki suune ye an di-zaapey a tunda me.» ¹⁴ Aame ti rootiyo geŋ t'a gilde, wo ti wolliyon'ŋ Isa yi t'ihira a ume geŋŋo, wo t'a ki y' zuune ye. ¹⁵ Saŋ maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, mi môolo moo me, wo mi dehu wee wee?» Wo to Mariyam t'elkiyo i ti tondiyo wede jineene, maŋ t'a yi tunde, t'ede: «Wede no, koo i t'iid'fiba nuune k'Isa kee maŋ, k'o kazi ume k'a ziipe a tunda'ŋ, n'ette n'a t'ambo.» ¹⁶ Isa y'a ti wiike ti sundutú, y'ede: «Mariyam.» T'a-gime edatú'ŋ k'ume yode, wo ti di ruute t'ono doŋ k'Eber, t'ede: «Rabuni.» (I-kaza «wede dooyisadó.») ¹⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo botte ye, kono nuŋ ni ki gili k'ume Meegó ye botto. Wo koŋ, m'odo k'ume zembadó, m'an rootoy nuŋ ni kili k'ume Meegó wede a kune toŋ Meegugun kay, k'ume Raazó

* **20:9** 20.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10.

wede a kune toṅ Raaguṅ kay.»
 18 Inḱino maṅ Mariyam ere ti siido Magdalla gette, t'a inḱile k'ume sanalliyagi. T'iide'ṅ t'ede ti yi wullo Galmeega me, wo t'an di-ruute ono d'ofṅ yi ruuto me.

Isa yi gize tuddi a sanalliyagi
 (Matiye 28.16-20; Markus 16.14-18; Lik 24.36-49)

19 A onniyo dumas gettiyo batum a lohe maṅ, sanalliyagi k'Isa an t'ugiyi adda boṅ, boha'ṅ an a-t'ippite ti kerle kono an orgiso a deero Yawudiyagi. Aame kane an lekkiyo adda geṅ, Isa y'an uuney an woliyo'ṅ yi t'ihira a diinayan, maṅ y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.»
 20 Aame y'an ti ruute inḱino maṅ, saṅ y'an d'iise kazita beydi ti ume wede an yi giira a sirpadi. Wo kane sanalliyagi ulbaṅ unṣe an wulle Galmeegaṅ geṅ me.
 21 Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Toose ti koono ti kune. Aakede Meego yi n'igibo k'adda duniya geṅ, kune toṅ n'un di'n agiba k'adda duniya kay.»
 22 Y'a ti ruute inḱino maṅ, y'an di biiha maaye a tukki kane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun soodo Unde Kamileṅ.»
 23 A wede tuuku kun i t'iza tambobino a oldikadi maṅ, Raa toṅ yi t'isa tambobino kay a oldikadi te, wo a wede kun i ki t'iza tambobino ye maṅ, oldikadi Raa yi-k'isa tambobino ye kay.»

24 Onniyo ere Isa y'uuney sanalliyagi geṅ, sanallusu wede an yi waaku Tomas, sundi soo Ulo Roono, yoṅ ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geṅ, yoṅ umbo.
 25 Aame Tomas y'iina maṅ, kane sanalliyagi ongo an i di ruute, an'de: «Kaye ay yi wulle Galmeega me!»
 Wo de Tomas y'an di ruute, y'ede: «Aame ni ki wulla ume an di y' tiike ti ponte a beydi ye, aame ni ki t'eela yelsado adda buldo ponte ye, wo beezó eṅ ni ki t'eela a buldo ere an yi giira

a sirpadi ye maṅ, onamgun eṅ ni k'amba ye.»

26 Onniyo dumas ki daana maṅ, kane sanalliyagi an t'ugiyi sey adda boṅ, wo onniyo gette Tomas toṅ ti kane baa. Boha an aa t'ippite ti kerle, maṅ Isa y'an di'n uuney sey, y'a t'ihira a diinayan, y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.»
 27 Saṅ maṅ yi di ruute Tomas, y'ede: «Kee ki wollo beydo me, k'agibi yelsada, ki t'eelo adda. K'eli beezá pay ki t'agiba adda sirpado, wo ki niikiyo'ṅ k'a oolo baa, ki zaapo adda a nuuno.»
 28 Maṅ Tomas yi di ruute, y'ede: «Kee Galmeego, wo kee Raazó.»
 29 Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe adda a nuṅ kono ki ni wulle t'edayá, wo unṣuwo a kane d'ofṅ an ki n' wulle ye wo an di ziipe addaṅ a nuṅ.»

30 Isa y'ize'ṅ suldi k'armika baadaṅ a daana sanalliyagi me, wo kane raaniya pay ye adda mattup ette.
 31 Ono d'ofṅ soo raaniya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yoṅ Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundi maṅ, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.

21

Isa yo a biza bar ki Tiberiyat

1 Aame suldi geṅ i t'ingile maṅ, Isa y'an di-gize tuddi sey a sanalliyagi a biza bar ki Tiberiyat. Kun wollo mummino me y'an di-gize tuddi te.
 2 Simo Piyeṅ, Tomas wede an yi waaku Ulo Roono, Natanayel wede ti Kana siido Galile, inḱi Zebede, wo sanalliyagi k'Isa sire ti doolo, kane pay geṅ an lekkiyo kaṅ soo.
 3 Maṅ Simo Piyeṅ y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ ni t'ette sawwiya puuni.»
 Wo kane an i di ruute, an'de: «In t'ette soo.»
 Inḱino maṅ an d'ingile, an iiney maṅ an di gili adda tooko, an d'iise sawwiya. A diddo gette

an ziwwe kee, puuniso soo toŋ an k'umbe ye. ⁴ Ume i t'umpile maŋ, Isa y'a t'ihira a biza bar, wo kane sanalliyagi an ki y' zuune ye. ⁵ Inŋkino maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Inŋni ki nuŋ, puuni kun uune deŋ?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Aha, ay k'uune ye.» ⁶ Inŋkino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun sed'fo lebiŋo ki kese k'ammade tooko, wo kun t'oona puuni me.» Maŋ an di zidde lebiŋo ki kese k'ammade ki tooko. An iise argu maŋ, k'ambu k'adda tooko an k'aaniya ye kono puuni'ŋ baadaŋ, lebiŋo boo. ⁷ Sanallusu wede Isa yi giyye geŋ, yi di ruute a Piyer, y'ede: «Eŋ Galmeega!» Aame Piyer y'illiga eŋ Galmeega maŋ, kallayí wede goole yi t'iidiba geŋ yi t'usse, yi-ti d'iige adda k'ahu. ⁸ Wo kane sanalliyagi doŋ soŋ an d'ettiyo ti tooko, an d'argu lebiŋo boo ti puuni gettiyo, kono kane'ŋ ti zeŋge dokki ye, suma k'oole meeda sire danŋal. ⁹ Aame an ti d'iige a siidfo maŋ, an wolliy'o'ŋ puuni ossiyto a biza k'uwwu, wo mappa a kese. ¹⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Puuni doŋ kun ziko geŋ, kun soki miibi.» ¹¹ Simo Piyer y'a di gili adda tooko, y'a-t'irgo siidfo lebiŋo ti puuni boo gette, adda puuni deero, meeda uto ada paat makumu adfo, toŋ lebiŋo a ki zitte ye. ¹² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun ooma.» Inŋkino maŋ an d'iide, wo ti diine sanalliyagi wenda soo toŋ umbo a yi tonde, y'a t'eese: «Kee wee wee me?» Derec, kane an yi zuune yoŋ Galmeega me. ¹³ Isa y'aa d'iide, y'a t'umbe mappa, y'an di-dikkida, wo puuni toŋ y'an d'eele. ¹⁴ Eŋ k'aduwe Isa y'an kaza tuddí a sanalliyagí, t'ume yi-bilde ti diine doŋ unto me.

Isa ti Piyer

¹⁵ Aame an t'iimi maŋ, Isa y'a tunde Simo Piyer, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye a jüre kane eŋŋo ko?» Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso inŋni dambamó.» ¹⁶ Y'a yi tunde k'i sirwe, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye ko?» Yoŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki booho dambamó.» ¹⁷ Saŋ maŋ y'a yi tunde k'aduwe sey, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye ko?» Aame yi y' tunde k'aduwe sey «Kee ki ni giyye ko?» maŋ, Piyer y'a t'ize sommagi dondoŋ, wo yi di ruute, y'ede: «Galme'e'ki nuŋ, kee ki suune suldí pay, wo ki suune ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso dambamó.» ¹⁸ Derec inŋkino wo n'a di rooto: Aame kee'ŋ obulso geŋ ki kettiyo serrayá ti siidá, wo ki d'ettiyo k'ume wede aa addá i dehu, wo aame ki t'iza gôole maŋ, beydá k'an onfa sokenŋ, a di ketta serrayá wede doolo, wo y'ada t'etta k'ume wede ki ki deha ye.» ¹⁹ Isa yi rootiyo inŋkino kono yi kaza t'urzi mummino Piyer yi t'inda, wo a t'ela tamma a Raa me. Aame y'a ti ruute inŋkino maŋ, a Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.»

²⁰ Maŋ Piyer y'a gilde, yi wolliy'o'ŋ sanallusu wede Isa yi giyye geŋŋo ti daran me, wede onniyo soo aame an ombo geŋ, y'aa d'uttille k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galme'e'ki nuŋ, wee wee wede a ki ti k'owila me?» ²¹ Piyer yi y' wulle maŋ, y'a tunde Isa, y'ede: «Galmeegó, wo a yode eŋ i-d'aana moo me?» ²² Isa yi di ruute, y'ede: «Ni dehu maŋ, y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seezá ye, ki ni daani

daaniya.» ²³ Inŋkino maŋ rabila gette a-tiipe, zamba ɗoŋ i ziipe adan a Isa geŋ an d'illiga, sanallusu geŋ yi ki t'inda ye. Wo ki too maŋ Isa yi ki ruute ye a Piyer sanallusu geŋ yi ki t'inda ye me, wo ɗe yi ruute'ŋ, y'ede: «Ni dehu maŋ y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seezá ye.»

²⁴ Yode sanallusu geŋŋo i rootiyo taaya ki sulɗi geŋ me, wo y'a ti'n riine. Wo ay suune onamí yi rootiyo eŋ ɗerec. ²⁵ Isa y'ize sulɗi ti doolo toŋ baadan, wo aame an ti'n raane pay soo ti soo maŋ, n'elkiyo duniya pay ette ti ki'n ambe ye mattupiyagi ɗoŋ an raane me.

Naabo don zina k'Isa Almasi

*Enj urzi k'ono don kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki sirwe Lik yi riije. Mattup ki Naabo don zina k'Isa Almasi ette t'in kaza mummino don zina k'Isa an niibe me. Y'a ruute soj mummino Unde Kamilen t'a diige ekki don zina k'Isa wo an d'izire adda geegiryagi an di gizite Rabila Majjaanawa ti toogo k'Unde Kamilen me. Wo suldi don ooje ti dabar ere an uune a urzi naabadañ geñ, yi ti'n ruute pay adda mattup ette.

Ti kaaga geñ kane Yawudiyagi an ilke ono Raa a kane danjal. Lik adda mattup ette y'a ruute mummino kane don zina k'Isa an di gizite Rabila Majjaanawa a don Yawudiyagi ye me.

Wo yi ruutite baadañ a urzi naabo don zina sire an ize gettiyo, kane miñ Piyer ti Pool. Piyer y'a gizite ono Raa a don ki geeger Zeruzalem, bini don baadañ an ziipe addañ a Isa wo an seedu zakidi eego. Wo ki yode Pool y'a gizite urzi k'Almasi adda geegiryagi ki don kane Yawudiyagi ye. Mattup ette t'in kaza a kine, i dehu in di kizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi adda duniya pay.

Don zina k'Almasi a Zeruzalem

¹ Teyopil mee'ki nuñ, nuñ adda mattupadó ere ki poone, ni riije suldi don pay Isa y'ize wo yi duuye duwo t'ume k'eesiyo, ² bini onniyo ere Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane. Wo ki poone y'a y'amba geñ, ti toogo k'Unde Kamilen y'an di ruute suldi don an d'ise a don zindi don yi biire. ³ Aame yi dibire bini y'inda wo yi bilde mañ, y'an di

gize tuddi te a kane don zindi t'urzi baadañ, geñ i-kaza yon ki kotto yi-bilde. Wo adda k'onniyo ada pide geñ tuddi y'an di gize, wo y'an di gizite suldi don ki Moziko Raa. ⁴ Onniyo soo an ti guune ombo ti kane genno mañ, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, ti Zeruzalem enj kun arga tunda ye, kun dello munda wede Meega Raa yi ruute y'un t'ela, aa kun illiga n'un ruute ti bizo. ⁵ Ti poone Zan duwo yi'ni zuyyite batem t'ahu, wo de kune'ñ adda k'onniyo miibi Raa y'un ti'n suyya batem t'Unde Kamilen.»

Isa y'engile k'awwa ki kandaane

⁶ Wo kane don i t'ugiyi a daanadi geñ an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, kee a onniyo gettiyo ko moziko ki don k'izirayel k'an ti t'ela me?»

⁷ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane suldi don aakede onniyo, ise peedo ere tuuku Meega Raa yi dihe y'aase ti toogadi geñ, kun k'aane kun ki ti'n suune ye. ⁸ Wo de kune kun t'oona toogo aame Unde Kamilen ti dfiiga eggun mañ. Injino mañ kun kizita onamo, kun t'eesa ti Zeruzalem, kun d'amba k'adda siido ki Zide ti Samari pay, bini dangi siido pay.» ⁹ Aame y'a ti ruute injino mañ, a daanadañ geñ miñ y'a t'iiziga jomkey, y'a ingile k'awwa ki kandaane, an di wolliyo bini dondirso ti di y'ippe.

¹⁰ Aame kane an babbiya Isa y'engile k'awwa ki kandaane geñ, an wolliyo bibaraw a sirpadañ don sire ti kallagi tuwardi, an an di ruute, an'de: ¹¹ «Kune don ti siido Galile no, kun ohire kun babbiya k'awwa ki kandaane moo me? Geñ Isa Raa yi y'umbe ti daanagun, sañ onniyo soo y'a-kimo, kun di y' wolla aa kun yi wulle y'ingile k'awwa ki kandaane injino se.»

12 Injino maŋ kane doŋ zina geŋ, t'ekki makkolo ere an ti waaku makkolo k'Inda k'Olibiye an di-dfiige, an d'ingile ki Zeruzalem kono to makkolo gette dokki ye ti Zeruzalem me, suma kubbaara soo. 13 An iiney Zeruzalem maŋ, an di-gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú aame an d'ogiyso daayum. Aame geŋ kane Piyer, Zaŋ, Zak, Andire, Pilip, Toma, Bartelemi, Matiye, Zak ulo k'Alpe, Simo wede addi wehini kono siidadi me, wo Ziid ulo Zak. 14 Kane pay onamaŋ kaŋ soo, daayum an tondiyo Raa ti erayi doŋ ongo, ti Mariyam mekk'Isa wo ti zamba k'Isa paŋ.

Beeriyo Matiyas a olde Ziidas

15 Adda k'onniytagi geŋ, onniyo soo Piyer y'a t'iiziga a daana zamba kane suma meeda uto ada sire an t'ugiyge geŋno, wo y'an di ruute, y'ede: 16-17 «Zemba ki nun, kun suune Ziidas yonj ti diine kine, wo naabadi ede ere yi naabiya aa kine in naabiya te. K'ita maŋ y'a t'ize wede k'oogumso a doŋ ki seedu k'Isa. Ono geŋ Unde Kamilenj ti'ni ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, ti bize Dawut a tukki Ziidas me, geŋ a-t'iide. 18 Injino maŋ ti soŋko ere an i ele ki dimme gette, y'a t'iwila doome. Wo kacinj wede geŋ y'a iire t'addi a siido adda doome geŋ me, addi a bitte inji k'addi a t'uddite pay ti paate. 19 Rabila gette doŋ siido Zeruzalem pay an di-t'illiga, wo geŋ injino doome Ziidas y'iwila geŋ an di y' waaku ti onamaŋ “Akil Damma”, i-kaza “doome an iwila ti puuzo wede.” 20 Ono en nebi Dawut yi riije ti kaaga adda mattup ki Soom, y'ede: “Boozí a kila bulgo, wenda a lekka umbo*.”
Wo yi riije soŋ, y'ede:

“Ume naabadi wenda doolo y'a t'amba†.”

21-22 Injino maŋ i dehu wedusu y'a-t'ette ti kine, y'a t'ise wede kazita ki rabila ki baldiya Galmeega Isa. Wedusu geŋ y'aase ti diine kane doŋ izire ti kine onniyo ti onniyo aame Galmeega Isa y'izire adda siido ti kine, t'ume Zaŋ yi ti y' zuyye batem bini onniyo ere Raa y'a y'umbe ti diine kine, y'a injile k'awwa ki kandaane.»

23 Aame geŋ an di biire doŋ sire, Yusup wede Barsabas sundi soo Zistus, kane ti Matiyas. 24 Injino maŋ an tunde Raa, an'de: «Galmeega, kee ki suune adde duwo pay, injino ki beero soo ti diine doŋ sire enno, 25 kono y'a t'ambe naabo doŋ zina k'Isa a olde ki Ziidas, kono yo Ziidas geŋ ume naabadi yi iili, yi t'iide k'ume wede aa addi i dehu i-d'iide untadi.» 26 Injino maŋ an t'ize teltel muntelliyo, maŋ i-t'iire a Matiyas, geŋ yonj y'a di giyye ti kane doŋ zina doŋ koomat makumu soo geŋno.

2

Aaniya k'Unde Kamilenj

1 Aame onniyo tarnaape ki Pan-tekot t'iina tonj maŋ, kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ pay an lekkiyo umayaŋ soo. 2 A kaamiki an ollige maŋ tarkuuse aa ki maaye baadaŋ i-deegu ti kandaane, iide'ŋ i-t'ũune adda boy wede kane adda geŋno. 3 Aame geŋ an wolliyi munda aa ilze k'uwwi iide a t'ihinte, wede soŋ i di ziipe tuddi tuddi. 4 Kane pay addaŋ a ũune t'Unde Kamilenj, injino an d'iise orbe t'ono doŋ doolo, wede tuuku tonj yi d'orbe t'ono doŋ aa Unde Raa ti ele ele.

5 Wo aame geŋ a Zeruzalem i d'ede Yawudiyagi doŋ i seedu urzi

* 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.26. † 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 109.8.

Raazan zakidí, an iido ti siidiyagi don adda duniya pay. ⁶ A onaman don gen kane don duuru an d'ukke, an iide, an ziida giggiran kono wede tuuku ton yi d'ollige ono t'onami t'onami. ⁷ Wo kane don duuru an di roote munda an ki suune ye, an di woliyo beesel, wo an'de: «Kane don i rootiso en, kane pay min ti siido Galile ye ko? ⁸ De mummino kane duwo en wede tuuku ton yi d'orbe ti ono kine me? ⁹ Kine don iido ti siidiyagi don ki Partiya, ki Meediya, ki Elam, ki Mezapotami, ki Ziide, ki Kapados, ki Pontus, ki Aazi, ¹⁰ ki Pirizi, ki Pampili, ki Misir, ki Sirej adda siido Libi, don son an iido ti Room, ¹¹ ti siido Kiret, wo ti siido k'Arabi. Don son Yawudiyagi, don ongo Yawudiyagi ye an ti t'ize tudan Yawudiyagi pay min, kane ay di'n ollige an d'orbe t'onamey t'onamey me. De gen munda k'armika Raa ye ko?» ¹² Kane pay eedan t'a digge, an di roote munda an ki suune ye, an di rootiyo ti tudan, an'de: «De gen i-kaza moo me?» ¹³ Wo ongon an di'n okko maade, an'de: «Kane en an t'iibo toote.»

Ono Piyer a daana don duuru

¹⁴ Injino man Piyer ti kane don zina don koomat makumu soo gen an t'iiziga, wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune pay Yawudiyagi wo kune don pay iido ki Zeruzalem, kun t'ohinto kuwwagun a ono don ni roota, kono kun di suune munda wede ize. ¹⁵ Kun'de don en an t'iibo, man an ki t'iibo ye, ume ti soohe botto*. ¹⁶⁻¹⁷ Wo anken ono don Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Zowel a-t'iide, y'ede: «A onniytagi don ettiyo k'ita gen, Undó n'a ti teepa ekki duwo pay.

Injigun kuuli erayi an di rootita ono don n'agisa.

Inni obilagi ti konazi an d'etta munda aa suniye,

wo góldalgun an t'oona suniye.

¹⁸ Eyye, ki kotto onniytagi gen, a don naabadó kuuli erayi pay, n'an di teepa Undó wo an di rootita ono don n'agisa.

¹⁹ N'aasa suldi don i ceeriyo eego awwa a kandaane,

wo a dandi a siido suldi don i-kaza munda,

an di wolla puuzo, uwwo wo don-dari ki saa.

²⁰ Peedo ti-t'etta ume a t'isa zimolo, tere a t'isa aa puuzo.

Aame suldi gen an t'ingila man, onniyo Galmeega Raa t'a aana, onniyo ere meeda ki daryika Raa gette.

²¹ Wo aame gen wede tuuku y'ila ti suma Galmeega Raa man, yon y'a y'utta†.»

²² Piyer y'an di ruute sey, y'ede: «Kune don k'Izirayel no, kun ollo munda wede n'un di roote: Isa wede ti geeger Nazaret gen, t'urzi yode Raa y'a ize suldi k'armika wo suldi don i ceeriyo eego a diinagun, wo kune batum kun'ni suune. Injino man Raa y'un gize kerej i y'igibo yode. ²³ Yode wede gen un y'ele a beygun Raa batum aa yon yi dihe, wo aa munda wede y'ilke ti poone y'aasa. Injino man kun an di y'ele a bey don i ki suune Raa ye, an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, an di y'iide. ²⁴ Wo de Raa y'a ti y' bilde, y'a y'udfe ti dabar ere k'unto te, kono unto i-k'ede toogo ye a tukk'Isa me. ²⁵ Dawut ton yi ruute ti kaaga a tukki yon me, y'ede:

«Yo Galmeega daayum ni yi wolliyo daanadó,

* 2:15 2.15 Don k'Izirayel an k'ombo munda ye ti soohe, daa an ki tunde Raa a peedo t'ize k'aadumu mesuwe ye me. † 2:21 2.21 Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.1-5.

n'a k'orgide ye kono yon daayum a sirpadó.

²⁶ Kono kamo nuṅ ulbó unṣe, wo ilzó y'a t'imme t'unṣuwo, wo ni zaapu elkisadó aame n'inda toṅ, nuṅ Raa yi ti n' balda.

²⁷ Nuṅ ni suune kee Galmeegó ki ki n'oola adda diine don unto ye,

ki k'oola tudde ki wedizá kamilen a ki ruuma adda muuzo ye.

²⁸ Kee urziyagi don o-do t'ettye k'ume lekkiyo k'o ni gize, ulbó unṣe kono kee daayum ti nuṅ†.»

²⁹ Piyer y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo zamba ki nuṅ, nuṅ oo d'ede urzi n'un di rooto kereṅ a urzi ki mugiyin Dawut me. Yon y'inda, an di y'ele adda muuzo, wo muuzadí toṅ maṅ ankenṅo tod'te di kine. ³⁰ Yo Dawut geṅ yon nebi, wo yi suune Raa geṅ y'a ti niime tuddi a daana yode, y'a ruute, y'ede: «Mozikadá gette ni di t'ela a ulo ti diine k'inṅi don ki biza bumbizá§.» ³¹ Dawut geṅ yi zuune ki poone Almasi Raa yi biire yi balda me, geṅ y'a ruute, y'ede:

«Yon an ki y'iili adda diine don unto ye, wo tuddi i ki ruume adda muuzo ye*.»

³² Piyer y'a ruute sey, y'ede: «Wede n'a ruute geṅ yon Isa, kaye pay ay di y' wulle Raa y'a ti y' bilda. ³³ Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane y'a lekkey a ammidadi, wo a Isa Meega Raa yi-d'ele Unde Kamilen ere yi ruute y'in di t'ela. Inṅino maṅ yo Isa y'in d'elo Unde Kamilen a kine aa kun wolliyi wo kun ollige ankenṅo.

³⁴ Wo yo Dawut geṅ yode batum k'awwa ki kandaane yi ki gili ye, wo toṅ y'a ruute, y'ede:

«Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:

K'edi ki-koona a ammidadó kino, ³⁵ bini don k'aduzá n'an isa

aa munda ki bita ti d'andí zondá†.»

³⁶ Inṅino maṅ kune don k'Izirayel pay kun suuno ki kotto, Isa wede kun ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaṅ tontilko geṅ, Raa yi y'ize Galmeega wo Almasi Raa yi biire.»

Don dupu ado an ziipe addan a Isa

³⁷ Aame kane duwo an illiga inṅino maṅ addan a iile wiic, wo an tunde Piyer ti don zina k'Isa onṅo, an'de: «De ay d'ise mummino, zamba ki nuṅ?» ³⁸ Maṅ Piyer y'an di ruute, y'ede: «Kun ti kama lekkiyagun wo wede tuuku toṅ yi suygo batem ti suma k'Isa Almasi, kono kun t'oono tambobino k'oldikagun. Inṅino maṅ Raa y'un t'ela Unde Kamilen, ³⁹ kono ono don Raa yi ruute y'aasa en a kune, a inṅigun, wo a don dokki, a don pay don Galmeega Raazin yi'ni waaka.»

⁴⁰ Piyer geṅ y'an di ruutite ono baadan sey kono an t'eele kooke, an d'ambe, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'addo ti diine don i t'udde t'urzi wede d'erec ki Raa geṅ me, wo kun t'oono uttiyo.»

⁴¹ Don umbe a ono Piyer geṅ an ti'n zuyye batem, wo a onniyo gette kane suma dupu ado an a-ti giyye ti zamba don i ziipe addan a Isa.

Lekkiyo don ki poone an ziipe addan a Isa

⁴² Kane pay kaṅ soo an d'ollige dooyiso ere don zina k'Isa an'ni dooyiso, an di lekkiyo kettiyo kaṅ soo, ombadan kaṅ soo, wo daayum an tondiyo Raa kaṅ soo.

† **2:28** 2.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.8-11. § **2:30** 2.30 Kun wollo adda mattup ki Soom 132.11. * **2:31** 2.31 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10. † **2:35** 2.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

⁴³ Kane d'ɔŋ duuru pay an lekkiyo t'orgiso a Raa, kono kane d'ɔŋ zina geŋ ti toogo ere ki Raa an d'isiyto suldi baadan d'ɔŋ i ceeriyo eego ti suldi k'armika. ⁴⁴ Kane d'ɔŋ pay i ziipe addaŋ a Isa, an lekkiyo kaŋ soo, maaladaŋ toŋ kaŋ soo. ⁴⁵ An owile doome koo boŋ koo maŋ, soŋko gette an di-dokkide diinayaŋ pay, a wede tuuku toŋ a attidizí attidizí. ⁴⁶ Kane pay addaŋ soo, onniyo ti onniyo an d'ettiyo booro Boy Raa, ombadaŋ kaŋ soo ti uŋsuwo wo ti tassuwa adda boydizaŋ me. ⁴⁷ Daayum an tamma Raa wo a lekkiyadaŋ gette d'uwɔ pay an di'n geyyiso. Wo onniyo ti onniyo Galmeege yi'n aagulu ti d'uwɔ d'ɔŋ an ooniyo urzi k'uttiyo.

3

Piyer ti Zaŋ wo wede zoŋdí unto

¹ Onniyo soo Piyer kane ti Zaŋ an t'ette tondiyo a booro Boy Raa a peedo t'ibbira, peedo ere aa daayum an tondiyo Raa. ² Wo gop-pon a sirpa ki biza Boy Raa wede an yi waaku biza majjaane geŋ, an d'umbo wedusu zoŋdí unto t'ume k'ehiyadí to, daayum an ti y' zapu anŋeŋno, yi d'ahultu munda a bey d'ɔŋ ettiyo ki booro Boy Raa. ³ Aame wede geŋ yi wulle Piyer kane ti Zaŋ an'te booro Boy Raa maŋ, y'a iise ahulu munda a beezaŋ. ⁴ Aame an illiga inŋino maŋ, Piyer kane ti Zaŋ geŋ an di y' wolloyo tebeŋ, wo Piyer y'ede: «K'ayni wolle!» ⁵ Aame geŋ wede y'an iise wolloyo, kono y'elkiyo yi-t'oonaa munda ti beezaŋ. ⁶ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Nuŋ o k'ede soŋko ye, dap ye, wo munda wede o d'ede n'a-d'elo, ti suma ere ki Isa Almasi wede ti geeger Nazaret, ki t'oozo wo k'a oziro.» ⁷ Maŋ Piyer y'a igibe beezí wede k'ammade, y'a di y' ziiɔa, y'a y'iiziga kaŋ ohire. A kaamiki

wede'ŋ d'ɔŋfali ti zoŋdí a t'ize toogo. ⁸ Wede geŋ y'a ilde k'awwa y'a t'ihira, wo y'a iise sooru, yi-t'iide ti kane k'adda booro Boy Raa, yi sooru, yi lohito, yi tamma Raa. ⁹ Wo yoŋ wede geŋ d'uwɔ pay an di y' wulle yi sooru wo yi tamma Raa. ¹⁰ Aame d'uwɔ geŋ an yi wulle wo an yi zuune yoŋ wede i konso daayum a biza Boy Raa wede an yi waaku biza majjaane yi d'ahultu geŋno maŋ, an ziiɔa giggeraŋ ti orgiso a munda wede i iide a wede geŋno.

Ono Piyer a booro Boy Raa

¹¹ Wo wede geŋ Piyer ti Zaŋ y'an k'eeziyo ye. Inŋino maŋ d'ɔŋ duuru pay an d'iide k'ume kane kaŋ okko, k'adda daabe wede an yi waaku daabe ki Salamaŋ, kono kane an ziiɔa giggeraŋ. ¹² Aame Piyer yi wulle d'uwɔ iido tuddaŋ maŋ, y'an di ruute y'ede: «Kune d'ɔŋ k'Izirayel no, kun seedu giggeraŋ moo me, kun ay di'n wolliso inŋino me? Kun elkiyo wede uune bee yi sooru eŋ ti toogo kaye ko kunuŋ, kun elkiyo kaye ki diine a urzi Raazey me ko? Aha, inŋino ye. ¹³ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup, yoŋ geŋ miŋ Raa moŋgidagiŋ, yi-d'ele gooliko a Isa wede naabadí. Yode wede kune batum kun an di y'ele a deero Romaŋ. Aame mozigo Pilat yi dihe yi-d'eeze kono yo yi zuune yi k'ize munda ye toŋ, kune kun di giigira. ¹⁴ Yode wede kamileŋ wo ki diine a daana Raa geŋ kun di y' giigira, wo kun di dihe kun i d'ize beeko a wede t'owwo d'ɔŋ. ¹⁵ Inŋino maŋ wede i d'eliyo lekkiyo a d'uwɔ geŋ, kun an di y'ele a d'uwɔ, an di y'iide. Wo Raa y'a ti y' bilde ti diine d'ɔŋ unto me, kaye ay di y' wulle. ¹⁶ Wo wede eŋ kun yi suune wo kun yi wolloyo, munda wede ize a daanaguŋ. I ele beeko te toogo ere ki suma k'Isa t'urzi zaapu k'adde a yode,

y'uune beeko pay ette t'urzi zaapu k'adde a Isa, aa kune pay kun wolloyo enno.

17 Wo anken zamba ki nun, ni suune aame kune wo ti deerugun pay Isa kun di y' giigira gen, munda wede kun isiyo kun ki y' suune ye. 18 Gen inkino a-t'iide a ono don Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi pay, y'ede: "Almasi Raa yi biire, y'a dabira*." 19 Anken kun ti kama lekkiyagun, kun ti kami ki tukki Raa kono y'un di-booya oldikagun. 20 Inkino man Galmeega Raa y'un t'ela puukiyo, wo y'un ti y' t'igibo Almasi Raa yi biire a kune, yon Isa. 21 Wo ankenno Almasi y'a-lekko a kandaane bini onniyo ere suldi pay a t'isa aware, aa Raa y'a ruute ti kaaga ti bize nebiyagi don kamilen. 22 Muusa y'a ruute ti kaaga, y'ede: "Galmeega Raagun y'un d'oodiba nebi aa nuuno ti diine zembagun, wo kune kun d'olliga suldi don pay y'un rootita gen me†." 23 Wo son y'ede, aame wede tuuku yi-tuuga k'ollige k'ono nebi genno man, y'a dagga, yode gen yi k'isa ti diine don Raa ye‡. 24 Wo nebiyagi pay iise ti Samiyel a iide son k'ita bakadi bakadi gen, an ruutite wo an gizite a suldi don isiyo a onniytagi don ankenno gen me. 25 Zamba ki nun, ono don nebiyagi an ruutite pay gen a kune, wo taasuwa ere Raa yi gitte ti mongidagin gette kune adda, aame yi ruute a Ibirayim, y'ede: "Ita duwo pay a siido an t'oonaa beeko t'urzi k'innaza§." 26 Gen ki poone a kune Raa y'igibo wede naabadi me, kono y'un di zaape beeko wo tuuku ton y'a ti y' kimo ti naabadi ere oldo gette.»

4

Piyer ti Zan a daana deero booro Yawudiyagi

1 Aame Piyer ti Zan an an ti rootiyto a don duuru gen, kane don sedefe, goole don boohiyo Boy Raa ti Saduseyen miibi an d'iina aame kane. 2 Kane an digulkuwe baadan aame an wulle don zina sire an dooyiso don duuru wo an an kazita, an'de Isa yibilde, wo don i t'inda ton an di balda kay. 3 Inkino man Piyer ti Zan an ti'n zidde, an di'n ibi dangay bini ki soggo, kono peedo t'ingile baa. 4 Aame gen ti diine don illiga ono ki Piyer ti Zan gen, don baadan an d'umbe, wo ti don i ziipe addan a Isa an aa di giyye, kane duwo ette suma dupu paat.

5 Soggo man kane deero don sedefe, don i dokkiyo Yawudiyagi wo don suuniyo k'oogoro an t'ugiye pay a geeger ki Zeruzalem. 6 A ogiysadan gette i d'ede kane Annemozigo goole don sedefe ti don boozii pay, Kayip, Zan wo Alegzandire. 7 Piyer ti Zan t'adda dangay an di'n uddo, an d'an t'iide diinayan wo an di'n tunde, an'de: «Wede en kun i ele beeko ti toogo ere tuuku te, wo ti suma k'aaye?» 8 Aame gen Piyer yon adin uune ti Unde Kamilen wo y'an di ruute, y'ede: 9 «Kune deero don sedefe wo don i dokkiyo donzin, anki kun ayni wiiko ki daanagun en, kun dehu kun dekke booro a eedey kono ay ize beehiye a wede zondii unto, wo son kun dehu kun di suune t'urzi mummino y'utte t'eenizi me. 10 Inkino man kune deero siido ti don k'Izirayel pay, munda en kun yi suuno koduwo: wede kun wolloyo yi t'ihira a daanagun en, y'uune bee ti toogo ki suma ere k'Isa Almasi wede ti

* 3:18 3.18 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 50.6; 53.5. † 3:22 3.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15. ‡ 3:23 3.23 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.19 wo Lebitik 23.29. § 3:25 3.25 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.18.

geeger Nazaret, yode wede kun ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadī kan̄ tontilko, wo Raa y'a ti y' bildē ti diine dōn unto me. ¹¹ Aakede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, Isa yon̄ aa mukkolo ere kune dōn̄ k'oozige boy kun di zidde mentú, tode gettiyo a t'ize mukkolo ere majjaanawa a jiiire k'oozige boy te*. ¹² In̄kino mañ n'un di rooto Isa dan̄jal urzi k'uttiyo me, kono adda duniya pay ette Raa yi k'eele ye suma ti doolo in di'n utta kine dūwo me.»

¹³ Aame geñ kane deero an wulle Piyer ti Zan̄ an rootiyo onamañ daa k'orgiso mañ, an ziidā giggirañ kono kane dōn̄ i ki duuye tunda ye, kane miñ dōn̄ kino baa. Wo kane deero geñ an suune an izire t'Isa me. ¹⁴ Wo aakede an woliyo wede uune bee a sirpadañ geñ, urzi an an di roote munda a kane umbo. ¹⁵ In̄kino mañ an an d'ele urzi an t'adde t'adda boy me. Aame kane an t'udde mañ, kane deero booro Yawudiyagi an di-ruute diinayan̄, ¹⁶ an'de: «A dōn̄ ej in an d'isa mummino me? Derec, Piyer ti Zan̄ an ize munda k'armika geñ, dōn̄ Zeruzalem pay an y'illiga, kine in k'aane in ki niike ye. ¹⁷ Wo kono rabila gette a ki teepa a dūwo pay ye geñ, in an ondirfo ki kossiyadañ, kono suma k'Isa pidipidin̄ an ki roota ye baa a wede tuuku ton̄ mañ.»

¹⁸ Sañ mañ Piyer ti Zan̄ an di'n wiike, wo an an di ruute, an'de: «Ti an̄ki kun òhor, suma k'Isa kun kizita ye, wo kun dooya wenda ye baa.» ¹⁹ Mañ Piyer ti Zan̄ an an di'n gime onamañ, an'de: «A suuno kune batum munda wede ki diine a daana Raa me, ay d'ambe ono kune kunuñ, ono Raa ko? ²⁰ Ki kaye mañ ay k'anniga ye ti rootiyo a munda wede ay wulle wo ay illiga me.» ²¹ Mañ

kane deero geñ an an d'undirdē ki kossiyadañ sey, wo an an d'iize. An an d'ise ulsu an k'uune ye, kono dūwo pay geñ an tamma Raa a munda ize geñ me. ²² Yon̄ wede uune beeko t'urzi munda k'armika geñ, ozzinayí ette suma k'ada pidē ti makumu.

*Tondiyo Raa ki dōn̄ i ziipe ad-
dañ a Isa*

²³ Aame Piyer ti Zan̄ ti dan̄gay an an iize mañ, an d'ingile an d'uuney zembadañ, an an t'iide taaya pay a munda wede deero dōn̄ sedefe ti dōn̄ i dokkiyo Yawudiyagi an an ruutite me. ²⁴ Aame dōn̄ i ziipe addañ a Isa geñ an illiga ono ki Piyer ti Zan̄ geñno mañ, pay onamañ kan̄ soo an tunde Raa, an'de: «Galmeegey, kee wede k'ikkima kandaane ti siido wo bar, ti suldi dōn̄ pay adda. ²⁵ Kee wede ki ele Unde Kamileñ a Dawut wede naabadá, Unde gette ti di gize, y'a ruute, y'ede:

“Ki moo me dōn̄ siidiyagi pay an ahutu bokimo me?

Ki moo me ita dūwo pay an tōwwo onamañ ki bita me?

²⁶ Kane mozagi a siido pay an t'ikkima tuddañ ki arka, wo deero boha bumbiyagi an t'ugiye

ki deyyiso ki Galmeega Raa wo ti Almasi Raa yi biire†.”

²⁷ Eyye, ono geñ derec, Erod ti Pons Pilat an t'ukkiye a geeger ettiyo, ti kane dōn̄ Yawudiyagi ti dōn̄ Yawudiyagi ye, an di kiigira wede naabadá, Isa wede kamileñ ki biire. ²⁸ In̄kino mañ munda wede ki dihe ti poone geñ, an t'ize pay t'urzi toogadá, aa kee ki dihe. ²⁹ Wo an̄ken̄ Galmeega, kee ki wollo an ay ondirso ki kossiyadey, kaye dōn̄ naabadá kee

* **4:11** 4.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22. † **4:26** 4.26 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.1-2.

k'ay eli toogadá ay di kizite on-amá daa k'orgiso. ³⁰ K'ay eli toogadá kono ay an t'ele beeko a d'uwu, wo ay d'ise suldfi k'armika ti suldfi d'oj i ceeriyo eego ti suma wede naabadá, Isa wede kamileŋ.» ³¹ Aame kane an d'inge ti tondiyo Raa maŋ, ume wede an d'ugiye ki tondiyo geŋ y'a iise ŋoŋŋirso. Wo Raa yi di'n ūune t'Unde Kamileŋ pay, maŋ an d'iise kazita k'ono Raa daa k'orgiso.

Lekkiyo ki d'oj i ziipe addaŋ a Isa

³² D'oj i ziipe addaŋ a Isa pay geŋ elkisadaŋ kaŋ soo, ti diinayaŋ wenda soo toŋ y'a roote eŋ ki nuuno umbo, pay maaladaŋ an t'oŋe ume soo. ³³ Kane d'oj zina k'Isa an kazita ti toogo baadaŋ rabila k'Isa te, an d'eesiyo: «Yoŋ Galmeega Isa yi-bild'e, kaye ay yi wulle.» Wo kane pay geŋ Raa y'an di ziipe beeko baadaŋ. ³⁴ Ti diinayaŋ wenda soo toŋ munda i-baate umbo. D'oj an d'ede domŋi ise boydfi toŋ an owile maŋ, soŋko gette an d'ettiyo, ³⁵ wo an an d'eliyo a bey d'oj zina k'Isa, maŋ kane geŋ an an di-dokkide, soŋko gette a wede tuuku toŋ a attidizi attidizi. ³⁶ Ti diine d'oj geŋ i d'ede wede sundi Yusup yoŋ ti biza bumbu Lebi, wo kane d'oj zina k'Isa an di y' waaku Barnabas suma gette i-kaza «wede k'eliyo kooke», yoŋ an y'ehe a siido Si-ipire. ³⁷ Yoŋ wede geŋ i-d'ede doome wo y'a t'iwila, y'a t'umbo soŋko y'an d'iido, y'an d'ele a bey d'oj zina k'Isa.

5

Ananiyas ti Sapira

¹ Wo i d'ede wedusu sundi Ananiyas ti eddi Sapira, doomizaŋ an t'iwila. ² Kane geŋ an ti gitte onamaŋ kaŋ soo, soŋko y'a-diikida sire, ere soo a yode wo soo y'a t'umbe, y'an d'iide y'an

d'eliyo a bey d'oj zina k'Isa. ³ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki moo me Ananiyas ki-d'iili adda a Meeda siitandani ti-t'iide me, wo ki moo me ki lohito ono a Unde Kamileŋ, k'a t'uuyo soŋko doomizá soo a kee me? ⁴ Wo doome doomizá, aame ki ki t'owila ye wo ki t'iwila toŋ maŋ, soŋko gette k'a ti naabe aa adda i dehu. Wo de ki moo me ki d'isiyo iŋkino me? Naabadá k'ize gette a d'uwu ye, k'ize ulsu a Raa.» ⁵ Aame Ananiyas y'illiga ono geŋŋo maŋ, y'a iidiba, y'a iire tul, y'a inda. Wo kane d'oj pay illiga geŋ orgiso t'anni ziida baadaŋ. ⁶ Iŋkino maŋ obilagi an t'iiziga, an di ŋilpe, an iide, an t'elo adda muuzo.

⁷ Saŋ an likke bini maŋ, eddi ti-t'udfo daa suuniyo munda wede ize. ⁸ Aame t'iina maŋ, Piyer y'a ti tunde, y'ede: «M'o ki ti rooti d'o, ettiŋ soŋko ere pay kun iwila doomugun ko?» Maŋ tod' t'a ruute, t'ede: «Eyye, ettiŋ soŋko tode.» ⁹ Iŋkino maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Mummino me koŋ ti kulayi kun di-gitte onamgun kaŋ soo, kun di naame Unde Galmeega me? M'ollo, d'oj iide ottibe kulayi an ti gimo kane a biza bumbu geŋŋo, an ki ti'n amba an t'ottibo kay.» ¹⁰ A kaamiki t'a iidiba, t'a iire a zoŋ ki Piyer, t'a inda. Aame obilagi an ti gimo ti ottibe ki kulatu maŋ, an t'uuna t'inda. An t'umbe, an a-t'ittibo a sirpa kulatu. ¹¹ A armika gette d'oj pay ogiyo ti suma k'Isa wo d'oj pay illiga toŋ maŋ, orgiso t'anni ziida baadaŋ.

D'oj zina k'Isa ti d'oj k'eeni

¹² D'oj zina k'Isa an d'izite suldfi k'armika ti suldfi d'oj i ceeriyo eego baadaŋ a diine d'oj duuru me. Kane d'oj i ziipe addaŋ a Isa geŋ pay kaŋ soo, an t'ogiyso adda daabe goole wede an yi waaku daabe Salamaŋ. ¹³ Kane

ɗonj i ki ziipe addan a Isa ye geɗ, wenda ti doolo a roote taaya keyyiso ti kane umbo. Wo tonj kane ɗonj duuru geɗ an di'n tamma baadan. ¹⁴ Wo onniyo ti onniyo ɗonj baadan erayi kuli an d'aagulu k'aagulu, an di zaapu addan a Galmeega, an a-ti keyyiso ti kane. ¹⁵ Ti sulɗi k'armika ɗonj an isiyto geɗ, ɗonj k'eeni an ti'n sokiyo biza k'urzi ti zaadagi, ongon a ranjayi, kono aame Piyer y'udfa wo undisadi ti butta tuuku ti diinayan man, y'a t'oonaa bee. ¹⁶ Ti geegiryagi sunni ɗonj goppon ti Zeruzalem tonj, ɗonj baadan an di zikito ɗonj k'eeni, ongon siitandani an ti'n ukkita maadagi, wo kane pay geɗ an d'uune bee.

Donj zina k'Isa adda dangay

¹⁷ Injino man mozigo goole ɗonj sedefe ti ɗonj itadi, kane geɗ ti diine deero siido an'ni waaku son Saduseyen, kolbiso t'a jiiire eedan, an dehu ɗonj zina k'Isa an di'n dabire. ¹⁸ Aame geɗ an ti'n zidde, an di'n ibi dangay a daana ki ɗonj pay. ¹⁹ Wo a diddo kotto man, Galmeega Raa yi d'igibe maaleeka y'a t'ihinte boha dangay me, ɗonj zina k'Isa y'an udfa wo y'an di ruute, y'ede: ²⁰ «Kun engilo k'adda booro Boy Raa, kun an kazitoy a duwo taaya ki sulɗi pay i d'eliyo lekkiyo ere aware gettiyo.» ²¹ Injino man onami an d'illiga, soggo ti soohe walak an d'ingile k'adda booro Boy Raa, an d'iise dooyiso duwo.

Wo yo mozigo goole ɗonj sedefe ti ɗonj k'itadi, an di wiiko deero booro Yawudiyagi an t'ugiyi, kane ɗonj wolliyi k'ono k'adda siido k'Izirayel. Man an d'igibe ɗonj i boohiyi Boy Raa an di waaku ɗonj zina k'Isa adda dangay. ²² Wo aame ɗonj an igibe an iide man, ɗonj zina k'Isa umbo adda dangay me. Man an

di-gimo k'ume ɗonj i'n igibe, an an t'iide taaya a munda wede kane an wullo, ²³ an'de: «Kaye ay iide, ay uuney boha dangay appiyta beberec, wo ɗonj boohiyi tonj kane ede. Wo aame an ay t'ihinte boha man, kane ɗonj zina k'Isa umbo adda dangay me.» ²⁴ Aame goole ɗonj boohiyi Boy Raa ti deero ɗonj sedefe an illiga injino man, an di roote munda an ki suune ye a munda wede ize a tukki ɗonj zina geɗ me, wo an tondiso tondiso ti tuddan baa, de aasey moo me, moo me. ²⁵ San man i d'ede wedusu y'a iido ti rabila, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo kay, ɗonj kun ti'n ibi adda dangay geɗ, anken kane adda booro Boy Raa an dooyiso duwo.» ²⁶ Injino man kesiko goole ɗonj i boohiyi Boy Raa y'a iide ti duwo itadi kono ɗonj zina k'Isa y'an ti'n waako, wo an an k'izo oone ye kono an orgiso duwo an ti'n kakkita.

Donj zina k'Isa a daana ɗonj booro

²⁷ Aame kane ɗonj zina k'Isa geɗ ti Boy Raa an ti'n wiiko, an d'an t'iide ki daana deero Yawudiyagi man, mozigo goole ɗonj sedefe y'an iise tondiso, ²⁸ y'ede: «Kaye ay un ruute, kun ohor, ti suma k'Isa kun dooya wenda ye. Wo anken kun wollo, kun ize en moo me, ɗonj siido Zeruzalem pay kun an ti gizite, kun dehu puuzo wede en t'a oope eeday.» ²⁹ Man Piyer ti ɗonj zina k'Isa ongon an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ise ki poone munda wede Raa yi dehu, san wede ki duwo kollo. ³⁰ Kune Isa kun ti y' tiike ekk'undumu, kun di y'iide, wo Raa wede ki mongidagin y'a ti y' bilde ti diine ɗonj unto me. ³¹ Raa y'a y'umbe a ammidadi, y'a ti y' ziipe Mozigo wo Wede k'Uttiyo kono y'an di kize urzi a ɗonj k'Izirayel, an di

kime lekkiyadaŋ wo an t'oono tambobino k'oldikadaŋ. ³² Wo suldi ize geŋ kaye ay wulle wo ay illiga, kaye ti Unde Kamileŋ ere Raa y'an ele a doŋ i ollige onami toŋ maŋ.»

³³ Aame kane doŋ geŋ an illiga ono geŋno maŋ, an di-gulkuwe baadaŋ, an dehu an ti'n t'iide doŋ zina k'Isa geŋ me. ³⁴ Wo de a diine deero Yawudiyagi geŋ i d'ede wedusu yoŋ Pariziyen sundi Gamaliyel, yoŋ wede dooyiso k'oogoro Yawudiyagi, wo doŋ pay an yi suune yoŋ wede beehiye. Yoŋ y'a t'iiziga a diinayaŋ wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ki poone n'a roote geŋ doŋ eŋ kun ti'n adfo.» ³⁵ Aame an ti'n udde maŋ, y'an di ruute a doŋ booro, y'ede: «Zemba ki nuŋ doŋ k'Izirayel, kun elko do munda wede kun dehu kun an d'ise a doŋ eŋ me. ³⁶ Kun elke munda dokki ye, i d'ede wedusu sundi Tedas y'a-t'ize tuddi wede suma, yi d'irga duwo a itadi suma meeda pide. Wo yode geŋ an di y'iide, maŋ doŋzi an di-tiipe wo munda geŋ a-ti dinge inkiŋo. ³⁷ Aame yode geŋ yi t'ingile maŋ, i d'ize wede ti doolo sundi Ziidas, yode geŋ ti siido Galile. Aame deero Romen an iiziga kaza duwo geŋ, y'a t'udde ki balda wo doŋ baadaŋ an di y' diine, wo yode toŋ an di y'iide kay, wo doŋzi an di-tiipe. ³⁸ Wo anken n'un di rooto, kun t'ele eggun ye a doŋ eŋ me, kun oolo an d'engile, aame suldizaŋ doŋ an isiyo, wo onamaŋ an kazita eŋ ettiyo t'urzi duwo maŋ, saŋ a ohira. ³⁹ Wo aame mundazaŋ an isiyo eŋ ki Raa kotto maŋ, kun k'aana ohiradaŋ ye kino me, para maŋ koo kun deyyiso Raa batum maŋ.»

Inkiŋo maŋ kane doŋ booro an d'umbe a ono Gamaliyel. ⁴⁰ Doŋ zina k'Isa geŋ an an di'n gime, an an di'n ele a bey doŋ boohiyo

Boy Raa, an di'n gusse ti dalyagi. Saŋ deero an an di ruute, an'de: «Kun ohor, ti suma k'Isa kun kizita ye baa.» Maŋ an an d'iize. ⁴¹ Doŋ zina k'Isa an t'udde ti diine deero Yawudiyagi t'ulbe unse, kono Raa yi'ni wulle kane an t'iide an dabire kono an umbe a suma k'Almasi. ⁴² Wo ti tarkuuse a eedaŋ geŋno toŋ, onniyo ti onniyo adda booro Boy Raa, adda boydizaŋ daayum an kazita, an dooyiso duwo a urzi Rabila Majjaanawa k'Isa, yoŋ Almasi Raa yi biire.

6

Beeriyo doŋ dokkide k'ombo

¹ A onniytagi geŋ sanalliyagi k'Isa an d'aagulu k'aagulu, wo kane Yawudiyagi doŋ orbe ono Girek geŋ an kulkiso ti Yawudiyagi doŋ orbe ono doŋ k'Eber, kono mandaydazaŋ doŋ orbe Girek geŋ a dokkide k'ombo ere daayum daayum gette, an an k'eliyo ye. ² Aame kane doŋ zina koomat makumu sire an illiga inkiŋo maŋ, an di'n ugiye sanalliyagi k'Isa pay, maŋ an an di ruute, an'de: «Derec ye, kaye ay d'ooli ti kazita k'ono Raa a duwo, ay t'ette dokkide k'ombo sey me.»

³ Geŋ inkiŋo zemba ki nuŋ, kune batum kun beero ti diinagun doŋ sarat, duwo doŋ sundaŋ ti moolo ki beehiye, onniyo t'Unde Kamileŋ wo ti suuniyo k'ono, wo naabo ette ay an t'ela a kane.

⁴ Inkiŋo maŋ kaye ay ele tuddey pay a urzi tondiyo Raa, wo a naabo kazita k'onami a duwo.

⁵ A onamaŋ geŋ kane zemba pay an d'umbe eego, maŋ an di biire Etiyen wede i ziipe addi pay a Raa wo onniyo t'Unde Kamileŋ. An di biire sey Pilip, Pirokor, Nikanor, Timon, Parmenas wo Nikolas wede ti geeger ki Antiyos, yoŋ Yawudusu ye wo y'a-t'ize tuddi Yawudusu. ⁶ Maŋ kane geŋ,

zembā an an d'an t'iide ki daana donj zina k'Isa, an di tunde Raa, an an di-ziipe bey ki beeko.

⁷ Injino manj ono Raa genj adda siido Zeruzalem a-tiipe, duwo an di'n zuune, sanalliyagi k'Isa genj an d'aagulu k'aagulu, wo donj sedeke Yawudiyagi baadanj an di ziipe addanj a Isa pay.

Seedu k'Etijen

⁸ Etijen genj Raa yi di y'ũune ti beeko, wo yi-d'ele toogo k'isiyo suldi k'armika baadanj ti suldi donj i ceeriyo eego a diine donj duuru. ⁹ Wo i d'ede kuuli miibi an guune jikisi ti yode. Ti diinayanj donj onjonj Yawudiyagi donj ti geeger Sirenj wo ti Alegzandire, kane genj ti diine donj adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso an yi waaku «boy bulagi an an iize», wo donj onjonj Yawudiyagi donj ki siido Silisi ti Aazi. Kane pay an d'iise niikiyto ti Etijen. ¹⁰ Wo de an ki d'iine kersiyadi ye a suuniyo k'ono ere Unde Kamilenj ti ele genj me. ¹¹ Injino manj kane genj an d'iwila duwo kono an di roote: «Kaye ay y'illiga yi ruute ono donj ki kaldā k'oogoro Muusa ti suma Raa.» ¹² A donj duuru an an t'elite ono wo a donj i dokkiyo Yawudiyagi ti donj suuniyo k'oogoro Yawudiyagi pay, wo kane donj pay genj an d'iiziga tukki Etijen, an di y' ziida an di-t'iide ki daana deero booro Yawudiyagi. ¹³ Wo a daana kane genj an di wiike donj lohito k'ono pay, an'de: «Wede enj daayum yi kaldā Boy Raa wo oogoro Muusa, ¹⁴ kono ay y'illiga yi ruute, Isa wede ti geeger Nazaret genj y'a-kossita ti Boy Raa wo dooyiso ere Muusa y'in ele gette y'a ti-kima ti doolo.» ¹⁵ Aame genj donj duuru pay i-guune adda boy goole ki booro

genj, an di y' wolliso Etijen tebenj, wo ume k'edayi i-tooriyo aa ume k'eda maaleeka.

7

Etijen a daana donj booro

¹ Injino manj mozigo goole donj sedeke y'a tunde Etijen, y'ede: «Onamanj an rootiyo a tukki kee genj d'erec ko?» ² Etijen yi di'n gime onami, y'ede: «Maawi ki nunj, zembā ki nunj, kun ollo bee. Aame Ibirayim yi lekkiyo botto a siido k'ehiyadi sundutu Mezapotami, wo ki poone y'a engila ki geeger ki Aranj genj, Raa goole a jiire yi di gize tuddi, ³ wo yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo ki oolo siidada, wo donj boozā k'a engilo ki siido ere sanj manj n'a di kizey*.» ⁴ Injino manj Ibirayim y'a t'iiziga, y'a t'udde ti siido Kalde, y'a ingile yi lekkiyo a geeger ki Aranj. Wo bini meegi y'inda manj, sanj Raa y'a-di t'iido ki siido ere ankenj kun di lekkiyo ankenjo ettiyo. ⁵ Wo de Raa yi di ruute munda wede yi di t'ela, y'ede: «Siido ette n'a-t'ela a kee wo k'eda k'inñizā, an di lekka adda.» Wo aame genj Raa yi-k'ele ume boolonj suma y'a-koone tonj umbo a siido ette, wo ki sirwe ulo k'addi tonj umbo Raa yi-k'ele ye†. ⁶ Manj Raa yi ruute sey, y'ede: «Ita k'inñizā an di lekka a siido torgagi, an di'n isa bulagi, an di'n dabira ozzinagi meeda pide. ⁷ Wo kane duwo donj i'n isa bulagi genj, nunj Raa n'a dekka booro a eedanj. Wo sanj kane ita k'inñizā genj t'umayanj an t'oozigo, an t'etto kenjo, an oo d'ottila‡.» ⁸ Aame Raa y'a ti dinge onami injino manj, y'a gitte taasuwa ti Ibirayim, wo munda wede i-kaza taasuwa genj, waldu ponde. Injino manj Ibirayim a uli Isaaka yi di wilda

* **7:3** 7.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1. † **7:5** 7.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 11.31; 12.4,7; 13.15; 15.18; 17.8. ‡ **7:7** 7.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13-14 wo Egzod 3.12.

ponde, aame yi y'ehe i iide onniyo gessire man. Injino kay Isaaka yi di wilda ponde a uli Yakup, wo Yakup y'an di wildite ponde a innizi kane koomat makumu sire mongidagin gennoŝ.

⁹ Mongidagin inni Yakup geŋ an gulbike ti leemadan Yusup, an di y'iwila aa bule, wo don i y'iwila an di-t'iide siido Misir. Wo Raa daayum ti yode, ¹⁰ dabaradi yi di ti buuye pay. Yi d'ele suuniyo k'ono, lekkiyadi yi di ti t'ize unse a daana Parahon mozigo ki siido Misir. Injino man Parahon y'a ti y' ziipe wede goole ki siido Misir, wo boozí ton yi-d'iili a beezí pây. ¹¹ Bini man i d'ize mosogo baadan adda siido Misir pay, wo a siido Kanahan pây. Duwo an di dibire baadan, wo mongidagin munda an t'oomi ton umbo. ¹² Aame Yakup y'illigo a Misir ombo ede man, y'a igibe mongidagin an an d'owilo, gette ettiyadan ere ki poone. ¹³ Aame yi'n igibe ki sirwe sey man, Yusup y'an t'iidiba itadi a zembadi an di y' zuune. Wo Parahon ton ita maawi Yusup a Kanahan y'a ti zuune pây. ¹⁴ Injino man Yusup y'a igibe, y'a-waako meegi Yakup ti don boozí pay, kane ada sarat makumu paat. ¹⁵ Aame Yakup y'illiga man, y'a t'iiziga ti don boozí pay, y'a ingile Misir an di likko bini man, y'a inda ti innizi pay kane don mongidagin me. ¹⁶ Wo nundanzan* an di ziko ki Sisem, an t'ittiba adda muuzo ere Ibirayim y'iwila ti sonko a bey k'inni k'Amor a Sisem†.

¹⁷ Ozzinagi ti ozzinagi man donzin an d'iigila baadan a siido Misir me, wo peedo ton t'iide ere Raa y'a-ti danje ono don yi ruute

y'aasa a Ibirayim. ¹⁸ San man igili mozigo ti doolo a Misir me, wo yon geŋ yi ki suune ye urzi Yusup me. ¹⁹ Mozigo geŋ donzin yi ti'n digge, wo mongidagin y'anni dibire, yi'n isiyo ki toogo innizan an d'ooliyo an t'unto‡. ²⁰ Aame geŋ Muusa an ti y'ehe, yon ulo demilen, majjaane a daana Raa, an di y' mudde kan ombide tere ado adda boy meegi. ²¹ Aame an k'aane ombidayi ye man, an t'umbe, an di ziipo paate, wo san uto Parahon t'a y'uune, t'a t'umbe a tode, t'a yi mudde aa ulutuŝ. ²² Muusa geŋ an ti y' duuye a suuniyo ere pay ki don Misir. Y'a t'ize wede i suune rootiyo k'ono wo toogo a naabo pây.

²³ Muusa i iide ozzine ada pide man, i-d'iide elkiyo y'a ette, y'a wollo zembadi don k'Izirayel. ²⁴ Man y'a ingile, y'iide'ŋ yi wolliyo wede Misir yi isiyo ulsu a wede soo ti diine zembadi, man y'a-y'uube, wo yi di ti duuze, wede Misir geŋ y'a y'iide. ²⁵ Y'ize injino geŋ y'elkiyo zembadi don k'Izirayel an d'elka Raa yi dehu y'an utte t'urzi yode, kacin umbo an ki zuune ye. ²⁶ San soggo sey man, yi d'uune don k'Izirayel sire an deyyiso, wo yi dehu y'a ti'n t'okkiye an di lekke ti toose. Injino man y'an di ruute, y'ede: "Zemba ki nun, kune'ŋ zemba ye ko? De ki moo me kun isiyo ulsu ti tuddugun me?" ²⁷ Wo wede i isiyo ulsu a leemadi geŋ y'a gibira Muusa, wo y'ede: "Kee i ki ziipe mozigo wo wede dekkiyo booro a tukki kaye wee wee?" ²⁸ Kunun ki dehu k'a ni t'ide aa loho k'iide wede Misir ko?" ²⁹ Aame Muusa y'illiga injino man, ti siido Misir y'a t'umbe, y'a ingile ki siido

§ 7:8 7.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.10-14; 21.4. * 7:16 7.16 Nundanzan: I-kaza nundani sire danjal ki Yakup wo ki Yusup. Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.7-13; Zozuwe 24.32. † 7:16 7.16 Taaya Yusup kun ti t'oone adda mattup ki Zenez 37.1-36; 39.1-47.12. ‡ 7:19 7.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.7-16. § 7:21 7.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.1-10.

Madiyan, yi lekkiyo angenno, a siido gette yi d'ehe inni kuuli sire*.

³⁰ Adda siido gette Muusa yi likke ozzine ada pide. San onniyo soo man yon adda balda goppon ti mukkolo sundutu Sinayi, maaleeka ki Raa yi di gize tuddi adda beyga k'undumu oggiyo uwwo dala dala. ³¹ A munda k'armika Muusa yi wulle gen, y'a ziida giggiri. Wo y'a d'iide goppon, y'a wolle koduwo, y'a iide man y'ollige golla Galmeege Raa, t'ede: ³² "Nuñ Raa ki mongidaga, Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup." Muusa orgiso t'a yi ziida baadan, y'a iise nonjirso, yi k'aane yi k'ambe edayi, y'a ki wolle munda genno ye. ³³ Injino man Galmeege yi di ruute, y'ede: "Tobiyaga ki t'odfipo kono ume wede kee k'ohire en, yon kamilen ki nuñ Galmeege. ³⁴ Derec, ni wulle dabar ki donzo a siido Misir te, n'illiga soopiyadan te, wo nuñ n'iidoñ kono n'an adde. Anken k'edi, n'a-k'agiba ki siido Misir†."»

³⁵ San Etiyen y'a ruute sey, y'ede: «Yode Muusa wede don k'Izirayel an di y' giigira, an'de: "Kee wee wee i ki ziipe mozigo, wo wede dekkiyo booro me?" Gen san Raa batum y'a y'igibe, y'a t'ize mozigayan, wo y'a t'ize wede k'adfiyadan. Raa yi y'igibe t'urzi maaleeka wede an ikkima adda k'undumu gozzibor genno. ³⁶ Yode Muusa gen y'an udfo don k'Izirayel ti siido Misir, t'urzi k'isiyo suldi don i ceeriyo eego ti suldi k'armika adda siido Misir batum, wo son aame kane an doopide Bar Teezowo, wo aame kane adda balda ozzine ada pide†.

³⁷ Yode Muusa sey y'an di ruute a don k'Izirayel, y'ede: "Raa yi d'adfa ti diine zembagun nebi aa nuuno§." ³⁸ Wo aame don k'Izirayel an t'ugiye a balda ton man, yode Muusa sey a guune a diine mongidagin ti maaleeka me, yode gen yi di rootiyo a Muusa t'ekki mukkolo Sinayi. Injino yode Muusa sey yi-t'ollige ono Raa don i d'eliyo lekkiyo, y'in d'ettiyo y'in di kaza*. ³⁹ Wo mongidagin an ki d'illiga ye onami me, an di y' giigira, wo adda k'addan an dehu an di-kime ki siido Misir. ⁴⁰ An i-di ruute a Aron, an'de: "K'in okkon raayagi a ozira a daanadin, kono in ki suune ye munda i iide a yode Muusa wede y'in di'n udfo ti siido Misir me." ⁴¹ Injino man a onniyagi gen an d'ikkima ulo buru go longusizan, man an i d'ele sedeke a yode gen me, ulban unse an d'ize tarnaape a naabo ere an ize ti beezan gette†. ⁴² Wo Raa y'an gime dar y'an di'n iili, an d'ottilso a moldali a kandaane, aa an riije ti kaaga adda mattup ki nebiyagi, an'de:

"Kune don k'Izirayel no, gen a nuuno dey ko kun izite sedeke ki seydi wo sendikagi don onjo kun izite,

aame kune adda balda ozzine ada pide gen me? Aha, a nuuno ye.

⁴³ Kune kun zirke boy golmodo ki raayusu sundi Molok,

wo ti mooliso ere ki raa wede sundi Repan.

Kane suldi gen kun ikkima ti beygun kono kun an d'ottile.

Injino man nuñ n'un ti'n limma bini siido Babiloon, wo

* **7:29** 7.29 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.11-15,21-22; 18.3-4. † **7:34** 7.34 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.1-10. † **7:36** 7.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.14; 7.3; 14.21 wo Nombire 14.33. § **7:37** 7.37 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15,18. * **7:38** 7.38 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.1-20.17 wo Deeterenom 5.1-33. † **7:41** 7.41 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.3 wo Egzod 32.1; 32.2-6. † **7:43** 7.43 Kun wollo adda mattup ki Amos 5.25-27.

ti Babiloon geŋ ki ɗaana sey†.»»

⁴⁴ Etiyeŋ y'a ruute sey, y'ede: «Adda balɗa geŋ moŋgidagiŋ an d'ede Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, i-boohiyo sulɗi ɗoŋ ki taasawa ere Raa yi gitte ti ɗoŋzi. Boy geŋ Muusa y'a t'ikkima aa Raa yi ruute y'aase. Y'a t'ikkima a-t'iide a munda wede yi wulle i-iide aa suniye. ⁴⁵ K'ita maŋ moŋgidagiŋ an an d'iili Boy Raa wede an ikkima ki golmodo geŋ a inŋizaŋ, an t'umbo ti kane aame geŋ Zozuwe wede dokkiyaɗaŋ, y'an d'an d'aaho ki siido ere ita ɗoŋtu Raa yi'n ilmi ti ɗaanadaŋ. Geŋ inŋino Boy Raa geŋ y'a likke adda siido gettiyo bini moziko ki Dawut. ⁴⁶ Dawut y'a uune beeko ti Raa, maŋ Dawut y'a tunde Raa, yi d'ooziga ɓoy a Raa ki Yakup*.
⁴⁷ Wo miŋ a ki t'ize ye, a t'iiziga Boy Raa uli Salamoŋ.† ⁴⁸ Wo Raa goole a jiiire pay geŋ, yoŋ yi ki lekkiyo adda ɓoy wede ɗuwo an oozige ye, aa Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi soo:

⁴⁹ «Galmeega y'ede: Kandaane aa ume wede ni-konso, ni lekkiyo wo siido aa ume wede ni d'obe zoŋɗo ni puukiyo. De kune ɓoy miŋ wede tuuku me, kun o ooziga, wo aame tuuku n'a lekka adda me?»

⁵⁰ Sulɗi pay eŋ i zippe nuŋ ye ko†?»»

⁵¹ Etiyeŋ y'an di ruute ɗoŋ booro sey, y'ede: «Kune ɗoŋ i koogire Raa, kune ɗoŋ sukkiya kun ki ziipe addugun a Raa ye, kun t'udɗe aa maawugun koyok, daayum kun koogire Unde Kamileŋ. ⁵² Ti kaaga maawugun nebiyagi pay an di'n dibire, wo an di'n iide kane ɗoŋ i gizite ti poone

aaniya k'Almasi yoŋ ki diine geŋ me. Wo aame onniyo t'iide maŋ, yode toŋ kun di y' giigira, kun di y'iide. ⁵³ Raa y'un d'ele oogiradi t'urzi maaleekiyagi, wo kune kun a-ki t'izire eego ye.»

Tôwwo k'Etiyeŋ

⁵⁴ Aame ɗoŋ booro an illiga Etiyeŋ yi ruute inŋino maŋ, an di-gulkuwe ɓaadaŋ, an d'ahutu bokimo. ⁵⁵ Wo yo Etiyeŋ ɗoniyo ti Unde Kamileŋ y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane maŋ, y'a wulle toore daryika Raa wo Isa yi t'ihira a ammade Raa. ⁵⁶ Y'a ruute, y'ede: «Kun ollo kay, ni woliyo kandaane i t'ihina wo yoŋ wede an y'ehe aa ulo wede geŋ yi t'ihira a ammade Raa.» ⁵⁷ Kane an illiga inŋino maŋ an zidde ɗolle ɓaadaŋ, kuwwagaŋ an aa ti ŋiyyite, kono an k'olliga onami ye. Maŋ an d'iiziga pay kaŋ soo ki tuddi. ⁵⁸ An di y' ziiɗa t'adda geeger, an di y'udɗe paate, an di y'iise kakkisa ti moŋgali ki tôwwadi. Kane ɗoŋ i wulle wo illiga geŋ, kallagaŋ deero an t'idɗipe, an t'ifi sirpa k'ulo obulsu sundi Sool. ⁵⁹ Aame an yi kakkisa geŋ, Etiyeŋ yi tonɗiyo Raa, y'ede: «Galmeega Isa, ki t'ambo undó.» ⁶⁰ Saŋ y'a iire ti zibbaní, wo y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Galmeega, a oldikadaŋ ette k'an t'iso tambobino.» Aame y'a ti ruute inŋino maŋ, y'a-t'ihe.

8

1a Wo Sool onamaŋ soo ti ɗoŋ iide Etiyeŋ me.

Sool ti ɗoŋ ogiyo ti suma k'Isa

^{1b} A onniyo gettiyo batum ɗuwo an di'n iise dabirsa ɓaadaŋ ki ɗoŋ ogiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem. Kane pay geŋ an di-tiipe k'adda siido Ziide ti Samari, a Zeruzalem

§ 7:45 7.45 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.9,40 wo Zozuwe 3.14-17. * 7:46 7.46 Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel 7.1-16. † 7:47 7.47 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 6.1-38. ‡ 7:50 7.50 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.1,2.

i d'uupe don zina k'Isa siidan.
 2 Don i seedu urzi Raa zakidi gen an t'ittiba Etiyen me, wo an d'ile baadan a untadi gette. 3 Wo ki yode Sool man yi dehu y'an ise umbo don ogiyso ti suma k'Isa me, yi d'ettiyo boy ti boy, yi di'n dehu ti ti'n seddu kuuli erayi, yi ti'n obe dangay.

Pilip yo a Samari

4 Kane don i-tiipe gen, an d'ettiyo borko ti borko an di kazita Rabila Majjaanawa. 5 Gen injino Pilip y'a t'iide k'adda geeger meeda ki siido Samari, y'a iise kazita rabila k'Almasi Raa yi biire a don siido gettiyo. 6 Kane don siido gette pay an zaapu kuudan tak a ono don Pilip y'an kazita gen me, kono an illiga wo an woliyo t'edayan suldi k'armika don y'isiyto gen me. 7 Injino man siitandani an t'ud'dite ti tukki don k'eeni baadan ti dollite ere ti golla awwa. Wo don baadan runguyun, ongon an denkiso, pay an d'uune bee. 8 Injino man don geeger pay gette ulban unse baadan.

9 Aame gen i d'ede wedusu adda geeger gette sundi Simo, yon kombide ti kaagine wo a don siido Samari gen y'an d'isiyto suldi k'armika, kane pay an seedu gigan. Y'a-t'ize tuddi aa wede i-d'ede toogo. 10 Kane duwo pay iise ti innisi bini don deero gen, an di y' daaniya telele, wo an d'eesiyo: «Wede en i-d'ede toogo Raa, ere an ti waaku "toogo a jiire baadan" gettiyo.» 11 Ti kaagine Simo ti kombidikadi gette, yi d'isiyto suldi k'armika duwo an seedu gigan, injino an di y' daaniya telele. 12 Wo anken Pilip y'iide y'an gizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo ki suma k'Isa Almasi. Injino man erayi kuuli pay an d'umbe wo an ti'n zuyye batem. 13 Aame gen

yode Simo batum ton, y'a ziipe addi a Isa wo an ti y' zuyye batem, y'a ziida ita Pilip. Wo aame yi wulle suldi k'armika baadan ti suldi don i ceeriyo eego don Pilip y'isiyto gen man, y'a ziida giggiri.

14 Aame kane don zina k'Isa a Zeruzalem an illiga don siido Samari an'ni ziida ono Raa bey sire man, an an d'igibe Piyer ti Zan. 15 Aame an iiney a Samari man, an tunde Raa a kane Samariten don i ziipe addan a Isa kono Raa y'an t'ele Unde Kamilen. 16 Wo aame gen Raa yi-k'ele Undi ye botto a wenda me, an'ni suyyiso batem ti suma Galmeega Isa dangal. 17 Injino man Piyer ti Zan an an di ziipe bey a eedan wo an d'uune Unde Kamilen. 18 Aame Simo yi wulle Unde Raa ti diigo a tukki don gen t'urzi don zina k'Isa an an ti ziipe beezan a eedan man, yi dehu y'an t'ele sonko a Piyer ti Zan me. 19 Wo y'an di ruute, y'ede: «Toogo gette kun o eeli kay kono n'a zaape bey a tukki duwo, an t'oone Unde Kamilen.» 20 Man Piyer yi di ruute, y'ede: «Kee ti sonkadá pay Raa y'unni dagga, kono k'elkiyo ti sonkadá gette k'aane ki t'owila munda wede Raa y'eliyo ti mozuwo me. 21 Adda naabadey ette kee adda ye, aggad umbo ti kaye me, kono a daana Raa biza k'ulbá ki diine ye. 22 Ki-kama lekkiyadá, naabadá ere oldo gette ki t'oolo, wo k'a tondo Raa koo y'ay t'isa tambobino man a elkisadá ere oldo gette. 23 Nun ni woliyo man kee adda i-k'aadumu a suldi en me, wo kee bule k'oldiko.» 24 Injino man Simo y'an di ruute, y'ede: «I tondo Galmeega kune batum kono nun me, kono munda wede kun rootiyo gen oo ki d'aana ye.» 25 San man Piyer ti Zan gen an an t'iide taaya a duwo, a munda

wede kane an wulle a urzi k'Isa, wo an di gizite ono Galmeega. Saŋ maŋ an di-gime ki Zeruzalem, a kamadaŋ geŋ a urzi an di gizite Rabila Majjaanawa a borkiyagi baadaŋ ki siido Samari.

Pilip ti wede ti siido k'Etiiyopi

²⁶ Saŋ maaleeka ki Galmeega Raa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'urzi wede ki d'andi, urzi wede ti Zeruzalem i d'ambu geeger Gaza, urzi geŋ yoŋ t'adda balda.» ²⁷ Inŋkino maŋ kesiko Pilip y'a t'iiziga, y'a inŋgile, yi sooru sooru. A sooruzi gette yi wolliiyo bibiraw wedusu a daanadi. Wede'ŋ geŋ yoŋ wede goole wo kokkiso ti siido k'Etiiyopi, yi naabiya ti Kandas mohita k'Etiiyopi, wede yeeriyo korbite tode, yi t'iide Zeruzalem ottilso a Raa. ²⁸ Konso adda puusadi yi-kime ki siidadi, wo yi gariya mattup ki nebi Ezayi. ²⁹ Unde Raa ti di ruute a Pilip, t'ede: «K'a naara, ki y'oonoy wede puus geŋ me.» ³⁰ Maŋ Pilip y'a-niire, y'iide'ŋ y'a yi ziida wede suma adda puusadi geŋ me, y'ollige yi gariya mattup ki nebi Ezayi, maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Ki gariya geŋ, munda ki yi suuniyo dey ko?» ³¹ Wede yi di'n gime onami, y'ede: «De n'a suune mummino, wenda y'a ki'n ziipe urzi ye maŋ?» Maŋ wede yi di ruute Pilip, y'ede: «K'edi, k'a ti koli adda puus, k'a-koona a sirpa nuuno.» ³² Enno ume wede yi gariya an riije ti kaaga adda mattup ki Raa me: «Yoŋ aa damu wede an arkudu ki t'owwo, wo aa ulo ki damu wede an dekkiso ilali wo yi ki m'olo ye, inŋkino kay yode toŋ bizi yi k'ihina ye.» ³³ An di-d'ele sukiyagi, d'erec ki yode an i-ki t'ele ye,

wee wee a roota suma k'inŋnizi me, lekkiyadi a siido an i-ti dikke*.»

³⁴ Wede suma geŋ y'a tunde Pilip, y'ede: «Kee k'ollo do, nebi yi rootiyo inŋkino t'aaye ti yode batum kunuŋ, ti wenda doolo ko?»

³⁵ Inŋkino maŋ Pilip y'a t'ihina bizi, wo t'urzi gariya mattup gette yi di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa. ³⁶ An iide kee maŋ, an d'uune ahu. A ume geŋ wede suma y'a ruute, y'ede: «Ki wollo kay eŋ ahu, de moo sey aa biite k'a ti'n suyye batem me?» [³⁷ Pilip yi di ruute, y'ede: «Aame kee ki ziipe adda'ŋ pay a Isa maŋ, n'a ki ti suyye batem.» Maŋ wede yi di'n gime onami, y'ede: «N'umbe, Isa Almasi yoŋ Ulo Raa.»] ³⁸ Inŋkino maŋ Pilip yi di ruute a wede tuuliyo, y'ede: «Puusada ki-t'ohor.» Maŋ Pilip kane ti wede suma an di-d'iige t'ekki puus me, an di-d'iige k'adda k'ahu, Pilip y'a ti y' zuyye batem. ³⁹ Aame an t'ud'ede t'adda k'ahu maŋ, Unde Galmeega t'a ti y' nukkiide Pilip me. Wo yo wede suma geŋ yi ki y' wulle ye baa, inŋkino y'a inŋgile ki daanadi ti unsuwo. ⁴⁰ Wo yo Pilip yi wolliiyo'ŋ yo a Azot, maŋ yi d'ettiyo geeger ti geeger, yi kazita Rabila Majjaanawa adda geegiryagi pay bini y'a d'iiney Sezare.

9

Sool ti Isa

¹ Wo aame geŋ Sool yi dehu daayum y'a dabire wo y'a t'ide sanalliyagi ki Galmeega. Inŋkino maŋ y'a iide, y'a uuney mozigo goole doŋ sedeke ² kono yi di t'ele mattup. Wo ti mattup gette y'a t'ooney deero boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso a Damas, wo aame doŋ i daaniya urzi wede aware ki Galmeega kuuli ti erayi ede maŋ, y'a ti'n seddo y'an d'an

* 8:33 8.33 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.7-8.

t'etto ki Zeruzalem, an di'n obey dangay.

³ Aame yi uune mattup man, y'a ingile ki Damas. Y'izire kee y'iiney goppon ti geeger man, a kaamiki i diigo toore ti kandaane, wiliŋ a tuure a tukki yode. ⁴ Y'a iire a siido wo y'ollige golla ti rootiyo, t'ede: «Sool, Sool, de moo me ki ni dabirsa me?» ⁵ Man Sool y'a tunde, y'ede: «Galmeega, de kee wee wee?» Man golla gette t'a ruute, t'ede: «Nuŋ Isa wede kee ki di y' dabirsa. ⁶ Wo ki t'oozo, k'engilo k'adda geeger, anŋen an aa di kizey munda wede Raa yi dehu k'aasey me.» ⁷ Wo kane doŋ ti Sool soo geŋ an t'ihira, munda an di roote an ki suune ye, orgiso t'anni ziida kono golla an di-t'ollige wo wenda an ki y' woliyo ye. ⁸ Man Sool y'a t'iiziga, edayi kargigal wo i ki woliyo ye. Aame geŋ doŋ iide ti yode an i ziida beezi, an ti y' dukke k'adda geeger Damas. ⁹ Onniyo ado Sool edayi i ki woliyo ye, wo yi lekkiyo daa k'ombo daa sobo.

Sool edayi i t'ihina

¹⁰ A Damas geŋ i d'ede wedusu sundi Ananiyas, yode geŋ sanalluŋu k'Isa. I-d'iide munda aa suniye Galmeega yi di gize tuddi, wo y'a yi wiike, y'ede: «Ananiyas!» Man Ananiyas yi di'n gime onami, y'ede: «Galmeegó, nuŋ enno n'ollige.» ¹¹ Galmeega yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'addo ti urzi wede an yi waaku urzi delele, ki t'odoy adda boy Ziidas, k'a tondoy wede ede sundi Sool ki Tarsi. Ankeŋno yi tondiyo Raa, ¹² wo adda munda i-iide aa suniye geŋ y'a wulle wedusu sundi Ananiyas, yoŋ yi-t'iide di yode, yi di ziipe beezi a edayi, man edayi a t'ihina.» ¹³ Wo Ananiyas yi di'n gime onami, y'ede: «Galmeegó, wede en rabiladi ni t'illiga, doŋ baadan an

ruute a suldi doŋ ulpi pay y'isiyo a doŋza a Zeruzalem me. ¹⁴ Wo deero doŋ sedefe an i ele mattup y'a-sedfe doŋ i tondiyo ti suma kee a enno, geŋ inkino y'iido keŋno me.» ¹⁵ Wo de Galmeega yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki y'oonoy wede geŋ me, kono nuŋ ni y' biire, n'a-y'isa wede a kiza sundo a duwo doŋ Yawudiyagi ye, a mozagan wo a doŋ k'izirayel. ¹⁶ Wo nuŋ batum ni di kizita suldi doŋ pay y'a dabira kono sundo.» ¹⁷ Inkino man Ananiyas y'a t'iiziga y'a ingile, y'iiney man yi-t'iide adda boy Ziidas, Sool toŋ adda. Y'iide'ŋ yi di ziipe beezi a yode wo yi di ruute, y'ede: «Sool leema ki nuŋ, Galmeega i n'igibo me, yode Isa wede y'a di gize tuddi aame kee a urzi k'ettiyo keŋno, yi n'igibo ki tukki kee kono edaya a wolle sey, wo Raa yi-ki ti k'one t'Unde Kamilen.» ¹⁸ A kaamiki gangiragi aa ki puuni a iise soldite ti edayi, man edayi a iise wolliso sey. Y'a t'iiziga, wo Ananiyas y'a ti y' zuyye batem. ¹⁹ Saŋ yi d'iimi, toogadi t'a iido.

Sool yo a Damas

Sool y'a likke onniyo miibi ti sanalliyagi k'Isa a Damas me. ²⁰ Wo tin geŋ min y'a iise kazita baa adda boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso, yi d'eesiyo: «Isa yoŋ Ulo Raa.» ²¹ Kane doŋ pay i y'ollige geŋ an ziida giggiran, wo an di rootiyo diinayan, an'de: «En min yo wede i-dabirsa baadan kane doŋ i tondiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem ye ko? Wo et-tiyadi keŋno ette y'iido'ŋ toc min sedfuzan, wo y'an di'n t'eley bey deero doŋ sedefe ye ko?» ²² Yo Sool a kazita k'onami geŋ, i di t'ele toogo yi kazita i ceeriyo ki ceeriyo t'addi pay, y'an di rootiyo kereŋ Isa yoŋ Almasi Raa yi biire. Inkino kane Yawudiyagi doŋ i lekkiyo a

Damas geŋ, an i di roote munda an ki suune ye.

²³ Saŋ bini maŋ kane Yawudiyagi geŋ, kaŋ soo an di ruute ti diinayan ki tōwwadí Sool me. ²⁴ Inŋkino a rootiyadan gette wedusu yi di gize a Sool me, kono kane Yawudiyagi an t'ikkima tuddaŋ, an di boohiyo boha bumbiyagi geeger onŋu wo diddo kono Sool y'udda maŋ ki tōwwadí. ²⁵ Inŋkino maŋ onniyo soo a diddo, kane sanalliyagi Sool an di-t'iide, an ti y' ziipe adda gedde, an ti y' zuuye ti waaya monŋali ti nee.

Sool yo a Zeruzalem

²⁶ Saŋ ti Damas geŋ Sool y'a iiney Zeruzalem. Aame y'iiney maŋ, y'a dihe y'a di keyye ti sanalliyagi k'Isa. Wo kane pay an orgiso a yoŋ me, kono an k'ambu ye ki kotto yi t'ize sanallusu k'Isa me. ²⁷ Inŋkino maŋ Barnabas y'a iyeye, y'a ti y' wiike, wo y'a-di t'iide k'ume doŋ zina k'Isa. Aame geŋ y'an t'iide taaya mummino Sool yi wullo Galmeega aame yo a urzi ki Damas me, mummino Galmeega yi ruutito me, wo soŋ mummino Sool yi gizito ti suma k'Isa daa k'orgiso a Damas me. ²⁸ Inŋkino maŋ t'ume geŋŋo Sool y'a-t'iide ti kane a Zeruzalem, an d'ambu keŋŋo keŋŋo kaŋ soo wo yi kazita ti suma Galmeega daa k'orgiso. ²⁹ A kane Yawudiyagi doŋ orbe ono Girek toŋ y'an di kazita wo yi niikiyto pay ti kane me, wo kane an di dihe urzi ki tōwwadí. ³⁰ Aame kane zamba doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ an illiga inŋkino maŋ, Sool an di d'ingile ki geeger Sezare, wo an ti y' diipida y'a inŋgile ki geeger Tarsi.

³¹ Inŋkino maŋ kane doŋ ogiyo ti suma k'Isa a siido Ziide, a siido Galile wo a siido Samari pây geŋ, an di lekkiyo ti toose. Kane an

t'ize doŋ toogo a urzi Raa, an di lekkiyo ti ottilso a Galmeega, wo Unde Kamileŋ ti di'n noogiyo an d'aagulu k'aagulu.

Piyer ti Ene

³² Aame geŋ Piyer daayum yi sooru adda siido pay, yi d'ambu keŋŋo keŋŋo. Onniyo soo maŋ y'a t'iide woliyo ki doŋ ki Raa i lekkiyo a geeger Lidda. ³³ A ume geŋ i d'ede wedusu sundi Ene yoŋ runguyun, ozzine gessire yi lekkiyo moone ekk'onŋali. Aame Piyer y'iiney a ume geŋŋo maŋ, wede geŋ yi y'uuney, ³⁴ wo yi di ruute, y'ede: «Ene, Isa Almasi y'a ele bee. Ki t'oozo'ŋ, kee batum ki t'olbo suldi moonizá me.» A kaamiki Ene y'a t'iizi, y'a t'ihira. ³⁵ Aame kane doŋ pay a geeger Lidda wo a bere ki siido Saron geŋ an wulle inŋkino maŋ, an di-gime lekkiyadan a urzi Galmeega.

Piyer ti Tabita

³⁶ I d'ede erewo adda geeger Zoppa tod'te sanallawa k'Isa, sundutú Tabita (i-kaza Dorkas* t'ono Girek). Tode gette a duwo t'an isiyo beehiye, doŋ umbadan toŋ t'an d'eeliyo munda me. ³⁷ Aame Piyer yoŋ daayum a geeger Lidda geŋ, Tabita gette ti t'iire eeni wo t'a inda. T'inda maŋ an ti-zuyye, nuune an ti y' gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú, an ti y' duwwe. ³⁸ Lidda gette goppon ti Zoppa me, kane sanalliyagi k'Isa a Zoppa an illiga Piyer yoŋ anŋeŋŋo maŋ, an d'igibe kuuli sire an i di ruuto, an'de: «Leema ki nuŋ k'ayn'olliga maŋ, k'edi kesiko, in t'ette di kaye.» ³⁹ Piyer y'a t'iiziga, kesiko y'a inŋgile ti kane. Aame y'iiney maŋ, kane an di ti gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú. Kane mandayfayi pay an di y'uuna ti zumari a edayan, wo an i di kazita kallagi doŋ

* 9:36 9.36 Suma Dorkas t'ono Girek i-kaza ahisa.

Tabita ti giniti aame t'a t'inda botto. ⁴⁰ Piyer y'an di ruute a duwo an t'adde t'adda boy. An t'udde man, yo y'a-dikke, y'a iise tondiyo Raa. San man y'a-gime edayi k'ume nuune, wo y'a ruute, y'ede: «Tabita kon mi t'oozo'ŋ.» Man t'a t'ihina edatú, wo aame ti wulle Piyer man, t'a-guune. ⁴¹ Piyer yi ziida beytú t'a-t'iiziga, man mandaydayi ti don ki Raa ongon y'anni wiiko, wo y'an tigize an di wulle tod' ti lekkiyo zeere. ⁴² Inkinno man don pay adda geeger ki Zoppa an d'illiga rabila gette, wo don baadan an di ziipe addan a Galmeega. ⁴³ Wo a Zoppa gen Piyer y'aa likke onniyo baadan di wede k'odfige golmidagi sundi Simo.

10

Korney ti Piyer

¹ I d'ede wedusu sundi Korney, yi lekkiyo a geeger Sezare. Yon goole ki asigiryagi meeda ki Romen, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni waaku sundan «Italiyen». ² Wede gen yon yi seedu urzi Raazi zakidi, yode ti don adda boozí pay an ottilso a Raa. Yawudiyagi don an k'ede munda ye ton y'an d'isiyo beehiye, wo yi tondiyo Raa daayum. ³ Inkinno man onniyo soo a peedo lohe Korney i-d'iido munda aa suniye. Y'a yi wulle kereŋ maaleeka Raa me yi d'iidiba itadi, yi d'ettiyo di yode wo y'a yi wiike, y'ede: «Korney!» ⁴ Wo yon yi di y' wolliso maaleeka teben, man orgiso t'a yi ziida wo yi di ruute, y'ede: «Galmeega, de moo me?» Maaleeka yi di ruute, y'ede: «Kee tondiyada Raa y'illiga ti beehyko ere k'isiyo a duwo te, inkinno yon yi ki k'elkiyo. ⁵ Wo anken ki agiba duwo an d'ette ki Zoppa, an di waako wede soo sundi Simo, sundi soo te Piyer, y'a

etto. ⁶ Yo wede gen torgusu yi lekkiyo di wede sundi Simo kay, wede k'odfige golmidagi, boozí a biza bar.» ⁷ Aame maaleeka wede i ruute a Korney gen y'ingile man, Korney yi wiiko don sire ti diine don naabadi, wo asugursu soo wede i seedu urzi Raazi zakidi, ti diine k'asigiryagi. ⁸ Korney y'an t'iide taaya a munda wede ize, san y'an igibe ki Zoppa.

⁹ Inkinno man kane an d'ingile, soggo ton kane daayum a urzi goppon an a-t'ette ki Zoppa, wo peedo t'ize diine. Inkinno a peedo gettiyo batum, Piyer y'a-ti gili t'ekki boy t'awwa, y'a tonde Raa. ¹⁰ Aame gen mosogo t'a yi ziida, yi dehu yi d'oomi. Koore an i-d'isa ombo gen, i-d'iido munda aa suniye, ¹¹ wo yi woliyo'ŋ kandaane a t'ihina wo munda aa booyo goole kettiso a bohani pide, i-deegu ki siido aa dara. ¹² Wo adda k'addi i d'ede ita seydi don zondan pide pide, ita seydi don i morkimso a siido wo ita k'embi don oppiyo a kandaane pay. ¹³ Aame gen y'a illi golla ti di ruute, t'ede: «Piyer, ki t'oozo'ŋ! Seydi en ki soddo, k'a t'ododo, k'a t'aada.» ¹⁴ Wo Piyer y'a ruute, y'ede: «Galmeego aha! Nun munda wede k'ombo ulu, yon ganigi a daanada gen kan soo ton ni k'iimi ye.» ¹⁵ Man golla gette ki sirwe sey Piyer y'a t'illiga, t'ede: «Munda wede Raa y'ede yo en kamilen gen, ki k'elke aa munda k'ombo ulu ye.» ¹⁶ Golla gette Piyer y'a t'illiga ti rootiyo onamtú min kane dey tan ado, san a kaamiki munda gen a-gili ki kandaane.

¹⁷ Piyer gen y'a ziida giggiri a munda wede i-iide aa suniye, wo munda i-kaza yi ki y' suniyo ye gen me. Koore gen kane duwo don Korney y'i'n igibe gen, boy Simo an di y' dihite, an y'uune, anken kane a biza bumfu. ¹⁸ Kane an di wiike don

boy, an iido maŋ an di'n tunde, an'de: «Simo wede an yi waaku soŋ Piyer geŋ, yoŋ a eŋŋo ko?»¹⁹ Piyer geŋ yoŋ daayum y'elkiso a munda wede i-iide aa suniye geŋŋo, aame Unde Raa ti rootiyo, t'ede: «K'ollo, i d'ede doŋ afo an ki dehu toŋ maŋ.²⁰ Ki t'oozo'ŋ, ki ti deego, k'eŋgilo ti kane daa k'orgiso, kono duwo eŋ i'n igibo nuuno.»²¹ Inŋkino maŋ Piyer yi-ti dŋigo, y'an di'n uuney kane duwo geŋ me, wo y'an di ruute, y'ede: «Eŋ miŋ nuŋ wede kun dehu. Ki moo me kun n'iido me?»²² Maŋ an i di'n gime onamí, an'de: «Kaye eŋ ayn'igibo Korney, yode wede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, yoŋ wede ki diine y'ottilso a Raa, wo kane Yawudiyagi pay an yi giyye. Yoŋ maaleeka Raa yi ruuto, kee k'a ette di yode kono ki di rootey ono y'a-k'olligey.»²³ Inŋkino maŋ duwo geŋ Piyer y'a ti'n wiike k'adda boy, an d'inne di yode.

Ti soggatú maŋ kane duwo geŋ an t'iiziga ti Piyer an d'ingile kaŋ soo. Wo zemba miibi an ziipe addaŋ a Isa ki Zoppa, an aa di'n igibo.²⁴ Saŋ onniyo ki daana maŋ Piyer ti kane duwo geŋ an d'iiney Sezare. Koore geŋ yo Korney y'a t'ugiye doŋ boozí ti laŋziyagi doŋ kuc an di'n delliyo.²⁵ Aame Piyer y'iiney wo y'ette k'adda boy maŋ, Korney y'a iide y'a y'ikkimo, y'a iire a zoŋdí kono yi-d'ottile.²⁶ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Aha, ki t'oozo'ŋ!» Wo yi ziiɗa beezí, y'a y'iiziga, y'ede: «Nuŋ wede tudde aa kee pây.»²⁷ Maŋ Piyer yi pelkiyo ti Korney, y'a-t'iide k'adda boy. A ume geŋ yi wolliyo doŋ baadaŋ i t'ugiye a daanadí.²⁸ Y'an di ruute, y'ede: «Kune kun ti suune oogoro Yawudiyagi te, urzi ti k'ele ye a Yawudusu y'a ette boy wede Yawudusu ye, y'a lekke ti yode

me. Wo de nuŋ Raa y'o ruute kereŋ, kofuwo ye a daanadí wede tuuku toŋ n'a yi wolle yoŋ ganigi wo ulsu me.²⁹ Geŋ inŋkino, aame kun iide kun ni wiiko geŋ, ni ki ruuto ye munda me wo n'a inŋgilo miŋ ti kune baa. Anŋkeŋ ni dehu n'a suune, ki moo me kun ni wiiko n'a iido me.»³⁰ Maŋ Korney yi di ruute, y'ede: «I d'ede onniyo afo, a peedo ere ki lohe gettiyo batum, ni tonɗiyo Raa adda boozó. A kaamiki geŋ miŋ wedusu ti kallagí i ralita wic wic yi-t'ohire a daanadó,³¹ wo y'o di rootiyo: «Korney, kee tonɗiyadá Raa y'illiga, wo y'elkiyo a beehiyko ere kee k'isiyo a doŋ an k'ede munda ye me.³² Anŋkeŋ ki agiba duwo an d'ette ki Zoppa, an di waako wede soo sundí Simo, sundí soo te Piyer, y'a etto. Yo wede geŋ torgusu yi lekkiyo di wede sundí Simo kay, wede k'odŋge golmidagi, boozí a biza bar.»³³ Aame geŋ kesiko ni d'igibe duwo ki tuddá, wo kee k'aaze adde kofuwo k'a iido. Wo anŋkeŋ kaye pay eŋŋo a daana Raa kono ay d'olliga sulɗi doŋ pay Galmeega y'a ruuto k'ay di roote.»

Ono Piyer adda boy Korney

³⁴ Inŋkino maŋ Piyer y'a iise kazita k'ono, y'ede: «Anŋkenŋo ni suune ki kotto Raa geŋ y'inni wolliyo kine duwo pay eŋ miŋ kaŋ soo.³⁵ Ti ita duwo pay, wede tuuku y'ottilso a Raa wo y'isiyo munda ki diine maŋ, yoŋ geŋ lekkiyadi i di t'ise unse a Raa me.³⁶ A doŋ k'Izirayel Raa y'igibo onamí, Rabila Majjaanawa ere ki toose t'urzi k'Isa Almasi, yode wede Galmee'ki duwo pay.

³⁷ Kune kun suune Zaŋ yi kazita a duwo, y'ede: «Kun ti suyyo batem», wo soŋ munda wede iina ki poone a siifo Galile wo adda siifo Ziide pay.³⁸ Wo kun suune mummino Raa yi biiro Isa wede

ti geeger Nazaret, yode wede yi-d'ele Unde Kamilen̄ ti toogo ere yi d'isiyo armika me. Isa geñ y'an izire omagi pay, a ðuwo y'an d'isiyo beehiye, kane ðon̄ an d'ede toogo Meeda siitandani a eedan̄ ton̄ y'an d'eliyo bee kono Raa ti yode.

³⁹ Wo kaye ay wulle t'edayey suldi ðon̄ pay Isa y'ize adda siido Yawudiyagi wo a Zeruzalem me. Yoñ geñ deero Yawudiyagi an ti y' tiike ekk'undumu, an di y'iide. ⁴⁰ Sañ onniyo sire k'aduwe mañ Raa y'a ti y' bilde ti diine ðon̄ unto, wo yi d'ele urzi y'an di gize tuddí. ⁴¹ A baldiyadí gette i y' wulle Yawudiyagi pay ye, i y' wulle kaye ðon̄ Raa yi biire ti poone kono ay di roota taayadí, kaye ðon̄ ay d'iimi wo ay d'iibe ti yode aame Raa yi ti y' bilde ti diine ðon̄ unto geñ me. ⁴² Sañ Isa y'ay ruute ay di kizite Rabila Majjaanawa a kane Yawudiyagi wo ay di roote Isa yoñ wede Raa yi biire y'a ðekka booro a tukki ðon̄ zeere wo ðon̄ i t'inda pây. ⁴³ Kane nebiyagi pay an rootiyo ti yode Isa, an'de: "Wede tuuku yi ziipa addí a yode mañ, y'a t'ooná tambobino k'oldikadí t'urzi toogo ere ki sundí."»

Unde Kamilen̄ ti ðon̄ Yawudiyagi ye

⁴⁴ Aame Piyer y'an kazita botto geñ, a kaamiki Unde Kamilen̄ t'a ðiigo a tukki kane ðon̄ pay ollige onamí geñño. ⁴⁵ Mañ kane Yawudiyagi ðon̄ i ziipe addan̄ a Isa iido ti Piyer geñ an ziida gig-giran̄, wo an di zuune kane ðon̄ Yawudiyagi ye ton̄, Unde Kamilen̄ ere Raa y'elo gette ti ðiige a tukki kane pay. ⁴⁶ Kane Yawudiyagi geñ an ollige ðon̄ Yawudiyagi ye ton̄, an orbe t'ono ðon̄ doolo wo an tamma tan̄ miibi Raa yoñ goole a jiire me. In̄kino Piyer y'a ruute,

y'ede: ⁴⁷ «An̄ken̄ kane ðuwo en̄ an uune Unde Kamilen̄ aakede kaye, geñ ay k'aane ay gi di-tooge ye an di suyve batem t'ahu me.» ⁴⁸ Mañ Piyer y'an di ruute, y'ede: «Duwo en̄ kun ti'n suyvo batem ti suma k'Isa Almasi.» In̄kino mañ Piyer an di y' tunde y'a lekke onniyo miibi ti kane.

11

Ono Piyer a ðaana zemba a Zeruzalem

¹ Ðon̄ zina k'Isa ti zemba ðon̄ i ziipe addan̄ a Isa a siido Ziide geñ, an illiga kane ðon̄ Yawudiyagi ye ton̄ ono Raa an uune. ² Wo aame Piyer yi-gime ki Zeruzalem mañ, kane Yawudiyagi ðon̄ i ziipe addan̄ a Isa an di y'irba, ³ wo an i ruute, an'de: «Ki moo me kee k'ize in̄kino, ki-t'iide di ðon̄ i ki waldu ponde ye* wo k'a iimo ti kane me!» ⁴ In̄kino mañ Piyer y'an d'iise tôwwo taaya, yi-t'iise t'ume k'eesiyo soo ti soo a munda wede ize.

⁵ Y'an di ruute, y'ede: «Aame nuñ a geeger ki Zoppa ni tondiyo Raa geñ, munda o d'iido aa suniye. Ni wolliyon̄ munda i ðeegu ti Raa ki tuddó, yode geñ yi deeyiso aa boojo goole kettiso a bohaní pide, munda geñ yi ðeegu ti kandaane bini a iina aame sirpadó. ⁶ Wo ni wolliyon̄ teben̄ k'adda k'adde munda geñño, n'a wulle seydi booze, seydi baldá, seydi ðon̄ i morkimso a siido wo embi ðon̄ oppiyo a kandaane pây. ⁷ Mañ n'ollige golla t'o-di ruute, t'ede: "Piyer, ki t'oozon̄! Seydi en̄ ki soðo, k'a t'odo, k'a t'aada." ⁸ Wo n'a ruute, n'ede: "Galmeegó ato! Nuñ munda wede k'ombo ulu, yoñ ganigi a ðaanadá geñ kan̄ soo ton̄ ni k'iimi ye." ⁹ Golla gette n'a t'illiga ki sirwe ti kandaane, t'ede: "Munda wede

* 11:3 11.3 Ðon̄ i ki waldu ponde ye: I-kaza ðon̄ Yawudiyagi ye.

Raa y'ede yo en kamilen gen, ki k'elke aa munda wede k'ombo ulu ye." ¹⁰ Golla gette t'a ruute ruute tan ado, san a kaamiki munda gen a-gili ki kandaane sey. ¹¹ Kacin aame gen min a kaamiki don ado an o igibo ti Sezare, an iido an di n'uuna adda boy wede kaye'n adda. ¹² Unde Kamilen t'o di ruute n'a ingile ti kane daa k'orgiso. Kane zamba don zoot i ziipe addan a Isa ni wiiko kenno gen, an di n'igibo a Sezare, wo nun ti kane pay ay t'iide k'adda boy Korney. ¹³ Yon y'ay t'iide taaya mummino maaleeka y'iide k'adda boozí y'a yi wulle, wo yo maaleeka yi di ruute, y'ede: "Ki agiba duwo ki geeger Zoppa, an di waako Simo wede sundi soo an yi waaku Piyer, y'a etto. ¹⁴ Yon y'a di roota ono a urzi wede san kun t'ooney uttiyo, kee ti don boozá pay." ¹⁵ Aame Korney y'a ti dinge taayadi wo n'a t'eesse towwo taayado botto gen, Unde Kamilen t'a diige a tuddan aa ti diige a tukki kaye t'ume k'eesiyo. ¹⁶ Inkinno man n'a ilke a ono Galmeega yi ruute, y'ede: "Zan duwo yi'ni zuyyite batem t'ahu, wo de kune'n Raa y'un ti'n suyya batem t'Unde Kamilen†." ¹⁷ Ni wulle kane ton Raa y'an ele Undi aa y'ay ele a kaye, aame ay ziipe addey a Galmeega Isa Almasi. Inkinno man, nun wee wee n'a aane n'a t'eegire Raa a munda yi dehu y'aase me?" ¹⁸ San ono gen duwo an ti'n illiga man, kane pay an d'inniga wo an d'iise tamma Raa, an'de: «Ki kotto Raa a don Yawudiyagi ye ton, urzi y'an ele an di-kime lekkiyadan wo an t'oona lekkiyo ere ki kotto.»

Don ogiyso ti suma k'Isa a Antiyos

¹⁹ Aame Etiyen an y'iide man, an d'iise dabirsa don i ziipe addan a Isa. Inkinno man kane gen an di-tiipite ki siidiyagi doolo. Don ongo ti diinayan an d'ingile ki siido Pinisi, ki siido Siipire, wo ki geeger k'Antiyos‡, wo an di kazita ono Raa a don Yawudiyagi danjal. ²⁰ Aame gen don miibi ti diine kane don i ziipe addan a Isa iido ti Siipire wo ti siido Siren gen, an d'ingile ki Antiyos, wo an di gizite kay Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa a don Yawudiyagi ye. ²¹ Toogo Galmeega ti kane, inkinno don baadan an di-gime lekkiyadan, wo an di ziipe addan a Galmeega. ²² Don ogiyso ti suma k'Isa a Zeruzalem gen rabila gette an t'iire kuudan, man an d'igibe Barnabas ki Antiyos kono y'a ette y'a wollo. ²³⁻²⁴ Barnabas gen yon wede beehiye, yi ziipe addi pay a Isa wo addin oniyoyo ti Unde Kamilen. Aame y'iiney a Antiyos wo yi wulle don i ziipe addan a Isa gen Raa y'an ti ziipe beeko man, ulbi i-d'ize unse baadan, wo y'an d'eele kooke pay kono an di lekke kettiyo ti Galmeega. Wo aame gen don baadan an a-ti giyye ti Galmeega.

²⁵ San man Barnabas y'a ingile ki Tarsi kono y'a waako Sool. ²⁶ Aame yi y'uuno man, y'a ti y' wiiko an t'iido k'Antiyos. Man kane sirwan ozzine an di y'iidiba ti don ogiyso ti suma k'Isa angenno, wo an di duuye don baadan a urzi zaapu k'addan a Isa. Gen a Antiyos genno sanal-liyagi k'Isa an di'n wiike waaku ere ki poone «don k'Almasi».

Zemba don a Antiyos ti zemba don a Ziide

²⁷ Aame gen i d'ede nebiyagi an diigo ti Zeruzalem an t'iide

† **11:16** 11.16 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 1.5; Lik 3.16 wo Zan 1.33. ‡ **11:19** 11.19 Geeger k'Antiyos: Antiyos gette geeger meeda ki siido Siiri.

ki Antiyos. ²⁸ Nebi soo ti dinayan sundí Agabus, Unde Raa ti di ruute adda k'addi, y'a t'iiziga y'a ruute, y'ede: «Sanj i d'isa mosogo baadan adda siidiyagi donj pay donj Romenj ge dokkiyo.» Wo kun suune mosogo gette ize aame Kilood yonj mozigo goole ki Romenj. ²⁹ Aame kane sanalliyagi k'Isa an illiga injkino manj, an di dihe an tusse munda wede tuuku tonj a toogadi, an di-t'igibe ki noogiy zemba i lekkiyo a siido Ziide. ³⁰ Injkinoman manj an tusse, an an d'ele a bey Barnabas ti Sool, an d'iide an an d'ele a bey donj dokkiyo ki zemba donj a Ziide.

12

Unto ki Zak, wo Piyer adda dangay

¹ Aame genj mozigo Erod y'a iise dabirsa zemba ongonj ti diine donj ogiyso ti suma k'Isa. ² Y'an d'ele urzi a asigiryagi, Zak leema Zan an di y'iide ti seebir. ³ Wo aame Erod yi wulle a Yawudiyagi an t'ize unjse manj, y'an d'ele urzi Piyer tonj an ti y' seedo a onniytagi donj ki tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme. ⁴ Aame an ti y' ziido manj, an di y'ele adda dangay, wo Erod y'a-ti zippe asigiryagi koomat makumu zoot, y'a ti'n dikkida omagi pide, an di y' boohe. Yi dehu y'a dekka booradi a daana duwo pay aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi yi t'ingila manj. ⁵ Injkinoman manj Piyer yi lekkiyo dangay wo kane donj ogiyso ti suma k'Isa genj an tondiyo Raa daa puukiyo wo t'addan pay kono yode.

Addiya Piyer ti dangay

⁶ A diddo ere soggo Erod y'a dekka booro ki Piyer a daana duwo pay gette, Piyer genj yi moone a diine k'asigiryagi sire, beydi'ngj kettiso ti zinjiri sire,

wo a biza dangay ummey asigiryagi sey an boohiyo. ⁷ A kaamiki maaleeka ki Galmeega Raa y'a diige adda dangay, biino ere Piyer adda gette a-tuure kereŋ. Manj maaleeka y'a yi butte Piyer a sirpadi kono y'a-t'inne, wo yi di ruute, y'ede: «Kesiko ki t'oozo!» Manj zinjiri ti beydi' a tiipe. ⁸ Sanj maaleeka yi di ruute, y'ede: «Ki-ketto toona wo ki t'osso tobiyaga.» Piyer y'a t'ize aa maaleeka yi ruute, wo yi di ruute sey, y'ede: «Ki t'osso kallaya goole wo k'a ni daani.» ⁹ Injkinoman manj Piyer y'a diine maaleeka, t'adda dangay y'a t'udde, wo a elkiyadi yi ki zuune ye munda wede maaleeka y'isiyo genj derec me, y'elkiyo i-iido munda aa suniye. ¹⁰ An t'udde t'ume k'asigiryagi donj ki poone, ti donj ki sirwe tonj an a-t'udde pay, an d'iiney a biza wede ki maala k'a-t'adde k'adda geeger. Biza genj a t'ihina siidi a daanadan me, wo an t'udde manj an d'izire kanj soo a urzi, sanj a kaamiki nokkot maaleeka yi y'iili Piyer me.

¹¹ Injkinoman manj Piyer eedi t'a iido, y'a yi zuune munda wede i-iido me, wo y'a ruute, y'ede: «Ankenj ni zuune baa genj derec, Galmeega Raa y'igibo maaleeka y'a-n'udde ti bey k'Erod wo ti munda wede ulsu Yawudiyagi an dehu an oo d'ise me.»

¹² Aame yi zuune injkino manj, y'a ingile ki boy k'erewo sundutu Mariyam mekki Zan, sundi soo Markus. Adda boy genj donj baadan an t'ugiye an tondiyo Raa. ¹³ Piyer y'iide'ngj yi koppio biza yi-t'ette, wo i d'ede ere naabo sundutu Rood, t'a iido t'a-t'ihina biza. ¹⁴ Aame t'illiga'ngj golla ki Piyer t'a ti zuune, wo tod'te ulbutu a uune t'unjuwo baadan. Injkinoman manj t'a-t'ihina biza umbo, t'a-gime kanj okko, t'an di ruuto,

t'ede: «Piyer yo enno a biza.»
 15 Kane an i-di ruute, an'de: «Konj mi t'okko maade ko?» Wo de tod' t'a ruute, t'ede: «Ki kotto yo a biza.» Injino manj kane an di ruute, an'de: «Gej maaleekayi koo manj.»
 16 Injino yo Piyer gej yi koppioyo biza pi bini an d'iido, an i-t'ihina. An yi wulle manj, an ziida giggiranj.
 17 Manj y'an d'ize likuw ti beezi kono an d'anniga, wo y'an t'iide taaya mummino Galmeega yi-y'uddo ti danjay me. Y'an di ruute sey, y'ede: «A Zak* wo a zemba ongo tonj, kun an t'oodoy taaya.» Sanj t'ume kane y'aa t'udde, y'a ingile k'ume doolo.

18 Ume i t'umpile manj asigiryagi an wollioyo Piyer umbo, undanj a t'udde, an d'iise tondiso, an'de: «De Piyer a y'ihe moo me?»
 19 Mozigo Erod y'a igibe duwo ki dehuzi, wo an ki y'uuno ye. Manj y'anni wiike kane asigiryagi donj i yi boohiyo me, y'anni tundite ti kulkuwo, y'ede: «De Piyer kun i ize mummino!» Injino manj y'an di ruute a asigiryagi doolo an ti'n oodo. Sanj manj Erod y'a t'iiziga ti siido Ziide, y'a-lekko a geeger Sezare onniyto miibi.

Unto ki mozigo Erod

20 Injino manj kane donj geegiryagi Tir ti Sidonj gej, an onniyo ombo ti siido ki mozigo Erod, wo aame gej yonj yi ti gulkuwe baadanj ti kane donj siido gej me. Manj kane donj pay gej an t'iide onamanj kanj soo, an t'oone urzi ki toose ti Erod. Manj an d'uuney wede soo sundi Bilastus, yonj gej wede boohiyo biino mozigo. Kane an iide an ti y' njiya, y'an d'an t'ette k'ume mozigo Erod.
 21 Injino manj Erod y'an d'ele onniyo, wo aame onniyo gette t'iina manj yit'usse kallayi ki moziko, y'a-guune

kaakido booro, y'a iise rootiyto a daana duwo pay.
 22 Donj olige gej an d'iise dollite, an'de: «Enno enj i rootiyto wedusu ye, enj raayusu!»
 23 Aame Erod y'illiga ono duwo genno manj, ulbi unse tuddi y'a ti-gili, tamma gette yik'iili a Raa ye. Injino manj a kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y'a yi diine ti eeni, ondirdagi adda k'addi an di y'iimi, y'a inda.

24 Tinj gej ono Raa i-teepioyo ki daana ki daana, wo donj baadanj an di ziipe addanj a Isa.
 25 Aame Pool ti Barnabas a zina ere an an igibe ki noogyo duwo a Zeruzalem an aa ti-dinge manj, an a-ti y' wiike ti kane Zanj wede sundi soo Markus, an di-gime ki Antiyos.

13

Barnabas ti Sool wo donj dokkiyo a Antiyos

1 T'adda diine donj ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos gej, i d'ede nebiyagi wo donj dooyiso: Barnabas, Simeyonj an yi waaku sundi soo Bakulu, Lisiyus ti siido Sirenj, Manayen wede an iiziga kanj soo ti Erod wede mozigo a siido Galile, wo Sool.
 2 Onniyo soo, an t'ugiyen an ottilso a Galmeega wo an di lekkiyo daa k'ombo, aame gej Unde Kamilenj t'an di ruute, t'ede: «Barnabas ti Sool gej kun oo ti'n ooyo siidanj ki naabo ere nunj ni'ni wiike.»
 3 Injino manj aame an ti likke daa k'ombo wo an tunde Raa gej, zemba an an di ziipe beeko wo an di'n iili Barnabas ti Sool, an d'ingile.

Barnabas ti Sool a Siipire

4 Injino manj Barnabas ti Sool Unde Kamilenj ti'n agisa naabo gej, an d'ingile an t'iide ki geeger Selusi. Tinj gej an d'uune tooko, an di-gili an d'ingile ki Siipire, siido ere a diine k'ahu.
 5 An iiney a geeger Salamin a Siipire

* 12:17 12.17 Zak: Zak wede enj leema k'Isa.

man, an d'iise kazita k'ono Raa adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso. Aame gen Zan Markus ton yon ti kane y'an di'n noogyo. ⁶ Aame an ti diipida siido Siipire man, an d'iiney geeger Papos. A ume gen an d'ikkima ti Yawudusu soo sundi Bar-Zezu, yode gen kombide, yi ti t'isiyo tuddi aa nebi, ⁷ yon yi lekkiyo a sirpa goole ki Romegen adda siido gettiyo. Wede goole siido gen sundi Serziyus Poolus, yon wede eedi soodo a elkiso. Yode gen y'anni wiike Barnabas kane ti Sool di yode kono yi dehu y'a olliga ono Raa. ⁸ Wo kombide gen sundi soo t'ono Girek an yi waaku Elimas gen, y'an di-tuuge a Barnabas ti Sool me kono yi ki dehu ye goole siido y'a zaape addi a Isa me. ⁹ Injino man Unde Kamilen ti-t'uuene adda k'adde Sool sundi soo Pool, yi di y' woliyo wede'n gen yerere adda k'edayi, ¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Kee wede adda uuene ti metinjo wo ti bundiko! Kee ulo Meeda siitandani! Kee adu ki suldi don pay ki diine, ki dehu daayum urziyagi don delege ki Galmeega ki di ti'n lette. ¹¹ Wo anken k'ollo, Galmeega y'a ki daana, k'a koosa suma k'onniyo miibi toore peedo ki ki y' wolla ye.» A kaamiki y'a-guuse, yon aa adda zimolo, yi-kama kenjo kenjo yi dehu wenda yi seeda a beezi y'a ti y' dokke. ¹² Aame goole siido gen yi wulle munda wede i iina a Elimas genjo man, y'a ziipe addi a Galmeega kono dooyiso gette i y' ziida baadan.

Pool a Antiyos siido Pizidi

¹³ Wo Pool ti don a itadi an t'iiziga ti Papos, an di-gili adda tooko, an d'ingile ki geeger Perz a siido Pampili, wo aame an iiney man Zan Markus yi'n ili, y'a-gime ki Zeruzalem. ¹⁴ Man ti Perz gen kane an t'iiziga, an d'ingile ki

geeger k'Antiyos siido Pizidi. An iiney Antiyos gen, a onniyo ere ki puukio Yawudiyagi an t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di-gundite. ¹⁵ Aame kane duwo gen an gire adda mat-tup k'oogoro Muusa ti ono don ki nebiyagi man, don deero ki boy gen an an di ruute, an'de: «Zemba ki nun, aame un ede ono ki kooke a duwo enno man, kun an eelo.» ¹⁶ Injino man Pool y'a t'iiziga, y'an d'ize likuw ti beezi kono an d'anniga, man y'a ruute, y'ede: «Kune don k'Izirayel, wo kune don Yawudiyagi ye don ottilso a Raa, kun n'ollo. ¹⁷ Raa wede ki kine don k'Izirayel y'a biire mongidagin. Y'an iigila aame kane an lekkiyo a siido Misir, san ti toogadi y'an uddo ti siido gette. ¹⁸ Adda k'ozzine ette suma k'ada pide, Raa y'anni mudde adda balda me. ¹⁹ San man ita duwo sarat adda siido Kanahan gette Raa y'a-t'uute, y'an d'ele siido kane gette aa korbite a donji. ²⁰ Suldi pay gen i t'ingile a iide ozzine suma meeda pide uto ada paat.

Man Raa yi biire don dekkiyo booro a ekki mongidagin, an di woliyo onaman bini nebi Samiyel. ²¹ Aame Samiyel yon nebi gen, mongidagin an tunde Raa y'an t'eele mozigo. Man Raa y'an d'eele Sayul ulo Kis ti biza bumbu Benzamen, y'iimi mozikadi ozzinagi ada pide. ²² San man Raa y'a ti diige Sayul me, y'a di ziipe Dawut mozigo me, yon gen wede Raa y'a ruute sundi, y'ede: "Ni uune Dawut ulo Zeese, yon gen wede aa addo i dehu, y'aasa naabo ere pay aa ni dehu." ²³ Ti ita k'inni Dawut gen Raa yi d'iidiba wede soo sundi Isa, yon Wede k'Uttiyo ki don k'Izirayel. Gen injino Raa y'a-ti dinge ono don yi ruute y'aasa

me. ²⁴ Ki poone Isa y'a aana geŋ, Zaŋ Batis y'a iido y'a gizite a doŋ k'IZirayel pay kono an di-kime lekkiyadaŋ wo y'a ti'n suyye batem. ²⁵ Aame Zaŋ yi zuune naabadí goppon ti daŋga maŋ, y'a ruute, y'ede: "Kune kun elkiyo nuŋ wee wee? Nuŋ Almasi wede kun delliyo geŋno ye. Wo de wede ettiyo k'itadó geŋ, yoŋ nuŋ batum ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagí ye*."

²⁶ Zemba ki nuŋ, kune doŋ ti ita k'inni k'Ibirayim wo kune doŋ ottilso a Raa, ono doŋ k'uttiyo eŋ Raa yi'n elo a kine. ²⁷ Aame Isa y'iina maŋ, doŋ Zeruzalem ti deerizaŋ an ki y' zuune ye Isa wede Raa y'igibo me, wo ono nebiyagi doŋ an gariya daayum a onniyo ere ki puukiyadiŋ geŋno toŋ, itadaŋ an ki'n zuune ye. Wo de an d'ize kono booro t'a yi ziida ki tówwo, a-t'iide a ono nebiyagi an ruute ti kaaga. ²⁸ Kane d'uwu geŋ munda wede an t'oone a tukki yode a t'iide ki tówwadi umbo, wo toŋ maŋ an di tunde Pilat y'a t'ele urzi ki tówwadi. ²⁹ In'kino a munda wede kane an ize geŋ a-t'iide a ono doŋ pay an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, maŋ kane Yawudiyagi an ti y' d'iige t'ekk'undumu me, wo an di y'eele adda muuzo. ³⁰ Wo de Raa y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto me. ³¹ Saŋ maŋ y'an di gize tuddi taŋ baadaŋ a enno enno, a doŋzi doŋ an gilo kaŋ soo ti siido Galile ki Zeruzalem, wo ankeŋ kane geŋ an di rootiyo taayadi a daana Yawudiyagi pay. ³²⁻³³ In'kino maŋ ono doŋ Raa yi ruute y'aasa a moŋgidagiŋ ti kaaga geŋ, ankeŋ y'a ti'n diŋge a kine in'niizaŋ, aame Isa yi ti y' bilde ti diine doŋ

unto geŋ me. Wo ankeŋ Rabila Majjaanawa gette kaye batum ay iido, ay un di kizite. Raa y'ize in'kino aa an riine ti kaaga adda mattup ki Soom sire, an'de:

"Kee ulo nuŋ me, wo ti anki d'uwu an di suune nuŋ Meegá†."

³⁴ Wo Raa yi ruute ti kaaga, yoŋ y'a ti y' balda ti diine doŋ unto kono y'a ki ruuma ye. Geŋ Raa yi ruute in'kino, y'ede:

"N'un di zaapa beeko ere kamilen wo suldi doŋ derec ni ruute ni-t'ela a Dawut‡."

³⁵ Kono kamo Dawut y'a ruute sey adda mattup ti doolo, y'ede:

"Ki oola tudde ki wediza kamilen i-ruuma adda muuzo ye§."

³⁶ Wo Dawut yoŋ a kod'uwadi y'a niibe naabo Raa wo saŋ y'a inda, an di y'ele adda muuzo aame moŋgidagi, wo tuddi a ruume.

³⁷ Wo yode wede Raa y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto geŋ, tuddi i ki ruume adda muuzo ye. ³⁸⁻³⁹ Zemba ki nuŋ, ni dehu kun di suune, t'urzi k'Isa an un di kazita kun d'ooniyo tambobino k'oldikaguŋ. Wo t'urzi yode, wede tuuku yi zi-ipe addi a yode maŋ, yoŋ geŋ Raa yi y' woliyo ki diine a daanadi me. Derec, oogoro Muusa ti k'iine t'un gi di'n ize doŋ ki diine a daana Raa ye. ⁴⁰ In'kino kun koono mentikagi, kono un ki d'aana ye munda wede nebiyagi an riine ti kaaga, an'de:

⁴¹ "Kun ollo bee kune doŋ okko maade Raa geŋ,

kun soodo giggirguŋ wo kun di nokkido,

kono a lekkiyaguŋ ette ni d'isa munda wede kun d'addira, wo munda geŋ aame wenda y'un ruuta toŋ maŋ,

kun k'amba ye*."»

* **13:25** 13.25 Kun wollo adda mattup ki Matiye 3.11 wo Zaŋ 1.20,26-27. † **13:32-33** 13.32-33 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. ‡ **13:34** 13.34 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 55.3. § **13:35** 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10. * **13:41** 13.41 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 1.5.

42 Aame Pool ti Barnabas an addiya ti boy wede Yawudiyagi ge dooyiso geŋ, kane doŋ duuru an di'n tunde, an'de: «Soŋŋo a onniyo ere ki puukiyo kun di kami, kun ay kizita sey ono eŋ me.»
43 Aame ti ogiyso an ti tiipe maŋ, doŋ baadaŋ Yawudiyagi, ti doŋ Yawudiyagi ye an ti t'ize tuddaŋ Yawudiyagi an d'ottilso a Raa pây, an di diine Pool kane ti Barnabas. Kane geŋ an an di kazita ono Raa, wo an an d'eliyo kooke an di lekke ki diine a urzi beeko ere ki Raa.

Pool ti Barnabas wo doŋ Yawudiyagi ye

44 Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi t'iina maŋ, doŋ baadaŋ ti diine doŋ adda geeger gette an t'ugiy, an d'ollige ono Galmeega doŋ Pool ti Barnabas an kazita. 45 Wo aame kane Yawudiyagi an wulle doŋ duuru geŋŋo maŋ, kolbiso t'a jiire eedaŋ, an d'iise kaldita Pool an'de, onamí yi rootiyo geŋ lohito. 46 Inkiŋo maŋ Pool ti Barnabas an an di ruute daa k'orgiso, an'de: «Ki kotto, ki poone'ŋ a kune Yawudiyagi ay un di kizite ono Raa me. Wo de kune kun ti-tuuge k'ollige k'ono Raa geŋ, aa kune batum kun dikke booro a eggun, lekkiyo ere ki daayum kun ki ti t'oona ye. Inkiŋo kaye ay d'ambe ki tukki doŋ Yawudiyagi ye, 47 kono eŋŋo munda wede Galmeega y'ay ruute ay d'ise me, y'ede:

“Nuŋ ni ki ziipe aa toore ki ita duwo pay,
kono k'an d'etta t'uttiyo ere ki Raa bini daŋgu siido pay†.”»

48 Aame kane doŋ Yawudiyagi ye an illiga ono geŋŋo maŋ, an tamma Raa wo an di ruute, an'de: «Ono Galmeega eŋ uŋse baadaŋ.»
Wo kane doŋ pay Raa yi biire an

t'oona lekkiyo ere ki daayum geŋ, an di ziipe addaŋ a Isa. 49 Inkiŋo maŋ ono Galmeega a-tiipe adda siido gette pay. 50 Wo kane Yawudiyagi geŋ an an t'elite ono a erayi doŋ sundaŋ ti môolo wo an ottilso a Raa, ti doŋ deero adda geeger. Kane pay geŋ an an t'elite ono a doŋ duuru, an di dibire Pool ti Barnabas, wo ti siidadaŋ an di'n ilmi. 51 Kane sire geŋ odde zoŋdaŋ an an ti y' tuttige‡, wo an d'ingile ki geeger k'Ikoniyon. 52 Wo kane sanalliyagi k'Isa a Antiyos siido Pizidi geŋ, an di lekkiyo addaŋ ôoniyo t'Unde Kamileŋ wo ulban uŋse.

14

Pool ti Barnabas a Ikoniyon

1 Aame Pool ti Barnabas an iiney a Ikoniyon maŋ, an d'ingile an t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, aa an d'izo a Antiyos. Aame an iise kazita k'ono Raa geŋ, Yawudiyagi baadaŋ ti doŋ Yawudiyagi ye an di ziipe addaŋ a Isa. 2 Wo de kane Yawudiyagi doŋ i-tuuge ki zaapu k'addaŋ a Isa geŋ, an an t'elite ono a kane doŋ Yawudiyagi ye kono an di-kime elkisadaŋ, an di kulkuwe ti kane zemba geŋŋo. 3 Wo toŋ maŋ Pool ti Barnabas an di likke onniyo baadaŋ adda geeger gette. An di gizite ono Raa t'adde soo, orgiso adda k'addaŋ umbo kono Galmeega ti kane. Wo yoŋ y'an d'eliyo toogo k'isiyo suldi k'armika ti suldi doŋ i ceeriyo eego, i-kaza onamaŋ a urzi beeko Galmeega geŋ derec. 4 Kane doŋ geeger an t'ihinte omagi sire, doŋ soŋ a ita Yawudiyagi, wo doŋ soŋ a ita doŋ zina k'Isa. 5 Saŋ kane Yawudiyagi miibi ti doŋ Yawudiyagi ye wo ti deerizaŋ,

† 13:47 13.47 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.6. ‡ 13:51 13.51 Tottiso k'odde zoŋ: Geŋ i-kaza «oodiŋbe sibe ti golla.» Pool ti Barnabas an iidiba sibe ti golladaŋ, aame ki poone an gizite ono a Yawudiyagi wo an ki d'umbe ye.

an di ruute an an d'ise ulsu a d'of zina k'Isa, an ti'n kakkite ti monjali an ti'n t'ide. ⁶ Wo aame Pool kane ti Barnabas an illiga inokino man, an t'umbe an d'umbe k'urzi Listire ti Derbe, geegiryagi ki siido Likayuni, ti illiyagi d'of i ti-duule. ⁷ Aame an ibey a siido gettiyo man, angenno ton an d'iise kazita Rabila Majjaanawa.

Pool ti Barnabas a siido Listire

⁸ A geeger ki Listire gette i d'ede wedusu zonfdi unto t'ume an ti y'ehe too, kan soo ton umbo yi k'izire ye. ⁹ Onniyo soo Pool yi kazita ono Raa man, yo wede gen yi d'ollige. Pool yi di y' woliyo teben, man y'a zuune wede gen yi ziipe addi, yi dehu y'a utte t'eenizi me. ¹⁰ Inokino man Pool yi di ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ohor kan ohire!» Wede y'a ilde k'awwa, y'a t'hira, y'a iise sooru. ¹¹ Aame kane d'of duuru an wulle munda wede Pool y'ize genno man, an d'iise dollite t'ono ki Likayuni, an'de: «Raayagi an t'umbo tukki duwo, an di-dfiigo di-inayin!» ¹² Inokino man Barnabas an i-d'ele suma ki raazan Zewus*, wo Pool an i-d'ele suma ki raazan Ermes† kono yon wede k'eesiyo k'ono. ¹³ Boy raayusu Zewus gen yon a biza geeger. Inokino man wede sedeke ki Zewus gen y'iide'n, yi zidde bunhari, y'an d'izite dogoro ki bobbo k'inda, wo y'an d'an t'iide ki biza boy genno, kono yi dehu ti kane d'of duuru gen an an d'ise sedeke akka Pool ti Barnabas. ¹⁴ Wo aame kane d'of zina sire gen an illiga inokino man, addan a k'ize unse ye, kallagan an di zittite, man an d'ukke an t'iide diine d'of duuru genno, an di dollite, an'de: ¹⁵ «Wayya, kune duwo en, kun isiyo inokino moo me? Kaye min duwo aa kune

pay! Kaye ay un kazita urzi Rabila Majjaanawa kono longayi d'of ki bita gen kun di'n ooli, wo kun di-kimo ki tukki Raa zeere, wede ikkima kandaane ti siido wo bar, ti suldi d'of adda pay. ¹⁶ Ti kaaga Raa y'an iili duwo adda siidiyagi pay, d'of tuuku ton an addiya urzizan k'eedan k'eedan. ¹⁷ Wo ton man y'an di kaza daayum a duwo yon Raa wede beehiye, ti kandaane y'un d'eliyo mizzi, y'un d'eliyo suldi d'of ki derku, kun d'aydu aame onniyo ti towwo man. Eyye, yon y'un d'eliyo ombo baadan wo addugun y'un di'n onniyo t'unusuwo.» ¹⁸ Ti onaman genno ton, ti onne baadan Pool ti Barnabas an d'iine d'of duuru an di'n ihira t'isiyo sedeke a kane me.

¹⁹ San man kane Yawudiyagi ti Antiyos siido Pizidi wo ti Ikoniyon an d'iina a Listire, an di'n irga d'of duuru ki tukki kane. Inokino man Pool an ti y' gikkite ti monjali ki towwadi, san an t'irga t'adda geeger ki paate, an elkiyo y'inda. ²⁰ Wo kane sanalliyagi gen an di-t'ugiye a eedi, san Pool y'a t'iiziga, y'a-gime k'adda geeger gettiyo. Soggo man ti Barnabas an d'inigile ki geeger Derbe.

Pool ti Barnabas a Antiyos siido Siiri

²¹ Pool ti Barnabas an iiney a Derbe man, an di gizite Rabila Majjaanawa wo d'of baadan an di ziipe addan a Isa, an t'ize sanalliyagi. San man an di-gime k'adda geegiryagi ki Listire, Ikoniyon wo Antiyos siido Pizidi. ²² Adda geeger son an an d'eeliyo kooke kooke a sanalliyagi me, an di seeda zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa, an d'eesiyo: «In t'ona dabar baadan doo min, in t'etta ki Moziko Raa kollo.» ²³ Wo t'adda diine d'of ogiyo ti suma k'Isa

* **14:12** 14.12 Suma Zewus: I-kaza mozigo raayagi ki d'of Girek. † **14:12** 14.12 Suma Ermes: I-kaza wede zina raayagi ki d'of Girek.

geŋ a ume soŋ an di beeriyo doŋ dokkiyo dokkiyo, wo aame geŋ an di lekkiyo onniyo muno daa k'ombo ti ton-diyo Raa, saŋ kane zamba geŋ an i-di'n ele a bey Galmeega wede an ziipe addaŋ kono y'anni boohe.

²⁴ Saŋ maŋ Pool ti Barnabas an d'ingile an di diipida ki Pizidi, an d'ingile ki siido Pampili. ²⁵ An di gizite ono Raa a geeger ki Perz, saŋ maŋ an di-diige ki biza bar ki geeger k'Atali. ²⁶ Tin geŋ an di-gili adda tooko, an di-gimo ki Antiyos siido Siiri, ume wede ti poone zamba an an di'n ele kane a beeko ere ki Raa, a naabo ere an d'ise wo ankeŋ an ti d'inge. ²⁷ Aame an iiney a Antiyos maŋ, an di'n ugiye doŋ ogiyo ti suma k'Isa geŋ pay, wo an an t'iide taaya a munda wede Raa y'ize t'urzi kane, wo soŋ mummino Raa y'ize y'an t'ihina urzi a kane doŋ Yawudiyagi ye toŋ, an ziipe addaŋ a Isa me. ²⁸ Aame geŋ Pool ti Barnabas an di likke onniyo baadaŋ ti sanalliyagi me.

15

Ogiyo meeda a Zeruzalem

¹ I d'ede doŋ ede kane a siido Ziide, an d'ingile ki Antiyos an di dooyiso zamba, an'de: «Kune kun ki ti wilda ponde aa oogoro Muusa ti ki rootiyo ye maŋ, Raa y'un ki'n utta ye.» ² Wo Pool ti Barnabas an ki d'iyye ye a onamaŋ geŋ me, an di niikite baadaŋ ti kane me. Injino maŋ an di dihe Pool ti Barnabas an di-kili Zeruzalem ti zamba ongo kono an di wollo ono geŋ ti doŋ zina k'Isa wo ti doŋ dokkiyo. ³ Injino maŋ doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos an an d'eele munda ki torguwadaŋ me, wo an di'n igibe an d'ingile. An di diipida ki siido Pinisi wo ki siido Samari, a ume geŋ an an t'iide taaya mummino doŋ Yawudiyagi ye an di ziipe addaŋ a Isa me,

wo kane zamba pay geŋ addaŋ a ũune t'unjuwo.

⁴ Aame kane an iiney Zeruzalem maŋ, doŋ ogiyo ti suma k'Isa, doŋ zina k'Isa wo doŋ dokkiyo pay geŋ, an di'n ziida bey sire. Wo Pool ti Barnabas an an t'iide taaya a suldi doŋ pay Raa y'ize t'urzi kane. ⁵ Wo doŋ ede ti diine Pariziyen doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, an t'iiziga an d'iise rootiyo, an'de: «Doŋ Yawudiyagi ye an ziipe addaŋ a Isa geŋ i dehu an di walda ponde, wo kun an di roote an di daane oogoro Muusa.»

⁶ Injino maŋ kane doŋ zina k'Isa ti doŋ dokkiyo an t'ugiyee kono an di wolle urzi k'ono geŋno. ⁷ Aame an niikite kee maŋ, Piyer y'a t'iiziga y'an di ruute, y'ede: «Zamba ki nuŋ, kun suune nuŋ Raa yi ni biire ti diine kune ti kaagine, kono n'an di kizite Rabila Majjaanawa a doŋ Yawudiyagi ye, kono ono eŋ an di'n olliga wo an zaape addaŋ a Isa. ⁸ Wo yo Raa yoŋ wede yi suune adde duwo pay, geŋ y'an di gize kono kane toŋ yi'ni dehu y'an t'ele Unde Kamileŋ aa y'in ele a kine kay. ⁹ Raa y'inni wolliyo kine ti kane pay miŋ kaŋ soo: kono kane an ziipe addaŋ a Isa, Raa yi'n ize addaŋ kamileŋ a daanadi me. ¹⁰ Wo ankeŋ moo me kun dehu kun di lette adde Raa, kun an di zaape attidi ki daaniya k'oogoro Muusa a ekki sanalliyagi k'Isa me, attidi wede mongidagin toŋ an k'iine sarkiya ye, wo kine toŋ maŋ in k'aane ye kay? ¹¹ Aha, i k'ise ye injino me. In ambo miŋ t'urzi beeko ere ki Galmeega Isa kine Yawudiyagi in uune uttiyo, wo a kane toŋ injino paŋ.»

¹² Aame kane doŋ duuru pay geŋ an illiga injino maŋ, an d'inda kuy, wo an d'ollige Pool ti Barnabas an toŋwo taaya a suldi k'armika ti suldi doŋ i ceeriyo

eego Raa y'ize t'urzi kane a diine d'of Yawudiyagi ye.

¹³ Aame onaman i d'inge man, Zak y'a iise rootiyo, y'ede: «Zemba ki nun, kun ollo kay! ¹⁴ Simo y'in ruute mummino t'ume k'eesiyo Raa y'a buuhe d'of Yawudiyagi ye me, kono yi-beere ti diine kane an t'ise d'of ti suma yode. ¹⁵ Wo ono nebiyagi ton a-t'iide a suldi genno, kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

¹⁶ «Galmeega y'ede: San man nun n'a kimo n'a y'ooziga boy Dawut wede iire me, suldi pay i litte gen n'an okkima n'a y'ooziga a umayi.

¹⁷ Injino man d'of pay ti doolo ton an di deha nun Galmeega, eyye ita d'of siido pay ni wiiko an t'isa d'onzo.

Enno ono d'of Galmeega yi ruute me.

¹⁸ Suldi gen yon y'an ti'n gize t'ume ti kaaga too*.»

¹⁹ Zak y'a ruute sey, y'ede: «Enno munda wede ni woliyo beehiye me, in an ki t'ise ye mukkolo morkiye a kane d'of Yawudiyagi ye i-gime ki tukki Raa.

²⁰ Wo in an raanja mattup kono in an di roote, an k'aadi ye sey wede an eliyo sedefe a longayi me, kono a daana Raa yon ganigi, boliyo ton ulu an d'ooli, an k'aadi ye sey wede ki seysu inda puuzadi ti k'ufde ye me, ise puuzo ton ulu an k'oomi ye. ²¹ In an raanja injino kono ti kaagine duwo an kazita urzi k'oogoro Muusa adda gegiryagi pay, wo an gariyta adda boydi d'of in di dooyiso a onniyagi d'of ki puukiyadin me.»

Mattup a zemba d'of Yawudiyagi ye

²² Injino man d'of zina k'Isa, d'of dokkiyo ti d'of pay ogiyo ti suma k'Isa, kan soo an di biire

ti diinayan duwo an ti'n t'igibe a ita Pool ti Barnabas ki Antiyos siido Siiri. Man an t'iidiba Ziid sudi soo Barsabas, wo Silas, kane gen d'of suma, zemba pay an'ni suune. ²³ An an d'ele mattup gette a beezan, wo adda mattup an riije, an'de:

«Kaye d'of zina k'Isa, d'of dokkiyo ti zemba pay ay un t'ize toose a kune zemba d'of Yawudiyagi ye i lekkiyo a geeger k'Antiyos, a siido Siiri wo a siido Silisi. ²⁴ Ay illiga d'of ede ti diinayey, an t'iide di kune. Kane d'of gen an un ti-digge eggun te, wo an un di'n ele adda k'elkiso ti onaman gen me, biza k'ulbugun a-gime. Wo de kaye ay an ki ruute ye an d'ise injino me. ²⁵ Injino man kaye pay ay di ruute kan soo ay biire duwo ay di'n t'igibe ki tukki kune a ita zemba d'of ki geeyiso Barnabas ti Pool, ²⁶ kane d'of ele tuddan k'unto ton man kono an daaniya suma Galmeegin Isa Almasi. ²⁷ Injino ay un t'igibe Ziid ti Silas, an un di rootey ti biza munda wede ay un riije adda mattup ette. ²⁸ Gen injino t'urzi k'Unde Kamilen, kaye batum ay un ki zaape attidi ti doolo ye, wo kun daano munda wede ay un riije adda mattup: ²⁹ Sey wede an eliyo sedefe a longayi kun aadi ye, puuzo ton ulu kun oomi ye, sey wede ki seysu inda puuzadi ti k'ufde ye kun aadi ye, ise boliyo ton ulu kun d'ooli. Aame suldi pay gen kun iila man, a kune beehiye. Kaye zembagan a enno ay un t'ize toose baadan.»

³⁰ Mattup gette an an d'ele a d'of an biire, man kane an d'ingile ki Antiyos. An iiney man an di'n ugiye d'of i ziipe addan a Isa gen pay, mattup gette an an d'ele. ³¹ Aame mattup gette an ti gire man, onamtú gen zemba

* **15:18** 15.18 Kun wollo adda mattup ki Amos 9.11-12.

an d'eele kooke wo ulban an t'ize unse baadan. ³² Ziid ti Silas geŋ kane nebiyagi, a zemba an an d'eele kooke t'urzi baadan kono an di koone zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa. ³³ An di likke onniyto baadan anŋen me, saŋ maŋ zemba an di'n igibo wo an di ruute, an'de: «Kun di-kama ti toose k'ume doŋ un igibo me.» [³⁴ Wo Silas geŋ i-di t'ize unse, y'a lekke me.] ³⁵ Aame geŋ Pool ti Barnabas an d'uupo a Antiyos, ti zemba baadan onŋo an di dooyiso wo an di kazita Rabila Majjaanawa a urzi k'ono Galmeega.

Áhuntu ki Pool ti Barnabas

³⁶ Onniyto miibi k'ita maŋ Pool yi di ruute Barnabas, y'ede: «In ti kime k'ita, in di wollo zemba adda geegiryagi pay doŋ in an gizito ono Galmeega, an isiyo mummino koo maŋ a urzi Raazan me.» ³⁷ Barnabas yi dehu y'a di waake Zaŋ wede sundi soo Markus ti kane. ³⁸ Wo de ki Pool maŋ yi ki dehu Zaŋ yi k'ette ye ti kane me, kono yon ti siido Pampili y'an di'n iilo, a naabadan y'an ki'n nuugo ye. ³⁹ A ume geŋ niikiytadan t'a guune zakidi, inŋino an a-t'ihinte. Barnabas y'a wiike Markus an di-gili adda tooke, an d'ingile ki siido Siipire. ⁴⁰ Wo Pool y'a-wiike Silas, maŋ zemba an tunde Galmeega kono beekadi t'a koone kane, saŋ an d'ingile. ⁴¹ Pool y'an izire siido Siiri ti Silisi pay, y'an d'eeliyo kooke a doŋ ogiysito ti suma k'Isa a ume tuuku ton maŋ.

16

Pool y'a-ti wiike Timote ti kane

¹ Saŋ maŋ Pool y'a t'iide Derbe wo soŋ ki Listire. A ume geŋ i d'ede sanallusu k'Isa sundi Timote, meedi tod'te Yawudowo ti ziipe addutu a Isa, wo meegi yon

Girek. ² Yo Timote zemba doŋ i lekkiyo a Listire ti Ikoniyon an yi tamma. ³ Pool yi dehu y'a ti y' waake ti yode. Inŋino maŋ yi di wilfa ponde kono Yawudiyagi doŋ i lekkiyo a siidiyagi geŋno geŋ an zuune pay meegi yon Girek me. ⁴ Aame Timote yi-ti wilfa ponde maŋ, an d'ettiyo geeger ti geeger, an an di kazita a zemba doŋ i ziipe addan a Isa, munda wede kane doŋ zina k'Isa ti doŋ dokkiyo a Zeruzalem an dihe, wo kane an an di rootiyo an d'ozire eego a munda geŋ me. ⁵ Wo kane doŋ ogiysito ti suma k'Isa geŋ an d'ooniyo toogo baadan a urzi zaapu k'adde a Isa me, wo onniyo ti onniyo an d'aagulu k'aagulu.

Pool i iide munda aa suniye

⁶ Saŋ maŋ tin geŋ an dehu an t'ette ki siido k'Aazi an kizitey ono Raa, miŋ Unde Kamileŋ t'an t'iigire k'ettiyo me. Inŋino an d'ingile, an di diipida siido Pirizi ti Galat. ⁷ Aame an iiney goppon ti siido Mizi maŋ, an dehu an t'ette siido Bitini, wo ki ume geŋno ton Unde k'Isa t'an di-tuuge k'ettiyo me. ⁸ Inŋino maŋ siido Mizi an ti diipida, an d'ingile ki biza bar ki geeger Tirowas. ⁹ An di-diiige anŋeŋno, a diddo maŋ Pool i-d'iide munda aa suniye, yi wolliyo wedusu ti siido Maseduwan yi t'ihira a daanadi wo yi di y' tondiyo t'obe bey, y'ede: «Ki ti doopidi t'enno ki siido Maseduwan, k'ay di-noogey kotok!» ¹⁰ Aame Pool yi wulle munda wede i-iide aa suniye geŋno maŋ, kesiko kaye* ay dihe urzi k'ettiyo ki Maseduwan kono kaye ay zuune Raa y'ayni waaku ay di kizitey Rabila Majjaanawa a doŋ siido gettiyo.

Pool yo a geeger ki Pilip

* **16:10** 16.10 A ume wede Lik yi riine kaye kaye geŋ, i-kaza yode ton adda.

11 Ti Tirowas geŋ ay d'uune tooko ay di-gili, ay d'ingile delele ki siido ere a diine k'ahu sundutú Samotiras, wo soggo maŋ ay d'iiney a biza bar ki geeger Nayapoli. 12 Ti Nayapoli ay d'ingile ki Pilip, tod'te geeger meeda ki siido Maseduwan, doŋ Romenj baadaŋ an lekkiyo adda. Adda geeger gette ay di likke onniyto. 13 A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ t'adda geeger ay t'udde, ay d'ingile biza k'ooye, ay elkiyo ay t'ooney ume Yawudiyagi ge d'ogiyso ki tondiyo Raa. A ume geŋ ay d'uuney erayi an t'ugiye, kaye toŋ ay di gundite ti kane wo ay an di gizite ono Raa. 14 Erewo soo ti diinayaŋ sundutú Lidi, tod'te ti geeger Tiyatir, tod' t'isiyo suuk ki juwa zooyatú ooŋe wo tod' t'ottilso a Raa. T'ay di'n ollige kofec kofec wo Galmeega yi-d'ize adda k'addutú, ono Pool geŋ itadaŋ t'anni zuune, t'a ziipe addutú a Isa. 15 Saŋ tod' t'a-zuyye batem ti doŋ boytú pay, maŋ t'ay di'n wiike kino, t'ede: «Aame kun zuune nuŋ ni ziipe addó a Galmeega ki kotto maŋ, kun t'edi kun lekka di nuuno.» Wo tod' t'a ziiida zakidi, ay d'iyye.

Pool ti Silas adda dangay a Pilip

16 Onniyo soo ay t'ette k'ume tondiyo Raa maŋ, i d'ede uto koŋso bulowo t'ay di'n uuna, tode gette i-d'ede siitan ettú ti di kazita suldi doŋ etto. A munda wede t'an oodibe ita a d'uwu geŋ, galmaawutú an d'ooniyo soŋko baadaŋ. 17 T'a iise daaniya Pool ti kaye, ti rootiyo ti golla awwa, ti d'eesiyo: «Doŋ eŋ kane doŋ naabo ki Raa goole a jiiire pay! An un kaza urzi wede Raa yi dehu y'un di'n utte.» 18 Onniyto baadaŋ tod'tin a ita kane, maŋ onniyo soo Pool addi a-tiire, y'a-gime k'ita wo yi-di ruute a siitan ere a ekki erewo gette, y'ede: «Ti suma

ere k'Isa Almasi ni di rooto, mi t'addo t'ekk'ere wo tel!» A kaamiki siitan t'a t'udde t'ekk'ere wo te. 19 Aame galmaawutú an wolleiyo munda wede an ziipe elkiyadaŋ ekki tode an k'ooniyo ye baa maŋ, an ti'n zidde Pool ti Silas, an d'an t'iide ki bere doŋ duuru a daana doŋ booro. 20 An d'an t'iide k'ume doŋ deero booro Romenj, an di ruute, an'de: «Kane d'uwu eŋ Yawudiyagi wo an ti lettiyo siidadey. 21 An dooyiso urzi k'oogiradaŋ, suldi doŋ kaye Romenj ay k'ede urzi ay ki d'ooye, ay ki daane ye.»

22 Wo kane doŋ duuru pay i t'ugiye geŋ an d'iizi gulkuwo ti Pool wo Silas, wo kane deero booro Romenj an an di ruute, an'de: «Kallagaŋ kun t'od'dipo wo kun'ni kosso ti karre.» 23 Aame an ti'n girpipe maŋ, an di'n ibi dangay, wo an i-di ruute a wede boohiyo doŋ dangay, an'de: «Doŋ eŋ ki'ni booho kod'uwu.» 24 Aame wede boohiyo an i ti ruute in'kino maŋ, kane geŋ y'an d'an t'iide k'adda dangay ere k'adda wo zoŋdaŋ yi-t'ele adda poole.

Wede boohiyo doŋ dangay yi ziipe addi a Isa

25 A diddo meeda maŋ Pool ti Silas an tondiyo Raa, an d'oro an tamma Raa, wo doŋ dangay ti doolo an di'n ollige. 26 A kaamiki, siido t'a iise noŋŋirso, moŋgali doŋ k'eesiyo boy dangay a noŋŋire, wo boha bindani pay toŋ a kaamiki a t'ihinte waŋ waŋ, wo zinziri a zoŋ doŋ dangay pay a-dimbe. 27 Maŋ wede boohiyo geŋ y'a iddira, y'a t'inne, yi wolleiyo boha ohinte waŋ waŋ, y'elkiyo doŋ dangay an t'umbe. In'kino maŋ y'aa t'iidiba seebir, yi dehu y'a-kiira tuddi. 28 Wo Pool y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Ay! K'oolo, ki k'iira tudda ye. Kaye pay ede.» 29 In'kino maŋ wede geŋ

y'a tunde, y'ede: «Kun oo k'eeli bingje do.» An i eelo man, ke-siko yi-t'iide k'adda, yi nonjirso burbur, y'a ire a zonj ki Pool ti Silas. ³⁰ Sanj man t'adda danggay y'an di'n udfde wo y'anni tunde, y'ede: «Kune'η, n'aase mummino n'a t'oone uttiyo te?» ³¹ Kane an i-di ruute, an'de: «Ki zaapo addá a Galmeega Isa wo k'a t'oona uttiyo, kee ti donj boozá pay.» ³² Manj an i-di gizite ono Galmeega a yode wo a donj adda boozí pay. ³³ A peedo gettiyo batum a did'fo meeda, wede boohiyo y'a ti'n wiike y'an t'upile kundayzanj, manj a kaamiki an ti y' zuyye batem, yode ti donj adda boozí pay. ³⁴ Sanj manj Pool ti Silas y'an d'an d'aahe boozí y'an d'eele ombó, wo yonj ulbí unse baadanj ti donj boozí pay kono an ziipe addanj a Raa.

³⁵ Wo aame ume i t'umpile manj, deero booro Romenj an d'igibo guumiyagi an i-di ruute wede boohiyo, an'de: «Ti danggay k'an adde Pool ti Silas me.» ³⁶ Manj wede boohiyo y'a iide yi di ruute a Pool, y'ede: «K'ollo, deero booro an igibo an'de, n'un ti'n adfo. Ankenj kun t'adfo, kun engilo ti toose.» ³⁷ Wo Pool y'an di ruute guumiyagi, y'ede: «An ay di'n gusse a daana duwo pay daa k'ollige k'onamey minj, para manj kaye'η donj ti siido Romenj. An ay di'n ibi danggay, wo ankenj an dehu an ay d'eeze kanj ombide manj, i k'ise ye. Injkinó manj edi kane batum an ay di'n adfa.» ³⁸ Manj guumiyagi an iide'η, an an di ruute a deero booro injkinó. Aame an zuune kacinj Pool ti Silas kane donj ti siido Romenj too manj, orgiso t'anni ziiida. ³⁹ Injkinó kane batum an d'iide an an t'ize tambobino, manj ti danggay an di'n udfde wo an an di ruute, an'de: «T'adda geeger kun t'adfo.» ⁴⁰ Aame ti danggay

an t'udfde manj, Pool ti Silas an t'iide ki boy Lidi, a ume genj an ti'n wulle zemba donj i ziipe addanj a Isa wo an an d'eele kooke, sanj an t'iiziga an d'ingile.

17

Pool ti Silas a geeger Tessaloni

¹ Pool ti Silas an ingile ti geeger Pilip manj, an t'udfde ti geeger k'Ampipoli ti Apoloni. Manj an d'iiney a geeger Tessaloni, a ume genj i d'ede boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ² Wo Pool aa yi d'isiyo daayum, y'a t'iide k'adda boy genjo. Adda suuk adfo genj a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi manj, an di niikutu ti kane donj adda a urzi k'ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa. ³ Pool y'an di kazita y'an di sekiŋso kereŋ, yi d'eesiyo: «Mattup ki Raa ti ruute, i dehu Almasi y'a dabira, y'a t'inda, wo y'a-balda ti diine donj unto me. Wo Almasi Raa yi biire genj, yonj Isa wede n'un kazita.» ⁴ I d'ede Yawudiyagi ongo ono genj an'ni ziiida, an a-t'iide a ita Pool ti Silas. Wo donj Girek baadanj an ottilso a Raa, ti erayi baadanj donj sundanj ti mólolo tonj manj, an a-t'iide ti kane.

⁵ Wo de kane Yawudiyagi donj i ki ziipe addanj a Isa ye, an di gulbika baadanj. Injkinó manj an iide'η an di wiiko donj bita i d'erilsito a urziyagi genj, an d'iide baadanj, an an t'elite ono an d'iise tarkuuse. Sanj an t'iide ki boy Zason kono Pool ti Silas an ti'n sedde, an an di'n t'ette ki daana donj duuru. ⁶ Wo de an ki'n uune ye, injkinó manj an di ziiida Zason ti zemba miibi donj i ziipe addanj a Isa. An d'an t'iide daana donj deero ki geeger, wo an d'iise dollite, an'de: «Kane duwo enj donj duniya pay an ti'n digge, ankenj an iina di kine! ⁷ Zason y'a ti'n ziiida di yode, wo kane donj

pay geŋ an ki dehu an ki daane oogoro ki mozigo goole ki Romen ye, an'de i d'ede mozigo goole ti doolo ede, sundi Isa.»⁸ Aame doŋ duuru ti doŋ deero ki geeger an illiga ono geŋno maŋ, addaŋ a litte.⁹ Inŋkino maŋ kane doŋ deero geŋ an di tunde munda, maŋ Zason ti zamba oŋgo an d'iidi beezaŋ an an d'ele d'oo miŋ, an an d'iize kollo.

Pool ti Silas a geeger Beere

¹⁰ A did'fo maŋ kesiko zamba an di'n unzile Pool ti Silas me, an d'ingile ki geeger Beere. Aame an iiney maŋ an t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso.¹¹ Kane Yawudiyagi doŋ a Beere geŋ elkisadaŋ ede a jiire doŋ a Tessaloni, an d'ollige Rabila Majjaanawa t'adde soo. Onniyo ti onniyo an di gariya ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, kono an dehu an di suune ono Pool yi rootiyo geŋ derec kunuŋ, mummino me.¹² Doŋ baadaŋ ti diinayaŋ an di ziipe addaŋ a Isa, wo erayi doŋ Girek sundaŋ ti moolo ti kuuli baadaŋ pây, an di ziipe addaŋ a Isa.

¹³ Wo de aame Yawudiyagi doŋ ki Tessaloni an illiga Pool yi kazita ono Raa a geeger Beere maŋ, an d'iido an an t'elite ono a doŋ duuru, an d'iise tarkuuse anŋeŋno toŋ maŋ.¹⁴ Kesiko zamba doŋ i ziipe addaŋ a Isa an di y'igibe Pool ki biza bar, wo Silas ti Timote an d'uupe a Beere.¹⁵ Zamba doŋ iide agisa ki Pool geŋ, an aa y'igibo bini geeger ki Aten. Wo aame an iiney maŋ, y'an di ruute a doŋ k'agisadi, y'ede: «Aame kun ti gima maŋ, kun an di rootoy aŋ kaŋ Silas ti Timote geŋ, kesiko an

di'n t'oona a eŋno.» Maŋ kane an di-gime ki Beere.

Pool yo a geeger ki Aten

¹⁶ Aame Pool yi delliyi Silas ti Timote a Aten geŋ, yi wolliyo maŋ geeger gette i t'ûune ti loŋgayi daŋŋal, maŋ i ki d'ize uŋse ye, addi a litte.¹⁷ Inŋkino maŋ yi d'ettiyo k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyto ti Yawudiyagi wo ti doŋ Yawudiyagi ye an ottilso a Raa. Wo a bere doŋ duuru toŋ, an di niikiyto daayum ti duwo doŋ i lekkiyo anŋeŋno.¹⁸ A ume geŋ i d'ede doŋ ede kane doŋ suuniyo k'ono, oŋgo an daaniya ita wede suuniyo k'ono sundi Epikuris*, oŋgo a ita wede suuniyo k'ono sundi Zeno†, an di niikiyto ti Pool. Wo yo yi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa wo a urzi baldiyadi. Aame duwo an illiga inŋkino maŋ, doŋ oŋgo an di ruute, an'de: «Yi bakkiya toŋ moo me?» Wo doŋ oŋgo an'de: «Yi kazita ono raayagi doŋ a siido kine ye.»¹⁹ Inŋkino maŋ an ti y'wiike an di-t'iide k'ekki mokololo ere daayum doŋ deero siido an tôwwo onaman, wo an di ruute, an'de: «Urzi k'onamá ki dooyiso aware eŋ, kaye ay di suune itadaŋ ko?»²⁰ Kee k'ay kazita suldi doŋ ay ki'n suune ye, wo aŋkeŋ ay dehu ay di suune koduwo i-kaza munda me.»²¹ An rootiyo inŋkino kono doŋ geeger k'Aten pay ti torgagi doŋ i lekkiyo adda siido toŋ, an lekkiyo ti tôwwo taaya daŋŋal wo a ollige ki rabila ere aware.

²² Inŋkino maŋ Pool y'a t'iiziga a daana deero doŋ siido, wo y'an di ruute y'ede: «Kune doŋ geeger k'Aten no, a suldi pay geŋ ni

* **17:18** 17.18 Epikuris: Yoŋ wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 270 ki poone Isa an di y' t'eha botto, a itadi sanalliyagi baadaŋ. Kane a lekkiyadaŋ dabar gette an ki ti dehu ye, wo an elkiyo munda wede ettiyo a morkiye geŋno i dokkiyo duniya me. † **17:18** 17.18 Zeno: Yoŋ wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 265 ki poone Isa an di y' t'eha botto.

wolliyo maŋ kun seedu zakidfi miŋ a urzi raayaguŋ. ²³ Aame ni sooru adda geegirguŋ ette ni wolliyo suldfi baadaŋ aa raayaguŋ doŋ kun d'ottilso eego, wo ni wulle ume sefeke soo geŋ raanjiya eego'ŋ: "Ki raayusu wede in ki y' suune ye." Inŋkino maŋ kun ollo, nuŋ n'un di kaza ono ki raayusu wede kun i-d'ottilso wo kun ki y' suune ye eŋŋo. ²⁴ Raa wede ikkima duniya ti suldfi pay doŋ adda geŋ, yoŋ Galmeega ki kandaane ti siido. Yoŋ yi ki lekkiyo ye adda boydfi doŋ duwo an okkime ti beezan me. ²⁵ Wo yi ki dehu duwo an i gi di naabe do ye, yoŋ munda tuuku toŋ yi ki dehu ye, kono yode danŋal wede in eliyo puukiyo ere in di lekkiyo ti suldfi doŋ pay me.

²⁶ Wo yoŋ Raa yi d'ikkima wedusu soo, wo t'urzi yode geŋ ita duwo pay ette t'a iido kono an di lekke a siido pay. Ozzine y'a ti y' dikkida, wo y'an t'ihinte yirwagi ki siidiyagi doŋ an di lekka. ²⁷ Raa y'ize inŋkino kono duwo an di y' dehe, kaŋ totirso toŋ maŋ an di y' t'oone, kono geŋ ki kotto yoŋ dokki ye ti wede tuuku ti diinayin me. ²⁸ Geŋ ono eŋ in suune:

"T'urzi yode kine in di puukiyo, in di sooru, wo in di lekkiyo‡." Aakede doŋ suuniyo k'ono oŋgo ti diinaguŋ toŋ an'de:

"Kine in iido ti RaaŒ."

²⁹ Inŋkino aa kine in iido ti Raa geŋ, in ki d'elke Raa aa yoŋ longusu wede duwo an okkime ki dap, ki maala gurus ise ki mongali ti tirdikadan geŋŋo ye. ³⁰ Aha inŋkino ye, ti kaaga duwo Raa an ki y' suune ye, wo y'a dihe yi-ki ti'n t'ele dangay ye. Wo anken yi waaku duwo pay t'ume tuuku toŋ maŋ an di-kime lekkiyadan.

³¹ Geŋ Raa yi biire onniyo soo y'a-d'ekka booro a doŋ duniya pay, wo y'isiyo inŋkino t'urzi wede ede yi biire a d'ekka booro ere ki diine me. Yoŋ geŋ wede y'a ti y' bildfe ti diine doŋ unto, geŋ munda wede i-kaza yode geŋ wede Raa yi y' biire.»

³² Aame doŋ i t'ugiye geŋ an illiga Pool yi ruute a urzi k'unto ti baldiya maŋ, doŋ oŋgo an d'iise okko maadayi wo doŋ oŋgo an i di ruute, an'de: «Kaye ay dehu soŋŋo maŋ onamaŋ geŋ ay di'n olliga ki koduwo kollo.» ³³ Inŋkino maŋ Pool doŋ i t'ugiye yi'n iili, y'a ingile. ³⁴ Wo doŋ oŋgo an aa t'iide ti yode, an di ziipe addan a Isa. Ti diinayan Denis, yoŋ wede ti diine deero siido, wo erewo sundutu Damaris, wo doŋ ti doolo toŋ ede.

18

Pool yo a geeger Korent

¹ Saŋ maŋ Pool ti Aten y'a t'iiziga, y'a t'iide geeger Korent. ² A Korent geŋ yi d'uune Yawudusu sundi Akilas an y'ehe a siido Pontus, wo y'aaniya ti siido k'Itali kane ti eddi sundutu Pirusil, kono Kilood mozigo goole ki Romen yi d'ize ogoro a Yawudiyagi pay an t'adfe ti geeger Room te. Maŋ Pool y'a-ti giyye ti kane. ³ Wo yoŋ naabadí aa ki Akilas geŋ, yi lekkiyo ti kane an di naabiya yeppiyo tanda ki bindani ti kane kaŋ soo. ⁴ Daayum a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Pool yi-t'ettiyo yi kazita adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi niikiyto ti Yawudiyagi wo ti doŋ Girek, wo yi dehu an di-kimo a urzi k'ono Raa.

⁵ Aame Silas ti Timote an iina ti Maseduwan maŋ, Pool y'a iili

‡ 17:28 17.28 Ono eŋ i'ni ruute'ŋ wede i-d'ede ooro adda k'addi, yoŋ Girek sundi Epimenid.

Œ 17:28 17.28 Ono eŋ i'ni ruute'ŋ wede i-d'ede ooro adda k'addi, yoŋ Girek sundi Aratos.

peedadi pay a kazita k'ono Raa, y'an di kazita a Yawudiyagi, y'ede Isa yonj Almasi Raa yi biire. ⁶ Wo kane Yawudiyagi an di-tuuge, an d'iise kalditadi. Injino manj Pool y'a-rittige kallagi wo y'an di ruute, y'ede: «Nuñ sibe ti gollado ni ti y' dikke puuzagun t'ooapa a eggun, nuñ adda ye. Ti anki enj nuñ ni t'ette ki tukki donj Yawudiyagi ye.» ⁷ Manj Pool ti ume genj y'a t'udde, y'a t'iide di wede sundi Titiyus Zistus, yonj genj y'ottilso a Raa, boozí ita waaya ti boy wede Yawudiyagi ge dooyiso me. ⁸ Aame genj goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, sundi Kirisipus, y'a ziipe addi a Galmeega ti donj boozí pay. Donj geeger Korent donj illiga ono Pool tonj, baadanj an di ziipe addanj a Isa wo an di zuyye batem.

⁹ Onniyo soo a diddo manj Pool i-d'iido munda aa suniye, wo Galmeega yi di ruute, y'ede: «Kee k'orgide ye a donj enj me, ki kazita ono Raa me k'anniga ye. ¹⁰ Nuñ ti kee, wenda soo tonj y'a-ga da botta ye k'isiyo k'ulsu me, kono adda geeger ette nuñ donjónj baadanj.» ¹¹ Injino manj Pool y'a likke adda geeger Korent ozzine ti tere zoot, y'a duuyite ono Raa a donj pay.

Pool a daana goole siido Galiyon

¹² Aame Galiyon yonj Romenj goole siido ki Akayi genj, kane Yawudiyagi an di gitte onamanj kanj soo an di seeda Pool. An yi ziida manj, an di-t'iide k'ume deero booro, ¹³ wo an di ruute, an'de: «Wede enj yi ti'n argu duwo an d'ottile a Raa t'urzi wede ti doolo aa ki oogoro ti ki rootiyo ye.» ¹⁴ Para'nj Pool yi dehu y'a t'ihina bizi y'a roote, miñ Galiyon y'an di ruute, y'ede: «Kune Yawudiyagi no, aame wede enj y'ize munda wede ulsu, koo ise yi ti daggiya duwo manj, kesiko

booro n'un t'ise. ¹⁵ Wo de kun nikiyto a urzi dooyiso, a sumbiyagi duwo wo a urzi k'oogiragun manj, genj a wollo kune baa, nuñ ni k'aane ni ki koone booro ki suldi genno ye.» ¹⁶ Wo t'ume booro Galiyon y'an di'n igibe. ¹⁷ Injino manj kane donj duuru genj, goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso sundi Susten, an di y' ziida, an di y' gusse a daana donj booro, wo de Galiyon y'a t'iidiba eedi.

Kama ki Pool k'Antiyos siido Siiri

¹⁸ Pool y'a likke onniyto baadanj sey a Korent me, sanj zemba yi'n iili, y'a t'iide biza bar ki geeger Sanjire, an a-giyye ti Pirisil wo Akilas. A ume genj eedi y'a-gúuke, kono yi ruute yi-d'isa munda a Raa wo ankenj y'a ti dinge baa*. Sanj an di-gili adda tooko, an d'engile ki siido Siiri. ¹⁹ An iiney a geeger k'Epez manj, Pirisil ti Akilas Pool yi'n iili angenno, wo yonj y'a t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di nikiyto ti kane Yawudiyagi. ²⁰ Kane an di y' tunde y'a-lekke ti kane, miñ yonj y'ede: «Aha, nuñ ni ki lekka ye.» ²¹ Wo y'an di'n iili, y'a ruute y'ede: «Raa yi dehu manj, sanj n'a kimo.» Wo y'a ingile k'Epez ti tooko. ²² Aame Pool y'iiney a geeger Sezare manj, y'a t'iide ki poone ki Zeruzalem y'a t'eeso donj ogiyo ti suma k'Isa, sanj y'a-diige ki geeger k'Antiyos siido Siiri. ²³ A Antiyos yi likke onniyto miibi, sanj y'a-gime yi t'udde ti siido Galat, y'a t'uukey siido Pirizi, y'an d'eelite kooke a kane pay sanalliyagi k'Isa.

Apolos a geeger k'Epez ti Korent

²⁴ A ume genj i d'ede Yawudusu sundi Apolos, yonj an y'ehe a geeger k'Alegzandiri, y'a iina Epez. Yonj ono donj an riine ti

* 18:18 18.18 Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.1-21.

kaaga adda mattup ki Raa, yi'ni suune koduwo wo yi rootiyto beehiye. ²⁵ A urzi Galmeega geŋ duwo an yi duuye baadaŋ, yi kazita t'adde soo, yi dooyiso ti derec a urzi k'Isa me, wo yi suune suyyiso batem ere ki Zaŋ d'anjal. ²⁶ Adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi kazita daa k'orgiso ono Raa me. Wo aame Pirisil ti Akilas an y'illiga maŋ, an ti y' wiike ti kane, an i-di gizite koduwo derec ki Raa te. ²⁷ Saŋ maŋ Apolos y'a dihe y'a t'ette ki siido k'Akayi, iŋkino maŋ zemba an i-d'eele kooke, wo an an di riije mattup a sanalliyagi k'Isa a siido k'Akayi kono an di y' seeda bey sire. Aame y'iiney a ummey maŋ, an t'ize beehiye baadaŋ a kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa t'urzi beeko ere ki Raa me. ²⁸ Ti Yawudiyagi an di niikiyto, y'an di gize kereŋ t'urzi k'ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa: Isa yoŋ Almasi Raa yi biire. Iŋkino maŋ a elkisadaŋ gette y'an di ruute a daana duwo pay, y'ede: «Kune kun digge.»

19

Kama ki Pool ki Epez

¹ Aame Apolos yo a Korent geŋ, Pool yi-t'udde ti siido k'Aazi ere adda moŋgali, y'a iiney Epez. Angeŋ an d'ikkima ti sanalliyagi k'Isa oŋgoŋ, ² wo y'anni tunde, y'ede: «Aame kun ziipe addugun a Isa geŋ, Unde Kamileŋ kun uune dey ko?» Maŋ kane an di'n gime onamí, an'de: «Kaye ay k'illiga ye Unde Kamileŋ ede toŋ maŋ.» ³ Iŋkino maŋ Pool y'anni tunde, y'ede: «Suyyiso batem ere tuuku kun uune te?» Kane an di'n gime onamí, an'de: «Ay uune suyyiso batem t'urzi dooyiso ere ki Zaŋ.» ⁴ Pool y'an di ruute, y'ede: «Ti kaaga Zaŋ yi zuyye batem doŋ k'Izirayel kono a kize an di-kime lekkiyadaŋ, wo soŋ y'an di rootiyo

an zaapo addaŋ a wede etto k'itadi, yoŋ Isa.» ⁵ Aame an illiga iŋkino maŋ, an di zuyye batem ti suma Galmeega Isa. ⁶ Pool y'an di ziipe bey a eedaŋ, wo an d'uune Unde Kamileŋ. Iŋkino maŋ an d'iise orbe t'ono doŋ doolo, wo an di rootiyto ono doŋ Raa y'igibo. ⁷ Kane pay doŋ i zuyye batem geŋ kuuli suma koomat makumu sire.

⁸ Adda tere ado geŋ, daayum Pool yi-t'ettiyo k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi rootiso daa k'orgiso. Yi kazita urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n kimo k'urzi geŋŋo doŋ i y'ollige me. ⁹ Wo de Yawudiyagi oŋgo an ki dehu an ki y'olliga ye, an dituuge ki zaapu k'addaŋ a Isa me, a dooyisadi ere a urzi Galmeega gette an di y'okko maade a daana duwo pay. Iŋkino maŋ Pool y'an di'n iili, y'a wiike kane sanalliyagi k'Isa, yi di'n dooyiso daayum adda boy ki lokkon ki wede soo sundi Tiranus. ¹⁰ Geŋ y'anni duuye ozzine sire, iŋkino maŋ kane pay doŋ siido k'Aazi, Yawudiyagi ti doŋ Yawudiyagi ye, an d'illiga ono Galmeega me.

Inni Seba kane sarat

¹¹ Raa yi d'isiyo suldi k'armika doŋ k'a seeda giggera t'urzi Pool. ¹² Iŋkino maŋ an d'ambu kalle koo ise buude koo maŋ i butte tukki Pool, saŋ an'tiyo an an bottiyo a tukki doŋ k'eeni, maŋ kane geŋ an d'ooniyo bee, wo kane siitandani toŋ an t'adfiya ti eedaŋ me. ¹³ A ume geŋ i d'ede Yawudiyagi an sooru ti zindaŋ an d'ettiyo ume ti ume, an di lommite siitandani ti tukki doŋ k'eeni. Iŋkino an di'n nūime lommite ti suma Galmeega Isa pay, a siitandani wede tuuku toŋ yi d'eesiyo: «Ti suma k'Isa wede Pool yi-kazita, ni rootiyo kun t'addo!» ¹⁴ Doŋ isiyo iŋkino geŋ kane inni sarat ki Seba, yoŋ

Yawudusu ti diine deero don sedeke. ¹⁵ Onniyo soo siitan t'an di ruute, t'ede: «Isa ni y' suune, wo Pool tonj ni y' suune, wo de kune minj kune anj wee wee?» ¹⁶ Wo wede i-d'ede siitan a eedi genj y'a t'iiziga, y'anni zikke, y'iide y'an ti'n tiiza pay kono yonj yi jire kane, y'an d'ize ulsu, an d'ukkite bontilij t'adda boozí me, tudan kundayi jerem. ¹⁷ A munda wede ize genj, don pay k'Epez, Yawudiyagi ti donj Yawudiyagi ye an illiga manj, orgiso t'anni ziida pay wo an d'imme gooliko ere ki suma Galmeega Isa. ¹⁸ Don baadan ti diine donj i ziipe addan a Isa an d'ettiyo an t'oodibe addan, wo an tondiyo tambobino a daana duwo pay a oldikadan ere an ize gette. ¹⁹ Wo ti diine donj i sokiyo dindoriyo genj, don baadan an di ziki mattupiyagi ki dindoriyagan, an t'igge a daana duwo pay. An di-gize zooye mattupiyagi genj suma tamma dupu ada paat*. ²⁰ Genj injkino ti toogo ere ki Galmeega, ono Raa i d'ettiyo daana ki daana ti toogo ere i ceeriyo baadan.

Tarkuuse baadan a Epez

²¹ Aame suldi genj i t'ingile manj, Pool t'urzi k'Unde Raa y'a dihe y'a t'ette Zeruzalem, wo ki poone y'a adde ti siido Maseduwan, y'a tookey Akayi. Wo y'a ruute, y'ede: «N'iiney Zeruzalem manj, i dehu n'a aaney a geeger Room pay.» ²² Injkinno manj yi d'igibe ki daanadi donj noogiyadi sire, Timote ti Erasta an d'ingile ki Maseduwan, wo yode batum y'a likke onniyo miibi a siido k'Aazi me.

²³ Aame genj donj k'Epez an d'iiziga tarkuuse baadan ki kulkuwo a urzi Galmeega. ²⁴ A ume genj i d'ede wede sundi Demetirus, yonj wede naabo maala yi d'okkimte boydi sunni sunni ki maala gurus, i deeyiso boy wede goole ki raayawa sundutu Artemis†, donj pay an d'ottilso. Injkinno manj Demetirus ti donj naabadi an d'ooniyo sonko baadan ti naabadan gette. ²⁵ Onniyo soo y'an ugiye donj naabadi ti donj an naabiya kanj soo genj, y'an di ruute, y'ede: «Lanziyagi ki nunj, kun suune kine in t'ize donj bey minj ti naabadij ettiyo. ²⁶ Wo ankenj kun ollige wo kun woliyo munda wede isiyo enj me. Yo Pool genj donj baadan yi'n ti'n kama k'urzi yode, y'an di rootiyo, y'ede: «Raayagi donj duwo an okkime ti beezan genj, kane raayagi ye.» Y'isiyo injkino a enno danjal ye, wo a omagi baadan ki siido k'Aazi pay. ²⁷ Naabo yode gette t'iida ki daana manj, duwo an di-kiigira naabadij te, wo naabo kine danjal ye, an di kiigira boy raayawa ere meeda sundutu Artemis, a t'isa aa munda ki bita. Injkinno manj meedikatú t'a dagga, tod'te raayawa ere duwo pay adda siido k'Aazi an i-d'ottilso, wo adda duniya pay ette.»

²⁸ Aame kane donj naabo pay an illiga ono donj Demetirus yi ruute genno manj, an di kulkuwe, an d'iise dollite, an'de: «Raayawa Artemis ki donj k'Epez, tod'te meeda!» ²⁹ Tanj boolonj manj donj duuru eedan t'a iide, kane donj geeger pay genj an di gulkuwe, wo an ti'n zidde Gayus ti Aristarko me, kane ti Maseduwan, an iido

* **19:19** 19.19 Anki tamma dupu ada paat i-kaza sonko nono nono, suma sonko naabo ki donj meeda uto adda pide adde k'ozzine. † **19:24** 19.24 Artemis: Tod'te raayawa a geeger k'Epez. Duwo an i di sappa bere kono suldi donj an derku genj t'an di'n ehiyo beehiye, erayi an d'ehiyo wo maaladan tonj ti d'aagulu. ‡ **19:29** 19.29 Bere donj duuru k'Epez yonj goole, y'ambe duwo suma dupu ada sire makumu pide.

ti Pool kanj soo. An d'an t'iide ki bere donj duuru. 30 Injino manj Pool yi dehu y'a ette ki daana donj duuru y'a rootey ono, wo kane sanalliyagi k'Isa an i dituuge. 31 Wo kane lanziyagi Pool genj, donj deero ki naabiyagi adda siido k'Aazi tonj, an i-d'igibo a yode an'de, y'etta ye ki bere donj duuru me.

32 A ume genj a iizi tarkuuse baadanj sey adda diine donj duuru me, donj ongo an dollite kenno, donj sonj an dollite k'ummey, wo donj ongo baadanj urzi an ugiye ki munda tonj an ki suune ye. 33 Injino manj an d'ede wede sundi Alegzandire, yo kane Yawudiyagi ongonj an di y' njaayu ki daana y'a roote ono a duwo, wo donj ongo ti diine donj duuru an i di t'iide taaya a urzi k'ono genno. Injino y'an d'ize likuw ti beezi, yi dehu y'an di roote a donj duuru genj me. 34 Wo de aame kane donj k'Epez genj an zuune Alegzandire Yawudusu manj, an d'iise dollite pay onamanj kanj soo suma peedo sire, an'de: «Raayawa Artemis ki donj k'Epez, tod'te meeda!»

35 An idilti kee manj, i d'ede wedusu yonj wede raaniya ki suldi pay adda geeger genj, y'a iine y'an inniga, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune donj k'Epez genj, duwo pay an suune kine donj geeger k'Epez, kine donj boohiyo boy k'Artemis tod'te meeda, wo ki mokiilsatu ere iiro ti kandaane. 36 Genj wenda soo tonj a niike umbo, injino manj kun t'asso wo kun t'elko koduwo a munda wede kun dehu kun d'ise me. 37 Duwo enj kun ti'n zidfo kenno, an un k'uugiro munda t'adda boy raayawa ye, wo an ki gildite raayawa kine ye. 38 Wo aame Demetirus ti donj an naabiya kanj soo genj an d'ede ono a tukki wenda manj, onniyo booro ede, an d'ette k'ume donj defkiyo booro,

an an di t'iide taaya. 39 Wo un d'ede munda ti doolo tonj manj, an di tonde donj duuru donj i woliyo urzi k'oogoro, an di'n okkima ono me. 40 Aame kun k'ooli ye manj, in t'oona ono, Romenj an t'eesa kine in kulkiso ti kane a ogiyo ere anki ette. Injino a ogiysadij ette urzi in ki t'oona ye, in an di roota addanj a-t'assa me.» Aame wede genj y'a ti dinge onami manj, y'an di ruute a donj duuru, y'ede: «Kun ti teepo.»

20

Pool yo a Maseduwan wo a siido Gires

1 Aame donj k'Epez kulkuwadanj i t'isse manj, Pool sanalliyagi k'Isa y'an ugiye y'an d'eele kooke. Manj y'an t'ize toose, yi'n iili, y'a ingile ki siido Maseduwan. 2 Aame yi doopide Maseduwan genj, sanalliyagi donj y'ooniyo a daanadi, y'an d'eeliyo kooke baadanj. Sanj y'a iiney a siido Gires, 3 angenj y'a likke tere ado. Sanj manj y'a dihe yi di kili adda tooko, y'a engile ki siido Siiri, wo manj y'a illiga kane Yawudiyagi an i-t'ikke a urzi. Injino manj y'a dihe y'a-tooye y'a adfe ti Maseduwan. 4 Kane donj a itadi genj, kane Sopater ulo ki Pirus ti geeger Beere, Aristarko wo Segondus ti geeger Tessaloni, Gayus ti geeger Derbe, wo Timote, Tisik wo Tiropim kane ado genj ti siido k'Aazi. 5 Kane genj an ay d'uugume, an d'ingile an ay di'n delley a geeger Tirowas.

Pool yo a geeger Tirowas

6 Wo kaye'nj tarnaape mappa daa k'orme ay d'ize a geeger Pilip. Aame onniyo tarnaape mappa daa k'orme ti t'ingile manj, ay di gili adda tooko, ti geeger Pilip ay d'ingile. Onniyo paat ki daana manj, sanj donzey ay di'n uuney a Tirowas, angenj ay d'ize onniyo sarat. 7 A onniyo ere ki puukiyo

Yawudiyagi a tukki lohe maṅ, ay t'ugiyē ay d'iimi kaṅ soo mappā wede i-kaza tudde k'Isa me. Wo kono soggo yo Pool y'eṅgila geṅ, y'an di gizite ono a zemba, y'a gizite bini diddo meeda. ⁸ Adda biino ere t'awwa t'ekki bakatú kaye ay t'ugiyē geṅ, lampiyagi baadaṅ oyyisito. ⁹ Aame geṅ i d'ede ulo sundi Itus yi-guune a pineetir, y'ollige Pool yi kazita. Wo yo Pool geṅ yi k'ohire ye, yi kazita yi kazita, maṅ ulo geṅ edayí i ziida moone, y'a udige kuy. Inḱino t'awwa ti boy wede k'aduwe geṅ yi-t'uubo, y'a iire siido. Wo i d'ede wede ede yi y'iiziga maṅ, y'inda. ¹⁰ Inḱino maṅ kesiko Pool yi-ti diige, y'a iide k'ume k'ulo geṅṅo, y'aa d'uttile y'a ti y' ziida giggiri, wo y'a ruute, y'ede: «Ulbuguṅ un t'oodfe ye, uloṅ puukiyadi to ede.» ¹¹ Saṅ maṅ Pool y'a-gili k'awwa k'umayí, y'a t'umbe mappā, y'an di burkita an t'iimi, wo Pool y'a iise kazita sey bini ume y'a t'umpile. Saṅ maṅ y'a inḱile. ¹² Wo yo obulsu geṅ aame an ti y'umbe zeere yi biygile maṅ, an di y'igibe a boozí, wo kane duwo pay geṅ addaṅ a t'udige kollo.

Pool ti Tirowas y'ambe ki Mile

¹³ Saṅ maṅ kaye ay yi-d'uugume a Pool me, ay di-gili adda tooko, ay d'inḱile ki geeger k'Assos, ume ay di y' delley aa yonṅ yi dihe, kono yi dehu y'a ozire ti zoṅdí. ¹⁴ Geṅ a Assos Pool y'ay di'n uuney, maṅ pay kaṅ soo ay di-gili adda tooko, ay d'inḱile geeger Mitilen. ¹⁵ Ti Mitilen ay d'inḱile, soggo ay d'iiney a siido ere a diine k'ahu sundutú Kiyos. Onniyo sirwe maṅ ay d'iiney a siido ere a diine k'ahu sey sundutú Samos, wo onniyo k'aduwe ay d'iiney a geeger ki Mile. ¹⁶ Urzi k'Epez ay d'iili, ay d'inḱile t'urzizey kono Pool yi ki dehu yi k'ohira a Epez, kono yi gi

di t'ôssa a siido k'Aazi ye. Yi dehu y'a aaney kesiko a Zeruzalem, y'a d'aaney a tarnaape Pantekot ki Yawudiyagi.

Toose ki Pool a don dokkiyo ti Epez

¹⁷ Aame ay iiney a Mile maṅ, Pool yi d'igibe wedusu ki Epez y'an di kizo a don dokkiyodonṅ ogiyso ti suma k'Isa, y'ede: «Kun'do, kun di t'oona a Mile.» ¹⁸ Aame don dokkiyo an iina a sirpadi maṅ, Pool y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kune kun ti suune lekkiyo ere ki nuuno te, kono nuṅ ni likke a diinaguṅ ti onniyo ere ki poone n'iina adda siido k'Aazi me. ¹⁹ Nuṅ ni niibe a Galmeega a diinaguṅ me ti ottilso baadaṅ, ti moolo wo ti dabar ere ki Yawudiyagi kane an o koniyo eego. ²⁰ Kun suune nuṅ n'un ti gizite, wo n'un ti'n duuye pay, munda umbo n'un k'inḱa ye, wede aase beehiye a kune me, ise a daana duwo pay, ise adda boydfuguṅ tonṅ maṅ. ²¹ Nuṅ n'an gizite a Yawudiyagi wo a don Yawudiyagi ye, an di-kime lekkiyadaṅ a daana Raa wo an zaape addaṅ a Galmeeginṅ Isa Almasi. ²² Wo anḱeṅ n'eṅgile ki Zeruzalem, kono nuṅ i ni dokkiyo Unde Kamileṅ ni d'oyyiso, wo ni ki suune ye munda wede a ummey o aaney a eedó me. ²³ Wo adda geegiryagi donṅ pay n'ettiyo geṅ, Unde Kamileṅ t'o kaza dangay ti dabar baadaṅ an ni delliyo. ²⁴ Wo nuṅ lekkiyadó a duniya ette i ki n'ooṅiso ye. Munda wede i n'ooṅiso'ṅ, naabo ere Galmeega Isa y'o ele gettiyo, n'a ti naabe bini dangutú: n'a kizite urzi Rabila Majjaanawa, mummino i-kaza Raa yonṅ wede beeko me.

²⁵ Derec, kun suune ni likke a diine kune pay, n'un di gizite urzi Moziko Raa, wo ti anḱi ki

daana en nuñ ni-suune kun ki n' wolla ye baa. ²⁶ Kono kamo kun ollo koduwo ti anki n'un di rooto, aame wede yi digga t'urzi Raazi man, nuñ adda ye, ²⁷ kono n'un ti gizite pay munda wede Raa y'ilke ti poone y'aasa me, munda umbo n'un k'ingga ye. ²⁸ Injino man kun koonaa mentikagi a urzi lekkiyagun, wo a tukki torfo pay ere ki Raa ogiyo ti suma k'Isa. Tode gette Ude Kamilen t'un t'ele kun di'n dokke, kun t'elso aa dambami don Raa y'iwila t'urzi puuzo k'Ulí Isa. ²⁹ Nuñ ni suune, aame n'un iza umbo man don ulpi an t'etta diinagun, an un d'isa ulsu aa sullibagi an t'ettiyo adda diine torfo. ³⁰ Wo don ongo ti diinagun ton an di dooya rabila ere k'a t'eeese d'erec, an di roona adde sanalliyagi ongo, an di'n daana. ³¹ Injino man kun lekko zeere, wo kun elko: aame nuñ di kune adda k'ozzine ado gen, diddo wo onnu n'a-t'iile ton ni k'iili ye, wede tuuku ti diinagun t'eeliyo kooke me.

³² Wo anken nuñ n'un di'n oolo a bey Raa, wo a onami don a urzi beekadi. Kane ono Raa gen an un di'n isa don toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa, wo t'urzi k'ono Raa kun t'ooney suldi don Raa yi boohiyo a donzi pay. ³³ Nuñ ni ki ziipe ye addo a maala gurus, a dap, ise a kalle wenda soo ton man. ³⁴ Kune batum kun suune, nuñ ni niibe ti beezo, ni d'ooniyo munda a lekkiyado te wo ti don pay a itado. ³⁵ A suldi don pay n'ize gen, n'un gizite beehiye in di naabe in di nooge don an k'ede munda ye, wo in elko a ono don Galmeega Isa yi ruute, y'ede: "Unsuwo baadan a jiire a wede y'eliyo munda, ti wede an i eliyiyo munda."»

³⁶ Aame Pool y'a ti dinge onami man, y'a dikke ti kane pay wo y'a

tunde Raa. ³⁷ Injino man kane pay an d'iise moolo, wo wede tuuku ton yi di y' seedu gaggiri yop, yi-d'eeziyo d'eeziyo kono an ki t'ikkima ye baa. ³⁸ Kane an t'ize sommagi dondon a onami don yi ruute, y'ede: «Ti anki ki daana en, nuñ kun ki n' wolla ye baa» gen me. San man an aa di y'igibe bini y'a di-gili adda tooko.

21

Kama ki Pool ki Zeruzalem

¹ Aame zemba ay'n iilo man, ti tooko ay d'ingile delele ki geeger Kos. Soggo man ay d'ingile ay d'iiney a geeger Rood, wo tin gen ay di d'iige biza bar ki geeger Patara. ² Angen ay d'uune tooko ti doolo t'ambe ki siido Pinisi, ay digili adda tooko gettiyo, ay d'ingile. ³ A engilsadey gette, siido ere a diine k'ahu sundutu Siipire gette, ay di wulle ki kese beezey geelo, injino man ay d'ingile ki siido Siiri. Ay iiney a geeger Tir man, ay di d'iige kono an di-d'eggite suldi suuk don adda tooko angenno. ⁴ A ume gen ay d'uune sanalliyagi, ay di likke ti kane onniyo sarat. Ude Kamilen t'an di gize a munda wede i-aaney a Pool a Zeruzalem me, injino man a Pool an i di ruute, an'de: «Kee k'ette ye ki Zeruzalem me.» ⁵ Aame iide onniyo sarat man ay t'iiziga, wo zemba ti erayan ti innizan pay an ay di'n igibe bini ay t'udde ti geeger. Man ay d'iiney biza bar, angen ay t'uttile ay tunde Raa. ⁶ San ay a-ti zidde bey ti tuddey, man ay di-gili adda tooko, wo kane an di-gime ki boydizan.

⁷ Kaye torguwadey ere adda k'ahu ti Tir ay a-ti dinge a geeger Petolmayi. Angen zemba ay di'n iisite, wo di kane ay d'inne onniyo soo. ⁸ Soggo man ay d'ingile, ay d'iiney a geeger Sezare, angen ay t'iide a boy ki Pilip wede kazita

Rabila Majjaanawa, ay di d̄iige di yode, ay di likke an̄gen̄no. Yode wede ti diine d̄on̄ sarat an biire a Zeruzalem*. 9 Yo wede geñ i-d'ede in̄ni konazi p̄ide, kane geñ an rootiyo ono d̄on̄ Raa y'agisa.

10 An̄geñ ay likke onniyo baadañ, mañ nebi sundi Agabus y'a d'iina ti siido Ziide. 11 Y'iido y'ay di'n uuna, y'a t'umbe ser wede ki Pool geñ, y'a-gitte zoñ ti bey ki yode batum, wo y'a ruute, y'ede: «En̄no ono d̄on̄ Unde Kamilen̄ ti rootiyo: Wede ser eñ, Yawudiyagi an ti y' kettey kino a Zeruzalem me, wo an an di y' t'eley a bey d̄on̄ Yawudiyagi ye.»

12 Aame kaye ti zemba d̄on̄ a Sezare pay ay illiga in̄kino mañ, ay yi d'obe bey a Pool kono ki Zeruzalem y'a k'ette ye. 13 In̄kino Pool y'a ruute, y'ede: «Ki moo me kun m̄olo me, geñ kun oo ti d̄ekkiyo biza k'ulbó? Nun n'iyye ki kettisadó d̄añjal ye, wo soñ n'iyye n'a t'indey a Zeruzalem kono suma Galmeega Isa geñ me.» 14 Kaye onamey yi-tuuge geñ, in̄kino mañ ay gi di gid̄fima ye, wo ay'de: «Galmeega yi t'iso munda wede yi dehu me.»

15 Aame ay inne onniyo miibi a Sezare mañ, ay t'ikkima tuddey, ay t'iizigo ay di-gili ki Zeruzalem. 16 Sanalliyagi miibi ti Sezare an ayn'igibe, an ay di'n t'iide di wede sundi Nanson, yoñ ti siido Siipire, ti diine d̄on̄ ti poone i ziipe addañ a Isa too. Geñ di yode ay di d̄iige, ay d'inne me.

Pool di Zak a Zeruzalem

17 Aame ay iiney a Zeruzalem geñ, zemba an ay di'n ziiida t'ulbe un̄se. 18 Wo soggo mañ Pool ti kaye p̄ay ay t'iide wolliyoo Zak a boozí, wo di yode geñ ay di'n uune kane pay d̄on̄ dokkiyo ki d̄on̄ ogiyo ti suma k'Isa an

t'ugiye. 19 Aame ay ti'n iisite mañ, Pool y'an t'iide taaya soo soo a suldi d̄on̄ pay Raa y'ize t'urzi naabo yode a diine d̄on̄ Yawudiyagi ye.

20 Aame an t'illiga onami mañ, kane pay an d'imme Raa. Sañ an i di ruute a Pool, an'de: «Leemadey, kee ki wollo d̄o, Yawudiyagi dupiyagi miibi d̄on̄ i ziipe addañ a Isa wo i seedu zakidi a urzi k'oogoro Muusa me. 21 Kaciñ kane an illiga oniyapi a tukki kee me, an'de kee ki kazita a Yawudiyagi pay d̄on̄ i lekkiyo a diine d̄on̄ Yawudiyagi ye, an d'ooli urzi k'oogoro Muusa me. Kee k'ede ponde a in̄nizañ an ki walda ye, wo urzi k'oogoro Yawudiyagi an ki daane ye. 22 An̄ken in d'ise mummino? Derec, daa niiku kane an d'olliga kee a en̄no me. 23 In̄kino mañ munda wede ay a roota geñ, k'a t'iso. I d'ede a eñ kuuli kane p̄ide an ruute an i-d'isa munda a Raa. 24 K'a t'odo k'ume k'aade ti kane, tuddugun̄ kun ti t'isoy kamilen̄ a daana Raa, wo k'an d'eloy soñkadañ ere ki sedefe te, kono an di kookey eedañ. In̄kino mañ d̄uwo pay an suuna ono d̄on̄ pay an rootiyo a tukki kee geñ derec ye, wo kee toñ lekkiyada a-t'ette a urzi k'oogoro Muusa kay. 25 Wo kane Yawudiyagi ye d̄on̄ an ziipe addañ a Isa geñ, ay an riije mattup a munda wede ay dehu me: an ki d'aadi ye sey wede an eliyoo sedefe a longayi me, puuzo toñ ulu an k'oomi ye, sey wede ki seysu inda puuzadi ti k'ud̄de ye an k'aadi ye, ise boliyo toñ ulu an d'ooli.»

26 In̄kino Pool y'a iyye a onamañ, soggo mañ kane kuuli p̄ide geñ y'a ti'n wiike, an t'iide k'ume k'aade kono an ti t'iso tuddañ kamilen̄ a daana Raa. Mañ yit'iide booro Boy Raa, y'an di rooto

* 21:8 21.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo d̄on̄ zina 6.5.

donj sedeke onniyo ere tuddan t'a t'isa kamilen a daana Raa t'a danja, wo wede tuuku tonj y'a t'ela sedikadi sedikadi me.

Seedu ki Pool a Boy Raa

²⁷ A danju k'onniyo sarat genj Pool yo a booro Boy Raa, wo kane Yawudiyagi donj iido ti siido k'Aazi an di y' wulle, manj an an t'elite ono a donj duuru pay, wo Pool an di y' ziida. ²⁸ An d'iise dollite, an'de: «Kun okki kune donj k'Izirayel genj me! Enno wedusu wede i kazita munda wede ulsu me, a ume tuuku wo a wede tuuku tonj manj, a tukki kine Yawudiyagi, a tukk'oogoro Muusa wo a tukki boy enno. Wo ankenj donj Yawudiyagi ye tonj y'an d'an t'iido ki Boy Raa enno, injino ume kamilen en an ti y'ize ganigi a daana Raa me.» ²⁹ Kane an rootiyo injino kono an wullo Tiropim k'Epez ti Pool adda geeger gettiyo, an elkiyo Pool yi ti y'ele adda booro Boy Raa.

³⁰ Adda geeger pay gette donj an d'iise tarkuuse gordonj, donj t'ume tuuku tonj an d'okko k'adda, Pool duwo an di y' ziida an di y'udde t'adda booro Boy Raa me, wo kesiko boha an a-t'ippite. ³¹ An dehu an di y' t'ide, manj donj sonj an d'ukke an i-di gizo a goole k'asigiryagi meeda zoot ki Romenj, an'de: «Donj pay ki Zeruzalem an isiyo tarkuuse.» ³² Kesiko yo goole genj yi wiiko deero k'asigiryagi ti doolo, ti asigiryagi a itadanj an d'ukke k'ume donj duuru. Aame an wulle goole k'asigiryagi pay wo ti asigiryagi a itadi manj, Pool an di y'iili ti kossiyadi me.

³³ Injino manj goole k'asigiryagi pay y'aa d'iide sirpa Pool, y'a yi ziida wo y'an di ruute a asigiryagi an ti y' kettito ti zinjiri sire, wo y'a tunde, y'ede: «Wede enj yonj wee wee, wo y'ize moo me?» ³⁴ Wo de adda diine donj duuru genj wede

tuuku tonj yi dollite k'eedi, k'eedi. Wo goole k'asigiryagi pay genj yi-ki t'ollige ye munda an rootiyo me, kono tarkuuse baadanj. Injino y'an di ruute a asigiryagi, Pool an di-t'odo k'adda boy wede zakidi. ³⁵ Aame Pool y'iiney a biza boy aame koliyto manj, kane asigiryagi an a-ti y'umbe kono donj duuru an dehu an i-d'ise ulsu. ³⁶ Wo kane donj duuru pay genj an yi daaniya ti dollite, an'de: «Ki y'oodo! Ki y'oodo!»

Pool a daana donj duuru

³⁷ Aame Pool an dehu an ti y' t'ele adda boy wede zakidi genj, yi di ruute a goole k'asigiryagi pay, y'ede: «Tambobino doo, n'a-deege bizo kay ko?» Manj yo goole genj y'a yi tunde, y'ede: «Ono Girek ki suune ko?» ³⁸ Kee ti siido Misir ye ko? Kee wede goppo gopponj enj ki t'udde balda ti donj dupu pide a itada, kee ye ko?» ³⁹ Pool yi di ruute, y'ede: «Nunj Yawudusu an ehe a Tarsi siido Silisi, nunj wede ti siido ki geeger ere i-d'ede suma. K'o t'ele urzi manj, n'an di roote a donj duuru.» ⁴⁰ Injino manj goole k'asigiryagi pay yi-d'ele urzi. Pool y'a t'ihira a ume koliyto, y'an d'ize likuw ti beezi kono duwo an d'anniga. Donj pay an d'inniga, manj Pool y'an d'iise rootiyo t'ono donj k'Eber, y'ede:

22

¹ «Maawi ki nunj, zemba ki nunj, ankenj kun ollo munda wede n'a roote me, kono tuddo genj bizo n'a ti y' deege kay.» ² Aame an illiga Pool y'an rootiyo t'ono donj k'Eber manj, an d'inda kuy. Injino manj yo Pool y'a ruute, y'ede: ³ «Nunj Yawudusu an n'ehe a geeger Tarsi siido Silisi, n'ihira a Zeruzalem enno, wo wede i ni duuye Gamaliyel, y'a ni duuye mummino n'a daane koduwo urzi k'oogoro mongidaginj me. Kono

kamo urzi Raa n'a yi ziida zakidi baadan aa kune anki pay. ⁴ Don i daaniya urzi Galmeega n'anni dibire bini ongon an t'inda, kuuli erayi ni-ti'n kettiso, ni-ti'n obe adda dangay. ⁵ Mozigo goole don sedefe ti don i dokkiyo Yawudiyagi pay, kane batum ton an di roote d'erec onamo ni rootiyo en me, kono o ele mattup kane a zamba Yawudiyagi don a geeger Damas me. Wo n'a ingile Damas kono n'a-sedfo don i ziipe addan a Isa a ummey, n'an d'an t'etto ki Zeruzalem kono n'anni dabire.»

Mummino Isa yi wiike Pool me

⁶ «Nun n'a ingile wo a urzi peedo t'ize diine n'iina goppon ki Damas man, a kaamiki ni woliyo toore baadan ti kandaane a diigo wiliñ a tuure a tuddo. ⁷ N'a iire tul a siido wo n'a illiga golla t'o rootiyo, t'ede: "Sool, Sool, de moo me ki ni dabirsa me?" ⁸ Man n'a tunde, n'ede: "Galmeega, de kee wee wee?" Inkiño man golla t'a ruute, t'ede: "Nun Isa wede ti geeger Nazaret, wede kee ki dabirsa." ⁹ Kane don ti nun gen toore an di y' wulle, wo golla ere o rootiyo gette an ki ti t'illiga ye. ¹⁰ Inkiño man n'a tunde, n'ede: "Galmeega n'aase mummino?" Wo Galmeega y'o di ruute, y'ede: "Ki t'oozo k'engilo Damas, wo angen an a di kizey munda wede Raa yi dehu k'aasey me." ¹¹ Wo ni ki woliyo ye, kono toore gen o d'ibbira edayo. Inkiño man don ti nun gen an oo ziida beezo, an di n'irkide, an o di-t'iide ki Damas.

¹² Angen i d'ede wede sundi Ananiyas, yon gen yi seedu zakidi a urzi k'oogoro Muusa me, Yawudiyagi pay adda Damas gen an yi tamma. ¹³ Yo y'a iido y'a n'uuna, wo y'o di ruute, y'ede: "Sool lema ki nun, edaya i t'ohon!" Wo a kaamiki edayo a

t'ihina ni woliyo, wo Ananiyas n'a yi wulle kereñ. ¹⁴ Wo y'o di ruute sey, y'ede: "Raa ki mongidagin yi ki biire ti kaagine too kono k'a suuna munda wede yon yi dehu, k'a wolle yode dangal wede ki diine me, wo k'a olliga ono don addiya ti bizi. ¹⁵ Gen kee k'a kizita taayadi a duwo pay, a munda wede ki wulle wo k'illiga. ¹⁶ Wo anken ki delliso moo sey me? Ki t'oozo, an ki ti suyoo batem wo ki tondo suma Galmeega, y'a di booye oldikada.»

Zina Pool di don Yawudiyagi ye

¹⁷ «San man n'a-gime ki Zeruzalem. Onniyo soo man ni-t'iide adda Boy Raa ni tondiyo Raa, aame gen o d'iide munda aa suniye, ¹⁸ Galmeega n'a yi wulle, wo y'o di ruute, y'ede: "Kesiko ki t'adfo ti Zeruzalem me, kono don siido en an k'ooyya ye taayada ere k'an kizita a urzi nun me." ¹⁹ Nun ni di ruute, n'ede: "Galmee'ki nun, kane ton an suune ni sooru k'adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso min, kono ay ti'n sedfu don i ziipe addan a kee, ay di'n kossiyto, ay di'n obe adda dangay. ²⁰ Wo aame an iide Etiyen wede kazita taayada ton, nun ede, nun ton adda a munda wede ize gen me, nun wede boohiyo kallagi ki don i t'iide towwadi." ²¹ Man Galmeega y'o di ruute, y'ede: "Ton man k'engilo, ni k'agisa ki dokki ki tukki don kane Yawudiyagi ye.»

Pool ti goole k'asigiryagi Romen

²² Kane don duuru gen an di y'ollige Pool me bini a onami don k'ita genno man, aame gen an d'iise d'ollite, an'de: «Wede en kun y'odo! Kun y'odo! Kun y'oola yi lekka ye a siido ette!» ²³ Wo an di d'ollite ki d'ollite, kallagan an t'idfipe, an d'oggiso siido

i d'oozige odde k'awwa. ²⁴ Injino mañ goole k'asigiryagi Romen y'an di ruute a asigiryagi, y'ede: «Wede enj kun ti y'elo adda boy wede zakidí wo kun ti y' dekkito ti karre, kono y'a roota ono donj derec. Ni dehu n'a suune ki moo me duwo an dollite a tukki yode me.» ²⁵ Aame an y'iise kettiso ki dekkisadí ti karre mañ, Pool yi di ruute a goole k'asigiryagi meeda a sirpadí, y'ede: «Oogoro t'ele urzi ko a wede ti siido Romen kun di y' dekkite ti karre, daa k'ollige bizí me?» ²⁶ Aame goole k'asigiryagi meeda genj y'illiga injino mañ, y'a iide, yi di gize a goole k'asigiryagi pay, y'ede: «K'a elko do a naabo ere k'isiyo ette, kono wede enj yonj wede ti siido Romenj.» ²⁷ Injino mañ goole k'asigiryagi pay genj y'a iide k'ume Pool, wo y'a yi tunde, y'ede: «Kee ti siido Romenj kotto ko, k'o ki ti rooti do?» Pool y'a ruute, y'ede: «Eyye, nunj ti siido Romenj.» ²⁸ Injino goole k'asigiryagi pay yi di ruute, y'ede: «Nunj n'a ele sonjko baadanj doo minj n'a t'ize wede ti siido Romenj kollo.» Pool yi di ruute, y'ede: «Nunj t'ume an n'ehe minj wede ti siido Romenj too.» ²⁹ Kesiko kane donj an di y' kosse genj an di lidde ti tuddí me, wo yo goole k'asigiryagi pay tonj orgiso t'a yi ziida, kono yi ti gittite Pool ti zinjiri, wo ankenj yi zuune kacinj yonj ti siido Romenj.

Pool a daana donj deero

³⁰ Goole k'asigiryagi pay genj yi dehu y'a suune urzi wede derec, munda wede Yawudiyagi an sakiysa Pool. Injino mañ soggo y'an di ruute a deero donj sedefe wo a deero booro Yawudiyagi pay an di-t'ogiyi. San

Pool zinjiri an i di t'iize, an di-y'uddo, an di-t'iide ki daanadanj.

23

¹ Aame Pool y'iina a daana kane deero Yawudiyagi mañ, yi di'n wolliyto tebenj adda k'edayanj, wo y'an di ruute, y'ede: «Zemba ki nunj, nunj daayum a sooruzó ere a daana Raa gette a elkisadó ni suune munda k'ulsuko a tuddó umbo.» ² Mañ mozigo goole donj sedefe sundi Ananiyas y'an di ruute a donj a sirpa Pool, y'ede: «Kun i-ti y' daana bizí me.» ³ Injino mañ Pool yi di ruute, y'ede: «Kee tonj Raa y'a ki daana, kee wede aa waaya lee an aa t'ele buuye tuware, a t'ihina sanj t'a oora*. Kee ki-guune k'a dekká booro a eedó a urzi k'oogoro, kacinj a urzi k'oogoro ye a donzá k'an di rootiyo ki kossiyadó.» ⁴ Kane donj a sirpa Pool an i di ruute, an'de: «Kee mozigo goole donj sedefe ki Raa minj ki di y' kaldá!» ⁵ Pool y'an di ruute, y'ede: «Zemba ki nunj, ni ki suune ye yonj mozigo goole donj sedefe me, kono ni suune ono enj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede goole ki siidfadá ki ki y' kildé ye†.»»

⁶ Pool yi suune kane deero Yawudiyagi genj itadanj Saduseyenj wo sonj Pariziyenj. Injino mañ y'a idili a daanadanj, y'ede: «Zemba ki nunj, nunj Pariziyenj, maawó tonj Pariziyenj, kono kamo ni zapu elkisadó onniyo soo Raa y'a baldá donj i t'inda, genj kono k'injino an dekkiyo booro a eedó me.» ⁷ Aame kane Pariziyenj ti Saduseyenj an illiga yi ruute injino mañ, an d'iiziga niikiyo ti tuddan, wo a ogiysadanj gette an t'ihinte. ⁸ Injino mañ kane Saduseyenj an rootiyo donj i t'inda genj an ki ti baldá ye, maaleekiyagi

* **23:3** 23.3 Kun wollo adda mattup ki Ezekiyel 13.10-15. † **23:5** 23.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 22.27.

ti undiyagi tonj umbo, wo ki kane Pariziyen an ambu baldiya ede, wo maaleekiyagi ti undiyagi tonj ede. ⁹ Injino man an di niikite ti tuddan bini a t'iiziga tarkuuse baadan, wo donj suuniyo k'oogoro ongo ti diine Pariziyen gen an d'iiziga, an di niikiyo ki toogo, an'de: «Kaye munda ulsu a tukki wede en ay k'uune ye, naabadi ette ise unde koo maaleeka giruute koo man.» ¹⁰ Niikiyadan ti koliyo ti koliyo bini goole k'asigiryagi pay tonj i di t'ele orgiso, y'elkiyo Pool an ti y' sittita. Injino man y'an di ruute a asigiryagi, y'ede: «Kun ti y' deegi, wede en kun ti y'adfo ti diine deero Yawudiyagi me, ti beezan kun ti y'oobo, kun di-t'odo k'adda boy wede zakidi.» ¹¹ A didfo gette Galmeega y'a gize tuddi a Pool, yi di ruute, y'ede: «K'ombon, a Zeruzalem en taayado k'an ti gize, wo i dehu a geeger ki Room tonj k'an di kizey kay.»

Koniyo k'eego ki towwo Pool

¹² Soggo ti soohe man Yawudiyagi ongo an t'ugiyen kan ombide, an a-ti niime tuddan a daana Raa, an'de: «Ay k'ooma ye, ay ki siba ye aame Pool ay ki y'iida ye man.» ¹³ Donj i niime tuddan injino kane kuuli ada pide ti makumu. ¹⁴ Wo kane an d'ingile, an d'uuney deero donj sedeke ti donj i dokkiyo Yawudiyagi, wo an di ruute, an'de: «Kaye ay ele tuddey ay a-ti niime tuddey ti suma Raa, aame ay-iima wo ay-iiba ki poone Pool ay ki y'iida ye man, a golladey.» ¹⁵ Injino man kune ti kane deero booro Yawudiyagi pay kanj soo, k'un tondo goole k'asigiryagi pay y'un di y'adfo Pool ki daanagun sey, aa kun dehu kun di wolle onami ki koduwo gen me. Kaye batum ay t'ikkima tuddey, ay di y' t'ida

ki poone y'a aana ume kune gen me.»

¹⁶ Wo ulo bilzi ki teema Pool gen, onaman y'a illiga an koniyo eego a tukki Pool me. Kesiko y'a ukke k'adda boy wede zakidi. Y'iiney man yi di ruute a Pool ono donj y'illigo me. ¹⁷ Injino man Pool yi wiike wede soo ti diine deero k'asigiryagi, wo yi di ruute, y'ede: «Ulo bilzi en ki di t'odo k'ume goole k'asigiryagi pay, i-d'ede ono yi di rootey.»

¹⁸ Goole k'asigiryagi gen bilzi y'a di-t'iide k'ume goolayan, wo yi di ruute, y'ede: «Wede dangay Pool y'a ni wiike, wo y'ede bilzi en n'a di-t'edi k'ume kee kono i-d'ede ono y'a-di roote.» ¹⁹ Yo goole k'asigiryagi pay gen bilzi yi ziida a beezi, wo an aa d'irga siidan. Man y'a yi tunde, y'ede:

«Ki dehu k'o di roote moo me?»

²⁰ Injino man bilzi yi di ruute, y'ede: «Kane Yawudiyagi onaman an ti'n iide, an'de soggo man an gi di tonda Pool k'an di y'adfa, k'an di y' t'ela k'ume deero Yawudiyagi sey, aa an dehu an di wolley onami ki koduwo.» ²¹ Wo kee k'amba ye onaman me, kono kane kuuli ada pide ti makumu gen ti diinayan donj sonj an t'ombidey, an di y' delley. Kane an ele tuddan an a-ti niime an k'ooma ye, an ki siba ye daa Pool an ki y'iida ye man. Tuddan an t'ikkima an delliyo minj, kee k'an t'ele urzi k'an di y'adfo baa.»

²² Aame goole k'asigiryagi pay gen yi t'illiga injino man, a bilzi'n yi di ruute, y'ede: «A wenda soo tonj ki rootey ye ono donj k'o d'iido en me, wo ankenj k'engilo baa.»

Engilso ki Pool a didfo ki Sezare

²³ Sanj man goole k'asigiryagi pay gen yi wiike donj sire ti diine deero k'asigiryagi, y'an di ruute, y'ede: «Kun waako asigiryagi meeda sire, asigiryagi ti

punzigi ada sarat, wo asigiryagi donj ti aryagi meeda sire, kun t'okkonj tuddugun, kun d'engila ki Sezare,† a didfo duwo an t'iima man. ²⁴ Wo kun aa wollo punzigi a Pool y'a kila, kun di y' boohoy y'a d'aaney ti toose a ume Peelikis goole siido me.» ²⁵ Injino man yi di riine mattup a Peelikis, y'ede:

²⁶ «Mattup ette a-raaniya nun Kilood Liziyas, a kee Peelikis wede suma, goole siido. Ki poone n'a-t'ize toose. ²⁷ Wede n'a y'agisa en, kane Yawudiyagi an di y' ziida, an dehu an di y' t'ide. Wo aame ni zuune yonj ti siido Romej man, ti asigiryago n'a ukke, n'a-y'udfo ti beezan me. ²⁸ Wo ni dehu n'a suune munda wede Yawudiyagi an yi sakiysa ki moo me man, injino n'a-di t'iide k'ume donj deero booro Yawudiyagi. ²⁹ Man n'a zuune Yawudiyagi an yi sakiysa a urzi k'oogiradan, wo de a urzi k'oogoro Romej genj munda ulsu yi k'ize ye i di t'ide k'unto ise ki dangay tonj man. ³⁰ Wo an oo ti gize kane Yawudiyagi an ti gitte onaman an koniyo eego a tukki yode genj me, injino man kesiko n'a-di y'igibe. Wo a donj i yi sakiysa'n n'an di ruute, n'ede: «Kun'do, kun di wolloy onamgun a daanada.»»

³¹ Injino man kane asigiryagi an t'ize munda wede goolayan y'an ruute me, an ti y' wiike Pool an di t'iide, an d'iiney geeger Antipatiris. ³² Soggo man kane asigiryagi donj ti zondan an digime k'umayan ki Zeruzalem, wo kane ti punzigi an d'ingile ki daanadan ti Pool me. ³³ Aame kane asigiryagi ti punzigi genj an iiney a Sezare man, an i d'ele mattup gette a goole siido gettiyo, wo an i-di y'ele Pool a beezi. ³⁴ Goole siido genj y'a wulle mattup gette,

wo y'a tunde Pool, y'ede: «Kee a siido tuuku an ki k'eha me?» Pool y'a ruute, y'ede: «Nun ti siido Silisi.» Aame yo yi zuune Pool ti Silisi man, yi di ruute, y'ede: ³⁵ «Aame donj i ki sakiysa an iina man, n'a ki tondita kollo.» Wo y'an di ruute a asigiryagi, Pool an di y' boohoy adda foy mozigo Erod.

24

Pool a daana Peelikis

¹ Aame Pool yi ize onniyo paat a Sezare man, mozigo goole donj sedefeke Ananiyas ti donj i dokkiyo Yawudiyagi miibi, an aa wiiko wede k'ooniyo sundi Tertilus. Kane pay an d'iina, an t'iide daana Peelikis goole siido, an i-di t'iide taaya a munda wede an sakiysa Pool. ² Goole siido y'a igibe an di wiiko Pool, wo aame y'iina man Tertilus y'a iise pettiyo bizi, y'ede: «Kee wede suma, goole siido, ti beeko ere ki kee kaye ay lekkiyo adda siido pay ti toose, wo t'urzi suuniyo ki dokkiyo donza ay woliyo suldi donj beehiye pay k'ikkimta me. ³ A suldi donj pay ay ooniyo injino genj, a peedo tuuku ise a ume muno tonj man, kaye sundi ay gi di sedfiyo ye. ⁴ Nun ni ki ti t'osse ye, injino man ti beeko ere ki kee, ni dehu k'ay di'n olliga ki peedo boolon danjal. ⁵ Kaye ay yi wulle man wede en yonj ulsu zimolo, y'ay ti'n daggiya kaye Yawudiyagi pay adda duniya me. Wo yonj goole ki donj i daaniya Isa wede ti geeger Nazaret. ⁶ Y'a dihe Boy kamilenj ki Raa tonj y'a ti y' lette, y'a y'ise ganigi. Injino ay di y' ziida, [ay di dihe ay t'ise booro a urzi k'oogiradey, ⁷ wo goole k'asigiryagi pay sundi Liziyas y'a ukko, ti toogo baadan y'a y'uube ti beezey me. ⁸ Sanj

† 23:23 23.23 Sezare: Geeger meeda, ume k'asigiryagi baadan. § 23:31 23.31 Antipatiris: Geeger a diine Zeruzalem ti Sezare, i d'ede foy zakidi k'asigiryagi Romej.

mañ Liziyas y'an di ruute, y'ede: "Kun'do, kun di wolley onamgun a ðaana kee goole siido."] Injino mañ kee batum, aame ki y'iisa tondiso mañ, k'a suuna munda wede ay yi sakiysa ðerec, geñ on-amó injkino.» ⁹ Kane Yawudiyagi geñ onamañ ti Tertilus soo, an'de: «Eyye, onamí yi ruute geñ ðerec.»

Ono Pool a ðaana Peelikis

¹⁰ Injino mañ goole siido y'a ize likuw ti beezí a Pool kono y'a roote, mañ yon y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Nuñ ni suune kee wede ðekkiyo booro ki siidadey iide ozzinagi baadañ, injkino mañ a onamó ðon n'a-ðeege bizó a ðaana kee en, nuñ ni zaapo addó a kee. ¹¹ Kee batum ki wollo kay, onniyo koomat makumu sire toñ i k'iide ye, ni gili Zeruzalem ki ottilso a Raa me. ¹² Adda booro Boy Raa wenda soo toñ yi ki n'uuney, ni ki niikiyto ti wede tuuku ise n'an k'eliyto ono a ðon duuru ye, wo geñ adda boydi ðon Yawudiyagi ge dooyiso, ise a omagi doolo adda geeger toñ mañ. ¹³ Wo kane ðon en, ankeñño munda wede an ni sakiysa, an k'aane an ki ti y' roote ðerec ye. ¹⁴ Wo munda wede n'a roote a ðaanadá t'addó pay enño: Nuñ ni naabiya a Raa wede ki mongidagey a urzi wede aware. Ki kane Yawudiyagi an'de urzi geñ ðerec ye, wo de nuñ n'umbe a suldi ðon pay an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti ðon ki nebiyagi. ¹⁵ Wo nuñ toñ ni zaapu elkisadó a Raa, aa kane Yawudiyagi batum an zaapu elkisadan, kono kane ðon ki diine wo ðon ki diine ye pây, an di balda ti unto a onniyo k'ita mañ. ¹⁶ Kono kamo ni d'eliyo tuddó, kono daayum a elkisadó ni suune munda k'ulsuko a tuddó umbo a ðaana Raa wo a ðaana ðuwo me.

¹⁷ Ozzinagi baadañ nuñ umbo, injkino n'a-gimo ki Zeruzalem

n'an d'iido ti sonko ki noogiyo a ðon siidadó ðon weedayan umbo, wo ni-d'ise sendikagi a Raa. ¹⁸ Geñ injkino n'iide k'adda booro Boy Raa, an di n'uuney aame ni t'ize aade ere kee wede k'a t'ise kamilen a ðaana Raa, ðuwo ti nuuno umbo, wo munda ki tarkuuse toñ umbo. ¹⁹ Wo de i n'uuney kane Yawudiyagi miibi ti siido k'Aazi. Kane ede a ðaanadá mañ, a-di roote kane munda wede n'ize ulsu aame an d'ede rootiyo a tukki nuuno mañ, miñ kane umbo. ²⁰ Wo injkino toñ, kane ðon a enño en an rooto dimme wede tuuku n'ize aame an dikke booro a eedó a ðaana deero booro Yawudiyagi me. ²¹ Wo ni suune n'ize munda soo ðanjal, ni ruute ti golla awwa a ðaana kane, n'ede: "Nuñ n'elkiyo baldiya ki ðon i t'inda ede, kono kamo anki an d'o t'iido booro ki ðaana kune me."»

²² Peelikis geñ yon y'a zuune kereñ onamañ a urzi k'Isa Almasi me, mañ booro y'a t'ihira k'onniyo doolo, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun dello, aame Liziyas y'iido mañ, n'un di wolla on-amgun kollo.» ²³ Yi di ruute a goole k'asigiryagi, y'ede: «Ki y' booho Pool adda dangay, ki-d'oolo urzi boolon a munda wede yi dehu y'aase, wo a lanziyagi toñ k'an oolo urzi an d'ette an ti y' wolle.»

Pool ozzine sire adda dangay

²⁴ Onniyo miibi k'ita mañ, Peelikis ti eddi Dirusil, tod'te Yawudowo, an d'iide k'ume Pool. Mañ Peelikis y'a yi wiiko, kono yi dehu y'a y'olliga a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. ²⁵ Mañ Pool y'a iise kazita mummino kee wede k'a lekke ki diine, tuddá k'a ti seeda, wo mummino onniyo k'ita Raa y'a ðekkey booro a tukki ðuwo pay me. Injino Peelikis i-di t'ele orgiso, yi di ruute, y'ede: «Anken k'engilo, aame onniyo

ni ki diha maŋ, n'a ki waaka kollo.» ²⁶ Y'elkiyo soŋ Pool yi di t'eela soŋko, inŋkino yi di y' waaku daayum an di pelkiyo ti yode. ²⁷ Ozzine sire geŋ i-t'ingile inŋkino, maŋ Peelikis an ti y' bilke ti Por-siyus Pestus. Wo yode Peelikis geŋ yi dehu Yawudiyagi ulbaŋ an d'ise unse, maŋ Pool y'a y'iili adda dangay.

25

Pool a daana Pestus

¹ Aame Pestus y'iina a siido gettiyo maŋ yi d'ize onniyo afo, maŋ y'a-gili ti Sezare ki Zeruzalem. ² Deero doŋ sedeke ti deero Yawudiyagi geŋ an d'iide, an i di t'iide taaya a tukki Pool, an di y' tunde wo an di kodfime, an'de: ³ «K'ay ise beeko maŋ, Pool k'a-di t'etto ki Zeruzalem.» Wo kane Yawudiyagi an t'ikkima tuddaŋ kono an di y' t'ida urzi. ⁴ Wo Pestus y'an di ruute, y'ede: «Pool yon adda dangay a Sezare, saŋ maŋ nuŋ batum ni-kima k'ummey me.» ⁵ Wo y'a ruute sey, y'ede: «Doŋ deero ti diinaguŋ an di-deega ti nuuno ki Sezare, wo aame munda wede Pool y'ize ulsu geŋ, on o-di t'iidey taaya.» ⁶ Pestus yi d'izo onniyo gessire koo koomat daŋ daŋŋal a Zeruzalem me, saŋ y'a-gime ki Sezare. Ti soggatú maŋ y'a-guune a ume k'isiyo booro, wo y'an di ruute an di wiiko Pool. ⁷ Aame Pool y'iina maŋ kane Yawudiyagi doŋ iido ti Zeruzalem an di ti d'uule, an d'orbite ono baadaŋ wo ulpi siidaŋ a tukki Pool me, ono doŋ an orbite geŋ an k'aane an ki ti'n roote derec ye. ⁸ Wo Pool k'oofibe k'eedí, y'ede: «Nuŋ ni k'ize ye munda ulsu a urzi k'oogoro Yawudiyagi, a urzi Boy Raa, ise a mozigo goole ki Romen toŋ maŋ.»

⁹ Yode Pestus geŋ yi dehu Yawudiyagi ulbaŋ an d'ise unse,

inŋkino maŋ y'a tunde Pool, y'ede: «Kunuŋ ki dehu k'a ette Zeruzalem, in t'isey booro k'onamá a daanadó a ummey ko?» ¹⁰ Pool yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha, nuŋ ettiŋ booro ere aa a daana mozigo goole ki Romen, onamó kun ti'n wollo a enno. Nuŋ munda ulsu a Yawudiyagi n'an k'ize ye, aa kee batum ki suune. ¹¹ Wo aame ki kotto ni suune ni t'ize oldiko wo ni t'ize munda o t'iide k'unto maŋ, ni ki-tooge ye n'a t'inda. Wo de aame munda wede an ni sakiysa eŋ derec ye maŋ, wenda wede i-t'oone urzi an di'n t'ele a bey kane umbo. Nuŋ booradó ette a aaney di mozigo goole ki Romen.» ¹² Inŋkino maŋ aame Pestus an ti ruute ti doŋ i-d'eliyo kooke maŋ, yi di ruute, y'ede: «Kee k'unte suma mozigo goole ki Romen geŋ, k'a engila ki daana yode mozigo goole ki Romen.»

Pool a daana Pestus ti Agiripa

¹³ Onniyo miibi k'ita maŋ, mozigo Agiripa ti teemadí Berenis an d'iina a Sezare, an i-di t'iso toose a Pestus. ¹⁴ An likke onniyto baadaŋ angennó, aame geŋ Pestus yi di t'iide taaya a mozigo kono Pool geŋ me, y'ede: «A eŋ i d'ede wedusu Peelikis yi iili adda dangay. ¹⁵ Aame n'iide Zeruzalem geŋ, deero doŋ sedeke ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi an d'ede ono ti yode, wo an di n' tunde an'de, ni rooto yo eŋ booro ti y' ziida. ¹⁶ Wo n'an di ruute, n'ede: «Kaye Romen ay k'isiyo ye inŋkino me, daa ki wede an i-gi d'iide k'ume booro yi ki d'iige bizí a daana ki doŋ i yi sakiysa ye me.» ¹⁷ Inŋkino maŋ kane an t'iido kennó ki sirpadó, wo soggo maŋ kesiko n'a-guune a ume booro wo n'an di ruute Pool an di y' wiiko ki daanadó. ¹⁸ Wo kane doŋ an yi sakiysa geŋ an iina maŋ, an ki ruute ye a suldí doŋ onne

aa nuŋ n'elkiyo y'ize me. ¹⁹ An d'ede niikiyo d'anjal ti yode a urzi daaniya Raazan, wo a tukki wede soo sundi Isa yon geŋ y'inda wo Pool y'ede yon zeere. ²⁰ Wo nuŋ ni ki suune ye urzi d'ekkiyo booro a ono geŋ me. Injino maŋ n'a tunde Pool y'a ette Zeruzalem, an t'isey booradan a ummey a onaman geŋ me. ²¹ Wo Pool y'a-tuuge, y'a dihe y'a t'ette ki d'aana mozigo goole ki Romen, yode a wolley onaman me. Injino maŋ n'an di ruute a asigiryagi an di y' boophe a danŋay bini onniyo ere n'a ti y' t'igiba k'ume mozigo goole ki Romen.» ²² Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Nuŋ batum ni dehu wede geŋ n'a y'olliga.» Pestus yi di ruute, y'ede: «Soggo k'a y'olliga.»

²³ Injino maŋ ti soggatú mozigo Agiripa ti teemadí Berenis an t'usso kallagi moziko, an t'iide ti deero k'asigiryagi wo deero siido adda biino ere k'ogiyso. Maŋ Pestus y'an di ruute d'onzi, Pool an di y' wiiko. ²⁴ Aame geŋ Pestus y'a ruute, y'ede: «Mozigo Agiripa wo kune d'on pay ti kaye, kun wollo wede eŋ, kane Yawudiyagi pay an d'iido an o di ruute ono a eedí. An di n'uuney a Zeruzalem, wo an d'iido keŋno pay, an d'ollite wede eŋ i-k'ede urzi y'a ki lekke zeere ye baa. ²⁵ Wo ki nuŋ, ni k'uune ye munda wede ulsu y'ize i-di t'ide k'unto me, wo de yode batum y'ede onaman eŋ an i d'engey mozigo goole ki Romen. Injino maŋ ni dihe n'a ti y' t'igibe k'ummey ki d'aana yode. ²⁶ A tukki yode eŋ ono d'on ni di raane a mozigo goole ki Romen ni ki'n suune ye. Kono kamo n'a di-t'iido ki d'aana kune, wo toc miŋ ki d'aana kee mozigo Agiripa. Kun ti y' tundita maŋ, koo ni-t'oono ono d'on n'aana ni di raana a yode me. ²⁷ Derec ye, k'a t'igibe wede

danŋay ki Room daa ki suuniyo munda wede ulsu y'ize me.»

26

Ono Pool a d'aana k'Agiripa

¹ Aame geŋ Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede: «Ki rooto, ki-deego bizá.» Injino maŋ Pool y'a umbe beezí, wo y'a iise deegu bizí, y'ede: ² «Mozigo Agiripa, anki nuŋ ulbó unse n'aane n'a roote ono d'on n'a-deege bizó a d'aana kee, a suldi pay d'on zembadó Yawudiyagi an ni sakiysa, ³ kono kee ki y' suune koduwo pay urzi k'oogoro Yawudiyagi ti niikiyadan te. Injino n'a ki tonde, ono d'on ni roota eŋ ki'n olliga maŋ.

⁴ Kane Yawudiyagi pay an ti suune lekkiyadó ere ni likke t'ume nuŋ obulso a d'aana d'onzó a Zeruzalem me. ⁵ An ni suune ti kaagine to, lekkiyadó ni likke a urzi wede ki Pariziyen, urzi wede oone baadan ki sooru a urzi k'oogiradey me, kane batum an t'eesere derec aame an dehu maŋ. ⁶ Wo anken an d'ekkiyo booro a eedó kono ni zaapu elkisadó a ono d'on Raa y'a ruute y'an t'ela a mongidagin. ⁷ Kane boha bumbiyagi koomat makumu sire ki d'onzó geŋ, an zaapu elkisadan an di wolla danŋiya ki suldi d'on Raa y'an ruute t'urzi naabo an isiyo daayum onnu wo diddo a yode. Mozigo Agiripa, nuŋ ton ni zaapu elkisadó injino, geŋno munda wede kane Yawudiyagi an ni sakiysa me. ⁸ Ki moo me kune Yawudiyagi kun elkiyo munda geŋ i ki t'ise ye, Raa y'a balda d'on unto me?

⁹ Para nj nuŋ ton maŋ n'ilke d'on umbe a suma k'Isa wede ti geeger Nazaret geŋ, t'urzi tuuku ton maŋ n'aana ni'ni deyya. ¹⁰ Geŋ naabo gette a Zeruzalem n'a-t'ize. T'urzi toogo ere n'uune ti deero d'on sedeke, d'on ki Raa baadan n'a

ti'n zidde danɗay, wo aame an dehu tówwadan toɗ ni d'oyyiso. ¹¹ Daayum ni d'ettiyo k'ume soo me soo me, k'adda boydi donɗ Yawudiyagi ge dooyiso, kane ni di'n dabirsa kono ni dehu ki toogo an di kilde suma k'Isa. Kono kane geɗ n'a t'ize aa gede maade, an t'ombiyo geegiryagi ki siido doolo toɗ ni di'n daaniya.

Taaya Pool mummino y'a ziipe addi a Isa me

¹² Geɗ inkiino onniyo soo n'ingile ki Damas ti toogo wo ti urzi naabo ere deero donɗ sedefee an o ele. ¹³ K'ollo kay mozigo Agiripa, aame nuɗ a urzi wo peedo t'ize diine geɗ, ni wolliyo toore wiliɗ i d'iigo ti kandaane, a jiire toore peedo, a d'iige tuddó wo a tukki donɗ a itadó pây. ¹⁴ Kaye pay geɗ a t'ibi ramama a siido, wo n'ollige golla ti rootiyo ti ono donɗ k'Eber, t'ede: "Sool, Sool de moo me ki ni dabirsa me? Kee ki k'aana ye, kee'ŋ aa buru a bey galmeegi yi yi kossiyo." ¹⁵ Maɗ n'a tunde, n'ede: "Galmeega, de kee wee wee?" Wo yo Galmeega y'a ruute, y'ede: "Nuɗ Isa, wede kee ki yi dabirsa. ¹⁶ Wo ankenɗ ki t'oozo, ki t'ohor. Nuɗ n'a-gize tuddó kono ni ki biire k'a t'ise wede naabadó, wo k'a rootita a duwo mummino ki ni wulle ankenɗ, wo a suldi donɗ ki wolla n'a kizita sey me. ¹⁷ Ankenɗ n'a ki ti-k'adfa ti bey donɗa Yawudiyagi wo ti bey donɗ kane Yawudiyagi ye. Ni-k'agisa ki tukki kane Yawudiyagi ye, ¹⁸ kono k'an di t'ihiney edayan, t'adda zimolo an t'adfo k'ume toore, wo ti moziko Meeda siitandani an t'etto k'ume Moziko Raa. Aame an ziipa addan a nuɗ maɗ, an t'oona tambobino k'oldikadanɗ, wo an t'oona aggadan t'adda suldi donɗ Raa yi boohiyo a donɗi."

Ono Pool a urzi naabadi

¹⁹ Inkiino maɗ mozigo Agiripa k'ollo bee, a munda wede o iido aa suniye ti kandaane geɗ, n'a ki tuuge ye. ²⁰ Wo ki poone n'a iise kazita a donɗ Damas ti donɗ Zeruzalem, wo soɗ a omagi pay ki siido Ziide, wo saɗ a donɗ ongo ki siidiyagi donɗ kane Yawudiyagi ye. N'an gizite an di-kime lekkiyadan, an di-kime ki tukki Raa, wo an di lekke lekkiyo ere i-kaza kane an ti-gime ki tukki Raa ki kotto. ²¹ Geɗ inkiino kane Yawudiyagi an ni ziida adda Boy Raa, wo an dihe an di n' t'ide me. ²² Wo Raa y'a ni buuhe bini anki, wo daayum ni kazita taayadi a donɗ pay sunni deero. Onamó ni rootiyo miɗ, kane donɗ nebiyagi ti Muusa an ruutite a munda wede saɗ a aana geɗ, munda ti doolo n'a ki rootiyo ye. ²³ Ni rootiyo miɗ: Almasi Raa yi biire geɗ, y'a dibire wo y'a bilde ki poone ti diine donɗ unto me, wo y'an di kizite urzi toore wede k'uttiyo a donɗiɗ Yawudiyagi wo a donɗ Yawudiyagi ye.»

Ono Pool a Agiripa y'a zaape addi a Isa

²⁴ Aame Pool yi-d'iige bizi inkiino maɗ, Pestus y'a idili, y'ede: «Pool kee ki t'ukke maade! Ki du-uye baadan duuru, ankenɗ kee ki t'okko maade!» ²⁵ Pool yi di'n gime onami, y'ede: «Pestus kee wede suma, goole ki siido, k'ollo. Nuɗ ki maade ye, onamó ni rootiyo enɗ derec wo a urzizan. ²⁶ A daana mozigo Agiripa enɗ n'a roote onamó daa k'orgiso, kono suldi ize geɗ yonɗ yi suune soo soo. Nuɗ ni suune munda soo i-dande umbo, kono suldi ize geɗ kan ombide ye. ²⁷ Mozigo Agiripa, k'umbe koo a ono donɗ nebiyagi an ruute me? Nuɗ ni suune kee k'umbe a ono geɗ me.» ²⁸ Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede: «Kee k'elkiyo miɗ a kaamiki enɗ n'a

zaape addó a Isa ko?» ²⁹ Manj Pool yi di ruute, y'ede: «Ise ankenno k'ita tonj manj, nuñ ni tondiyoo Raa, a zaape adde a Isa kee danjal ye, wo kune donj pay anki kun n'ollige enno, kun t'ise aa nuuno wo ti zinzi kino ye!»

³⁰ Injino manj mozigo Agiripa y'a t'iizi, goole siido y'a-t'iizi, wo Berenis ti donj pay ugiye an a-t'issige. ³¹ Wo aame kane genj an t'irga manj, an di ruute tuddan, an'de: «Wede enj oldfiko ere i di t'ide k'unto, ise ki dangay tonj, umbo yi k'ize ye.» ³² Wo Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Para manj wede enj anki in i-d'eeze, aame yi ki ruute booradi t'a aaney di mozigo goole ki Romenj ye manj.»

27

Agisa Pool ki Room

¹ Duwo an di dihe onniyo ere ay di-kila adda tooko, ay d'engila ki siido k'Itali. Aame genj Pool ti donj dangay ongo an i-di'n ele a Ziiliyus goole k'asigiryagi meeda, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni waaku sundan «asigiryagi ki mozigo goole ki Romenj.» ² Ay di-gili adda tooko ki siido k'Adiramit t'ambe geegiryagi donj a zenje ki siido k'Aazi, wo ay d'ingile, Aristarko ti geeger Tessalonj siido Maseduwan ti kaye. ³ Soggo manj ay d'iiney a Sidonj, wo Ziiliyus genj yonj beehiye ti Pool me, aame genj yi-d'iili urzi y'a ette y'a wollo lanziyagi, kono yi seedo munda wede yi dehu. ⁴ Sanj tinj genj ay d'ingile, ay d'umbe ki kese ere maaye baata ki siido ere a diine k'ahu sundutu Siipire, kono maaye a giggirey duuru. ⁵ Ay di diipida bar ere gopponj ti siido Silisi ti Pampili, wo ay d'iiney a geeger Mina siido Liizi. ⁶ A ume

genj goole k'asigiryagi yi d'uune tooko ti geeger k'Alegzandiri t'ambe k'Itali, wo y'ay ti'n gili adda. ⁷ Ay d'ettiyo boolonj ti boolonj, ay d'ize onniyo baadan, ay t'ize oone baadan bini ay d'iiney geeger Sined. Wo de t'urzi genj ay k'aaney dokki ye kono maaye baadan, manj ay t'udde gopponj ti siido sundutu Kap Salmone, ay d'ingile ki zenje wede maayayi baata ki siido ere a diine k'ahu sundutu Kiret. ⁸ Ay d'ettiyo ti oone baadan ay seedu ita zenje zenje, wo ay d'iiney ume wede an yi waaku Zenje Majjaane, gopponj ti geeger Laze.

⁹ Ay d'ize onniyo baadan doo minj ay d'iiney a ume genj me, wo angenj ume a t'ize ulsu baadan sey k'engilso me, kono onniyo tarnaape ki lekkiyo daa k'ombo* i t'ingile. Injino manj Pool y'an di tuuke kuudan donj naabo adda tooko me, y'an di ruute, y'ede: ¹⁰ «Lanziyagi ki nuñ, ni woliyo'nj torguwo ette in t'isa oone, tooko ti suldi suuk adda pay a latta wo kine tonj manj in di-t'inda, tooko danjal ye.» ¹¹ Wo goole k'asigiryagi genj yi zaapu addi baadan a ono wede tuuliyo tooko ti wede tooko batum, a ono Pool yi-ki zaapu addi ye. ¹² Wo sonj zenje wede genj yonj majjaane ye ki lekkiyo a ume reele me, kono kamo donj baadan an dehu ti tookiyaganj urzi ede manj, tinj genj an d'engile an d'aaney geeger Peeniks zenje ki siido Kiret. Zenje genj yonj ki dandi ki kese peedo k'ooriyo, wo k'awwa ki kese peedo k'ooriyo. Genj angenno an di dihe an di lekkey ume reele me.

Ursino adda bar

¹³ Manj i d'iiziga maaye yi baahu pelele ti dandi wo kane an elkiyo

* 27:9 27.9 Tarnaape ki lekkiyo daa k'ombo an isiyo a tere guuge.

torguwadan an engila. Gen maala ere i seedu tooke an ti-t'umbo t'adda k'ahu me, wo an d'ingile an seedu ita zenje ki siido Kiret. ¹⁴ Wo san man tan boolon i d'iizigo maaye baadan sundi Erakilon t'adda mongali ki siido ere a diine k'ahu gettiyo. ¹⁵ Tooko yi-di d'ingile ay k'aaniya girpiyatú ye kono maaye a gig-girey, ay yi d'iili tuddey a maaye y'ay di'n dokkiyo adda bar baa. ¹⁶ Ay d'udde ti d'andí siido nenko ere a diine k'ahu sundutú Koda, ay d'iigire boolon ti maaye me. Aame gen ay d'ize ki toogo bini tooke nenko ki naakiwsa tudde ay d'iine girpiyatú. ¹⁷ Kane don naabo adda tooke an a-t'irgo tooke ere nenko an a-ti gili, wo tooke ere meeda an ti-gittite ti sibbani ki seedutú. An orgiso t'a k'ooro adda dolso ere ki zenje ki siido Libi ye, inkino man alboy an di-diggite wo an i-d'iili tuddan a maaye, yi di'n dokkiyo. ¹⁸ Ursino gette t'ay di'n tindiwe baadan bini soggo, man kane don naabo adda tooke an d'iise sebbiso suldi suuk t'adda tooke k'adda bar. ¹⁹ Wo onniyo k'aduwe man suldi don an boohiyo k'okkime tooke, kane pay an aa di-zibbite ti beezan. ²⁰ Onniyo baadan ise peedo, ise moldali ay ki'n woliyo ye, ursino gette t'a guune zakidi ti suutinso ki suutinso, wo kaye pay wede tuuku y'a elke ay d'utta umbo.

²¹ Don pay adda tooke gen, onniyo baadan wenda soo ton yi t'eele munda a bizi umbo. Inkino man Pool y'a t'ihira a daanadan, wo y'an di ruute, y'ede: «Lanziyagi ki nun, anki kun illigo onamo, in likko a Kiret man, dabar ti daggiya suldi kino i k'ise ye. ²² Wo anken n'un di rooto, kun ombon! Wenda soo ton ti diinagan i ki t'inda ye, i dagga tooke sittu. ²³ A diddo ette maaleeka ki Raa wede ni-

daaniya wo ni-naabiya gen, y'a iido sirpadó, ²⁴ wo y'o di ruute, y'ede: «Pool kee k'orgide ye, kee k'a ettey ki daana mozigo goole ki Romen. Wo Raa beekadi a eeda gette, don pay adda tooke ti kee en y'an utta.» ²⁵ Inkino man lanziyagi ki nun, kun ombon kono ni zaapu addo a Raa, onami don y'o ruute en a-t'etta. ²⁶ Wo kine in'te en, in di gohey a zenje siido soo ere a diine k'ahu.»

²⁷ A diddadey ere ki koomat makumu pide ton, ursino t'ay di'n d'engilso daayum ki daggiya adda bar sundutú Mediterane. A diddo meeda man, don naabo tooke an owwiyo ay iina goppon ki siido. ²⁸ Man an zidde sibe ti maala eego, wo an di zuune sohirko k'ahu kayya ada g'ado makumu sarat, wo ki daana boolon man an di-zidde sey, man sohirko k'ahu a t'irga kayya ada sire makumu gessire. ²⁹ Man an d'urgide koo ise mongali tunda man tooke t'a goha. Inkino man an di gikkite maldali pide deero kettiso ti sibbani a ume k'ita tooke kono t'a-dirse, wo an di delliyo ume a t'ompila, wo ume y'an k'ompilso kesiko ye. ³⁰ Aame gen kane don naabo tooke an dehu an t'oodi eedan, tooke an d'ooli mentu. An d'isiyo aa an kakkisa maldali deero don i seedu tooke a daanatu gen, an ti-diige tooke nenko ki naakiwsa tudde adda k'ahu. ³¹ Wo Pool yi di ruute a goole k'asigiryagi Romen ti asigiryagi, y'ede: «Kane don en an ki likka adda tooke ye man, kune kun k'utta ye.» ³² Inkino man kane asigiryagi an di-dikkite sibbani don i seedu tooke nenko ki naakiwsa tudde gen me, an di-t'iili t'a iire.

³³ Ki poone ume y'a ompila gen, Pool y'an di ruute a don pay an oomo munda, y'ede: «Kun ollo, anki en un d'ede onniyo koomat

makumu pide kun lekkiyo adda k'elkiso wo mosogo, daa k'ombo. ³⁴ Injino man n'un di rooto, wede tuuku ton yi oomo munda boolon, kono gen koduwo un t'eele toogo kono kun d'utta. Wo ililso k'eego soo ki wede tuuku ton i ki dagga ye.» ³⁵ Aame Pool yi ruute injino man, y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa a daana duwo pay, san y'a burkite wo y'a iise ombo. ³⁶ Injino man kane pay gen an d'imbiina, an d'iise ombo kay. ³⁷ Adda tooko'n kaye meeda sire uto ada sarat makumu zoot. ³⁸ Aame an t'iimi an isse man, geme t'adda tooko an di zibbite adda bar, kono tooko aa d'ise soodo.

Lattiya tooko adda k'ahu

³⁹ Ume i t'umpile man, siido gette don naabo tooko an gi di zu-une ye, wo an di wulle ume dolso ti paate a biza zenje, man an dihe tooko an di-t'ette k'ume dolso an iina man. ⁴⁰ Maldali deero don i seedu tooko an t'ippirte wo an d'iili adda bar, sibhani don an gittite inda don i dokkiyo tooko an t'iizite. Man an di gitte alboy aame daana tooko kono maaye yi di'n nyaayu k'ume dolso. ⁴¹ Wo an iide'n, an t'iire adda dolso ere a diine bar, tooko a ti ziida. Ume daanatú i-t'iide adda dolso ti k'aane ti k'engile ye, wo ume k'itatú bar t'okko baadan gen a dihima. ⁴² Kane asigiryagi gen an dehu don dangay an ti'n t'ide, kono koo tuuku yi suune ahu man, y'utta'n iye. ⁴³ Wo yo goole k'asigiryagi Romen gen yi dehu y'a utte Pool, injino man y'an dituuge ki towwadan me. Y'an di ruute a kane don i suune ahu'n an t'obo ki poone, an di-doo po ti nee a siido. ⁴⁴ Don son an di'n diiko, wede tuuku y'a ti soodo a sarpanje, ise a keyali k'inda tooko ton man. Wo gen injino, pay an

t'ibi ahu, an di dippida pay ti bee a siido me.

28

Pool yo a siido sundutú Malt

¹ Aame ay ti diipida ay utte man, siido ere a diine k'ahu gette ay d'illiga kacin sundutú Malt. ² Kane don siido gette an ay di'n ziida ti geyyiso baadan. An gen mizzi ton y'a d'iise koppiyo wo ume reele gen, an ay di mudde uwwu gidi gidi, an'de: «Kun'di kun ti kooka pay.» ³ Pool y'a-ziki keyyami y'a d'ibi uwwu, wo a wehinko gette makike t'adda y'a uddo, y'a y'ihida beezi. ⁴ Aame kane don siido gette an wulle makike yi t'irbe bey Pool man, an d'iise rootiso ti tuddan, an'de: «Wede en wede towwo duwo kotto, kono booro ki Raa ti ki dehu y'a ki lekke ye, t'adda bar yi y'uddo ton man.» ⁵ Wo Pool y'a rittige makike k'adda k'uwwu, wo i ki y'aadumu ye. ⁶ Kane don ongo an delliyo, an wolla ooziga woogo, y'oodiba y'ooro tul y'inda woogo. Aame an likke kee wo an wulle munda boolon ton k'aadumu umbo man, an digime elkiyadan, an'de: «Yo en raayusu.»

⁷ Ume gen yon goppon ti dombi ki wede goole ki poone ki siido ere a diine k'ahu gettiyo, yon sundi Pibiliyus. Yode gen y'ay di'n ziida ti geyyiso baadan, wo ay d'ize onniyo ado a boozí me. ⁸ Meeki Pibiliyus gen yon eeni ekk'onjali, i-di d'orbityo wo yi fara puuzo. Pool y'a iide y'a ti y' wullo, yitunde Raa, man yi ziipe beezi a tuddi wo yi-d'ele beeko. ⁹ San man don k'eeni ki siido gette an d'iidito pay, wo y'an d'ele beeko pay. ¹⁰ A kaye gen don siido gette an ay d'uttile baadan, wo a onniyo k'engilsadey ton an ay

d'eele suldi baadan don ay dehu ki torguwadey me.

Aaniya ki Pool a geeger Room

¹¹ A ume geñ i d'ede tooko sundutú «Raayagi Roonjo» t'iido ti geeger k'Alegzandiri, tode gette ume reele ti ti y'ingile a zenje siido ere a diine k'ahu ettiyo. ñide tere ado man, ay di-gili adda ay d'ingile. ¹² Ay d'iiney geeger sundutú Sirakuz, aame geñ ay d'ize onniyo ado. ¹³ Tin geñ ay ziida ita zenje zenje, ay d'iiney geeger sundutú Reggiyo. Soggo man maaye ti d'andi y'a iise baahu, onniyo sire ay d'iiney a geeger sundutú Puzzle. ¹⁴ A geeger gette ay d'uune zamba don i ziipe addan a Isa, an ay di'n dihe ay d'ize onniyo sarat ti kane. Geñ injkino san ay d'ingile ki Room. ¹⁵ Kane zamba ti Room geñ an d'illiga rabiladey te, wo an d'iido okkimayey an d'iina a ume sundí «Suuk ki Appiyus» wo a ume sundí «Ume Moone Afo ki Torgagi». Aame Pool yi'ni wulle man, y'a ruute koduwo a Raa wo ii d'eele kooke. ¹⁶ Aame ay iiney Room man, an i-d'ele urzi a Pool y'a lekke siidi ti asigursu soo ki boohiyadi.

Pool yi kazita ono Raa a Room

¹⁷ ñide onniyo ado man, Pool y'a wiike deero Yawudiyagi don a geeger Room ki di yode. Aame an t'ugiye man, y'an di ruute, y'ede: «Kune zamba kuuli, nuñ munda ulsu a donziñ ni k'ize ye, ise a urzi k'oogoro mongidagin toñ ni k'ize ye, wo toñ a Zeruzalem an di n' ziida dangay, an an di n' ele a bey Romen. ¹⁸ Kane Romen an di n' tundite, san an dihe an oo d'eeze kono munda n'ize ulsu o di t'ide k'unto an k'uune ye. ¹⁹ Wo kane Yawudiyagi an di-tuuge, injkino man nuñ toñ n'a ruute n'ede, booradó i ti dangey mozigo goole ki Romen, ankenj o k'ede elkiyo

n'a ki kiigira donzó Yawudiyagi ye. ²⁰ Geñ kono k'injino n'a dihe n'un di'n t'ikkima, n'un di roote me. Injino man ni sarkiya zinziri ette kono ki wede kane don k'izirayel an zaapu elkisadan.» ²¹ Kane don i t'ugiye geñ an i-di ruute, an'de: «Kaye mattup ti siido Ziide soo toñ ay k'uune ye a tukki kee me, wo leema soo toñ t'ummey i k'iido ye, y'ay di-t'ide taaya, ise y'ay di roote k'ulsu kee me. ²² Wo beehiye ay dehu ay ki-ti k'olliga munda wede k'elkiyo k'a roota me, kono kaye ay suune a munda wede k'a seedu zakidi geñ, aame tuuku toñ duwo an ki dehu ye.»

²³ An d'ele onniyo ere an di t'ikkima ti Pool kan soo, wo a onniyo gette an d'iide baadan a jiire, an di y'uuney Pool a ume wede yi-lekkiyo. Ti soohe bini lohe Pool y'an di kazita a urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n tooye k'urzi taaya k'Isa. Y'an kazita injkino t'urzi mattup k'oogoro Muusa ti don ki nebiyagi. ²⁴ Don ongo an d'umbe a onami don yi ruutite, wo don son an di-tuuge k'ambu me. ²⁵ A teepiyadan gette an di-tiipe onaman i-ki t'iide kan soo ye, man Pool y'an di ruute minj kino danjal, y'ede: «Unde Kamilen ti ruute derec a mongidagan t'urzi nebi Ezayi, ²⁶ t'ede:

“K'odo k'ume duwo en k'an di rootoy, k'ede:

Kune kun d'olliga kereñ, wo ono itadan kun ki ti suuna ye, kun di wolla kereñ, wo munda kun ki y' wolla ye.

²⁷ Derec, duwo en kuwwagan an a-ti nyiye danjila kono a k'olliga ye,

edayan an a-t'ippe kono a ki wolle ye,

wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadan an gi di'n suune ye.

An ize inƙino kono an ki dehu
ye an di-kimo ki tukki nuƙ

Raa, n'an t'ele beeko me*."»

²⁸ Wo Pool y'an di ruute sey,
y'ede: «Kun ollo kofuwo, rabila
ere k'uttiyo ki Raa ette an t'elo a
ɗoƙ Yawudiyagi ye, wo kane an
di-t'olliga.»

²⁹ Aame Pool y'a ti ruute inƙino
maƙ, Yawudiyagi an d'ingile an
di niikutu tarkat tarkat ti tuddaƙ.

³⁰ Pool y'a likke ozzine sire a ɓoozi
wede y'a ele soƙko geƙ me, ɗoƙ
pay ettiyo wollisadi geƙ yi di'n
seedu bey sire. ³¹ Yi kazita urzi
Moziko Raa, wo yi dooyiso urzi
Galmeega Isa Almasi daa k'orgiso
wo daa morkiye munda.

* **28:27** 28.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

Mattup ki Pool yi riije a don Romej

*En urzi k'ono don kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere Pool yi riije a kane don i ziipe addan a Isa a geeger ki Room. Yo Pool batum kan soo ton yi k'iide ye botto ki geeger Room te. Adda geeger gette wede doolo i gizite Rabila Majjaanawa te, wo t'urzi k'onami gen duwo an di ziipe addan an d'ogiyso ti suma k'Isa. Pool y'an riije kono an di suune yon wee wee, wo son y'an di ruute a sulfi don beehiye a jire a urzi zaapu k'adde a Isa.

Adda mattup ette Pool yi rootiyo kine duwo pay min in t'ize oldiko, inkin in di-lidde ti lekkiyo ere unse a daana Raa te. Wo de ankenno in aane in di-kime in di-t'okkiye ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Isa. Pool yi rootiyo Rabila Majjaanawa tod'te toogo ere ki Raa wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addi a Isa, ise Yawudusu ise Yawudusu ye ton man. Ki Raa kane don pay i ziipe addan a Isa gen yi'ni woliyo pay kan soo, wede a ceere bakadi umbo. Kane gen Raa yi'ni woliyo don ki diine a daanadi me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede naabo k'Isa Almasi. Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa, wo yi n'uuye kese kono n'a kizite Rabila Majjaanawa ki Raa.

² Rabila Majjaanawa ette Raa yi ruute y'an t'ela a duwo pay t'urzi nebiyagi an ti riije ti kaaga adda mattupadi. ³⁻⁴ Rabila ette tod'te a tukk'Uli, Galmeegin Isa Almasi. A urzi tudde gen, yon y'ucfdo ti biza bumbu mozigo Dawut. Wo a urzi

k'Unde Kamilen, Raa ti toogadi y'a ti y' gize Isa yon Uli, aame yi ti y' bilde ti diine don unto gen me. ⁵ T'urzi yode ay d'uune beeko ay t'ize don zina k'Isa, kono ay kizite onami a don Yawudiyagi ye pay, ay an ti'n zaape urzi an zaape addan a Isa, an d'olliga onami wo an d'ozire eego. Inkin man i di t'ele suma a yode me. ⁶ Kune ton ti diine kane don Isa Almasi yi wiike genno, kun t'ize donzi.

⁷ Nun ni raaniya a kune zemba pay don Raa yi giyye baadan a geeger ki Room, kune don Raa y'unni wiike kun t'ize donzi. Gen beeko ti toose ki Meegin Raa ti Galmeega Isa Almasi i koon eggun.

*Pool ti zemba don a geeger ki
Room*

⁸ Ki poone'n, n'a roote koduwo a Raa t'urzi k'Isa Almasi a tukki kune pay, kono adda siidiyagi pay en duwo an rootiyo ki beehiye a urzi zaapu k'addugun a Isa me. ⁹⁻¹⁰ Raa wede ni-naabiya ti addo pay a urzi kazita Rabila Majjaanawa a tukk'Uli gen, yon yi suune ono don ni rootiyo en d'erec me. Aame tuuku ni tondiyo Raa man, daayum sundugun ni gi di seddiyo ye. Wo adda tondiyado gette ni tondiyo Raa daayum yi dehu man, y'o di t'hina urzi n'a ette n'un ti'n wollo. ¹¹ Inkin ki kotto nun mosogo kune baadan, ni dehu n'a ette n'un ti'n wollo, n'un d'ette ti munda wede Unde Kamilen t'o ele, kono un t'eley toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa. ¹² Wo son aame n'iiney di kune man, in t'ooney toogo ti tuddin, nun ni t'ooney toogo t'urzi zaapu k'addugun a Isa wo kune ton kun t'ooney toogo t'urzi zaapu k'addo a Isa kay.

¹³ Zemba ki nun, ni dehu kun di suune, nun tan baadan n'a dihe urzi n'a ette di kune, wo de Raa y'o ki ti ziki aryago ye bini

an̄ki. Ni dihe n'a ette di kune kono naabadó t'aase ti d'aakatú, aakede naabadó ere n'izo a diine d'on̄ Yawudiyagi ye adda siidiyagi on̄go. ¹⁴ Nuñ naabadó n'a ette ki tukki d'on̄ pay, ise d'on̄ edayan̄ ohine, d'on̄ edayan̄ daa k'ohine, ise d'on̄ i duuye, d'on̄ i ki duuye ye ton̄ man̄. ¹⁵ Kono kamo, geñ a kune d'on̄ i lekkiyo a geeger Room ton̄, ni dehu n'a ette n'un di kizitey urzi Rabila Majjaanawa.

Rabila Majjaanawa i-d'ede toogo

¹⁶ Nuñ o k'ede sukiyagi ye a Rabila Majjaanawa te, kono tod'te toogo Raa, wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addí a Isa man̄, ki poone i t'illiga kane Yawudiyagi, wo kane d'on̄ Yawudiyagi ye. ¹⁷ In̄kino man̄ Rabila Majjaanawa gette ti'n t'oodibe ita mummino d'uwu Raa yi di'n isiyo ki diine a d'aanadí me. Geñ t'urzi zaapu k'addan̄ a yode d'an̄jal, wo tode zaapu k'adde a Raa gettin̄ iide baa. Geñ a-t'iide a ono d'on̄ an riin̄e ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi woliyo ki diine a d'aanadí geñ, yon̄ y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*.»

Oldíko d'uwu

¹⁸ Wo geñ Raa t'awwa ti kan-daane yi d'eege kulkuwadí a tukki d'on̄ pay isiyo oldíko ere tuuku ti yode wo a d'on̄ isiyo suldí pay ki diine ye, ti naabadan̄ gette kane d'erec ki Raa an i t'eegirso ti-ki t'ad'diya ye. ¹⁹ Ki too man̄ suldí d'on̄ d'uwu an aane an di suune a tukki Raa geñ, a kane suldí geñ kereñ, kono Raa y'an ti'n gize. ²⁰ Toogo Raa i lekkiyo ki daayum, wo Raa batum yon̄ mummino, ki ki ti y' wolle ye. Wo de t'ume Raa y'ikkima duniya bini an̄ki ton̄ man̄, kane suldí d'on̄ in ki'n woliyo ye geñ, kane d'uwu d'on̄ eedan̄ soodo a elkiso,

an aane an di'n suune t'urzi suldí d'on̄ y'ikkima geñno. In̄kino man̄ kane d'uwu geñ, a d'aana Raa ono d'on̄ an di roote k'oodibe k'eedan̄ umbo. ²¹ Kane an suune adda k'addan̄ Raa yon̄ ede, wo de an gi di y' tamma ye, wo an ki rootiyo ye koduwo a yode Raa me, ki too man̄ an di t'imme min̄ yode Raa. Wo kacinj kane a elkisadan̄ ere daa k'urzutú gette a ti'n lid'de, wo t'elkisadan̄ ere umbo gette an di lekkiyo adda zimolo. ²² An elkiyo kane an d'ede suuniyo k'ono, kacinj an t'ize maadagi. ²³ Ki too man̄ an di t'imme gooliko Raa yode wede i k'unto ye, wo min̄ a olde yode an d'ikkimta longayi d'on̄ i deeyiso aa wedusu i d'unto, aa embi, aa seydi d'on̄ zon̄dan̄ pide pide, wo aa seydi d'on̄ i morkimso a siido.

²⁴ Kono k'in̄kino Raa y'an iili kono an d'ise suldí pitiñko d'on̄ tuddan̄ ti dehu geñno, geñ an ti lattiya tuddan̄ ti suldí sukiyagi d'on̄ an isiyo geñ me. ²⁵ Kane d'erec ki Raa an d'iili, wo a olde tode an di daaniya urzi lohito k'ono. An d'ottilso wo an di naabiya a suldí d'on̄ Raa y'ikkima, wo a yode batum wede ikkima suldí pay geñ, an i-ki d'ottilso ye wo an i-ki naabiya ye, ki too man̄ d'uwu an di y' t'imme ki daayum! Eyye.

²⁶ Kono kamo Raa y'an iili kono an di naapu, an d'isiyo suldí sukiyagi. Kane erayi ki moone ti kuuli aa Raa yi dehu an d'iili, wo an di moonite ti tuddan̄, geñ mund'a wede Raa yi ki dehu ye. ²⁷ Kane kuuli ton̄ in̄kino kay, ki moone t'erayi aa Raa yi dehu an d'iili, wo tuddan̄ t'an d'an t'umbe berber ki moonite ti tuddan̄, an d'isiyo suldí sukiyagi. In̄kino a sooruzan̄ ere oldo gette, an d'ooniyo dan̄gay ere d'erec a naabadan̄.

* 1:17 1.17 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4.

28 Wo kane d̄uwo an di-tuuge an di suune Raa me, geŋ Raa y'an iili adda k'elkisadaŋ ere oldo gettiyo, in̄kino an d'isiyo suldi d̄oŋ k'isiyo ye. 29 Kane addaŋ i-t'ũune t'ita suldi pay d̄oŋ ki diine ye. An d'isiyo ulsu mirsi, an d'okkiso a suldi pay, kane bundidi, addaŋ an zaapu baadaŋ a suldi d̄uwo, an t̄owwo d̄uwo mirsi, an di dehu ono k'ulpi, an daggiya d̄uwo ti metiŋko, an d'isiyo suldi d̄oŋ ulpi k'a ki wolle ye, wo an di rootiyo ono butte a tukki d̄uwo. 30 An dekkiyo d̄uwo, kane adu ki Raa, an kaldita d̄uwo, an di koliyo tuddaŋ, an tamma tuddaŋ t'ono bizaŋ, elkisadaŋ tiŋ ki dehutu k'urzi k'isiyo k'oldiko ere aware aware, wo k'ollige k'ono maawaŋ an di-toogiyo. 31 Kane geŋ an t'isiyo aa d̄oŋ elkisadaŋ umbo, an a-ki ti sooru ye a onamaŋ d̄oŋ an rootiyo me, geyyiso tudde an k'ede ye, wo an ki wolliyo sommagi d̄uwo ye. 32 Ki kotto kane an'ni suune ono d̄oŋ d̄erec ki Raa yi ruute, y'ede kane d̄oŋ isiyo suldi d̄oŋ ulpi in̄kino geŋ, an ñide k'unto. Toŋ maŋ kane suldi geŋ an ki'n ooliyo ye, wo tiŋ geŋno toŋ kane an an tettiso bey a d̄oŋ isiyo suldi in̄kino geŋ me.

2

Booro ki Raa

1 In̄kino kee k'ise wede tuuku toŋ, ki dekkiyo booro a tukki d̄oŋ oŋgo maŋ, a daana Raa ono d̄oŋ k'a rootey k'oodibe k'eedá umbo, kono aame ki dekkiyo booro a tukki d̄oŋ oŋgo wo kee toŋ k'isiyo aa ki kane kay maŋ, geŋ kee batum booro ti ki ziiɗa. 2 Wo kine in̄ suune Raa geŋ, yoŋ yi dekkiyo booro a urzi wede d̄erec a tukki kane d̄oŋ isiyo suldi d̄oŋ ulpi in̄kino geŋ me. 3 Kee wede ki dekkiyo booro a tukki kane

d̄oŋ isiyo suldi d̄oŋ ulpi in̄kino, wo kee batum k'isiyo aa ki kane kay maŋ, k'elkiyo miŋ ti booro Raa k'a t'alda ko? 4 Raa geŋ yoŋ beehiye baadaŋ, yoŋ i-d'ede ombiŋe wo wasigale, kunuŋ kane suldi geŋ ki ti'n isiyo ki bita ko? Ki too maŋ beehiyo Raa gette, tod' t'a-di d'ette k'urzi wede k'a-kime lekkiyadá. 5 Wo kee ki'n ize addá zakidi, ki ki dehu k'a ki-kime lekkiyadá ye geŋ, kee k'okumso kulkuwo Raa baadaŋ a eedá, k'onniyo ere kulkuwadi ti deega geŋ me. Onniyo gette Raa y'a dekka booro ere d̄erec ki diine a tukki d̄uwo pay*. 6 A wede tuuku toŋ a onniyo gette Raa yi di t'eley munda wede d̄erec a naabadí naabadí†. 7 A kane d̄oŋ i dehu urzi k'isiyo beehiyo kono an t'oona gooliko ti Raa, suma, wo lekkiyo ere ki ki t'inda ye gette, a kane geŋno Raa y'an t'ela lekkiyo ere ki daayum. 8 Wo de a d̄oŋ i ti toogiyo a d̄erec ki Raa, an k'ollige onamí ye wo an d'isiyo suldi d̄oŋ ki diine ye geŋ, a tukki kane geŋno Raa y'a kulkuwa baadaŋ wo booradi t'a deega me. 9 Kane d̄oŋ pay isiyo ulsu geŋ an t'oona dabar t'ulbe k'oodiyo baadaŋ. Booro gette ti seeda kane Yawudiyagi d̄oŋ illiga ki poone, wo kane d̄oŋ Yawudiyagi ye pây. 10 Wo de a wede tuuku isiyo beehiyo geŋ, y'a t'oona gooliko ti Raa, suma wo toose, suldi geŋ y'an t'ela a kane Yawudiyagi d̄oŋ illiga ki poone, wo a kane d̄oŋ Yawudiyagi ye pây, 11 kono Raa d̄uwo yi'ni wolliyo pay miŋ kaŋ soo.

12 Kane d̄oŋ pay ize oldiko wo oogoro Muusa an ki ti zuune ye geŋ, an a di t'inda oogoro gette ti ki'n seeda ye. Wo kane d̄oŋ pay oogoro Muusa an ti suune wo an d'isiyo oldiko geŋ, Raa y'a dekka

* 2:5 2.5 Kun wollo adda mattup ki Soponi 2.2-3. † 2:6 2.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 62.13 wo Piroberb 24.12.

booro eedaŋ t'urzi k'oogoro gette. ¹³ Derec, duwo Raa yi'ni wolloyo ki diine a daanadi, kane doŋ ollige oogoro Muusa geŋŋo ye. Wo de yon yi wolloyo ki diine a daanadi, kane doŋ a seedu oogoro wo a ti sooru eego. ¹⁴ Kane doŋ Yawudiyagi ye geŋ oogoro Muusa an ki ti suune ye, wo t'eedaŋ geŋ miŋ an d'isiyo munda wede aa oogoro ti rootiyo an d'isiyo aa oogoro adda k'addaŋ, wo kaciŋ an ki ti suune ye. ¹⁵ An isiyo inŋkino geŋ, an kaza naabo k'oogoro Muusa, Raa y'an ti riije a biza k'ulbaŋ. Geŋ elkisadaŋ ere an di suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette, t'an kaza inŋkino, wo soŋ elkisadaŋ t'an di'n noogiyo a munda wede beehiye an dehu an d'ise, wo ti di'n naakiwsa a munda wede ulsu an dehu an d'ise me. ¹⁶ Geŋ inŋkino suldi pay geŋ itadaŋ a t'adda kereŋ a onniyo booro Raa ere yi dekka t'urzi k'Isa Almasi a suldi doŋ ombide a urzi lekkiyo duwo gette. Geŋ i rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita.

Yawudiyagi ti oogoro Muusa

¹⁷ Wo kune kun'de kune Yawudiyagi, kun zaapu addugun a urzi k'oogoro Muusa, wo kun koliyo tuddugun kun d'eesiyo Raa kun yi suune. ¹⁸ Kune kun suune munda wede Raa yi dehu duwo an d'ise me, t'urzi k'oogoro geŋ kun aane kun di beere munda wede beehiye kono tod' t'un ti'n duuye. ¹⁹ Kun elkiyo'ŋ kune doŋ i dokkiyo doŋ konzayi a urzi Raa, kun elkiyo kune toore ki doŋ i lekkiyo adda zimolo. ²⁰ Kun elkiyo'ŋ kune doŋ dooyiso ki doŋ i ki suune munda ye, wo soŋ kun elkiyo kune doŋ dooyiso k'inŋi. Kun elkiyo inŋkino kono kun'de adda k'oogoro Muusa gette, un d'ede suuniyo a suldi pay wo a

derec ki Raa pay. ²¹ Kun ollo, kune kun di dooyiso doŋ onŋon, wo de ki moo me tuddugun batum kun ki ti dooyiso ye me? Kun di kazita a duwo oogire ulu, wo de ki moo me kun d'oogire me? ²² A duwo kun di kazita moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu, wo de ki moo me kune kun di moonite me? Longayi kun azzuru, wo de ki moo me suldi doŋ adda boozan kun t'oogire me? ²³ Kun koliyo tuddugun, kun'de oogoro Muusa kun ti suune, wo kun a-ti doopide a oogoro gette, inŋkino kun ti lattiya suma Raa. ²⁴ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono a lekkiyagun ere oldo gette, doŋ Yawudiyagi ye an di kalda suma Raaŋ.»

²⁵ Ki kotto, aame oogoro Muusa kun a ti sooru eego maŋ, waldu ponde gette a kune beehiye, wo de kune doŋ i wilfa ponde toŋ, a oogoro Muusa kun a ti doopide maŋ, eggun aa doŋ i ki wilfa ponde ye. ²⁶ Wo de aame wede yon daa waldu ponde wo urziyagi k'oogoro Muusa y'a ti sooru eego maŋ, geŋ ki kotto Raa y'a yi wolla a daanadi aakede wede i wilfa ponde. ²⁷ Wede a urzi tudde daa waldu ponde wo yi sooru a oogoro Muusa maŋ, yon y'a dekka booro eggun kono kune un d'ede mattup k'oogoro Muusa ti urzi waldu ponde, wo kun a-ti doopide. ²⁸ Yawudusu toc miŋ wee wee? Kunun yode wede duwo an yi wolloyo y'isiyo suldi doŋ Yawudiyagi ge d'isiyo ko? Kunun wede i wilfa ponde a urzi tudde ko? Aha! ²⁹ Wo de Yawudusu wede toc miŋ, yon adda k'addi, wo waldu ponde ere ki kotto gette, tod'te ere adda k'adde, tod' t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, t'urzi k'oogoro ere Muusa yi riije ye. Wedusu geŋ y'ooniyo

† 2:22 2.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 7.25. § 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.5.

tamma ti Raa, ti d'uwu ye.

3

Raa yon daayum ki diine

¹ In'kino man Yawudusu min yi jire duwo tan me? Waldu ponde tin daakatú moo me?

² Beehiykadan tod'te baadan t'urzi tuuku ton man. Ki poone'ŋ Raa y'an ele onami a bey kane Yawudiyagi. ³ Ki kotto Yawudiyagi ongon ono Raa an gi di'n ziida zakidi ye. Wo an ize in'kino man, geŋ Raa onami y'a ki'n seeda zakidi ye ko? ⁴ Aha, in'kino ye! Kine in suune Raa geŋ yi rootiyo ono don derec, wo duwo pay geŋ don lohito k'ono. Derec, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kee Raa aame ki rootiyo man, i dehu duwo an gi di suune kee ki diine, wo aame duwo an dekkiyo booro eeda ton, kee booro ti ki seedu ye*.»

⁵ Don ongon an rootiyo, an'de: «Munda wede in isiyo ki diine ye geŋ, a-noogiyo duwo an di suuniyo Raa yon ki diine.» Wo de geŋ derec man, kine in t'eeese moo me? In di roote min, Raa yon ki diine ye ko, aame kulkuwadi ti deegu a tukki kine geŋ me? Ni rootiyo in'kino aa don tudde ge rootiyo. ⁶ Aha, in'kino ye! Derec, Raa yon ki diine, wo aame yon ki diine ye man, de geŋ mummino Raa y'a deka booro a tukki duwo pay me?

⁷ Don ongo son an rootiyo, an'de: «De aame t'urzi lohito k'onamo geŋ, duwo an di woliyo kereŋ a jire derec ki Raa wo i-d'eliyo tamma baadan, de ki moo me booro ti di'n seedu kono n'ize

oldiko me?» ⁸ Wo in'kino man, ki moo me in ki rootiyo ye, «In iso ulsuko kono beehiyo t'aasa baadan» me? Don ongon an di rootiyo ono ulpi a tukki nuuno an'de, i rootiyo in'kino nuuno batum. Kane don geŋ, derec booro Raa t'anni seeda.

Wede ki diine umbo

⁹ Wo de kine Yawudiyagi min, in jire kane don ongon ko? Aha, in ki'n jire ye! Nuŋ n'un ti gize baa, kane Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye pay kan soo an i dokkiyo oldiko. ¹⁰ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wenda ki diine a daana Raa umbo, ise soo ton man.

¹¹ Wenda a suune derec ki Raa umbo, ise wenda soo ton umbo a dehe Raa me.

¹² Kane pay an t'udde t'urzi wede derec ki Raa, pay kan soo an d'isiyo ulsu mirsi, wenda aase munda wede beehiye umbo, ise soo ton man†.

¹³ Bizaŋ ooniyo ti suldi don ulpi aakede suldi don adda muuzo ohine, ti ilzaŋ an di daggiya duwo ti metinjo.

T'adda bizaŋ i d'adfiya ono don ulpi aakede naawa makike‡.

¹⁴ Ti bohanaŋ i d'adfiya ono don ki duudfiyo ti dekkiso kadigi§.

¹⁵ Zonfan soodo k'ettiyo ki towwo duwo.

¹⁶ K'ume tuuku an'tiyo geŋ min, an di lattiya lekkiyo duwo wo an di'n eliyo adda lekkiyo ere ooŋe.

¹⁷ Wo urzi toose an ki y' suune ye*.

¹⁸ A lekkiyadan gette a Raa an i-k'orgiso ye†.»

* 3:4 3.4 Kun wollo adda mattup ki Soom 51.6. † 3:12 3.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 14.1-3; 53.2-4. ‡ 3:13 3.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 5.10; 140.4. § 3:14 3.14 Kun wollo adda mattup ki Soom 10.7. * 3:17 3.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.8. † 3:18 3.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 36.2.

19 Wo ankenj kine in suune, suldi donj pay oogoro Raa ti rootiyo genj, ti rootiyo a kane donj pay ti'ni dokkiyo genjo, injkino wede tuuku tonj yi ki t'ihina bizi ye, wo donj duniya pay an di suune kerej kane donj k'oldiko a daana Raa me. 20 Genj kono k'inkino wenda soo tonj umbo, Raa y'a y'ise ki diine a daanadi t'urzi daaniya k'oogoro me, oogoro gette tod' t'eliyo urzi danjal duwo an di suuniyo oldiko ere an ize.

Urzi wede Raa yi d'uttiyo duwo

21 Wo ankenjo kine duwo pay Raa y'in di'n isiyo ki diine a daanadi, t'urzi doolo daa k'oogoro Muusa. Yo urzi, an in ti y' gize kerej adda mattup k'oogoro Muusa ti ono donj ki nebiyagi an riije ti kaaga. 22 Raa yi di'n isiyo duwo ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. Urzi genj, yonj yi y'ihina a kane donj pay i ziipe addan a Almasi, kono ise Yawudusu, Yawudusu ye tonj, ahuntu tudde umbo. 23 Duwo pay minj an t'ize oldiko, injkino an di lidde ti Raa wo ti goolikadi te. 24 Wo Raa ti beekadi gette, duwo y'an ize donj ki diine a daanadi ki waawiye, t'urzi k'Isa Almasi yonj y'an udfde t'adda k'oldiko. 25-26 Yonj genj Raa y'elo sedefe, y'a inda puuzadi t'a ibi ki booyiso k'oldiko ki donj pay i ziipe addan a yode. Raa y'ize injkino, kono yi dehu y'a kize daayum yonj ki diine. Yonj ki diine ti kaaga to, duwo an ize oldiko tonj, y'a imbiņa yi-ki ti'n ele dangay ye. Wo ankenjo yonj daayum ki diine, yi dehu y'a kize yonj ki diine, wo y'an ise ki diine a daanadi kane donj i ziipe addan a Isa me.

27 Injkinon manj munda ede sey ko, wede kine in di kili tudinj me?

Aha, umbo baa. De ki moo me? In ki kili tudinj injkino ye kono Raa y'in ti'n ize donj ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adinj a Isa, t'urzi daaniya k'oogoro ye. 28 Eyye, kine in suune, kane duwo Raa y'an di'n isiyo donj ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addan a Isa, t'urzi daaniya k'oogoro ye. 29 Raa genj, yonj Raa ki Yawudiyagi danjal ko? Kunonj donj Yawudiyagi ye pay tonj Raazan ko? Eyye, donj Yawudiyagi ye tonj Raazan pay, 30 kono Raa minj yonj soo danjal. Y'an isa kane Yawudiyagi ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addan a yode, wo kane donj Yawudiyagi ye tonj injkino t'urzi zaapu k'addan a yode kay. 31 Injkinon manj, aame kine in zaapu adinj a Isa genj, ikaza oogoro in ti towwo ko? Aha, injkino ye. Ki too manj t'urzi zaapu k'adinj a yode genj, oogoro itatu t'adfiya kerej.

4

Ibirayim meeki donj pay i ziipe addan a Raa

1 Wo ankenj kine in di roote moo me a tukki mugiyinj Ibirayim me? Yonj wede tudde genj yi d'uune moo me? 2 Aame Ibirayim Raa yi y' wulle yonj ki diine a daanadi kono y'ize naabo ere beehiye manj, genj i-d'ede urzi y'a kili tuddi. Wo de a daana Raa injkino ye. 3 Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Ibirayim, an'de: «Yi ziipe addi a Raa, injkino Raa y'a yi wulle yonj ki diine a daanadi me*.» 4 Kine in suune aame wede yi niibe manj, y'a t'oone ranjyadi. Wo ranjyadi gette duwo an gi di wolle aa an i ize beeko ye, wo an di wolle aa munda wede i dehu an i di y' t'ele. 5 Wo de aame wede yi ki niibe ye, wo yi ziipe addi a Raa wede donj k'oldiko y'anni woliyo kane

* 4:3 4.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6.

ki diine a daanadí me maŋ, yoŋ geŋ Raa yi wolloiyo wede ki diine a daanadí t'urzi zaapu k'addí a yode geŋ me. ⁶ Geŋ inŋkino ti kaaga toŋ Dawut y'a úure a urzi k'unŋsuwo ki wede Raa yi y' wulle yoŋ ki diine a daanadí, daa ki naabadí ere y'ize, y'ede:

⁷ «Uŋsuwo a kane doŋ Raa y'an t'ize tambobino a doopidadaŋ ere a urzi k'oogoro,

wo y'an di buuye oldikadaŋ.

⁸ Uŋsuwo a wede oldikadí Galmeega Raa yi ki ti kaza ye baa†.»

⁹ Uŋsuwo gette Raa yi t'elo a kane doŋ i waldu ponde daŋŋal kunuŋ, a kane doŋ i ki waldu ponde ye pay ko? Kine in rootiyo, in'de: «Ibirayim y'a ziipe addí a Raa, inŋkino maŋ Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine a daanadí me.»

¹⁰ Aame Ibirayim Raa yi y' wulle yoŋ ki diine a daanadí geŋ, yi wilda ponde kunuŋ daa waldu ko? Aha! Ponde yi ki wilda ye, saŋ y'a wilda kollo. ¹¹ Ki poone Ibirayim y'a walda ponde botto geŋ miŋ, Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine a daanadí, kono yi ziipe addí a yode. Saŋ maŋ Raa yi di ruute y'a wilda ponde, waldu ponde gette munda wede i-kaza Raa yi y' wulle yoŋ wede ki diine a daanadí t'urzi zaapu k'addí a yode. T'urzi geŋ Ibirayim y'a t'ize meeki doŋ pay i ziipe addaŋ a Raa, ise doŋ i ki waldu ponde ye toŋ maŋ, kane geŋ Raa y'an di'n wulle doŋ ki diine a daanadí me‡. ¹² Ibirayim y'a t'ize meeki doŋ pay i waldu ponde, geŋ ni rootiyo ti kane doŋ i wilda ponde, wo soŋ an ambu zina ki meegiŋ Ibirayim yoŋ yi ziipe addí a Raa ki poone y'a walda ponde geŋ me.

Urzi zaapu k'adde k'Ibirayim a Raa

¹³ Ti kaaga Raa yi di ruute a Ibirayim yi di t'ela duniya ette a yode wo k'eda k'inŋizi§. Wo yi ruute inŋkino a Ibirayim kono yi diine oogoro ko? Aha, yi ruute inŋkino kono yi y' wulle yoŋ wede ki diine a daanadí t'urzi zaapu k'addí a yode. ¹⁴ Aame suldi doŋ Raa yi ruute y'an t'ela geŋ, kane ki doŋ i daaniya urzi k'oogoro Raa daŋŋal maŋ, urzi zaapu k'adde a Raa geŋ ki bita, wo ono doŋ Raa yi ruute y'aasa geŋŋo toŋ derec i ki lekka ye. ¹⁵ Derec, urzi k'oogoro geŋ i-deegu kulkuwo Raa a tukki duwo, wo aame oogoro umbo maŋ, doopide a urzi k'oogoro toŋ umbo kay.

¹⁶ Geŋ kono k'inŋkino t'urzi zaapu k'adde a yode in t'oona suldi doŋ Raa yi ruute y'in t'ela, kono yi dehu in di suune kereŋ y'in eliyo ti beekadí. Inŋkino maŋ ono doŋ Raa yi ruute y'aasa geŋ, derec i lekkiyo a kane pay ita k'inŋi k'Ibirayim. Ono eŋ derec i lekkiyo a doŋ i daaniya oogoro Muusa daŋŋal ye, wo a doŋ pay i ziipe addaŋ a Raa aakede Ibirayim, yoŋ meeki kine pay. ¹⁷ Derec, ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Ibirayim, an'de: «Kee n'a ki ti k'ize mugiyé k'ita duwo adda siidiyagi baadaŋ*.» Ibirayim geŋ yoŋ meegiŋ a daana Raa, kono yi ziipe addí a yode wede doŋ unto y'an d'eliyo lekkiyo, wo munda wede umbo toŋ yi rootiyo i-t'isiyo. ¹⁸ Ibirayim munda wede yi zaapu elkisadí geŋ yi ki y' ooniyo ye toŋ, yi zaapu elkisadí eego. Y'a ziipe addí a Raa, inŋkino maŋ Raa y'a y'ize mugiyé k'ita duwo adda siidiyagi baadaŋ, geŋ a-t'iide a ono doŋ an riije ti

† **4:8** 4.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-2. ‡ **4:11** 4.11 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.9-14. § **4:13** 4.13 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18. * **4:17** 4.17 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.5.

kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Gej ita k'innizá toj aasa baadan injkino†.»¹⁹ Aame Raa yi ruute injkino gej, Ibirayim ozzinagí ette suma meeda. Yon yi suune tuddí t'urme yi t'aahe k'unto, wo eddí Sara toj ti k'aane ti ki t'ehe ye, wo toj man yi k'ormiyo ye, yi seedu zakidí a urzi zaapu k'addí a Raa me†.²⁰ Ibirayim i-k'ede niiku adda k'addí ye, kono yi suune munda wede Raa yi ruute yi-t'ela gej yi y' t'oona. Injkinó man t'urzi zaapu k'addí a Raa gej yi d'uune toogo wo y'a imme Raazí.²¹ Derec yon y'iyye t'addí pay, Raa i-d'ede toogo yi-t'isa munda wede yi ruute yi-d'isa me.²² Kono kamo t'urzi gej Ibirayim Raa y'a yi wulle yon wede ki diine a d'aanadí me.²³ Wo de ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim Raa y'a yi wulle wede ki diine a d'aanadí» gej, an riije a tukki yode d'anjjal ye,²⁴ wo a tukki kine pay, kine toj Raa y'in di'n wolla d'oj ki diine a d'aanadí, kono in ziipe addin a yode wede a bilde Galmeegin Isa ti diine d'oj unto.²⁵ Yo Isa, Raa y'an di y'ele a bey d'uwó, an di y'iide kono k'oldfikadin, wo y'a ti y' bilde kono y'in di'n ise d'oj ki diine a d'aanadí.

5

Lekkiyo ti toose ti Raa

¹ Gej injkino, t'urzi zaapu k'addin a Isa gej, kine Raa y'in di'n ize d'oj ki diine a d'aanadí. Wo ankenno kine ti Raa in lekkiyo ti toose t'urzi Galmeegin Isa Almasi.² T'urzi zaapu k'adde a Isa gej, yon y'in d'ihina urzi in di lekkiyo zakidí adda beeko Raa, wo kine ulbin in d'ise unje kono in zaapu elkisadin in t'oona gooliko ti Raa.³ Wo beehiye a

jiire'ŋ, kine in iido dabar toj man ulbin in iso unje, kono in suune in dabirsa man, gej in t'isa d'oj a seedu zakidí t'ombine.⁴ Kine in seedu zakidí t'ombine man, gej in t'isa d'oj a seedu zakidí a naabo Raa, aame in iido suldí d'oj oone toj man. Kine in seedu zakidí a naabo Raa man, gej in t'isa d'oj i zaapu elkisadin a Raa.⁵ Aame in zaapu elkisadin a Raa man, zaapu k'elkiso gette t'in ki ti'n t'ela sukuyagi ye, kono Raa geyyisadí y'in ti tiipe adda k'addin t'urzi k'Unde Kamilen ere y'in ele.

⁶ Derec, ti kaaga kine in k'ede toogo ye in t'adde t'adda k'oldiko me. Wo onniyo ere Raa y'ele gette iide kotto man, Almasi Raa yi biire y'a iido, y'a inda kono d'oj k'oldiko.⁷ Gej oone a wede y'a ooye y'a t'inda a olde wede ki diine me. Koo wede y'a ooye y'a t'inda a olde ki wede isiyo beehiye.⁸ Wo tin genno toj, Raa gej y'in t'iidíba ita yon y'inni giyye, y'a igibo Almasi y'a inda kono kine aame kine in lekkiyo botto adda k'oldiko gej me.⁹ Derec, ankenno t'urzi puuzo k'Isa, Raa y'in di'n ize d'oj ki diine a d'aanadí, gej injkino kay in suune yon y'in di'n utta ti booro Raa te.¹⁰ Derec, kine ti kaaga adu ti Raa me, wo de Raa y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode t'urzi k'unto k'Ulí. Wo y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode gej, gej injkino kay in suune Raa y'in di'n utta t'urzi k'Ulí kono yon yi bilde ti diine d'oj unto me.¹¹ Wo beehiye a jiire'ŋ, kine ulbin in d'ise unje ti Raa t'urzi Galmeegin Isa Almasi, yode wede ankenno y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti Raa.

Adum ti Almasi

¹² T'urzi wedusu soo sundí Adum oldfiko ti t'iido adda duniya,

† 4:18 4.18 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.5. † 4:19 4.19 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.1,15-22.

wo t'urzi k'oldiko gette unto ti-t'iido duniya. Injkinno man unto t'a ziida duwo pay, kono duwo pay min an t'ize oldiko*. ¹³ Ki poone Raa yi di t'ela oogiradi a Muusa gen, oldiko tod'te ede too adda duniya me. Wo aame oogoro umbo gen, duwo oldikadan Raa yi ki ti kaza ye. ¹⁴ Wo de ton man, iise ti Adum bini Muusa gen unto i-d'ede toogo too ekki duwo me. Unto gette t'a ziida kane don ize oldiko ti doolo ti ere ki Adum, yon y'ize a munda wede Raa yi ruute k'isa ye ton man.

Adum gen yon undiso ki wede a etto. ¹⁵ Wo de oldiko ere Adum y'ize ti munda wede Raa y'in elo ti beekadi gen, a ki t'iide soo ye. Derec, t'urzi k'oldiko wede soo danjal don baadan an t'inda. Gen injkinno kay in suune, beeko ere Raa y'elo t'urzi wede soo, Isa Almasi gette, Raa y'a ti tiipe ekki don baadan daa doozyo. ¹⁶ Wo son munda wede Raa y'eliyo wo ti oldiko ki wede soo y'ize gette, a ki t'ette soo ye. T'urzi k'oldiko ki wede soo y'ize gette, duwo pay booro Raa t'anni ziida. Wo ise a oldiko ere baadan duwo an ize gettiyo ton, munda wede Raa y'eliyo ti beekadi gen, y'an ize don ki diine a daanadi me. ¹⁷ Derec, t'urzi wede soo, t'urzi k'oldiko yode soo danjal, unto i-d'ede toogo ekki duwo pay. Gen injkinno in suune, t'urzi wede soo Isa Almasi, kane don ooniyo beeko Raa ere y'eliyo daa doozyo wo yi di'n isiyo don ki diine a daanadi gen, an di lekkey an d'oomey moziko ti yode kan soo.

¹⁸ Gen injkinno ki dangu, t'urzi k'oldiko wede soo, Adum, booro Raa t'a ziida duwo pay. Gen injkinno kay t'urzi naabo ere ki diine ki wede soo, Isa Almasi, Raa y'aane y'an ise duwo pay ki diine

a daanadi, wo t'urzi gen an t'oone lekkiyo ere ki daayum. ¹⁹ Gen kun wollo, t'urzi wede soo y'a ti diipida ono Raa, duwo baadan an t'iire adda k'oldiko. Gen injkinno kay t'urzi wede soo y'illiga ono Raa, duwo baadan Raa y'an di'n ize don ki diine a daanadi.

²⁰ Raa y'a elo oogoro, wo oldiko t'a t'ize baadan, wo de aame oldiko ti t'ize baadan man, beeko Raa t'a t'ize baadan a jire sey. ²¹ Ti kaaga oldiko i-d'ede toogo ekki kine duwo t'in di'n towwo. Injkinno kay ankenno beeko Raa i-d'ede toogo t'in di'n isiyo kine duwo ki diine a daanadi, injkinno in t'ooney lekkiyo ere ki daayum t'urzi Galmeegin Isa Almasi.

6

Unto wo lekkiyo kan soo t'Almasi

¹ Anken kine in di roote moo me? In di lekke kettiyo t'oldiko kono beeko Raa t'a t'ise baadan ko? ² Aha, injkinno ye! Kine a daana k'oldiko tuddin aa unto, de mummino in di lekke adda k'oldiko sey me? ³ Kune un dunde ko? Kine don pay an in ti zuyye batem gen, in aa ti gitte kan soo ti Isa Almasi me, wo t'urzi suyyiso batem gen, kine in aa ti gitte kan soo ti yode a untadi. ⁴ Injkinno man t'urzi suyyiso batem gen, aakede kine an in ti'n ittiba kan soo ti Almasi a untadi*. Gen aakede Almasi yi bilde ti diine don unto t'urzi toogo ere ki gooliko Meegin Raa gen, injkinno kine ton in di lekke lekkiyo ere aware aa ki yode kay.

⁵ Aame kine in aa ti gitte bin ti yode kan soo a urzi k'untadi man, gen derec a baldiyadi ton, kine kettiyo kan soo ti yode. ⁶ Ono en kun ollo koduwo, aame Isa

* 5:12 5.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.17; 3.6,17-19.

* 6:4 6.4 Kun wollo adda mattup ki Kolos 2.12.

Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan ton-tilko geɗ, lekkiyadin ere ti poone adda k'oldiko gette an ti-tiike ti yode Almasi, inkinno man tuddin ere k'oldiko gette Raa y'a ti jire toogatu a t'ize umbo, geɗ kine bulagi k'oldiko ye baa. ⁷ Derec, wede y'inda geɗ yi t'udfe t'adda k'oldiko me. ⁸ Wo de aame kine in t'inda ti Almasi kan soo man, geɗ in ambo in di lekkey zeere kay ti yode me. ⁹ Kine in suune'n, Almasi t'ume yi bilde ti diine don unti geɗ ki sirwe yi ki t'inda ye, kono unti i-k'ede toogo ye baa a tukki yode me. ¹⁰ Almasi untadi ere y'inda kan soo gettin mok baa a t'ide, wo untadi gette t'oldiko t'a ti'n diikida. Ankenno yon zeere, yi lekkiyo ki Raa. ¹¹ Geɗ inkinno kay kun ti wollo tuddugun aa unti a daana k'oldiko me, wo a daana Raa tuddugun kun ti wollo aa zeere kono kun lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi.

¹² Inkinno man kun i oola urzi a oldiko ti t'oona toogo a tuddugun ere k'unto ye, wo kun gi di daane suldi don ulpi tuddugun ti dehu geɗno ye. ¹³ Kun oola mokugun tuuku ton y'isa naabo ere k'oldiko ye, aa arku k'isiyo munda wede ki diine ye. Wo geɗ kun i elo tuddugun a Raa aakede don i bilde ti diine don unti anken ere lekkiyo zeere, wo kun elo mokugun tuuku ton ki naabo Raa aa arku wede k'isiyo munda wede ki diine. ¹⁴ Geɗ oldiko i-k'ede toogo a tukki kune ye, kono kune un ki'n dokkiyo oogoro ye, unni dokkiyo beeko Raa.

Kine bulagi k'aaye?

¹⁵ Ki kotto kine in ki'n dokkiyo oogoro ye, wo inni dokkiyo beeko Raa man, geɗ i-kaza in d'ise oldiko baa ko? Aha, inkinno ye! ¹⁶ Kune kun suune, aame kun ele tuddugun a wede kun i di

naabe man, kun d'olliga onami, kun t'ise bulagi ki wede kun ollige onami geɗno. Aame oldiko i-ede toogo ekki kune man, kune bulagutu wo un d'etta unti, wo aame ollige k'ono Raa gette i-d'ede toogo ekki kune man, kune bulagutu wo Raa y'un di'n isa don ki diine a daanadi. ¹⁷ Wo in rooto koduwo a Raa, kono ti kaaga kune bulagi k'oldiko, wo de ankenno dooyiso ere an unni du-uye gette kun illiga, kun d'umbe t'addugun pay wo kun sooru eego. ¹⁸ Kune Raa y'un ti'n udfe t'adda k'oldiko me, wo kun t'ize bulagi kono kun d'ise munda wede ki diine aa yi dehu. ¹⁹ Onamo ni rootiyo en a suuniyo ere ki don tudde, kono suldi itadan kun ki ti suuniyo koduwo ye. Geɗ ti kaaga kun ti t'ele tuddugun pay adda buliko k'isiyo suldi pitiŋko, ti doopide ere kun a ti doopide a urzi k'oogoro un ti'n leddiyo ti daana Raa. Wo ankenno kun ti-t'iso tuddugun bulowo k'isiyo naabo ere ki diine kono y'un di'n isa don ooyiso kese a yode.

²⁰ Ti kaaga aame kune bulagi k'oldiko geɗ, kune'n seegun ye a naabo ere ki diine aa Raa yi dehu te. ²¹ Aame kun izite suldi don ankenno un t'ize sukiyagi geɗ, kun d'uune moo me? Ki kotto kane suldi geɗ, a duwo an di'n t'etta k'ume k'unto. ²² Wo de ankenno Raa y'un ti'n udfe t'adda k'oldiko me, kun t'ize bulagi yode, kun d'isiyo naabo ere beehiye aa yon yi dehu, inkinno y'un di'n uuye kese a yode, geɗ a duwo an di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum. ²³ Derec, oldiko gette ranatun unti, wo de munda wede Raa y'eliyo ki waawiye geɗ lekkiyo ere ki daayum, kono y'in ti'n gitte kan soo ti Galmeejin Isa Almasi.

Oogoro i-k'ede toogo ekki kine ye

¹ Zemba ki nuṅ, ki kotto ono doṅ ni roota eṅ, kune kun'ni suune adda k'addugun, kono urzi k'oogoro kun yi suune: Oogoro gette i-d'ede toogo ekki wedusu'ṅ aame yoṅ zeere danjal. ² Injkinu maṅ erewo ti ziida kule geṅ, tod'te kettiyo a kulatú t'urzi k'oogoro aame yi lekkiyo zeere geṅ me. Wo de aame kulatú y'inda maṅ, oogoro seedu gette ti ki ti seeda ye baa, tod'te ettú toore. ³ Wo aame kulatú yoṅ zeere yi k'inda ye wo ti y'iili, ti ziida kule doolo maṅ, geṅ an di waaka ere ti moone ti kule bakatú. Wo de aame kulatú y'inda maṅ, tod'te ettú toore, t'aane t'a seeda kule doolo, oogoro ti ki ti seeda ye, geṅ an gi di wolla ere i moone ti kule bakatú ye. ⁴ Geṅ injkinu kay zemba ki nuṅ, kune eggun aa unto a daana k'oogoro me, kono t'urzi tudde k'Almasi y'ele ki sedefe gette, aa kun t'inda kaṅ soo ti yode. Injkinu maṅ kine in t'ize doṅ k'Almasi wede i-bilde ti diine doṅ unto, kono naabadiṅ t'aase ti daakatú a Raa me. ⁵ Derec, ti kaaga kine in likke lekkiyo ere aa tudde ti dehu, aame geṅ suldi doṅ in d'eliyo liikiwe ki ṅaapu an d'ooniyo toogo t'urzi k'oogoro an di naabiya adda tuddiṅ, injkinu in d'ettiyo unto. ⁶ Ti kaaga oogoro t'in ti'n ziida aakede doṅ dangay, wo ankenṅo kine a daanatú aa doṅ unto kono Raa y'in ti'n uḍfe ti toogatú me. Injkinu maṅ in naabo a Raa t'urzi wede aware Unde Kamileṅ t'inni dokkiyo, wo in ki'n dokkiyo urzi wede mazzini k'oogoro Muusa geṅṅo ye baa.

Oogoro ti oldiko

⁷ Injkinu maṅ kine in t'eesee moo me, oogoro gette tod'te oldiko ko?

Aha, injkinu ye! Wo de ni zuune oldiko t'urzi k'oogoro. Anki oogoro ti ki ruute «zaapu k'adde a munda wedusu ulu*» ye maṅ, nuṅ zaapu k'adde a munda wede gette ni ki ti suune ye. ⁸ Wo t'urzi k'oogoro geṅ oldiko ti d'uune urzi ti nuṅ, injkinu ni zaapu addó a suldi duwo doṅ tuuku toṅ maṅ. Derec, daa k'oogoro maṅ, oldiko gette ettú aa munda unto. ⁹ Ti kaaga aame oogoro ni ki ti zuune ye geṅ, ni lekkiyo aa addó i dehu, wo de aame oogoro ni ti zuune maṅ, oldiko t'a jiire eedó, ¹⁰ wo nuṅ aa n'inda: Oogoro ere Raa y'elo kono duwo t'an d'an t'ette k'ume lekkiyo geṅ, a nuṅ o-t'ize urzi k'unto. ¹¹ Injkinu t'urzi k'oogoro geṅ, oldiko ti d'uune urzi t'a ti n' mibilde, wo t'urzi tode gette o d'iide unto.

¹² Geṅ injkinu oogoro Raa gette tode batum kamileṅ, wo urziyagutú toṅ kane kamileṅ, ki diine wo beehiye. ¹³ Injkinu maṅ munda wede beehiye geṅ, a nuṅ o-t'ize urzi k'untadó ko? Aha, injkinu ye! I n'iide'ṅ oldiko. Geṅ t'urzi k'oogoro ere beehiye gette, oldiko ti d'uune urzi ki t'owwadó. Injkinu maṅ in suuno oldiko tod'tiṅ ki kotto oldiko, wo t'urzi k'oogoro geṅ oldiko itatú a t'udfe kereṅ, tod'tiṅ oldo a jiire pay.

Oldiko ti jiire ekki duwo

¹⁴ Ki kotto kine in suune oogoro gette t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo de nuṅ wede tudde eṅ, n'a t'ize bule k'oldiko. ¹⁵ Geṅ munda wede n'isiyo, ni ki y' suuniyo ye. Injkinu munda wede ni dehu n'aase geṅ, ni ki ti y'isiyo ye, wo de ni-t'isiyo munda wede n'azzuru. ¹⁶ Wo aame munda wede ni ki y' dehu ye geṅ ni ti y'isiyo maṅ, geṅ i-kaza oogoro gette ni ti suune adda k'addó

* 7:7 7.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.17.

tod'te beehiye. ¹⁷ Geŋ isiyo inŋkino nuuno ye, isiyo'ŋ oldfiko ere i lekkiyo adda k'addó. ¹⁸ Derec, ni suune munda wede beehiye geŋ yi ki lekkiyo ye adda k'adde nuŋ wede tudde eŋ me. Ki kotto nuŋ o d'ede mosogo k'isiyo munda wede beehiye, wo toogadó umbo ni k'aaniya ni ki ti y'isiyo ye. ¹⁹ Inŋkino maŋ munda wede beehiye ni dehu n'aase geŋ, ni ki ti y'isiyo ye, wo ni-t'isiyo munda wede ulsu ni ki dehu ye. ²⁰ Wo aame munda wede ni ki y' dehu ye geŋ ni ti y'isiyo maŋ, geŋ isiyo nuuno ye, isiyo oldfiko ere i lekkiyo adda k'addó.

²¹ Inŋkino maŋ, nuŋ ni dehu n'aase munda wede beehiye, wo de adda k'addó ni d'owwiyo munda i ni dokkiyo ede, ni d'isiyo miŋ munda wede ulsu danŋal. ²² Ki kotto nuŋ batum adda k'addó geŋ, ulbó o isiyo unŋse'ŋ ki daaniya k'oogoro Raa, ²³ wo de ni d'owwiyo adda tuddó munda i ni dokkiyo ede, yi deyyiso ti oogoro Raa ere nuŋ n'iyye elkisadó pay eego. Munda wede i ni dokkiyo adda k'addó geŋ, yi-ti n' gitte miŋ k'isiyo k'oldfiko. ²⁴ Wayya nuŋ eŋ, sommagi o di-t'iide! Wee wee a n'adfa ti tuddó ere o d'etta unto ette? ²⁵ Geŋ in rooto koduwo a Raa t'urzi Galmeeŋiŋ Isa Almasi!

Inŋkino maŋ t'elkisadó pay nuŋ n'a iyye n'a t'ize bule k'oogoro Raa, wo a urzi tudde ni t'ize bule ki munda wede i ni dokkiyo adda k'addó k'isiyo k'oldfiko geŋŋo.

8

Lekkiyo ti toogo ere k'Unde Kamileŋ

¹ Inŋkino maŋ ankenŋo eŋ, doŋ i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi geŋ, booro Raa ti ki'n seeda ye baa. ² Derec, wede yi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi maŋ, munda wede i yi

dokkiyo geŋ, Unde Kamileŋ ere ti d'eliyo lekkiyo. Tode gette t'a y'udfe ti munda wede i yi dokkiyo k'isiyo k'oldfiko wo ti unto. ³ Munda wede oogoro Muusa ti k'iine ti ki y'ize ye kono kine doŋ tudde in k'ede toogo in ki d'ozire a urzi geŋŋo ye geŋ, Raa y'a y'ize. Inŋkino maŋ y'a igibo Ulí y'a iido ti tudde ere aa ki kine doŋ k'oldfiko kono y'in di'n adfe t'adda k'oldfiko, tiŋ geŋ oldfiko ere duwo an isiyo y'a-t'iide mentú. ⁴ Y'ize inŋkino kono munda wede ki diine oogoro ti dehu geŋ a t'ise ekki kine, kono in gi di lekke aa tudde ti dehu ye, wo in di lekke aa Unde Kamileŋ ti dehu. ⁵ Inŋkino maŋ kane doŋ i lekkiyo aa tudde ti dehu geŋ, elkiyadaŋ a suldfi doŋ tudde ti dehu. Wo kane doŋ i lekkiyo aa Unde Raa ti dehu geŋ, elkiyadaŋ a suldfi doŋ Unde Kamileŋ ti dehu kay. ⁶ Aame wede y'elkiyo a suldfi doŋ tudde ti dehu wo yi daaniya maŋ, y'ette k'ume k'unto, wo de wede y'elkiyo a suldfi doŋ Unde Kamileŋ ti dehu wo yi daaniya maŋ, y'ette k'ume lekkiyo wo ti toose. ⁷ Suldfi doŋ pay ulpi tudde ti dehu geŋ, kane adu ki Raa, kono tudde gette ti di-toogiyo ki daaniya k'urzi k'oogoro Raa me, umbo ti k'aaniya ye. ⁸ Kane doŋ i lekkiyo aa tudde ti dehu geŋ, kane an k'aane an ki t'ise ye munda wede Raa ulbí i-d'ise unŋse me.

⁹ Wo de kune, kun ki lekkiyo aa tudde ti dehu ye, kun lekkiyo aa Unde Raa ti dehu, kono Unde Raa tod' ti lekkiyo adda k'addugun. Aame wede i-k'ede Unde k'Almasi adda k'addi ye maŋ, yoŋ ki Almasi ye. ¹⁰ Aame Almasi adda k'addugun maŋ, ki kotto tud-dugun t'a t'inda kono k'oldfiko me, wo Unde Raa ere adda k'addugun t'un d'eliyo lekkiyo, kono Raa y'un ti'n ize doŋ ki diine a faanadí. ¹¹ Wo aame Unde ki

wede a bildfe Isa ti diine donj unto gette tod'te adda k'addugonj manj, yode wede a bildfe Isa Almasi ti diine donj unto genj, yi-t'ele lekkiyo a tuddugonj ere k'unto gette t'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo adda k'addugonj.

¹² Genj injkino manj zemba ki nunj, kine in d'ede see ki lekkiyo ere aa Raa yi dehu, wo de seezinj a urzi tuddinj ti dehu ye, injkino in gi di lekke aa tuddinj ti dehu ye. ¹³ Aame kun lekkiyo aa tudde ti dehu manj, kun di t'inda. Wo de aame t'urzi k'Unde Raa suldfi donj ulpi tudde ti dehu genj kun'n iila manj, kun di lekka. ¹⁴ Derec, kane donj i ni dokkiyo Unde Raa genj, kane injni Raa. ¹⁵ Kune Unde Raa kun uune genj, t'un gi di'n ise bulagi wo kun ki d'orgife ye. Wo de tode Unde Raa gette t'un di'n ize kun t'ize injni Raa ki kotto, t'urzi genj in di y' waaku «Abba!» I-kaza Meegó. ¹⁶ Tode Unde Raa batum t'in d'isiyo adda k'addinj in di suuniyo ki kotto kine injni Raa. ¹⁷ Derec, kine injni Raa genj, in t'ooney aggadinj t'adda suldfi pay donj i-d'ede in t'ooney t'Almasi kanj soo, kono aame kine in dabirsa aa yonj yi dibire manj, genj in t'ooney daryika ti yode kanj soo.

Daryika ere ki daana

¹⁸ Nunj ni suune adda k'addó, dabar ere in dabirsa ankenno ette, tod'te aa munda ki bita a daana daryika Raa ere y'in kizey a kandaane gette. ¹⁹ Kane suldfi donj pay Raa y'ikkima genj, an delliyo gottitonj, woogo me Raa y'a ti'n kiza injnizi kerenj, kane anj wee wee. ²⁰ Kane suldfi donj pay Raa y'ikkima genj, an t'iire a bey toogo ere t'an gi di'n t'etta ki tunda ye. Kane suldfi genj i ki dihe kane batum ye, wo de in ele k'adda toogo gette yode Raa batum. Wo tonj manj kane suldfi genj an zaapu

elkiyadanj a Raa, ²¹ kono onniyo soo kane suldfi pay genj Raa y'an adda t'adda toogo ere ki lattiya ti-ti'n isiyo bulagi genj me. Injkinomanj an t'isa eedanj toore, wo daryika ere injni Raa an t'ooney gette kane tonj adda kay.

²² Kine in suune, suldfi donj pay Raa y'ikkima genj, ankenno an dawilsa botto aa erewo addutú i t'umbe k'ehiyo. ²³ I ki dawilsa kane suldfi genno danjal ye, kine pay donj uune Unde Kamilenj aa barta ere ki poone ki suldfi donj Raa yi ruute y'in t'ela genj me, kine in dawilsa adda k'addinj, koore in delliyo onniyo ere tuddinj Raa y'a-t'adfa t'adda dabar ere k'oldiko, in t'isa injnizi a-t'etta a munda wede yi dehu. ²⁴ Derec, kine in uune uttiyo wo in zaapu elkisadinj eego botto. Wo aame suldfi donj in zaapu elkisadinj eego in'ni wulla manj, genj zaapu k'elkisadinj eego umbo baa. Injkinomanj suldfi in'ni woliyo genj in di zaape elkisadinj eego sey ko? ²⁵ Wo aame in zaapu elkisadinj a munda wede in ki y' woliyo ye manj, genj in di y' delle ti ombine. ²⁶ Genj injkino kay, Unde Raa tonj t'in di'n noogiyo, kono kine toogadinj baata a urzi Raa me. Urzi tondiyo Raa wede beehiye tonj in ki y' suune ye, wo tode Unde Kamilenj batum t-tondiyo Raa kono kine, ti-dakiysa ti ono donj ki k'aane ki ki ti'n roote ye. ²⁷ Raa genj yi y' woliyo munda wede a biza k'ulbe wedusu me, wo munda wede Unde Kamilenj ti dehu t'a tonde genj yonj yi y' suune. Derec, Unde gette ti tondiyo Raa kono kine donzi aa yonj yi dehu.

²⁸ Kine in suune Raa yi naabiya a suldfi pay ki beehiyko kane donj i yi geyyiso, kane genj yi'ni wiike kono a-t'ette a munda wede yonj yi dihe ti poone. ²⁹ Kane donj Raa yi'ni zuune kane ki yode ti poone too genj, yonj yi dihe ti

poone too y'an ise an di deeye Ulí, kono yonj geŋ y'a t'isa goole ki zemba baadaŋ. ³⁰ Kane doŋ Raa yi'ni dihe ti poone too geŋ, y'a-ti'n wiike pây. Kane yi ti'n wiike geŋ, y'an di'n ize doŋ ki diine a d'aanadí. Wo kane yi'n ize doŋ ki diine a d'aanadí geŋ, an d'uune daryikadí pây.

Geyyiso Raa tod'te meeda

³¹ Kine in di roote moo sey a ceere me? Aame Raa yonj ki kine maŋ, wee wee aasa adu ti kine in di'n ceera me*? ³² Raa geŋ Ulí k'aggadí toŋ yi ki ti y' lid'ŋe ye ti dabar te, wo yi y'elo sedeke ki kine d'wo pay, in'kino maŋ ki kotto ti Ulí geŋ sulđi pay yi'n t'ela ti mozuwo. ³³ Wee wee a sakiya doŋ Raa yi biire me? Wenda soo toŋ umbo, kono kane Raa yi'n ize doŋ ki diine a d'aanadí me. ³⁴ Wee wee a roota kane booro ti'ni ziida me? Wenda soo toŋ umbo, kono Isa Almasi yonj y'inda, wo beehiye a jiire sey y'a bilde ti diine doŋ unto y'a-gili k'awwa, ankeŋ yi lekkiyo a ammade Raa wo yi tondiyo Raa kono kine. ³⁵ Moo me in ti'n dekka ti geyyiso ere k'Almasi te? Dabar kunuŋ, ulbe k'oodiyo baadaŋ kunuŋ, dabar ere t'urzi d'wo kunuŋ, mosogo kunuŋ, lekkiyo bey sok sokeŋ kunuŋ, lekkiyo ere aa a biza zire kunuŋ, unto ere a bey d'wo ko? Kane geŋ an in ki ti'n dekka ye ti geyyiso ere k'Almasi te. ³⁶ Geŋ a-t'iide a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono ki kee Raa geŋ, kaye d'wo an ay di'n t'owwo daayum. Kaye an ay di'n wollioo aa dambami ki waldutu†.» ³⁷ Wo de ti sulđi doŋ pay in aaniya geŋno toŋ, kine in

t'umbe eego a jiire t'urzi yode wede inni giyye. ³⁸⁻³⁹ Eyye, nuŋ ni suune adda k'addó, munda soo toŋ umbo in ti'n dekka ti geyyiso Raa te: ise in t'inda, ise in lekkiyo zeere, ise maaleekiyagi, ise doŋ doolo an d'ede urzi ki dokkiyo wo an d'ede toogo, ise sulđi doŋ ankeŋno, ise sulđi doŋ etto k'ita, ise sulđi doŋ an d'ede toogo a kandaane, ise sulđi doŋ ti d'andí siido, ise munda ti doolo Raa y'ikkima toŋ maŋ. Geŋ munda umbo wede a aana in ti'n dekka ti geyyiso Raa, wede in iifiba ita t'urzi Galmeeŋin Isa Almasi me.

9

Raa ti doŋ yi biire

¹ Ono ni rootiyo eŋ kane d'erec, ni ki lohito ye kono nuŋ ni lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi. Elkisadó ere ki suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette, i ti dokkiyo Unde Kamileŋ t'o di kaza ono doŋ ni rootiyo kane d'erec. ² Nuŋ o-t'ize sommagi dondoŋ wo addó i n'aadum daayum. ³ D'erec, aame i-t'ise maŋ, nuŋ batum Raa yi ti'n duudo, n'a-led'ŋe t'Almasi kono zembadó Yawudiyagi an d'utte, kane doŋzó a urzi tudde me. ⁴ Kane doŋ k'izirayel geŋ Raa y'anni biire kono an t'ize in'ni, y'an di gize toore goolikadí, y'a-gittite taasua ti kane, y'an d'ele oogiradí, y'an d'ele urzi an i-d'ottille, y'an di ruute sulđi doŋ y'an t'ela, ⁵ wo kane an udfó ti biza bumbu moŋgidagan doŋ sundaŋ t'a iile*. Wo Almasi Raa yi biire a urzi tudde y'ud'fo ti biza bumbu kane, yode wede t'ekki sulđi pay, geŋ in amma Raa ki daayum! Eyye.

* **8:31** 8.31 Wee wee aasa adu ti kine in di'n ceera me: I-kaza a kine doŋ ele addin a Isa geŋ, a lekkiyadiŋ ette aduzin ede wo kane geŋ an k'aane an in ki ti'n dekke ye ti Raa me wo an in ki t'eegire ye k'ettiyo ki Moziko Raa te. † **8:36** 8.36 Kun wollo adda mattup ki Soom 44.23.

* **9:5** 9.5 Moŋgidagan doŋ sundaŋ t'a iile: Kane geŋ Ibirayim, Isaaka, Yakup, wo in'ni Yakup kane koomat makumu sire.

⁶ Genj i-kaza ono donj Raa yi ruute genj i ki t'ingile ki bita ye, kono kane donj ti biza bumbu k'Izrayel pay genj, kane pay donj Raa donj ki kotto ye. ⁷ Raa yi di ruute a Ibirayim y'a t'oonna ita k'inñi, donj a t'isa inñi Raa ki kotto. Aame yi ruute injkino genj, yi ki ruute ti ita k'inñi k'Ibirayim pay ye, kono Raa yi ruute ti kaaga a Ibirayim, y'ede: «Genj t'ita k'inñi k'Isaaka duwo an di'n waaka ita k'inñizá†.» ⁸ Genj i-kaza inñi k'Ibirayim donj an ehe a urzi tudde genj, kane pay inñi Raa ki kotto ye, ita k'inñi k'Ibirayim ki kotto kane donj an ehe a-t'iide a ono donj Raa yi ruute y'aasa. ⁹ Enño ono donj Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «Nun konno ume kino sey genj n'a kimo di kee, wo aame ni kimo genj eddá Saara t'ulo a beytú baa‡.» ¹⁰ Wo genño danjal ye, in elko soñ a Rebeka tod' t'ehe inñi roonjo kuuli meegan yon mugiyinj Isaaka. ¹¹⁻¹³ Kane inñi adda k'adde meedan botto genj, an k'ize munda k'ulsu ye, ki beehiye ye. Wo tonj manj Raa yi di ruute a Isaaka, y'ede: «Wede goole y'a t'isa wede naabo ki leemadi nenku§.» Genj a-t'iide a ono an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nun Raa n'a giyye Yakup, wo Ezayu n'a ti y' lidde*.» Raa y'ize injkino kono munda wede yi dehu genj a t'ise. Yon yi beeriyo duwo aa addi i dehu, t'urzi naabadan ye wo de t'urzi yode Raa siidi i'ni waaku duwo me.

¹⁴ Injkino manj kine in t'eesee moo me? Raa genj y'isiyo munda wede ki diine ye ko? Aha, injkino ye! ¹⁵ Yon yi ruute ti kaaga a Muusa,

y'ede: «Ni-d'ise adde koduwo a wede tuuku ni dehu ni d'ise adde koduwo, wo n'a wolle sommagi ki wede tuuku ni dehu n'a wolle sommagi†.» ¹⁶ Injkino manj kane suldi genj an ettiyo t'urzi munda wede duwo an dehu ye, t'urzi toogadan ye, wo de an ettiyo t'urzi k'adde koduwo ki Raa siidi. ¹⁷ Genj injkino an riije ti kaaga adda mattup ki Raa ono donj Raa yi ruute a Parahonj mozigo ki siido Misir, y'ede: «Kee ni ki biire mozigo wo eeda n'a-ti t'ize zakidi minj, kono t'urzi kee duwo an di suuna toogado wo an di kazita sundo adda siido pay‡.» ¹⁸ Injkino manj Raa genj, a wede tuuku yi dehu yi-d'ise adde koduwo manj, yi-d'isiyo, wo a wede tuuku yi dehu y'a y'ise eedi zakidi manj, yi di y'isiyo.

Raa genj yon aakede wede k'aabuđu

¹⁹ Wo de suldi Raa yi ti'n isiyo injkino manj, koo wenda y'o di roote, y'a t'eesee: «Ki moo me a duwo yi d'eesiyo an isiyo ulsu me? De wee wee a aane a-tooge a munda wede yi dehu y'aase me?» ²⁰ Kee wedusu minj wee wee, k'a niike Raa me? Kunun munda aabuđu genj, y'aane yi roote koo a wede i y'iibida, y'a t'eesee: «Ki moo me ki n'iibida kino me?» ²¹ Wede k'aabuđu genj y'aane yi d'aabida munda wede aa addi i dehu ti lee wede luttio genj me. Ti lee wede yi lutte genj minj yi d'aabida ooko majjaanawa k'eliyo munda a donj suma, wo soñ yi d'aabida ooko ki naabo adda boy ere daayum. ²² Injkino manj Raa y'a dihe y'an di kize kulkuwadi a duwo wo an di suune toogadi. Genño tonj yon yi di'n sarkiya t'ombiñe, kane donj

† 9:7 9.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12. ‡ 9:9 9.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.10. § 9:11-13 9.11-13 Kun wollo adda mattup ki Zenez 25.23. * 9:11-13 9.11-13 Kun wollo adda mattup ki Malasi 1.2-3. † 9:15 9.15 Kun wollo adda mattup ki Egzod 33.19. ‡ 9:17 9.17 Kun wollo adda mattup ki Egzod 9.16.

iiide kulkuwadí t'a d'eege eedaŋ geŋ me, kane geŋ ki daggiya gop-ponj. ²³ Wo de a doŋ onjo soŋ y'an d'ize adde kofuwo, y'a dihe y'an di kize laale wede baadaŋ ki daryikadí. Kane geŋ doŋ Raa yi'n ikkima ki poone too an d'etta ki daryikadí. ²⁴ Kine toŋ adda, kine doŋ Raa yi wiike t'adda diine doŋ Yawudiyagi danjal ye, t'adda diine doŋ Yawudiyagi ye pây. ²⁵ Geŋ d'erec ono doŋ Raa yi ruute ti kaaga adda mattup ki nebi Oze, y'ede:

«Kane doŋ ti poone doŋzó ye geŋ, n'an di'n waaka doŋzó.

Wo kane doŋ ki geyyisadó ye geŋ, n'an di'n waaka doŋ ki geyyisadóŦ.

²⁶ Wo a ume wede n'an di ruute, n'ede: «Kune doŋzó ye» geŋ,

anjenno batum an di'n waaka inŋi Raa zeere*.»

²⁷ Nebi Ezayi toŋ y'a gizite a tukki doŋ k'Izirayel, yi d'eesiyo: «Ise doŋ k'Izirayel kane baadaŋ aa dolso a biza bar toŋ maŋ, i d'utta doŋ miibi danjal ti diinayan me. ²⁸ Derec, ono doŋ Galmeega Raa yi ruute geŋ, kesiko y'an isa pay a siido me†.» ²⁹ Suldi geŋ a-t'iide a ono doŋ Ezayi y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Aame Galmeega Raa Goole k'arka geŋ, y'in ki guute ita k'inŋi miibi ye maŋ, anki in t'ize aakede doŋ ki geeger Sodom, in di deeye aa doŋ ki geeger Gomor Raa yi'n uute‡.»

Doŋ k'Izirayel an ti tuuge ki zaapu k'addan a Raa

³⁰ Inkiŋo maŋ kine in t'eeese moo me? Kane doŋ Yawudiyagi ye, an ki dehu an ki t'ise doŋ ki diine a

daana Raa ye toŋ, kane Raa y'anni wulle doŋ ki diine a daanadí t'urzi zaapu k'adde a yode. ³¹ Wo de kane doŋ k'Izirayel an dehu an t'ise doŋ ki diine a daana Raa t'urzi daaniya k'oogoro geŋ, an a biite a urzi soorutu me. ³² An aa biite kono kane an ki dihe an t'ise doŋ ki diine a daana Raa t'urzi zaapu k'adde a yode ye, an elkiyo an t'isa t'urzi naabadaŋ. Kane geŋ an di guhe ekki wede aa mukkolo ere k'eliyo morkiye a d'uwu. ³³ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kun wollo a geeger ki Siyoŋ gette, ni ziipe wedusu aa mukkolo k'eliyo morkiye a d'uwu, mukkolo ere ki-t'oore.

Wo wede yi ziipa addí a yode maŋ, yi-ki seeda sukuyagi yeŦ.»

10

Yawudiyagi ti doŋ Yawudiyagi ye Galmeega miŋ soo

¹ Zemba ki nuŋ, munda wede ni dehu t'addó pay, wo ni ton-diyo Raa kono kane Yawudiyagi geŋ, Raa y'an di'n utte. ² Derec, nuŋ Pool eŋ ersadó ti wulle, kane wehini a naabo ere an isiyo a urzi Raa gette, wo de naabo ere wehini gette an isiyo daa suuniyo k'urzi wede d'erec. ³ Kane urzi wede Raa yi-ti'n isiyo d'uwu ki diine a daanadí geŋ itadí an ki y' zuune ye, wo an di dehu an di daane urzi wede kane batum an ziipe. Inkiŋo maŋ urzi wede Raa yi-ti'n isiyo d'uwu ki diine a daanadí geŋ, an d'iili. ⁴ Aame Almasi y'iido ki duniya geŋ, oogoro Muusa y'a-ti t'iide a urzutú. Inkiŋo maŋ doŋ pay i ziipe addan a Almasi geŋ, Raa y'anni wolleiyo kane doŋ ki diine a daanadí me.

§ 9:25 9.25 Kun wollo adda Mattup ki Oze 2.25. * 9:26 9.26 Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1. † 9:28 9.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 10.22-23. ‡ 9:29 9.29 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.9. § 9:33 9.33 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16.

Raa y'utta wede tuuku ele addi a Galmeega Isa

⁵ Yode Muusa batum tonj y'a riije ti kaaga a urzi wede duwo an t'ise ki diine a daana Raa t'urzi daaniya k'oogoro, y'ede: «Wede y'a t'izira a urziyagi k'oogoro pay genno man, t'urzi genj y'a lekka*.»

⁶ Wo de enno ono donj mattup ki Raa ti rootiyo a urzi wede duwo Raa yi-ti'n isiyo donj ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a yode me, t'ede: «Kee adda k'adda k'elke ye: Wee wee a kila ki kandaane me?» Genj i-kaza ki deegu k'Almasi me. ⁷ Wo sonj kee k'elke ye: «Wee wee a etta k'ume beyyagi ge lekkiyo me?» Genj i-kaza ki koliyo k'Almasi ti diine donj unto me. ⁸ Injino man enno ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a urzi wede duwo yi-ti'n isiyo ki diine a daanadi me: «Ono Raa genj kane gopponj ti kee, a biza wo adda k'adda†.» Kun ollo, enj ono ki zaapu k'adde a Raa ay kazita a duwo me. ⁹ Genj injino aame ki ruuta kereñ a daana duwo Isa yonj Galmeega, wo k'umba adda k'adda yonj Raa yi ti y' bilde ti diine donj unto man, Raa y'a k'utta. ¹⁰ Aame wede yi ziipa addi a Isa man, Raa y'a yi wolla yonj ki diine a daanadi me, wo aame wede ti bizi yi ruuta kereñ a daana duwo Isa yonj Galmeega man, Raa y'a y'utta. ¹¹ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku yi ziipe addi a yode man, yi-ki seeda sukiyagi ye‡.»

¹² Injino man ise Yawudiyagi, donj Yawudiyagi ye tonj, kane minj pay kanj soo, Galmeegan minj soo, y'an

d'isiyo beehiyko a kane donj pay i waaku sundi. ¹³ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku yi wi-ika suma Galmeega Raa man, y'a y'utta§.»

¹⁴ Wo de kanj mummino an di waake sundi daa ki an ki ziipe addan a yode ye me? Wo de kanj mummino an di zaape addan a yode daa ki an k'illiga rabiladi ye me? Wo de kanj mummino an d'olliga rabiladi daa ki wenda yi ki gizite ye man? ¹⁵ Wo de kanj mummino an di kizite daa ki an k'igibe wenda ye man? Enj ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo ulban unse aame an woliyo donj kazita Rabila Majjaanawa an'tiyo man*.» ¹⁶ Wo ti diine kane donj illiga genj, pay an ki d'umbe ye a Rabila Majjaanawa gette. Genj derec, nebi Ezayi y'a ruute ti kaaga, y'ede: «Galmeega Raa, wee wee a umbe a ono donj ay an gizite genj me†?» ¹⁷ Genj injino wede y'a zaape addi a Almasi t'urzi k'ollige rabila ere an gizite gettiyo. Wo to rabila gettinj ono k'Almasi.

¹⁸ Injino man ni tondiyo n'ede, rabila gettinj Yawudiyagi an ki t'illiga ye ko? Aha, an t'illiga! Enj ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Golla donj kazita gette donj adda siidiyagi pay an di t'illiga, wo onaman a-tiipe bini ita Raa‡.»

¹⁹ Nunj ni tondiyo sey n'ede, donj k'Izirayel minj ono genj itadan an ki'n zuune ye ko? Wo enj ono donj Raa yi ti'n ruute too ti kaaga ti bize Muusa, y'ede:

* **10:5** 10.5 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Galat 3.12. † **10:8** 10.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 9.4; 30.12-14. ‡ **10:11** 10.11 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. § **10:13** 10.13 Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.5. * **10:15** 10.15 Donj kazita Rabila Majjaanawa: T'ono Girek an'de: zonj ki donj i kazita Rabila Majjaanawa genj kane beehiye. Injino zonj genj i-kaza duwo. Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7. † **10:16** 10.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.1. ‡ **10:18** 10.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 19.5.

«Kune donjɔ́o n'un di'n isa kun di kolbika ti donj kane donjɔ́o ye.

N'un t'ela ooniso kun di kulkuwa ti ita d'uwɔ donj elkisadaŋ umboŋ.»

²⁰ Wo nebi Ezayi y'a ruute ti kaaga daa k'orgiso ono donj Raa yi ruute, y'ede:

«Nuŋ a n'uune donj i ki n' dehu ye,

wo n'an di gize tuddó a kane donj i ki n' tondiyo munda ye.»

²¹ Wo de Raa y'a ruute sey a tukki donj k'Izirayel, y'ede:

«Daayum n'alliya beezó ki tukki kane donj

eedaŋ zakidí wo an o ti tuuge*.»

11

Donj k'Izirayel Raa yi ki'n giigira ye

¹ Injino maŋ nuŋ ni tondiyo: Donj k'Izirayel geŋ Raa y'anni giigira ko? Aha, ki kotto y'an ki'n giigira ye, kono nuŋ batum miŋ ti siido k'Izirayel, t'ita k'inŋi k'Ibirayim wo ti biza bumbu Benzamen. ² Raa donjɔ́o donj yi biire ti poone geŋ, yi ki'n giigira ye. Ki kotto kun suune ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, a ume wede Eli yi moolo yi sakiysa a Raa kono k'oldiko ki donj k'Izirayel, y'ede: ³ «Galmeege Raa, nebiyagá'ŋ an ti'n iide wo ume sendikagá an di gussite, a guute miŋ nuŋ siidó, wo an dehu an aa di n' t'ide*.» ⁴ Wo de Raa yi di'n giime onamí y'ede moo me? Yoŋ y'ede: «A nuŋ ni buuhe kuuli dupu sarat an daaniya nuuno, kane geŋ an ki dikke ye zibbanan a daana raazan Baal me†.» ⁵ Ki kine donj ankenno tonj injino, i guute donj miibi Raa yi biire t'urzi

§ 10:19 10.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21. * 10:21 10.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.1-2. * 11:3 11.3 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.10. † 11:4 11.4 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.18. ‡ 11:8 11.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 29.3 wo Ezayi 6.10; 29.10. § 11:10 11.10 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.23-24.

beekadí me. ⁶ Kane geŋ Raa yi'ni biire t'urzi beekadí, t'urzi naabadaŋ ye. Wo de aame yi'ni biire t'urzi naabadaŋ maŋ, geŋ beeko Raa gette tod'te beeko ye, kono an uune t'urzi naabadaŋ.

⁷ Injino kine in t'eese moo me? In t'eese kane donj k'Izirayel munda wede an dehu geŋ an ki y'uune ye, wo de kane donj miibi Raa yi biire geŋ an di y'uune. Wo kane donj uupe pay geŋ Raa y'an di'n ize addaŋ zakidí. ⁸ En ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Raa y'an di'n ize tuusiyagi a urzi k'elkiso,

y'an t'ippe a edayan kono an ki wolle ye,

wo kuwwagan y'an di njiye danjila kono an ki d'olliga ye,

bini anki tonj an lekkiyo injino‡.»

⁹ Mozigo Dawut tonj y'a ruute a donj k'olmidayí, y'ede:

«Ombadaŋ ere an isiyo aa an ekkiyo ikka a d'uwɔ gette an anjilo, i t'iso aa zelwe ki sed'duzan,

an t'oore adda k'oldiko, an t'oone dangay.

¹⁰ Geŋ Raa edayan y'an t'appa kono an gi di wolle ye,

y'anni dabiwo kono an di lekke daayum nukkiyoŋ.»

¹¹ Injino maŋ ni tondiyo sey, aame donj k'Izirayel an ele morkiye a urzi Raa an t'iire geŋ, ki daanadaŋ ko? Aha, ki daanadaŋ ye! Wo de t'urzi doopidadaŋ ere a urzi Raa gette, kane donj Yawudiyagi ye an d'uune urzi k'uttiyo. Raa y'ize injino kono a t'ooziga kolbiso donj k'Izirayel. ¹² T'urzi doopide ki donj k'Izirayel a urzi Raa

gej, doj adda duniya pay an d'uune beehiyko ere baadañ ki Raa, wo t'urzi soldite ki doj k'Izirayel a urzi Raa gej, kane doj Yawudiyagi ye toj an d'uune beehiyko ere baadañ ki Raa pay. Injino a onniyo ere kane Yawudiyagi pay an ti gimo k'urzi k'uttiyo mañ, beehiyko ere Raa y'an isa gette baadañ a ceera ki doj ongo.

Uttiyo ki doj Yawudiyagi ye

¹³ Ankeñ onamó ni rootiyo eñ a kune doj Yawudiyagi ye. Nuñ wede zina k'Isa yi n'igibo ki tukki doj Yawudiyagi ye, n'a kize naabo ere Raa y'o ele ette tod'te meeda. ¹⁴ Injino mañ n'elkiyo koo t'urzi naabadó ette, a t'ooziga kolbiso ki zembadó Yawudiyagi an di kimo ki tukki Raa kono doj miibi ti diinayan an d'utta. ¹⁵ Aame Raa yi'n uuye doj k'Izirayel a kese gej, doj duniya y'a ti'n gimo an t'ukkiye ti yode. Injino mañ doj k'Izirayel yi ti'n wiika ki sirpadí sey mañ, gej aasa mummino? Ki kotto onniyo gette a t'isa aa doj i t'inda an ti bilde!

¹⁶ Aame mappa kun iifiba ki poone gej kun i ele a Raa mañ, wede pay a guute gej miñ ki yode pây*. Wo aame son-dayi k'undumu gej ki Raa mañ, laydayi gej miñ kane ki yode pây. ¹⁷ Yawudiyagi gej kane aakede undumu boy sundí olibiye laydayi ongon an di dikkite. Wo kee wede Yawudusu ye gej, kee aakede undumu balda sundí olibiye, an aa ki ti-k'iite a olde ki laydayi k'undumu boy wede sundí olibiye geñño. Wo ankeñ kee toj k'ooño udú k'undumu doj adfiya t'adda sondayí geñño. ¹⁸ Kono kamo kee wede aakede layisa an iite aatiya gej, ki kili tuddá ye a daana laydayi doj an di dikkite

me. Wo kee mummino ki-koliyo tuddá me? Ki too mañ sondayi an k'ooniyo toogo ti laydayi ye, wo de laydayi ooniyo toogo ti sondayi me.

¹⁹ Ki too mañ k'a roote'ñ: «Laydayi gej Raa yi ti'n dikkite kono a olde kane y'a-t'iite nuuno.» ²⁰ Gej derec! Kane Raa yi ti'n dikkite kono an ki ziipe adda a yode ye. Wo kee'ñ ume gej ki y'uune kono ki ziipe addá a yode. Injino mañ ki kili tuddá ye, ki too mañ k'a lekke t'orgiso a Raa. ²¹ Ni rootiyo injino kono aame kane Yawudiyagi doj aakede laydayi k'undumu boy toj Raa yi ki'n iili ye mañ, gej kee toj ki koono metike kono Raa yi ki k'oola ye kay. ²² Ki suuno Raa gej yon beehiye wo wehini pây: Yon wehini ti kane doj i t'iire, wo beehiye ti kee aame ki lekkiye daayum adda beehiykadí do, para mañ kee toj t'umayá Raa y'a ki ti deka mendá kay. ²³ Wo aame onniyo soo kane Yawudiyagi gej an ti gima lekkiyadañ wo an ziipa adda a Isa mañ, Raa y'a-ti'n t'aata ekk'undumzan wede ti poone, kono yon i-d'ede toogo y'a-ti'n t'aate ti doolo ekk'undumzan sey. ²⁴ Derec, kee wede Yawudusu ye gej, kee'ñ aakede layisa k'undumu balda sundí olibiye ere Raa yi ti dikke wo y'a-t'iite a olde ki layisa k'undumu boy, para mañ kee umayá ye. Wo ki Yawudiyagi i-k'ooñe ye a jiire sey kane aakede laydayi k'undumu wede ki boy gej, Raa y'aana y'a ti'n t'aata ekk'undumzan wede y'anni dikkite.

Uttiyo ki doj k'Izirayel

²⁵ Zemba ki nuñ, ni dehu kun di y' suune munda wede ombide ki Raa me, kono kun ki d'elke

* 11:16 11.16 Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.19-21.

adda k'addugun kune don suuniyo k'ono ye: Don k'Izirayel ongon, an di lekka addan daayum zakidi ti Raa, bini kane don pay Yawudiyagi ye Raa yi biire gen an t'oona uttiyo. ²⁶ Wo gen a t'isa inkinoo doo min, san don k'Izirayel pay Raa y'an di'n utta kollo, gen a-t'etta a ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wede i d'adfiya duwo t'adda k'oldiko gen y'a etto ti geeger Siyon,
y'iido'n y'a-booya oldiko k'ita k'inni Yakup.

²⁷ Kun ollo gettiyo taasuwado ere ni ketta ti kane,
a onniyo ere n'an booya oldikadan te†.»

²⁸ Kane Yawudiyagi gen an di-tuuge k'ambu a Rabila Maj-jaanawa k'Isa te, inkinoo an t'ize adu ki Raa, wo gen a kune don Yawudiyagi ye un t'ize beehiye. Wo ki too man kane gen Raa yi'ni biire kono an t'ise donzi, kane daayum yi'ni giyye kono a taasua ere yi gitte ti kaaga ti mongidagan. ²⁹ Ki kotto munda wede Raa y'eliyo gen yi ki ti y' seeda sey ye baa, wo kane don yi wiike gen bizi yi ki y' kama ye. ³⁰ Ti kaaga kune don Yawudiyagi ye kun di tuuge ono Raa kun k'illiga ye, wo ankenno Raa y'un d'ize adde koduwo kono Yawudiyagi an di-tuuge k'ollige k'onami me. ³¹ Gen ki kane Yawudiyagi ton inkinoo, ankenno an ti tuuge k'ollige k'ono Raa me, tin gen kune don Yawudiyagi ye Raa y'un d'ize adde koduwo. Inkinoo man ankenno kane ton Raa y'an d'isiyo adde koduwo kay. ³² Derec, Raa gen y'a ize a duwo pay an di-tooge k'ollige

k'onami. Y'ize inkinoo kono y'an d'ise adde koduwo a duwo pay.

³³ Ki kotto man, wee wee a aane a-d'ooze laale ki Raa me! Suuniyo k'onami ti elkisadi gette, kane a jiiire suldi pay! Wenda soo ton umbo a aane a suune ita k'ono don Raa yi dehu y'aase munda me! Wo wee wee a aane a suune naabo ere Raa yi dehu y'aase te! ³⁴ Gen ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wee wee i zuune elkiso Galmeega Raa te?

Wee wee i eele kooke me?

³⁵ Wee wee ki poone i-eele munda a Raa,

kono san yi di y' kima me?†»

³⁶ Suldi pay gen ikkima yode Raa, kane pay an d'ohire a umayan t'urzi yode wo kane'n pay ki yode. Gen tamma ti koono a yode Raa ki daayum! Eyye.

12

Lekkiyo ere aware a urzi k'Almasi

¹ Zamba ki nun, kun wollo Raa y'ize adde koduwo a kine, inkinoo man a suldi pay gen n'un d'eelo kooke kono kune batum kun di t'ele tuddugun a Raa, aa sedefe zeere, ooyiso kese a yode, ulbi i-d'ise unse. Genno urzi wede ki kotto kun d'ise k'ottilso a Raa me. ² Kun daane lekkiyo ere ki don duniya ankenno ye, wo ki too man kun i d'ooli urzi a Raa y'un ti'n kima, y'isa inkinoo t'urzi k'elkiso ere aware y'un eliyo. Inkinoo man kun di suuna munda wede Raa yi dehu: munda wede beehiye, munda wede ulbi i-d'ise unse, wo munda wede i-k'ede baatiya ye.

³ Nun Raa y'o ele beekadi, inkinoo man a wede tuuku ti dinagan ni di roote, n'a t'eese: Yi kili tuddi y'elke yon yi jiiire ye, ki too man yon nenku, wo y'elko a yode batum ki kotto yon a ume too

† 11:27 11.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.20-21. ‡ 11:35 11.35 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.13 wo Zop 41.3.

me? Wo wede tuuku y'ise injkino geŋ, y'iso a toogo k'urzi zaapu k'addi ere Raa yi ele ele. ⁴ Wede geŋ tuddi tinj soo wo mokiyagutú baadaŋ, kane pay geŋ wede tuuku toŋ ti naabadí naabadí. ⁵ Geŋ injkino kay, kine baadaŋ toŋ a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi, kine aa tudde soo. Kine pay kettiyo kaŋ soo aa mokiyagi doŋ ki tudde, wo wede tuuku toŋ ti naabadí naabadí. ⁶ Wo kine in uune suldi doŋ Unde Kamileŋ ti'n ele in di naabe eego, t'urzi beeko Raa wede tuuku toŋ yi d'uune munda siidi siidi aa Raa yi dehu. A wede soŋ ki rootiyto k'ono doŋ Raa y'agisa maŋ, yi'ni rooto a-t'ette a urzi zaapu k'adde ki kine pay. ⁷ A wede soŋ ki noogiyto doŋ maŋ, y'anni noogo. A wede soŋ ki dooyiso doŋ maŋ, y'anni dooyo. ⁸ A wede soŋ k'eliyo kooke a doŋ maŋ, y'an elo. A wede soŋ k'eliyo suldi a doŋ maŋ, y'an elo ti mozuwo. A wede soŋ ki dokkiyo doŋ maŋ, y'anni d'okko a urzutú. A wede soŋ k'isiyo k'adde koduwo a doŋ maŋ, y'an iso ti unjuwo.

⁹ Kun geŋyo tuddugun t'adde soo. Munda ulsu kun y'azzar kun ti ledfo, wo kun soodo zakidi k'isiyo munda wede beehiye. ¹⁰ Kun geŋyo tuddugun t'adde soo aakede zemba, wede tuuku toŋ yi t'iso ki poone a urzi k'ottilso ti tuddugun me. ¹¹ Kun soodo zakidi a urzi Galmeega me. Kun t'ise doŋ golguwo ye, kun naabo a Galmeega t'adde soo. ¹² Kune ulbugun un iso unse a munda wede kun zaapu elkisagun eego. Aame kune adda dabar toŋ, kun omfoŋ, wo kun soodo zakidi bini danju a urzi tondiyto Raa me. ¹³ Doŋ ki Raa doŋ i dehu ki noogiyadan geŋ, kun'ni noogo, wo doŋ maŋ'ni soodo daayum

bey sire.

¹⁴ Kun tondo Raa y'an di zaape beeko a doŋ unni dabirsa, kun an zaape beeko, kun'ni duude ye. ¹⁵ Kun iso unjuwo ti kane doŋ adda k'unjuwo, kun ôolo ti kane doŋ i môolo. ¹⁶ Kun lekko t'ollige k'ono tuddugun. Kun oyyo naabo ere tuuku toŋ kun ti t'iso, ise neŋko too maŋ. Kun elke kune doŋ suuniyo k'ono ye.

¹⁷ Aame bakadâ y'a ize ulsu maŋ, ki ti-kime ti ulsuko ye. Adda k'addugun kun deho munda wede k'isiyo beehiye a eda doŋ maŋ. ¹⁸ Aame urzi ede wo kun aane maŋ, kun lekko ti toose ti doŋ maŋ. ¹⁹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geŋyo, munda wede ulsu doŋ maŋ an un isiyo geŋ, an ti y' dooze kune batum ye, kun oolo kulkuwo Raa t'a deege a eedaŋ. Derec, ono eŋ i ruute Galmeega Raa, aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun oolo, nuuno an ti dooza me, a wede tuuku toŋ dangayadi i-ti t'ela nuuno a munda wede y'ize me*.» ²⁰ Wo de soŋ an'de: «Aame aduzâ geŋ yoŋ mosogo maŋ, ombo ki eelo, aame yoŋ ôrme maŋ, ahu ki eelo, kono aame k'iza injkino maŋ, aakede ki ziki rididi k'uwwu ki t'ibi eedi, geŋ yi seeda sukiyagi†.» ²¹ Ki oola urzi a oldiko ti ceera eeda ye, wo de ki ti ceero t'isiyo beehiyko.

13

Ki koliyo ye t'ekki deero k'akuuma me

¹ Wede tuuku toŋ yi kili ye t'ekki deero k'akuuma doŋ an d'ede urzi ki dokkiyo me, kono urzi wede ki dokkiyo geŋ an ele Raa, wo kane doŋ i naabiya a urzi geŋ i'ni zippe yode. ² Injkino wede yi takirsa ti deero k'akuuma geŋ, yi takirsa a munda wede

* **12:19** 12.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.35. † **12:20** 12.20 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 25.21-22.

Raa yi dehu. Doj i takirsa ti kane gej, kane batum an waaku booro t'a deege a eedan. ³ Kane doj isiyo beehiyo an k'ede orgiso ye a deero doj booro me, wo de a orgide kane doj isiyo ulsu. Kune'ŋ kun dehu kun an ki d'orgide a deero k'akuuma ye man, kun iso beehiye kono an un di'n t'imma. ⁴ Derec, deero k'akuuma gej kane duwo doj i naabiya ki Raa, an unni zaapu a urzi kono kun d'ise beehiye. Wo de aame kun isiyo ulsu man, kun an orgido, kono kane gej an d'ede toogo duwo an ti'n t'ele dangay, wo gej ki bita ye. Aame an isiyo in'kino gej an naabiya ki Raa, an kaza kulkuwo Raa a tukki doj isiyo suldi doj ulpi. ⁵ Kono kamo i dehu in ki kili ye t'ekki deero k'akuuma me. In ise in'kino kono in t'alda ti dangay danjal ye, wo de soj elkisadin ere in di suuniyo munda en beehiye en ulsu gettiyo t'in kaza urzi gej yon beehiye.

⁶ Gej kono k'in'kino kun eliyi jibaaye me, kono doj i sedfu jibaaye'ŋ naabo gette an t'ele Raa an di naabe ki diine a urzutú. ⁷ A wede tuuku toj munda wede i dehu kun i di t'ele gej, kun i elo: ise jibaaye, patanti ki suldi, ottilso wo eliyi suma, a wede tuuku toj kun i elo munda wede i dehu kun i di t'ele me.

Geyyiso tudde

⁸ See ki wenda oppa eggun ye, aa gooto a eggun see wede ki geyyiso tudde danjal. Wede yi geyyiso duwo gej, y'a t'izire pay ekk'oogoro Muusa te. ⁹ Ki kotto urziyagi k'oogoro an rootiyo, an'de: «Ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu, ki towwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki zaapu k'adde a munda wede ulu*.» Kane urziyagi enno ti doj ongo pay gej min, a-t'iide

min a urzi k'oogoro soo, wede y'ede: «Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum†.» ¹⁰ Wede i-d'ede geyyiso gej yi k'ise ulsuko a bakadi ye. In'kino man wede i-d'ede geyyiso gej oogoro Muusa pay y'a ti dinge.

Kun t'okkorj tuddugun

¹¹ Kun koonaa mentikagi a ono doj kun illiga kono kun suune ankenno kine a ume muno me. Peedfo t'iide kun t'onno ti moone me. Ankenno uttiyo ere Raa y'in di'n utta in t'adda t'adda duniya ette, tod'te goppon a jiiere ti kine me, ti onniyo ere in ziipe addin a Isa gej me. ¹² Didfo t'engilso, ume yi t'ompilso. In'kino man naabo ere oldo in isiyo adda zimolo gette in di sebbo daarin, wo in t'osso suldi k'arka doj ki toore Raa. ¹³ In oziro ki diine aakede doj i sooru a onnu. In ti ledfo ti suldi doj aakede: sobito ti ombito i-t'eliyo isiyo suldi doj kaca kaca a ceere eedin, ti suldi doj ulpi tudde ti dehu, ti boliyo, wo ti ono k'ulpi ti kolbisito me. ¹⁴ Wo de kun t'osso suldi doj pay Galmeejin Isa Almasi y'in elo, kun i ooli urzi a tuddugun ye kun d'ise suldi doj ulpi aa tod' ti dehu me.

14

Ki dekke booro ekki leemada ye

¹ Wede toogadi baata a urzi zaapu k'ade a Isa'ŋ kun yi soodo bey sire, kun yi niike ye a munda wede y'elkiyo beehiye gej me. ² Aakede wede i-dirse a urzi zaapu k'addi a Isa'ŋ y'aane y'a oomi suldi pay, wo de wede toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa'ŋ y'a oomi puutagi danjal. ³ Wede y'ombo suldi pay gej y'a ki ti y' t'idfa ye wede aadumu sey me, wo wede yi k'aadumu sey ye gej, yi ki dekke booro ye ekki

* **13:9** 13.9 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13-15,17. † **13:9** 13.9 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

wede ombó suldí pay me, kono yode toŋ Raa yi y' ziidá bey sire kay. ⁴ Kee wee wee ki dekkiyo booro ekki wede naabo ki wede doolo me? Y'aa seedu zakidí koo, y'aa ki seedu ye koo, geŋ a wolle galmeegí. Wo yoŋ y'a-seeda zakidí, kono Galmeega i-d'ede toogo ki noogiyadí.

⁵ Wede soŋ y'elkiyo onniytagi oŋgo an jiiire eebaŋ*, wo ki wede soŋ y'elkiyo kane onniytagi pay miŋ kaŋ soo. I dehu wede tuuku toŋ y'a oyye adda k'addí munda wede y'elkiyo geŋ beehiye. ⁶ Wede y'elkiyo onniytagi oŋgo an jiiire eebaŋ geŋ, y'isiyo inŋkino kono yi eliyó suma a Galmeega. Wede y'ombó suldí pay geŋ, y'isiyo inŋkino kono yi eliyó suma a Galmeega, kono yi rootiyo koduwo a Raa kono k'ombó gette. Wede yi k'ombó suldí oŋgo ye geŋ, y'isiyo inŋkino kono yi eliyó suma a Galmeega, kono yode toŋ yi rootiyo koduwo a Raa kono k'ombó gette. ⁷ Inŋkino maŋ ti diinayiŋ wenda soo toŋ umbo y'a lekke ti siidí me, wo wenda soo toŋ umbo y'a t'inda ti siidí me. ⁸ Aame kine in lekkiyo zeere maŋ, in lekkiyo t'urzi Galmeega, wo aame in unto maŋ, in unto t'urzi Galmeega. Inŋkino maŋ ise in lekkiyo zeere, ise in ti t'inda toŋ, kine ki Galmeega. ⁹ Derec, Almasi y'a inda wo y'a bilde ti diine doŋ unto, kono y'a t'ise Galme'e ki doŋ unto wo ki doŋ zeere.

¹⁰ Wo de kee ki moo me ki dekkiyo booro ekki leemadá me? Wo ki moo me kee ki ti y'odfe leemadá me? Ki kotto kine pay miŋ in etta k'ume booro Raa y'a dekkekey booro a eediŋ. ¹¹ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki

Raa, an'de: «Nuŋ Galmeega Raa zeere n'a-ti nâame ti tuddó: kane duwo pay an dikka a daanadó wo kane pay an t'imma nuŋ Raa†.» ¹² Inŋkino maŋ wede tuuku toŋ ti diinayiŋ y'a t'idey taaya a daana Raa a suldí doŋ pay y'ize.

Leemadá ki ti y' t'ele adda k'oldíko ye

¹³ Inŋkino maŋ in oolo ki dekkiyo booro ti tuddiŋ me. Wo de ki too maŋ kun ti wollo munda wede kun isiyo geŋ, i-t'isa morkkolo morkiye a leema yi t'oorá adda k'oldíko ye. ¹⁴ Derec, nuŋ Galmeega Isa y'o ti gize ni suune adda k'addó, munda wede ganigi ti siidí a daana Raa umbo, wo aame wede y'elkiyo munda eŋ a daana Raa ganigi maŋ, geŋ miŋ munda geŋ a yode i-t'ize ganigi a daana Raa me. ¹⁵ Aame t'urzi munda wede kee k'ombó geŋ i-t'isa ulsu a leemadá maŋ, geŋ i-kaza ki ki sooru a urzi geyyiso ye. Kono k'ombó danŋal geŋ, i ki dehu leemadá wede Almasi y'inda kono yode'ŋ k'a ki y' dagge ye. ¹⁶ Munda wede kun elkiyo a kune beehiye geŋ, a doŋ ongoŋ an ki-t'ise urzi an ki di ronge munda geŋ ulsu ye. ¹⁷ Derec, lekkiyadiŋ ere a Moziko Raa, tod'te a urzi k'ombito ti sobito ye, wo de tod'te lekkiyo ere ki diine, ti toose wo ti unŋsuwo, kane geŋ suldí doŋ Unde Kamileŋ t'in ele. ¹⁸ Wede i naabiya k'Almasi inŋkino geŋ, Raa ulbí unŋe ti yode me wo duwo toŋ an yi woliyo yoŋ beehiye.

¹⁹ Inŋkino maŋ in deho munda wede in t'ela toose ti duwo pay, wo in di t'ihira kaŋ soo a urzi zaapu k'addiŋ a Isa. ²⁰ Kono k'ombó danŋal geŋ, naabo Raa ki ti latte ye. Derec, ombó tuuku toŋ tod'te kamileŋ a daana Raa me,

* **14:5** 14.5 Onniytagi oŋgo an jiiire eebaŋ: I-kaza duwo oŋgo an i woliyo onniytagi oŋgo an jiiire eebaŋ, aakede onniytagi tarnaape Yawudiyagi. Wo di kine toŋ onniytagi ki oholo wo onniytagi k'aagulu tere geŋ, duwo oŋgo an woliyo aa an jiiire eebaŋ. † **14:11** 14.11 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 45.23.

wo de aame t'urzi munda wede kee k'ombo geŋ doŋ ongoŋ an t'etta adda k'oldiko man, beehiye ye, k'oolo. ²¹ Beehiye'ŋ, suldi doŋ pay i t'eliyo leema adda k'oldiko geŋ kun oolo, ise aadumu sey, ise sobo toote[†], ise munda tuuku toŋ man. ²² Munda wede k'elkiyo a kee beehiye a urzi zaapu k'addá a Isa geŋ, ki y' booho adda k'addá i y' suune kee ti Raa. Unsuwo a wede addi i ki dekkiyo booro ye a munda wede y'ilke beehiye geŋ me. ²³ Wo de wede y'ombo wo i-d'ede niiku adda k'addi man, yoŋ geŋ booro Raa ti y' ziidá, kono munda wede y'isiyo geŋ a ki t'iide ye a munda wede y'elkiyo beehiye a daana Raa me. Wo d'erec, suldi doŋ pay in isiyo wo a ki t'ettiyo ye a munda wede in elkiyo beehiye a daana Raa geŋ, oldiko.

15

Sarkiya zemba doŋ toogadan baata

¹ Kine doŋ i-dirse a urzi zaapu k'adde a Isa geŋ, i dehu in di'n sarke zemba doŋ toogadan baata a urzi zaapu k'adde geŋ me. Kine in gi di dehe munda wede ulbiŋ in d'ise unse danjal ye. ² I dehu wede tuuku toŋ ti diinayin yi deho isiyo ki munda wede bakadi ulbi i-d'ise unse ki beehiyko yode, kono y'a t'ihira a urzi k'eliyo k'adde a Isa. ³ Derec, Almasi geŋ yi ki dihe munda wede ulbi i-d'ise unse a yode danjal ye. Wo de geŋ, aa ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kaldita ere duwo an gildite kee Raa gette o-t'iire eedó*.» ⁴ Derec, munda

wede an riije pay ti kaaga adda mattup ki Raa geŋ, an yi riije kono in di'n dooye. Injino man t'urzi k'ono ej in d'ooniyo kooke wo in di seeda zakidi, kono in di zaapu elkisadin a Raa. ⁵ Nuŋ ni tonديو Raa wede in d'eliyo kooke wo toogo in di seeda zakidi geŋ, y'un ti'n iso doŋ onamgun i-t'ette kan soo. Geŋ munda wede Isa Almasi yi dehu. ⁶ Injino geŋ kune pay t'adde soo wo aa ti golla wede soo, kun di t'imme Raa Meeki Galmeegin Isa Almasi.

Rabila Majjaanawa a duwo pay

⁷ Injino man, zemba'ŋ kun'ni soodo bey sire, aakede Almasi y'unni ziidá. Kun iso injino kono a t'ele tamma a Raa. ⁸ Geŋ n'un di rooto ki kotto, Raa yoŋ yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me. Kono kamo Almasi geŋ y'iido'ŋ y'a t'ize wede naabo ki Yawudiyagi, kono y'a-ti d'ange suldi doŋ Raa yi ruute ti kaaga y'aasa a mongidagan. ⁹ Wo soŋ doŋ Yawudiyagi ye toŋ, an di t'imme Raa kono y'an ize adde koduwo, geŋ aa ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono kamo nuŋ n'a ki t'imma adda diine doŋ Yawudiyagi ye, wo n'a ôora ti sundá a di t'ela suma[†].» ¹⁰ Wo soŋ an di ruute sey, an'de: «Kune doŋ Yawudiyagi ye kun iso unsuwo ti kane doŋ ki Raa[†].» ¹¹ Wo soŋ an'de: «Kune doŋ pay Yawudiyagi ye kun amma Galmeega Raa, kune ita duwo pay kun y'ammaŤ.» ¹² Nebi Ezayi toŋ y'a ruute, y'ede: «I d'adfa wede t'ita k'inŋi Zeese*, yoŋ y'iido y'a dokka kane doŋ

[†] **14:21** 14.21 Toote: Toote wede adda mattup ette, yoŋ toote wede an isiyo inŋi biŋ, a siidadan ti kaaga geŋ, duwo pay an sobo wo aame a leema i t'ise mokkolo morkiye man, ulu ki sibe ye.

* **15:3** 15.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10. [†] **15:9** 15.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 18.50. [†] **15:10** 15.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.43. **§ 15:11** 15.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 117.1. * **15:12** 15.12 Zeese: Geŋ yoŋ meeki mozigo Dawut, wo Almasi Raa yi biire geŋ y'udfo ti biza bumbu Dawut. [†] **15:12** 15.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.10.

Yawudiyagi ye, wo kane geŋ an di zaapa elkisadan a yode†.»

¹³ Nun ni tondiyo Raa wede eliyo toogo kun di zaapu elkisagun a yode geŋ, y'un ti'n ôono ti unŋuwo wo ti toose a urzi zaapu k'addugun a Isa. Injino maŋ kun zaapo elkisagun daayum a yode t'urzi toogo k'Unde Kamilen.

Pool yi rootiyo a urzi naabadí

¹⁴ Zemba ki nun, ni suune adda k'addó kune batum kun dehu daayum kun d'ise munda wede beehiye. Suldi donj i dehu kun di'n suune geŋ, kun'ni suune pay, wo kun aane wede tuuku toŋ bakadí y'a-ti y' zaape urzi urzi. ¹⁵ Ki too maŋ ki suldi donj ongoŋ adda mattup ette, n'un irba daa k'orgiso, kono un ki dande ye a munda wede an unni duuye me. Ni riŋe injino kono Raa y'o ele beekadí, ¹⁶ n'a t'ize wede naabo k'Isa Almasi ki kane donj Yawudiyagi ye. N'a iili tuddó pay a naabo ki kazita Rabila Majjaanawa ki Raa, kono kane donj Yawudiyagi ye an t'ise aakede sedefe ere Raa ulbí i-d'ise unŋe, ooyiso kese a yode t'urzi k'Unde Kamilen. ¹⁷ Injino maŋ, a lekkiyadó ere kettiyo kanj soo t'Isa Almasi gette, nun ulbó unŋe a naabo ere n'isiyo ki Raa te. ¹⁸ Ise o d'ede ono ki rootiyo toŋ ni k'aane ni ki roote ye, wo aame ni roote maŋ, n'a roote a munda wede Almasi y'ize t'urzi nuuno danŋal, kono n'a ti'n waako kane donj Yawudiyagi ye an d'olliga ono Raa wo an d'ozire eego. Y'ize injino t'urzi k'ono donj ni gizite wo t'urzi suldi donj n'ize, ¹⁹ t'urzi toogo suldi k'armika i-kaza Raa toogo, t'urzi suldi donj i ceeriyo eego, wo t'urzi toogo k'Unde Kamilen. Geŋ injino Rabila Majjaanawa k'Almasi n'a-gizite a omagi pay, iise ti Zeruzalem bini n'a iiney

siido k'Ileri. ²⁰ Wo de munda wede ni dihe, n'a kizite Rabila Majjaanawa a omagi donj duwo an k'illiga suma k'Almasi ye botto, kono a naabadó ere ki kazita k'ono ette, n'a ki kizite a ume wede wedusu doolo yi gizite ye. ²¹ N'ize injino a-t'ette a ono donj an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A kane donj an an ki ruute munda a tukki yode ye geŋ, an di y' wolla, wo a kane donj i-k'illiga duwo an ki tôwwo taaya a tukki yode ye geŋ, ita k'ono an di'n suuna†.»

Pool yi dehu y'etta Room

²² Geŋ munda wede taŋ baadan a-n'iigire n'a ette di kune me. ²³ Wo de ankenŋo, nun naabadó n'a ti dinge adda siidiyagi en me. Iide ozzinagi baadan nun mosogo kune, wo n'a dihe n'a ette n'un ti'n wollo, ²⁴ wo n'etta di kune aame n'amba ki siido k'Espan. Nun n'elkiyo ni-t'âhiney n'un ti'n wolley, n'a lekkey onniyo miibi ti kune wo mosogo ki kune t'a dŋigeey boolon maŋ, ni t'ooney zaada doo miŋ, n'a ingiley kollo. ²⁵ Wo de ankenŋo n'ambe ki Zeruzalem a naabo ere ki noogiyo donj ki Raa donj a ummey. ²⁶ Ni dehu kun di suune zemba donj i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan ti Akayi geŋ, an dihe t'unŋuwo aggadan an d'ele a kane donj ki Raa donj an k'ede munda ye a Zeruzalem. ²⁷ Naabo ere ki tussiyo gette i dihe kane batum, wo ki kotto geŋ munda wede an an t'ele. Kane Yawudiyagi donj i ziipe addan a Isa geŋ an di dikkiida maaladan ere a urzi k'Unde Raa gette ti kane donj Yawudiyagi ye kanj soo, injino maŋ kane donj Yawudiyagi ye toŋ maaladan an di dokkiida ti kane kay. ²⁸ Aame naabo tussiyo a ti dŋigeey wo soŋko ere an tusse

† 15:21 15.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.15.

gette n'an eley a beezan man, n'a enqiley ki siido k'Españ ni-t'áhiney ti di kune. ²⁹ Wo nuŋ ni suune, aame n'etta di kune geŋ n'etta ti beeko ere pay k'Almasi a eedó.

³⁰ Wo de zemba ki nuŋ, enno munda wede n'un t'eele kooke me t'urzi Galmeeŋiŋ Isa Almasi wo t'urzi geyyiso ere Unde Kamilen t'in eliyó: Kun deyyo ti nuuno kanj soo adda tondiyagunj ere kun tondiyo Raa kono nuŋ gette. ³¹ Kun tondo Raa kono n'a t'aldfeý ti bey donj i ki ziipe addan a Isa ye a siido Ziide, wo soŋ munda wede n'amba a beezó ki noogiyó donj ki Raa a Zeruzalem geŋ, an di y' seedfeý bey sire. ³² Injino n'a aaney ti unsuwo baadan di kune me, aame Raa yi dihey man, n'apukey boolonj ti kune. ³³ Geŋ Raa wede i d'eliyo toose yi koono ti kune pay! Eyye.

16

Toose ki Pool

¹ Nuŋ n'un di rooto a urzi teemadiŋ sundutú Peebe, tod'te diyakones t'a seedu zakidi a naabatú ere a diine donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Saŋkire. ² Kun ti soodo bey sire ti suma Galmeeŋa aakede donj ki Raa an d'isiyo ti tuddan. Kun ti noogo a munda wede tuuku ti dehu ti bey kune me, kono tod' ti nuuge donj baadan wo nuŋ batum tonj ti ni nuuge.

³ Kun an t'iso toose a Piriŋil ti Akilas kane donj ay naabiya kanj soo a urzi k'Isa Almasi me. ⁴ Kane an d'iyye an t'umbe puuzadan kono nuŋ n'a utte. Naabadan ere an ize gette i rootiyo koduwo nuuno danŋal ye, donj pay ogiysito ti suma k'Isa kane Yawudiyagi ye tonj, an rootiyo koduwo kay. ⁵ Kun an t'iso toose pay a donj ogiyo ti suma k'Isa di Piriŋil ti Akilas. Kun i t'iso toose a Epaynat

leemadó wede ki geyyiso, yode wede ele addi a Almasi ki poone a siido k'Aazi. ⁶ Kun i-t'iso toose a Mariyam tod' ti ziiye baadan a naabo kono kune me. ⁷ Kun an t'iso toose a Andirinus ti Ziniyas, kane geŋ taasiyagó, wo an ayni zidde dangay kanj soo ti nuŋ me. Kane geŋ donj zina k'Almasi donj an d'ede suma, wo an ziipe addan a Almasi ki poone ti nuuno.

⁸ Kun i-t'iso toose a Ampiliyatús, leemadó wede ki geyyiso a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo ti Galmeeŋa. ⁹ Kun i-t'iso toose a Irben wede ay naabiya kanj soo a urzi k'Almasi, wo soŋ a Stasis leemadó wede ki geyyiso. ¹⁰ Kun i-t'iso toose a Apeles, yode wede donj pay an wulle yi ziiŋa zakidi a naabadí ere a urzi k'Almasi. Kun an t'iso toose a donj boy ki Aristobul. ¹¹ Kun i-t'iso toose a taasizó Erodiyón. Kun an t'iso toose a donj i lekkiyo kettiyo kanj soo ti Galmeeŋa adda boy ki Narsis. ¹² Kun an t'iso toose a Tiripen ti Tiripoz, kane geŋ erayi donj i ziiye baadan a naabo Galmeeŋa me. Kun i-t'iso toose a Perizid teema ere ki geyyiso, tode tonj ti ziiye baadan pay a naabo Galmeeŋa me. ¹³ Kun i-t'iso toose a Ripis, yode wede Galmeeŋa yi biire, wo a meedí, tod'te a nuŋ aakede meedó kay. ¹⁴ Kun an t'iso toose a Asenikirit, Pelegon, Ermes, Patirobas, Ermas wo soŋ a zemba donj i ziipe addan a Isa ti kane. ¹⁵ Kun an t'iso toose a Pilolog kane ti Zili, Neere ti teemadi Olimpas, wo donj ki Raa pay donj ti kane.

¹⁶ Kun t'eesitoy tuddugunj, kanj bey sire sire aakede zemba. Donj ogiyo ti suma k'Almasi a omagi pay geŋ an un t'ize toose.

Pool yi danggu onamí

¹⁷ Zemba ki nuŋ, enno munda wede n'un t'eele kooke me: Kun koono mentikagi ti donj i dehu áhuntu duwo. Kane geŋ makkolo

morkiye a kane donj i ziipe addan a Isa, wo an di led'diyo ti dooyiso ere kun uune gette. Kun ti led'do ti tuddan me, ¹⁸ kono kane duwo genj an ki naabiya ki Galmeeginj Almasi ye, wo de raazan minj addan*, kane genj an ti'n daggiya donj tasse t'ono donj unse ki bizaŋ wo t'ono donj k'ombo bize ekki duwo. ¹⁹ Duwo pay an suune kun ollige ono Galmeega wo kun sooru eego me. Injino manj nuŋ ulbó unse ti kune me, wo de ni dehu kun t'ise donj an d'ede suuniyo k'ono, kono kun d'ise munda wede beehiye, kun aa ki ti y'keyye ye ti munda wede ulsu me. ²⁰ Tanj boolonj, Raa wede i d'eliyo toose genj, Meeda siitandani y'a ti noguma ti dandi zongunj. Genj beeko ki Galmeeginj Isa ti koono eggunj!

²¹ Timote wede ay naabiya kanj soo tonj y'un t'ize toose, wo kane taasiyagó Lisiyus, Zason wo Sosipater an un t'ize toose pay. ²² Wo nuŋ Tertiyus i raaniya ono donj Pool yi ruute adda mattup ette, n'un t'ize toose ti suma Galmeega wede in ti'n gitte kanj soo. ²³ Gayus, wede ni lekkiyo di yode genj, y'un t'ize toose. Kane pay donj ogiyso ti suma k'Isa a enno enj, an ogiyso di yode. Erasta wede yeeriyo korbite ki geeger ette, y'un t'ize toose ti leemadinj Karitus pay.

[²⁴ Genj beeko ki Galmeeginj Isa Almasi ti koono eggunj pay! Eyye.]

Tamma a Raa soo danjal

²⁵ In amma Raa, yonj i d'ede toogo y'un di'n isa zakidi a urzi zaapu k'addugunj a Isa, genj aakede Rabila Majjaanawa ere ni kazita a tukk'Isa Almasi ti rootiyo. Wo t'urzi Rabila Majjaanawa genj Raa y'a t'iidfiba ita ki munda wede

t'ume k'eesiyo duniya i lekkiyo ombide a duwo pay. ²⁶ Wo de ankenno munda wede ombide genj Raa yi t'iidfiba itadi kereŋ a ita duwo pay, t'urzi k'ono donj nebiyagi an riije ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa i lekkiyo ki daayum genj y'a ruute munda wede ay d'ise'ŋ, ay an ti'n zaape duwo a urzi an zaape addan a Isa, an d'olliga onami wo an d'ozire eego.

²⁷ Genj tamma t'a koone a Raa, yode danjal i-d'ede suuniyo k'ono! In y'amma t'urzi k'Isa Almasi ki daayum! Eyye.

* **16:18** 16.18 Raazan minj addan: I-kaza an ombito suldi donj oogoro Yawudiyagi ti rootiyo k'ombo ulu, sonj i-kaza an isiyo suldi donj ulpi tudde ti dehu.

Mattup ere ki poone Pool yi riije a donj a Korent

*Enj urzi k'ono donj kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Mattup ette Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Korent, tod'te geeger ki siido Yawudiyagi ye. Pool y'iide ki Korent a torguwadi ere ki sirwe, y'an di gizite Rabila Majaanawa a Yawudiyagi wo a Yawudiyagi ye. Injino donj baadan Yawudiyagi ye an di ziipe addan a Isa.

Ki poone Pool y'a raanja mattup ette, kane donj Korent tonj an i-riije mattup te, wo adda mattup gette an di y' tundite a urzi suldi baadan, wo de kooke wede pay Pool y'an ele aame y'iide di kane genj, baadan an d'iili an ki sooru eego ye. Pool y'a illiga rabila a urzi lekkiyo donj Korent te, wo a yode i gi di t'ize unse ye. Wo y'a dihe y'an di-kime onaman donj an'ni riije adda mattupadan, wo y'an t'eele kooke pay.

Adda mattup ette Pool y'an di ruutite a suldi baadan, aakede: ahuntu tudde ki donj ogiyo ti suma k'Isa, a urzi boliyo, a urzi seedfu, a urzi k'aadumu sey wede an eliyo sedefe a longayi, a urzi suldi donj Unde Kamilenj t'eliyo, wo a urzi baldiya ki donj i t'inda. Wo y'an di ruute sonj geyyiso tudde gette, tod'te ti jiiere suldi pay.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool, nunj wede Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu. Ay raaniya ti leema Susten, ² a kane donj ki Raa ogiyo ti suma

k'Isa a geeger Korent*, kane donj Raa yi'ni wiike an t'ize donji, y'an uuye kese a yode t'urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi, wo ti kane donj pay i waaku suma Galmeeginj Isa Almasi, a ume tuuku tonj manj, yonj Galmeeganj wo Galmeeginj pay. ³ Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonaa eggunj.

Beehiyko a donj geeger Korent

⁴ Kono kune genj nunj daa puukiyo ni rootiyo koduwo a Raa a urzi beeko ere y'un ele t'urzi k'Isa Almasi. ⁵ Derec, kune kun lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi genj, a kune Raa y'un ele laale ki suldi pay, aakede urzi kazita k'ono wo ita suuniyo pay. ⁶ Genj ki kotto, aame ay un gizite rabila ere k'Almasi, kun di-ziiida zakidi adda k'addugunj. ⁷ Injino manj ankenno munda wede Raa y'eliyo ti beekadi'n, a kune soo tonj un ki biite ye, kune donj i delliyo onniyo ere Galmeeginj Isa Almasi y'a kiza tuddi a duwo pay genj me. ⁸ Genj yode y'un di'n isa donj i seedfu zakidi bini danju. Injino manj, a onniyo ere ki Galmeeginj Isa Almasi yi kimo'n, wenda soo tonj yi k'aana yi ki zaapa ono eggunj ye. ⁹ Genj derec, Raa y'unni wiike kun di lekke kettiyo kanj soo ti Uli Galmeeginj Isa Almasi, yonj yi seedfu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

Ahuntu tudde ki donj ogiyo ti suma k'Isa

¹⁰ Zamba ki nunj, enno munda wede n'un t'eele kooke ti suma Galmeeginj Isa Almasi me: Kun t'okkiyo kanj soo, tuddugunj kun ti t'ahinte ye, kun t'iso addugunj soo, elkisagunj tonj soo. ¹¹ Zamba ki nunj, ni rootiyo injino kono duwo an iido ti danj Kilowe an o di ruute,

* **1:2** 1.2 Korent gette geeger meeda ki siido k'Akayi, wo Akayi gette siido soo tod'te adda siidiyagi pay ti kaaga donj Romenj ga-dukke, tod'te a kese d'andi ki siido ere ankenno an ti waaku Gires.

kun orbite ono k'ulpi ti tuddugun.
 12 Geŋ eŋŋo munda wede ni dehu n'a roote me: Kune ti diinagun wede tuuku toŋ yi rootiyo, yi d'eesiyo: «Nuŋ ki Pool», wede soŋ «Nuŋ ki Apolos», wede soŋ «Nuŋ ki Piyer» wo wede soŋ «Nuŋ ki Almasi». 13 Munda wede kun isiyo geŋ, aa Almasi tuddi dokkife. Kun oo ki ti rooti doo, an tiike kono kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko, nuŋ Pool ko? Kunuŋ an unni zuyye batem ti suma nuŋ Pool ko?

14 Nuŋ ni rootiyo koduwo a Raa kono ti diinagun wenda soo toŋ ni ki zuyye batem ye, daa ki Kirisipus ti Gayus ye maŋ. 15 Injino maŋ wenda soo toŋ umbo aane a roote an yi zuyye batem ti suma nuŋ Pool me. 16 Wayya, nuŋ o dunde, ni zuyye batem soŋ Stepanas ti doŋ boozí, wo ni k'elkiyo ye baa wenda ti doolo wede ni y' zuyye batem sey me. 17 Kun suune Almasi yi n'igibo, duwo n'a ki'n suyyite batem ye, wo de n'an di kizite Rabila Majjaanawa. Wo ni ki kazita'ŋ ono doŋ uŋse, kono duwo an gi di'n wolle nuŋ aa wede suuniyo k'ono ye, para maŋ unto ere k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko gette, a t'isa aa munda ki bita.

Almasi, toogo Raa wo suuniyo k'ono ere ki Raa

18 Ono doŋ in kazita a tukk'Almasi y'inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko geŋ, a kane doŋ i lekkiyo a urzi daggiya, ono geŋ an ollige'ŋ aa ono doŋ maadagi, wo de a kine doŋ Raa y'in utte, ono geŋ in di'n ollige, kane toogo ki Raa batum. 19 Derec, ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kane doŋ an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono, suuniyo

k'onaman gette n'an ti dagga,
 kane doŋ eedaŋ soodo a elkiso, elkisadaŋ soodo gette n'an ti t'isa ki bita†.»

20 Injino maŋ kane doŋ suuniyo k'ono eŋ, an di roote moo sey me? Doŋ suuniyo k'oogoro Muusa eŋ, an di roote moo sey me? Doŋ niikiyo k'ono k'ozzinagi doŋ ankeŋŋo eŋ, an di roote moo sey me? Derec, suuniyo k'ono ere adda duniya ette, Raa yi-t'ize aa suuniyo doŋ maadagi‡.

21 Ki kotto kane doŋ duniya ti suuniyo k'ono ere k'aggadaŋ, an k'iine an ki ti zuune ye suuniyo k'ono ere ki Raa te. Injino maŋ Raa ulbi i-d'ize uŋse y'an di'n utte kane doŋ i ziipe addaŋ a yode t'urzi kazita k'ono doŋ duwo an elkiyo ono doŋ maadagi geŋ me.

22 Kane Yawudiyagi an dehu an di wolle suldi k'armika a kize onamiŋ in kazita derec, wo kane Girek an dehu urzi suuniyo k'ono.

23 Wo de kaye ay kazita Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko, wo a kane Yawudiyagi ono geŋ an t'ize aa mokoloko morkiye. Wo a kane doŋ Yawudiyagi ye an elkiyo ono doŋ maadagi.

24 Wo de ki kane doŋ Raa yi wiike, ise Yawudiyagi ise Yawudiyagi ye toŋ, an suune yo Almasi toogo Raa wo suuniyo k'ono ere ki Raa.

25 Munda wede Raa y'isiyo wo duwo an elkiyo yoŋ ki maade geŋ, maadikadi gette ti jiire suuniyo k'ono ere ki kane, wo munda wede duwo an elkiyo Raa toogadi baata geŋ, toogadi gette ti jiire ere ki kane.

Munda wede Raa yi biire

26 Zemba ki nuŋ, kun wollo kay, ti diine kune doŋ Raa yi wiike'ŋ,

† 1:19 1.19 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.14. ‡ 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 44.25.

a eda d'uwu kune aŋ wee wee, doŋ suuniyo k'ono baata, doŋ toogo baata, wo doŋ adda boozan sudaŋ ti m'oolo baata. ²⁷ Wo de Raa yi biire munda wede aa ki maade a eda doŋ duniya, kono y'an di'n t'ele sukiyagi a kane doŋ an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono. Raa yi biire munda wede toogadi baata a eda doŋ duniya, kono y'an di'n t'ele sukiyagi a kane doŋ an elkiyo an d'ede toogo. ²⁸ Raa yi biire munda wede a eda doŋ duniya yoŋ ki bita, d'uwu an di y' koogire wo an di y' woliyo t'umbo soo geŋ, kono y'a latte munda wede d'uwu an yi woliyo beehiye i-d'ede suma. ²⁹ Raa y'ize in'kino kono wede tudde soo toŋ umbo a kili tuddi a daanadi me. ³⁰ Yoŋ y'un ti'n gitte kaŋ soo ti Isa Almasi. Wo yo Almasi geŋ, y'a t'ize a kine urzi suuniyo k'ono ettiyo ti Raa. T'urzi k'Almasi Raa y'in di'n isiyo doŋ ki diine a daanadi, y'in di'n ooyiso kese a yode, wo yi'n di'n ad'fiya t'adda k'oldiko. ³¹ Geŋ ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi t'imme tuddi maŋ, y'amma tuddi a munda wede Galmeega Raa y'izeŋ.»

2

Kazita a urzi k'unto k'Almasi

¹ Ki nuuno zamba ki nuŋ, ti poone n'iide di kune kono n'un di gize munda wede ombide ki Raa. Aame geŋ n'un ki ruutite ono doŋ a ki jiire egguŋ ye, wo soŋ n'un ki ruutite ti suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi d'uwu ye. ² Nuŋ, di kune n'a dihe t'addo pay miŋ, n'un kizite rabila k'Isa Almasi, Almasi an tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko daŋŋal. ³ Kono kamo aame nuŋ batum di kune geŋ, toogado baata, o d'ede

orgiso baadan wo ni nonŋirso*. ⁴ Dooyisado ti ono doŋ n'un gizite geŋ, kane'ŋ munda a ti'n t'okkiye ti suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi d'uwu kun d'oyye eego umbo. Wo de kane ono geŋ toogo ere k'Unde Raa t'un ti'n gize kereŋ. ⁵ In'kino maŋ zaapu k'adduguŋ a Isa gette, ti ki konso ekki suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi d'uwu ye, wo de ti konso a toogo Raa.

Suuniyo k'ono ere ki Raa

⁶ Derec, kaye ay anni dooyiso urzi suuniyo k'ono soo in'kino a doŋ i-dirse a urzi zaapu k'addan a Isa. Wo de ay an ki'n dooyiso suuniyo k'ono ere ettiyo ti doŋ duniya ye, suuniyo k'ono ere ki mozagi doŋ ki duniya ye, kane geŋ saŋ an t'isa ki bita. ⁷ Wo de kaye ay anni dooyiso suuniyo k'ono ere ki Raa ombide, wo tod' ti lekkiye ombide a d'uwu me. Tode gette Raa yi ti biire ti poone a kine, ti poone y'a okkima duniya botto too, kono y'in di'n t'etta k'adda daryikadi. ⁸ Ti diine mozagi doŋ ki duniya geŋ, suuniyo k'ono gette wenda soo toŋ umbo i ti suune me. Aame an ti suune kotto maŋ, Galmeega yoŋ goole a jiire pay geŋ an ki y' taake ye ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko me. ⁹ Wo de ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Munda wede ersa ti ki y' wulle ye, kuude yi ki y'illiga ye, wo munda wede wedusu yi k'ilke eego ye geŋ, kane Raa yi'n ikkima a doŋ i y' giyye†.»

¹⁰ Wo geŋ a kine t'urzi k'Unde Kamilen, Raa y'in t'iidiba ita ki suldi doŋ ombide geŋ me. Derec, Unde Kamilen gette suldi pay ti'ni suune, ise suldi doŋ ombide ki Raa adda k'addi toŋ maŋ. ¹¹ Wee

§ 1:31 1.31 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9.22-23. * 2:3 2.3 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 18.9. † 2:9 2.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 64.3; 52.15.

wee t'adda diine d'uwu enj, aane a suune munda wede adda k'adde bakadi me, daa ki unde ere adda k'addi ye man? Injino kay munda wede adda k'adde Raa, wenda soo tonj umbo a yi suune me, daa ki Unde Raa ye man. ¹² Ki kine in k'uune unde ere ki duniya ye, wo de in uune Unde ere ettiyo ti Raa, kono in di suune suldi donj pay Raa y'in eliyo t'urzi beekadi. ¹³ Wo ekki suldi genj, ay ki rootiyo'nj t'ono donj ettiyo t'urzi suuniyo k'ono ere ki d'uwu ge dooyiso ye, wo de ay rootiyo t'ono donj Unde Raa t'ayni dooyiso. Genj injino ay di kazita suldi donj d'erec ettiyo t'urzi k'Unde Raa, a kane donj an d'ede Unde gettiyo.

¹⁴ Wede y'elkiyo a urzi tudde danjal genj, yi k'ambe ye a suldi donj ettiyo t'urzi k'Unde Raa me. Kane genj a yode aa ono donj maadagi, yonj yi k'aane itadanj yi ki ti suune ye, kono suldi genj t'urzi k'Unde Raa danjal wede y'aane y'anni suune me. ¹⁵ Wo de wede i-d'ede Unde Raa genj, suldi pay y'aane y'an ozire, wo ki yode batum wenda soo tonj umbo a aane a dekke booro eedi me. ¹⁶ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wee wee aane a suune elkiyo ki Galmeega Raa te?»

Wee wee aane a yi dooye me†?»

Wo de kine'nj, in d'ede elkiyo ere k'Almasi gette adda k'addinj.

3

Donj i ki dirse ye a urzi zaapu k'addanj a Isa

¹ Ki nunj manj, zemb'a ki nunj, aame n'iide di kune genj n'un ki ruutite aakede a donj an d'ede Unde Raa ye. Wo de n'un ruutite aakede a donj i lekkiyo aa tuddanj ti dehu, kono kune aa

injini sunni a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi me. ² Ono donj n'un gizite genj aa n'un ele udu kun d'iife, omb'o ere zakidi ye, kono omb'o gette kun ki ti-t'oomi ye*. Wo de ankenno tonj kun k'aane kun ki ti-t'oomi ye, ³ kono kune'nj lekkiyagunj daayum aa tudde ti dehu. Ni rootiyo injino kono a diinagunj un d'ede kolbiso wo niikiyto, genj i-kaza kune'nj lekkiyagunj aa tudde ti dehu. Ki kotto, kune'nj soorugunj pay gette aa ki donj tudde danjal. ⁴ Wo aame ti diinagunj wede sonj yi d'eesiyo: «Nunj ki Pool», wo wede sonj: «Nunj ki Apolos» manj, genj kun rootiyo aa donj tudde ge rootiyo danjal.

Tuddugunj Boy Raa

⁵ Kun di niikiyto a tukki nunj Pool ti Apolos minj, kaye moo baadi me? Kaye minj donj naabo Raa danjal, wo t'urzi kaye kun di ziipe addugunj a Isa. Kaye wede tuuku tonj y'ize naabo ere a-t'ette a munda wede Galmeega yi ele. ⁶ Aakede iido ki poone nunj Pool n'a-giira buzu, sanj Apolos y'a d'ibiti ahu, wo de Raa siidi a y'udde buzu wo yi d'ohire me. ⁷ Injino wede i giira ti wede ibiti ahu genj, kane sundanj umbo, wo de suma ki Raa wede buzu yi-ti y'adfiya wo yi d'ohire. ⁸ Wede i giira ti wede ibiti ahu genj, kane kanj soo wede a ceere bakadi umbo. A wede tuuku tonj Raa yi di t'ela ranjadi a naabadi ere y'ize. ⁹ Ni rootiyo injino kono kaye ay naabiya kanj soo naabo Raa te, wo kune doome Raa.

Wo sonj kune boy wede Raa y'oozige. ¹⁰ Raa a beekadi y'o d'ele urzi k'isiyo naabo di kune aakede wede y'ilke wo y'a-riike ita boy, genj nunj n'a-ziipe ita boy te, wo wede doolo yi d'oozige eego.

† 2:16 2.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.13.

* 3:2 3.2 Kun wollo adda mattup ki

Eber 5.12-14.

Wo de wede tuuku oozige geñ, yi koona metike a urzi k'oozigayi geñ me. ¹¹ Derec, Isa Almasi Raa y'a ti y' ziipe aakede ita boy wede soo danjal, injino wenda soo toñ umbo a aane i-zaape ita boy ti doolo me. ¹² Ekk'ita boy gette don ongo an d'oozige ti suldi don aakede: dap, maala gurus, ise mongali don majjandani, don ongo ti inda, ti seemi ise ti bulgo. ¹³ A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, naabo wede tuuku toñ itatú a t'adfa kereñ. Derec, onniyo gette naabo wede tuuku toñ Raa yi-ti t'ela adda k'uwwó y'a ti naama. Injino wede tuuku toñ y'a-wolla naabadi oldo kunuñ, beehiye koo mañ? ¹⁴ Aame wede yi niibe wo naabadi gette uwwó ti ki t'igga ye mañ, yon geñ y'a t'oona ranñadi. ¹⁵ Wo de aame wede naabadi i t'igga mañ, yi ki t'oona ye ranñadi te. Yode batum Raa y'a y'utta, wo geñ aakede an y'irgo ti biza k'uwwó.

¹⁶ Ki kotto kun suune kune Boy Raa, wo Unde Raa ti lekkiyo adda k'addugun. ¹⁷ Aame wede yi litta Boy Raa mañ, yode toñ Raa y'a ti y' latta. Derec, Boy Raa geñ yon kamileñ, wo Boy Raa miñ yon kune batum.

Kune ki Almasi

¹⁸ Kuneñ wenda soo toñ y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye. Aame wede ti diinagun y'elkiyo yon i-d'ede suuniyo k'ono a urzi lekkiyo don duniya mañ, yi t'iso aa ki maade kono y'a t'isa wede i-d'ede suuniyo k'ono ki kotto. ¹⁹ Derec, suuniyo k'ono ere ettiyo ti don duniya gette, a daana Raa tod'te aa munda ki maade, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo don an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono geñ, Raa yi-ti'n sefdu t'urzi

metinkadan†.» ²⁰ Wo son an riine, an'de: «Galmeega Raa yi ti suune elkiyo ki kane don an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono gette, yi suune tod'te ki bita†.»

²¹ Kono k'injino geñ, wenda soo toñ tuddi yi kili ye t'urzi wedusu me. Derec, suldi pay geñ kane ki kune, ²² ise nuñ Pool, Apolos wo Piye, ise duniya, lekkiyo wo unto, ise suldi don ankenno wo suldi don etto k'ita toñ mañ. Kane pay geñ miñ ki kune. ²³ Wo de kune ki Almasi, wo Almasi yon ki Raa.

4

Galmeega danjal i dekka booro me

¹ Injino mañ i dehu kayeñ duwo an ay di'n wolle don naabo k'Almasi, wo don i yeeriyo suldi don ombide ki Raa. ² Wede yeeriyo geñ, i dehu y'a t'ise wede i seefdu zakidi a urzi naabadi. ³ Ki nuuno, ise i dekke booro a eedó kune, ise don dekkiyo booro toñ mañ, nuñ i ki n'aadumu ye. Wo de nuñ batum ni ki dekke booro a eedó ye. ⁴ Ki kotto nuñ munda wede k'oldfiko a eedó ni ki suune ye, wo de genno toñ i-ki kaza nuñ ki diine a daana Raa ye. Wede i dekka booro eedóñ yode Galmeega. ⁵ Kono k'injino geñ wede tuuku toñ kun dekke booro eedi ye, ki poone onniyatú t'a aana, onniyo ere Galmeega y'a kimo y'a t'oodiba ita ki suldi don ankenno i lekkiyo ombide adda zimolo, wo elkiyo duwo ere adda k'addan toñ y'a ti waara pay. Injino mañ onniyo gette wede tuuku toñ Raa y'a yi t'imma a naabadi ere y'ize te.

Koliyo tudde ki zemba don a Korent

⁶ Zemba ki nuñ, ni rootiyo injino a tukki nuuno batum ti Apolos kono un di'n dooye.

† 3:19 3.19 Kun wollo adda mattup ki Zop 5.13. ‡ 3:20 3.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 94.11.

Nun ni dehu kun di wolle urzi lekkiyadey, wo t'urzi geŋ kun di suune ita k'ono doŋ duwo an rootiyo, an'de: «Kun ti doopida yirwe ye, kun lekko a ono doŋ an riije geŋŋo.» Injino maŋ wenda soo toŋ ti diinaguŋ yi kila tuddi yi t'eesa, yi t'umbe yode eŋŋo wo yo eŋ mendí me. ⁷ Wee wee a ruute kee ki jiiire doŋ ongo me? Ki kotto, suldi pay doŋ a-d'ede geŋ a ele Raa. Wo de a ele Raa maŋ, ki moo me ki-koliyo tuddá aakede a-k'ele Raa ye me?

⁸ Anken kun elkiyo suldi doŋ pay adduguŋ i dehu kun uune baa! Kun t'ize doŋ laale baa! Kun t'ize mozagi baa, wo de kaye'ŋ, ay ki t'ize ye! Kune kun t'ize mozagi ki kotto maŋ, geŋ bee-hiye, injino kaye toŋ ay d'ooma moziko ti kune kay! ⁹ Wo geŋ nun n'elkiyo kaye doŋ zina k'Isa eŋ Raa y'ay ti'n ziipe doŋ k'ita ti duwo pay. Kaye aa doŋ booro ti'ni ziiida ki t'owwo a daana doŋ duniya, kono an ay di'n u'de a bere doŋ duuru, an ay di'n okko maade a daanadan wo a daana maaleekiyagi pay. ¹⁰ Kaye doŋ maadagi kono k'Almasi me, wo de kune doŋ suuniyo k'ono a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Almasi. Kaye toogadey baata, wo de kune doŋ toogo. Kune'ŋ an un d'eliyo suma, wo de kaye an ay di'n wolliiyo aa doŋ bita! ¹¹ Bini anki toŋ kaye daayum mosogo wo ôrme, ossiyo toŋ ay baatiya, an ay d'isiyo ulsu, ay d'ambu k'ume soo me soo me, ¹² ay d'oodibe yeebadey a naabo ti beezey doo miŋ ay d'ombo kollo. Duwo an ayni kaldita toŋ, ay tondiyo Raa y'an di-zaape beeko. Duwo an ayni dabirsa a urzi k'Isa toŋ, ay d'ombiŋe*. ¹³ Duwo an ay rootiyo ono doŋ ulpi toŋ, kaye ay an di-kama onamaŋ ti golla ere tasse.

Bini anki toŋ kaye duwo an ayni wolliiyo aa disse ki doŋ duniya, aa ganigi wede doŋ duniya pay an y'azzuru.

Geyyiso Pool a doŋ ki Korent

¹⁴ Nun ni raaniya ono eŋ, kono n'un gi di'n t'ele sukkiyagi ye. Wo de ni raaniya kono n'un di-tookeye kuuduguŋ, aakede kune inŋizó doŋ ni giyye baadan. ¹⁵ Ise un d'ede doŋ dokkiyo a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi geŋ kane dupiyagi toŋ maŋ, meege k'ehiyaguŋ miŋ soo. Geŋ nun ni t'ize aa meeguguŋ kono kun uune ehiyo ere aware a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi, t'urzi Rabila Majjaanawa n'un gizite. ¹⁶ Injino maŋ, n'un di rooto ti obe bey, kun ambo zindó. ¹⁷ Geŋ kono k'injino, n'un t'igibe Timote yon aa ulo k'addó wede ki geyyiso, yi seedu zakidi a naabadi ere a urzi Galmeega te. Yon y'un di'n dooyey sey a suldi doŋ i dokkiyo nun Pool a urzi lekkiyadó ere kettiyo kaŋ soo t'Almasi, geŋ munda wede ni-dooyiso duwo a ume tuuku toŋ maŋ, a diine doŋ pay ogiysito ti suma k'Isa.

¹⁸ Doŋ ongon ti diinaguŋ an elkiyo ni ki kima ye baa di kune me, injino an di koliyo tuddan. ¹⁹ Wo de aame Galmeega yi diha maŋ, ni kima di kune goppon. Aame n'iiney maŋ, kane doŋ i koliyo tuddan geŋ ni'ni suuney a ono doŋ addey ti bizaŋ ye, wo de a toogo ere an d'ede. ²⁰ Ni rootiyo injino kono lekkiyo wede a urzi Moziko Raa gette, tod'te i ki kaza'ŋ t'ono doŋ addiya ti bizi ye, wo de i kaza'ŋ toogo ki naabo ere y'isiyo. ²¹ Injino maŋ kun dehu moo me? Kun dehu n'a odo di kune miŋ ti dalka kunuŋ, n'a odo ti geyyiso wo ti adde tasse ko?

* 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 18.3; 20.34.

5

Lekkiyo ere oldo a diine don ogiyso ti suma k'Isa

¹ Kaye ay d'ollige a ume tuuku ton duwo an rootiyto, don ongon ti diinagun an isiyo boliyo, wo boliyo ere an isiyo gette kane don i ki suune Raa soo danjal ye ton an k'ise inkinno ye, kono i d'ede wede soo y'isiyo boliyo t'ere meegi*. ² Wo kune'n kun di koliyo tuddugun! Ki too man kun d'ole molo a oldiko gette, wo wede y'isiyo boliyo ere inkinno gette ti diinagun kun ti y' limmi. ³ Derec ki nuuno man, ki tudde nun dokki ti kune me, wo ton elkisado daayum ti kune, wo nun booro ni-ti dikke a tukki wede isiyo inkinno gen me, aakede nun a diinagun. ⁴ Kun t'ogiyoy kan soo, wo nun elkisado ti kune. Gen ti suma wo toogo ki Galmeegin Isa Almasi, ⁵ wede inkinno gen kun y'oolo a bey Meeda siitandani kono t'a t'ide tuddi ere k'oldiko gettiyo, wo de undi t'a utta a onniyo kama Galmeega Isa te.

⁶ Beehiye ye kun di kili tud-dugun me! Ki kotto ono en kun'ni suune: «Orme boolon danjal gen min, gododo baadan yi-ti t'oozige pay.†» ⁷ Inkinno man oldiko aa orme mazzini a diinagun gette kun ti t'adfo mentu, kono kun t'isa aa gododo aware daa k'orme. Wo derec, kun t'ize aa gododo daa k'orme t'urzi k'unto k'Almasi, yode wede aakede ulo damu an wilda ki sedeke a tarnaape Pak ki Yawudiyagi‡. ⁸ Inkinno tarnaape Pak gen in iso, wo in iso ti mappa daa k'orme, a kize in isiyo t'adin soo wo t'ono don derec. Wo de tarnaape gen in k'ise ti mappa

wede an ize t'orme mazzini ye, a kize in k'isiyo'n ti bundiko wo ti suldi don ulpi in isiyo mirsi genno ye§.

⁹ Adda mattupado ere n'un riine ti poone gette, ni ruute, n'ede: «Kun lekke kan soo ye ti don isiyo boliyo me.» ¹⁰ Onamo en ni ki rootiyon'a tukki kane don pay isiyo boliyo adda duniya ye, a tukki kane don pay okkiso a suldi pay ye, a tukki kane don pay oogire ye, a tukki kane don pay i daaniya longayi ye. Wo de inkinno ye man, i dehu kun t'adde t'adda duniya me! ¹¹ Aha, nun n'un riine kun ki lekke kan soo ye ti wede y'ede, yon leema a urzi k'Almasi wo yi d'isiyo boliyo, yi d'okkiso a suldi pay, yi daaniya longayi, yi kaldita duwo, yi sobo i ceeriyo eego, wo y'oogire ti metinako. Wede isiyo inkinno gen, ombo ton kun oomi ye ti yode me. ¹²⁻¹³ Inkinno man kane don i ki ziipe addan a Isa ye gen, i dekka booro eedan nuuno ye. Kane gen i dekka booro eedan Raa. Wo don i ziipe addan a Isa gen, kune i dekko booro eedan me, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede isiyo ulsu gen, ti diinagun kun ti y'olmu*.»

6

Towwo k'ono ki don i ziipe addan a Isa

¹ A diinagun aame wede i-d'ede ono ti leema man, ki moo me kun d'oyyiso daa k'orgiso kun d'engilso ki daana don i ki suune Raa ye, an un d'isiyo booragun te? Ki too man kun t'ette ki daana don ki Raa un d'ise booragun

* 5:1 5.1 A urzi k'oogoro Yawudiyagi ise a oogoro Romen ton, ki moone t'ere meege gette ulu. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.8 wo Deeterenom 23.1. † 5:6 5.6 Kun wollo adda mattup ki Galat 5.9. Orme boolon danjal gen min, gododo baadan yi-ti t'oozige pay: I-kaza oldiko boolon gette t'a aagila aagila t'a seeda don pay. ‡ 5:7 5.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.20-21. § 5:8 5.8 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.7. * 5:12-13 5.12-13 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.7.

te. ² Ki kotto i deƙka booro a ekki don duniya kune don ki Raa. Kune kun ki suune ye ko? Wo aame i deƙka booro a ekki don duniya kune man, wo de mummino ono don i k'oone ye ton, ti diinagun kun ki d'aaniya ye, dekkiyo booradan me. ³ Kun suune maaleekiyagi ton kine i deƙka booro eedan me. Geɗ geɗ inƙino in aane a ceere in deƙke booro k'ono don a lekkiyadin ere a duniya te. ⁴ Wo aame un aaniya ono a diinagun man, kun d'ettiyo ki daana don dekkiyo booro, kane geɗ don ogiyso ti suma k'Isa an'ni woliyo aa don bita! ⁵ Nun ni rootiyo inƙino geɗ, sukiyagi a kune. Ti diinagun wenda soo ton umbo ko, i-d'ede suuniyo k'ono y'a aane y'a deƙke booro zembadi me? Aha, ede! ⁶ Beehiye ye, leema ti leema an d'ede ono wo an d'ise booro a daana don i ki ziipe addan a Isa ye me!

⁷ Derec, aame ti diinagun kun isiyto bordari man, geɗ miɗ i-kaza kun t'iire baa a urzi Raa me. Beehiye a kune'ɗ, leema y'un ise munda wede ki diine ye ton kun d'omɓina, ise y'a-t'oobe sulɗugun ton, bee miɗ kun koone booro a daana duwo. ⁸ Wo de kune, isiyto sulɗi don ki diine ye me, kun t'oobiyo sulɗi ki don ongon, wo kane'ɗ geɗ miɗ zembagun don i ziipe addan a Isa. ⁹ Ki kotto kun suune, don isiyto munda wede ki diine ye geɗ, an k'etta ye ki Moziko Raa te. Kune'ɗ wenda soo ton y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye: Don isiyto boliyo, don ottilso a longayi, don i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban, don i ti t'isiyo tuddan aa erayi, kuuli don i moonite ti tuddan, ¹⁰ don k'oogire, don okkiso a sulɗi pay, don i sobo i ceeriyo eego, don i kaldita duwo, wo don oogire duwo ti metinƙo,

kane geɗ an k'etta ye ki Moziko Raa te. ¹¹ Ti poone don ongo ti diinagun, gettin lekkiyadan. Wo de ankenno kune Raa y'un t'upile oldikagun, y'un di'n uuye kese a yode, wo y'un di'n ize don ki diine a daanadi ti suma Galmeega Isa Almasi wo t'urzi k'Unde Raa.

Tudde tod'te boy k'Unde Kamilen

¹² Don ongon an rootiyo, an'de: «Nun o d'ede urzi k'isiyo munda tuuku ton man.» Derec inƙino, wo de kane sulɗi geɗ pay beehiye ye a nun me. «Nun o d'ede urzi k'isiyo munda tuuku ton man.» Derec inƙino, wo de nun ni ki dehu n'a ki t'ise bule ki munda tuuku ton man ye. ¹³ Son an rootiyo, an'de: «Ombo tod'te k'adda k'adde, wo adde ki sarkiya k'ombo.» Eyye derec inƙino, wo kane geɗ sirwan pay onniyo soo Raa y'an isa umbo. Wo de tudde gette Raa yi t'ikkima k'isiyo boliyo ye. Ki too man tudde gette ki yode Galmeega, wo Galmeega ton, yon ki tode tudde. ¹⁴ Raa yi ti y' bilde Galmeega Isa ti diine don unto geɗ, kine ton ti toogadi y'in ti'n balda kay.

¹⁵ Ki kotto kun suune, tud-dugun gette tod'te aakede moke ki tudde k'Almasi. Inƙino man, beehiye ye n'a t'ambe moke ki tudde k'Almasi, n'a-ti y' t'okkiye ti tudde k'erewo ere ooniyo ombo bittu t'itatu, a t'ise moke ki tud-dutu me. ¹⁶ Geɗ ki kotto, kun suune wede y'a t'ukkiye ti erewo ere ooniyo ombo bittu t'itatu man, yode ti tode geɗ an t'ize tudde soo, kono ono en riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kane sire geɗ an t'isa tudde soo*». ¹⁷ Wo de wede y'a t'ukkiye ti Galmeega man, yode geɗ a urzi k'Unde an t'ize aa wedusu soo.

* 6:16 6.16 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24.

¹⁸ Injino mañ kun ti ledfo dokki t'urzi boliyo me. Oldfiko ere pay ti doolo wede y'isiyo gette, tod'te adda tudde ye. Wo de wede y'isiyo boliyo geñ y'isiyo oldfiko a tuddi batum. ¹⁹ Ki kotto kun suune, tuddugun gette tod'te boy k'Unde Kamilen, tode Unde gette Raa y'un t'ele ti lekkiyo adda k'addugun. Tuddugun gette ki kune ye. ²⁰ Kune Raa y'un iwila ti zooye wede ooñe, geñ kune ki yode. Injino mañ Raa kun y'amma ti tuddugun gette.

7

Kama k'ono a urzi seedu

¹ A urzi k'onamgun don kun ni tunde adda mattupagun geñ, anken beehiye kule y'a-seeda tuddi yi ki dehe ye erewo te. ² Wo de, miñ wede tuuku ton yi-ki t'etta a isiyo boliyo ye geñ, beehiye yi-seeda erewo wo erewo ton ti-seeda kule. ³ Kule geñ ki moone ti eddi yi-ki tooge ye, wo tode erewo ton injino, a kulatu ti-ki tooge ye kay. ⁴ Erewo gette ti ki roote ye tuddutu ki tode danjal me, kono tuddutu ki kulatu pay. Wo kule ton injino yi ki roote ye tuddi ki yode danjal me, kono tuddi ki eddi pay. ⁵ Injino kune'n, wede tuuku ton tuddi yi-ti tooga ye a bakadi me, wo de ise mañ, kun ti dekke ti tuddugun geñ k'onniyo miibi aame kun a ti gitte onamgun danjal kono kun di tonde Raa. Wo san kun di-kime a lekkiyagun ere daayum, para mañ tuddugun kun ki ti seeda ye, kun t'ora bey Meeda siitandani t'un di'n naama daggiya.

⁶ Ono don ni rootiyo en, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo de n'un kaza urzi kun di lekke beehiye. ⁷ Ki nun mañ, munda wede beehiye'n duwo pay an di lekke daa sedfu aa nuuno. Wo de wede

tuuku ton Raa yi-d'ele munda siidi siidi, wede son yi-d'ele munda kino, a wede son yi-d'ele munda kino.

⁸ Anken, ni rootiyo a kane don i ki zidde ye botto ti don mandayayi, beehiye an di lekke daa sedfu aa nuuno Pool. ⁹ Wo de tudan an k'aane an ki ti seeda ye mañ, an sodfo. Beehiye an sedde miñ, tudan t'an d'an t'ambe an t'ette naapu.

¹⁰⁻¹¹ Enno munda wede ni rootiyo kane don i zidde an d'ise me, i rootiyo nuuno ye, i rootiyo Galmeega: I dehu kule geñ eddi yi ki ti peere ye, wo erewo ton kulatu ti ki y'ooli ye. Wo aame kulatu ti y'iili mañ, t'a lekko daa seedu, ise mañ an t'okkiyo ti kulatu t'a-kama*.

¹² A kane don ongo, ono en i rootiyo nuuno, i rootiyo Galmeega ye: Aame leema yi ziipe addi a Isa, wo eddi ti ki ziipe addutu a Isa ye wo ti dehu ti lekke ti yode mañ, i dehu y'a ki ti peere ye. ¹³ Geñ injino kay, aame erewo ti ziipe addutu a Isa, wo kulatu yi ki ziipe addi a Isa ye wo yi dehu yi lekke ti tode mañ, i dehu t'a ki y'ooli ye. ¹⁴ Ni rootiyo injino kono kule wede i ki ziipe addi a Isa ye geñ, yon goppon ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki eddi. Ki erewo ere i ki ziipe addutu a Isa ye ton injino, tod'te goppon ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki kulatu. Para mañ, inñigun geñ kane dokki ti Raa, wo de ki kotto mañ kane goppon ti Raa me.

¹⁵ Wo de aame kane don i ki ziipe addan a Isa ye geñ, an dehu an di-teepe ti kane don i ziipe addan a Isa ise erewo ise kule mañ, urzi ede. Aame geñ kane zemba don i ziipe addan a Isa ise kule erewo geñ, eedan toore, kono Raa y'unni wiike kun di lekke ti

* **7:10-11** 7.10-11 Kun wollo adda mattup ki Matiye 5.32; Markus 10.11-12 wo Lik 16.18.

toose. ¹⁶ Konj erewo no, mi suune ko, koo Raa y'utta kulayí t'urzi konj me? Wo kee kule no, ki suune ko, koo Raa y'utta eddá t'urzi kee me?

Konso a lekkiyo ere Galmeega y'eliyo

¹⁷ Injino manj adda k'ono donj pay enj, munda wede a jiiire enno: Kune'ŋ wede tuuku tonj yi kooná a lekkiyadi ere Galmeega yi ele, ti poone sanj Raa y'a ti y' wiike. Genj munda wede ni rootiyo adda diine donj pay ogiysito ti suma k'Isa an d'ise. ¹⁸ Wede'ŋ ponde yi wilfa ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike manj, genj yi-t'ise tuddí aa wede pondayi daa waldu ye. Wo wede daa waldu ponde ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike manj, genj yi dehe waldu ponde ye. ¹⁹ Ise wede'ŋ yi wilfa ponde, yi ki wilfa ye tonj, adda genj munda a di y' nooge umbo, i jiiire in d'ozire ekki suldi donj Raa yi'n rootiyo in d'ise. ²⁰ I dehu wede tuuku tonj yi kooná a lekkiyadi ere ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike. ²¹ T'ume Raa y'a ki waaka botto genj kee bule manj, ulbá a-t'oodfe ye. Wo de aame urzi k'a t'adfe eedá ti buliko ede manj, genj beehiye ki t'adfo†. ²² Derec, bule wede Galmeega yi y' wiike genj, yi t'ize eedí toore a urzi Galmeega me. Genj injino kay, wede eedí toore Galmeega yi y' wiike genj, yonj yi t'ize bule ki Almasi. ²³ Raa y'un iwila ti zooye wede oone, genj kune ki yode, injino manj kun t'ise bulagi duwo ye. ²⁴ Zemba ki nunj, i dehu wede tuuku tonj a daana Raa yi kooná a lekkiyadi ere ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike.

Kooke a donj i ki zidfe ye

²⁵ A urzi kane donj i ki zidfe ye, ono enj i rootiyo Galmeega

ye, i rootiyo nuuno a elkiyadó, nunj wede Galmeega y'o ize adde koduwo. Injino duwo an zaape addan a nuuno. ²⁶ Kun ollo ettiyo elkiyadó te: A ulbe k'oodfiyo wede ankenno baadan enj, beehiye a kune wede tuuku tonj, yi kooná a lekkiyadi aa ere ti poone. ²⁷ Kee'ŋ a-d'ede erewo manj, ki ti peera ye, wo erowo a-k'ede ye manj, ki deha seedu ye. ²⁸ Wo de aame ki ziiida tonj manj, ki k'ize oldfiko ye, wo aame uto konso ti ziiida tonj manj, ti k'ize oldfiko ye. Wo derec, kane donj i zidfe genj dabaradan baadan a lekkiyadan te, wo nunj ni dehu n'un ti'n ledfde ti dabar gette.

²⁹ Kun ollo zemba ki nunj, enno munda wede ni rootiyo me: Onniyo kama Galmeega goppon. Injino t'ankenno kane donj an d'ede erayi genj, an lekko aakede donj an k'ede erayi ye. ³⁰ Donj adda moolo genj, an lekko aakede kane adda moolo ye. Donj isiyo unsuwo genj, an lekko aakede kane adda k'unusuwo ye. Donj owilte suldi genj, an lekko aakede an k'ede suldi ye. ³¹ Wo donj i lekkiyo beehiye ti maala duniya tonj, an lekko aakede an ki lekkiyo beehiye ti maala duniya ye, kono duniya ere in ti wolliyo ankenno ette, tod' t'enjilso.

³² Nunj ni dehu kun di lekke daa k'ulbe k'oodfiyo. Wede yi ki ziiida erowo ye genj, elkisadi a naabo Galmeega, yi dehu y'aase munda wede Galmeega ulbí i-d'ise unse. ³³ Wo de wede i ziiida erowo genj, yonj elkisadi a suldi duniya, yi dehu y'aase munda wede eddi ulbutú i-d'ise unse, ³⁴ injino elkisadi i-t'isiyo sire. Wo ki erayi tonj injino, erewo daa kule ise uto konso tonj, tod'te elkisatú a naabo Galmeega, kono ti dehu tuddutú

† 7:21 7.21 Kama k'ono t'urzi doolo: «Aame urzi k'a t'adfe eedá t'adda buliko ede tonj, ki lekko bule wo buliko gette a kee beehiye a urzi k'Almasi me.»

wo elkisatú gette a lekke ooyiso kese a yode. Wo de ewero ere i ziida kule gette, tod'te elkisatú a suldí duniya, ti dehu t'aase munda wede kulatú ulbí i-d'ise unse.

³⁵ Ni rootiyo in'kino beehiye a kune, n'un ki dod'fiyo sibe a gollagun ye, wo de ni dehu kun d'ise munda wede beehiye a jüre wo kun di lekke kettiyo ti Galmeega daa k'elkiso a munda doolo.

Ono a obilagi ti konazi don ibire

³⁶ Obulsu gen, ere k'ebirayí yi ti giyye baadan wo y'owwiyo tuddí yi ki ti-seeda ye, yi t'isa munda ki sukiyagi ti tode, wo yi ti seeda man, gen y'iso aa addí i dehu. Kane sirwan gen beehiye an di-seeda, in'kino obulsu gen yi ki t'ize oldfiko ye. ³⁷ Wo de aame obulsu gen yi dihe adda k'addí wenda yi ki y'ize ki tooge ye, tuddí yi ti ziida, wo ere k'ebirayí gette yi ki ti seeda ye man, yi ki ti t'udige ye, in'kino gen y'ize beehiye yi ki ti ziida ye ton man. ³⁸ In'kino man wede ere k'ebirayí yi ti ziida gen y'ize beehiye, wo wede yi ki ti ziida ye genno ton y'ize beehiye a jüre.

Ono a mandayfayi

³⁹ Ewero gette tod'te kettiyo a kulatú aame yon yi lekkiyo zeere gen me. Wo y'inda doo min, tod'te ettú toore t'aane t'a seeda kule wede aa addutú i dehu, wo de i dehu kule ti seeda gen yon yi ziipe addí a Galmeega Isa do. ⁴⁰ Ki too man a elkiyadó, unsuwatú baadan a ceere t'a lekke sittú me. Wo nun ton n'elkiyo ono ni rootiyo en i ni dokkiyo Unde Raa.

8

Sey wede an eliyó sedefe a longayi

¹ A urzi sey wede an eliyó sedefe a longayi gen*, anken n'un di-kama onamgun, derec kune kun'de: «Kine pay in d'ede suuniyo.» Wo suuniyo gette t'in di'n eliyó a koliyo tudde, wo de geyyiso tudde gette t'in di'n noogiyo in d'ohire a urzi zaapu k'addin a Isa. ² Wede y'elkiyo yi suune munda man, munda gen yi ki y' zuune a urzutú ye botto. ³ Wo de wede yi geyyiso Raa man, yode Raa ton yi y' suune.

⁴ In'kino man sey wede an eliyó sedefe a longayi gen, k'aadumu ko? Derec, kine in suune kane longayi gen i ki kaza munda wede derec ye adda duniya me, wo ede Raa yon soo danjal. ⁵ Derec, don ongon an'de raayagi ede a kandaane wo a siido me. Ki kotto ki kane'n raayagi baadan wo galmaawi ton baadan. ⁶ Ise in'kino ton, ki kine Raa soo danjal, yon Meega y'ikkima suldí pay, wo kine pay ki yode. Galmeega soo danjal, yon Isa Almasi, t'urzi yode Raa y'a t'ikkima suldí pay, wo t'urzi yode kine in di lekkiyo.

⁷ Wo de ti diine zamba gen, kane pay an k'ede suuniyo gettiyo ye. Don ongon ti diinagun an ti d'ille ottilso a longayi. Wo ankenno an ziipe addan a Isa ton, aame an aadumu sey wede an ele sedefe man, an elkiyo ki kotto sey gen an ele sedefe a longayi. Wo kane elkisadan ere an di suune munda en beehiye en ulsu gette toogatú baata, in'kino man an d'owwiyo an t'ize ganigi a daana Raa me. ⁸ Ombo gette t'in gi di'n t'etta goppon ti Raa ye. Aame in k'ombo ye ton in ki t'ise don k'ita ye, wo aame in ombo ton in ki'n aagila ti munda ye†.

⁹ Kune eggun toore, un d'ede urzi kun d'ise munda wede kun

* **8:1** 8.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 15.20,29. † **8:8** 8.8 Kun wollo adda mattup ki Romenj 14.17.

dehu. Wo de kun koonā mentikagi a munda wede kun isa, kono zemba don kane toogadan baata a urzi zaapu k'addan a Isa gen, an ki-t'oorā adda k'oldiko ye. ¹⁰ Aakede i d'ede wedusu yon toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa, wo yi woliyo kee wede a d'ede suuniyo gen ki-guune a biza boy longusu k'aadumu sey man, gen aase mummino me? Koo kono kee gen, yode wede elkiyadi ere y'a suune munda en beehiye en ulsu gette toogatu baata, gen y'a t'ese y'aadi kay sey wede an ele sedefe a longayi gen me. ¹¹ Injino man, kono suuniyada gette, leema wede toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa gen yi-t'oore y'a dagge, yon leema wede Almasi y'inda kono yode gen me. ¹² Gen injino kun isiyo oldiko a zembagun, wo kun an t'eeliyo kuuno a elkisadan ere toogatu baata an di suune munda en beehiye en ulsu gette. Injino man oldiko kun isiyo gette a yode Almasi batum. ¹³ Kono kamo a tukkombo danjal leemado ni-ti y' t'ele adda k'oldiko man, ti anki en sey sedefe ni k'aadima ye baa kono ni-ki ti y' t'ele leemado adda k'oldiko ye.

9

Wede zina k'Isa i-d'ede urzi y'a t'oone aggadi

¹ Ki kotto, nun o d'ede urzi n'aase munda wede aa addo i dehu. Ki kotto nun wede zina k'Isa, wo Galmeegin Isa ton ni y' wulle t'edayo*. Ki kotto kune batum gen, kun ziipe addugun a Isa t'urzi naabo ere n'ize ki Galmeega. ² Ki don ongon an ki n' woliyo nun wede zina k'Isa ye ton, ki kotto a kune'n nun wede zina k'Isa. Kono kun lekkiyo

kettiyo kan soo ti Galmeega gen, kune batum munda wede i-kaza ki kotto nun wede zina k'Isa.

³ Enno ono don n'a oodiba eedo a daana don i zaapu ono a eedo me: ⁴ Ki kotto, a naabo ere ay isiyo ette, kaye ay d'ede urzi ay d'oomi wo ay di sibe ti bey don ay an naabiya. ⁵ Ki torguwadey ay d'ede urzi ay di waake erewo ere i ziipe addutu a Isa ay d'ozire soo, aa don zina k'Isa ongo, zemba Galmeega Isa, wo Piyer ge d'isiyo. ⁶ Ki kotto, nun ti Barnabas ton, ay d'ede urzi ay t'oone ombo ti beygun. Kaye sirwey danjal ye a naabe ti beezey me. ⁷ Kun illiga ko, wede'n y'isiyo naabo k'asigar wo munda an i-ki t'ele ye me? Kunun wee wee doo min yi-t'aate jineene wo inntu y'a k'oomi ye me? Kunun wee wee doo min y'a else moode wo udu y'a ki sibe ye me? Aha, wenda injino umbo!

⁸ Ono don ni rootiyo en, a urzi lekkiyo don tudde danjal ye, oogoro Muusa ton ti rootiyo injino. ⁹ Gen ono en an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, an'de: «Aame buru yi sara mudu kan onyilse man, bizi ki ti t'ele baara ye†.» Kunun ono en i-kaza Raa y'elkiyo a bungari danjal ko? ¹⁰ Ki kotto, ono en Raa yi rootiyo kono kaye dee da? Eyye, ono en an riine kono kaye. Derec, wede yi derku'n yi zaapu elkisadi y'a t'oona munda, wo wede yi sara mudu'n yi zaapu elkisadi y'a t'oona aggadi. ¹¹ T'urzi kaye kun d'uune suldi don beehiye ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen adda k'addugun. Injino man, i ceeriyo eggun koo kaye ay t'oone agga t'adda maalagun me‡? ¹² Aame don ongon an d'ede urzi an d'ooniyo agga ti beygun injino man, gen kaye ton

* **9:1** 9.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 22.17-18; 26.16. † **9:9** 9.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4. ‡ **9:11** 9.11 Kun wollo adda mattup ki Rome'n 15.27.

ay d'ede urzi ay t'oone a ceere kane. Wo kaye ti urzi wede ay d'ede geɲɲo tonj, munda ti beygun ki toogo ay ki tunde ye. Wo de ay d'imbiɲa a suldi donj pay ay iido a eedeɲ geɲ me, kono a ki-t'ise mukkolo morkiye a urzi Rabila Majjaanawa k'Almasi ye.

¹³ Ki kotto kun suune, donj i naabiya adda Boy Raa geɲ, an t'oone ombadan ti suldi donj adda Boy Raa, wo donj i naabiya a ume sedeke geɲ, an t'oone aggadan ti suldi donj an eliyi ki sedeke[§]. ¹⁴ Geɲ inkinno kay, Galmeega y'a ruute, y'ede: Donj i kazita Rabila Majjaanawa geɲ, an t'oone suldi lekkiyadan t'urzi Rabila Majjaanawa*.

¹⁵ Ki too maɲ nuɲ o d'ede urzi n'a tonde munda ti beygun, wo de ni ki tunde ye. Ni raaniya inkinno kono ni ki dehu n'a ki t'oone munda ti beygun ye. N'inda bee miɲ n'a tonde! Wenda soo tonj umbo a aane o di latte urzi k'unjsuwo ere o d'ede ette! ¹⁶ Kazita Rabila Majjaanawa ette, a nuɲ o ki-t'ise urzi tamma tuddó ye, kono tode gette naabo ere Raa y'o ruute i dehu n'aase, wo dabar a nuɲ aame Rabila Maajjaanawa ni ki ti gizita ye maɲ. ¹⁷ Wo aame naabo ette i ti dihe nuɲ ti siidó maɲ, geɲ o d'ede urzi an o t'ele ranɲadó, wo de urzi yeeriyo enj o y'ele a beezó Raa geɲ, nuɲ o d'ede attidi ni ki t'alda ye. ¹⁸ Inkinno maɲ a naabo ette ranɲadó moo me? Ranɲadó tinj ni kazita Rabila Majjaanawa ki waawiye daa ki tonɲiyo munda, ise o d'ede urzi n'a tonde munda kono ni kazita Rabila Majjaanawa tonj maɲ.

Raayika Pool a urzi kazita Rabila Majjaanawa

§ 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 6.9,19 wo Deeterenom 18.1-3. * 9:14 9.14 Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.10 wo Lik 10.7. † 9:20 9.20 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 21.20-26.

¹⁹ Derec, nuɲ o d'ede urzi n'aase munda wede aa addó i dehu, nuɲ bule ki wenda ye, wo tonj n'a-t'ize tuddó aa bule ki duwo pay, kono donj baadan an d'ette tukk'Isa. ²⁰ Aame nuɲ a diine Yawudiyagi geɲ, n'a likke aa ki kane Yawudiyagi, kono an d'ette tukk'Isa†. A diine kane donj i'ni dokkiyo oogoro Muusa geɲ, nuɲ tonj n'a likke aa i ni dokkiyo oogoro Muusa, kono kane donj i'ni dokkiyo oogoro Muusa geɲ an d'ette tukk'Isa, ise nuɲ i ki n' dokkiyo oogoro Muusa ye tonj maɲ. ²¹ Inkinno kay, ti kane donj i ki suune oogoro Muusa ye geɲ, n'a likke aa oogoro gette ni ki ti suune ye, kono kane donj i ki suune oogoro Muusa ye geɲ an d'ette tukk'Isa. Geɲ i-kaza t'urzi k'oogoro Raa ni ki t'udde ye, kono nuɲ ni daaniya urzi k'oogoro k'Almasi. ²² A diine kane donj toogadan baata a urzi zaapu k'addan a Isa geɲ, nuɲ tonj ni-ti t'isiyo tuddó toogatú baata aa ki kane, kono an d'ette tukk'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan. A donj pay, urzi donj tuuku tonj ni-ti y'isiyo kono donj ongonj ti diinayanj mummino tonj a t'oone uttiyo. ²³ N'isiyo pay miɲ kono Rabila Majjaanawa, inkinno munda wede beehiye Raa yi ruute y'in t'eleɲ t'urzi tode geɲ, nuɲ tonj n'a t'ooney aggadó.

²⁴ Ki kotto kun suune, donj obe dalala a bere k'okko geɲ an okko pay, wo de soo danjal i-t'ambu zooye k'okko me, geɲ kun okko aa ki yode, kono kun t'amba zooye. ²⁵ Inkinno maɲ kane pay donj obe dalala, donj i dunkiyo wo moo moo geɲ, tuddan an ti-dabirsa baadan. Wo an isiyo inkinno kono an d'ooniyo kadumul ki wede i jiire, wo kadumul gette sanj i-

ti lattiya. Wo de kine, a urzi k'Almasi in obe dalala kono in t'oonu kadumul ki wede i jiire, ere a lekka ki daayum. ²⁶ Kono kamo nuñ Pool en n'okko, wo ni k'okko aa edayó n'a t'ippe ye. Ni deyyiso n'a t'ooney kadumul genj, ni ki gohiso kutuba a ume waawiye ye. ²⁷ Nuñ tuddó ni-ti dabirsa baadan wo ni-ti seefu aa bule. Aame ni k'isiyo inkiño ye mañ, nuñ wede i kazita Rabila Majjaanawa a duwo enj, an di n' adfa.

10

Doñ k'Izirayel adda balda

¹ Zemba ki nuñ, ni dehu kun a d'elke a suldi doñ an iide a mongidagey Yawudiyagi ti kaaga. Kane pay Raa y'an da t'an diibe dondirso ti di'n dokkiyo*, wo pay an diipida bar Teezewo†. ² Adda dondirso wo adda bar Teezowo gette, kane genj miñ pay aa an ti zuyye batem wo an a ti gitte ti Muusa kanj soo. ³ Kane pay an d'iimi ombadan tinj soo ere a urzi k'Unde. ⁴ Wo kane pay an d'iibe sobadan tinj soo ere a urzi k'Unde. Derec, a urzi k'Unde kane an iibe ahu doñ udfde t'adda zumbulu‡ wede a urzi k'Unde. Zumbulu genj yonj ti kane yi di'n daaniya, wo genj miñ yonj Almasi. ⁵ Inkiño tonj, pay an t'ize suldi doñ Raa ulbi i-ki d'ize unse ye. Kono k'inkiño an t'indita adda balda§, a guute miibi danjal doñ i k'ize oldiko ye me.

⁶ Suldi doñ an iido a kane genj, a kine aakede urzi in di wolle in ki d'ise oldiko ye. Inkiño kine in k'ooli tuddin k'isiyo suldi doñ ulpi tudde ti dehu, aa kane g'aaze ti kaaga genjo ye*. ⁷ A

longayi kun ottila ye, aa doñ ongo ti diinayan g'aaze me. Derec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo an di-guune ombo ti sobo, sanj mañ an t'iiziga ommire, wo an d'isiyo suldi pitiñko†.» ⁸ Kine in ooli tuddin a isiyo boliyo ye, aa doñ ongo ti diinayan g'aaze ti kaaga genj me, inkiño adda k'onniyo soo danjal doñ dupu ada sire makumu ado an t'inda‡. ⁹ Kine pidipidin Galmeege in yi naame ye, aa doñ ongo ti diinayan g'aaze ti kaaga wo kane mimbayi an di'n ihite an t'inda§. ¹⁰ Ki danju kun gurgire ye, aa doñ ongo ti diinayan ga gurgire ti kaaga a tukki Galmeege Raa, wo kane genj maaleeka wede ki lattiya y'iido y'an iide*.

¹¹ Suldi doñ iido a kane genj, a kine aakede urzi in di wolle in ki d'ise oldiko ye. Inkiño an ti'n riije adda mattup ki Raa, kono an in di'n zaape a urzi, kine doñ i lekkiyo a onniytagi doñ k'ita enj me. ¹² Genj inkiño wede y'elkiyo yonj toogo a urzi zaapu k'addi a Isa mañ, yi koona metike yi t'ooru ye. ¹³ Naamiya daggiya ere kun ooniyo gette, tod'tinj aa ere duwo pay an ooniyo gettiyo. Raa yonj yi seefu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa, inkiño y'un ki'n oola adda naamiya daggiya i ki ceera eggun ye. Wo de aame un iido naamiya daggiya tonj, Raa y'un t'ela toogo kun d'ombina wo sonj urzi kun t'adfa.

Kun ottila a longayi ye

¹⁴ Kono kamo zemba ki nuñ kune doñ ki geyyiso, kun ti ledfo dokki t'urzi longayi me. ¹⁵ Nuñ,

* **10:1** 10.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.21-22; 14.19-20. † **10:1** 10.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.22-29. ‡ **10:4** 10.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.35 wo Nombire 20.8-11. § **10:5** 10.5 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.16. * **10:6** 10.6 Kun wollo adda mattup ki Nombire 11.4. † **10:7** 10.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 32.6. ‡ **10:8** 10.8 Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-18. § **10:9** 10.9 Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.5-6. * **10:10** 10.10 Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.6-14.

n'un rootiyo aakede a duwo don an d'ede suuniyo k'ono. Inkinno a onamo ni rootiyo en, a suuno kune batum. ¹⁶ Ki kotto kop wede ti sobo adda in di rootiyo koduwo a Raa in di sobo kan soo gen, y'in ti'n kettiyo kan soo ti puuzo k'Almasi te. Wo son mappa wede in di bokiso in t'ombo kan soo gen, y'in ti'n kettiyo kan soo ti tudde k'Almasi me†. ¹⁷ Derec, i d'ede mappa soo, wo ise kine baadan ton, gen in t'ize aa tudde soo, kono kine pay in dokkide min mappa soo genno.

¹⁸ Kun elko don k'Izirayel gen, don aadumu sey wede an eliyi sedefe a Raa a ume sedefe gen, ki kotto an di lekkiyo kettiyo kan soo ti Raa, yode wede an i ize ume sedefe genno†. ¹⁹ Inkinno man, nun n'a roote moo me? N'a t'eece sey wede an ele sedefe a longayi, ti longayi batum min, kane'n ki bita ye ko? ²⁰ Eyye, kane'n ki bita! Wo de sendikagi don ki don i ki suune Raa ye an eliyi gen, an eliyi a siitandani, a Raa yeS. Inkinno man, nun ni ki dehu ye kun a di kette kan soo ti siitandani me. ²¹ Kune kun k'aane kun ki sibe kop sire ye, kop ki Galmeega wo kop ki siitandani me. Omba sire kun k'aane kun ki dokkida ye, omba ki Galmeega wo omba ki siitandani te. ²² Kunun in dehu in t'ooziga kolbiso Galmeega ko*? In elkiyo min kine toogo in jiiere yode ko? Aha, inkinno ye.

Kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa

²³ Don ongon an rootiyo, an'de: «Urzi ede k'isiyo munda tuuku ton man.» Derec inkinno, wo de

kane suldi gen pay beehiye ye†. «Urzi ede k'isiyo munda tuuku ton man.» Derec inkinno, wo de suldi pay gen a ki nooge ye k'a t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa me. ²⁴ Gen wenda soo ton yi deha munda wede k'aggadi danjal ye, wo de wede tuuku ton yi deho bakadi yi-t'oone kay.

²⁵ Suldi don pay kun owile a suuk gen, kun iwilo'n kun oomo, daa tondiyo en sey an ele a longayi koo me†, kono elkiyagun ere kun di suuniyo munda en beehiye en ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁶ Ni rootiyo inkinno kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Siido ti suldi pay eego gen, kane ki Galmeega RaaS.»

²⁷ Aakede wede yi ki ziipe addi a Isa ye gen y'unni wiike omba di yode, wo kun iyye kun ette man, munda wede y'un ele gen kun oomo, daa tondiyo en sey an ele a longayi koo me. Inkinno elkiyagun ere kun di suuniyo munda en beehiye en ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁸ Wo de aame wede doolo y'un ruuta: «Sey en an ele sedefe a longayi» man, kono ki wede un gize gen kun aadima ye, wo son kono ki elkiyo ere ki suuniyo munda en beehiye en ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁹ Aame ni rootiyo «ki elkiyo ere ki suuniyo munda en beehiye en ulsu» man, ni ki rootiyo ti elkiyagun ere kun di suuniyo munda en beehiye en ulsu gettiyo ye, wo de ni rootiyo ti ere ki wede un gize genno. Wo de nun wede o d'ede urzi n'aase munda aa addo i dehu min, ki moo me elkiyo ere ki suuniyo munda en beehiye en ulsu ki

† **10:16** 10.16 Kun wollo adda mattup ki Matiye 26.26-28; Markus 14.22-24 wo Lik 22.19-20.

† **10:18** 10.18 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 7.6,15-16. § **10:20** 10.20 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.17. * **10:22** 10.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21.

† **10:23** 10.23 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 6.12. † **10:25** 10.25 Di kane don Korent gen, sey wede an eliyi sedefe a longayi ton man an t'ambu ki suuk an t'owile. § **10:26** 10.26 Kun wollo adda mattup ki Soom 24.1.

wede doolo gette t'a dekke booro eedó me? ³⁰ Aame a ombo ni rootiyo koduwo a Raa man, wo ki moo me wenda y'a roote ulsu a tukki nuuno, kono k'ombo ere ni ruute koduwo a Raa te?

³¹ Injino man ise kun ombo, ise kun sobo wo ise kun ise munda tuuku ton man, kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa. ³² A lekkiyagun gette, kun isa ye munda wede wenda yi-t'oore adda k'oldiko me, ise a Yawudiyagi, ise a Yawudiyagi ye, wo a don ki Raa ogiyo ti suma k'Isa ton man. ³³ Gej injino nun batum ni dehu duwo pay ulban an d'ise unse a suldi don pay n'isiyo gej me. Ni ki dehu munda k'aggadó danjal ye, wo de ni dehu munda wede aase beehiye a don baadan kono Raa y'an di'n utte.

11

¹ Kun ambo zindó, aakede nun batum n'ambu zina k'Almasi.

Lekkiyo kuuli ti erayi a diine don ogiyo ti suma k'Isa

² Ankeñ n'unni tamma kono kune'ñ daayum kun elkiyo a nuuno, wo dooyiso ere n'unni duuye gette kun ti boohiyo. ³ Wo de ni dehu kun di suune ita munda enno: Almasi gej yon t'ekki kule tuuku ton man, kule gej yon t'ekk'erewo, wo Raa gej yon t'ekk'Almasi. ⁴ Injino aame kule yi ton diyo Raa, ise yi rootiyto ono don Raa y'agisa wo eedi tuuniyo man, gej yi-di d'eliyo sukiyagi a Almasi wede t'eedi me. ⁵ Wo de aame erewo tuuku ti ton diyo Raa, ise ti rootiyto ono don Raa y'agisa wo ettú tuuniyo ye man, gej ti-di d'eliyo sukiyagi a kulatu me, tode gette aakede erewo ettú kôokiyo. ⁶ Aame erewo ti ki dehu ettú t'a ki ti diibe ye man, gej t'a kôoko! Wo de aame erewo

ilaltú dekkiso ise ettú kôokiyo gej a tode sukiyagi man, t'a di diibo munda! ⁷ Kule gej aame yi ton diyo Raa ise yi rootiyto ono don Raa y'agisa man, i ki dehu eedi y'a gi di diibe ye, kono kule gej Raa yi y'ikkima yi deeyiso a yode wo yon i-kaza majjaanika Raa*. Wo de to erewo gette tod'te i-kaza majjaanika kule. ⁸ Derec, Raa y'ikkima kule y'iidiba sirpa k'erewo ye, wo de erewo Raa yi t'ikkima y'iidiba sirpa kule. ⁹ Wo kule gej Raa yi y'ikkima k'erewo ye, wo de erewo te Raa yi t'ikkima ki kule†. ¹⁰ Injino man, kono maaleekiyagi gej erewo ettú t'a di diibe, a kize tod'te ti dandí don t'ettú. ¹¹ Wo injino kule a urzi Galmeega, erewo daa kule ti k'ise ede ye, wo kule ton daa k'erewo yi k'ise ede ye. ¹² Derec, erewo gette Raa yi t'ikkima y'iidiba sirpa kule, wo de yo kule ton i y'ehiyo erewo, wo kane pay gej min an ettiyo ti Raa.

¹³ Kune batum kun elko, beehiye koo erewo t'a tonde Raa ettú daa diibiyo me? ¹⁴ Aame tuuku ton ki kotto, duwo an suune kule gej yi k'ooli ilali sonjirti ye, para man a yon sukiyagi. ¹⁵ Wo de Raa yi ele ilali sonjirti a erowo gej yi ele majjaanika, kono ilali sonjirti gej kane aa munda ki diibiyo k'ettú. ¹⁶ Aame wede yi rootiyo a urzi en yi k'iyye ye man, nun ni di roote munda soo, kaye'ñ urzi ti doolo ay ki suune ye, ise don ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a ume doolo ton man.

Ombo Galmeega

¹⁷ Ono gej n'a ti'n dinge injino. Wo de i d'ede munda soo injino wede n'un ki'n t'imme ye, ogiysitagun gette t'un ki'n noogiyo ye kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo

* **11:7** 11.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27. † **11:9** 11.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.18-23.

de t'un d'isiyo munda wede ulsu. ¹⁸ Munda wede n'a roote ki poone'ŋ, duwo an o di ruute, an'de: aame kun t'ogiyso ti suma k'Isa geŋ, a diinaguŋ un d'ede âhuntu tudde. Wo nuŋ toŋ n'umbe ono geŋ aase d'erec ede. ¹⁹ Derec, i dehu âhuntu tudde a diinaguŋ aase ede, kono tiŋ geŋ duwo an di'n suune kereŋ kane doŋ a diinaguŋ i seedu zakidi a urzi zaapu k'addaŋ a Isa me. ²⁰ Wo de aame kun t'ogiyso geŋ, kun elkiyo'ŋ kun ombo ombo Galmeega wo de iŋkino ye, ²¹ kono aame kun ti konso ombo† geŋ, wede tuuku toŋ yi naariya ombo k'umpadi ere y'umbo, iŋkino doŋ oŋgo an di lekkiyo mosogo wo doŋ oŋgo an di sobo i ceeriyo eedaŋ. ²² Wo aame kun ettiyo ombo wo ti sobo daŋŋal maŋ, kun oomo wo kun oobo a boydugun! Geŋ doŋ ki Raa ogiyso ti suma k'Isa kun'ni wolliyoo aa munda bita, wo kun d'an d'eliyo sukuyagi a doŋ an k'ede munda ye. De geŋ n'un di roote moo me? De n'un di'n t'imme sey ko? Aha! N'un ki'n t'imme ye baa a urzi geŋ me!

²³ Iŋkino maŋ kun ollo, ettiyo dooyiso ere nuŋ n'uune ti bey Galmeega wo n'un ti'n duuye te: Adda did'fo ere Galmeega Isa an an di y'ele a bey doŋ k'olmidayí gette, y'a t'umbe mappa, ²⁴ y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, maŋ y'a burke wo y'a ruute, y'ede: Ette tuddó tod'te ki kune, kun d'iso iŋkino kono kun d'elka a nuunoŋ. ²⁵ Aame an t'iimi maŋ, ki kop ti sobo adda toŋ iŋkino, y'a t'umbe wo y'a ruute, y'ede: Kop ti sobo adda ette, tod'te taasawa ere aware Raa yi gitte ti duwo t'urzi puuzadó*. Aame tuuku kun siba,

sobo ere adda kop ettiyo maŋ, kun d'iso kino kono kun d'elka a nuuno.

²⁶ Iŋkino maŋ aame tuuku kun iima mappa enno wo kun iiba sobo ere adda kop ettiyo maŋ, geŋ aa kun kazita urzi k'unto Galmeega bini kamadi. ²⁷ Kono k'iŋkino geŋ wede y'ooma mappa wo y'iiba sobo ere adda kop ki Galmeega daa k'urzutu maŋ, yon geŋ booro ti y' ziida kono yi-t'ize tudde wo puuzo ki Galmeega ki bita. ²⁸ Iŋkino wede tuuku toŋ yode batum yi t'elkito urzi lekkiyadi doo miŋ, saŋ y'a oomo mappa wo y'a oobo sobo ere adda kop kollo. ²⁹ Ki kotto, wede y'ombo wo yi sobo daa ki suuniyo k'ita tudde Galmeega geŋ, yode batum yi ti t'eliyo tuddi adda booro aame y'ombo wo yi sobo geŋ me. ³⁰ Geŋ kono k'iŋkino doŋ baadaŋ ti diinaguŋ an d'uune eeni, doŋ oŋgoŋ mokiyagaŋ toogadaŋ baata wo doŋ oŋgoŋ an t'inda. ³¹ Aame kine batum urzi lekkiyadiŋ in ti y'elkiso doo miŋ, saŋ in d'ombo kollo maŋ, Galmeega yi ki dekka booro eediŋ ye. ³² Wo de Galmeega yi dekkiyo booro eediŋ kono yi'n di'n deziyo. Iŋkino maŋ a onniyo booro Raa gette, kine booro t'in ki'n seeda ye wo kane doŋ duniya t'anni seeda.

³³ Iŋkino maŋ zemba ki nuŋ, aame kun t'ugiye kun ombo ombo Galmeega maŋ, kun dello tud-dugun. ³⁴ Aame wede mosogo ti y' ziida maŋ, yi t'oomi boozí, kono ogiysitaŋ gette t'un ki ti'n t'ele adda booro Raa ye.

Wo ki tondisaŋ ere oŋgo kun riŋe adda mattapaguŋ gette, aame n'iiney di kune maŋ, n'un ti'n zaapey urzi kollo.

† **11:21** 11.21 Kun ti konso ombo: I-kaza ti kaaga doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ a lohe an t'ogiyso an d'ombo booro, wo aame k'ombadaŋ geŋ an d'ombo ombo Galmeega pay. § **11:24** 11.24 Kun wollo adda mattup ki Lik 22.19. * **11:25** 11.25 Kun wollo adda mattup ki Lik 22.20.

12

Suldi doŋ Unde Kamilen t'eliyo a duwo

¹ Zemba ki nuŋ, a urzi suldi doŋ Unde Kamilen t'eliyo geŋ, anken ni dehu kun di suune kereŋ. ² Kune'ŋ, ti kaaga Raa soo danŋal kun ki y' zuune ye botto. Kun suune, aame geŋ an un di'n irga ki tukki lonŋayi doŋ i k'orbe ye, kono a toogadan kun k'iine kun ki ti tuuge ye. ³ Kono kamo n'un di rooto, aame wede yi rootiyto ono doŋ ettiyo t'urzi k'Unde Raa maŋ, yode geŋ yi k'aane yi ki roote ye, y'a t'eese: «Isa'ŋ Raa yi ti y' duudo me.» Wo wenda soo toŋ umbo aane a roote, a t'eese: «Isa yoŋ Galmeega me» daa ki Unde Kamilen ti ki y' dokkiyo ye maŋ.

⁴ Suldi doŋ Unde Kamilen t'eliyo ti beekatú a duwo geŋ, itadan siidan siidan. Wo de suldi pay geŋ, eliyto miŋ to Unde soo gettiyo. ⁵ Naabiyagi doŋ Galmeega y'eliyo a duwo geŋ, kane itadan siidan siidan, wo de in naabiya pay miŋ ki Galmeega soo geŋno. ⁶ Naabo ere tuuku Raa y'eliyo a duwo gette itatú sittú sittú, wo de Raa miŋ yoŋ soo, geŋ yode yi-ti'n isiyo duwo pay an d'aaniya an t'isiyo naabo pay gette. ⁷ A wede tuuku toŋ Unde Raa ti-d'eliyo munda, i-kaza tod'te adda k'addí. Munda geŋ yoŋ ki noogiyto zemba pay. ⁸ A soŋ Unde Kamilen ti-d'eliyo suuniyo k'ono a ono doŋ y'an rootiyto a duwo geŋ me, a wede soŋ ti-d'eliyo suuniyo ki suldi doŋ ki Raa a ono doŋ y'an rootiyto a duwo geŋ me, wo geŋ miŋ ettiyo t'urzi k'Unde soo gettiyo pây. ⁹ A wede soŋ Unde soo gettiyo ti-d'eliyo munda ki zaapu k'adde a Isa zakidí, wo a wede soŋ Unde soo danŋal gettin ti-d'eliyo munda

k'eliyo beeko a doŋ k'eeni. ¹⁰ A wede soŋ k'isiyo suldi k'armika, wo a wede soŋ ki rootiyto k'ono doŋ Raa y'agisa. A wede soŋ ki suuniyo k'ita k'undiyagi, yode eŋ onamí ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo yode eŋ onamí ettiyo t'urzi Meeda siitandani. A wede soŋ k'orbe t'ono doŋ doolo, wo a wede soŋ ki kama k'ono geŋno. ¹¹ Wo de Unde tin tod'te soo wo tode batum eliyto suldi pay geŋ me. A wede tuuku toŋ ti-d'eliyo munda siidí siidí aa tod' ti dehu*.

Doŋ pay i ziipe addan a Isa'ŋ kane tudde k'Almasi

¹² Kine in suune tudde wede gette tod'tin soo, wo mokiyagutú baadan. Wo de mokiyagi baadan toŋ, tudde tin soo. Geŋ ki doŋ ket-tiyto kan soo t'Almasi toŋ kane aa tudde gettiyo†. ¹³ Derec kine pay, ise Yawudiyagi, Yawudiyagi ye, ise bulagi, bulagi ye toŋ maŋ, kine Raa y'in ti'n zuyye batem, y'in ti'n gitte kan soo t'Unde Kamilen soo gettiyo, wo in t'ize tudde soo. Wo kine pay Raa y'in di'n uune addin t'Unde soo gettiyo.

¹⁴ Tudde wede gette mokutú soo danŋal ye, wo de mokiyagutú baadan. ¹⁵ Aakede zina t'a roote, t'a t'eese: «Nuŋ te bey ye geŋ, inkinno ni k'ise moke ki tudde ye.» Ise t'a roote inkinno toŋ, tod'te daayum moke ki tudde. ¹⁶ Soŋ aakede kuude y'a roote, y'a t'eese: «Nuŋ ersa ye geŋ, inkinno ni k'ise moke ki tudde ye.» Ise yi roote inkinno toŋ, yoŋ daayum moke ki tudde. ¹⁷ Aame tudde pay tod'te ersa maŋ, in d'olliga ti moo me? Aame tudde pay tod'te kuude maŋ, in d'eede ti moo me? ¹⁸ Wo de Raa yi ziipe moke tuuku ekki tudde geŋ aa yoŋ yi dihe. ¹⁹ Aame mokiyagi pay geŋ i t'ize moke soo maŋ, geŋ tudde a too me?

* **12:11** 12.11 Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 12.6-8. † **12:12** 12.12 Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 12.4-5.

20 Injino maŋ, mokiyagi baadan wo i-t'isiyo tudde soo.

21 Geŋ derec, ersa ti k'aane ti ki roote ye a bey, t'a t'eese: «Kee ni ki dehu ye me.» Ise eego toŋ ti k'aane t'an ki roote ye a zoŋ, t'a t'eese: «Kune n'un ki'n dehu ye me.» 22 Wo de ki too maŋ, mokiyagi tudde doŋ in elkiyo an k'aane an ki nooge munda ye geŋno toŋ, tudde daa kane ti k'aane ye. 23 Mokiyagi doŋ in an k'eliyo suma ye geŋ, kane'ŋ in di'n boohiyo beehiye a jiire. Mokiyagi doŋ i dehu d'uwo an ki'n wolle ye kono sukiyagi geŋ, in di'n mulpiyto a jiire. 24 Mokiyagi tudde doŋ ki wolliyi sukiyagi ye geŋ, kane'ŋ i ki dehu in gi di'n mulpite injino ye. Wo de Raa y'ikkima tudde'ŋ kono t'urzi geŋ mokiyagi doŋ in an k'eliyo suma ye geŋ, an d'ooniyo suma beehiye a jiire. 25 Y'ize injino kono mokiyagi tudde an ki t'âhinte ye, wo de a lekkiyadan an d'elke ti tuddaŋ. 26 Aame moke soo yi dabirsa maŋ, kane pay geŋ miŋ an dabirsa ti yode. Aame moke soo y'uune tamma maŋ, kane pay geŋ miŋ an isiyo unsuwo ti yode.

27 Wo ki kotto kune'ŋ tudde k'Almasi, wo wede tuuku toŋ moke ki tudde yode. 28 Injino maŋ adda diine doŋ ogiyo ti suma k'Isa geŋ, ki poone Raa yi ziipe doŋ zina k'Isa, ki sirwe nebiyagi, k'aduwe doŋ dooyiso d'uwo. Saŋ maŋ doŋ Unde Kamileŋ t'an ele munda k'isiyo suldi k'armika, k'eliyo beeko a doŋ k'eeni, ki noogiyo d'uwo, ki dokkiyo d'uwo, wo k'orbe t'ono doŋ doolo.

29 Ki kotto kane pay geŋ doŋ zina k'Isa ye, kane pay nebiyagi ye, kane pay an ki dooyiso d'uwo ye. Kane pay an k'isiyo suldi k'armika ye, 30 kane pay Unde

Kamileŋ t'an k'ele ye munda k'eliyo beeko a doŋ k'eeni me. Kane pay an ki t'ise doŋ orbe t'ono doŋ doolo ye, kane pay an ki t'ise doŋ kama k'ono doŋ doolo ye. 31 Injino maŋ wede tuuku toŋ ti diinaguŋ yi deho munda wede beehiye Unde Kamileŋ t'eliyo. Wo de ankeŋ urzi wede beehiye a jiire pay n'un di y' kaza.

13

Geyyiso ti jiire suldi pay

1 Kun ollo, aase n'a orba t'ono doŋ doolo ise ono maaleekiyagi toŋ, wo de o k'ede geyyiso ye maŋ, geŋ nuŋ aakede maala ti moolo ise aa sukulmo t'isiyo tarkuuse ki bita. 2 Aase nuŋ Unde Kamileŋ tod' t'ele munda ki rootiyto k'ono doŋ Raa y'agisa, ise n'a suune ita suldi ombide pay, ise o d'ede suuniyo ki suldi pay, wo ise urzi zaapu k'addo a Isa y'aase zakidi i jiire pay, n'aane ni di roote a tokomo t'enj mi-d'eeto, toŋ t'a-d'eete*, wo de o k'ede geyyiso ye maŋ, geŋ nuŋ aa munda ki bita. 3 Wo aame n'a-dokkidfa laalayó pay a doŋ an k'ede munda ye, ise ni-ti t'ele tuddó adda k'uwwu n'a t'ogge toŋ, wo de o k'ede geyyiso ye maŋ, a ki n' nooge ti munda ye.

4 Wede i-d'ede geyyiso geŋ, yoŋ y'a ombiŋa wo d'uwo y'an d'ise beehiye. Yi ki kolbika ye, yi ki makile ye, wo yi ki kili tuddi ye. 5 Wede i-d'ede geyyiso geŋ, yi k'isiyo suldi sukiyagi ye, yi ki wolliyi munda k'aggadi danŋal ye, yi ki kulkiso ye, wo yi ki seedu maake ye. 6 Wede i-d'ede geyyiso geŋ, ulbi i-k'isiyo unse ye a suldi doŋ d'uwo an isiyo ki diine ye geŋ me, wo de ulbi i isiyo unse a suldi doŋ derec. 7 Wede i-d'ede geyyiso geŋ, yoŋ y'isiyo tambobino a suldi pay, a suldi pay yi zaapu addi a

* 13:2 13.2 Kun wollo adda mattup ki Matiyé 17.20; 21.21 wo Markus 11.23.

Isa, a sulđi pay yi zaapu elkisadí a Raa, wo yi d'ombiŋe a sulđi pay.

⁸ Geyyiso gette tod'te ti ki d'anga ye. Wo munda wede Unde Kamileŋ t'eliyo ki rootiyto k'ono d'oj Raa y'agisa'ŋ, onniyo soo y'a ôhira. Munda k'orbe t'ono d'oj doolo toŋ, y'a d'anga. Wo suuniyo sulđi d'oj ki Raa ki rootiyto a duwo toŋ, t'a ôhira. ⁹ Derec, kine suuniyadin t'a biite, wo ono d'oj Raa y'agisa toŋ, a rootiytadan in a beetiyo. ¹⁰ Wo de sulđi pay a t'iida a munda wede Raa yi dehu'ŋ, munda wede a-biite a t'isa umbo.

¹¹ Kun ollo, aame nuŋ ulo ŋeŋku, ni rootiyto ki ŋeŋkuwo, elkisadó ki ŋeŋkuwo wo suuniyadó toŋ ki ŋeŋkuwo. Wo de aame ni t'ize goole maŋ, sulđi ŋeŋkuwo n'a iili. ¹² Ankeŋŋo kine sulđi in ki'n wolliyto kereŋ ye, in'ni wolliyto aa adda kaynaaŋa mazzini, wo de saŋ maŋ sulđi in di'n wolley kereŋ a daanadin. Ankeŋŋo suuniyadó t'a biite, wo de saŋ maŋ Raa n'a yi suuney kereŋ aa yoŋ yi ni zuune.

¹³ Wo de ankeŋ i d'ede sulđi afo, kane an lekkiyo ki daayum: zaapu k'adde a Isa, zaapu k'elkiso, wo geyyiso. Wo de ti diine sulđi afo geŋ, geyyiso t'a jiiere.

14

Rootiyto k'ono d'oj Raa y'agisa ti orbe t'ono d'oj doolo

¹ Injino maŋ ki poone'ŋ, kun deho urzi geyyiso duwo. Wo kun deho soŋ sulđi d'oj Unde Raa t'eliyo, wo a jiiere'ŋ munda ki rootiyto k'ono d'oj Raa y'agisa. ² Ki wede orbe t'ono d'oj doolo'ŋ, y'orbe a Raa, a duwo ye. Ono geŋ wenda soo toŋ umbo a suune itadan me, wo t'urzi k'Unde Kamileŋ yi d'orbe ono d'oj ombide ettiyo ti Raa. ³ Wo de ki wede i rootiyto ono d'oj Raa y'agisa'ŋ, yi rootiyto a

duwo: y'a-ti'n zaapu a urzi an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa, y'an d'eeliyo kooke wo y'an di'n selliyto. ⁴ Wede y'orbe t'ono d'oj doolo'ŋ, yode batum a t'ihira a urzi zaapu k'addi a Isa me, wo de wede yi rootiyto ono d'oj Raa y'agisa'ŋ, yi noogiyto d'oj pay ogiyso ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa. ⁵ Ki nuŋ maŋ, beehiye ni dehu kune pay kun d'orba t'ono d'oj doolo, wo de ni dehu a jiiere kun di rootite'ŋ ono d'oj Raa y'agisa. Wede yi rootiyto ono d'oj Raa y'agisa'ŋ, yi jiiere wede orbe t'ono d'oj doolo, wo aame ise y'orbe t'ono d'oj doolo maŋ, i dehu wedusu y'a ti'n kime ono geŋ ti onamgun, kono d'oj pay ogiyso ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa.

⁶ Wo ankeŋ zemba ki nuŋ, kun ollo, aakede n'a ette di kune wo n'un d'orba t'ono d'oj doolo maŋ, un ki'n nooge ti munda ye. Ki too maŋ i dehu n'un d'orba ono d'oj un di kize munda wede Raa y'oodiibe ita, ise suuniyo, ise ono d'oj Raa y'agisa, ise dooyiso toŋ maŋ. Para maŋ un ki'n nooge ti munda ye. ⁷ Geŋ injino kay ki sulđi k'otoro d'oj aakede siraro ti kundije me. Wo aame kane geŋ mooladan si-sidan ye maŋ, k'a suune mummino, eŋ an baahu siraro wo eŋ an ondiige kundije me? ⁸ Wo aame bunno ti moolo'ŋ duwo an k'ollige kereŋ ye maŋ, wee wee a okkima tuddi k'arka me? ⁹ A kune toŋ injino kay, aame onamgun kun rootiyto kereŋ ye maŋ, mummino duwo an di suune itadan me? Injino maŋ kun orbe a maaye. ¹⁰ Ki kotto adda duniya ette ita k'ono baadan, wo de d'oj tuuku toŋ an suune onaman onaman. ¹¹ Wo aame wede y'o orbe onami ni ki'n suune ye maŋ, nuŋ a daana yode aa torgusu, wo yode toŋ a daana

nun̄ aa torgusu. ¹² Geṅ ki kune toṅ in̄kino. Kun dehu t'addugun̄ pay suldī doṅ Unde Raa t'eliyo, wo kun deho sey a ceere suldī doṅ a nooge doṅ ogiyo ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan̄ a Isa me.

¹³ Kono kamo wede orbe t'ono doṅ doolo'ṅ i dehu y'a tonde Raa, kono Unde Raa ti di t'ele munda ki kama k'ono geṅṅo pây. ¹⁴ Aame ni tondiyo Raa t'ono doṅ doolo man̄, o eliyono ono doṅ ni-tondiyo geṅ Unde Kamilen̄, wo de to eedó soodo a elkiso ti ki naabiya ye. ¹⁵ In̄kino n'aase mummino me? N'a tonde Raa t'ono doṅ ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen̄, wo soṅ n'a tonde t'eedó soodo a elkiso t'ono doṅ dūwo an'ni suune. N'a ôore t'ono doṅ ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen̄, wo soṅ n'a ôore t'eedó soodo a elkiso t'ono doṅ dūwo an'ni suune. ¹⁶ Aame ki rootiyo koduwo a Raa t'ono doṅ ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen̄ dan̄ṅal man̄, mummino wede kino baa y'ollige, y'aane y'a roote «Eyye» a onamá doṅ ki rootiyo koduwo a Raa me? Yi k'aane yi ki roote ye, kono ono doṅ ki rootiyo geṅ yi ki'n suune ye. ¹⁷ Derec, onamá doṅ ki rootiyo koduwo a Raa geṅ kane beehiye baadan̄, wo de leemadá a ki y' noogiyo ye y'a t'ihira a urzi zaapu k'addī a Isa me.

¹⁸ Nun̄ n'a t'eeese koduwo a Raa kono n'orbe t'ono doṅ doolo baadan̄ i jiire kune pay. ¹⁹ Wo de a diine doṅ ogiyo ti suma k'Isa, ni dehu a jiire t'eedó soodo a elkiso ni rootite ono paat dan̄ṅal doṅ dūwo an'ni suune, kono an di'n dooye eego bee miṅ, n'a orba baadan̄ t'ono doṅ doolo dūwo an ki'n suune ye.

²⁰ Zemba ki nun̄, a urzi k'elkiso kun t'ise aa in̄ni sun̄ni ye. Eyye, a urzi k'isiyo k'oldiko kun t'iso aa

in̄ni sun̄ni, wo de a urzi k'elkiso kun t'iso doṅ i-dirse. ²¹ Ono eṅ an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, an'de:

«Galmeega Raa y'ede:

A doṅ k'Izirayel eṅ
n'an rootita t'urzi dūwo doṅ orbe
t'ono doṅ doolo.

N'an rootita ti bize torgagi,
wo n'iza in̄kino toṅ, nun̄ Raa an
ki n' olliga ye*.»

²² In̄kino man̄ munda wede Unde Kamilen̄ t'eliyo k'orbe t'ono doṅ doolo'ṅ, yoṅ geṅ munda i-kaza toogo Raa a kane doṅ i ki ziipe addan̄ a Isa ye, wo a kane doṅ i ziipe addan̄ a Isa, i ki kaza munda ye. Wo de munda wede Unde Kamilen̄ t'eliyo ki rootiyo k'ono doṅ Raa y'agisa'ṅ, yoṅ geṅ munda i-kaza toogo Raa a kane doṅ i ziipe addan̄ a Isa, wo a kane doṅ i ki ziipe addan̄ a Isa ye, i ki kaza munda ye. ²³ Kun ollo, aakede kune doṅ ogiyo ti suma k'Isa kun t'ugiyē pay kan̄ soo wo kune pay kun orbe t'ono doṅ doolo, wo wede i ki ziipe addī a Isa ye, ise wede kino baa yi t'iide diinagun̄ y'illiga man̄, ki kotto y'a t'eeese kune doṅ maadagi. ²⁴ Wo de soṅ aakede kune pay kun rootiyo ono doṅ Raa y'agisa, wo wede i ki ziipe addī a Isa ye, ise wede kino baa yi t'iide diinagun̄ y'illiga man̄, onamgun̄ geṅ a yi seeda wo y'a suune lekkiyadī oldo a daana Raa me. ²⁵ In̄kino munda wede ombide adda k'addī yi y'udde kereṅ, y'a t'ottile zumayí a siido, y'a t'imme Raa wo y'a t'eeese: «Ki kotto Raa yoṅ a diinagun̄.»

Suldī t'urzizan̄ a diine doṅ ogiyo ti suma k'Isa me

²⁶ In̄kino man̄ zemba ki nun̄, aame kun t'ugiya kan̄ soo man̄, kun d'isa mummino me? Ti diinagun̄ wede soṅ y'a ambe ôoro,

* 14:21 14.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.11-12.

soŋ y'a t'ele dooyiso k'ono Raa, ise y'un kize munda wede Raa y'iidiba ita, wede soŋ y'un d'orba t'ono doŋ doolo, wo soŋ y'un ti'n kime t'ono doŋ kun d'orbe genno. Pay kun ise geŋ, i dehu a nooge zemba an di t'ihira a urzi zaapu k'addaŋ a Isa. ²⁷ Aame kun dehu kun d'orba t'ono doŋ doolo maŋ, i dehu doŋ sire, baadaŋ doŋ afo a orba me, soŋ k'ita bakadi bakadi, wo i dehu wedusu y'a ti'n kime ono doŋ an orbe geŋ me. ²⁸ Aame wenda ki kama k'ono geŋ umbo maŋ, leema wede orbe a daana doŋ ogiyo ti suma k'Isa geŋ y'anna, y'orbu adda k'addi wo a Raa. ²⁹ Ki kane nebiyagi'ŋ, i dehu a rootite doŋ sire umbo'ŋ doŋ afo, wo doŋ soŋ an d'olliga wo an di wolle. ³⁰ Wo de aame wede doolo ti diinaguŋ y'uune ono doŋ Raa yi-iidiba ita maŋ, i dehu wede i rootiyto geŋ y'a anniga. ³¹ Kune pay kun aane kun di rootite ono doŋ Raa y'agisa me, wo i dehu wede soŋ k'ita bakadi bakadi, kono fuwo pay an t'oone dooyiso wo kooke. ³² Kane nebiyagi'ŋ, tuddaŋ an ti seedu wo ono doŋ Raa y'agisa an di'n rootiyto a urzizaŋ. ³³ Ni rootiyto inokino, kono Raa yi ki dehu ye suldi doŋ a urzizaŋ ye me, wo de yoŋ Raa ki toose. Geŋ aakede doŋ ki Raa pay ogiysito ti suma k'Isa ge d'isiyo.

³⁴ Adda diine doŋ i t'ugiyte geŋ, erayi an anna. Kane an k'ede urzi ki rootiyto ye, an ki-kili t'ekki kuuli ye†, geŋ aa an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa. ³⁵ Aame erayi an dehu an di suune ita k'ono doŋ an illiga maŋ, geŋ an tondoy kuulizaŋ a boy, kono sukiyagi erewo t'a

t'ooziga t'a rootite adda diine doŋ i t'ugiyte ti suma k'Isa me.

³⁶ Kun elkiyo'ŋ ono Raa an iise ki poone ti di kune ko? Wo kun elkiyo'ŋ uune ono Raa kune sigguŋ ko? Aha inokino ye! ³⁷ Aame wede y'elkiyo yoŋ nebi, ise y'elkiyo yoŋ i-d'ede munda ti doolo Unde Kamileŋ t'eliyo toŋ maŋ, i dehu y'a suune adda k'addi ono doŋ n'un raaniya enno toŋ, kane suldi doŋ Galmeega yi dehu kun d'ise. ³⁸ Wo de aame ono eŋ wede yi'ni koogire maŋ, yode toŋ Raa y'a yi kiigira kay.

³⁹ Inokino maŋ zemba ki nuŋ, kun deho t'addugun pay kun t'iso doŋ rootiyto k'ono doŋ Raa y'agisa. Wo kun an t'eegire ye a doŋ orbe t'ono doŋ doolo me. ⁴⁰ Wo de aame kun t'ugiyte maŋ, suldi pay kun ti'n iso a urzizaŋ daa tarkuuse.

15

Baldiya k'Almasi ti diine doŋ unto

¹ Zemba ki nuŋ, ankeŋ ni dehu n'un di-doole sey a Rabila Maj-jaanawa ere n'un gizite te. Tode gette kun illiga wo kun a seedu zakidi eego, ² wo t'urzi tode kun d'utta, aame kun a ziida zakidi a ono doŋ n'un gizite maŋ. Wo kun a ki ziida ye maŋ, urzi zaapu k'addugun a Isa geŋ ki bita.

³ Munda wede ki poone a jiiere, nuŋ n'unni duuye dooyiso ere nuŋ batum an ni duuye: Almasi y'inda k'oldikadiŋ, geŋ a-t'iide a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa*. ⁴ Yoŋ an di y'eele adda muuzo, saŋ onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti y' bilde, geŋ a-t'iide a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa†. ⁵ Aame yi bilde maŋ yi

† 14:34 14.34 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 11.3; Epez 5.22; 1 Timote 2.12 wo Tit 2.5.

* 15:3 15.3 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.5-12. † 15:4 15.4 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10 wo Oze 6.2. ‡ 15:5 15.5 Kun wollo adda mattup ki Lik 24.34; 24.36; Matiye 28.16-17; Markus 16.14 wo Zaŋ 20.19.

di gize tuddí a Piyer, saɲ a ɔɲ zina ɔɲ koomat makumu sire‡. 6 Saɲ y'an di gize tuddí a zemba i ziipe addaɲ a Isa kane meeda paat t'uto, an t'ugiye ume soo. Ɖoɲ baadaɲ ti diinayan an lekkiyo zeere ɓotto, wo ɔɲ miibi i t'inda meŒ. 7 Saɲ yi di gize tuddí a Zak wo a ɔɲ zindí pay.

8 Saɲ k'ita ti kane pay geɲ, a nuɲ Pool toɲ y'o di gize tuddí, nuɲ wede aa an buuye booyiso. 9 Derec, ti diine ɔɲ zina k'Isa pay, ɲeɲku a jiiere miɲ nuuno. Nuɲ ni k'ide ye an di'n waake wede zina k'Isa me, kono ɔɲ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa ni'ni dibire baadaɲ*. 10 Wo ɔe ti beeko ere ki Raa, yoɲ y'a n'ize aa kun ni wolliyiyo eɲɲo, wo beeko ere y'o ele gette a ki t'iiziga ki bita ye. Wo ɔe n'a niibe n'a jiiere kane ɔɲ zina k'Isa pay. Naabo gette n'ize ti toogadó ye, wo ɔe n'ize ti beeko Raa ere a eedó. 11 Inkiyo maɲ ise nuuno ise ɔɲ zina k'Isa oɲoɲ, geɲɲo ono ɔɲ kaye ay kazita, wo a kane geɲɲo kun d'umbe me.

Baldíya ki ɔɲ i t'inda

12 Kaye ay kazita Almasi, yoɲ Raa yi ti y' bilde ti diine ɔɲ unto, wo ɔe mummino ɔɲ oɲgo ti diinaguɲ an di rootiyo ɔɲ i t'inda baldíyadaɲ umbo me? 13 Aame ɔɲ i t'inda baldíyadaɲ umbo maɲ, Almasi toɲ Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine ɔɲ unto me. 14 Wo aame Almasi Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine ɔɲ unto me maɲ, ono ɔɲ ay kazita eɲ ki bita, wo kune toɲ kun ziipe adduguɲ ki bita. 15 Wo aame ɔɲ i t'inda Raa yi ki ti'n balda ye'ɲ ɔerec maɲ, geɲ i-kaza Almasi Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine ɔɲ unto me.

De inkiyo maɲ kaye ɔɲ i kazita ono Raa eɲ ay kazita butte, wo kaye ono ɔɲ ay gizite a ɔuwo, Almasi yi bilde ti diine ɔɲ unto toɲ butte. 16 Aame ɔɲ i t'inda Raa yi ki ti'n balda ye maɲ, geɲ i-kaza Almasi toɲ Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine ɔɲ unto me. 17 Wo aame Almasi ti diine ɔɲ unto Raa yi ki ti y' bilde ye maɲ, geɲ kun ziipe adduguɲ a Isa ki bita, wo kun lekkiyo daayum adda k'oldíko ɓotto. 18 Inkiyo kane ɔɲ i ziipe addaɲ a Almasi wo i t'inda'ɲ, an digge. 19 Aame kine in ziipe elkisadiɲ a Almasi kono y'in di'n nooge a lekkiyadiɲ ere a duniya ettiyo ɔaɲɲal maɲ, geɲ kine lekkiyadiɲ sommagi i jiiere ɔɲ pay.

20 Wo ɔe ki kotto maɲ, Almasi Raa yi ti y' bilde ti diine ɔɲ unto me. Yoɲ wede ki poone Raa yi ti y' bilde ti diine ɔɲ unto, kono in di kize ɔɲ doolo i t'inda'ɲ Raa y'an ti'n balda kay. 21 Derec, in suune unto ti t'iido duniya t'urzi wedusu, geɲ inkiyo baldíya ki ɔɲ i t'inda toɲ t'iido t'urzi wedusu. 22 Kine ɔuwo pay in t'unto, kono in uɔɔo t'urzi mugiyiɲ Adum†. Geɲ inkiyo kay, ɔɲ i lekkiyo ketiyo kaɲ soo t'Almasi, Raa y'a ti'n balda‡. 23 Wo ɔe Almasi t'onniyo baldíyadi yoɲ Raa yi ti y' bilde ki poone. Wo kane ɔɲ ki yode Almasi toɲ t'onniyo baldíyadaɲ, kane toɲ Raa y'a ti'n balda a onniyo ere Almasi yi kimo gette. 24 Aame geɲ kane ɔɲ pay an d'ede urzi ki dokkiyo, ɔɲ pay an d'ede toogo, wo ɔɲ pay an d'ede moziko geɲ, Almasi y'an ti latta, wo saɲ yi di t'ela moziko a Meegí Raa. Geɲ inkiyo duniya t'a ɔaɲa. 25 Derec, i dehu Almasi

§ 15:6 15.6 Ɖoɲ baadaɲ ti diinayan an lekkiyo zeere ɓotto, wo ɔɲ miibi i t'inda me: I-kaza t'ume Pool yi raaniya mattup ettiyo. * 15:9 15.9 Kun wollo adda mattup ki Naabo ɔɲ zina 8.3; 9.3-6. † 15:22 15.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.17-19. ‡ 15:22 15.22 Kun wollo adda mattup ki Romenj 5.12-21.

y'a oomi moziko bini onniyo ere Raa yi di'n isa donj k'aduzi aa munda ki bita ti d'andi zondis. ²⁶ Adu wede k'ita Raa y'a yi t'ida, tod'te unto. ²⁷ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Raa y'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay*.» Wo de a ume wede an'de «t'ekki suldi pay» gen, kun suuno Raa adda suldi genno ye, kono yode i-ele suldi pay a Almasi me. ²⁸ Aame Raa yi ti y' ziipa Almasi t'ekki suldi pay man, yode Almasi batum yi-d'ottila a Meegi Raa. Injino man Raa siidi a ooma moziko t'ekki suldi pay me.

²⁹ Anken kun elko a kane donj i suyyiso batem, ti suma ki donj i t'inda. An elkiyo an t'oona moo me? Aame ki kotto donj i t'inda Raa y'an ki ti'n balda ye man, ki moo me an suyyiso batem a suma kane me? ³⁰ Wo ki moo me kaye batum, daayum ay lekkiyo lekkiyo ere aa a biza zire te? ³¹ Zamba ki nun, derec nun onniyo ti onniyo n'ambu pu-zad0, wo ki kotto, kono kune gen nun ulb0 unse kono kun lekkiyo kettiyo kanj soo ti Galmeejin Isa Almasi. ³² A geeger k'Epez, donj baadan an o-di t'iiziga nun n'a niikiwo tudd0 aa ni deyyiso ti seydi balda. Aame n'ize injino a urzi lekkiyo ere a duniya danjal man, a nun daakat0 moo me? Aame donj i t'inda Raa y'an ki ti'n balda ye man, kine in iso aakede donj ongo an rootiyo, an'de: «In oomo, in oobo, kono soggo in ti t'inda†.»

³³ Kune'n wenda soo tonj y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye. Kun suuno ono donj ongo an rootiyo, an'de: «Wede i sooru ti wede k'oogire gen, yode tonj wede k'oogire kay.» ³⁴ Elkisagunj ere oldo kun t'oolo, kun ti kami k'urzi

wede derec, wo kun ise oldiko ye. Derec, donj ongo ti diinagun Raa an ki y' suune ye botto, wo ni rootiyo injino sukuyagi a kune.

Tudde ki donj Raa yi ti'n balda

³⁵ Wo de wenda y'a tonde, y'a t'eese: «Donj i t'inda an di balda kanj mummino me, wo ti tudde ere tuuku te?» ³⁶ Kee wede elkisada umbo! Buzu wede ki korso'n i-ti ruumiyo doo min, i t'addiya i-lekkiyo zeere kollo. ³⁷ Aame ki korso gen ki ki korso koyile ye a t'adfa me, ki korso inji, ise mudu ise moo tonj man. ³⁸ Aame ki ti giira man, Raa yi-d'eliyo tudde i-t'adfiya soole aa yi dehu, man a buzu tuuku tonj yi-d'eliyo koyilayi koyilayi.

³⁹ Suldi donj pay i puukiyo'n, wede sonj tuddi sittu sittu. Tudde ki duwo sittu, ki seydi sittu, ki embi sittu, wo ki puuni tonj sittu. ⁴⁰ I d'ede tudde ki suldi donj a kandaane, wo tudde ki suldi donj a siido. Wo suldi donj a kandaane gen, majjaanika ki tuddanj sittu ti donj a siido me. ⁴¹ Majjaanika peedo sittu, majjaanika tere sittu, majjaanika moldali sittu, ise moldali ti tuddan tonj majjaanikadanj sittu sittu.

⁴² Genj aasa injino kay, baldiya ki donj i t'inda me. Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te i-ti ruumiyo, wo tudde ere i-balda tod'te i ki ruumiyo ye. ⁴³ Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te ki bita, wo de aame Raa yi ti balda gen, t'a t'isa majjaanawa. Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te toogat0 umbo, wo de aame Raa yi ti balda gen, ti-t'oona toogo baadan ⁴⁴ Tudde ere in t'ottibe a siido tod'tin tudde ere in di lekkiyo duniya danjal, wo de aame Raa yi ti balda gen, t'a lekka ti toogo k'Unde Kamilenj. Injino man j d'ede tudde ere in

§ 15:25 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. * 15:27 15.27 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7. † 15:32 15.32 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 22.13.

di lekkiyo a duniya d'anjjal, wo i d'ede soŋ tudde ere in di lekka ti toogo k'Unde Kamilen. ⁴⁵ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wedusu wede ki poone, yoŋ wede tudde sundi Adum, Raa yi-d'ele puukiyo†.» Wo de Adum wede k'ita, yoŋ Unde y'an d'eliyo lekkiyo a duwo. ⁴⁶ Iido ki poone'ŋ tudde ere i ki lekkiyo ti toogo k'Unde Kamilen ye, iido'ŋ tudde ere ki lekkiyo a duniya d'anjjal, wo saŋ tudde ere i lekkiyo ti toogo k'Unde Kamilen t'a iido k'ita. ⁴⁷ Wedusu wede ki poone yoŋ ki siido, Raa yi y'iibida ti odde siido§. Wo de wedusu wede ki sirwe yoŋ y'iido ti kandaane. ⁴⁸ Duwo doŋ pay a siido en, an deeyiso Adum kono yoŋ Raa yi y'iibida ki odde siido. Wo kane doŋ pay a kandaane geŋ, an deeyiso Almasi kono yoŋ y'iido ti kandaane.

⁴⁹ Wo ankenno kine in deeyiso wedusu wede Raa y'iibida ti odde siido, geŋ saŋ inkiyo kay in deeya wedusu wede iido ti kandaane. ⁵⁰ Kun ollo zamba ki nuŋ, enno munda wede ni rootiyo me: Wedusu ti tuddi ere ette, yi ki t'ette ye adda Moziko Raa te, wo tudde ere a-ruuma gette, tudde ere i ki ruumiyo ye, ti ki ti t'ooney ye.

⁵¹ Anken kun ollo, n'un t'oodo ita a munda wede ombide ki Raa: Kine in ki ti t'inda pay ye, wo de pay tuddi Raa y'a ti-kima. ⁵² Eyye, parre wede ki dangu y'a oola, wo aame y'iila maŋ, a kaamiki aa wedusu y'igge edayi ribiŋ geŋ, kane doŋ i t'inda Raa y'a ti'n balda ti tudde ere i ki ruumiyo ye, wo pay kine doŋ zeere tuddi Raa y'a ti-kima*. ⁵³ Inkiyo maŋ tuddi ere a-ruuma ette, i dehu t'a-t'osse tudde ere i ki

ruumiyo ye t'eego, wo tuddi ere k'unto ette, i dehu t'a-t'osse tudde ere i k'unto ye t'eego.

⁵⁴ Aame tuddi ere a-ruuma ette ti t'ussa tudde ere i ki ruumiyo ye, wo tuddi ere a t'inda ette ti t'ussa tudde ere i k'unto ye maŋ, geŋ a-t'etta a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Unto umbo baa, Raa yi ti jiire†.» ⁵⁵ Wo soŋ an riije, an'de: «Koŋ unto no, toogadi ere mi ceeriyo too te? Koŋ unto no, arkuzi wede mi towwo duwo too me†?» ⁵⁶ Kine in suune arku wede unto ti-towwo duwo'ŋ, oldiko, wo oldiko t'ooniyo toogo t'urzi k'oogoro Muusa.

⁵⁷ Anken in rooto koduwo a Raa, kono kine in jiire t'urzi Galmeegin Isa Almasi. ⁵⁸ Inkiyo maŋ zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kun a soodo zakidi, munda y'un ti'n lekida ye a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo a urzi naabo Galmeega'ŋ un d'odo ki daana. Kun suune oodibe yeebagun a urzi Galmeega, ti ki t'ingila ki bita ye.

16

Tussiyo a doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem

¹ A urzi tussiyo ere kun di nooge doŋ ki Raa a geeger Zeruzalem geŋ*, ni dehu n'un di roote'ŋ, kune toŋ kun daano urzi wede n'an ruute a doŋ ogiysito ti suma k'Isa a siido Galat an isiyo. ² Ki naabo tussiyo gette kun della aaniyado do ye, wo daayum a onniyo dumas maŋ, wede tuuku ti diinagun soŋkadi y'uune adda suuk, yi d'addo a toogadi y'azaapo zaapo. ³ Aame n'iiney di kune maŋ, doŋ kun biire n'an

† 15:45 15.45 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7. § 15:47 15.47 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7. * 15:52 15.52 Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.15-17. † 15:54 15.54

Kun wollo adda mattup ki Ezayi 25.8. † 15:55 15.55 Kun wollo adda mattup ki Oze 13.14.

* 16:1 16.1 Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 15.25-26.

di'n t'igibey ki Zeruzalem ti mat-tupiyagi a beezan i-kaza kane a urzi Raazan, an an d'ettey ti munda wede kun tusse me. ⁴ Aame i dehu nun batum ton n'a ette kay man, ay t'ettey kan soo.

Pool yi dehu yi torguwa

⁵ Injino man ni-t'adfa ti siido Maseduwan doo min, n'a ettey di kune kollo, kono ni dihe ni-t'adfa'n ti siido gettiyo†. ⁶ Aame n'iiney di kune man, ni d'isey onniyto miibi, wo ni wulley muno man, ume reele‡ n'a y'oodfibey di kune. Injino man kun o t'eley munda n'a seedey urzizo. ⁷ A ettiyad ere ette, ni ki dehu n'a k'engiley kan ohire ye. Aame Galmeega yi dehu man, n'elkiyo ni-lekkey onniyto miibi di kune, san n'a engiley kollo. ⁸ Wo ankenno n'a lekke a geeger k'Epez poone bini tarnaape ki Pantekot, ⁹ kono Galmeega y'o t'ihina urzi goole k'isiyo naabo ere ti daakatú, ise don k'olmidayó baadan ton man§.

¹⁰ Aame Timote y'iiney di kune man, kun iso t'urzi tuuku ton y'a lekke daa k'orgiso a diinagan me, kono yon yi naabiya ki Galmeega aa nuuno kay. ¹¹ Injino man wenda soo ton ti diinagan yi y'kiigira ye. Wo de kun a yi noogo ti munda y'a-kimo ti toose k'ume nun me, ay yi delliso ti zamba y'ay di'n t'oona.

¹² A urzi leemadin Apolos*, nun tan baadan ni-d'eele kooke y'a ette di kune ti zamba, wo de yon y'ede, ankenno yi k'aane yi k'ette ye, san yi uuna urzi y'a etta kollo.

¹³ Kun lekko zeere, kun soodo zakidi a urzi zaapu k'addugan a Isa, kun orgide ye, kun ohor toogo. ¹⁴ Suldi don pay kun ise, kun iso ti geyyiso.

¹⁵ Kune kun suune a siido k'Akayi, Stepanas ti don boozí kane'n don ki poone i ziipe addan a Isa, wo an d'ele tuddan ki naabo kono an di nooge don ki Raa. Injino man zamba ki nun, n'un di rooto, enno munda wede kun d'ise me: ¹⁶ Duwo don i naabiya injino gen, kun ollo onaman, wo son a wede tuuku yi naabiya wo y'oodfibe yeebadí aa kane gen me.

¹⁷ Nun ulbó unse a aaniya zembagan don Stepanas, Portunatus wo Akaykus gen me. Para man nun mosogo kune, wo aame an iina gen, an o-t'iide mosigadó ere a tukki kune te. ¹⁸ A aaniya kane gen, nun addó a t'udige, wo kune ton addugan i t'udige. Kun suuno don injino gen, kun'ni soodo bey sire.

¹⁹ Don ogiysito ti suma k'Isa a siido k'Aazi an un t'ize toose. Akilas ti Pirisil† wo ti don ogiysito ti suma k'Isa, ogiysito di kane ton, an un t'ize toose baadan ti suma Galmeega. ²⁰ Zamba pay don a enno an un t'ize toose. Kun t'eesito tuddugan kan bey sire sire aakede zamba.

²¹ Ono don ki toose en i raaniya nun Pool ti beezó. ²² Aame wede yi ki giyya Galmeega ye man, gen duudiyo Raa t'a koon eedí. Galmeega, k'edi! ²³ Gen beeko ki Galmeega Isa ti koon eggun. ²⁴ Nun n'unni giyye pay kono kine in lekkiyo pay kettiyo kan soo t'Isa Almasi.

Toose ti ono don ki dangu

† **16:5** 16.5 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 19.21. ‡ **16:6** 16.6 Ume reele: Di kine gergagi iise ti tere k'aydu bini tere sara, wo de a siido Korent teddari don gen kane onge ki torguwo ti tooko me, kono reele, maaye ti mizzi baadan. § **16:9** 16.9 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 19.8-10. * **16:12** 16.12 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.24. † **16:19** 16.19 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.2.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riije a donj a Korent

*Enj urzi k'ono donj kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riije a donj a geeger Korent. A mattupadi ere ki poone, yonj y'an di ruute yi dehu y'ette y'a ti'n wollo. Wo de y'a k'iine y'a k'iide ye. Wo munda wede i y'iigire enno: Y'a illiga Yawudiyagi mi-ibi an iide Korent, an di kazita munda ti doolo a ki t'iide ye a Rabila Majjaanawa ere Pool y'an gizite ki poone gette. Wo kane an di ruute sonj, Pool yonj wede zina k'Isa ki kotto ye. Injino Pool y'a t'ize sommagi dondonj, geñj kono k'injino y'a dihe y'an di raanje mattup, y'an di roote munda wede i-d'ede adda k'addi, wo munda wede i y'ize kono y'a k'iine y'a k'iide wollyadanj ye me.

Adda mattup ette Pool y'a ruute kereñj, yonj wede zina k'Almasi, wo de urzi naabadí wede yonj y'isiyo geñj a ki t'ettiyo ye ti donj doolo eliyo dooyiso a urzi Raa me. Geñño munda wede Pool an di y'giigira me. Pool y'an di ruute sey, an a seeda zakidí a naabo tussiyó kono an a nooga donj i ziipe addanj a Isa a siido Ziide. Wo y'a di duule sey, yi dehu y'ette y'a ti'n wollo, kono y'an di'n aapidíey kane donj oldfikadanj an ki t'iili ye fotto geñj me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raanjiya nunj Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, wo ti leema Timote, a kane donj ki Raa ogiyso ti suma k'Isa a geeger Korent wo a donj ki Raa pay adda siido k'Akayi pay. ² Geñj beeko ti toose ki Meeginj Raa wo

ti Galmeega Isa Almasi i koono eggunj.

Urzi selliyo duwo

³ In amma Raa, Meeki Galmeeginj Isa Almasi, yonj Meege wede i d'isiyo adde koduwo, yonj Raa, yi selliyo duwo aame tuuku tonj manj. ⁴ Adda dabaradinj pay y'in ti'n selliyo, wo t'urzi selliyo ere kine batum in ooniyo ti yode gette, kine tonj in aane in di selle donj pay adda dabar ere tuuku tonj manj. ⁵ Injino manj kine in d'ooniyo dabar baadanj kono k'Almasi me, wo geñj injino kay t'urzi k'Almasi in d'ooniyo selliyo baadanj. ⁶ Aame kaye ay dabirsa manj, geñj kono kune kun t'oone selliyo wo kun d'utte. Wo aame ay uune selliyo manj, geñj kono kune tonj kun t'oone selliyo, ere un di'n ise kun d'ombiña a dabar ere aa kaye ay dabirsa. ⁷ Kaye zaapu k'elkisadey a kune ay di seedu zakidí, kono kune kun a ti gitte kanj soo adda dabaradey geñj, kune tonj kun t'oona selliyo aa ki kaye kay.

⁸ Injino manj zembá ki nunj, kaye ay dehu munda enj kun di y' suune, adda siido k'Aazi ay d'uune dabar baadanj a jiiire eedey, ay d'ilke ay ki lekka zeere ye. ⁹ Derec, kaye ay d'ilke adda k'addey aa booro t'ayni ziiida k'unto. Geñj a t'ize injino, kono ay ki ziipe addey a kaye batum ye, wo de ay di ziipe addey a Raa yonj yi baldiya donj unto. ¹⁰ Geñj yode wede ay ti'n uddo ti dabar ere k'unto kino ette, wo y'ay ti'n adda sey. Eyye, kaye ay ziipe elkisadey a yode ki daana tonj, y'ay ti'n adda sey. ¹¹ Wo kune tonj kun ayni noogiyo adda tondiyagunj a Raa kono kaye me. Geñj t'urzi tondiyo Raa ki donj baadanj, kaye ay t'oona beekadí, wo donj baadanj an di roota koduwo a Raa kono kaye.

Munda wede Pool yi k'iide Korent ye

¹² Derec, munda wede kaye ulbey ay isiyo unse, wo elkisadey ere ay di suuniyo munda en beehiye en ulsu t'ay kaza: Kaye ay izire a daana don duniya, wo ay izire injkino toc min a daana kune, ti tassuwa wo t'adde soo gen iido ti Raa. Wo ay izire ti suuniyo k'ono ere ki don tudde ye, wo de ti beeko ere ki Raa. ¹³⁻¹⁴ Injkinon man adda mattupiyagey don kaye ay un raaniyta munda doolo umbo, kane min ono don kun gariya wo kun di suuniyo itadan genno danjal. Wo adda k'onamey gen, munda soo ede ankenno itadi kun ki ti zuune kerey ye, wo de nun ni zaapu elkisado a kune, kono san itadi kun di suuna kerey. Enno munda me: a onniyo kama Galmeega Isa, kaye ulbey aasa unse ti kune, gen kune ton ulbugun aasa unse ti kaye kay.

¹⁵ Nun suldi gen ni'ni zuune adda k'addo, injkino man n'a dihe ki poone n'a ette n'un ti'n wolley wo n'un di zaapey beeko ki sirwe sey. ¹⁶ San ti di kune gen n'a engiley ki siido Maseduwan, wo ti siido Maseduwan* n'a-kimey di kune sey, kono kun o t'eeley zaada n'a seedey urzi torguwado ki siido Ziide. ¹⁷ Aame ni dihe n'aase injkino'n, ni ki tilke koduwo ye ko? Gen o di gaagiya a munda soo aa don tudde ge d'isiyo, injkino n'a roote «eyye» wo san «aha» sirwan pay ko? ¹⁸ Raa batum yi suune ono don ay un rootiyo gen derec, ay ki rootiyo «eyye» wo san «aha» sirwan pay ye. ¹⁹ Isa Almasi Ulo Raa, nun Pool ti Silas wo Timote ay gizite rabiladi di kune gen†,

yode batum yi k'iido'n ti elkiyo sire ye, yi ki ruute «eyye» wo san «aha» sirwan pay ye. Wo de yon y'iido'n a munda soo «eyye» danjal. ²⁰ Injkinon man Isa yon «Eyye» ki Raa, a suldi pay don yi ruute y'aasa me. Kono kamo t'urzi yode Isa in di rootiyo «Eyye» a Raa, wo in di y' tamma. ²¹ Gen yode Raa batum kaye ti kune y'in d'eliyo toogo a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi, wo y'inni biire. ²² Yon y'in di'n iigire t'Unde Kamilen, i-kaza kine ki yode, tod'te y'in t'ele adda k'addin, gette barta ere ki poone ki suldi don Raa y'in boohiyo san y'in t'ela.

²³ Nun en, ni lohito ono man, Raa y'ollige wo yi n'odo: Nun ni ki gime ki Korent ye, kono ni ki dihe ye un t'isey onne me. ²⁴ Kaye ay ki dehu ay un gi di'n dokke ki toogo ye a urzi zaapu k'addugun a Isa me, kono kun seedu zakidi a urzi gen me wo, de ay dehu ay un di'n nooge kun di lekke t'unjuwo.

2

¹ Ki nuunon man, ni t'ilkite'n di kune ni k'iide ye bee, kono n'un ki ti'n t'eley kun ki t'isey sommagi dondon sey ye. ² Aame n'un ti'n eley kun t'izey sommagi dondon man, t'aaye sey me n'aasey unjuwo te? Para man ti yode wede ni ti y'ele y'a t'ize sommagi dondon genno. ³ Aame n'iiney di kune man, ni ki dehu don ongo ti diinagun an ki ti n' t'eley n'a ki t'isey sommagi dondon ye, ki too man ti kane genno ay isey unjuwo te. Gen kono k'injkinon n'un di riine mattup gette*. Nun ni suune adda k'addo, aame nun ulbo unse man, kune pay ton ulbugun unse.

* **1:16** 1.16 Maseduwan gette siido soo adda siidiyagi pay ti kaaga don Romen ga-dukke, tod'te a kese k'awwa ki siido ere ankenno an ti waaku Gires. † **1:19** 1.19 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.5. * **2:3** 2.3 Pool yi rootiyo ti mattup ere ti doolo yi riine wo a digge, yi ki rootiyo ti mattup ere yi riine ki poone a don Korent ye. Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 7.8.

4 Eyye, nuɲ n'un riije t'ulbe k'oodiyo baadaɲ, biza k'ulbó i zehiso wo ti zumari edayó, wo de n'un riije kono n'un ki ti'n t'ele kun ki t'ise sommagi dondoɲ ye, wo kun di suune nuɲ o d'ede geyyiso baadaɲ a kune me.

Tambobino a wede ize ulsu

5 Aame wenda ti diinaguɲ yi t'ela duwo an t'iza sommagi dondoɲ maɲ, geɲ y'ele nuuno daɲɲal ye, wo y'ele kune pay. Wo de ono geɲ in ti'n aagila baadaɲ ye. 6 Ki wede inkiɲo geɲ daɲɲay ere doɲ baadaɲ ti diinaguɲ an i ele gettiɲ, iide baa. 7 Wo de ankeɲ kun i t'iso tambobino wo kun i eelo kooke, para maɲ y'a t'isa sommagi dondoɲ a ceera eedí.

8 Inkiɲo maɲ, n'un di rooto munda wede kun d'ise, kun iso beehiyko kono y'a suune kune kun yi geyyiso. 9 Nuɲ n'un riije mattup gette kono ni dihe n'un ti'n naame wo n'a suuna ki kotto onamó pay kun ollige maɲ. 10 A wede ɲ kun i t'isiyo tambobino maɲ, nuɲ toɲ ni-t'ise tambobino kay. Aame nuɲ n'isiyo tambobino geɲ, n'isiyo a munda ede do ɲ kollo, wo n'isiyo kono kune, wo a daana k'Almasi. 11 Nuɲ n'ize inkiɲo kono Meeda siitandani ti-ki t'oone urzi t'in gi di'n ceere ye, kono kine in ti suune raayikatú te.

Pool a geeger Tirowas

12 Nuɲ n'a ingile ki geeger Tirowas kono n'a kizitey Rabila Majjaanawa k'Almasi, wo aame n'iiney maɲ n'a uwwa Galmeega y'o t'ihina urzi n'a kizite. 13 Wo de nuɲ ulbó o d'uude baadaɲ kono leemadó Tit ni ki y'uuney ye. Inkiɲo maɲ doɲ Tirowas ni'n iili, n'a ingile ki siido Maseduwan†.

Isa Almasi y'a jiire

14 In rooto koduwo a Raa, kono daayum y'in di'n t'ettiyo k'adda diine doɲ an engile duy, pay kaɲ soo in tamma Almasi yi jiire. Wo t'urzi kine Raa yi d'isiyo a ume tuuku toɲ Almasi duwo an di y' suuniyo, geɲ aakede egey doɲ eediyadaɲ unse i-ti teepiyo a ume pay. 15 Derec, kine aakede egey doɲ eediyadaɲ unse Almasi yid'eliyo a Raa, wo eediyo ere unse gette, i-ti teepiyo a tukki doɲ a urzi k'uttiyo wo a tukki doɲ i t'umbe urzi daggiya pây. 16 A doɲ soo eediyo gette tod'te eediyo ere k'unto, t'an d'an t'etta k'ume k'unto, a doɲ oɲgo eediyo gette tod'te eediyo ere ki lekkiyo, t'an d'an t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum. Inkiɲo wee wee a aane a t'ise naabo ere ette?

17 Kaye aakede doɲ oɲgo ge d'isiyo suuk t'ono Raa genno ye, kaye ay rootiyo ono doɲ derec ki Raa, t'adde soo wo a daanadí, kono ay lekkiyo kettiyo kaɲ soo t'Almasi.

3

Doɲ naabo a urzi taasuwa ere aware

1 Kaye batum ay di dehe ay t'imme tuddey, ay t'eese kaye ay jiire ko? Kunuɲ i dehu mattup ay un d'ette a kize kaye doɲ zina k'Isa, aa doɲ oɲgo ge d'isiyo ko? Kunuɲ ay ambe tunda maɲ, i dehu ay tonde mattup ti beyguɲ ko? Aha, inkiɲo ye! 2 Geɲ kune batum aakede mattupadey, raaniya a biza k'ulbey, duwo pay an ti suune wo an di gare. 3 Eyye, geɲ kereɲ kune aakede mattup ere Almasi batum yi riije y'ay d'ele beezey ay i di naabe. Mattup gette yoɲ yi riije ti buuye ye, wo de yi riije t'urzi k'Unde Raa zeere. Tode gette yi riije ekki

† 2:13 2.13 Kun wollo adda mattup ki Naabo doɲ zina 20.1. * 3:3 3.3 A ume an riije «pakirtagi mongali» geɲ, kun wollo adda mattup ki Egzod 24.12. Wo a ume an riije «a biza k'ulbuguɲ» geɲ, kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33 wo Ezekiyel 11.19.

pakirtagi monjali ye, wo de yi ti riije a biza k'ulbuguñ*.

⁴ Kaye ay rootiyo injkino kono ay ziipe addey a Raa t'urzi k'Almasi. ⁵ Geñ derec kaye ay suune, ti toogo k'aggadey ay ki t'iide ye k'isiyo naabo ette. Wo de naabo ette ay ti-t'isiyo ti toogo ere Raa y'ay eliyo. ⁶ Geñ yode Raa y'ay di'n ize donj aane i t'ise naabo a urzi taasawa ere aware, ti k'ettiyo t'urzi k'oogoro Muusa ere yi riije gettiyo ye, wo de t'ettiyo t'urzi k'Unde Kamileñ. Derec, to oogoro ere yi riije ti kaaga gette duwo t'an d'an t'etta k'ume k'unto, wo de Unde Kamileñ t'in di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum.

⁷ To oogoro gette Muusa yi ti riije ti kaaga ti aryagi raaniya eego pakirtagi monjali†, wo aame y'ize injkino geñ duwo an di wulle toore ki gooliko Raa. Wo toore gooliko'n a-tuure ume k'eda Muusa, donj k'Izirayel an k'iine woliyo yerere adda k'edayi ye, kono i tooriyo baadan‡, kacinj yo toore geñ ki peedo boolonj. Aame oogoro ere t'an d'an t'ettiyo duwo k'ume k'unto gette, toore ki gooliko Raa t'an yi gize injkino man, ⁸ geñ ki kotto naabo k'Unde Kamileñ meedikatu t'aasa a ceera sey. ⁹ Derec, naabo k'oogoro ere duwo booro ti di'n seedu gette tod'te meedikatu a jiire man, geñ ki kotto naabo k'Unde Kamileñ ere ti di'n isiyo duwo ki diine a daana Raa gette, tod'te meedikatu a jiire sey. ¹⁰ Injkino a daana meedikatu ere a jiire ette, gooliko ere a tuure ti kaaga gette, tooratu a nokkida. ¹¹ Aame munda wede san yi-t'engila, goolikadi a jiire man, ki kotto munda wede a lekka ki daayum geñ, goolikadi t'aasa meeda a ceera sey.

¹² Kaye ay zaapu elkisadey a suldi genno, injkino ay rootiyo ono Raa kereñ daa k'orgiso. ¹³ Kaye ay k'isiyo aa ki Muusa ye. Yonj ume k'edayi y'a-ti diibiyo buude, kono donj k'Izirayel an ki wolle nokkiso ki toore wede a ume k'edayi genno ye. ¹⁴ Wo de kane eedan ere soodo a elkiso a t'ippe, bini ankenno tonj aame an gariya mattup ki taasawa ere mazzini man, munda aa buude yi lekkiyo diibiyo a eedan ere soodo k'elkiso gette daa k'ambuzi. Yi t'isa umbo aame an likka kettiyo kanj soo t'Almasi do. ¹⁵ Geñ injkino bini anki, daayum aame tuuku donj k'Izirayel an gariya mattup ki oogoro Muusa man, munda aa buude y'an di diibiyo a eedan ere soodo a elkiso. ¹⁶ Wo de aame wede yi ti kama ki tukki Galmeega doo minj, buude'n yi-ti y'ambu kollo. ¹⁷ Kun ollo, Galmeega yonj Unde, wo a ume Unde Galmeega ede geñ, duwo eedan toore. ¹⁸ Kine donj pay ume k'edayin daa diibu ti buude geñ, toore ki gooliko Galmeega yi-tooriyo a tuddinj, aakede adda kaynaanja. Injkino man, Galmeega yonj Unde geñ lekkiyadinj yi-ti kama, in di deeyiso aa yode ti gooliko ere meeda i ceeriyo ki ceeriyo.

4

Donj zina k'Isa an dabirsa aa ki yode

¹ Kaye Raa y'ay d'ize adde koduwo naabo ette y'ay di t'ele a beezey, injkino manj kaye tuddey a ki rurrige ye. ² Suldi donj ki sukiyagi duwo an isiyo kanj ombide geñ, kaye adda ye. Kaye duwo ay ki'n ombo ti metinjko ye, wo ono Raa ay ki ti'n kama ti dergilagi ye. Wo de kaye batum

† 3:7 3.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 31.18 wo 34.27-28. ‡ 3:7 3.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.29.

ay rootiyo ono don derec a daana Raa, inki no don pay elkisadan t'an di kize onamey derec. ³ Wo aame Rabila Majjaanawa ere ay kazita ette a don onjo ti lekkiyo diibiyo man, gen ti lekkiyo diibiyo a kane don i t'umbe urzi daggiya. ⁴ Kane an di tuuge zaapu k'addan a Isa, kono Meeda siitandani i dokkiyo duniya gette, t'an t'ippe a eedan ere soodo a elkiso te. Inki no man toore wede ki Rabila Majjaanawa an ki y' woliyo ye, yode wede ikaza gooliko k'Almasi, yon min Raa koyok. ⁵ Ono don ay kazita en, ay kazita a tukki kaye batum ye, wo de ay kazita a tukki k'Almasi yon Galmeega, wo ki too man kaye batum ay rootiyo, kaye don naabagun a urzi k'Isa me. ⁶ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: «I iso toore a toore adda zimolo*.» Gen yode Raa genno batum y'atuure biza k'ulbey ti toorayi, y'ize inki no kono yi dehu ay di wolle toore goolikadi i tooriyo a ume k'eda k'Almasi.

⁷ Wo de kaye don i sarkiya laale ki Raa adda k'addey en, kaye aakede toolo lee toogadey umbo. Inki no man in suune kereñ toogo ere a jire eego kino ette, ettiyo ti Raa, ti kaye ye. ⁸ Kaye t'ume tuuku ton ay d'ettiyo suldi don onne ay di'n neryiso, wo de an ay gi di'n ceeriyo ye, kaye ulbey ay d'oodiyo baadan, wo de eede y i-ki daggiya ye. ⁹ Duwo an ay di'n lommitte, wo de Raa y'ay ki'n ooliyo ye, kaye an di danyisa siido, wo de an ay ki ti'n towwo ye. ¹⁰ Kaye daayum ay d'owwiyo a tuddey unto t'ayni dooliyo aa ti duule Isa, inki no man lekkiyo k'Isa ton duwo an aane an di wolle kereñ adda tuddey me. ¹¹ Wo de daayum kaye don i lekkiyo zeere en, duwo

an dehu an ay ti'n t'ide kono ay daaniya Isa. Inki no man lekkiyo k'Isa ton duwo an di wolle kereñ adda tuddey ere k'unto ette. ¹² Inki no kaye daayum lekkiyadey aa a biza zire, wo tin gen kune kun dooniyo lekkiyo ere ki daayum.

¹³ An riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nun n'ele addo a Raa, kono kamo n'a gizite onami me†.» Kaye ton, urzi zaapu k'addey a Raa inki no kay, gen ay zaapu addey a yode, kono kamo kaye ay di kazita onami me. ¹⁴ Eyye, kaye ay suune Raa wede a bilde Galmeega Isa ti diine don unto gen, y'ay ti'n balda kay aa y'a bilde Isa, wo kaye ti kune y'in di'n t'etta pay ki daanadi. ¹⁵ Suldi don pay ay aaniya, ay d'ombine gen, kono un di'n nooge. Inki no man beeko Raa t'aasa baadan a eggun, wo daayum kun d'aagila k'aagulu, kun di roota koduwo a Raa wo kun di y' t'imma pay kan soo.

Lekkiyo a urzi zaapu k'adde a Isa

¹⁶ Kono kamo kaye tuddey a ki rurrige ye. Wo aame ise tuddey ette boolon ti boolon toogatu i dangiya ton, adda k'addey onniyo ti onniyo Raa y'ay d'eliyo toogo. ¹⁷ Dabar ay ooniyo ankenno ette, tod'te soodo wo ki peedo boolon, wo de t'in di'n isiyo kine don a toona daryika ere meeda ki Galmeega wenda yi ki ti dooze ye, daryika gette tod' ti lekkiyo ki daayum wo ti jire dabaradey tan baadan. ¹⁸ Inki no man kaye ersadey ekki suldi don ay'ni woliyo genno ye, wo de ersadey ekki suldi don ay ki'n woliyo ye. Suldi don ay'ni woliyo gen, kane an t'engila, wo de don ay ki'n woliyo ye gen, kane an di lekka ki daayum.

* 4:6 4.6 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.2-3. † 4:13 4.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 116.10.

5

¹ Derec, tuddiŋ in di lekkiyo a siido ette, tod'te aakede daabe saŋ onniyo soo a latta. Wo de kine in suune aame in t'inda maŋ, a kandaane Raa y'in t'eeley tudde ti doolo ere a lekkey ki daayum, tod'te i t'ikkima Raa, bey wedusu ye. ² Wo ankeŋ a siido ette kine in dawilsa*, in di dehu t'addiŋ pay, Raa y'in t'osse tudde ere ti kandaane, t'ekki tudde ere a siido ettiyo, geŋ aakede wede y'a t'ossiyo kalle t'ekki bakadi. ³ Inkiŋo maŋ tuddiŋ Raa yi-ti t'ossey in ki lekkey bontiliŋ ye. ⁴ Ankenno kine in lekkiyo ti tuddiŋ ere aa daabe ette, in di dawilsa aakede in sarkiya attidi baadaŋ. Derec, kine in ki dehu in ki t'inda ye, wo de in di dehu in a-t'osse t'eego'ŋ tudde ere ti kandaane, geŋ inkiŋo tudde ere a lekka ki daayum t'a dagga tudde ere k'unto. ⁵ Geŋ yode Raa batum inni biire kono onniyo soo in di lekkey ti tuddiŋ ere a kandaane gette, inkiŋo y'in d'ele Unde Kamileŋ adda k'addiŋ, gette barta ere ki poone ki suldi doŋ y'in boohiyo saŋ y'in t'ela.

⁶ Inkiŋo maŋ kine in di lekke daayum tuddiŋ i-ki rorrige ye, wo in di suune aame in lekkiyo ti tuddiŋ ettiyo baa geŋ, kine dokki t'ume lekkiyadiŋ ti Galmeega me. ⁷ Derec, in sooru t'urzi zaapu k'adde a Isa, in ki sooru t'urzi munda wede in wolleiyo t'edayiŋ ye. ⁸ Eyye, kine in di lekke daayum tuddiŋ i-ki rorrige ye, wo munda wede in di dehe a ceere, tuddiŋ ette in di t'ooli in t'ette in di lekkey a sirpa Galmeega. ⁹ Inkiŋo ise in lekkiyo ti tuddiŋ ettiyo, ise in ti t'inda toŋ maŋ, in dehe a jiiire munda wede Galmeega ulbi i-d'ise unse. ¹⁰ Derec, i dehu kine pay in t'etta k'ume booro k'Almasi, y'a dekkey

booro eediŋ. Inkiŋo maŋ wede tuuku toŋ y'a t'ooney munda wede Raa yi-t'eley a naabadi ere y'ize a lekkiyadi a duniya, ise ki beehiyo ise k'ulsuko toŋ maŋ†.

In ti kami in t'okkiyo ti Raa

¹¹ Kaye ay suune Galmeega yi dekka booro eediŋ, inkiŋo maŋ ay d'orgiso a yode. Geŋ kono kamo ay d'isiyo t'urzi tuuku toŋ duwo an di suune adda k'addaŋ onamey derec. Raa toŋ y'ayni suune kereŋ, wo n'elkiyo kune toŋ, adda k'addugun kun ayni suune kereŋ. ¹² Ay ki dehu ay ki kize tuddey sey ye a daana kune me, wo de ay dehu ay un di kize urzi wede ulbugun aase unse ti kaye. Inkiŋo maŋ kun d'aana kun an di-kima ono ki doŋ i rootiyo k'ulsuko a tukki kaye. Kane geŋ an koliyo tuddaŋ a suldi doŋ an wolleiyo t'edayan, a suldi doŋ adda k'adde ye. ¹³ Doŋ ongo an'de, eedey i digge. Wo eedey i digge ki kotto maŋ, geŋ a Raa, wo de kaye mentikagi maŋ, geŋ a kune. ¹⁴ Kaye naabo ere ay isiyo ette ayni dokkiyo geyyiso ere k'Almasi, kono ay suune adda k'addey wede soo y'a inda kono duwo pay, geŋ inkiŋo aakede duwo pay an t'inda ti yode a daana Raa me. ¹⁵ Yoŋ y'inda ki duwo pay, kono doŋ i lekkiyo zeere geŋ, an ki lekke lekkiyo ere k'aggadaŋ ye, wo de an di lekke lekkiyo ere ki yode Almasi, y'a inda wo y'a bilde kono kane.

¹⁶ Geŋ inkiŋo ti anki, kaye wenda soo toŋ umbo ay di y' wolle a urzi tudde me. Derec aame ti kaaga Almasi ay yi wulle aa wede tudde toŋ maŋ, ankenno yoŋ ay ki y' wolleiyo inkiŋo ye baa. ¹⁷ Aame wede yi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi maŋ, yode batum yi t'ize wede aware. Lekkiyadi ere

* 5:2 5.2 Kun wollo adda mattup ki Romen 8.23. † 5:10 5.10 Kun wollo adda mattup ki Romen 14.10.

mazzini ti t'ingile, wo ankenno y'a lekke lekkiyo ere aware baa. ¹⁸ Suldi pay geɗ isiiyo Raa, yon y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode t'urzi k'Almasi, wo y'ay d'ele attidi ki naabo kazita a duwo an di-kimo an di t'okkiye ti yode. ¹⁹ Geɗ d'erec, Raa t'urzi k'Almasi duwo y'a ti'n gimo an t'ukkiye ti yode. Wo yon a doopidadan ere an a ti diipida a urzizi gette yi ki ti kaza ye baa, wo a kaye y'ay d'ele naabo kazita a duwo an di-kimo an di t'okkiye ti yode.

²⁰ Inkinon man kaye aakede bize k'Almasi y'ayn'igibo, geɗ aakede yode Raa batum y'unni waaku t'urzi kaye. Inkinon kun ollo, ti suma k'Almasi ay un obe bey, kun oyyo kun ti kami kun t'okkiye ti Raa! ²¹ Almasi geɗ yon oldiko yi k'ize ye, wo de Raa y'a y'ize y'a t'umbe oldiko kine, kono t'urzi yode kine in t'ise don ki diine a daana Raa.

6

¹ Kaye ay naabiya ti Raa kan soo, inkinon ay un t'eele kookeɗ: beeko ere kun uune ti Raa gette, kun ti t'ise ki bita ye. ² Derec, onon en Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: «A onniyo ere n'a gize beekadó, nun mooladá n'a illiga, wo a onniyo k'uttiyo, nun n'a gi di nuuge*.»

Zemba ki nun kun ollo, onniyo ere k'uttiyo Raa yi ti ruute gette, anki t'iina baa. Tode gettin onniyo ere ki beeko Raa.

³ Kaye a wenda soo ton ay ki dehu ye, ay yi-di t'ise morkolo morkiye a urzi Raa me, kono t'urzi tuuku ton duwo an ki t'oone munda k'ulsuko adda naabadey ye. ⁴ Wo de ay di dehu aame i isiiyo munda ton ay kaza tuddey a duwo kaye don naabo Raa ki kotto, ay d'ombine baadan

a suldi don aakede: Dabar, eedey ay ki t'ooniyo ye, wo ulbe k'oodiyo baadan geɗ me. ⁵ Duwo an ay di'n gussite, an ay di'n ifi adda dangay, an d'oozige kulkuwo ki tuddey, ay d'ombine a ormiyo naabo, wo onniyo muno moone umbo, addey guguba. ⁶ Ay kaza tuddey kaye don naabo Raa t'urzi lekkiyadey ere kamilen, t'urzi suuniyadey, t'urzi k'ombinadey, t'urzi beehiyadey, t'urzi naabo k'Unde Kamilen, t'urzi geyyisadey ere t'adde soo, ⁷ t'urzi kazita k'ono don d'erec wo t'urzi toogo Raa. Kaye suldi k'arkadey, lekkiyo ere ki diine a daana Raa, tode gette aakede arku a bey k'ammade ki sakka wo dargine a bey geelo ki naakiwsa. ⁸ Don ongon an ay d'eliyo suma, don son an ay di'n koogire. Don ongon an rootiyo sundey k'ulsuko, don son ki beehiyo. Duwo an ay di'n woliyo kaye aa don lohito k'ono, kacin ay rootiyo onon don d'erec. ⁹ An d'isiyo aa an ay ki'n suune ye, kacin an ayni suune beehiye. An ay di'n woliyo kaye aa don unto, kacin ay lekkiyo zeere. Duwo an ay di'n dabirsa, wo de an ay ki ti'n towwo ye. ¹⁰ An d'isiyo ay t'ise sommagi donon, wo de kaye daayum ulbey unse. Duwo an ay di'n woliyo aa ay k'ede munda ye, kacin† don baadan ay an di'n isiiyo ki laale. An elkiyo munda ay k'ede ye, kacin suldi pay ay d'ede.

¹¹ A kune zembadey don a Korent, kaye addey ay un ti'n iidiba kereɗ, ay unni geyyiso baadan.

¹² Kaye ay unni giyye baadan, wo de kune ay ki'n giyye ye me.

¹³ Inkinon man onon don n'un orbe en aa meege y'an orbe a inñizi, kune ton kun ayni geyyo aakede

* **6:2** 6.2 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.8. † **6:10** 6.10 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 8.9.

kaye ay unni geyyiso.

Kine boy wede ki Raa zeere

¹⁴ Kune ti donj i ki ziipe addan a Isa ye genj, kun ti dodde talgagun soo ye. Munda ede koo a-kette kanj soo munda wede ki diine aa Raa yi dehu ti munda wede ulsu me? Aha, munda umbo! Munda ede koo a-kette kanj soo an toore ti zimolo me? Aha, munda umbo! ¹⁵ Almasi ti Meeda siitandani, onamanj ette kanj soo ko? Aha, i k'ette ye! Munda ede ko a t'okkiye wede i ziipe addi a Isa ti wede i ki ziipe addi a Isa ye me? Aha, munda umbo! ¹⁶ Munda ede ko a t'okkiye Boy Raa ti lonjayi me? Aha, munda umbo! Derec kine enj, kine boy wede ki Raa zeere, genj aa ono donj Raa y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Nun n'a lekka adda diinayanj wo n'a ozira ti kane, nun n'a t'isa Raazanj wo kane an t'isa donjót.»

¹⁷ Kono kamo Galmeega Raa y'a ruute, y'ede:

«Kune ti diinayanj kun t'adfo kun t'argu siggunj!

Munda wede un di'n isa ganigi a daana nunj Raa, kun botta ye, wo nunj n'un di'n seeda bey sireš.»

¹⁸ Galmeega Raa toogo i jiiere pay y'a ruute sey, y'ede:

«Nun n'a t'isa Meegugunj, wo kune, kun t'isa inñizó kuuli wo erayi*.»

7

¹ Zemba ki nunj kune donj ki geyyiso, suldi donj Raa yi ruute y'aasa genj, derec kane an lekkiyo a kine. Kono kamo kine batum addinj in ti'n iso kamileñ ti suldi donj i-ti'n isiyo tudde ti biza k'ulbe ganigi genj me, wo in soodo zakidi

in t'iso donj ooyiso kese a Raa wo t'orgiso a yode.

Unsuwo ki Pool a tukki donj Korent

² Kun ayni geyyo, kono kaye a wenda soo tonj ulsu ay i-k'ize ye, wenda soo tonj ay ki digge ye, wo wenda soo tonj ay ki mibilde ye kono ay t'ambe mundazi me. ³ Ni rootiyo injkino kono booro t'un gi di'n seeda ye. Genj aa n'a ruute ti poone: kune ay un elkiyo daayum adda k'addey, kine kettiyo kanj soo ise in lekkiyo zeere, ise in ti t'inda tonj manj. ⁴ Nun ni ziipe addo pay a kune, ulbo o-t'ize unse baadanj ti kune me, nunj a ti n' zille, wo ulbo a uune t'unusuwo adda dabaradey ere pay gettiyo tonj manj.

⁵ Injkinon manj aame ay iina a siido Maseduwan tonj, kaye ay ki ti buuke ye, wo de ita dabar ere tuuku tonj ay di-t'uune: t'enj duwo an ay di'n t'iiziga, wo adda k'addey ay d'ede ulbe k'oodiyo.

⁶ Wo de Raa, yonj yi selliyo donj tuddanj i ti rorrison genj, y'ay ti'n zille ti aaniya Tit. ⁷ Wo ay uune selliyo ti aaniyadi danjal ye, wo de t'urzi kooke wede kun i elo pay. Wo sonj y'ay t'iide taaya y'ede, kune mosogo nunj Pool kun dehu kun ti n' wolle, a molagunj ere kun iile, a urzi wede kune wehini ki naakiwsado me, genj kono k'injkinon ulbo o-t'ize unse baadanj sey.

⁸ Aame a mattup ere n'un riine gette kun t'ize sommagi dondonj manj, nunj tonj o t'ize attidi. Wo ankenno nunj o ki t'ize attidi ye, kono sommagugunj a mattup gette ki peedo boolonj. ⁹ Wo ankenno nunj ulbo o isiyo unse a sommagi dondonj ki kune genno ye, wo de o isiyo unse kono sommagugunj genj un di'n ize kun di gime lekkiyagunj. Kane sommagi genj

† **6:16** 6.16 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 26.12 wo Ezekiyel 37.27. § **6:17** 6.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.11 wo Ezekiyel 20.34. * **6:18** 6.18 Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1 wo Ezayi 43.6.

iido ti Raa, in̄kino kaye munda k'ulsuko soo ton ay un k'ize ye. ¹⁰ Ki kotto sommagi dondon don ettiyo t'urzi Raa gen, i d'eliyo urzi kama lekkiyo, t'urzi gen kine in d'ooniyo uttiyo, gen in ki t'ise attidi ye. Wo de sommagi dondon don ettiyo t'urzi duniya ette, a-d'ette unto. ¹¹ Anken kun ki wollo do, suldi don kun uune aame dangu t'urzi sommagi dondon don ettiyo t'urzi Raa gen me. Eyye, kane gen an un di'n ize don addan soo k'isiyo munda wede Raa yi dehu, son kun t'ize don seegun ye ti wede isiyo oldiko me, son kun di kulkiso a munda wede ulsu, son un t'eliyo orgiso a munda ulsu kun d'ise me, son un t'eliyo mosogo ki wollisado, son k'un t'ize don wehini a urzi zaapu k'addugun a Isa, wo son k'un d'uune urzi wede wedusu yi t'isiyo oldiko man kun di y'eliyo dangay. Gen t'urzi tuuku ton kune batum kun gize ti suldi ulpi gen kune adda ye.

¹² In̄kino man, n'un riine mat-tup gette kono ni dihe n'un di kize a daana Raa, kune don wehini a urzi geyyisadey me. Wo de ni ki riine kono yo wede ize ulsu* ye wo kono wede an i ize ulsu ye. ¹³ Kono kamo ti naabagun gette kaye ay d'uune toogo baadan.

Wo ay uune toogo ti naabagun dangal ye, ulbey ay d'ize unse a jire kono ay wulle Tit batum ulbi unse baadan ti kune me. Anken addi i t'udige baa kono kune pay gen me. ¹⁴ Derec, a daana Tit gen nun ulbo oo d'ize unse kono kune gen me, wo de gen nun oo k'ede sukiyagi ye baa. Kaye daayum derec ay un ti ruute, wo anken munda wede a yi ruute Tit a tukki kune gen, yon ki kotto derec. ¹⁵ Tit gen y'un elkiyo adda k'addi kono

kune pay onami kun'n illiga, wo kun di y' ziida bey sire ti ottilso wo ti orgiso a Raa. Kono kamo y'un di'n geyyiso baadan a jire ere ti poone. ¹⁶ Nun ulbo unse kono a suldi pay, n'aane n'a zaape addo a kune.

8

Eliyo kooke a urzi tussiy

¹ Zamba ki nun, kaye ay dehu kun di suune beeko ere Raa y'an ele a kane don ogiysito ti suma k'Isa a siido Maseduwan. ² Kane gen an d'uune naamiya t'urzi dabar ere baadan, wo de ton an di lekkiyo daayum ulban unse. Wo kane munda an k'ede ye an daayisa baadan ton, kane wasigale an d'ele suldi baadan a urzi naabo Raa me. ³ A urzi tussiy gen, wede tuuku ton y'ele munda a toogadi toogadi, wo don ongo an ele a jire toogadan sey, nun Pool en ersado ti wulle, gen wenda soo ton an ki y'ize ye ki toogo me. ⁴ Kane an di-giddima baadan ti obe bey, ay d'ise beeko man an di nooge a naabo tussiy a don ki Raa a siido Ziide*. ⁵ In̄kino man a naabo gette ki poone an d'ele tuddan batum a Galmeega, san a daana kaye aa Raa yi dehu. Gen a jire munda wede ay elkiyo an aane an d'ise. ⁶ Kono k'in̄kino Tit gen kaye ay di giddima kono naabo tussiy ere y'iiso di kune don Korent gette, y'a kime y'a-ti dango ti beehyko. ⁷ Kune ki laale a suldi pay, aakede: Urzi zaapu k'adde a Isa, urzi rootiyo k'ono, urzi suuniyo suldi pay don ki Raa, urzi k'isiyo naabo Raa t'adde soo, wo urzi geyyiso ere kun uune ti kaye. In̄kino man a urzi tussiy ton, kun kaza kune ki laale wo ay dehu kun t'ise don wasigale.

* **7:12** 7.12 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 2.5-8. * **8:4** 8.4 A urzi tussiy ere a zamba don a siido Ziide gette, kun wollo adda mattup ki Romen 15.26 wo Galat 2.10.

⁸ Onamó ni rootiyo enj, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo de n'un tówwo taaya ki zemba donj a Maseduwan an ize naabo Raa t'adde soo, genj kune tonj kun di kize geyyisagunj ekki duwo t'adde soo. ⁹ Kune kun ti suune beeko ere Galmeeginj Isa Almasi y'eliyo ti mozuwo te. Yonj ki laale, wo de kono kune y'a iyye y'a-t'ize tuddi wede i-k'ede munda ye, injkino t'urzi genj y'un di'n ize kune ki laale.

¹⁰ Kun ollo, n'un d'elo elkiyadó a urzi tussiyó gette: beehiye a kune kun di seeda zakidí bini danjo, kono t'oboñonj naabo gette i t'ilke wo iise ki poone tonj kune. ¹¹ Ankenj naabo gette kun a ti danjo. Wo kun ti danjo t'adde soo, wede soñ a toogadí toogadí, aakede kun ilke t'ume k'eesiyo. ¹² Aame in eliyo munda t'adde soo manj, Raa tonj ulbí unse a munda wede in eliyo me, wo mundazinj umbo manj Raa tonj yi ki tondiyo ye.

¹³ Kaye ay ki dehu ye donj ongo an t'ooone eedanj, wo kune kun t'ette adda dabar me. Wo de ay dehu kun t'ise pay minj kanj soo wede tuuku tonj i ki baate ye. ¹⁴ Ankenjo kune adda darna genj, kun d'ette noogiyo kane donj an biite. Sanj aame onniyo soo kune un biita wo kane adda darna manj, an d'etta noogiyagunj kay. Injkino manj kun di lekka pay minj kanj soo wede tuuku tonj i ki baate ye. ¹⁵ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi ziki baadanj tonj, i k'oope ye, wo wede yi ziki baata tonj, i ki beete ye†.»

Tit ti donj an naabiya kanj soo

¹⁶ Kaye ay di roote koduwo a Raa, yi-d'ize adda k'adde Tit yi dehu t'adde soo y'un di'n noogey aa ki kaye. ¹⁷ Tit genj kaye ay yi

tunde manj, y'a iyye y'a t'ette di kune me, wo yonj minj y'ele tuddi ki poone too, wenda yi ki y'ize ki toogo ye, y'a t'iiziga y'a engile di kune. ¹⁸ Kaye ay a-t'igibe ti yode leema wede donj pay ogiyo ti suma k'Isa an yi tamma a urzi naabadí ere ki kazita Rabila Majjaanawa. ¹⁹ Wo k'injino danjal ye, donj pay ogiysito ti suma k'Isa an yi biire ay torguwe kanj soo, kono ay a-ti danjey naabo ere ki tussiyó. Naabo gette kaye ay isiyo kono a t'ele tamma a yode Galmeega batum. Injkino manj duwo pay an di suune kaye ay naabiya t'adde soo.

²⁰ Kay ay d'ede attidí a urzi yeeriyo sonjo ere baadanj duwo an tusse ette, injkino ay konso jep, kono duwo an ki roota munda k'ulsuko a tukki kaye ye. ²¹ Kaye ay dehu ay ki d'ise beehiye a daana Raa danjal ye, wo de a daana duwo pay.

²² Ti kane zemba sire genj, ay a-t'igibe leemadey soo injkino, wede tanj baadanj a naabo tuuku tonj ay ti y' wulle yonj yi dehu t'adde soo y'a nooge donj ongo. Wo ankenjo tonj yi dehu y'aase injkino sey a ceere kono yi ziipe addi pay a kune. ²³ Tit genj, yonj wede ay sooru soo wo ay naabiya tonj kanj soo ki noogiyagunj. Wo ki zemba donj ti yode genj, i'n igibe zemba donj pay ogiysito ti suma k'Isa, wo naabadanj ere an isiyo gette, i d'eliyo tamma a Almasi. ²⁴ Kane genj kun'ni soodo bey sire, kono a kize ki kotto kun'ni giyye. Injkino manj donj pay ogiysito ti suma k'Isa genj, an di suuna adda k'addanj munda wede ay ruute a tukki kune genj d'erec.

9

Raa yi giyye wede eliyo t'ulbe unse

† 8:15 8.15 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.18.

¹ A urzi tussiyoyi ki noogiyoyi donj ki Raa a siido Ziide genj, ki too manj n'un ki raanje ye baa, ² kono ni suune kun dehu kun nooge t'adde soo me. Injkinoyi kune n'un di'nimme a daana zamba donj a siido Maseduwan, wo n'an di ruute, n'ede: «A urzi tussiyoyi genj, zamba donj a siido k'akayi toj an t'ikkima tuddan t'obononj too.» Aame donj Maseduwan an illiga kun iiziga wehini a urzi tussiyoyi manj, donj baadanj ogiysito ti suma k'Isa an d'eele toogo. ³ Wo ankenj zamba ado enj n'anni t'igibe k'ume kune kono a urzi tussiyoyi kun t'okkimey tudugun beehiye, aa n'a ruute a donj ongonj. Wo genj nunj n'un di'nimme, ni ki dehu n'a ki t'ise wede lohito k'ono ye. ⁴ Wo nunj orgisado, aame donj miibi ti siido Maseduwan etta di kune ti nuuno genj ay un ki'n uuney tuddugun okkime ye manj, kaye ay seefey sukiyagi kono ay ziipe addey a kune, wo kune toj kun seefey sukiyagi kay. ⁵ Injkinoyi manj n'a t'ilke n'a tunde zamba ado enno an ay d'oogume di kune, an a-ti danjey tussiyoyi ere kun ruute kun t'ela ti mozuwo. Genj aame n'iiney manj, tussiyoyi ettú t'iide, wo a kizey kun ele t'adde soo, t'adde sire ye.

⁶ Kune ono enj kun'ni suuno koduwo, wede yi giira baata manj, y'a t'ayda toj baata kay, wo wede yi giira baadanj manj, y'a t'ayda toj baadanj kay. ⁷ Genj wede tuuku toj y'elo aa y'ilke adda k'addi, t'adde sire ye, wo aa an ki y'ize ki toogo ye, kono Raa yi geyyiso wede y'eliyo ti ulbe unse. ⁸ Raa genj yonj i-d'ede toogo y'un di'n oone t'ita beeko ere tuuku toj manj, kono suldi donj pay daayum kun dehu ki lekkiyagun genj, kun di'n t'oono baadanj sey a oopita, injkinoyi kun t'ela k'isiyo naabo ere

pay beehiye. ⁹ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Yonj suldi y'a-dikkida, y'an d'ele ti mozuwo a donj an k'ede munda ye, Munda wede y'isiyo ki diine a duwo genj, yonj i lekkiyo ki daayum*.»

¹⁰ Eliyo buzu korso ti ombo a wedusu Raa, genj y'un t'ela kay buzu korso me, y'un di y'aagila wo munda wede kun isiyo ki diine a duwo genj y'un di y'aagila k'aagulu. ¹¹ Kune Raa y'un di'n isa ki laale a suldi donj pay beehiye, wo kun di koona daayum wasigale. Injkinoyi manj donj baadanj an di roota koduwo a Raa a munda wede ay an d'etta genj me. ¹² Derec, naabo tussiyoyi ere kun isiyo gette a ki t'ida mosogo donj ki Raa a siido Ziide danjal ye, wo sonj donj baadanj an di roota koduwo a Raa. ¹³ Duwo an wulla'nj naabo gette beehiye, injkinoyi manj donj baadanj an t'imma Raa a ollige k'ono ere un d'ede kono kun seedu zakidi a urzi Rabila Majjaanawa k'Almasi. Wo an t'imma Raa sey kono kune wasigale, aggagun kun d'ele a zamba donj a siido Ziide wo ti donj pay. ¹⁴ Kane zamba genj an tonda Raa kono kune, wo t'urzi genj a kiza an unni giyye baadanj, kono a beeko ere baadanj a jiiere Raa y'un ele gettiyo. ¹⁵ Genj in rooto koduwo a Raa a suldi donj y'in eliyo in k'elkiyo eego ye genj me.

10

Pool yi naakiwsa naabadi

¹ Ki nunj Pool enj, n'un di'n tondo ti tassuwa wo ti beehiyo ere ettiyo t'urzi k'Almasi. Donj ongo an di rootiyo an'de, aame nunj a diinagun manj nunj tasse, wo de dokki ti kune manj wehini. ² Genj nunj n'un di'n tondo ti obe

* 9:9 9.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 112.9.

bey: Kun ti kama lekkiyaguṅ, para maṅ aame n'iida di kune sey maṅ, n'a kooney wehini a umayó. Wo de doṅ onṅo an elkiyo kaye ay sooru a urzi tudde. Inṅino maṅ a kane doṅ geṅ, nuṅ wehinkadó n'an ti-kizey. ³ Derec kaye doṅ tudde, wo de ay ki deyyiso aa ki doṅ tudde ye. ⁴ Adda deyyisadey gette aryagi doṅ ay di deyyiso, itadaṅ a urzi tudde ye. Wo de kane ita toogadaṅ t'ettiyo ti Raa kono i-ti dambu suldi doṅ pay i ti-toogiyo a Raa. Kaye ay di lattiya elkiyo ere oldo, ⁵ wo toogo ere pay ki doṅ i koliyo tuddaṅ an an t'eegirso a fuwo an di suune Raa. Kaye ay an kazita a fuwo kono an di-kime elkisadaṅ ere oldo gettiyo wo an d'olliga ono doṅ k'Almasi wo an d'ozire eego. ⁶ Aame kun t'iza doṅ ollige ono wo kun a ti sooru eego aa Raa yi dehu maṅ, kaye tuddey okkime wede tuuku y'a ti doopide onamey geṅ, ay ti'n t'ela daṅgay.

⁷ Kune'ṅ suldi kun'ni wolliyo a edaguṅ daṅṅal. Aame wede yi zuune adda k'addi yon k'Almasi maṅ, geṅ yi suuno kaye toṅ k'Almasi aa yode. ⁸ Kaye Galmeega y'ay ele urzi ki noogiyaguṅ kun di t'ihira a urzi zaapu k'adduguṅ a Isa, ki daggiyaguṅ ye. Geṅ koo kun elkiyo ni tamma tuddó baadaṅ toṅ, wo de a nuṅ o k'isa sukuyagi ye. ⁹ Geṅ ni ki dehu n'un gi di t'ele orgiso ye, t'urzi mattupiyagó doṅ n'un raaniya eṅ me, ¹⁰ kono doṅ onṅo an rootiyo, an'de: «Mattupiyagi yi raaniya geṅ onamaṅ zakidi wo wehini, wo de aame yon a diinayey maṅ, toogadi baata wo onami toṅ ki bita.» ¹¹ Wede yi rootiyo inṅino geṅ, yi suuno munda soo adda k'addi: Aame kaye dokki ti kune maṅ, mattupiyagey ay un raaniya

geṅ onamaṅ wehini, wo aame kaye a diinaguṅ toṅ naabadey wehini inṅino.

¹² Doṅ onṅo an tamma tuddaṅ ti siidaṅ, wo kaye ay ki dehu ay ki'n dooze ye, wo ay ki'n deeye ye. Kane geṅ an tamma tuddaṅ ti siidaṅ, wo geṅ an ti-t'ize tuddaṅ aa munda dooziyo wo ki deeyiso ti doṅ onṅo. An isiyo inṅino geṅ, kane aa doṅ elkisadaṅ umbo. ¹³ Wo ki kaye ay ki t'imme tuddey ay gi di-doopida ti yirwe wede Raa y'ay riike geṅṅo ye. Aame Raa y'ay di'n t'iide di kune geṅ, y'ay di riike yirwe a ume wede ki naabadey, wo ay di naabiya adda. ¹⁴ Wo a ume geṅ, kaye ti yirwayey ay gi di diipida ye. Iney ki poone di kune kaye, ay un di gizite Rabila Majjaanawa k'Almasi me. ¹⁵ Kaye ay ki t'imme tuddey ye ekki naabo ki doṅ doolo g'ize te. Wo de ay zaape elkisadey a kune kun di t'ihira a urzi zaapu k'adduguṅ a Isa, inṅino naabadey ere a diinaguṅ gette t'a aagila k'aagulu adda k'ume wede Raa y'ay riike me. ¹⁶ Geṅ inṅino saṅ ay di doopida ki siidiyagi doṅ dokki ti di kune, ay an di kizitey Rabila Majjaanawa. Kaye ay ki dehu ay ki naabe adda k'ume wede doṅ doolo gi niibe ye, wo ay ki dehu ay ki t'imme tuddey a naabadaṅ ye.

¹⁷ Ono eṅ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi t'imme tuddi maṅ, y'amma tuddi a munda wede Galmeega Raa y'ize*.» ¹⁸ Wee wee, wede naabo beehiye me? Wede naabo beehiye'ṅ yon wede Galmeega batum yi yi tamma, yode wede yi tamma tuddi ti siidi ye.

11

Pool ti doṅ k'olmid'ayi

* **10:17** 10.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9.23 wo 1 Korent 1.31.

¹ Nuñ ni dehu kun aa d'ombiña, kono ankenño n'orbe aakede nuñ ki maade. Eyye, kun ambo ombiñe ti nuñ me. ² Derec, nuñ n'okkiso a kune me, wo okkisadó t'ettiyo ti Raa, kono kune eggun seedu, ni dehu kun di lekke kamilen, inkinno n'un di'n t'etta k'ume yode soo danjal Almasi, aakede uto konso an i-d'ette a kulatú. ³ Wo de kun elko a taaya ki meediñ Awa tod'te miipo t'a ti mibilde t'urzi metinkatú. Inkinno man nuñ n'orgiso kono elkisagun t'a t'isa oldo, t'un ti'n ledfa dokki ti lekkiyo ere t'adde soo a urzi k'Almasi te*. ⁴ Ni rootiyo inkinno kono aame wede tuuku y'ettiyo y'un kazita urzi k'Isa ti doolo, ti wede kaye ay un ki gizite ye, ise kun ooniyo unde ti doolo ti ere kun uune ti poone gettiyo ye, ise an un kazita rabila ti doolo ti Rabila Majjaanawa ere kun uune ti poone gettiyo ye ton man, kun d'ombiñe baadan ti kane me.

⁵ Kane don kun rootiyo kun'de, kane don zina k'Isa i jire gen, nuñ n'elkiyo kane gen an ki n' ceere ti munda ye. ⁶ Derec, a rootiyo k'ono suuniyadó t'ise baata ton, wo de a urzi suuniyo Raa gen a ki'n baate ye. Kaye suuniyadey t'urzi tuuku ton, daayum ay un ti gizite kereñ.

⁷ Aame n'un gizite urzi Rabila Majjaanawa ki Raa gen, n'un gizite ki waawiye, n'a-t'ize tuddó ñenku kono kune sundugun t'a ôole. Gen n'ize inkinno oldfiko ko? ⁸ Nuñ n'a iyye don ogiysito ti suma k'Isa a ume doolo an di n' nuugo ti sonko, gen aakede ni ziko maaladan kono ki noogiyagun. ⁹ Aame nuñ di kune gen, munda tuuku ton ni dihe a urzi lekkiyadó, a wenda soo ton ni ki guune attidí ye, kono zemba don iido ti siido

Maseduwan gen, munda wede oo biite an o ele pây†. Wo a suldi pay tuddó n'a ti ziida n'un k'ele attidí ye, wo daayum tuddó ni ti seeda inkinno. ¹⁰ Gen inkinno nuñ ulbó unse. Ni rootiyo ti derec ere k'Almasi oo d'ede: Adda siido k'Akayi, n'aasa t'urzi tuuku ton, wenda soo ton umbo a aana oo di latta unsuwo ere oo d'ede te. ¹¹ Ki moo me ni rootiyo inkinno me? Kun elkiyo n'un ki'n giyye ye ko? Aha, Raa yi suune n'unni giyye me!

¹² Munda wede n'isiyo ankenño en, ki daana ton n'isa inkinno kono n'an di t'ippa a bize ki don i koliyo tuddan an'de, kane ti kaye naabadey kan soo gen me. ¹³ Kane gen an ti-t'isiyo tuddan aa don zina k'Almasi, don daggiya duwo, tuddan an ti-t'ombide an t'isiyo aa don zina k'Almasi†. ¹⁴ Gen munda ki seedu giggire umbo, kono tode Meeda siitandani batum ton tud-dutú ti-ti t'ombide ti-t'isiyo aa maaleeka wede ki toore. ¹⁵ Gen i k'oone ye, kane don naabatú ton tuddan an ti-t'ombide an t'isiyo aa kane don naabo Raa ki diine. Wo de kane gen a onniyo danju an t'ooney munda wede a naabadan.

Ombiñe Pool a dabar

¹⁶ Kun ollo, n'un di-doolo sey, wenda soo ton ti diinagun y'elke ye nuñ ki maade me. Wo de aame kun elkiyo nuñ ki maade man, gen kun d'oyyo n'a orba aa ki maade, kono nuñ ton ni-t'imme tuddó boolon. ¹⁷ Ono don ni rootita en, ni rootita aa Galmeega yi dehu ye, wo de ni rootita aa nuñ ki maade kono ni suune adda k'addó, o d'ede urzi n'a t'imme tuddó. ¹⁸ Don baadan an tamma tuddan a suldi don a urzi tudde, inkinno man nuñ ton n'a

* **11:3** 11.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.1-13. † **11:9** 11.9 Kun wollo adda mattup ki Pilip 4.15-18. ‡ **11:13** 11.13 Kun wollo adda mattup ki Matiye 7.15.

t'imme tuddó kay. ¹⁹ Kune don kun'de un d'ede elkiyo baadan gen, kun d'oyyiso t'addugun pay kun d'ombiñe a kane don elkiyadan umbo. ²⁰ Kune kun d'oyyiso a don zina i jiiire gen an un di'n isiyo aa bulagi, an un di'n oobiyo ti metiñko, suldugun an t'oogire pay, an di koliyo t'eggun, an un di'n danyisa a tobbiñagun, wo a suldi pay genno ton kun d'ombiñe. ²¹ Gen munda wede kane an un ize man, kaye toogadey baata inkiño ay un k'ize ye. Wo gen tambobino, sukiyagi a kaye! Kun ollo, ankeñño n'a orba aa nun ki maade, wo wede yi tamma tuddi a munda tuuku man, nun ton n'aane n'a t'imme tuddó eego kay. ²² An rootiyo kane don k'Eber man, nun ton Eber! An rootiyo kane Izirayel man, nun ton Izirayel! An rootiyo kane ti biza bumbu k'Ibirayim man, nun ton ti biza bumbu k'IbirayimŠ. ²³ An rootiyo kane don naabo k'Almasi man, nun miñ wede naabo k'Almasi i jiiire kane, inkiño n'a orba aa eedó i-dikke baa. A naabo gette n'iidi yeebadó i jiiire kane, an ni zidde dangay tan baadan i jiiire kane, an ni gussite tan baadan i jiiire kane, wo ni likke aa a biza zire k'unto tan baadan i jiiire kane. ²⁴ Yawudiyagi an di n' gussite tan paat, kossiyo soo marpa ada g'ado makumu gessat*, gessat. ²⁵ Don Romen an di n' gusse ti dalka tan ado, wo duwo an di n' gikkite ti mongali ki towwadó kan soo. A torguwadó gen, tan ado tooko ay di lattiya adda k'ahu ahu, wo i d'ize onniyo soo n'a

likke t'ekki bar diddo wo onnu†. ²⁶ A torguwadó ere tan baadan gette, n'a uune dabar aa nun a biza zire t'urzi k'oydayi g'ay t'ooniyto, wo t'urzi don dekkiyo k'urzi, n'a uune dabar aa nun a biza zire t'urzi donzó Yawudiyagi, wo t'urzi don Yawudiyagi ye, n'a uune dabar aa nun a biza zire t'urzi don adda geegiryagi, wo adda balda, n'a uune dabar aa nun a biza zire ekki bar, wo a daana don an ti-t'isiyo tuddan aa zemba a urzi k'Isa†. ²⁷ N'a uwwe ormiyo wo oodibe yeebe a urzi naabo, onniyo muno moone umbo, n'a uwwe mosogo wo orme, onniyo muno addó guguba, kallagó baata wo reele yi di n' t'owwo. ²⁸ Suldi doolo ede ni k'aane ni ki ti'n deepe pay ye, wo a nun munda wede beehiye a jiiire, onniyo ti onniyo nun ulbó o d'oodiyo a tukki don pay ogiysito ti suma k'Isa me. ²⁹ Aame wede yon toogadi baata man, nun ton ni d'owwiyo toogadó baata kay, wo aame wede yi t'isiyo oldfiko man, nun addó i n'aadumu.

³⁰ Ise i dehu ki tamma tudde man, n'a t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo. ³¹ Tamma ti koono ki daayum a Raa Meeki Galmeega Isa, yon yi suune ni ki lohito ono ye me. ³² Aame nun a geeger Damas gen, goole siido wede mozigo Aretas yi ziipe'n, yi d'ibi asigiryagi a boha bumbiyagi ki geeger gette ki seeduzó. ³³ Wo de zemba an ti n' ziipe adda gedde, an ti n' zuuye ti nee ti buldo waaya mongali, wo ni di t'unzile a goole siido gen meŠ.

§ 11:22 11.22 Kun wollo adda mattup ki Pilip 3.5. * 11:24 11.24 Oogoro Muusa ti rootiyo wede booro ti ziida man, an di y'oggipe marpa i ki ceere ada pide ye. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.1-3. Man kane an a d'ohire a marpa ada g'ado makumu gessat, kono an orgiso beezan i ti t'igiba man, an a ti doopida oogoro gette. † 11:25 11.25 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 14.19; 16.22; 27.39-44. ‡ 11:26 11.26 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 9.23; 14.5. § 11:33 11.33 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 9.23-25.

12

Raa yi iidiba ita a Pool

¹ Injino i dehu'ŋ n'a t'imme tuddó ko? Aha, a ki nooge ti munda ye! Wo de toŋ n'a roote a sulđi doŋ o iido aa suniye wo Galmeega y'o di t'iidiba ita. ² Nun ni suune wedusu soo injino, yi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi*, onniyo soo Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane wede k'aduwe, t'ume geŋ iide ozzine koomat makumu pife. Raa yi y'umbe miŋ ti tuddí gettiyo koo, i iide munda aa suniye koo maŋ, ni ki suune ye, i suune Raa siidí. ³⁻⁴ Derec, ni suune wede geŋ, Raa yi y'umbe ki jenne. Wo de yi y'umbe miŋ ti tuddí gettiyo koo, i iide munda aa suniye koo maŋ, ni ki suune ye, i suune Raa siidí. Wo a ume geŋ yi d'illigo ono doŋ wede tudde soo toŋ yi k'aane yi ki ti'n roote ye, kono a wede'ŋ urzi umbo y'anni roote me. ⁵ Geŋ ni t'imme tuddó kono wede'ŋ geŋŋo. Wo de ki nuuno k'aggadó, n'a t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo daŋŋal. ⁶ Aame ni dehu ni t'imme tuddó maŋ, n'a k'orba aa ki maade ye, kono ni rootita derec daŋŋal. Wo de ni ki tamma tuddó ye ni-ti seefu, kono ni dehu duwo an di wolle munda wede n'isiyo wo munda wede an ollige ni rootiyo daŋŋal, munda ti doolo umbo.

⁷ Sulđi doŋ Raa y'o t'iidiba ita geŋ, kane sulđi doŋ i ceeriyo eego. Injino, kono n'a ki kili tuddó ti sulđi geŋŋo ye, geŋ Raa y'o d'ele munda aa kuuno a tuddó i di n' dabirsa†. Geŋ aakede wede zina Meeda siitandani ti y'igibo y'a ni dabire kono o-t'eegire n'a ki kili tuddó ye. ⁸ A dabaradó gette n'a

tunde Galmeega taŋ ađo, kono y'o-ti ledde ti tuddó me. ⁹ Wo Galmeega y'o di ruute, y'ede: «A kee'ŋ beekadó gettiŋ a iide baa. Kono nun toogadó ti kee, aame kee toogadá baata geŋ me.» Geŋ nun ulbó unse n'a t'imme tuddó a toogadó baata gette, kono toogo k'Almasi t'a koone eedó. ¹⁰ Kono kamo nun ulbó o d'isiyo unse, a toogadó baata gette, ise duwo an ni kaldita, ise an ni koddite, ise an ni dabirsa, wo ise an oo oodiyó ulbó baadaŋ toŋ maŋ, kono ni daaniya Almasi geŋ me. Eyye, aame nun toogo baata toŋ, a ume geŋ n'a d'ooniyo toogo.

Ulbe k'oodiyó Pool a doŋ Ko-rent

¹¹ Kun wollo ankeŋ ni t'ize aa ki maade, wo de kun n'ize ki toogo n'a t'ize ki maade me, ki too maŋ nun a ni naakiwe kune. Ise duwo an rootiyo nun ki bita toŋ, kane doŋ kun'de doŋ zina k'Almasi i jiire geŋ, nun n'elkiyo kane an ki n' jiire ti munda ye. ¹² Sulđi doŋ ize di kune i-kaza nun wede zina k'Isa geŋ, kun wulle: N'a imbiŋa a munda wede oŋe tuuku toŋ maŋ, wo kun wulle sulđi k'armika doŋ i-kaza Raa toogo wo sulđi doŋ i ceeriyo eego me. ¹³ Kunun n'un biite a moo me a beehiyko ere n'ize a doŋ ogiysito ti suma k'Isa a omagi doolo me? Munda umbo. Para maŋ ede munda soo: Ni ki guune attidí kune ye. N'ize injino ki diine ye maŋ, kun oo t'iso tambobino!

¹⁴ Ankeŋ kun ollo, ni kime di kune sey k'aduwe, wo n'a ki kooney a attidí kune ye, kono ni ki dehey maalaguŋ ye, wo de ni dehey kune batum. Kune kun suune inŋi geŋ an k'okumso sulđi a maawaŋ ye, wo de maawi okumso

* **12:2** 12.2 Pool yi rootiyo Nun ni suune wedusu soo injino, yi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi: Geŋ yi rootiyo ti yode batum. † **12:7** 12.7 Munda aa kuuno a tuddó i di n' dabirsa: Munda aa kuuno a tukki Pool geŋ urzizí daa suuniyo. Doŋ oŋgo an elkiyo Pool i d'ede eeni k'eda: Kun wollo adda mattup ki Galat 4.13-15.

suldfi a inñizan me. ¹⁵ Ki nuñ, ulbó unse n'a dagge suldzó ise tuddó batum kono kune geñ me. Derec, geñ nuñ n'unni geyyiso baadan, wo ki moo me geyyisagun a tukki nuñ baata me?

¹⁶ Derec kun suune, n'un ki t'ize attidfi kune ye, wo de donj soñ an'de, nuñ metike n'un ti'n iimi ti metinjo. ¹⁷ Kun t'elko do kunuñ, ti diine donj n'un ikkipe geñ, t'urzi wede soo n'un ti'n iimi ti metinjo ko? ¹⁸ Nuñ ni di gid'dima a Tit y'a ette di kune wo n'a-t'igibe ti yode leema wede kune batum kun yi suune. Kunuñ Tit geñ y'un ti'n iimi ti metinjo ko? Aha, kun suune geñ derec ye! Wo kun suune nuñ ti Tit geñ, ay izire soo wo elkisadey toñ soo.

¹⁹ Ti kaagine kun elkiyo koo ay okkime bizey a daana kune me koo man? Aha, injino ye! Onamey en, ay rootiyo a daana Raa kono ay lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi. Wo zamba ki nuñ kune donj ki geyyiso, ay isiyo pay geñ kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa. ²⁰ Nuñ n'orgiso a aaniyadó di kune geñ, kune n'un ki'n t'ooney aa addó i dehu ye, wo nuñ kun gi di n' wolley aa addugun i dehu ye. Nuñ n'orgiso n'iidey di kune, ni t'ooney suldfi donj aakede: Orbe k'ono k'ulpi ti tuddugun, kolbiso, kulkiso i ceeriyo eego, elkiyo ere bakadá k'a ti y' kime k'ita, dekkiyo k'ita duwo, lattiya suma duwo, koliyo tudde, wo isiyo suldfi donj a urz-izan ye pay geñ me. ²¹ Nuñ n'orgiso soñ a ettiyadó ere soñjo gette, koo Raa yi-ti n' t'eley adda sukiyagi a daana kune me koo man. Nuñ n'orgiso koo ni-t'ooney donj baadan an lekkiyo daayum adda k'oldiko aakede an ize ti poone koo man, wo an ki ti gime lekkiyadan ye botto, an lekkiyo

a lekkiyadan ere k'isiyo suldfi pitinjo, boliyo, wo an ti-t'eliyo tuddan k'isiyo suldfi donj ulpi. Wo geñ n'a ooley a tukki kane geñ me.

13

Toose ti aapudu ki dangu

¹ Nuñ ni kime di kune en k'aduwe. A suldfi pay geñ we-dusu booro ti y' seeda'n, i dehu donj sire t'ado i wulle wo illiga munda genno doo minj kollo*. ² A ettiyadó ere ki sirwe di kune gette, a donj ize oldiko ti poone wo a donj ongo pay geñ n'an ti ruuto, wo de anken nuñ dokki ti kune toñ n'a-ti doole sey: Aame soñjo n'iida wolliyagun man, n'a kooney wehini ti donj pay isiyo oldiko. ³ N'aasey injino kono kun dehu kun di suune munda a kize, ki kotto Almasi yi rootiyo ti bizó. Wo kun di suuney Almasi yonj toogadi baata ye a daanagun me, wo de yonj toogadi a diinagun y'un ti kaza. ⁴ Derec, Almasi yonj a urzi tudde toogadi baata, duwo an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko, wo anken yi lekkiyo zeere t'urzi toogo Raa. Wo kaye toñ toogadey baata aa ki yode kono ay lekkiyo kettiyo kanj soo ti yode. Wo de ti yode ay di lekkey zeere a diinagun t'urzi toogo Raa.

⁵ Kune batum kun t'elkito, wo kun ti wollo kune'nj ki kotto a urzi zaapu k'addugun a Isa dey ko? Kunuñ kun ki suune ye ko Isa Almasi yi lekkiyo adda k'addugun me? Para man duwo an k'aana an ki ti'n wolla ye suldfi donj i-kaza, kune kun seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa me. ⁶ Wo de n'elkiyo kun suune, kaye ay un ti gize ay seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a k'Isa me. ⁷ Kaye ay tondiyo Raa kono munda ulsu soo toñ kun ki d'ise ye. Ay rootiyo

* 13:1 13.1 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

injkino, kono ay ki dehu ay ki kize tuddey kaye ki diine ye, wo de ay dehu kun d'ise daayum beehiyko, ise duwo an rootiyo ay ki seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa ye ton man. ⁸ Ki kotto kaye ay k'aane ay i ki t'eegire ye a derec ki Raa te, wo de ay di nooge noogiyo derec ki Raa te. ⁹ Aame tuuku kune'η toogo wo kaye toogadey baata ton, ulbey i d'isiyo unse. Geη munda wede kaye ay tondiyo Raa, kono y'un di'n oodibe delele a urzi zaapu k'addugun a Isa. ¹⁰ Kono kamo ankenno nun dokki ti kune, geη n'un di raaniya mattup ettiyo, kono saη onniyo ere n'iiney di kune man, kun ti gime lekkiyagun wo n'un ki d'isey wehini ye a urzi toogo ere Galmeega y'o ele gette, y'o ele urzi ki noogiyagun kun di t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa, ki daggiyagun ye.

¹¹ Injkino ki danu zamba ki nun, kun lekko t'unusuwo, kun i oolo tuddugun a Raa y'un di'n oodiba delele, kun elo kooke ti tuddugun, kun lekko onamgun soo, wo kun lekko ti toose, injkino Raa wede ki geyyiso wo ki toose geη y'a koono ti kune.

¹² Kun t'eesito tuddugun kan bey sire sire aa zamba, wo don ki Raa pay a enno, an un t'ize toose.

¹³ Beeko ki Galmeega Isa Almasi, geyyiso ere ki Raa, wo lekkiyo ere kettiyo kan soo in d'ede t'urzi k'Unde Kamileη gette i koono ti kune pay.

Mattup ki Pool yi riine a don siido Galat

*Enj urzi k'ono don kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere Pool yi riine a don i ziipe addan a Isa a siido Galat. Pool gen ki siido Galat yi iide tan sire, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a don Yawudiyagi ye. Wo de k'ita man, Yawudiyagi ongon an iide'ng an'de, Pool yon wede zina k'Isa ki kotto ye, wo ono don yi gizite ton kane derec ye. An an di ruute a kane don Yawudiyagi ye i ziipe addan a Isa gen, i dehu an d'ise munda wede oogoro Muusa ti rootiyo kay. Wo munda wede an ziiida zakidfi a jiiire, urzi waldu ponde. Kane an rootiyo t'urzi gen, Raa yi di'n woliyo duwo ki diine a daanadi me.

Pool y'illiga injkino man yi-ti gulkuwe baadan. Kono kamo y'an di riine mattup a don siido Galat, y'an di kize Raa yi'ni woliyo duwo ki diine a daanadi t'urzi waldu ponde ye. Waldu ponde ere toc Raa yi rootiyo te, ere a urzi tudde duwo ge ki d'isiyo ye, wo tod'te ere Unde Kamilen t'isiyo adda k'adde. Gen t'urzi zaapu k'adde a Isa danjal, duwo Raa yi'ni woliyo don ki diine a daanadi me. Wo t'urzi zaapu k'adde a Isa danjal, lekkiyadin t'a t'ise lekkiyo ere Raa ulbi i-d'ise unse me.

Toose ki Pool a don Galat

¹⁻² Mattup ette i raaniya nun Pool wede zina k'Isa, ti zamba pay i ziipe addan a Isa don ti nun, ay un t'ize toose a kune don ogiysito ti suma k'Isa a siido Galat*. Naabo

ette ni t'uune t'urzi duwo ye, i n'igibo wedusu ye ni d'isiyo me, oo t'elo Isa Almasi ti Meega Raa wede a bilde Almasi ti diine don unto. ³ Gen beeko ti toose ki Meegin Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonna eggun. ⁴ Yode wede y'a iili tuddi, y'a inda k'oldikadin, wo y'in di'n udde ti suldi don ulpi ki duniya. Y'ize injkino aa Meegin Raa yi dehu. ⁵ Tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Rabila Majjaanawa soo danjal

⁶ Nun n'a ziiida giggiro kono Raa wede unni wiike ti beeko ere k'Almasi kun d'iili, kesiko kun di-gime k'ume rabila majjaanawa ere ti doolo, ⁷ kacin rabila majjaanawa ti doolo umbo. Wo don ede an isiyo an un ti'n dagge, Rabila Majjaanawa ere k'Almasi an dehu an ti-kime ti doolo. ⁸ Injkinoman ise kaye batum, wenda ti doolo, ise maaleeka ti kandaane ton man, y'un gizita rabila majjaanawa ti doolo aa ere ay un ki gizite ye man, yode gen duudiyo Raa t'a koonna eedi! ⁹ Kaye ay un ruute ti poone, anken n'a-di doole sey, aame wenda y'un gizita rabila majjaanawa ere ti doolo aa ere kun uune ti kaye ye man, yode gen duudiyo Raa t'a koonna eedi!

¹⁰ Wo kune kun elkiyo ni riine injkino kono duwo an di n' t'imma ko? Aha, injkino ye! Ni dehu a ni t'imme Raa. Kun elkiyo min, nun ni dehu n'a t'ise wede beehiye a eda duwo ko? Aha, injkino ye! Aame ni dehu n'a t'ise beehiye a eda duwo sey man, ni ki t'ise wede naabo k'Almasi ye.

Pool yi t'ize wede zina k'Isa

¹¹ Zamba ki nun, ni dehu n'un di roote: Rabila Majjaanawa ere n'un gizite gette, ni k'illiga ti bize wedusu ye, ¹² wo wenda y'o ki gizite ye, yi ki n' duuye ye. Tode

* **1:1-2** 1.1-2 Siido Galat: Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 16.6.

gette Isa Almasi batum y'o iidiba ita.

¹³ Wo kune kun ti suune lekkiyadó ere ti kaaga te, aame nuñ ni daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi me. Nuñ doñ ki Raa ogiyso ti suma k'Isa n'anni dibire baadañ wo ni dehu n'an uute. ¹⁴ Wo t'adda diine daamayó Yawudiyagi, nuñ n'aa di jüre ki daaniya k'oogoro me, n'a ziida zakidí t'addó pay a oogoro monjgidagó te.

¹⁵ Wo kaciñ Raa yi ni biire t'ume t'adda k'adde meedó to, y'o d'ele beekadí y'a ti n' wiike kono ni-di naabe. ¹⁶ Aame onniyo ere Raa yi dihe t'iina mañ, Ulí y'o di y' gize n'a yi zuune, kono n'an di kizite rabiladí a doñ Yawudiyagi ye. Aame geñ ni ki tunde wede tudde ye, ¹⁷ ki Zeruzalem toñ ni k'iide ye, n'a wollo doñ zina k'Isa doñ ti poone ti nuñ me. Tin geñ miñ n'a ingile baa, n'a ingile siido k'Arabi, sañ n'a-gimo ki geeger Damas. ¹⁸ Ìide ozzine afo mañ, n'aa t'iide Zeruzalem kono ay di suuno tuddey ti Piyer. Ni likko ti yode suuk sire, ¹⁹ wo wede zina k'Isa Almasi ti doolo n'aa ki wullo ye, ni wullo Zak leema Galmeega† danñal. ²⁰ Ono doñ n'un raaniya eñ, ki kotto lohito ye, Raa toñ yi suune.

²¹ Sañ mañ ti Zeruzalem n'a ingile ki siido Siiri ti Silisi. ²² Zamba doñ ogiysito ti suma k'Almasi a siido Ziide toñ, t'ersadañ an ki n' wulle ye. ²³ An ollige miñ duwo an rootiyo a tukki nuñ, an'de: «Wede in di'n dibire ginno, anken yi-gime, yi kazita Rabila Majjaanawa a urzi zaapu k'adde a Isa, ere ti poone yi ki dehu yi ki t'olliga ye geñño.»

²⁴ Aame an illiga in'kino mañ, an tamma Raa kono nuuno.

2

Pool ti doñ naabo k'Almasi ongon

¹ Aame ìide ozzine koomat makumu pide mañ, n'a gime ki Zeruzalem sey kaye ti Barnabas, wo n'aa di wiike Tit pây*. ² Nuñ n'iide kono Raa y'o ruute n'a ette. Aame ay iiney mañ, n'an ugiye deero ki doñ ogiyso ti suma k'Isa siidey, mañ n'an t'iide taaya a urzi Rabila Majjaanawa ere ni kazita a doñ Yawudiyagi ye. N'a t'ize in'kino kono ni ki dehu naabo ere n'ize wo ere n'isiyo ette, i-ki t'engile ki bita ye. ³ Tit wede iide ti nuñ geñ yon Girek, wo kane deero geñ an ki y'ize ki toogo ye y'a walda ponde me. ⁴ Wo de i d'ede zamba doñ an'de kane an ziipe addañ a Isa, kaciñ an ki ziipe addañ ye, an dehu Tit y'a walda ponde. An t'iide diinayey aa doñ wolloyo k'itadey, an dehu an ay ti'n dagge, kaye doñ eedey toore me. Ay t'ize eedey toore geñ t'urzi k'Isa Almasi, wo kane an dehu an ay ti'n kime k'adda buliko ere a urzi k'oogoro Muusa sey. ⁵ A doñ geñ kaye ay an di-tuuge, urzi boolon toñ ay an k'iili ye, kono kaye ay dehu derec ki Rabila Majjaanawa gette t'a lekke a diinagun.

⁶ Wo kane doñ geñ a eda duwo kane deero toñ — a nuñ deerikadañ ere ti poone gette ki bita, kono Raa y'inni wolloyo kine pay miñ kañ soo† — kane doñ a eda duwo kane deero geñ, a nuñ munda an ki ruute ye ti doolo me. ⁷ Wo kaciñ an wulle mañ an zuune, derec Raa y'o ele a beezó naabo kazita Rabila Majjaanawa a

† **1:19** 1.19 Zak: Yon leema Galmeega Isa, yon ti diine doñ dokkiyo ti doñ ogiyso ti suma k'Isa a geeger Zeruzalem. Kun wollo adda mattup ki Galat 2.9 wo Naabo doñ zina 15.13. * **2:1** 2.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo doñ zina 11.30; 15.2. † **2:6** 2.6 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17.

ɗon Yawudiyagi ye, aakede Raa yi ele a bey Piyer naabo ki kazita a Yawudiyagi. ⁸ Derec, Piyer Raa yi y'ize wede zina k'Isa y'a-y'igibe ki tukki Yawudiyagi, in'kino nun ton Raa y'an ize wede zina k'Isa y'an-igibe ki tukki ɗon Yawudiyagi ye. ⁹ Zan, Zak wo Piyer geɗ, ɗuwo an'ni suune kane deero ki ɗon ogiyso ti suma k'Isa. Kane geɗ an zuune naabo gette ki kotto Raa y'o ele ti beekadi. Ay digitte onamey kan soo, wo ay a-ti zidde bey ki toose, i-kaza ay lekkiyo kettiyo kan soo. In'kino man nun ti Barnabas ay d'ingile ki tukki ɗon Yawudiyagi ye, wo kane an Piyer an d'ingile ki tukki Yawudiyagi. ¹⁰ Wo an ay di ruute an'de ay a d'elkoy a ɗon an k'ede munda ye, wo nun gettin naabadó ere n'isiyo t'adde soo to[‡].

Pool y'aapudu Piyer

¹¹ Onniyo Piyer y'iide ki geeger k'Antiyos siido Siiri[§] geɗ, y'aaze munda wede ulsu, in'kino n'a y'iipide a ɗaana ɗon pay i t'ugiyi. ¹² Zak geɗ yi d'igibo zemba, wo ki poone an d'aana geɗ Piyer yi d'ombo kan soo ti zemba ɗon Yawudiyagi ye me. Wo aame zemba geɗ an iina man, Piyer y'aa t'irga ombo ti kane y'a iili, kono y'orgiso a zemba Yawudiyagi. ¹³ Man kane Yawudiyagi ongo ton bizaɗ a t'ize sire sire aa ki Piyer. In'kino man yode Barnabas ton yi wulle naabadaɗ ere an ize gettiyo man, y'a-t'ize aa kane. ¹⁴ Aame ni wulle naabadaɗ a ki t'iide a derec ere ki Rabila Majjaanawa ye man, n'a t'iiziga, n'a t'ihira a ɗaana ɗon pay, wo ni di ruute Piyer, n'ede: «Kee Yawudusu, wo ankenno lekkiyadá aa ki ɗon Yawudiyagi ye, ki ki lekkiyo ye

aa ki ɗon Yawudiyagi me. De mummino ki dehu k'a ti'n kime ki toogo zemba ɗon Yawudiyagi ye, an di lekke aa ki Yawudiyagi ɗoo min kollo me?»

¹⁵ Kaye ay suune Yawudiyagi min kaye! Kaye soo ye ti ɗon Yawudiyagi ye, ɗon ay'ni waaku ɗon k'oldiko* me! ¹⁶ Ki too man in i suune ɗuwo Raa y'anni woliyo ki diine a ɗaanadi t'urzi daaniya k'oogoro Muusa ye, wo ɗe y'anni woliyo ki diine a ɗaanadi t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi ɗanɗal[†]. Wo kaye ton ay ziipe addey a Isa Almasi, kono Raa y'ay di'n wolle ki diine a ɗaanadi t'urzi zaapu k'adde a Almasi, t'urzi daaniya k'oogoro Muusa ye. Derec, wenda soo ton umbo Raa y'a yi wolle ki diine a ɗaanadi t'urzi daaniya k'oogoro Muusa me. ¹⁷ Kaye Yawudiyagi ton man ay dehu Raa y'ay di'n wolle ki diine a ɗaanadi t'urzi beeko k'Almasi. Wo ɗe ay ize in'kino ton ɗuwo an ayni woliyo kaye ɗon k'oldiko aa kane ɗon Yawudiyagi ye man, geɗ Almasi yon wede naabo a urzi k'oldiko ko? Aha, in'kino ye! ¹⁸ Aame urzi k'oogoro Muusa ni y'iili wo k'ita man n'a-kime k'addaga man, geɗ ni t'ize wede a ti diipida a urzi k'oogoro geɗno. ¹⁹ Nun a oogoro gette aa n'inda kono tode batum ti n'iide, wo anken ni dehu n'a lekke ki Raa. Aame Almasi y'inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko geɗ, aa n'inda ti yode kan soo. ²⁰ Lekkiyadó ette i lekkiyo nuuno ye, i lekkiyo Almasi adda k'addó me. Lekkiyadó a duniya ette ni lekkiyo t'urzi zaapu k'adde a Ulo Raa wede yi ni giyye, yode batum y'a inda kono nun. ²¹ In'kino man beeko Raa ni k'ooli

[‡] 2:10 2.10 Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗon zina 11.29-30. [§] 2:11 2.11 Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗon zina 11.19-26. * 2:15 2.15 ɗon k'oldiko: I-kaza ɗon Yawudiyagi ye an ki suune oogoro Muusa ye. [†] 2:16 2.16 Kun wollo adda mattup ki Romenj 3.20-24.

ye. Wo aame t'urzi k'oogoro doo miŋ k'a t'ise ki diine a d'aana Raa man, geŋ aakede Almasi y'inda ki bita.

3

Mummino kun uune Unde Kamileŋ me?

¹ Kune doŋ siidfo Galat no, kune'ŋ elkiyagun umbo! Wee wee un ti'n digge me? Para man taaya k'Isa Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko an un ti ruute a d'aanagun, kun illiga kereŋ. ² Injino man ni dehu n'un di'n tonde a munda soo: Unde Kamileŋ Raa y'un ele gette kono kun diine urzi k'oogoro Yawudiyagi kunun, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d'umbe ko? ³ A munda geŋ kune elkisagun umbo me? Ki poone kun iise t'urzi k'Unde Kamileŋ, wo ankerŋ kun dehu kun a-ti d'ange t'urzi munda wede tudde ti dehu. ⁴ Kune kun elkiyo miŋ beeko ere kun uune pay ti Raa gette, tod'te ki bita ko? Aha, ki bita ye! ⁵ Kun ollo kay, aame Raa y'un ele Unde Kamileŋ wo y'aaze suldi k'armika a diinagun geŋ, y'isiyo kono kun daaniya urzi k'oogoro kunun, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d'umbe ko?

Raa yi ziipe beeko a Ibirayim

⁶ An riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk' Ibirayim, an'de: «Yi ziipe addi a Raa, injino Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine a d'aanadi*.» ⁷ Kun ollo ono enno: doŋ i ziipe addan a Raa danjal ita k'inŋi k'Ibirayim me†. ⁸ Ti kaaga Raa yi-ti gize rabila majjaanawa gette a Ibirayim, y'ede: «Ita duwo pay

an t'oona beeko t'urzi kee‡.» Geŋ injino an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, doŋ Yawudiyagi ye toŋ Raa y'an isa ki diine a d'aanadi t'urzi zaapu k'addan a yode. ⁹ Injino man doŋ i ziipe addan a Raa geŋ an uune beeko pay aa k'Ibirayim wede yi ziipe addi a Raa.

¹⁰ Wo doŋ pay i daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi geŋ duudiyo Raa a eedan, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duudiyo Raa a wede soo daayum y'a ki ti sooru ye a suldi pay doŋ an riine adda mattup k'oogoro Muusa me§.» ¹¹ Kine in'ni suune ono geŋ kereŋ, wede y'a t'ise ki diine a d'aana Raa t'urzi k'oogoro umbo, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi woliyo ki diine a d'aanadi geŋ, yoŋ y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*.» ¹² Derec, urzi k'oogoro ti wede ki zaapu k'adde a Raa soo ye. Wo de ki oogoro'ŋ, wede y'a t'izira a urziyagi k'oogoro pay geŋno man, t'urzi geŋ y'a lekka†.

¹³ Para man kono k'oogoro Muusa gette kine duudiyo Raa a eedin, injino man Isa Almasi batum y'a iido, y'a t'umbe duudiyo kine wo i-d'uupe eedi, injino y'in di'n udde ti duudiyo gette. Geŋ ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku an ti y' dod'diyo ekk'undumu geŋ, duudiyo Raa a eedi‡.» ¹⁴ Geŋ a t'ize injino kono t'urzi Isa Almasi, beeko ere Raa yi ruute yi t'ela a Ibirayim a-teepe a doŋ Yawudiyagi ye pay. Geŋ kine toŋ t'urzi zaapu k'adde a Isa in d'uune Unde Kamileŋ ere Raa yi

* **3:6** 3.6 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6 wo Romeŋ 4.3. † **3:7** 3.7 Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 4.16. ‡ **3:8** 3.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.3; 18.18; 22.18; 26.4; 49.10. § **3:10** 3.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 27.26. * **3:11** 3.11 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4 wo Romeŋ 1.17. † **3:12** 3.12 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Romeŋ 10.5. ‡ **3:13** 3.13 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 21.23.

ruute y'in t'ela te.

Oogoro ti ono donj Raa yi ruute y'aasa

¹⁵ Zemba ki nun, n'un di rooto munda wede a urzi lekkiyadiŋ ere aŋkenŋo: Aame wede yi t'aahe k'unto geŋ, onamí donj yi riine a urzi dokkide laalayí, wenda yi k'aane yi ki ti'n latte ye, wo y'a k'oŋke munda ti doolo ye. ¹⁶ Geŋ inŋkino ki ono donj Raa yi ruute y'aasa a Ibirayim wo k'eda k'inŋizí tonj maŋ. Ti kaaga adda mattup ki Raa, an ki riine ye «a tukk'ita k'inŋizí pay», aakede a kane baadaŋ geŋ me. Wo de an riine «a tukk'ulo soo t'ita k'inŋizá», geŋ i-kaza ti ulo wede sooŝ, yonj Almasi. ¹⁷ Onamó enŋo donj ni dehu n'a roote me: Ki poone Raa yi gitte taasuwa ti Ibirayim t'urzutú. Saŋ iide ozzine meeda pide uto ada g'ado* maŋ, Raa yi-d'ele oogoro a Muusa. Inŋkino maŋ oogoro gette ti k'aane ti ki t'ide taasuwa gettiyo ye, para maŋ ono donj Raa yi ruute y'aasa geŋ a t'isa ki bita. ¹⁸ Wo aame suldi donj Raa yi boohiyo a donjzi geŋ ki'ni t'oone t'urzi k'oogoro maŋ, geŋ i-kaza suldi'ŋ ki'ni t'oone t'urzi k'ono donj Raa yi ruute y'aasa ye. Wo ki too maŋ, Raa yi-ziipe beeko a Ibirayim t'urzi k'ono donj yi ruute y'aasa.

¹⁹ De inŋkino maŋ, ki moo me Raa y'a elo oogoro a Yawudiyagi me? Oogoro gette Raa yi t'ele kono t'in di kize doopidadiŋ ere a urzizí, bini aaniya k'ulo ti biza bumbú k'Ibirayim wede Raa yi ruute y'a yi t'igibo. Oogoro gette yi t'ele ti bize maaleekiyagi, wo wede i konso diinayaŋ y'an di ruute†. ²⁰ Wo aame munda ki

wede soo maŋ, geŋ i ki dehu wede y'a ki koone a diine ye. Raa yonj soo danŋal‡ wo y'aane.

²¹ Geŋ i-kaza oogoro gette dokki ko ti ono donj Raa yi ruute y'aasa me? Aha, dokki ye! Aame oogoro gette Raa yi t'ele t'an t'ele lekkiyo a d'uwu maŋ, geŋ wede y'a aane y'a t'ise ki diine a daana Raa t'urzi k'oogoro me. ²² Derec, an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, donj a duniya pay eŋ adda k'oldiko, inŋkino Raa y'a elo munda wede yi ruute y'an t'ela a kane donj i ziipe addaŋ a Isa Almasi t'urzi zaapu k'adde a yode.

²³ Ki poone urzi zaapu k'adde a Isa y'a aana geŋ, kine dangay a urzi k'oogoro bini onniyo ere Raa yi'n t'iidiba ita a urzi zaapu k'adde a Isa. ²⁴ Inŋkino maŋ oogoro gette t'a guune ere boohiyadiŋ, bini aaniya k'Almasi, kono t'urzi zaapu k'adde a Raa y'in di'n isa donj ki diine a daanadí. ²⁵ Ankenj onniyo ki zaapu k'adde a Almasi t'iina geŋ, kine ti d'andi k'oogoro ye baa.

Inŋi Raa

²⁶ Derec, t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi wo ti lekkiyo ere ket-tiyo kaŋ soo ti yode geŋ, kune pay kun t'ize inŋi Raa. ²⁷ Inŋkino maŋ kune pay kun ti zuyye batem geŋ kun aa ti gitte kaŋ soo t'Almasi, kun t'usse Almasi. ²⁸ Geŋ áhuntu tudde umbo: Eŋ Yawudusu eŋ Yawudusu ye, eŋ bule eŋ bule ye, eŋ kule ette erewo umbo. Kine pay miŋ soo in lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi. ²⁹ Aame kune ki Almasi maŋ, geŋ kune ita k'inŋi k'Ibirayim, wo kune i kooná a suldi donj Raa yi boohiyo a donjzi, a-t'etta a ono donj yi ruute y'aasa me.

§ 3:16 3.16 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.7. * 3:17 3.17 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13 wo Egzod 12.40. † 3:19 3.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.2-5 wo Naabo donj zina 7.53. ‡ 3:20 3.20 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4.

4

1-2 Ono ni dehu n'a roote enno: Ulo wede i koonaa a korbite meegi gen, aame yon ulo botto, lekkiyadi aa bule a daana don i yi dokkiyo wo i yeeriyo korbite meegi me, ise korbite pay gen san ki yode ton man. Wo yi d'ollige onaman bini onniyo ere meegi yi ruute a t'ida. ³ Kine ton inkino kay, aame kine aa inni botto gen, in lekkiyo adda buliko k'undiyagi don toogo i-dokkiyo duniya. ⁴ Wo aame onniyo ere Raa yi ruute t'iide man, y'a t'igibo Uli an di y'ehe adda duniya t'urzi k'erewo, wo i di y' dokkiyo oogoro Yawudiyagi, ⁵ kono y'in di'n adde kine don adda dangay in i dokkiyo oogoro gettiyo, wo y'in di'n ise inni Raa.

⁶ Ki kotto kune kun t'ize innizi, inkino Raa y'a igibo Unde k'Uli ti-t'iide adda k'adde kine pay, ti-dolle: «Abba!» I-kaza Meego. ⁷ Inkino ankenno kee bule ye baa, kee ulo Raa. Wo kee uli gen, suldi don Raa yi boohiyo a donzi, kee ton adda t'urzi beekadi*.

Pool ulbi oodiyo a tukki don Galat

⁸ Ti kaaga Raa soo danjal kun ki y' zuune ye gen, kun di lekkiyo adda buliko ere ki raayagi don ki kotto kane ki bita†. ⁹ Wo ankenno Raa kun yi zuune, wo ay di roote yon y'unni zuune ti poone too. Wo de mummino kun di-kime ki tukki undiyagi don ki bita toogadan baata i-dokkiyo duniya, wo kun t'ise bulagi sey me? ¹⁰ Kun di daaniya ita suldi don aakede: onniyo k'oholo, aagulu tere, tedfari tarnaapagi, wo tarnaapagi don adda k'ozzinagi‡. ¹¹ Nun ulbo oodiyo a kune, kono a naabo ere n'ize pay a diinagan gette a t'isa ki bita.

¹² Zamba ki nun, n'un di'n tondo ti obe bey, kun lekko aa ki nuuno, kono nun ni t'ize aa kune. Kune munda ulsu soo ton kun o k'ize ye. ¹³ Kun elko, aame nun tuddo eeni genno n'un gizite Rabila Majjaanawa ki poone me. ¹⁴ Ki too man kune a tuddo gette kun di n' kiigira kun ti n' kime, wo inkino kun ki d'ize ye. Wo de kun di n' ziida bey sire aakede maaleeka Raa wo aa Isa Almasi batum. ¹⁵ Aame gen ulbugun unse baadan, aakede i t'ise man edagun ton, kun t'oddipe kun o t'ele. Wo de ki moo me ankenno inkino ye me? ¹⁶ Wo anken n'a t'ize wede k'adugun kono ni rootiyo ono don derec ko?

¹⁷ Kun ollo, kane an un ti'n argu k'urzi wede ti doolo gen, an dehu kun an di'n daane wo de kane elkisadan oldo. An dehu an un di'n arga ti tuddo, wo a t'ise kane batum don kune kun di daane me. ¹⁸ Enno munda wede beehiye me, suldi don beehiye'n i dehu kun seeda daayum zakidi eego, aame nun a diinagan doo ye. ¹⁹ Inni ki nun, kono kune gen addo i ni kakkisa aa n'un ti'n t'eh sey, wo addo a ni kadiwa daayum bini kune kun t'isa zakidi aa yode Almasi. ²⁰ Ki too man nun ni dehu n'a ette ki tuddugun, n'un di roote ono don ni dehu n'a roote kun d'olliga gollado. Wo anken, kono kune gen munda n'a t'ise ni ki suune ye.

Saara ti Agar

²¹ Kun oo ki ti rooti doo, kune don kun dehu un di'n dokke oogoro do gen, oogoro gette ti rootiyo munda kun suuniyo dey ko? ²² Derec, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim i-d'ede inni sire, uli son ki eddi ere bulowo, wo son ki eddi

* 4:7 4.7 Kun wollo adda mattup ki Romej 8.15-17. † 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 8.4-6. ‡ 4:10 4.10 Kun wollo adda mattup ki Romej 14.5 wo Kolos 2.16-23. § 4:22 4.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 16.15; 21.2.

ere uto siidoſ.»²³ Ulo bulowo geŋ ti y'ehe a urzi tudde, wo de ulo ki ere uto siido inŋkino ye, ti y'ehe a-t'iide a ono doŋ Raa yi ruute y'aasa*.²⁴ T'urzi k'erayi sire eŋ Raa yi dehu y'a roote munda. Agar ti Saara, kane geŋ i-kaza ita taasuwa sire doŋ Raa yi gitte ti duwo. Bulowo Agar gette i-kaza taasuwa ere Raa yi gitte ti Muusa ekki mokkolo sundutú Sinayi, inŋnitú kane bulagi.²⁵ Agar gette aa mokkolo Sinayi a siido k'Arabi, wo tode gette aa geeger Zeruzalem ankeŋŋo. Kane doŋ pay i lekkiyo adda geŋ, kane bulagi k'oogoro.²⁶ Wo Saara gette aa Zeruzalem ki Raa t'awwa, tod'te uto siido, wo tode meediŋ te.²⁷ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Koŋ ere karta mi k'ehiyo ye, ulbí i iso unŋe!

Koŋ ere dabar k'ehiyo mi k'uwwe ye, mi yililo!

Derec, inŋni ki ere an t'iili sittú an d'aagila baadaŋ a ceera

inŋni ki ere kulatú a daanatú†.»

²⁸ Zemba ki nuŋ, kune aa Isaaka ti kaaga, kun t'ize inŋni doŋ a ehiyo ere a-t'iide a ono doŋ Raa yi ruute y'aasa.²⁹ Derec, ti kaaga ulo bulowo an y'ehe a urzi tudde geŋ, yi d'okko maade k'ulo wede Saara ti y'ehe t'urzi k'Unde Raa‡. Geŋ ankeŋŋo toŋ, kine inŋkino kay.³⁰ Wo k'a elko a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Bulowo ki-t'olmu ti ulutú me, kono boy meega i k'ooma yode ye, ooma ulo wede k'uto siidoſ.»³¹ Inŋkino maŋ zemba ki nuŋ, ankeŋŋo kine inŋni bulowo ye, wo de kine inŋni k'uto siido.

5

Almasi y'in ti'n ize eediŋ toore

¹ Kine Almasi y'in ti'n udfde t'adda buliko k'oogoro tod'te aa sibe a golladiŋ, kono kine ki kotto in di lekke eediŋ toore. Inŋkino maŋ kun a soodo zakidi, kun ti kima k'adda sibe geŋŋo ye baa.

² Kun ollo koduwo, un rootiyo eŋ nuŋ Pool: aame kun dehu kun di walda ponde doo maŋ, geŋ aakede Almasi y'ize naabadi pay gette, a kune ki bita.³ Wo nuŋ n'un di rooto sey wede tuuku yi wilda ponde aakede oogoro Yawudiyagi ti rootiyo maŋ, y'a-t'oziro eego pay urziyagi k'oogoro me.⁴ Kune doŋ kun elkiyo t'urzi daaniya k'oogoro, Raa y'un di'n wolla doŋ ki diine a daanadi maŋ, geŋ kune kun ti lidde ti Almasi wo dokki ti beeko Raa te.⁵ Wo kaye, ay ziipe elkisadey a Raa, yoŋ y'ay di'n isa doŋ ki diine a daanadi. Geŋ munda wede kaye ay delliyo ti toogo k'Unde Kamileŋ tod' ti naabiya t'urzi zaapu k'adde a Isa.⁶ Ki wede i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi geŋ, ise yi walda ponde, yi ki walda ye toŋ, a ki y'nooge ti munda ye, i jiire zaapu k'adde a Raa ere ti naabatú a urzi geyyiso.

⁷ Ti poone kun okko beehiye a urzi k'Almasi me. Wo de ankeŋ un ihira wee wee, y'un t'iigire ki daaniya k'ono doŋ derec ki Raa me?⁸ Inŋkino maŋ wede un ihira geŋ, onami i k'iido'ŋ ti Raa wede unni wiike geŋŋo ye.⁹ Geŋ aakede duwo an rootiyo, orme boolon danŋal geŋ miŋ gododo baadaŋ yi-ti t'oozige pay*.¹⁰ Nuŋ ni ziipe addo a Galmeega kono kune y'un ki'n oola, kun ki t'amba urzi doolo ye. Wo de wede lattiya diinagun

* **4:23** 4.23 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.16 wo Romenj 9.7-9. † **4:27** 4.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 54.1. ‡ **4:29** 4.29 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.9. § **4:30** 4.30 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.10. * **5:9** 5.9 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 5.6.

geŋ, y'aase tuuku toŋ maŋ, booro Raa t'a yi seeda.

¹¹ Zemba ki nuŋ, ki nuuno aame ni kazita a ɗuwo walɗu ponde beehiye maŋ, inŋino ki moo me an ni dabirsa me? Aame ni kazita inŋino maŋ, unto k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko gette ki bita, a ɗuwo a ki t'ise morkkolo morkiye ye. ¹² Doŋ lattiya diinaguŋ geŋ, an wolliyu urzi walɗu ponde beehiye maŋ ɗe, an ti ɗekko ti dussimayi pây.

Tudde wo Unde Raa

¹³ Zemba ki nuŋ, kune Raa y'un ti'n wiike kun di lekke eggun toore, wo kune eggun toore geŋ un ki t'ise urzi k'isiyo sulɗi ɗoŋ ulpi tudde ti dehu ye. Ki too maŋ t'urzi geyyiso kun naabo ti tud-duguŋ. ¹⁴ Derec, to oogoro pay gette a-t'iide miŋ a ono soo, ono ɗoŋ an'ɗe: «Ki geyyo bakadâ aa ki geyyiso tuddâ batum†.» ¹⁵ Wo ɗe aame kun isiyo aa seyɗi balɗa an t'ahutu tuddaŋ wo an a-t'aadumu maŋ, geŋ kun koonâ mentikagi, para'ŋ kun di latta lekkiyaguŋ.

¹⁶ Kono kamo n'un di rooto, kun i oolo tudduguŋ a Unde Raa t'un di'n dokke, inŋino kun ki d'isa ye sulɗi ɗoŋ ulpi tudde ti dehu me. ¹⁷ Derec, sulɗi ɗoŋ tudde ti dehu geŋ, i k'ettiyo soo ye ti sulɗi ɗoŋ Unde Raa ti dehu me. Wo sulɗi ɗoŋ Unde Raa ti dehu geŋ, i k'ettiyo soo ye ti sulɗi ɗoŋ tudde ti dehu me. Kane sire geŋ aakede aŋ gede t'awili, inŋino kun k'aane kun ki t'ise ye munda wede kun dehu kun d'ise me‡. ¹⁸ Wo ɗe aame unni dokkiyo Unde Raa maŋ, geŋ kune bulagi k'oogoro Yawudiyagi ye baa.

¹⁹ In'ni suune sulɗi ɗoŋ tudde ti dehu t'aase me, aakede: boliyo, pitinŋko, ŋaapu, ²⁰ daaniya

longayi, kombidiko, koogire tudde, ono k'ulpi, kolbiso, kulkiso i ceeriyo eego, kama tudde k'ita, niikiyo wo ahuntu tudde, ²¹ zaapu k'adde a munda wedusu, sobito ti ombito i ceeriyo eego i-t'eliyo isiyo sulɗi ɗoŋ kaca kaca, wo sulɗi ti doolo toŋ ede i'ni deeyiso me. Nuŋ n'un di rooto aakede n'a ruute ki poone, ɗoŋ isiyo inŋino geŋ an k'etta ye ki Moziko Raa te.

²² Wo ettiyo naabo ere Unde Raa t'isiyo adda k'adde wedusu me: geyyiso, unsuwo, toose, ombiŋe, beehiyko, seedu zakidi a munda, ²³ adde tasse, wede y'a seeda tuddi. Oogoro ti ki rootiyo k'ulsuko ye a tukki sulɗi geŋ me. ²⁴ Kane ɗoŋ ki Isa Almasi, sulɗi ɗoŋ ulpi tudde ti dehu wo ti ŋaapu geŋ, aa an ti'n tiike kaŋ soo ti yode ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko. ²⁵ Kine in uune lekkiyo t'urzi k'Unde Raa, inŋino in i oolo tuddin a Unde Raa t'in di'n dokke. ²⁶ In ki kili tuddin ye, essiyo ti tuddin toŋ ulu, wo in zaape addin ye a munda bakadin me.

6

Sarkiya k'attidi ti tudde

¹ Zemba ki nuŋ, aame kun wulle wede y'a ti diipida urzi Raa maŋ, kune ɗoŋ un ede Unde Raa geŋ kun ti y' kami k'urzi wede ki diine, wo kun i rooto ti golla ere tasse. Ni rootiyo eŋ a kune wede y'ette kama bakadi geŋ, y'a elko tuddi kono yode toŋ y'a-ki t'oorâ adda naamiya daggiya aa ki bakadi ye. ² Kun noogo tudduguŋ a sarkiya k'attidi wede un d'ede. Kun isiyo inŋino maŋ, geŋ kun a ti sooru a oogoro k'Almasi. ³ Aame wede y'elkiyo yoŋ wedusu duuru wo kacin yoŋ ki bita maŋ, geŋ yi ti daggiya tuddi batum. ⁴ Inŋino

† 5:14 5.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. ‡ 5:17 5.17 Kun wollo adda mattup ki Romen 7.14-23.

wede tuuku toŋ yi wollo naabo k'aggadí. Injino adda naabadí gette, munda ulbí i-d'ise unŋe ede maŋ, y'iso a naabo k'aggadí, y'a ki dooze ti naabo doŋ doolo ye. ⁵ Derec, wede tuuku toŋ yi t'idey taaya naabadí k'eedí k'eedí a daana Raa me.

⁶ Wede uune dooyiso a urzi k'ono Raa geŋ, suldí doŋ i-d'ede y'a t'ele a nooge wede i ele dooyiso geŋŋo.

⁷ Kun ollo, kune'ŋ wenda soo toŋ y'oola elkisadí ti ti y' dagga ye, okko maade Raa umbo. Buzu wede ki giira geŋ, k'a t'ayda miŋ yode*. ⁸ Geŋ injino kay wede y'ooliyo tuddí k'isiyo suldí doŋ ulpi tudde ti dehu geŋ, y'a t'oono munda wede tudde t'eliyo, wo tod' t'eliyo unto. Wo wede y'ooliyo tuddí a naabo ere Unde Raa ti dehu geŋ, y'a t'oono munda wede Unde Raa t'eliyo, wo tod' t'eliyo lekkiyo ere ki daayum. ⁹ Injino maŋ in iso daayum beehiyko, in t'orme ye. Derec, onniyo ere Raa y'ele gette t'iina maŋ, aggadiŋ in di-t'ooney, aame in k'urma ye maŋ. ¹⁰ Ankeŋŋo peedo to ede botto t'a ki t'iire ye geŋ, in iso beehiye a doŋ pay, wo a jiire a zamba doŋ i ziipe addaŋ a Isa.

Ono doŋ ki danŋu

¹¹ Kun wollo raaniya ere deero ette, i riine nuŋ Pool batum ti beezó. ¹² Kane doŋ an un isiyo ki toogo kun di walda ponde do geŋ, kane an dehu majjaanika a daana duwo, kono munda wede an dehu'ŋ duwo an gi di'n dabire ye a urzi k'unto k'Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me. ¹³ Kane doŋ i wilda ponde toŋ a urzi k'oogoro an aa ki ti sooru eego ye,

wo de an dehu kune kun di walda ponde kono an di t'imme tuddaŋ kune ti kane. ¹⁴ Ki nuuno, ulbó o k'isiyo unŋe a munda doolo ye, o isiyo unŋe a unto ki Galmeegiŋ Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko danŋal. Injino maŋ t'urzi k'unto k'Isa ekk'undumu, suldí duniya a nuŋ o-t'ize aa munda ki bita, wo nuŋ toŋ n'a t'ize aa wede unto a suldí duniya me. ¹⁵ Injino maŋ ise wede i wilda ponde, i ki wilda ponde ye toŋ, i k'ise munda ye. Munda wede a jiire, wedusu Raa yi y'ize aware. ¹⁶ A kane doŋ i daaniya ita k'ono eŋŋo, wo ti kane doŋ k'Izirayel ki Raa† pây geŋ, toose ti isiyo k'adde koduwo ere ki Raa i koono eedaŋ.

¹⁷ Ti anki eŋ, wenda soo toŋ y'o roota munda ulsu ye baa, kono malkuwagi‡ a tuddó eŋ ki bita ye, i-kaza nuŋ a Isa Almasi.

¹⁸ Injino maŋ zemba ki nuŋ, beeko ki Galmeegiŋ Isa Almasi ti lekko ti kune pay. Eyye.

* **6:7** 6.7 Kun wollo adda mattup ki Zop 4.8; Piroberb 22.8 wo Oze 8.7. † **6:16** 6.16 Doŋ k'Izirayel ki Raa: I-kaza doŋ ki Raa pay adda duniya. ‡ **6:17** 6.17 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 6.4-5; 11.23-28 wo Kolos 1.24.

Mattup ki Pool yi riije a donj a Epez

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger k'Epez. Mattup ette yi riije aame yonj adda danjay a geeger Room.

Pool a torguwadi ere ki sirwe y'iiney Epez man, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi donj angenno. Sanj y'a-gime y'a aahe, wo y'an di ruute sanj y'a kima. Aame yi gime a torguwadi ere k'aduwe man, y'a likke ozzine ado, y'an di kazita Rabila Majjaanawa a duwo pay.

Adda mattup ette munda wede Pool yi rootiyo enno: Raa y'in oodibe ita ki munda wede ombide y'ize ti beehiyakadi. Genj i-kaza suldi pay Raa y'a ti'n t'ogiya donj a kandaane ise donj a siido, injkino Isa Almasi y'a koono mozigo. Wo Pool yi rootiyo sonj, kane donj i ziipe addan a Isa genj, an di lekke onamanj soo, aa zamba, kane an ki roote ye enj Yawudusu wo enj Yawudusu ye me. Aduzanj yonj soo, Meeda siitandani danjal. Pool yi rootiyo sonj mummino anj kule ti erewo an di lekke me, mummino injni an an d'ise a maawanj me, wo sonj mummino bulagi an an d'ise a galmaawanj me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, a kune donj ki Raa a Epez* wo kun seedu zakidi a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. ² Genj beeko ti toose ki

Meeginj Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koono eggun.

³ In amma Raa, Meeki Galmeeginj Isa Almasi, y'in d'ele beeko ere pay iido ti kandaane t'urzi k'Unde Raa kono kine in lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi. ⁴ T'urzi k'Almasi Raa y'inni biire a yode ti poone t'ume y'a okkima duniya botto too, kono in di lekke donj kamilenj, daa k'oldiko munda a edayi me. ⁵ Ti geyyisadi Raa yi dihe ti poone too y'in di'n ise injnizi t'urzi k'Isa Almasi. Genj a beehiyakadi yi dihe y'in di'n ise injkino me, ⁶ kono in di t'imme goolikadi ere meeda, wo beekadi ere y'in elo ti mozuwo kono in lekkiyo kettiyo kanj soo ti Ulí yonj yi y' giyye baadan.

⁷ Raa y'in ti'n udfde t'adda k'oldiko ti puuzo ere k'unto k'Ulí, in d'uune tambobino a doopidadinj ere in aa ti diipida a urzizi. Genj Raa yi dehu y'in di k'ize laale wede baadanj ki beekadi. ⁸ Raa ti beekadi ere daa doozyo gette, y'in d'elo suuniyo k'ono wo ti eego soodo a elkiso pay, ⁹ kono in di suune munda wede ti kaaga ombide genno, munda wede yi dihe y'aase ti poone t'urzi k'Isa Almasi. ¹⁰ Aame onniyo t'uida manj, y'a-t'ogiya suldi donj pay y'ikkima, ise a kandaane ise a siido tonj, a t'isa mozigo soo yode Isa Almasi, gettiyo elkisadi te.

¹¹ Raa y'isiyo suldi pay aa addi i dehu, injkino manj y'inni biire aa yi dihe ti poone too in t'ise donji, kono kine'n in lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi genj, aggadinj tonj ede a suldi donj Raa yi ruute y'in t'ela me. ¹² Y'ize injkino kono kine donj ki poone in ziipe elkisadinj a Almasi genj, in di t'imme goolikadi ere meeda.

* 1:1 1.1 Torguwo ki Pool a Epez, kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 18.19-21; 19.1-40.

13 Kune ton kun ziipe addugun a Almasi aame kun illiga ono don d'erec, Rabila Majjaanawa ere un d'ele uttiyo. Injino man Raa y'un d'ele Unde Kamilen ere yi ruute ti kaaga y'an t'ela donzi. Tode gette munda wede y'un di'n iigire, i-kaza kune ki yode, 14 gette barta ere ki poone ki suldi don Raa y'in boohiyo san y'in t'ela. Suldi gen in t'oonaa aame addiyadin t'adda k'oldiko t'a t'iida a munda wede Raa yi dehu man. Injino gen in di y' t'omma kono goolikadi.

Tondiyoo Raa ere ki Pool

15 Ti suldi pay gen, nun n'a illiga son a lekkiyagun ere kun zaapu addugun a Galmeega Isa, wo kun'ni geyyiso don pay ki Raa me, 16 injino ni rootiyo koduwo a Raa daa puukiyo kono kune, a tondiyad' a Raa gette sundugun ni gi di sedfiyo ye. 17 Ni tondiyoo Raa wede ki Galmeegin Isa Almasi, yon gen Meega goole a jiiere, kono y'un t'eele suuniyo k'ono ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen t'un di y' kiza, kun di y' suuna koduwo Raa me. 18 Ni tondiyoo Raa sey y'un t'ohon biza k'ulbugun kono kun di suune a zaapu k'elkiso ere tuuku yon y'unni wiike te, wo son kun di suune laale wede baadan ki goolikadi yi boohiyo a donzi. 19 Wo ni tondiyoo Raa son kune kun di suune toogadi tan miibi meeda t'a jiiere suldi pay, wo mummino ti naabiya a tukki kine don i ziipe addin a yode me. To toogo gettin ere Raa y'in di gize tuddi a kine, 20 wo ere a niibe a tukk'Isa Almasi, aame yi ti y' bilde ti diine don unto, y'a ti y' guune a ammidadi a mozikadi a kandaane†. 21 Injino man y'a ti y' ziipe goole t'ekki don pay an d'ede urzi ki dokkiyo, t'ekki don pay deero, t'ekki don pay an d'ede toogo, t'ekki mozagi

pay, wo t'ekki wede tuuku sundi ti moole don adda duniya ankenno ise ere ki daana ton man. 22 Raa yi di'n ele suldi pay a beezi wo yon t'eedan‡. Wo y'a ti y' ziipe goole t'ekki don pay ogiyo ti sundi. 23 Kane gen tudde k'Almasi, suldi don pay adda k'addi wo a tuddi gen a tukki kane ton ede, yode wede suldi don pay adda k'adde wo a tudde Raa gen a tukki yode ton ede kay.

2

Uttiyo t'urzi beeko

1 Kune'n ti kaaga eggun aa unto a daana Raa me kono kun aa ti diipida a urzizi, wo kono k'oldikagun gettiyo. 2 Kune ti kaaga kun likke adda k'oldiko, kun diine urzi lekkiyo duniya, kun diine ita Mohita i lekkiyo a diine kandaane ti siido, tode siitan ti naabiya ankenno adda k'adde don i-ti toogiyo a yode Raa. 3 Kine pay enno ton ti poone kine aa kane, in likke a lekkiyo ere oldo aa tuddin ti dihe, in d'ize munda wede aa addin i dihe a elkiso ere oldo gettiyo. Derec, kine t'ume k'ehiyadin too min kine don ulpi, booro Raa t'inni ziida aa kane ongo pay.

4 Wo de Raa yon onniyo t'isiyo k'adde koduwo, injino man kine y'in di'n giyye baadan, 5 kine don ti kaaga aa unto a daanadi kono in aa ti diipida a urzizi gen, Raa y'in d'ele lekkiyo t'urzi k'Isa Almasi. Gen ti beekadi Raa y'un di'n utte me. 6 Kine Raa y'in ti'n bilde ti yode Almasi soo, wo y'in ti'n guune a kandaane a sirpadi kono in lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi. 7 Raa y'in di gize beehiyadi t'urzi k'Isa Almasi, kono yi dihe y'a kize a duwo k'ozzinagi don ki daana ki daayum, laale wede

† 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ‡ 1:22 1.22 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7.

i jiire ki beekadí me. ⁸ Derec, ti beeko ere ki Raa wo t'urzi zaapu k'addugun a yode geñ, kun d'uune uttiyo. Kane suldi pay geñ un ele Raa, ti toogo kune ye. ⁹ Uttiyo gette kun t'uune kun ki niibe munda ye, geñ un k'ede urzi ki koliyo tuddugun ye. ¹⁰ Derec, kine naabo yode, y'in ikkima kono in di lekke kettiyo kan soo t'Isa Almasi, in di naabe naabo ere beehiye Raa y'ilke ti poone kine in d'ozire eego.

Kine pay kan soo a urzi k'Almasi me

¹¹ Kono kamo kune don t'ume k'ehiyagun min Yawudiyagi ye, an unni waaku don daa waldu ponde, wo kane Yawudiyagi an di'n waaku don i waldu ponde, ki too man waldu ponde ere an waldu gette, tod'te an isiyo a urzi tudde. ¹² Kun elko, ti kaaga kune dokki t'Almasi me, kune'n don ti paate, don siido k'Izirayel ye. Taasuwa ere Raa yi gitte ti donzi wo munda wede yi ruute y'an t'ela geñ, kune adda ye. Kun likke adda duniya munda wede kun di zaape elkisagun eego umbo, kune Raa kun ki y' zuune ye. ¹³ Ti kaaga kune dokki ti Raa me, wo ankenno kune goppon ti yode kono kun lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi, yode wede puuzadi t'ibi kono kune. ¹⁴ Yode Almasi y'in d'iido toose, kono ti kaaga Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye geñ, kane ahuntu si-sidan. Wo yon y'in di'n ukkiye, olmidde tudde a diinayin aa waaya, t'urzi k'unto yode waaya gette y'adihima mentu, y'in di'n ukkiye kan soo. ¹⁵ Oogoro Yawudiyagi ti suldi don an isiyo pay adda geñ, y'an ize mendan. Y'ize inkin kono yi dehu Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye geñ, y'an ise ita duwo soo. Kane kettiyo

ti yode geñ, an t'ize soo baa ita duwo aware. Geñ inkin y'an d'ele toose. ¹⁶ T'urzi k'untadi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko geñ, ita don sire gette y'a ti'n gimo an t'ukkiye an t'ize tudde soo, wo pay an t'ize taasa ti Raa. Inkin man olmidde tudde a t'ize umbo y'a-t'iide. ¹⁷ Geñ Almasi y'iido k'adda duniya y'un di gizite Rabila Majjaanawa ki toose a kune don dokki i ki suune Raa soo danjal ye, wo a Yawudiyagi don goppon ti yode Raa pay*. ¹⁸ T'urzi k'Almasi, kine pay Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye, in d'ede urzi in d'ette ki sirpa Meega Raa ti toogo k'Unde Kamilen ere soo gettiyo.

¹⁹ Inkin man kune don Yawudiyagi ye ton man, kune torgagi ye, don ti paate ye. Wo kune'n ti don ki Raa kan soo, kune don ti biza bumbu Raa aa ongo pay. ²⁰ Kune'n mongali k'oozige boy, don zina k'Isa ti nebiyagi mongali ki zaapu k'ita boy, wo yode Isa Almasi batum mokkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy. ²¹ T'urzi yode boy yi-lekkiyo zakidi, yi koliyo k'awwa kono a t'ise boy kamilen ki Galmeega Raa. ²² Geñ t'urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi geñ, kune ton kun t'ize mongali k'oozige boy. Inkin man ti don ongo i ziipe addan a Isa, kun t'ize boy wede Raa yi-lekkiyo adda, t'urzi k'Undi.

3

Pool yi kazita ono Raa a don Yawudiyagi ye

¹ Kono kamo aame nun Pool en n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo man, ni di y' tondiyo, nun an ni ziida dangay min kono ni gizite rabila k'Isa Almasi a kune don Yawudiyagi

* 2:17 2.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 57.19.

ye genno. ² Kune kun suune, wo kun illiga naabo ere Raa y'o ele t'urzi beekadi, n'aase kono ki noogiyagun. ³ Elkiso ere ti kaaga Raa yi t'iili ombide adda k'addi gette, ankenj y'o ti-gize n'a ti zuune, aakede n'un riije boolon enno. ⁴ Aame kun garey genj, kun di suuney, nun munda wede ombide Raa y'a t'iidiba ita t'urzi k'Almasi genj ni y' zuune. ⁵ Injkinu manj munda wede ombide genj ti kaaga a duwo Raa y'an k'iidiba ita ye, wo ankenno y'an t'iidiba ita t'urzi k'Unde Kamilenj a donj zindi ti nebiyagi kane donj kamilenj. ⁶ Munda wede ombide genj: T'urzi Rabila Majjaanawa, kane donj Yawudiyagi ye tonj aggaranj ede an t'oonu kanj soo ti donj Yawudiyagi, a suldi donj Raa yi boohiyu a donji me. Kane an t'ize tudde soo, wo kane tonj adda a munda wede Raa yi ruute y'aasa t'urzi k'Isa Almasi genj me.

⁷ T'urzi munda wede Raa y'o ele ti beekadi n'a t'ize wede naabo ki kazita Rabila Majjaanawa a duwo. Y'ize injkinu ti toogadi ere baadanj a jiiere. ⁸ Nunj wede nenku a jiiere ti diine donj pay ki Raa*, wo tonj manj y'o d'ele beekadi n'a kizite rabila a urzi laale ki beehiykadi ere baadanj a jiiere ettiyo t'urzi k'Almasi, a donj Yawudiyagi ye. ⁹ Sonj y'o d'ele urzi n'an di kize a duwo pay, mummino munda wede ti kaaga ombide genj Raa yi-ti y'isiyo kereñ me. Yonj Raa wede ikkima suldi pay, munda genj ti kaaga y'a y'iili ombide†. ¹⁰ Y'ize injkinu kono ankenno yi dehu y'an di kize a kane donj pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo a donj pay an d'ede toogo a kandaane, an di suune t'urzi donj pay ogiyso ti suma k'Isa, tanj miibi yonj Raa i-d'ede suuniyo k'ono urzutú baadanj baadanj me. ¹¹ Suldi pay

genj a-t'iide a munda wede Raa y'ilke ti poone y'a okkima duniya botto wo a lekka ki daayum, genj y'a y'ize t'urzi Galmeejinj Isa Almasi. ¹² Kine in ziipe addinj a Isa wo in t'ize ti yode tudde soo genj, in d'ede urzi in d'ette ki daana Raa daa k'orgiso. ¹³ Injkinu manj n'un di rooto, a dabarado ette kune addugunj i-latte ye. Nunj ni dabirsa manj kune ulbugunj un iso unje, wo t'urzi tode gette kun t'oonu daryika.

Geyyiso ere k'Isa Almasi

¹⁴⁻¹⁵ Aame n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo manj, ni-t'ottilso a daana Raa wo ni di y' tamma kono yonj Meeki donj pay a kandaane wo a siido, undanj a beezi. ¹⁶ Genj ni tondiyo Raa, kono t'urzi laale wede baadanj ki goolikadi, y'un eelo toogo adda k'addugunj t'urzi toogo k'Unde Kamilenj. ¹⁷ Nunj ni tondiyo sonj kono Almasi y'a lekke adda k'addugunj t'urzi zaapu k'adde a yode. Aame genj kune zakidi adda geyyiso aa undumu sondayzi i ti diige, sonj aa boy wede itadi zakidi. ¹⁸ Injkinu manj kune ti donj ki Raa ongo pay un d'ede toogo kun di suune, tanj miibi Almasi y'inni giyye me. K'a ette k'ume tuuku, k'a-kili k'awwa, ki-ti deege d'andi siido tonj manj, geyyisadi tod'te daayum ede. ¹⁹ Nunj ni tondiyo kono kun di suune geyyiso k'Almasi ere in k'aaniya in ki suuniyo urzutú pay ye gettiyo. Injkinu manj addugunj i-t'oonu ti laale wede pay ki Raa.

²⁰ In amma Raa, wede i-d'ede toogo y'aane y'a ise baadanj a ceere suldi pay donj in tondiyo koo in elkiyo tonj manj. Y'isiyo injkinu t'urzi toogo ere yi d'isiyo a tukki kine. ²¹ Donj pay ogiyso ti suma k'Isa an di y' t'imme t'urzi

* **3:8** 3.8 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 15.9. † **3:9** 3.9 Kun wollo adda mattup ki Romenj 16.25-26.

k'Isa Almasi. Tamma a yode ki daayum, wo k'eda k'inñi! Eyye.

4

Lekkiyo kettiyo kanj soo ki donj ogiyso ti suma k'Isa

¹ Injino manj a suldi pay genj, nuñ an ni ziida dangay kono ni gizite rabila ki Galmeega Isa, n'un d'eelo kooke: kune Raa y'un ti'n wiike kun t'ize donji genj, kun di lekko ki diine a urzizi. ² A lekkiyagunj gette kun t'iso donj i ki koliyo tuddan ye, kun koono donj tasse wo donj an d'ede ombine ki daayum. Ise wede tuuku ti lekkiyadi lekkiyadi tonj kun soodo tuddugunj ti geyyiso. ³ Unde Raa t'un ti'n ukkiye, injino manj t'urzi tuuku kun deho urzi lekkiyo kettiyo kanj soo ti toose, ere t'un ti'n gitte ti tuddugunj. ⁴ Kine donj i ziipe addinj a Isa genj kine aa tudde soo, Unde Raa tonj soo, injino kay Raa y'unni wiike in di zaape elkisadinj a munda wede soo. ⁵ Galmeega Isa minj yonj soo, urzi zaapu k'adde a yode soo, wo urzi suyyiso batem tonj soo. ⁶ Wo Raa yonj soo, Meeki donj pay, yonj t'ekki suldi pay wo ti suldi pay genj yi d'isiyo naabadi, yonj aame tuuku tonj ede.

⁷ Wo a kine'ñ, wede tuuku tonj Unde Kamileñ ti-d'ele munda siidi siidi, a toogo ere Almasi yi ele ele. ⁸ Ono enj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame yi-gili k'awwa genj, donj k'olmidayi y'anni jiiere, y'a ti'n zidde bulagi,

wo a duwo y'an d'ize beeko*.»

⁹ Wo genj, yi-gili minj, i-kaza moo me? Para manj ki poone'ñ yi d'iige ti d'andji siido me? ¹⁰ Wede i d'iige ti d'andji siido minj, yonj minj yode wede i-gili k'awwa ki kandaane, kono suldi pay yi-ti'n done. ¹¹ Wo a duwo t'urzi k'Unde

Kamileñ y'an d'ele suldi an di naabe eego: ongo y'an ize donj zina k'Isa, ongon nebiyagi, ongon donj kazita Rabila Majjaanawa, ongon donj dokkiyo wo ongo sonj donj dooyiso duwo. ¹² Y'ize injino kono donj pay ki Raa an t'ise donj aane i t'ise naabo ere Raa y'an ele, kono kine'ñ tudde k'Almasi, in di t'ihira a urzi k'Isa me. ¹³ T'urzi genj kine pay in t'isa kettiyo kanj soo a urzi zaapu k'addinj a Isa, wo ti suuniyo k'Ulo Raa. In t'isa donj i-dirse wo donj ki diine kamileñ, aa yode Almasi yonj ki diine kamileñ. ¹⁴ Donj daggiya duwo ti mentikadanj an in ki ti'n mabilda ye t'urzi dooyisadanj ere oldo gette. Injino manj in ki-t'isa aa donj i baakiysa, aa inñi sunñi bormo t'a ki sika ye, koo ise aa puutagi ursino t'a ki sika ye. ¹⁵ Ki too manj kine in di roote ono donj d'erec wo ti geyyiso tuddinj. Injino t'urzi tuuku tonj kine in di t'ihira a urzi k'Almasi me, yonj goole ki donj pay ogiyso ti suma yode. ¹⁶ Almasi genj kine y'in di'n ukkiye kanj soo, aa tukki wedusu ti lekkiyo kanj soo, mokiyagutu kettiso a okilagi pay. Aame mokiyagi tudde genj kane zeere wo an naabiya pay beehiye manj, tudde gette ti d'ohire wo ti-t'isiyo toogo. Genj kine donj i ziipe addinj a Isa tonj injino, aame in geyyiso tuddinj pay wo wede tuuku naabadi yi ti-t'isiyo beehiye manj, genj kine in di t'ihira ti toogo ere ki Almasi.

Lekkiyo ere ki diine a urzi k'Almasi

¹⁷ Kun ollo koduwo, ono donj ni rootiyo ti suma Galmeega: Kune kun ki d'ozire aa donj i ki suune Raa soo danjal ye ye, kane elkiyadanj daayum a suldi donj ki bita. ¹⁸ Kane daayum elkiyadanj umbo an di lekkiyo adda zimolo,

* 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 68.19.

lekkiyo ere a urzi Raa an ki ti t'oona ye, kono addan i t'ize zakidfi wo urzi Raa an ki y' suune ye. ¹⁹ Kane geñ munda wede an isiyo an ki y' suune ye, an ti t'ele tuddan k'isiyo suldi don ulpi, an d'isiyto suldi pitinjo a daana duwo pay.

²⁰ Wo kune'ñ, aame kun zuune Almasi geñ an un ki'n duuye kun ki d'ozire inkinno ye. ²¹ Ki kotto, kune kun illiga taayadi te, kune don kun aa ti gitte t'Isa kan soo geñ, derec ere ki yode an un ti'n duuye. ²² Inkinno man lekkiyagan ere ti kaaga kun ti koogor, lekkiyo ere oldo kun t'oolo kono tod'te ti-ti daggiya t'urzi suldi don ulpi tudde ti dehu an un ti'n mabilisa. ²³ I dehu kun i d'ooli tuddugun a Raa, y'un di'n ise aware t'urzi k'Unde Kamilen ere un di-kima eggun ere soodo a elkiso gettiyo. ²⁴ Kun t'ambo lekkiyo ere aware, tod'te Raa y'ize i deeyiso aa ki yode. Geñ kun d'oziro aa yon yi dehu a urzi ki diinekamilen, aa derec ki Raa t'inni dooyiso.

²⁵ Inkinno man lohito k'ono kun di sebbo dargun, wede tuuku a bakadi yi rooto ono don derec kono kine kettiyo kan soo†. ²⁶ Aame kun ti gulkuwe ton man kun isa oldiko ye, wo kun lekka ti kulkuwagan bini peedo t'a t'ooro ye, ²⁷ kun i oola urzi a Meeda siitandani t'un ti'n mabilisa ye. ²⁸ Wo wede y'oogire ton y'oolo urzi k'oogire me. Ki too man beehiye y'a naabe ti beezí a lekkiyadi te, y'a nooge don an k'ede munda ye. ²⁹ Ti bizigun adde ono don ulpi ye, wo de kun rooto ono don unse aane a nooge zemba an di t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa, wo aane aase beehiye a kane don un ollige geñ me. ³⁰ Unde Kamilen

kun ti-kulkuwe ye, tod'te munda wede Raa y'un di'n iigire, i-kaza kune ki yode, bini onniyo ere k'adfiyagan t'adda k'oldiko a t'ida a munda wede Raa yi dehu me‡. ³¹ Suldi don pay ulpi geñ kun ti'n addo dokki t'adda k'addugun me, suldi don aakede: dekkiso kadigi, essiyo, kulkuwo, okko maade ti kaldita pay. Wo ita bundiko ere tuuku ton kun oolo. ³² Kun t'iso don beehiye wo kun wollo sommagi tuddugun, kun iso tambobino ti tuddugun aa Raa y'un ize tambobino t'urzi k'Isa Almasi§.

5

Lekkiyo adda toore

¹ Ankenno kun t'ize inni Raa don yi giyye baadan geñ, kune kun ambo zindi*. ² A lekkiyagan gette kun geyyo daayum zemba, aa Almasi yode batum yin gize urzi geyyiso, y'a inda kono kine, yi-d'iili tuddi a Raa ki sefeke ere unse aa yode Raa yi dihe.

³ Anken kune don ki Raa geñ, suldi don ulpi aakede: boliyo, isiyo suldi pitinjo, okkiso a suldi pay, kane geñ kun ise ye, sundan ton kun roote ye a diinagan me. ⁴ A diinagan beehiye ye kun di pelke t'ono forsale, t'ono don daa k'elkisanan wo t'ono don k'okko maade me. Ki too man beehiye'ñ kun di roote'ñ koduwo a Raa. ⁵ Kun suuno koduwo: Kane don boliyo, don isiyo suldi pitinjo wo don okkiso a suldi pay geñ, aggadan umbo a suldi don Raa yi boohiyo a donzi adda moziko k'Almasi ti yode me. Suldi don kee k'okkiso eego geñ, i t'ize longayza i jiiere Raa.

⁶ Geñ wenda soo ton y'un ti'n dagga ye t'ono don ki bita geñ

† **4:25** 4.25 Kun wollo adda mattup ki Zakari 8.16. ‡ **4:30** 4.30 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 63.10. § **4:32** 4.32 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.12,14. * **5:1** 5.1 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2 wo Matiye 5.48.

me, kono kulkuwo ki Raa ti-d'eegu a tukki don i-ti toogiyoo a yode. ⁷ Kun t'ise onamgun soo ye ti don inkinoo gen me. ⁸ Ti kaaga kun lekkiyo adda zimolo, wo anken kun lekkiyo ket-tiyo kan soo ti Galmeega gen, kune'n adda toore†. Inkinoo man kun oziro aa don i sooru adda toore, ⁹ kono wede yi sooru adda toore gen y'aase naabadí pay majjaanawa, ki diine wo derec. ¹⁰ Kun deho munda wede beehiye Galmeega ulbi i-d'ise unse. ¹¹ Kun aa ti keyye ye ti don isiyo naabo ere adda zimolo aa ki k'aagila ti munda ye gette, ki too man naabadañ kun an ti waare. ¹² Naabadañ ere ombide an isiyo gette ki rootiyo sukiyagi. ¹³ Wo de naabadañ ere a zimolo gette i wiira man, kane an wenda kun di'n suuna kollo. ¹⁴ Munda wede itadí i t'ad'fiya gen yon aa a onnu. Kono kamo an di rootiyo, an'de: «Kee wede ki moone gen, ki t'onno ti moone me. T'adda diine don unto, ki t'onno, man toore k'Almasi y'a toora eeda‡.»

¹⁵ Inkinoo man kun koonaa mentikagi a lekkiyagun te. Kun t'ise don elkisadañ umbo ye, wo kun t'iso don mentikagi. ¹⁶ A onniytagi ankenno en oldiko ti t'ize baadañ, wo kine peedo tod'te ede gen in iso daayum naabo ere beehiye. ¹⁷ Inkinoo man kun t'ise aa don i ki suune munda ye ye, wo de kun suuno munda wede Galmeega Raa yi dehu kun d'ise.

¹⁸ Kun ti-t'ise tuddugun kaca kaca ti toote ye, yode gen y'a ki dagge, ki too man kun lekko daayum onniyo t'Unde Raa. ¹⁹ Kun elo kooke ti tuddugun t'urzi k'ordari don ki tamma Raa, ti

ordari don k'ono Raa wo ti don ettiyo t'urzi k'Unde Raa. Kun ooro a Galmeega wo kun y'amma t'addugun pay§. ²⁰ Daayum kun rooto koduwo a Meega Raa ti suma Galmeegin Isa Almasi, a suldi don pay y'isiyo.

Erayi ti kuulizan

²¹ Kune'n wede tuuku ton yi kili t'ekki bakadi ye, kono gen kun ottilso a Almasi.

²² Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t'ekki kuulugun ye, gen beehiye aakede kun ki koliyo t'ekki Galmeega Isa ye. ²³ Derec, yo kule gen yon goole t'ekk'eddi, aa Almasi yon goole t'ekki don ogiyo ti suma yode, kane gen tuddi, wo yon Wede k'Uttiyadañ. ²⁴ Aa don ogiyo ti suma k'Isa an ki koliyo t'ekk'Almasi ye gen, kane erayi ton a suldi pay an ki kili t'ekki kuulizan ye.

²⁵ Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo eraygun aa Almasi yi giyye don ogiyo ti suma yode: y'a iyye y'a ele tuddi, y'a inda kono kane. ²⁶ Y'ize inkinoo kono yi dehu kane pay gen y'an ise don kamilen t'urzi k'onami wo t'urzi k'ahu*, man yi di'n kiza a Raa kane don kamilen a daanadi me. ²⁷ Isa yi dehu don pay ogiyo ti suma yode gen y'a ti'n t'ogiya a daanadi ti majjaanikadañ pay, don kamilen, wenda soo ton yi k'aana y'an ki zaapa ono eedan ye, sole solen daa malkuwe, daa k'oldiko munda. ²⁸ Gen inkinoo kay, kune kuuli kun di geyye eraygun, aa kun geyyiso tuddugun batum. Wede yi geyyiso eddi man, gen yi geyyiso tuddi batum. ²⁹ Wede a kiigira tuddi umbo, ki too man yi di t'ele ombo wo y'a t'okkima, aakede Almasi y'an

† 5:8 5.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 60.1-3. ‡ 5:14 5.14 Adda mattup ki Epez 5.14 en koo, i-kaza ooro ki don i ziipe addañ a Isa ti poone an d'oro. § 5:19 5.19 Kun wollo adda mattup ki Soom 33.1-3. * 5:26 5.26 T'urzi k'ahu: I-kaza suyyiso batem. Kun wollo adda mattup ki Tit 3.5.

isiyo a d'oj pay ogiyso ti suma yode. ³⁰ Ki kotto kine mokiyagi ki tudde yode. ³¹ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedi, y'a di ketta biñ ti eddi. Kane sire gen an t'isa tudde soo†.» ³² Kane ono gen deere wo d'erec ombide, wo nun ni rootiyo inkino a tukk'Almasi ti d'oj pay ogiyso ti suma yode. ³³ Wo gen kune'ñ wede tuuku toñ y'a geyye eddi aa tuddi batum, wo erewo toñ t'a olliga ono kulatu kay.

6

Inni ti maawan

¹ Ni rootiyo a kune inni, kun ollo ono ki maawugun, inkino gen d'erec aa Galmeega yi dehu. ² Urzi k'oogoro soo, y'ede: «Ki elo suma a meega ti meeda*.» En urzi k'oogoro wede ki poone kettiyo ti munda wede Raa yi ruute y'aasa. ³ Munda wede Raa yi ruute'ñ: «Wede y'ollige ono maawi gen, y'a lekka ti unsuwo wo ozzinagi baadan a duniyadi me†.»

⁴ Ni rootiyo a kune maawi, innigun kun ti'n kulkuwe ye, wo kun'ni dooyo, kun aa t'in zaapo a urzi wede beehiye ettiyo ti Galmeega.

Bulagi ti galmaawan

⁵ Ni rootiyo a kune bulagi, a galmaawugun a siido en kun ollo onaman daa koliyo tuddugun, ti ottilso wo t'ade soo, aakede kun i naabiya a Isa Almasi. ⁶ Kun naabe beehiye'ñ a daanadan doo ye, kono an un di'n t'imme me. Kun suune kune'ñ bulagi k'Almasi, gen kun naabo t'addugun pay aa Raa yi dehu. ⁷ Kun naabo a daanadan t'addugun pay aa

kun naabiya a Galmeega batum, a duwo ye. ⁸ Kun suune ise wede bule, bule ye toñ man, wede tuuku toñ Galmeega yi-t'ela munda a naabadi ere beehiye y'ize.

⁹ Wo kune galmaawi ki bulagi, a bulagugun toñ kun an iso beehiye aa kane an un isiyo kay. Kun an ise ulsu ye. Kun suune kune ti bulagugun pay min Galmeegugun soo a kandaane, yode gen y'inni wolleiyo kine duwo pay min kan soo†.

Suldi k'arka ki d'oj i ziipe adan a Isa

¹⁰ Ki dangiya ni dehu n'un di roote'ñ, kun deho toogo t'urzi Galmeega wede i-d'ede toogo baadan a jüre. ¹¹ Kun ti soko suldi k'arka pay d'oj Raa y'un eliyo a beygun kono kun d'ohira toogo aame Meeda siitandani t'iiziga mabilsagun man. ¹² Deyyiso ere in deyye te, ti d'oj tudde aa kine ye, in deyye ti d'oj aakede: d'oj an d'ede urzi ki dokkiyo, d'oj deero wo ti mozagi d'oj adda duniya ere ki zimolo, wo in deyye soñ ti siitandani i lekkiyo a kandaane. ¹³ Inkino man kun ti soko pay suldi k'arka d'oj Raa y'un eliyo a beygun, kono onniyo ere oldo t'iina man, kun d'ohira toogo a wede etto deyyisagun, kun deyya bini kun di y' ceera, wo kun di seefa daayum zakidi.

¹⁴ Kun t'ohor kan ohire, a toonugun kun ti ketto kaykisa, tode gette aa d'erec ere un d'ede a urzi Raa. Kun t'osso saapa, tode gette aa soorugun ere ki diine§. ¹⁵ Kun t'osso tobiyagi a zongun, kane gen aa toogo k'ettiyo ki kazita Rabila Majjaanawa ere ki toose*. ¹⁶ Daayum kun zaapo

† 5:31 5.31 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24. * 6:2 6.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. † 6:3 6.3 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.16. † 6:9 6.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17. § 6:14 6.14 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.5; 59.17.

* 6:15 6.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7.

addugun a Raa, kono to zaapu k'adde gette tod'te a kune'ŋ aa dargine i-t'eegirso lenyagi bizan uwwo bila bila don Mohita k'oldiko t'akkisa ki tuddugun. ¹⁷Eggun kun t'osso kakkile maala, yode gen aa Raa y'un utte, wo kun aa t'ambo son kasigara ere Unde Raa t'un ele, tode gette aa Ono Raa don a bizigun†. ¹⁸A suldi pay gen aame ize munda ton man, kun tondo Raa t'urzi k'Undi. Kun tondo, kun sappa bere, kun koon mentikagi, kun t'orme ye. Kun tondo ki don ki Raa pay. ¹⁹A nun Pool ton man kun tondo Raa kono y'o t'elo onami, aame ni t'ihina bizo gen n'a roote kereŋ daa k'orgiso Rabila Majjaanawa ere y'o iidiba ita ette. ²⁰Ankenno nun adda dangay ton, kono Rabila Majjaanawa ette nun aa bize k'Isa Almasi. Inkino kun tondo Raa kono n'a roote kereŋ daa k'orgiso aakede Raa yi dehu.

Toose ki dangu

²¹Nun ni dehu n'a t'igibe Tisik, leemadey wede ki geyyiso, yon yi seedu zakidi a naabo Galmeega gen, rabilado pay y'un di-t'eley. ²²Inkino man nun ni y'agisa to min, kono y'un di kizey mumino ay lekkiyo me wo y'un ditasseŋ addugun.

²³A kune zamba pay gen Meega Raa ti Galmeegin Isa Almasi an un elo toose, wo geyyiso, un di'n nooge a zaapu k'addugun a Raa. ²⁴Gen beeko Raa ti koon ti don pay i geyyiso Galmeegin Isa Almasi, ti geyyiso ere i ki deegu ye.

† 6:17 6.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.17; 49.2.

Mattup ki Pool yi riine a donj a Pilip

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riine a donj i ziipe addan a Isa a geeger ki Pilip. A torguwadi ere ki sirwe gette, Pool y'a gizite Rabila Majjaanawa adda geeger ki Pilip, bini donj ongon ti diine donj geeger gette an d'umbe a tode. (Naabo donj zina 16.11-40)

San man Pool an ti y' ziida dangay a geeger Room kono yi naabiya ki Galmeege. Aame genj, kane donj geeger Pilip an di tusse suldi wo an d'igibe wedusu soo ti diinayanj sundi Epapirodit, kono yi-d'ette ti suldi donj an tusse. Aame yi-d'iide ti suldi genno man, Pool y'an di riine mattup kono y'an di roote koduwo a naabo ere an i ize gette. Wo y'an di ruute soñ an soodo zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa, a Raa'ñ an i ki kime dar ye. Genj donj eliyo dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti ere ki Raa ye gette, onaman an'n olliga ye. Y'an di ruute soñ an aa d'elke a kettiyo ere an aa ti gitte kanj soo ti Almasi gettiyo, tode gette munda wede i dehu a koone a diinayanj.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool kaye ti Timote, donj naabo k'Isa Almasi, a kune pay donj ki Raa i lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi a geeger Pilip*, ti donj dokkiyagunj wo ti diyakire. ² Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa wo ti Galmeege Isa Almasi i koono eggunj.

* **1:1** 1.1 Aame Pool yi kazita ono Raa genj, geeger Pilip gette i tu dukke donj Romenj, tod'te adda siido Maseduwan, k'a ti t'oone adda mattup ki Naabo donj zina 16.12-40.

Pool yi tondiyo Raa kono donj ki Pilip

³ Aame tuuku o elkiyo adda k'addo kono kune manj, ni rootiyo koduwo a Raazó. ⁴ Daayum adda tondiyadó a Raa kono kune pay gette, ni tondiyo t'unjsuwo ⁵ kono kun ayni nuuge a urzi kazita Rabila Majjaanawa, kun iise ti onniyo ere ki poone bini ankenno genj me. ⁶ Nunj ni suune munda soo adda k'addó: Raa wede iise naabo ere beehiye adda k'addugunj genj, y'a di-t'etta ki daana bini dangiyatú ti beehiye a onniyo ere k'aaniya k'Isa Almasi. ⁷ Wo genj d'erec beehiye injkino nunj ni d'elkiyo a kune pay. Injkino manj nunj n'unni geyyiso baadanj adda k'addó, kono beeko ere Raa y'o ize ette a kine pay kanj soo, ise ankenno nunj adda dangay, ise an ni wiike a daana donj booro tonj n'a naakiwe Rabila Majjaanawa gette, n'an di kize tod'te d'erec. ⁸ A rootiyadó ette d'erec ki kotto, Raa tonj yi suune, nunj n'unni geyyiso pay aa Isa Almasi y'unni geyyiso baadanj.

⁹ Wo kun olo enno munda wede ni tondiyo Raa adda k'addó me: geyyisagunj t'a t'ihira a ceere ki ceeriyo, wo kun di suune munda wede enj ulsu enj beehiye, ¹⁰ kono kun d'aane kun di suune munda wede beehiye. Injkino onniyo ere k'Isa Almasi t'iina manj, kun t'isa donj kamilenj, duwo an k'amba sundugunj k'ulsuko ye. ¹¹ Wo kun t'isa donj addanj úne ti naabo ere ki diine iido t'urzi k'Isa Almasi, injkino a t'ela suma wo tamma a Raa.

Pool adda dangay tonj ono Raa an k'ihira ye

¹² Zemba ki nunj, ni dehu kune kun di suune, a munda wede o iido enj a t'ize beehiye, ki kotto

a nuuge naabo ere ki Rabila Majjaanawa t'a ingile ki daana. ¹³ Kono in'kino don pay, ise don pay adda boy mozigo goole, wo ise don ongo ti paate ton, an suune nun an ni ziida danggay min kono naabo ere a urzi k'Almasi. ¹⁴ T'urzi seefuzo adda danggay ette, zamba baadan an d'ele kooke a urzi Galmeega, in'kino man an d'iiziga wehini a jiiere an di kazita ono Raa daa k'orgiso.

¹⁵ Derec, don ongo an kazita rabila k'Almasi ti kolbiso wo ti elkiso ere an ti n' kime nun k'ita, wo don ongo an kazita t'urzi k'adde don beehiye. ¹⁶ Kane gen an kazita t'urzi geyyiso, kono an suune nun an ni ziida danggay min kono ni naakiwsa Rabila Majjaanawa k'Almasi, n'an di kaza tod'te derec. ¹⁷ Wo kane don i kazita rabila k'Almasi ti elkiso ere an ti n' kima nun k'ita gen, kane elkisadan ki diine ye, an elkiyo dabarado ere adda danggay gette on oo t'aagulu.

¹⁸ In'kino ton i k'ise munda ye! T'urzi tuuku ton suma k'Almasi kane an kizita, ise ti elkiso ere derec ye, ise ti elkiso ere derec ton man, nun ulbo'ng unse. Wo ulbo'ng aasa unse sey, ¹⁹ kono ni suune, t'urzi tondiyagun a Raa wo ti noogiyo k'Unde k'Isa Almasi gette, suldi pay gen a-t'etta a urzi k'uttiyado. ²⁰ In'kino man munda wede ni delliyogottiton wo ni zaapu elkisado eego en, sukuyagi munda soo ton i ki n' seeda ye. Ki too man ti anki wo ki daayum suma k'Almasi gette n'a ti kize ti tuddo pay daa k'orgiso, ise nun n'a lekke, ise n'a t'inda ton man. ²¹ Derec ki nuuno man, Almasi min yon lekkiyado, wo n'inda man, gen munda wede beehiye a jiiere. ²² Wo aame a duniya en ni lekkiyo sey man, o-t'ele urzi n'aase naabo ere beehiye, in'kino man oo giige, tuuku ni beere te.

²³ A diine k'elkiso ere sire si-sittu ette, nun oo t'ize oone: ni dehu lekkiyo duniya ette ni-t'ooli, n'ette n'a lekkey aame k'Almasi, gen beehiye a jiiere a nun me. ²⁴ Wo de kono kune gen, koduwo baadan a jiiere sey n'a lekke a duniya me. ²⁵ Kono suldi en, nun ni suune adda k'addo ni lekka me, wo ni lekka ti kune pay kono n'un di'n nooga, kun di t'ihira wo kun di lekka t'unjsuwo a urzi zaapu k'addugun a Isa. ²⁶ In'kino man aame ni gima ki tuddugun sey man, t'urzi nun gen ulbugun aasey unse a ceere sey a urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi te.

Pool y'an eliyogooke a zamba

²⁷ Munda wede beehiye ni dehu'ng, kune kun di lekke a lekkiyo ere a-t'ette a urzi ki Rabila Majjaanawa k'Almasi. In'kino man aame n'iida n'un ti'n wollo, ni k'iida ye ton man, n'a oliga kun lekkiyo kettiyo kan soo zakidi, wo kun deyyiso pay kan soo t'adde soo a urzi zaapu k'adde a Isa ere itatu Rabila Majjaanawa. ²⁸ Kun an orgida ye tak a kane don k'olmidagun gen me. Kun likka in'kino man, a kane an t'isa aa munda wede y'an kaza kane a urzi wede ki daggiya, wo kune a urzi wede k'uttiyo. Wo gen iido ti Raa, ²⁹ kono yon y'un ize beeko kun di naabe k'Almasi, kun di naabe kun ki zaape addugun a yode danjal ye, wo son kun di dabire kono yon me. ³⁰ Ankenno kun deyyiso deyyiso ere aa kun di'n wulle n'a diyye ti kaaga, wo anki ni deyyiso sey aa kun zuune.

2

Almasi yon toogo wo yi ki koliyo tuddi ye

¹ Aa kune kun suune, lekkiyagun ere kun lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi gette,

tod' t'un d'eliyo toogo. Kun suune geyyiso k'Almasi gette, tod' t'un d'eliyo kooke. Kun suune kun sooru kaŋ soo t'Unde Kamilen. Wo kun suune un d'ede sommagi wo kun isiyo beehiyko ti tuddugun geŋ me. ² Injino kun lekko lekkiyagun ere kaŋ soo, kun geyyo tuddugun t'adde soo, bizigun soo wo elkisagun toŋ i-t'ette kaŋ soo. Geŋ injino addó kun oo ti'n óona t'unŋsuwo. ³ Kun ise ye munda wede a urzi k'elkiso ere wede a ti y' kime k'ita, ise t'urzi k'elkiso ere oldo kun di kili tuddugun me. Ki too maŋ daa koliyo tudde kun'ni wollo eebugun aa kane deero t'eggun. ⁴ Wenda soo toŋ yi dehe munda wede k'aggadí danŋal ye, wo de ti diinagun wede tuuku toŋ y'a elko a doŋ onŋo pay. ⁵ Ti diinagun kun lekko lekkiyo ere aakede doŋ i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi:

⁶ Yode wede t'ume k'eesiyo aa Raa batum,

wo toŋ t'urzi wede i-d'ede geŋ, a umayí geŋ y'a ki dihe ti toogo an ki d'ette ti Raa kaŋ soo ye.

⁷ Ki too maŋ yode batum ume wede suma geŋ yi-d'iili, y'a t'ize wede naabo.

Y'a t'ize wede tudde a diine duwo, kane an di y' wulle miŋ yon wedusu.

⁸ Yon y'a iyye y'a t'ize ŋenku, y'a illiga ono Raa bini y'a iyye unto, untadí ere sukiyagi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko.

⁹ Kono kamo Raa yi-ti y' gili, yi-d'ele ume wede majjaane a jiire pay t'awwa a kandaane,

wo yi-d'ele suma ere a jiire sumbiyagi pay,

¹⁰ kono doŋ pay i lekkiyo a kandaane,

doŋ i lekkiyo a siido, wo doŋ ti dandí siido, kane pay an di dikkey a suma ere ki yode Isa.

¹¹ Wo geŋ doŋ pay an di rootey kereŋ: «Isa Almasi yon Galmeega!»

Wo t'urzi geŋ duwo an di t'imme suma Meega Raa*.

Kun tooro aa binŋe adda duniya

¹² Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kune daayum ono Raa kun illiga. Injino'ŋ kono Raa y'un utte geŋ, ankeŋ i dehu kune toŋ kun di naabe a-t'ette a urzi k'uttiyo gettiyo, wo kun naabo ti orgiso wo ti ottilso. Kun ise injino aame nuŋ a diinagun danŋal ye, ankenno nuŋ umbo enno toŋ maŋ kun iso sey a ceere, ¹³ kono yode Raa batum i naabiya adda k'addugun me, y'un di'n isiyo doŋ aane i dehu wo i t'isiyo munda wede a-t'ette aa Raa addí i dehu.

¹⁴ Naabo pay ere kune kun ise gette, kun iso daa gurgirso daa niku, ¹⁵ kono duwo an k'ambe sundugun k'ulsuko ye, kune kamilen, inŋi Raa daa k'oldfiko munda, adda diine doŋ duniya kane doŋ i t'uddé t'urzi wede derec, doŋ isiyo ulsu mirsi geŋ me. Kune a diinayan kun di toore aa moldali doŋ a kandaane, ¹⁶ geŋ kun an kazita Rabila Majjaanawa i d'eliyo lekkiyo. Injino maŋ nuŋ ulbó'ŋ aasa unŋe kono kune a onniyo ere k'aaniya k'Almasi gette, kono a naabadó ere n'ize wo n'a iidiba yeebadó gette, i ki t'ize ki bita ye.

¹⁷ Urzi zaapu k'addugun a Isa geŋ, aakede sedefe ere kun ele a Raa. Wo aame anki eŋ puuzadó t'iba toŋ maŋ, a-t'etta aa munda wede an yergu a sedefe gettiyo. Aame iza injino maŋ, geŋ nuŋ ulbó'ŋ unŋe, wo kune pay toŋ

* **2:11** 2.11 Adda mattup ki Pilip 2.6-11 eŋ, i-kaza óoro ki doŋ i ziipe addaŋ a Isa ti poone an d'óoro.

ulbuguŋ aasa uŋse ti nuuno me. ¹⁸ Geŋ kune toŋ ulbuguŋ un iso uŋse, wo nuŋ n'aase uŋsuwo ti kune kay.

Pool y'agisa Timote kane ti Epapirodit

¹⁹ T'urzi Galmeega Isa, n'elkiyo saŋ n'un di-t'igiba Timote, kono nuŋ batum aame n'uuna rabilaguŋ ti bey yode maŋ, o-t'ela toogo. ²⁰ Wenda ti doolo umbo daa yode Timote ulbí i di t'ooŋde a nuuno me, wo ki kotto ulbí i di t'ooŋde a kune me. ²¹ Kane doŋ pay oŋgo geŋ wede tuuku toŋ ulbí i oodfiyo a naabadí ere k'aggadí k'aggadí, wo wede a elke a naabo ere k'Isa Almasi umbo. ²² Wo kune kun suune yode Timote eŋ tuddí yi ti gize kun wulle yi ziiŋda zakidí a naabadí te, y'a niibe ti nuŋ a urzi kazita Rabila Majjaanawa aakede ulo a sirpa meegí. ²³ Inkiŋo'ŋ n'elkiyo, aame a lekkiyadó ette urzutú ni ti y'wulla kereŋ maŋ, Timote n'un ti t'igiba. ²⁴ Wo adda k'addó ni suune, saŋ maŋ nuŋ batum n'etta n'un ti'n wollo, kono Galmeega y'o ruute.

²⁵ Wo ni t'ilke maŋ beehiye leemadiŋ Epapirodit† n'un ti y't'igibe me, yode wede ay niibe wo ay diyye kaŋ soo, yoŋ kun y'igibo y'o d'iido ti noogiyo ere ni dihe ginno te. ²⁶ Yoŋ mosogo kune pay yi dehu y'un ti'n wolle sey, wo yoŋ a eenizí aa kun d'illiga geŋŋo toŋ, ulbí i-d'oodfiyo baadaŋ a kune me. ²⁷ Derec, yoŋ y'aaze eeni baadaŋ taŋ lelle y'unto, wo Raa yi-d'ize adde koduwo, wo y'ize adde koduwo a yode daŋŋal ye, a nuuno pây, kono n'a ki t'ise sommagi dondoŋ a ki ceere ye. ²⁸ Inkiŋo n'a naare kesiko n'un ti y't'igibe, kono aame kune kun

yi wulley sey maŋ ulbuguŋ aasey uŋse, wo nuŋ toŋ addó a-t'udiga. ²⁹ Inkiŋo maŋ yode eŋ kun yi soofo bey sire ti uŋsuwo, aakede leema a urzi Galmeega. Duwo doŋ aakede yode kino eŋ, kun an ottilo baadaŋ, ³⁰ kono taŋ lelle y'unto miŋ a urzi naabo k'Almasi. Yoŋ y'a iyye y'a t'umbe puuzadí, kono y'o d'etto ti noogiyo ere kune batum kun k'iine kun ki d'iido ye gettiyo.

3

Mummino k'a koone ki diine a daana Raa me

¹ Ankeŋ zemba ki nuŋ, ulbuguŋ un iso uŋse kono kune kettiyo kaŋ soo ti Galmeega. Ono doŋ n'un riine ti poone geŋ, a nuŋ oo k'ooŋe ye n'un ti'n doole me, wo inkiŋo geŋ a kune toogo a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa me. ² Kun koono mentikagi ti doŋ ulpi, kane aa gahiti kono naabo ere an isiyo gette oldo, an dooyiso duwo an di walda ponde doo, para maŋ kane doŋ Raa ye. ³ Ki too maŋ doŋ waldu toc miŋ kine, kono in naabiya a Raa t'urzi k'Undí, kine ulbiŋ in isiyo uŋse a Isa Almasi, wo in ki ziipe addiŋ a urzi tuddiŋ ye.

⁴ Ki too maŋ nuŋ toŋ n'aane n'a zaape addó a urzi tuddiŋ geŋ me. Wo nuŋ ni-t'ooone urzi a ceere n'aase, ise doŋ tuuku ti doolo toŋ maŋ. ⁵ Inkiŋo t'ume an ti n'ehe iide onniyo gessire maŋ, an oo di wilŋda ponde, nuŋ itadó doŋ k'Izirayel ti biza bumbu Benzamen*, nuŋ Eber maawó toŋ doŋ k'Eber pây. Wo a urzi k'oogoro Yawudiyagi geŋ ni ziiŋda zakidí, kono nuŋ ti diine doŋ sundaŋ Pariziyen. ⁶ A naabadó ere wehini n'ize a Raa geŋ, doŋ ogiyo ti suma k'Isa n'anni dibire baadaŋ.

† 2:25 2.25 Epapirodit: Yoŋ wede doŋ ogiyo ti suma k'Isa a geeger ki Pilip geŋ an igibe k'ume Pool. * 3:5 3.5 Biza bumbu Benzamen: Yoŋ i-d'ede suma ti biza bumbiyagi k'Izirayel pay.

A urzi lekkiyo ere ki diine oogoro ti rootiyo gette n'a ziida zakidí, kono d'uwu an ki zaapu ono a eedó ye.

⁷ Wo urzi wede pay ti poone n'ilke munda wede beehiye n'a t'oone geñ, ankenño a nuñ oo t'ize ki bita kono k'Almasi me. ⁸ Derec, suldí d'oj pay geñño toñ n'a zuune a t'ize ki bita, kono ankenj munda wede beehiye a jiire sey ni y'uune baa: N'a suune Isa Almasi yonj Galmeegó. Kono yode geñ n'a iyye suldí pay geñ a t'ize ki bita, kane pay n'an ize aa iizi, kono munda wede a di jiire pay a nuñ, Almasi danjal, ⁹ wo n'a lekke kettiyo kanj soo ti yode. A elkiyadó manj ni ki t'ise ki diine ye a daana Raa t'urzi sooruzó ere a-t'ette a oogoro gette. Ki too manj n'a t'ise ki diine a daana Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi. Geñ derec, lekkiyo ere ki diine ette t'ettiyo ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi. ¹⁰ Geñ munda wede addó i dehu, n'a suune Almasi adda k'addó, wo n'a suune toogadí ere a ti y' bilde. Ni dehu n'a di-kette kanj soo ti yode, n'a dabire aa yonj yi dibire bini unto toñ manj, n'a oyya n'a deeya aa yode a urzi k'untadí me. ¹¹ Injkinu manj ni zaapu elkisadó aame n'inda toñ, Raa yi ti n' balda kay ti diine d'oj unto me.

In okko ki daana a urzi k'Almasi me

¹² Nuñ ni k'elkiyo ye okko dalala ni ti d'inge baa me, ise a lekkiyadó ere ankenño ni t'ize wede derec ki diine baa toñ manj. Wo nuñ a urzi ni pedfínso, n'okko n'a t'ambey agga te, kono k'injkinu nuñ batum minj Isa Almasi yi n'umbe. ¹³ Zemba ki nuñ, nuñ toñ manj ni k'elkiyo ye agga ni t'uune baa me, wo munda wede soo nuñ n'isiyo me: ni-k'elkiyo ye baa a

munda wede n'ize i t'ingile me, ni pedfínso n'a t'ambey munda wede a daanadó. ¹⁴ Raa y'inni waaku t'awwa ti kandaane, kine in d'ette sirpadí in seedey aggadinj t'urzi k'Isa Almasi. Injkinu manj nuñ n'okko dalala ki daana, n'a t'ambey agga te.

¹⁵ Kine d'oj pay i-dirse a urzi zaapu k'adde a Isa enj, in aa elko a suldí geñño wo in d'oziro eego. Wo a ume tuuku kun t'ilke elkiyo ere ti doolo manj, a ume geñ Raa y'un di kiza urzizí, kun di suuna. ¹⁶ Aame ise muno toñ manj, kine in'do daayum ki daana ki urzi wede in daaniya bini ankenño.

¹⁷ Zemba ki nuñ, kune pay kun ambo zindó. Urzi wede kun di wolle wo kun di daane geñ, ay un y'ele. Injkinu manj kun zaapo ersagunj a tukki kane d'oj i sooru a urzi wede geñño. ¹⁸ Nuñ ti poone toñ n'un ruutite, wo ankenj n'un di doolo sey ti zumari edayó, i d'ede d'oj ede baadanj kane geñ a sooruzanj gettinj i-kaza d'oj k'adu ki Almasi wo a munda wede y'ize a urzi k'untadí ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko. ¹⁹ Kane geñ raazanj minj addanj†, injkinu manj urzizanj a-ti dagga adda k'ahu. An tamma tuddanj a suldí d'oj ki sukiyagi, wo elkisadanj pay tinj a suldí duniya. ²⁰ Ki kine manj, duniya ette siidfadinj ye, siidfadinj a kandaane, ume wede kine in delliyo ettiyo ki Wede k'Uttiyadinj, Galmeeginj Isa Almasi. ²¹ Yode wede y'iido manj, tuddinj ere k'unto i-k'ede toogo ye ette, y'a ti kima tudde ere i deeyiso aa tuddí, tudde ere i-d'ede toogo. Y'isiyo injkinu t'urzi toogo ere i-d'eliyo urzi suldí pay an d'ottilso a mozikadí gettiyo.

4

† 3:19 3.19 Raazan minj addanj: I-kaza ombito ere onjo oogoro Yawudiyagi ti rootiyo k'ombo ulu, sonj i-kaza suldí d'oj tudde ti dehu toñ manj.

Pool y'an eliyoo kooke a zamba

¹ Zamba ki nuɗ kune don ki geyyiso, nuɗ mosogo addo i dehu n'un ti'n wolle sey. Kune don addo kun oo ti'n assiya, kune a nuɗ aa kadumul ere ki wede y'a jiiire a eedo. Inkiino man zamba ki nuɗ kune don ki geyyiso, kun soodo daayum zakidi a lekkiyo ere kettiyo kan soo ti Galmeega gette.

² Nuɗ n'eliyo kooke a Ebodi kane ti Sentis gen, kono onaman i-t'ette kan soo a lekkiyadan ere kettiyo kan soo ti Galmeega te. ³ Wo kee pay wede i seefu zakidi naabadiɗ kan soo ti nuɗ, ni ki tondiyo erayi sire en k'anni noogo kono an di-t'okkiye. Kane ti nuɗ ay diyye kan soo a urzi ki kazita Rabila Majjaanawa, son Kilema wo ti don ongo pay naabadey kan soo. Kane pay gen sumbiyagan raaniya adda mattup ere ki lekkiyo*.

⁴ Kun lekko daayum t'unjsuwo kettiyo kan soo ti Galmeega. N'a di doole sey, kun lekko t'unjsuwo. ⁵ Aa kun suune Galmeega san gopon y'ettiyo, inkiino kun t'iso don tasse a daana duwo pay. ⁶ Kune ulbugun un t'oodo a munda ye, wo de a suldi don pay kune kun dehu gen, daayum kun i-ti zaapo a Raa t'urzi tondiyo yode, ti obe bey wo ti rootiyo koduwo a Raa. ⁷ Inkiino man toose ere ki Raa gette, tod'te t'a jiiire suuniyo pay, tode gette t'a booha biza k'ulbugun wo elkisagun a urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi.

⁸ Ki dangiya zamba ki nuɗ, ni dehu n'un di roote'n, kun zaapo elkisagun a suldi don pay beehiye, duwo an di'n t'imme, don pay derec wo duwo an d'ottile, don pay ki diine wo kamilen, don i t'iide kun di'n geyye, wo a t'ele

suma. ⁹ Munda wede nuɗ n'unni duuye wo kun uune, munda wede kun illiga ni rootiyo wo kun wulle n'isiyo gen, kane pay gen kun oziro eego. Inkiino man Raa wede eliyoo toose gen y'a koono ti kune.

Pool yi tamma don k'Almasi ki Pilip a eliyoo beezan

¹⁰ A lekkiyado ere ni lekkiyo kettiyo kan soo ti Galmeega ette, nuɗ ulbo aaze unse baadan, kono a munda wede anken kun gitte toonugun sey gen, kun o d'ele a nuuno. Ki kotto a munda gen kune kun ilke baa, wo kun k'uune urzi k'isiyo ye dangal. ¹¹ Nuɗ ni rootiyo inkiino a munda wede o biite ko? Aha! Ni rootiyo inkiino kono ni-diile ulbo o isiyo unse a munda wede ki beezo. ¹² Nuɗ urzi lekkiyado ni suune, ise nuɗ oo k'ede ye, ise nuɗ adda darna ton man. A ume tuuku wo aame ize munda ton man, nuɗ oo ti diile ise addo boo, ise addo mosogo, ise nuɗ adda darna, ise nuɗ oo biite ton man. ¹³ A suldi pay gen, n'aane n'a lekke t'urzi togo ere k'Almasi y'o eliyoo te. ¹⁴ Wo ton gen, kune kun ize beehiye kun d'ele aggagun a di n' nuuge a dabarado.

¹⁵ Zamba don ki geeger Pilip, kune batum kun suune t'ume k'eesiyo kazita Rabila Majjaanawa aame ni t'iiziga ti siido Maseduwan gen, don ogiyo ti suma k'Isa ti doolo umbo kine in nuuge ti tuddin. Kune dangal a ni nuuge me. ¹⁶ Wo son kun suune aame nuɗ a geeger Tessaloni ton, kun ni nuuge tan sire tan ado a munda wede oo biite me. ¹⁷ Nuɗ ni rootiyo inkiino kono ni dehu kun o t'ele munda ko? Aha! Ni rootiyo inkiino kono ni dehu a naabo ere kun isiyo a urzi zaapu k'addugun a Isa gette, a-t'obi eego a aagila. ¹⁸ Inkiino

* 4:3 4.3 Mattup ere ki lekkiyo: I-kaza mattup ere sumbiyagi ki don pay uune lekkiyo ere aware'n, raaniya adda.

maɲ n'un di rooto, sulɔi ɔɲ pay
 kun o igibo geɲ ni'n uune, nuɲ
 adda darna. Ankeɲ Epapirodit
 y'o d'iido sulɔfugun me, geɲ
 baadaɲ o iide baa. Kane pay eɲ
 aa munda wede in eliyo a Raa
 eediyadi unse, seɔeke ere Raa
 yi giyye wo ulbi i-d'isiyo unse.
¹⁹ T'urzi lekkiyo kettiyo kaɲ soo
 t'Isa Almasi geɲ, Raa wede ni
 daaniya y'aana y'un di'n ôona ti
 sulɔi ɔɲ pay un biite, ti laalayí
 wede baadaɲ a jiiere pay geɲ me.
²⁰ Inkinon'ɲ tamma t'a koone a
 Meegin Raa ki daayum! Eyye.

Toose ki ɔaɲgu

²¹ Kun an t'isoy toose a kane
 ɔɲ pay ki Raa i lekkiyo kettiyo
 kaɲ soo t'Isa Almasi. Zemba ɔɲ
 ti nuɲ toɲ an un t'ize toose pây.
²² Kane ɔɲ pay ki Raa a enno
 eɲ an un t'ize toose, wo toc miɲ
 zemba ɔɲ i naabiya di mozigo
 goole ki Romen an un t'ize toose
 pây.
²³ Geɲ beeko ki Galmeega Isa
 Almasi ti koono ti kune pay.

Mattup ki Pool yi riije a donj a Kolos

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Kolos. Yode batum ki Kolos yi k'iide ye, wo y'a illiga donj i ziipe addan a ummey genj, an seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa me. Genj Epapiras yonj wede an sooru soo ti Pool, an gizite urzi Rabila Majjaanawa ki poone me.

Ozzinagi miibi k'ita manj, donj doolo an d'iide ki Kolos, a donj geeger gette an an di gizite ono donj ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere ki Epapiras y'an gizite gettiyo ye. Duwo genj an an di ruute, wede yi dehu Raa y'a y'utte manj, y'an d'ottile a maaleekiyagi wo a suldi donj i ceeriyo donj tudde. An an di ruute sonj, an di walda ponde wo suldi donj ongo k'ombo ulu. Epapiras y'illiga manj, y'a iide y'a uuney Pool a geeger Room yonj danggay, manj yi di t'iide taaya. Aame Pool y'illiga injkino manj, y'an di riije mattup kono y'an di kize a donj Kolos genj, wedusu yi t'oone utiyo t'urzi zaapu k'adde a Almasi danjal.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool wede zina k'Isa Almasi aa Raa yi dehu, nunj ti leemadinj Timote, ² a kune donj ki Raa a geeger Kolos*, kune zamba donj daayum i seedu zakidi a Almasi, i lekkiyo kettiyo kanj soo ti yode. Genj beeko ti toose ere ki Meeginj Raa i koona eggunj.

Pool yi tondiyo Raa kono zamba a Kolos

³ Adda tondiyo Raa ere daayum kaye ay tondiyo kono kune gette, ay rootiyo koduwo a Raa Meeki Galmeeginj Isa Almasi, ⁴ kono ay illiga a lekkiyagunj ere kun zaapu addugunj a Isa Almasi wo kun'ni geyyiso donj pay ki Raa me. ⁵ Kun isiyo injkino kono kun zaapu elkisagunj a munda wede Raa y'un boohiyo a kandaane. Zaapu k'elkisagunj gette, kun ti zuune t'urzi k'ono donj derec ki Rabila Majjaanawa aame t'iina di kune genj me. ⁶ Rabila Majjaanawa gette ti-teepiyo adda siido pay, ti d'aagulu aa undumu y'ohire wo yi d'ehiyo injni. Genj injkino a t'aaze di kune ti onniyo ere ki poone, kun d'illiga ono donj ki beeko Raa, wo kun di zuune genj derec. ⁷ Dooyiso gette unni duuye Epapiras leema wede ki geyyiso, yode wede naabadey kanj soo. Yonj daayum yi seedu zakidi a naabo k'Almasi ere y'isiyo a kune te. ⁸ Yonj y'ay t'iide taaya a geyyiso ere Unde Raa t'un ele adda k'addugunj gette.

⁹ Kono kamo ti onniyo ere ay illiga rabilagunj genj, kaye tonj ay k'ooliyo ye ti tondiyo Raa kono kune me. Ay yi tondiyo y'un di'n done ti suuniyo ki suldi donj pay Raa addi i dehu, t'urzi pay ki suuniyo k'ono ti eego soodo a elkiso kane donj Unde Raa t'un ele. ¹⁰ Injkino manj kun d'aane kun di lekke aakede donj i daaniya urzi Galmeega an di lekke, wo daayum kun d'ise munda wede ulbi i-d'ise unje. Genj kun d'isa naabo pay ere tuuku beehiye wo Raa kun di y' suuna adda k'addugunj a ceera ki ceeriyo. ¹¹ Kaye ay tondiyo Raa y'un t'ele toogo a ame tuuku tonj manj t'urzi toogadi ere meeda ki

* **1:2** 1.2 Kolos gette geeger nenko ki siido Pirizi a kese peedo ti koliyo ki geeger k'Epez, k'a ozire kubbaara meeda sire doo minj k'a ti t'oone kollo.

ki ti dooze ye gettiyo, kono kune a sulđi pay kun di seeda zakidí ti ombiŋe bini d'angu. ¹² Kun rooto koduwo a Meega Raa ti unsuwo, yode wede un di'n ize d'oj aane a t'ooney aggadan t'adda sulđi d'oj yi boohiyo a kane d'ojzi adda mozikadí ere a toore gettiyo. ¹³ Yoŋ y'in di'n udfde ti bey k'Ere toogo adda zimolo, wo y'in di'n t'iide k'adda moziko k'Ulí, yoŋ yi y' giyye baadan. ¹⁴ T'urzi yode geŋ Raa y'in udfde t'adda k'oldíko, y'in t'ize tambobino a oldikadin te.

Almasi mozigo t'ekki sulđi pay

¹⁵ Raa geŋ wenda yi k'aane yi ki y' wolle ye, wo in woliyo Almasi geŋ, yoŋ miŋ Raa koyok.

Yoŋ geŋ yi jiire sulđi d'oj pay Raa y'ikkima,

¹⁶ kono t'urzi yode, Raa y'ikkima sulđi d'oj pay a kandaane wo a siidó,

sulđi d'oj in'ni woliyo wo d'oj in ki'n woliyo ye toŋ maŋ,

kane undiyagi d'oj pay a dandaane k'ume, kane d'oj deero, kane d'oj an d'ede urzi ki dokkiyo wo kane d'oj an d'ede toogo.

Kane pay geŋ an ikkima Raa t'urzi k'Almasi wo a Almasi.

¹⁷ Yoŋ ede too ki poone Raa y'a okkima sulđi pay geŋ me, wo t'urzi yode kane sulđi pay geŋ an d'ohire a umayan me.

¹⁸ Yoŋ eego, wo tuddí kane d'oj pay ogiyo ti suma k'Isa.

Yoŋ eesiyo ki sulđi pay, yode wede i-bildfe ki poone wo ki daayum ti diine d'oj unto, kono y'a koone wede goole t'ekki sulđi pay.

¹⁹ Derec, yo Raa batum yi dihe sulđi d'oj pay adda k'addí wo a tuddí geŋ, a tuk'Ulí toŋ in'kino ede pây,

²⁰ wo t'urzi yode, Raa y'a dihe sulđi d'oj pay y'ikkima,

ise a siidó ise a kandaane toŋ, an di-kimo an di t'okkiye ti yode Raa.

T'urzi puuzo k'Ulí ere ibi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko geŋ, Raa y'an d'ele toose.

²¹ Wo kune toŋ ti kaaga kun likke aa torgagi dokki ti daana Raa me. Kune d'oj k'aduzí, kun d'ilkite kun d'ise oldíko, wo oldíko kun ti t'ize. ²² Wo an'ken, t'urzi k'unto k'Ulí ere ki tudde gette, Raa y'un ti'n gimo kun t'ukkiye ti yode. Y'ize in'kino kono y'un di'n t'etta daanadí kune d'oj kamileŋ, daa k'oldíko munda, duwo an k'ambe sundugun k'ulsuko ye. ²³ Wo geŋ i dehu kun di seeda daayum zakidí wo toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo kun gi di ledfde dokki ye t'urzi Rabila Majjaanawa ere in zaapu elkisadin eego gette. Tode ere kun illiga, an di gizite a duwo adda duniya pay, wo nuŋ Pool en n'a t'ize wede naabo kono ni kazita rabila gettiyo.

Naabo Pool a d'oj ogiyo ti suma k'Isa

²⁴ An'ken nuŋ ulbó unse a dabaradó ere n'ooniyo adda naabo ere n'isiyo a kune gette. In'kino maŋ adda tuddó n'a-ti d'ange dabar k'Almasi ere yi ni wiike n'a dabire kono tuddí te, wo to tuddí tiŋ kane d'oj pay ogiyo ti suma yode. ²⁵ Nuŋ ni t'ize wede naabo ki d'oj pay ogiyo ti suma k'Isa, a-t'ette a naabo ere Raa y'o ele a beezó ki noogiyagun: nuŋ n'un di kizite ono Raa pay.

²⁶ Ono geŋ kane munda wede t'ume k'eesiyo ombide a d'oj pay, wo an'ken Raa y'an t'iidiba ita a d'ojzi. ²⁷ Raa y'a dihe y'an di y' kize a d'ojzi munda wede ombide geŋ, yoŋ goole i jiire wo laalayí

baadan, Raa yi y'ize a nooga kane don pay Yawudiyagi ye. Wo kun wollo munda wede ombide gen, yon Almasi adda k'addugun, t'urzi yode kun di zaapu elkisagun a gooliko ere ki Raa gettiyo, kune ton adda kay. ²⁸ Injino man kaye ay kazita rabila ki yode Almasi a duwo pay. A wede tuuku ton ay yi di tookiyo kuudi wo ay di y' dooyiso t'urzi suuniyo k'ono don pay, kono kane pay an t'ise don i-dirse a urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo ti Almasi. ²⁹ Gen injino ni naabiya wo ni deyyiso ti toogo ere k'Almasi y'o ele, tode gette ti naabiya adda k'addo ti toogo.

2

¹ Injino man nun ni dehu kun di suune deyyiso ere zakidi ni deyyiso kono kune, kono ki don Raa a geeger Lahodise* wo kono ki don Raa baadan ongo nun batum t'edayan an ki n' wulle ye. ² Ni dehu addan i-t'one ti toogo, an di lekke kettiyo kan soo a urzi geeyiso tuddan wo onniyo ti eego soodo a elkiso. Injino an di y' suuna munda wede ombide ki Raa me, yon Almasi batum. ³ Laale pay wede ki suuniyo k'ono wo ti suuniyo gette, kane ombide a bey k'Almasi. ⁴ Ni raaniya injino kono wenda soo ton y'un ti'n mabilda ye t'urzi k'ono don k'a t'ese derec me. ⁵ Derec, nun dokki ti kune me, wo ton elkisado daayum ti kune, wo nun ulbo unse a munda wede n'ollige, kune kun sooru ki diine kan soo wo kun seefu zakidi a urzi zaapu k'addugun a Almasi me.

Lekkiyo ere kettiyo kan soo ti Almasi

⁶ Kune kun umbe Isa Almasi yon Galmeega gen, injino kun oziro daayum kettiyo kan soo ti yode,

⁷ aa undumu sondayzi i ti diige, wo kun zaapo addugun a yode aa wedusu yi zaapu boy itadi zakidi. Kun soodo daayum zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa wede an unni duuye genno, wo kun rooto koduwo a Raa t'addugun pay.

⁸ Kun koono mentikagi, kun i oola urzi a wenda soo ton y'un ti'n mabilda kun t'ooro adda k'ikka ki suuniyo k'ono don daa k'urzizan genno ye. Suuniyo k'ono gette t'ettiyo t'urzi k'elkiyo ere ki duwo wo t'urzi k'undiyagi don toogo i-dokkiyo duniya genno, tode gette t'ettiyo t'urzi k'Almasi ye. ⁹ Ni rootiyo injino kono Almasi a tuddi ere aa ki wedusu gette, suldi don pay adda k'ade Raa wo a tuddi gen, a tukk'Almasi ton ede pay. ¹⁰ Wo kune munda an ki'n biite ye a urzi k'Almasi me, kono kun aa ti gitte kan soo ti yode, yon goole t'ekki kane don pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo t'ekki kane don pay an d'ede toogo.

¹¹ A lekkiyo ere kan soo kun aa ti gitte t'Almasi gette, aakede kun uune waldu ponde, waldu ere ti bey wedusu ye, wo waldu ere ettiyo t'urzi k'Almasi. Waldu gette y'un ize aame munda wede adda tuddugun y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldiko gen, y'un ti y'udfe. ¹² Kune an unni zuyye batem gen aakede an un ti'n ittiba kan soo ti Almasi†, wo kun di-bilde kan soo pay ti yode me, kono kun umbe a toogo ere ki Raa a bilde Almasi ti diine don unto gettiyo. ¹³ Kune ti kaaga eggun aa unto a daana Raa me kono kun aa ti diipida a urzizi, wo kono munda wede adda tuddugun y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldiko gen yon botto daa k'addiya. Wo anken kune Raa y'un ti'n bilde

* 2:1 2.1 Lahodise: Geeger ita waaya ti geeger Kolos, adda polde ki Likus. † 2:12 2.12 Kun wollo adda mattup ki Romen 6.4.

kaŋ soo ti Almasi me, y'in t'ize tambobino a doopidadiŋ pay ere in aa ti diipida a urzi Raa geŋ me. ¹⁴ Raa geŋ mattup ere yikaza oldfikadiŋ t'inni sakiysa gette y'a-t'uide mentú baa, tode ere adu ti kine kono a urzi k'oogoro Raa. Yi-t'uide aame Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko. ¹⁵ Soŋ undiyagi doŋ an d'ede urzi ki dokkiyo wo doŋ an d'ede toogo toŋ, toogadaŋ Raa y'an ti diggite aame yoŋ y'anni jüre t'urzi k'unto k'Almasi ekk'undumu geŋ me, y'a ti'n wiire a daana doŋ pay aakede an zidfo bulagi t'ume k'arka.

¹⁶ Injino maŋ kun i oola urzi a wenda soo toŋ yi deŋka booro eggun a urzi k'ombo ye, ise a urzi sobo, ise a urzi laayagi, ise a urzi k'aagulu tere, ise a onniyo ere ki puukiyo toŋ maŋ. ¹⁷ Kane pay geŋ Raa y'in elo aa undiso ki munda wede saŋ a etto, wo munda wede derec ki kotto minj, yode Almasi. ¹⁸ Kun i oola urzi a wenda soo toŋ y'un ti'n dagga ye, y'a t'eesa aggagun umbo a kandaane me. Kane geŋ a daana duwo an ti t'isiyo tuddaŋ doŋ i ki koliyo tuddaŋ ye, wo soŋ ulbaŋ unse an ottilso a maaleekiyagi. Kane geŋ an aa seedu zakidi baadaŋ a munda wede y'an ettiyo aa suniye. Kane doŋ injino geŋ ti elkisadaŋ ere a urzi tudde gette, an koliyo tuddaŋ ki makilsa, ¹⁹ an ki dehu an ki lekke kettiyo t'Almasi ye. Ki too maŋ Almasi batum yoŋ eego ki doŋ pay i ziipe addaŋ a yode, kane geŋ tuddi. Kune kun suune eego gette ti modfiyo tudde pay, wo t'urzi tode okilagi ti sondayi an ti t'okkiso tudde pay kaŋ soo, ti d'ohire aa Raa yi dehu. Geŋ injino kay ki kine doŋ i ziipe addin a Almasi me.

Unto wo baldiya t'Almasi

²⁰ Kune t'ume kun aa ti gitte kaŋ soo ti Almasi geŋ, aa kun t'inda ti yode, wo y'un di'n udde ti bey k'undiyagi doŋ toogo i-dokkiyo duniya me†. Wo de ki moo me kun di lekkiyo aakede kune a bey k'undiyagi doŋ i-dokkiyo duniya sey me? Kun d'oyyiso kun di daaniya ita k'urziyagi k'oogoro doŋ aakede: ²¹ «Munda eŋ k'ambu ye», «Munda eŋ k'owwiyo ye», wo «Munda eŋ ki bottiyo ye» sey me. ²² Urziyagi geŋ an rootiyo ti suldi doŋ saŋ i-t'eŋgilso aame duwo an ti'n isiyo maŋ. Kane geŋ urziyagi k'oogoro wo dooyiso ere ettiyo t'urzi duwo daŋŋal. ²³ Kane an un rootiyo: kun di daane urzi Raa wede kane duwo batum an ilkite, soŋ kun ti-t'ise tuddugun doŋ i ki koliyo tuddaŋ ye, wo kune batum kun dabirsa tuddugun. Derec, urziyagi pay geŋ a eda duwo an t'isiyo beehiye. Ki too maŋ kane ki bita, kane beehiykadaŋ tinj a urzi wede tudde ti dehu daŋŋal.

3

¹ Kune Raa y'un ti'n bilde t'Almasi kaŋ soo, injino maŋ kun deho suldi doŋ a kandaane, a ume wede Almasi yi-guune a ammada Raa*. ² Kun d'elke ki poone a suldi doŋ a kandaane, a suldi doŋ a siido ye. ³ Derec, kun t'inda t'Almasi kaŋ soo, wo lekkiyagun ere aware Raa y'un ele gette itatu i ki t'iidiba ye botto, tod'te t'Almasi a bey Raa. ⁴ Lekkiyagun ere aware gette, un t'eliyo Almasi ki daayum. Injino'ŋ aame y'iina y'an ti giza tuddi a duwo maŋ, kune toŋ Raa y'an di kiza tuddugun a duwo ti yode Almasi kaŋ soo, wo doŋ pay an di wolla daryikadi gette kune toŋ adda.

† **2:20** 2.20 Kun wollo adda mattup ki Galat 4.3.

* **3:1** 3.1 Kun wollo adda mattup ki Soom

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

⁵ Inƙino maɗ sulɗi ɗoɗ pay ulpi a lekkiyaguɗ ere a siido gette, kun ti'n adɗo mendaɗ ti biza k'ulbuguɗ me, sulɗi ɗoɗ aakede: boliyo, sulɗi pitiɗko, ɗaapu, sulɗi ɗoɗ ulpi tudde ti dehu, wo okkiso a sulɗi pay. Sulɗi ɗoɗ kee k'okkiso eego geɗ, i t'ize loɗgayzá i jiire Raa. ⁶ Ita k'oldiko ere inƙino, kulkuwo Raa ti-deegu a tukki ɗoɗ i-ti toogiyi a yode me. ⁷ Geɗ kune toɗ kun izire inƙino aame ti kaaga kun likke adda k'oldiko geɗ me.

⁸ Wo ɗe ankeɗ, kane pay geɗ kun di sebbo darguɗ, sulɗi ɗoɗ aakede: kulkuwo, zehiso kulkuwo wo bundiko. Soɗ kaldita tudde, ise ono ɗoɗ ki sukiyagi toɗ i k'adɗe ye ti biziguɗ me. ⁹ Kun lihite ono ti tudduguɗ ye, kono lekkiyo ere oldo ti naabatú pay kun t'iili, ¹⁰ wo kun t'umbe lekkiyo ere aware. Geɗ kune ɗuwo ɗoɗ aware, wo Raa yi naabiya daayum adda k'adduguɗ kono kun deeye aa yode wede unni ziipe. Y'isiyo inƙino kono kun di y' suune a ceere ki ceeriyo. ¹¹ Ankeɗ ahuntu tudde umbo a edayi me, ise eɗ Yawudiyagi, eɗ Yawudiyagi ye, ise eɗ ɗoɗ i wilɗa ponde, eɗ ɗoɗ daa walɗu, ise eɗ ɗoɗ daa suuniyadaɗ, eɗ ɗoɗ k'ita ɗuwo aa seyɗi, ise eɗ bule, eɗ bule ye toɗ maɗ, wo munda wede a di jiire pay Almasi, yoɗ yi lekkiyo adda k'adde ki ɗoɗ pay i ziipe addaɗ a yode.

¹² Kune Raa y'un ti'n ize ɗoɗzi, y'unni biire wo y'unni giyye baadaɗ. Kono kamo kun iso naabo ere aakede: kun wollo sommagi ɗuwo, kun iso beehiye, kun kili tudduguɗ ye, kun koono ɗoɗ tasse wo ɗoɗ an d'ede ombiɗe. ¹³ Ise wede tuuku ti lekkiyadi lekkiyadi toɗ kun soodo tudduguɗ, wo aame wede ti diinaguɗ

i-d'ede ono ti bakadi maɗ, an aa t'iso tambobino ti tuddaɗ me, aa Galmeega y'un t'ize tambobino a kune pay. ¹⁴ Wo t'ekki sulɗi pay geɗ kun geyyo tudduguɗ. Geyyiso tod'te aa sibe wede un ti'n kettiyo kune pay biɗ biɗ.

¹⁵ Geɗ toose ere k'Almasi ti dokko biza k'ulbuguɗ. Geɗ inƙino Raa y'unni wiike kun di lekke pay adda toose gettiyo, kono kune tudde soo. Wo Raa kun y'elko daayum. ¹⁶ Geɗ rabila k'Almasi ti laalatú pay i lekko adda k'adduguɗ. Kun dooyo tudduguɗ, kun tooko kuude ti tudduguɗ ti suuniyo k'ono ere pay. Kun ɗoro wo kun rooto koɗuwo a Raa t'adduguɗ pay t'urzi k'ordari ɗoɗ ki tamma Raa, ti ordari ɗoɗ k'ono Raa wo ti ɗoɗ ettiyo t'urzi k'Unde Raa. ¹⁷ Sulɗi ɗoɗ pay kun ise geɗ, ise t'urzi rootiyo k'ono ise t'urzi naabo toɗ maɗ, kun iso a suma ere ki Galmeega Isa, wo t'urzi yode kun di roote koɗuwo a Meega Raa.

Urzi lekkiyo ere aware

¹⁸ Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t'ekki kuuluguɗ ye, inƙino beehiye aakede ɗoɗ i daaniya urzi Galmeega an d'isiyo.

¹⁹ Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo erayguɗ, kun an ise baaze ye.

²⁰ Ni rootiyo a kune inɗi, kun ollo ono pay ki maawuguɗ, geɗ munda wede Galmeega ulbi i-d'ise unɗe.

²¹ Ni rootiyo a kune maawi, inɗiguɗ kun ti'n kulkuwe ye, para maɗ tuddaɗ a rorriga.

²² Ni rootiyo a kune bulagi, kun ollo ono pay ki galmaawuguɗ ɗoɗ a siido. Kun ise inƙino aame kane a daanaguɗ kono ulbaɗ an d'ise unɗe ɗoo ye, wo ɗe kun ollo onamaɗ t'adde soo kono kun orgiso a Galmeega Isa. ²³ A naabo ere tuuku kun isiyo

gette, kun ti naabo t'addugun pay aa kun naabiya a Galmeege batum, a duwo ye. ²⁴ Kun ise inokino kono kun suune kun t'ooney munda wede Galmeege yi dehu y'un t'eley t'adda suldi donj yi boohiyo a kandaane a donji. Gej Galmeege wede kun i-naabiya minj, yonj Almasi. ²⁵ Wo a wede i ki sooru ki diine ye gej, Raa yi-t'ela dangay a sooruzi ere ki diine ye gette, kono Raa gej y'inni woliyo kine duwo pay minj kanj soo†.

4

¹ Ni rootiyo a kune galmaawi, kun an iso beehiye a bulagugun me a urzi wede ki diine d'erec, kono kun suune kune tonj un d'ede Galmeege a kandaane.

Kooke Pool wede ki dangu

² Kun soodo zakidi a urzi tondiyo Raa, adda tondiyagun kun lekko zeere wo kun rooto daayum koduwo a Raa. ³ Wo aame kun tondiyo Raa gej, kun tondo kono kaye pay, kono y'ay di t'ihina urzi ay di kizite onami a duwo, kono ay di roote munda wede ombide Raa y'a t'iidiba ita t'urzi k'Almasi. Gej kun suuno, kono ni gizite onami, ankenno nunj adda dangay me. ⁴ Inokino manj kun tondo Raa kono rabila k'Almasi te n'a ti roote kerej, i dehu n'a-t'ise.

⁵ Kun lekko ti suuniyo k'ono a daana donj i ki suune urzi k'Almasi ye me, a peedo ere tuuku kun uune a daanagun manj. ⁶ Ono donj adde ti bizigun gej aase unse ti sumadizanj, wo kun suuno kama k'ono t'urzi wede beehiye a wede tuuku tonj manj.

Toose ki Pool ere ki dangu

† **3:25** 3.25 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17. * **4:10** 4.10 Markus taasa ki Barnabas: I-kaza Markus gej minj ulo leema meegi Barnabas koo, ulo ki teema mekki Barnabas koo manj, daa suuniyo. † **4:13** 4.13 Lahodise ti Irapoli: Kane gej sirwanj pay geegiryagi ita waaya ti geeger Kolos, adda polde ki Likus.

⁷ Tisik leemadey wede ki geyyiso ay naabiya kanj soo a urzi naabo Galmeege me, yonj wede naabo yi seedu zakidi a naabo Galmeege gej, rabilado pay y'un di-t'eley. ⁸ Inokino manj nunj ni y'agisa toc minj, kono y'un di kizey mummino ay lekkiyo me wo y'un di-tassej addugun. ⁹ Yonj an'te ti Onezim leemadey wede ki geyyiso, daayum yi seedu zakidi a urzi k'Almasi, yonj ti diinagun. Kane gej an un di-t'idey taaya a suldi pay donj isiyo a enno.

¹⁰ Aristarko wede adda dangay ti nunj enj y'un t'ize toose, wo Markus taasa ki Barnabas* tonj y'un t'ize toose pay. Yode wede n'un ruute kun d'isey mummino ti yode aame y'iiney di kune manj. Aame y'iida di kune manj, kun yi soodoy bey sire. ¹¹ Isa wede sundi soo Zistus tonj y'un t'ize toose pay. Ti diine Yawudiyagi donj i ziipe addanj a Isa gej, kane ado genno dangal i naabiya ti nuuno a urzi Moziko Raa me. T'urzi kane gej ni d'uune toogo baadanj.

¹² Epapiras wede naabo k'Isa Almasi yode tonj ti di kune, y'un t'ize toose pay. Adda tondiyadi ere kono kune gette, yonj daayum wehini yi k'ormiyo ye. Yi tondiyo Raa kono kun di seeda zakidi, kun t'isa donj i-dirse a urzi k'Almasi, wo donj iyye aase suldi donj pay aa Raa addi i dehu. ¹³ Nunj batum ni wulle t'edayo y'oodfibe yeebadi baadanj kono kune, kono donj geeger Lahodise wo kono donj geeger Irapoli† pay gej me. ¹⁴ Lik wede ki geyyiso yonj wede daawiya, kane ti Demas tonj, an un t'ize toose pay.

¹⁵ Kun an t'iso toose a zemba donj ki Lahodise, ti teema Nempa

wo ðoŋ ogiyso ti suma k'Isa adda ßoytú toŋ, kun an t'iso toose pây.

¹⁶ Aame mattup ere n'un raaniya ette kun ti girey maŋ, kun an t'agiboy a ðoŋ ogiyso ti suma k'Isa a Lahodise, an di-garey kay. Wo zemba ðoŋ a Lahodise toŋ mattup ere n'an riije gette an un d'eloy, kune toŋ kun di-garoy kay.

¹⁷ Aŋkenŋ kun i-ti rooto a Arsip geŋ y'a soodo zakidí a naabo ere an i ele a urzi Galmeega gette, y'a ti-ðango ti beehiye.

¹⁸ Kun wollo ume ki toose ki nuŋ Pool eŋ, i riije nuŋ batum ti beezó. Un dandé ye nuŋ adda dangay me.

Geŋ beeko Raa ti koono egguŋ.

Mattup ere ki poone Pool yi riije a donj a Tessaloni

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Tessaloni. Tessaloni tod'te geeger ki siido Girek, a biza bar ki Mediterane. Pool genj ti lanjayi Silas ti poone an iide ki Tessaloni me, an an di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi. Donj baadan a Tessaloni genj an d'umbe urzi k'Almasi. Wo de k'ita man donj miibi ti diine Yawudiyagi an iide'ŋ an an t'eelite ono a kane donj Tessaloni, kono an di-tooge k'ollige k'ono Pool ti Silas me. (Naabo donj zina 17.1-10)

Sanj manj Pool y'a igibe Timote y'a ti'n wollo zemba ki Tessaloni genj, lekkiyadanj mummino koo manj? Aame Timote y'iide wo yigime manj, yi di t'iide taaya a Pool y'ede, an seedu daayum zakidi a urzi k'Isa me, wo de donj ongonj ti diinayanj an di-toogiyo ki naabo k'ombo bizaŋ me. Wo kane an'de, kama k'Isa gopponj an niiba manj, a t'isa ki bita. Wo donj ongonj eedanj a digge kono maawanj ti lanziyaganj baadanj an t'inda, wo Isa yi ki kama ye botto. Kono kamo Pool y'an di riije mattup kono an t'eele toogo, wo y'an di ruute soŋj mummino me kama k'Almasi t'isa me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool ti Silas wo Timote, a kune donj ogiyso ti suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune donj ki Meega Raa wo ki Galmeega Isa Almasi. Genj

beeko ti toose ki Raa i koono eggunj.

Lekkiyo wo zaapu k'adde a Isa ki donj Tessaloni

² Adda tondiyo Raa ere kaye ay tondiyo gette, daayum ay rootiyo koduwo a Raa kono kune pay wo sundugunj ay gi-di sedfiyo ye. ³ Adda tondiyadey a daana Meeginj Raa gette, kaye'ŋ ay elkiyo daayum a kune, a naabagunj ere a urzi zaapu k'addugunj a Isa, a lekkiyagunj ere kun geyyiso Raa t'adde soo, wo a zaapu k'elkisagunj a Galmeeginj Isa Almasi ere kun seedu zakidi bini danju. ⁴ Zemba ki nunj, kaye ay suune Raa y'unni giyye, y'unni bire kun t'ize donj ki yode. ⁵ Munda genj ay yi suune kono Rabila Majjaanawa k'Isa ere ay un gizite gette, tod' t'iina di kune t'urzi k'ono donj udfde ti bizey danjal ye, wo soŋj ti toogo ti noogiyo k'Unde Kamilenj, wo ay zuune adda k'addey ono donj ay gizite genj kane d'erec. Injino kun suune lekkiyo ere kaye ay likke a diine kune gette, tod'te un d'ize beehiye a kune. ⁶ Kune kun t'ize donj umbe zina kaye wo ki Galmeega. Adda dabar baadanj tonj ono Raa kun di'n ziiida t'unjsuwo ere ettiyo t'urzi k'Unde Kamilenj*. ⁷ Injino manj kune lekkiyagunj ti konso aa urzi a kane donj pay i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan ti Akayi genj, an di wolle an d'ozire eego. ⁸ Ono Galmeega genj ti di kune i-tiipe adda siido Maseduwan ti Akayi danjal ye, wo soŋj rabila ere a urzi zaapu k'addugunj a Raa gette i-tiipe a ume tuuku tonj manj, injino i ki dehu ay ki roote munda ye baa a urzi zaapu k'addugunj me. ⁹ Duwo pay an t'owwo taaya a tukki kaye an'de, mummino a ettiyadey ere di kune gette kun ayni ziiida me, wo mummino kun

* 1:6 1.6 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 17.4-9.

di-gime ki tukki Raa me. Urzi lonḡayi kun d'iili, kun di daaniya Raa ki kotto zeere kono kun i di naabe, ¹⁰ wo kun di delle Ulí Isa y'a kimo ti kandaane. Yo Ulo geḡ Raa y'a ti y' bilde ti diine d'oj unto, wo yoḡ y'in di'n utta ti booro Raa ere aana.

2

Naabo ki Pool a geeger Tessa-loni

¹ Zemba ki nuḡ, kune batum kun suune beehiye ettiyadey di kune gette ki bita ye. ² Soḡ kun suune ki poone ay d'aaney di kune geḡ, adda geeger ki Pilip gette an ay di'n dibire wo an ay di'n gildite. Wo de saḡ Raa y'ay d'eele toogo ay un di gizite daa k'orgiso urzi Rabila Majjaanawa adda dabar ere baadan gettiyo toḡ maḡ*. ³ Rabila Majjaanawa ere ay kazita a d'wo ette, tod'te ita k'ono d'oj butte ye, elkisadey oldo ye, wo ay ki dehu d'wo ay gi di'n mabilde ti metiḡko ye. ⁴ Wo de ki kotto maḡ, kaye Raa y'ay ti'n niime, y'ay di'n wulle d'oj aane i-t'ise naabadí, maḡ y'ay d'ele a beezey naabo ay di kizite Rabila Majjaanawa. Aḡkeḡ ono d'oj ay kazita eḡ, ay k'okkime onamey kono d'wo ulbaḡ an ki d'ise uḡse do ye, wo de ay kazita kono ulbe i-d'ise uḡse a Raa, yode wede i suune ono k'addey. ⁵ Geḡ iḡkino kun suune beehiye, pidipidiḡ kaye ono d'oj ki mabilsa d'wo ulbaḡ an d'ise uḡse ay ki gizite ye, pidipidiḡ t'urzi k'onamey ay ki dihe ye ay t'oone munda ti beyḡuḡ me, ono d'oj ay rootiyo eḡ Raa toḡ yi wolliiyo wo y'ollige. ⁶ Kaye ay ize iḡkino kono ay ki dehu wenda y'ay gi di'n t'imme ye, ise kune, ise wede doolo toḡ maḡ. ⁷ Ki too maḡ

kaye d'oj zina k'Almasi geḡ, ay d'ede urzi ay un di'n dokke ki toogo. Wo de kaye a diinagun geḡ, ay ti t'isse tuddey poyoyo aakede erewo ti boohiyo iḡḡitú a gulbatú. ⁸ Kaye ay unni giyye baadan geḡ, ay di dihe ay un kizite Rabila Majjaanawa ki Raa d'aḡḡal ye, wo de ise k'unto toḡ ay di-t'inda kono kune me. Derec, geyyisadey a tukki kune gette baadan a jiire! ⁹ Zemba ki nuḡ, kun suune naabo ere ay y'iidi yeebadey did'do oḡḡu ay d'urme gette, kono ay ki dehu a wenda soo toḡ ti diinagun ay yiki t'ele attidi ye, wo geḡ iḡkino ay un gizite Rabila Majjaanawa ki Raa te.

¹⁰ Kune kun wulle wo Raa toḡ yi wulle, sooruzey a daana kune d'oj i ziipe addugun a Isa gette tod'te kamileḡ, ki diine wo wenda yi k'ambe sundey k'ulsuko ye. ¹¹ Wo kun suune, aame kaye a diinagun geḡ, ay likke ti wede tuuku toḡ aa lekkiyo meege t'iḡḡizi. ¹² Kaye ay un d'eele kooke, kun d'uune toogo wo ay di gid'dima ay un ti'n ziipe urzi kono kun di lekke lekkiyo ere aa Raa yi dehu, yoḡ y'unni waaku kun di lekkey adda daryika ki Mozikadi.

¹³ Kaye daayum ay roote kod'wo a Raa ki munda soo sey: Aame ay un gizite ono Raa geḡ, kun d'illiga wo kun d'umbe, kun k'ilke ye eḡ ono d'oj tudde me, wo de kun ilke'ḡ kane ono Raa d'erec. Kane ono geḡ an di naabiya adda k'adde kune d'oj i ziipe addugun a Isa. ¹⁴ Geḡ zemba ki nuḡ, kune kun diine ita d'oj ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a siido Ziide, kane an lekkiyo kettiyo kaḡ soo t'Isa Almasi. Kune'ḡ d'oj siidagun batum an un di'n dibire, aakede Yawudiyagi an dibire d'oj ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a

* 2:2 2.2 Kun wollo adda mattup ki Naabo d'oj zina 16.19-24; 17.1-9. † 2:14 2.14 Kun wollo adda mattup ki Naabo d'oj zina 17.5-6.

siido Ziide†. ¹⁵ Kane Yawudiyagi genno batum fiide Galmeega Isa ti nebiyagi me, wo kaye ton an ay di'n dibire‡. Raa gen ulbi i-k'isiyo unse ye ti kane me, kane adu ki duwo pay. ¹⁶ Kane an ay t'ee girso ay di kizite a kane don Yawudiyagi ye ono don an t'oone uttiyo me. An isiyo inkino gen, an a-ti kummiyo oldikadan ekk'oldiko maawan ere daayum an ize, wo de kane gen an a-ti dinge ti kulkuwo Raa a eedan§.

Pool yi dehu y'a kime ki Tessaloni

¹⁷ Zemba ki nun, anken kaye ay ti lidfo ti tuddugun k'onniyo miibi, derec ki tudde kine dokki wo biza k'ulbin kan soo. Kaye ay d'ede mosogo baadan ki kune, ay dehu urzi ay d'ette ay un ti'n wollo sey. ¹⁸ Kono kamo ay dehu ay di kime di kune, wo nun Pool en n'a dihe tan baadan n'a ette, wo de Meeda sitandani t'ay t'iigire. ¹⁹ A kama ki Galmeegin Isa Almasi gen, ki kotto zaapu k'elkisadey, unsuwadey wo kadumul ay kiley tuddey tin kune a daanadi me. ²⁰ Eyye, t'urzi kune ay t'oona tamma, wo ulbey aasa unse.

3

Agisa Timote ki Tessaloni

¹ Kaye ay ki d'iine ombine ye daa k'ollige rabilagun me. Inkino man ay d'ilke, beehiye ay di lekke siidey a geeger k'Aten* te. ² Wo kaye ay un d'igibe leemadey Timote, yon wede yi naabiya ki Raa ti kaye kan soo a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Almasi. Ay un y'igibe kono y'un t'eeley kooke wo

kun t'ooney toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa me. ³ Inkino man ti diinagun wenda soo ton yi t'ora ye ti dabar ere ankenno ette, kono kune batum kun suune beehiye, dabar gette a-t'ette a munda wede Raa yi dehu y'aase a tukki kine. ⁴ Aame kaye di kune gen ay un di ruute ki poone, ay'de: «Kine in t'oona dabar baadan.» Wo gen inkino kun suune, dabar gette t'a iina. ⁵ Kono kamo ni k'iine ombine ye n'a delle me, inkino n'a t'igibe Timote y'a sedfo mekk'ono a urzi zaapu k'addugun a Isa. N'ize inkino n'orgiso, koo Meeda siitandani t'unni naamey daggiya koo man, gen oodibe yeebadey a urzi kazita k'ono Raa di kune gette a ki t'ise ki bita ye.

Kooke a nuuge don Tessaloni

⁶ Wo de anken Timote ti di kune yi-gimo†, y'ay d'iido ti rabila majjaanawa a urzi zaapu k'addugun a Isa ti geyyiso ere un d'ede a diinagun te. Yon y'ay ruute kune ton kun elkiyo daayum a kaye me, kun dehu kun ay ti'n wolle sey aa kaye ton ay dehu ay un ti'n wolle kay. ⁷ Inkino man zemba ki nun, adda k'ulbe k'oodiyo baadan ti dabar ere a eedey gette, kaye ay d'uune toogo t'urzi zaapu k'addugun a Isa gen me. ⁸ Wo anken kaye ton addey i t'udige, kono kun seedu zakidi a urzi lekkiyo kettiyo kan soo ti Galmeega me. ⁹ Kune a daana Raa addey kun ay ti'n uune t'unusuwo, wo kono kune gen ay di roote koduwo a Raa kan mummino ton ay ki suune ye. ¹⁰ Didfo, onnu ay kodfime tondiyo Raa kono y'ay di t'ihina urzi ay d'ette ay un ti'n

† 2:15 2.15 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 9.23,29; 13.45,50; 14.2,5,19; 17.5,13; 18.12. § 2:16 2.16 Kulkuwo Raa a eedan: Kun wollo adda mattup ki Roman 11.1-12, ume wede Pool yi rootiyo yi zuune adda k'addi zembadi Yawudiyagi gen Raa y'an utta. * 3:1 3.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 17.15-16. † 3:6 3.6 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.5: Pool yi riije mattup ette aame yon a geeger ki Korent.

wollo sey, wo munda wede a biite a urzi zaapu k'addugun a Isa gen ay un ti y' danjey.

¹¹ Injino kaye ay tondiyo Meegin Raa batum ti Galmeegin Isa, an ay di-t'ihina urzi wede ay d'etta di kune. ¹² Wo son geyyiso ere un d'ede ti tuddugun wo ki don pay gette, Galmeega y'un t'aagal k'aagulu, tod'te aakede geyyiso ere kaye batum ay d'ede a tukki kune. ¹³ Gen Galmeega y'un elo toogo a biza k'ulbugun, injino a onniyo ere Galmeegin Isa y'aana ti donzi pay gette, kune a daana Meegin Raa ooyiso kese a yode, wenda y'a ki roota k'ulsuko a tukki kune ye baa.

4

Lekkiyo ere aa Raa yi dehu

¹ Injino ki dangu zemba ki nun, kune'n an unni duuye mummino kun di lekke a urzi wede Raa ulbi i-d'ise unse me, wo derec kun sooru min a urzutú. Wo de ankenno ay un obe bey wo ay un d'eelo kooke a munda wede kun d'ise ti suma Galmeega Isa, gen lekkiyagun gette un d'odo t'injino. ² Kune kun'ni suune ono don ay un ruute, kane gen Galmeega Isa y'a ruute.

³ Enno munda wede Raa yi dehu me: Kun lekko don ooyiso kese a Raa, kun ooli tuddugun a urzi boliyo ye. ⁴ Wede tuuku ton ti diinagun yi suuno seedu tuddi*, y'a lekko ooyiso kese a Raa wo duwo an i di t'ele suma. ⁵ Y'a k'ooli tuddi ki naapu a suldi don ulpi tudde ti dehu genno ye, aakede don i ki suune Raa soo danjal ye ge d'isiyo. ⁶ A urzi suldi gen, wede tuuku ton yi isa ulsu a leemadi ye wo yi ti y' mabilda yi deha

eddi ye, ise erewo ton injino. A wede y'isiyo injino gen i-ti dooza Galmeega ti siidi, ono en ay un ti'n ruute wo ay un ti'n doolo sey. ⁷ Kine Raa y'inni wiike in gi di lekke a urzi pitinjo dehu tudde ye, wo de y'inni wiike in di lekke don ooyiso kese a yode. ⁸ Kono kamo, wede y'a ti doopide a suldi don ay un ruute kun d'ise genno man, yi koogire wedusu ye, yi koogire Raa wede un ele Unde Kamilen.

⁹ A urzi geyyiso tudde aakede zemba gen, i k'ise ye baa ay un di raaje sey me, kono kune batum Raa y'un ti'n duuye a urzi geyyiso tuddugun me. ¹⁰ Geyyiso tin, tod'te ere un d'ede a tukki zemba don pay i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan pay gettiyo. Wo de zemba ki nun, kaye ay un t'ele kooke ay t'eese un d'odo t'injino. ¹¹ Kun deho lekkiyo ere ti toose ti duwo, kun wollo naabagun, wo k'ombagun kun naabo ti beygun, gen kun iso aakede ay un ruute kun d'ise. ¹² Kun iza injino man, lekkiyagun t'a koona beehiye a daana don i ki ziipe addan a Isa ye me, wo kune ton kun ki tonda munda ti bey wenda ye.

Baldiya ki don i t'inda

¹³ Zemba ki nun, ay dehu ay un di roote a urzi don i t'inda, kono kun ki-t'ise sommagi dondon ye, aakede don i ki zaapu elkisadan a Isa ye. ¹⁴ Derec, kine in umbe Isa y'inda wo yi bilde ti diine don unto. Gen injino kay kane don i ziipe addan a Isa wo an t'inda gen, Raa y'a ti'n balda wo y'a ti'n t'okkiya kan soo t'Isa a sirpadi.

¹⁵ Kun ollo, ay un rootiyo en ono Galmeega yi ruute: Onniyo ere Galmeega yi kimo gette, kine

* 4:4 4.4 Tuddi: Ono don i rootiyo «tuddi» gen, t'ono Girek «umpo». Ono don Pool yi ruute «umpo» gen, don ongon an elkiyo i-kaza «tudde», wo don son an elkiyo i-kaza «erewo». Injino man kane don elkiyo «erowo» gen an di riije, an'de: «Wede tuuku ton ti diinagun yi suuno beeriyo k'erewo, an di lekko ooyiso kese a Raa gen duwo an an t'ele suma.»

ɗonj i ziipe addinj a Isa i lekkiyo zeere botto geŋ, in k'ooguma ye ki ɗaana kane ɗonj i ziipe addanj a Isa i t'inda me. ¹⁶ Aame geŋ ɗuwo an d'olliga ɗolle, tod'te golla ki goole maaleekiyagi yi baahu parre Raa. Injino yode Galmeega Isa batum y'a ɗeego ti kandaane. Wo kane ɗonj i ziipe addanj a Almasi wo i t'inda geŋ, an dibalɗa ki poone. ¹⁷ Saŋ maŋ, kine ɗonj i lekkiyo zeere botto geŋ, in d'eŋgila k'awwa ti kane kaŋ soo ekki dondari, k'okkime Galmeega a kandaane. Geŋ injino, in di lekkey ti Galmeega ki daayum. ¹⁸ Injino maŋ kun elo kooke ti tuddugun t'urzi dooyiso ette.

5

Onniyo kama Galmeega

¹ Zemba ki nuŋ, i k'ise ye ay un di raaje a urzi k'onniyo, ise a urzi peeɗo ere sulɗi pay geŋ an d'aana me. ² Kune batum kun suune adda k'addugun: Onniyo ere ki Galmeega y'a kimo gette, t'aana aa wede k'oogire y'ettiyo a didɗo, wenda soo toŋ umbo a suuna me. ³ Aame ɗuwo an iisa rootiso: «Ankenno kine adda toose, munda k'orgiso umbo baa» maŋ, injino a kaamiki geŋ miŋ dabar baadan t'a ɗeega eedan. Geŋ dabar gette t'aana a kaamiki, aakede kakkisa k'erewo addutu i t'umbe k'ehiyo, wenda soo toŋ umbo a t'alda me. ⁴ Wo ɗe zemba ki nuŋ, kune adda zimolo ye kono onniyo gette t'un di'n kiira sutte aa wede k'oogire me. ⁵ Kune ɗonj ki toore Raa, lekkiyagun aa a onnu. Kine ki didɗo ye, ki zimolo ye. ⁶ Injino maŋ in t'udige ye aa kane ɗonj ongo me, wo ɗe in lekko zeere, tuddin in ti sooɗo. ⁷ Kane ɗonj i moone geŋ an moone a didɗo, wo ɗonj i sobo

toote i ceeriyo eedan geŋ an sobo a didɗo*. ⁸ Wo ɗe kine ɗonj lekkiyadinj aa a onnu geŋ, tuddin in ti sooɗo. In lekko a urzi zaapu k'addinj a Isa wo ti geyyiso tuddin, kane geŋ a kine aakede asigursu yi t'usse saapa. Wo in zaapo elkisadinj a Raa wede yi'n utte kono zaapu k'elkiso gette, tod'te aakede asigursu yi t'usse kakkile maala.

⁹ Kine Raa yi dihe y'inni wiike toc miŋ y'a ki ɗekka booro eedin ye, wo ɗe y'inni wiike kono in t'ooney uttiyo t'urzi Galmeeginj Isa Almasi. ¹⁰ Isa y'inda kono kine, injino a kamadi gette ise kine in lekkiyo zeere, ise in t'inda toŋ maŋ, in lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti yode. ¹¹ Injino maŋ kun elo kooke wo kun noogo tuddugun kono kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa, wo ni suune naabo gette kun isiyo too.

Toose ti kooke wede ki ɗangu

¹² Zemba ki nuŋ, ay un di roote'ŋ, kun an ottilo a ɗonj oodibe yeebadanj a naabo ere a di-inagun, kane ɗonj Galmeega y'an ele urzi an un di'n dokkiyo wo an un di'n aapuɗu geŋ me. ¹³ Kono naabo ere an isiyo a kune gette, kun an ottilo baadan wo kun'ni geyyo. Kun lekko ti toose ti tuddugun.

¹⁴ Zemba ki nuŋ, ay un t'eele kooke, ay t'eeŋ: ɗonj golguwo kun aapan, ɗonj an d'ede orgiso addanj kun an eelo kooke, kun noogo ɗonj weedayan umbo wo kun lekko t'ombiŋe ti ɗuwo pay. ¹⁵ Kun koona mentikagi, wenda soo toŋ a bakadi yi-kima ulsuko t'ulsuko ye, wo kun deho daayum isiyo beehiyko ti tuddugun wo ti ɗuwo pay.

* 5:7 5.7 An sobo a didɗo: Ti kaaga geŋ a siido Gires kane ɗonj Yawudiyagi ye an sobo toote a didɗo, wo di kine injino ye, ɗonj an sobo a onnu wo a didɗo pay.

¹⁶ Kun lekko daayum t'unṣuwo,
¹⁷ kun tondo Raa daa puukiyo,
¹⁸ aame ize munda tuuku toṅ
 maṅ, kun rooto koḍuwo a Raa.
 Geṅṅo suldi ḍoṅ Raa yi dehu kun
 d'ise a urzi lekkiyaguṅ ere kettiyo
 kaṅ soo t'Isa Almasi te.

¹⁹ Kun i t'eegire ye a naabo
 k'Unde Kamileṅ te. ²⁰ Kun'ni
 kiigira ye ono ḍoṅ Raa y'agisa
 zemba an un di rootiyo geṅ me,
²¹ wo de ono geṅ kun ti'n wollo
 pay: Doṅ beehiye kun di zaapo
 adduguṅ, ²² wo kun ti leḍḍo t'ita
 suldi ḍoṅ ulpi tuuku toṅ maṅ.

²³ Geṅ Raa wede i d'eliyo
 toose geṅ, yode batum y'un ti'n
 iso ḍoṅ ooyiso kese a yode a
 urzi lekkiyaguṅ ere pay gette,
 y'unni booho pay, yi booho
 tudduguṅ, unduguṅ, wo biza
 k'ulbuguṅ. Inḱino maṅ a onniyo
 ere Galmeegiṅ Isa Almasi yi kimo
 gette, wenda y'a ki roota k'ulsuko
 a tukki kune ye baa. ²⁴ Raa wede
 unni waaku geṅ, yoṅ yi seedu
 zakidi a munda wede yi rootiyo
 y'aasa me, geṅ yi t'isa suldi geṅ
 me.

²⁵ Zemba ki nuṅ, kun tondo Raa
 kay kono kaye me. ²⁶ A zemba
 pay kun an t'iso toose kaṅ bey
 sire sire aa zemba. ²⁷ Wo aṅkeṅ
 kun ollo, n'un di rooto ti suma
 Galmeega, mattup ette kun an ti-
 garoy a zemba pay. ²⁸ Geṅ beeko
 ki Galmeegiṅ Isa Almasi ti koona
 egguṅ.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riije a donj a Tessaloni

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Tessaloni. Adda mattup ette y'an di duule sey a urzi kama k'Almasi, wo y'ede suldi'n ede a aana, ki poone onniyo kamadi t'a aana genj me.

Donj ongon adda geeger gette an rootiyo Almasi yi-gimo baa, wo donj ongo ti diinayan an d'eesiyo: «Almasi botto yi ki gimo ye, wo de onniyo kamadi gopponj.» Kane donj i ruute onniyo kamadi gopponj genj, an di-toogiyo ki naabo me wo an di rootiyo, an'de: «An niiba man a t'isa ki bita.» Wo de an t'ettiyo ombo ki di donj i naabiya. Kono kamo Pool y'an riije kono y'an di kize wede tuuku tonj y'a oomi ti ranñadi. Wo y'an ruute sonj an a seeda zakidi aame an iina dabar tonj manj, wo an d'ise daayum beehiyko ti tudan me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool ti Silas wo Timote, a kune donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune donj ki Meeginj Raa wo ki Galmeega Isa Almasi. ² Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonaa eggun.

Booro ere a onniyo k'ita

³ Zemba ki nunj, i dehu ay di roote daayum koduwo a Raa kono kune genj me. Eyye genj a urzutú ay di roote koduwo a Raa me, kono urzi zaapu k'addugun a Isa

genj yi neeriyo ki neeriyo, wo geeyiso ere un d'ede ti tuddugun gette t'aagulu k'aagulu. ⁴ Kono kamo kaye ulbey ay d'isiyo unje, sundugun ay gi di seddiyo ye a diine donj ki Raa ogiysito ti suma k'Isa, kono kun seedu zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa me, kun d'ombiñe a dabar ere duwo an unni dabirsa wo ti suldi donj oone un ettiyo genj me.

⁵ Kane suldi genj i-kaza Raa yi dekkiyo booro ere ki diine, wo t'urzi kane genj kun t'isa donj iide kun t'etta ki Moziko Raa. Kono tode gettiyo kun dabirsa me. ⁶ Derec Raa yonj ki diine, kane donj un oodibe yeebagun genj sanj Raa y'an d'oodiba yeebadan kay. ⁷ Wo a kune donj oodibe yeebagun genj, sanj kun t'oona puukiyo ti kaye. Genj aasa a onniyo ere Galmeega Isa yi-kimo ti kandaane ti maaleekiyagi donj toogo, y'a kiza tuddi a duwo pay. ⁸ Y'etto ti uwwo bila bila, kono y'an ti-dooza a kane donj i ti toogiyo ki suuniyo Raa wo ki sooru ekk'ono donj ki Rabila Majjaanawa ki Galmeeginj Isa genj me*. ⁹ Kane genj dangayadan Galmeega y'anni dagga ki daayum, dokki ti daanadi wo dokki ti toogo daryikadi†. ¹⁰ Genj aasa a onniyo ere Galmeega yi-kimo, inkinno manj kane donji an di y' t'imma, wo donj pay i ziipe addan a yode genj an di seeda giggiranj k'unjuwo. Kune pay addaga ti kane, kono kun umbe a ono donj ay un gizite.

¹¹ Kono kamo ay tondiyo Raa daa puukiyo kono kune genj me. Ay tondiyo Raazinj y'un di'n ise donj iide a urzi lekkiyo ere y'unni wiike. Ay tondiyo Raa sey, t'urzi togadi y'un di'n nooge k'isiyo suldi donj pay beehiye kun dehu kun d'ise, kono kun ziipe addugun

* **1:8** 1.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.15. † **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 2.10,19,21.

a Isa. ¹² Injino t'urzi kune, d'uwu an t'imma suma ki Galmeegin Isa, wo yode toj y'un di'n t'imma kay. Suldi pay gej aasa t'urzi beeko Raazin wo ti Galmeegin Isa Almasi.

2

Munda wede ki poone etto t'onniyo kama Galmeega

¹ Zemba ki nuj, a urzi kama Galmeegin Isa Almasi wo ti ogiysadin ere kanj soo a daanadi gette, ay un di rooto: ² Aame wenda y'un ruuta onniyo Galmeega y'a kimo gette t'iina baa manj, gej kesiko eggun ti dagga ye wo kun addira ye. Aame yi ruuta ono en donj Raa y'igibo, ise ono enj ettiyo t'urzi mattup ere kaye gi riije toj manj, onami kun amba ye. ³ Kun i oola urzi a wenda soo toj y'un ti'n mabilda ye t'urzi tuuku toj manj. I dehu donj baadan Raa an di y' kiigira foo minj, sanj onniyo gette t'a aana kollo, wo sonj Goole doopide k'oogoro Raa gej tuddi y'a ti kiza do, yonj wede Raa y'a yi dagga adda dabar ere ki daayum gej me. ⁴ Yonj gej y'a-tooga, y'a ti-kila tuddi t'ekki suldi pay donj duwo an ottilso wo an elkiyo raazan gej me. Injino y'a t'etta k'adda Boy Raa, y'a-kona addaga y'a t'eesa yode batum minj Raa*.

⁵ Un dunde ko, suldi donj n'un ruute aame nuj di kune botto gej me? ⁶ Wo ankenno, kun suune munda wede i ti y' seedu Goole doopide k'oogoro Raa me. Injino yi kiza tuddi a duwo pay gej a onniyo ere Raa yi dehu danjal. ⁷ Toogo ere kanj ombide i dokkiyo duwo an a di doopide oogoro Raa

gette, ankenno ti naabiya adda duniya me. Wo de aame munda wede i ti seedu toogo gette Raa yi y'irga manj, tod' ti ki naaba kanj ombide ye baa. ⁸ Injino manj, sanj Goole doopide k'oogoro Raa gej y'a kiza tuddi, wo Galmeega Isa yi-gimo manj, y'a yi t'ida ti maaye wede adda ti bizi, y'a ti y' niida ti toogadi†. ⁹ Aame Goole doopide k'oogoro Raa y'etto ti toogo ere ki Meeda siitandani gej, y'aasa ita suldi donj tuuku toj manj i-kaza yonj toogo, suldi k'armika, wo ti suldi donj i ceeriyo eego ki daggiya duwo‡. ¹⁰ T'urzi suldi donj ulpi tuuku toj manj gej, y'a mabilda kane donj i t'umbe urzi daggiya genno. Kane an daggiya kono an k'umbe ye, wo an ki ti giyye ye derec ki Raa ere t'an di'n utte gette. ¹¹ Kono kamo Raa y'an d'agisa toogo ere ki daggiya ti di rooniso addan, an d'ambu a suldi donj ki lohito k'ono genno. ¹² Injino manj kane donj pay i k'umbe a ono donj derec ki Raa ye, wo ulbanj an isiyo unse k'isiyo munda wede ki diine ye gej, Raa y'a dekka booro eedanj.

Seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa

¹³ Zemba ki nuj, kune donj Galmeega yi giyye, i dehu kaye ay di roote koduwo daayum a Raa kono kune gej me. Ay isiyo injino kono kune Raa y'unni biire t'ume k'eesiyo duniya too§, kono kun d'utte t'urzi naabo k'Unde Kamilenj t'un di'n ooyiso kese a Raa, wo t'urzi zaapu k'addugunj a derec ki Raa. ¹⁴ Gej a suldi genno Raa y'unni wiike t'urzi Rabila Majjaanawa ere ay un gizite te, kono yi dihe kun t'ooney gooliko

* **2:4** 2.4 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 11.36 wo Ezekiyel 28.2. † **2:8** 2.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.4. ‡ **2:9** 2.9 Kun wollo adda mattup ki Matiye 24.24. § **2:13** 2.13 T'ume k'eesiyo duniya too: Adda Mattupiyagi k'ono Raa ti kaaga an riije ti bey gej, donj onjonj an'de: «Kune Raa y'unni biire donj ki poone i ziipe addan a Isa kono kun d'utte...»

ti Galmeegin Isa Almasi. ¹⁵ Injino maŋ zemba ki nuŋ, kun soodo zakidɪ wo kun ti booho beehiye dooyiso ere ay unni duuye gette, ise kaŋ bizey, ise t'urzi mattup toŋ maŋ.

¹⁶ Geŋ Meegin Raa y'inni giyye, wo t'urzi beekadɪ y'in ti'n selliyo ki daayum wo in zaapu elkisadin ekki munda wede beehiye. Injino ay tondiyo yode Raa ti Galmeegin Isa Almasi batum, ¹⁷ kono an un ti'n selle wo an un t'eele toogo kun d'ise daayum beehiye ise t'urzi naabo, ise t'urzi k'ono bizigun toŋ maŋ.

3

Kooke a urzi tondiyo Raa

¹ Injino ki d'angu zemba ki nuŋ, kun tondo Raa kono kaye, kono ono Galmeega a-teepe kesiko wo doŋ pay an di y' t'imme aakede a ize di kune. ² Kun tondo soŋ kono Raa y'ay ti'n ledde ti doŋ ulpi wo bundidɪ an ay ki d'ise ulsu ye. Derec, doŋ baadan an ki ziipe addan a Isa ye.

³ Wo de yo Galmeega yi seedu zakidɪ a munda wede yi ruute y'aasa me, y'un t'ela toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa wo y'un di'n booha kun ki t'ooro bey Mohita k'oldiko ye*. ⁴ T'urzi lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti Galmeega gette, ay suune adda k'addey munda soo kono kune me: Munda wede ay un rootiyo kun d'ise geŋ kun di y'isiyo, wo kun d'isiyo injino ki daanagun.

⁵ Geŋ Galmeega yi dokko biza k'ulbugun kono kun di geyye Raa, wo kun di seeda zakidɪ aa ki Almasi y'a zidfa zakidɪ bini d'angu.

Kooke a urzi naabo

⁶ Zemba ki nuŋ, ay un rootiyo ti suma Galmeega Isa Almasi munda wede kun d'ise'ŋ: Kun ti

leddo dokki ti zemba doŋ pay i ziipe addan a Isa kane golgagi geŋ me, wo sooruzan a ki t'ettiyo ye a urzi dooyiso ere ay unni duuye te. ⁷ Kune batum kun suune beehiye mummino kun di dooze urzi lekkiyadey me. Aame kaye di kune geŋ, ay ki likko lekkiyo ere ki doŋ golguwo ye. ⁸ Kaye k'ombadey ay ki tunde bey wenda ye. Wo de ay d'iyye oodibe yeebe ti ormiyo naabo onnu diddo toŋ maŋ, kono ay ki dihe ye ay i t'ele attidɪ a wenda soo toŋ ti diinagun me†.

⁹ Derec, ay d'ede urzi kun ay di'n nooge, wo de ay niibe ti beezey kono kun di wolle urzizey wo kun di dooze. ¹⁰ Geŋ injino, aame kaye di kune geŋ ay un di ruute munda wede kun d'ise, ay'de: «Wede yi ki dehu yi ki naabe ye maŋ, ombo toŋ kun i-t'ele ye‡.»

¹¹ Ay rootiyo injino kono ay ollige rabilagun, doŋ ongoŋ ti diinagun kane golgagi, ita naabadan umbo wo an t'eliyo eedan ki latiya naabo duwo. ¹² A kane doŋ injino geŋ, ti suma Galmeegin Isa Almasi ay an t'eele kooke, wo ay an di roote munda wede an d'ise me: Kane batum an naabo t'adde soo k'ombo bizaŋ me.

¹³ Wo zemba ki nuŋ, kune'ŋ kun iso beehiyo daayum kun t'orme ye. ¹⁴ Aame wede yi tuuga k'ollige k'ono doŋ ay riije adda mattup ettiyo maŋ, kun an yi kaza a zemba wo kun di leddo ti tudɪ me, kono yi seeda sukiyagi. ¹⁵ Yoŋ geŋ kun yi wolle aa adu ye, wo de kun y'aapa aakede kun aapuɖu leema.

Toose ere ki d'angu

¹⁶ Geŋ Galmeega i d'eliyo toose, yode batum y'un elo toose

* **3:3** 3.3 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.13 wo Zan 17.15. † **3:8** 3.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 20.34 wo 1 Tessaloni 2.9. ‡ **3:10** 3.10 Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.11.

daayum t'urzi tuuku toŋ maŋ, wo
yi koono ti kune pay.

¹⁷ Ono doŋ ki toose eŋ, i raaniya
nuŋ Pool batum ti beezó. Geŋ
inŋkino n'a-ti raaniya sundó, a
mattupiyagó doŋ pay ni raaniya
me. ¹⁸ Geŋ beeko ki Galmeegin Isa
Almasi ti koono eggun pay.

Mattup ere ki poone Pool yi riije a Timote

*Enj urzi k'ono donj kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki poone Pool yi riije a Timote. Pool y'iide kazita Rabila Majjaanawa ki Listere, geeger ere Timote yi-lekkiyo. Aame y'illiga Rabila Majjaanawa k'Isa Pool yi kazita gettiyo man, y'a umbe a ono genno. Injino an d'izirte ti yode wo an di niibe ton kanj soo.

Pool genj, aame yi ollige donj i ziipe addan a Isa adda geeger tuuku an i kama dar a Raa, ise i isiyo munda di kane man, y'akkisa baadan Timote y'an d'eeliyo kooke. Genj injino, y'a y'igibe ki Epez ki tukki donj i ziipe addan a Isa angenno, y'an t'eeley kooke an t'ooney togo. Genj a geeger gettiyo mattup gette t'a y'uuney me. Adda mattup gette yi di duule sey, y'an di roote a kane donj i ziipe addan a Isa genj, an di koone mentikagi ti donj i dooyiso duwo a urzi doolo a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye genj me. Wo yi di ruute sonj, donj i ziipe addan a Isa genj mummino sooruzan t'a koone a diine donj ogiyo ti suma k'Isa me, wo mummino an di beere donj dokkiyo ki donj ogiyo ti suma k'Isa me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool, wede zina k'Isa Almasi aa Raa Wede k'Uttiyadinj y'a ruute, wo ti Isa Almasi yonj in zaapu elkisadinj eego. ² Ni raaniya a kee Timote, kee wede a nunj aa ulo k'addo a urzi zaapu k'adde a Isa me. Genj beeko, isiyo adde koduwo, wo toose ki Meega Raa ti ere

ki Galmeeginj Isa Almasi i koonaeedá.

Donj eliyi dooyiso ere oldo

³ A enjilsado ki siido Maseduwan genj n'a di ruute munda wede k'aase, wo ankenj n'ay didoolo sey, ki lekko a geeger ki Epez kono k'an di roota a donj eliyi dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo a urzi k'Almasi ye gette, an d'ohira. ⁴ Wo k'an ti rooto an oolo kazita taaya ere daayum daa k'urzutú, ti dippiyo k'ita mongidagi donj i ki dangu ye genj me, kono kane genj i d'eliyo niikiyto wo a ki noogiyo ye a naabo Raa ere in isiyo a urzi zaapu k'adde a Isa te. ⁵ Nunj n'a-rootiyo ono enj kono kun di geyye tuddugunj ti geyyiso ere ettiyo t'urzi k'adde donj kamilenj, t'urzi k'elkiso ere kun di suune munda k'ulsuko a tudde umbo, wo t'urzi zaapu k'adde a Isa t'adde soo. ⁶ Donj onjgo urzi wede majjaane enj an d'iili, an t'umbe urzi wede ki niikiyto ki bita. ⁷ A urzi k'oogoro Raa an elkiyo kane donj suuniyo, wo a munda wede kane an elkiyo an yi suune beehiye genj, urzi i rootiyo munda tonj an ki y' suuniyo ye.

Naabo k'oogoro Raa

⁸ Derec, kine in suune oogoro Raa tod'te beehiye, aame in sooru eego man. ⁹ Injino in suuno koduwo, oogoro gette a donj i sooru ki diine, Raa yi ki ti t'elo ye. Tod'te yi t'elo a donj i koliyo t'ekki duwo wo a donj i-ti tuuge a yode Raa, a donj isiyo naabo oldo wo a donj k'oldiko, a donj i k'ottilso a Raa ye wo a donj onyilse suldi donj kamilenj ki Raa, a donj i towwo meege ise meede wo a donj i towwo duwo mirsi. ¹⁰ Yi t'elo sonj a donj boliyo, a kule y'ebirso bakadi, a donj k'owilte bulagi, a donj lohito k'ono, a donj k'alzutu waawiye, wo a donj pay

isiyo naabo ere oldo a ki t'ettiyo ti dooyiso ere d'erec ki Raa ye. ¹¹ Ono donj ni rootiyo enj a-t'iide a Rabila Majjaanawa ere Raa y'o ele a beezó n'a kizite, ono donj iido ti Raa goole a jiire pay, yonj urzi k'unjsuwo.

Tamma ki Pool a beeko ere ki Raa

¹² Nuñ n'a roote koduwo a Galmeegin Isa Almasi, yode wede y'o d'ele toogo ere n'a aane n'a t'ise naabadó ette. N'a roote koduwo sey kono yi ni wulle nuñ wede ni seedfu zakidí a naabo, injkino yi ni biire ni-d'ise naabadí, ¹³ nuñ wede ti kaaga n'a gildíte sundí, n'a dibire donjí wo n'an d'ize ulsu baadañ. Wo toñ y'o d'ize adde koduwo, kono naabo ere n'ize gette ni ki suune ye, kono nuñ botto ni ki ziipe addó a yode ye*. ¹⁴ Yode Galmeegin y'o d'ele beekadí daa doozyo a tukki nuñ, y'o d'ele urzi n'a ziipe addó a yode wo geyyiso ere ettiyo t'urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. ¹⁵ Eyye, kane ono donj ni roota enj d'erec a urzizañ, kine pay in d'ambe eego: Isa Almasi y'iido ki duniya kono y'a utta donj k'oldíko. Geñ nuñ wede k'oldíko a di jiire ti diinayanj me. ¹⁶ Wo geñ kono k'injino Raa y'o d'ize adde koduwo: T'urzi nuñ wede k'oldíko a di jiire ti diine donj k'oldíko pay geñ, Raa y'a dihe Isa Almasi y'a k'ize ombiñadí pay a tukki nuuno. Ombiñadí gette aa urzi a donj etto k'íta an di wolla an daana, kono an zaapa addañ a yode wo an t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁷ A mozigo wede yi lekkiyo ki daayum, yi k'unto ye, wenda ki ki y' wolle ye, yonj Raa soo danjal, injkino suma ti tamma a yode ki daayum! Eyye.

¹⁸ Timote ulo ki nuñ, ono enj nuñ n'a ele k'anni booho, kane enj a-t'iide a ono donj nebiyagi an ruutite ti kaaga kono kee. Kane ono geñ a di koone toogadá a d'eyyiso ere ki diine ki d'eyya gette. ¹⁹ Urzi zaapu k'adde a Isa wo elkiyo ere k'a suune munda k'ulsuko a tudde umbo geñ k'anni booho. Donj ongo an di giigira elkiyadañ ere an di suune munda enj beehiye enj ulsu gette, injkino urzi zaapu k'addañ a Isa an d'iili, an di zildíti. ²⁰ Ti diinayanj i d'ede Imene wo Alegzandire, kane geñ n'an di'n iili a bey Meeda siitandani† kono an di suuna koduwo, suma Raa an ki kildá ye baa.

2

In tondo Raa ki donj pay

¹ Injino manj ni dehu ki poone'ñ, kine in tonde Raa, in d'ahila, in sippe bere wo in roote koduwo a Raa kono duwo pay. ² In tonde Raa kono mozagi wo ki donj pay an d'ede urzi ki dokkiyo, kono in di lekke lekkiyo ere deddek ti toose, in di koone ti ottilso wo in di lekke kettiyo ti Raa. ³ Geñ munda wede beehiye wo i-d'ise unse a Raa Wede k'Uttiyadiñ. ⁴ Wo yonj yi dehu duwo pay an d'utte* wo an t'etto an di suune urzi wede d'erec. ⁵ D'erec, Raa yonj soo danjal, wo wede i konso a diine kine duwo ti Raa, yonj soo danjal, Isa Almasi. ⁶ Yode wede y'a ele tuddí kono y'a t'adde duwo pay t'adda k'oldíkadañ. Injino unto k'Isa a onniyo ere Raa y'ele gette, i-kaza Raa yi dehu duwo pay an d'utte. ⁷ Geñ injkino Raa y'a n'ize wede zina k'Isa wo wede kazita k'onamí, y'o d'ele urzi n'a dooye donj Yawudiyagi ye a urzi zaapu k'adde a Isa wo a urzi wede d'erec

* **1:13** 1.13 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 8.3; 9.4-5. † **1:20** 1.20 N'an di'n iili a bey Meeda siitandani: I-kaza kane geñ an ti lidde ti diine donj i ziipe addañ a Isa. * **2:4** 2.4 Kun wollo adda mattup ki Ezekiyel 18.23.

ki Raa. Ni rootiyo en d'erec, ni ki lohito ye.

Lekkiyo kuuli ti erayi

⁸ Injino man ni dehu a ume tuuku ton kuuli an tonde Raa, an di siki beydan don kamilen gen k'awwa†, daa kulkuwo wo daa niiku.

⁹ Wo ni dehu son erayi ton an d'osse koduwo, daa makilsa, ti ottilso. An di kini eedan koniyo ere a k'ambe ersa ye. An d'osse kongidagi wo kokkide ton don zooyayan oone aa ki dap ye, ise dogoro ton injino. Wo kallagi don zooyayan oone an ki d'osse ye. ¹⁰ Wo de an di lekke lekkiyo ere beehiye ki dine, a-t'ette aakede ki erayi don an rootiyo kane lekkiyo kettiyo ti Raa. ¹¹ A ume k'ogiyso ton i dehu erayi an di koone poyoyo, an d'olliga dooyiso ti ottilso. ¹² Urzi umbo ni k'ele ye a erewo t'a dooye, ise t'a t'ambe ettú awwa t'ekki kuuli me, t'a ti seeda tuddutú poyoyo. ¹³ Derec, ki poone Raa y'ikkima Adum, san Awa kollo. ¹⁴ Wo gen Meeda siitandani ti mibilde Adum ye, ti mibilde erewo, san tod' ti t'iire t'a di diipida ono Raa†. ¹⁵ Wo injino ton kane erayi an i di'n ehiyo gen an t'oona uttiyo, aame an aa ziida zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa, ti geyyiso tudde wo ti sooru ere ki diine kamilen daa makilsa, doo min an d'utta kollo.

3

Lekkiyo don dokkiyo ki don ogiyso ti suma k'Isa

¹ Eyye, kane ono don ni roota en d'erec a urzizan: aame wede yi dehu y'a t'ise wede dokkiyo ki don ogiyso ti suma k'Isa man,

yon gen y'umbe naabo ere beehiye. ² I dehu wede dokkiyo gen y'a t'ise wede duwo an ki zaapu ono eedi ye, wede eddi soo danjal*, wede tuddi yi ti seedu, wede i-d'ede elkiyo, wede koduwo a lekkiyadi te, wede yi seedu duwo, wo y'aane yi dooye duwo. ³ Wede dokkiyo gen y'a ki t'ise wede sobo ye, wede bursido ye, y'a t'ise wede tasse, yi ki niikiyto ye, wo y'a ki geyye sonko baadan ye. ⁴ Wede gen y'aane don boozí yi ti'n dokke koduwo, wo innizi y'a-ti'n zaape a urzi, an d'olliga onami d'edfel ti ottilso. ⁵ Nun ni rootiyo injino kono aame wede yi k'aaniya dokkiyo don boozí ye man, mummino y'a aane dokkiyo don ki Raa ogiyso ti suma k'Isa me? ⁶ Aame kun zaape wede dokkiyo man, a ki t'ise wede tasse yi ziipe addi a Isa kaamiki ye, para man koliyo tuddi t'a yi t'ida, man booro Raa t'a yi seeda, aakede ti ziida Meeda siitandani. ⁷ Wo i dehu son wede dokkiyo gen, aase don ti paate i ki ziipe addan a Isa ye ton an d'ambe taayadi ki beehiye, kono onniyo soo yi ki seeda sukuyagi a daanadan ye, wo yi ki t'oore a ikka Meeda siitandani ye.

Lekkiyo diyakire

⁸ Kane diyakire ton injino, i dehu lekkiyadan t'a koone ti ottilso, don bizaan soo, don sobo toote ye, don a ki dehe sokiyo suldi kan ombide ye. ⁹ Kane an di lekke kettiyo a d'erec ere t'iido t'urzi zaapu k'adde a Isa, ti elkiyo ere an di suune munda k'ulsuko a tuddan umbo. ¹⁰ Aame kun dehu kun zappe diyakire man, kun ti'n naama wo kun di wollo sooruzan doo, san aame duwo an ki zaapu ono a eedan ye doo min, naabo ki

† 2:8 2.8 An di siki beydan don kamilen gen k'awwa: Isiyo injino don k'Izirayel, i-kaza addan kamilen a daana Raa me. ‡ 2:14 2.14 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7,21-22; 3.1-6. * 3:2 3.2 Wede eddi soo danjal: Adda mattup k'ono Raa a ume ongo i rootiyo: «Wede yi seedu zakidi a eddi».

diyakire kun an t'ele kollo. ¹¹ Wo erayzan† toŋ lekkiyadan t'a koone ti ottilso, an d'ooli t'ambu suma duwo te, doŋ tuddan an ti seedu wo an seedu zakidí a suldí pay. ¹² I dehu diyakire geŋ eddí soo danŋal, wo y'aane inñizi ti doŋ boozí pay yi ti'n dokke koduwo. ¹³ Derec, kane diyakire i naabiya naabo ere beehiye a diine doŋ ogiyso ti suma k'Isa geŋ, doŋ pay an di'n t'imme, soŋ an di roote daa k'orgiso a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi.

Munda wede goole wo i t'iidiba ita

¹⁴ Nuŋ a kee Timote n'a raaniya mattup ette kono n'elkiyo san maŋ n'etta, n'a ki ti wollo. ¹⁵ Wo aame ni k'iiney kesiko ye maŋ, mattup ette t'a gi di zaapey urzi mummino kee k'a lekke a diine doŋ adda boy Raa me, kane doŋ ogiyso ti suma k'Isa, kane doŋ ki Raa zeere, kane geŋ aa dundulu wo aa eesiyo k'ita boy i-seedu d'erec ki Raa. ¹⁶ Eyye, daa ni-ikiyo munda wede kine in d'ambe wo in di daane geŋ, yode geŋno munda wede goole wo ombide Raa yi t'iidiba ita me.

Munda geŋ, yoŋ Almasi y'a iido, tuddí y'a ti-gize yoŋ we-dusu.

T'urzi k'Unde Kamileŋ duwo an di y' suune yoŋ wede ki diine,

wo maaleekiyagi an di y' wulle.

Duwo an di gizite rabiladí a ita duwo pay,

wo doŋ baadan adda duniya an di ziipe addan a yode.

Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane a daryikadí.

4

Suldí pay Raa y'ize geŋ beehiye

¹ Unde Raa ti ruute kereŋ, t'ede: a onniytagi doŋ ettiyo k'ita eŋ, doŋ oŋgo urzi zaapu k'adde a Isa an d'oola, an di daana urzi siitandani an di dagga, wo an d'olliga dooyiso ere siitandani an an t'ela. ² Kane doŋ bizaŋ sire sire wo doŋ lohito k'ono geŋ, elkisadan ere ki suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette i-litte, an ti'n digge duwo t'urzi k'onaman. ³ Kane doŋ ulpi geŋ an dooyiso an'de, seedu k'erewo ulu, ombo oŋgo toŋ ulu pây. Wo Raa yi ziipe suldí k'ombo eŋ kono kane doŋ i ziipe addan a Isa, d'erec an ti zuune koduwo geŋ, an tonde an di roote koduwo a Raa, doo miŋ an d'oomi kollo. ⁴ Eyye, suldí pay Raa yi ziipe geŋ beehiye*, munda wede k'a t'eese eŋ k'ombo ulsu umbo, wo i dehu a suldí pay k'a roote koduwo a Raa, doo miŋ k'a oomi kollo. ⁵ Derec, ono Raa wo tondiyo Raa geŋ an di'n isiyo suldí'ŋ kamileŋ a daanadí me.

Wede naabo beehiye k'Isa Almasi

⁶ K'an t'in dooyo suldí pay eŋ a zemba doŋ i ziipe addan a Isa. Injino maŋ kee k'a t'isa wede naabo beehiye a urzi k'Isa Almasi me, k'an kiza a duwo kee addá ũune ti ono doŋ a urzi zaapu k'adde a Isa, wo ti dooyiso ere d'erec daayum ki diine gettiyo.

⁷ Wo kee k'a-sebbo daará taydayi doŋ ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye geŋ me. Ki too maŋ kee ki dooyo lekkiyo ere kettiyo ti Raa. ⁸ Dooyiso ere a urzi tudde ti dehu, tod'te beehiye miŋ ki munda booloŋ danŋal, ki too maŋ lekkiyo kettiyo ti Raa, tod'te beehiye a suldí pay, kono t'urzi geŋ in di'n nooge a lekkiyo ere ankeŋno, wo in t'oona lekkiyo ere ki daana Raa yi ruute y'in t'ela.

† 3:11 3.11 Erayzan: Adda mattup k'ono Raa a ume oŋgo i rootiyo: «Erayi kane diyakire».

* 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.31.

⁹ Eyye, kane enj ono donj d'erec erizazan, kine pay in d'ambe. ¹⁰ Genj injino kine in oodibe yeebadinj wo in d'eyyiso minj kono in ziipe elkisadinj a Raa zeere, yonj Wede k'Uttiyo duwo pay, wo a jiiire donj i ziipe addan a Isa.

¹¹ Enno munda wede k'an di roote an d'ise wo k'anni dooye me. ¹² Ki oola wenda soo tonj yi ki-kiigira ye kono kee obulsu genj me, wo lekkiyada t'a koone aa urzi a kane donj i ziipe addan a Isa an di wolle an di daane: t'urzi k'onama, t'urzi sooruzá, t'urzi geyyisada, t'urzi zaapu k'adda a Isa, wo t'urzi lekkiyada ere kamilenj gette. ¹³ Koore ki deliyo aaniyado genj, k'elo tudda ki gariya k'ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a daana duwo pay, k'anni dooyo wo k'an d'eelo kooke. ¹⁴ Aame duwo an ruutite ono donj Raa y'igibo wo donj dokkiyo ki donj ogiyo ti suma k'Isa an ay di ziipe beezan genj, kee k'a uune munda wede Unde Kamilenj t'eliyo. Injino kee tudda ki eeze lassinj ye. ¹⁵ A suldi pay enj k'a soodo adda k'adda, k'a elo tudda pay a naabadá. Injino manj donj pay an di wolla naabadá t'engilso ki daana. ¹⁶ Genj a lekkiyada ti dooyisada k'a d'elko, k'a soodo zakidi a suldi pay genj me. Aame k'iza injino manj, kee batum k'a utta, wo k'a utta donj i ki k'ollige pay.

5

Naabo a daana zamba donj i ziipe addan a Isa

¹ Aame ki-guune ti wede goole manj, ki y'ambe saac ye, ki eelo kooke ti golla tasse aa yonj meega*. Wo donj obilagi k'an eelo kooke aa zembada kuuli, ² erayi gôldali k'an eelo kooke aa maawa erayi, wo donj konazi tonj injino aa

zembada erayi, k'an eelo kooke t'adde donj pay kamilenj.

³ Mandaydayi donj toc donj noogiyadan umbo genj, ki'ni geyyo wo k'anni noogo. ⁴ Wo aame mandaayawa i-d'ede a beytu inni koo inni k'innitú koo manj, i dehu kane genj ki poone an d'ise aa urzi lekkiyo kettiyo ti Raa yi rootiyo, an di geyye donj boozan wo maawan an di'n modde aa kane an'ni mudde. Injino genj ki kotto Raa ulbi i-d'ise unse. ⁵ Mandaayawa ere toc wede noogiyatu umbo, daa k'inni beytu gette, ti zaapu elkisatu pay a Raa, ti tondiyo Raa diddo onnu ti k'ohire ye kono y'a di nooge. ⁶ Wo ki erewo ere elkiyatú pay a unsuwo ki suldi donj tuddutu ti dehu genj, ti lekkiyo tonj ettú aa t'inda baa. ⁷ Sonj enno munda wede k'an di roote mandaydayi an d'ise, kono duwo an ki zaape ono eedan ye. ⁸ Aame wede taasiyagi yi ki'n seedu ye, wo a jiiire donj boozí yi ki'n seedu ye manj, yonj genj yi giigira urzi zaapu k'adde a Isa, wede yi ki ziipe addi a Isa ye genj yi y' jiiire sey.

⁹ Erewo mandaayawa kun di raane sundutu adda mattup ki mandaydayi kun di nooge te, i dehu ozzinagutu iide ada zoot doo. Wo sonj i dehu t'ume to konso minj ti ziiida kulatu soo, ¹⁰ wo tode gette a koduwatu duwo an ti tamma ki naabatú ere beehiye gette: innitú ti'n uudibe beehiye, torgagi ti'ni ziiida, donj ki Raa t'anni nuuge a naabo, donj an k'ede munda ye t'anni nuuge, wo tod' t'ize ita naabo ere pay beehiye.

¹¹ Wo ki mandaydayi donj kodiyagi genj, kun ki raane ye sundan adda mattup ki mandaydayi te, kono aame genj unsuwo tuddan t'an ki'n oola

* 5:1 5.1 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.32.

ye, an seɗɗa kuuli, urzi k'Almasi an d'oola. ¹² Aame ɗon an isiyo injkino man, booro ti'ni ziɗa kono an ti litte onaman ɗon an ruute ti poone a urzi k'Almasi†. ¹³ Wo son kane ɗon golguwo, an t'eliyo ompiso boydi k'eeban. Wo a di jiire sey, an t'ize ɗon bakkiya, munda ki rootiyo ye ton, an di y' rootiyo, wo munda ki kane ye ton, an d'ooriyo adda. ¹⁴ Kono kamo nun ni dehu mandayɗayi ɗon kodiyagi gen, an di seɗɗe kuuli, an t'ehe wo an seɗɗa boyɗizan, kono ɗon k'aduzin an ki t'oona urzi ki k'alɗitadin ye. ¹⁵ Ni rootiyo injkino kono mandayɗayi ongo urzi weɗe ki diine an iili baa, an daaniya Meeda siitandani. ¹⁶ Aame erewo ere ti ziipe addutu a Isa gette taasiyagutu mandayɗayi ede man, tode gette t'a di'n nooge. Ti k'ooli attidizan a ɗon ogiyo ti suma k'Isa ye, kono kane an di wolle mandayɗayi ɗon toc an k'ede ɗon noogiyadan ye.

Don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa

¹⁷ Don dokkiyo ɗon i dokkiyo beehiye gen, an d'ede urzi kun an d'ottile baadan‡, a jiire a ɗon an d'ede naabo attidi ki kazita wo ki dooyiso k'ono Raa a duwo. ¹⁸ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Aame buru yi sara mudu kan onyilse man, bizi ki ti t'ele baara yeS», wo son «Wede naabo gen ranɗadi y'a ti t'oone*.» ¹⁹ Aame wenda yi sakiya a tukki weɗe dokkiyo man, kee k'ambe ye, i dehu ɗon sire t'adɗo i wulle wo illiga munda genno ɗoo min

kollo†. ²⁰ Don isiyo oldfiko gen ki'n aapan a daana duwo pay, kono ɗon ongo ton an d'orgide k'isiyo k'oldfiko me.

²¹ Kee k'ollo n'a rootiyo en a daana Raa, a daana k'Isa Almasi wo a daana maaleekiyagi ɗon yi biire a yode: a dooyiso ette k'a soɗo, duwo ki'ni wollo pay min kan soo, wo t'urzi naabadá ki ki naaya a weɗe tuuku ye. ²² Kee ki naare ye zaapu beezá a ekki weɗe kono y'a naabe a diine ɗon ogiyo ti suma k'Isa me. Aame k'iza injkino man, gen aa k'a ti gitte kan soo a oldfiko ki ɗon doolo. Kee batum ki ti booho tuddá kamilen.

²³ A urzi k'eeni k'addá weɗe daayum gen, ki sibe ahu ɗanɗal ye, wo k'a goomo toote k'inni bin boolon.

²⁴ Oldfiko ki ɗon ongo gette an di wolliyo kereɗ ki poone an d'isa booro gen me, wo ki ɗon ongo son an t'ise booro ɗoo min, a t'oodiba ita kollo. ²⁵ Injkin kay ki naabo ere majjaanawa gette an di wolliyo kereɗ, wo naabo ere majjaanawa wo ombide gette, bini san a t'oodiba ita.

6

Bulagi ti galmaawan

¹ Kane ɗon pay bulagi gen, i dehu an aa d'elke a galmaawan me, kane an d'ede urzi an an d'ottile t'addan pay, kono suma Raa ti dooyisadin wenda soo ton y'a ki'n kilde ye. ² Aame kane bulagi gen an d'ede galmaawan an ziipe addan a Isa man, i dehu an ottilso an an ki baate ye kono an elkiyo kane zembá ton man. Ki too man an an di naabe beehiye

† 5:12 5.12 Ki mandaayawa ere an di raane sundutu adda mattup ki mandayɗayi te, mandaayawa gette ti-ti t'ele tuddutu pay a naabo Galmeega, wo kule t'a ki seɗɗa ye baa. Wo aame tod'te kodo ɗotto ti dehu t'a seɗɗa kule sey man, t'a ti diipida a ono ɗon ti ruute ti poone t'ede t'ele tuddutu ki naabo a Galmeega me. ‡ 5:17 5.17 An d'ottile baadan: Adda mattup k'ono Raa a ume ongo i rootiyo: «Ranɗadan kun an t'ele a ɗoole sire.» § 5:18 5.18 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4. * 5:18 5.18 Kun wollo adda mattup ki Lik 10.7. † 5:19 5.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

a ceere, kono galmaawan donj i ziipe addan a Isa, kane donj Raa yi giyye tonj manj. Genj injkino ono donj k'a dooya duwo wo k'an t'eela kooke me.

Dooyiso ere majjaanawa ti ere oldo

³ Aame wede y'eliyo dooyiso ere ti doolo wo yi t'adfiya ti ono donj derec ki Galmeeginj Isa Almasi wo ti dooyiso ere a ki t'ettiyo a urzi lekkiyo kettiyo ti Raa ye manj, ⁴ yonj genj koliyo tuddi ti y'iide, munda yi ki suune ye. Elkiso adda k'addi tinj a tukki suldi donj pay ki niikiyto a tukk'ono ongo danjal. Genj t'urzi genno ettiyo kolbiso, niikiyto ono k'ulpi, kaldita tudde, elkiso ere oldo a tukki wede, ⁵ wo niikiyto ere baadan i ki dangu ye a diine donj elkisadanj oldo. Kane genj derec an ki ti suune ye, an elkiyo t'urzi lekkiyo kettiyo ti Raa gette, kee wede k'a t'ise ki laale.

⁶ Genj derec, lekkiyo kettiyo ti Raa gette tod'te aa laale wede baadan, aame wede tuuku ulbi i isiyo unje a munda wede i-d'ede genno manj. ⁷ Injkino in suune aame an in ehe a duniya kine munda in k'umbo ye, wo in di t'inda tonj in k'aana munda in k'amba ye. ⁸ Injkino genj aame kine in d'ede ombo ti ossiyo manj, ulbinj aase unje eego. ⁹ Wo donj i dehu an t'ise donj laale doo genj, an t'ooriyo adda naamiya daggiya, an d'isiyo suldi baadan ulpi tudde ti dehu k'isiyo k'oldiko, kane genj an d'an t'ettiyo duwo ki daggiyadanj, an t'uuta aa uwwu t'oggiyo biino. ¹⁰ Derec, geyyiso sonko baadan tod'te sotto k'oldiko ere tuuku tonj manj. Donj ongo an di-geyyiso sonko te, injkino manj kane genj an t'udfde dokki t'urzi zaapu k'adde a

Isa me, an di dabira baadanj kono k'oldikadanj.

Sooru beehiye a urzi k'ono Raa

¹¹ Wo kee wede Raa genj, a suldi pay enj ki t'aldu. Wo k'a deho lekkiyo ere ki diine, lekkiyo kettiyo ti Raa, urzi zaapu k'adde a Isa, geyyiso, ombine wo tassuwa. ¹² Urzi zaapu k'adde a Isa genj, yonj aa d'eyiyo ere ki diine. Injkino manj kee ki d'eyyo d'eyiyo gettiyo. K'a soodo a lekkiyo ere ki daayum, kono kee Raa yi ki wiike k'a ti zuune, aame ki t'iiziga a daana donj baadan an d'illiga k'a ruute onama donj beehiye kee ki ziipe adda a Isa me. ¹³ Wo ankenj k'ollo n'a di rooto, a daana Raa wede i d'eliyo lekkiyo a suldi pay, wo a daana k'Isa Almasi wede y'a ruute onami donj beehiye a daana Pons Pilat*, y'a illiga yonj yi ziipe adda a Raa: ¹⁴ Ono donj n'a ruute genj ki'ni soodo zakidi, k'a lekko kamilenj wo duwo an ki d'ambe sundá k'ulsuko ye, bini aaniya ki Galmeeginj Isa Almasi. ¹⁵ Aaniyadi gette y'aana a onniyo ere Raa y'ele ti t'iida doo: yonj goole soo danjal, urzi k'unjsuwo, Mozigo mozagi wo Galmeeki galmaawi†. ¹⁶ Yode siidi i k'unto ye me, ume yi lekkiyo i ralita wic wic, wenda soo tonj y'a k'ette sirpa ye. Wede tudde umbo yi ki y' wulle ye wo yi k'aane yi ki y' wolle ye‡. Suma wo toogo a yode, ki daayum! Eyye.

¹⁷ Kee k'an rooto a donj laale a duniya enj, an ki kili tuddanj ye, wo an ki zaape elkisadanj a laale wede sanj a dangga genno ye, wo de an di zaape elkisadanj a Raa. Yonj y'in d'eliyo suldi pay ti mozuwo kono kine in d'isiyo unjsuwo. ¹⁸ K'an rooto an iso naabo ere beehiye, an t'iso donj laale ki naabo ere beehiye, an

* **6:13** 6.13 Kun wollo adda mattup ki Zanj 18.36-37; 19.11. † **6:15** 6.15 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17 wo Soom 136.3. ‡ **6:16** 6.16 Kun wollo adda mattup ki Soom 104.2; Egzod 33.20 wo Zanj 1.18.

t'iso wasigale, munda an an t'eele a don ongo ton man. ¹⁹ Injino geŋ an okumso laale beehiye wo zakidi ki daana§, kono an t'ooney lekkiyo ere ki kotto.

Toose ere ki dangu

²⁰ Timote ulo ki nuŋ, kee suldi don Galmeega y'a ele eŋ, ki'ni booho koduwo. Milinso ere ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye, ti elkiso ere butte ettiyo t'urzi suuniyo wede gette, kee ki t'alfu. ²¹ Don ongo an t'umbe urzi suuniyo gettiyo, wo urzi zaapu k'adde a Isa an d'iili. Geŋ beeko Raa ti koono eggun.

§ 6:19 6.19 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.20.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riije a Timote

*En urzi k'ono don kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riije a Timote. Yo Pool yi ti riije aame yon adda dangay a geeger Room. Lanziyagi pay an t'umbe an di y'iili, i d'uupe Lik wede daawiya dangal ti yode me. Pool y'owwiyo'ŋ onniytagi i dangu i uupe goppon k'unto me. Inkinno y'a dihe yi di raaje mattup a Timote i-t'eley kooke, y'a ti y' zaapey urzi, kono yon yi y' woliyo aa ulo k'addi. Mattup ette ere ki dangu Pool y'a ti riije san y'a inda.

Adda mattupadi gette yi di ruute a Timote y'a soodo zakidi a urzi zaapu k'addi a Isa aa ki yode. Yi di ruute son y'a soodo zakidi bini dangu a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa, ise aame duwo an i isiyo ulsu ton man, wo son y'a koone metike a munda wede a ki t'ettiyo ye a urzi Rabila Majjaanawa me. Wo Pool y'a ruute son yon yi diyye deyyiso ere ki diine a urzutú, wo tan boolon y'a t'etta ki gulbe Galmeega Isa. Yi rootiyo a wede tuuku i ziipe addi a Isa gen, y'iso aa ki yode inkino.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, y'o d'ele naabo ni kazita urzi lekkiyo wede yi ruute y'in t'ela t'urzi k'Isa Almasi. ² Ni raaniya a kee Timote, kee aa ulo k'addo ni ki giyye baadan. Gen beeko, isiyo k'adde koduwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeegin Isa Almasi i koonaa eeda.

Kooke a urzi daaniya k'Isa

³ Nun daayum onnu diddo adda tondiyado a Raa gette, sundá ni gi di seddiyo ye, wo ni rootiyo koduwo baadan a Raa, yode wede ni di naabiya ti elkiyo ere ni suune munda k'ulsuko a tuddo umbo, aakede mongidagó ti kaaga an i-di niibe. ⁴ Nun n'elkiyo a moolada ere k'iile ti zumari gette, nun mosogo kee baadan ni dehu n'a ki ti wollo sey doo min, san addo i-t'ona t'unusuwo kollo. ⁵ Wo son n'elkiyo a zaapu k'adda a Isa t'adde soo gette, tod'te aakede ki mogada Lowis ti meeda Enis don i ziipe addan ki poone ti kee, wo ankenno ni suune adda k'addo kee ton ki ziipe adda aa kane kay. ⁶ Kono kamo nun n'a-rootiyo, k'a d'elke a munda wede Raa y'a ele kee k'uune aame n'ay di ziipe beezo a eeda gen, ki y' booho beehiye y'a ti numma ye. ⁷ Derec, Unde Kamilen ere Raa y'in ele gette, t'in gi di'n ise don k'orgiso ye, t'in di'n ise don toogo, don i geeyiso tuddan wo don aaniya i ti seedu tuddan.

⁸ Inkinno man a daana duwo kee k'ise sukuyagi ye ki kazita k'ono don k'illiga ki Galmeegin Isa me, wo kee a-ise sukuyagi ye kono nun an ni ziida dangay toc min a naabo ere n'isiyo a urzi yode gettiyo. Ki too man k'a oyye k'a dabire aa ki nun kono Rabila Majjaanawa te, wo k'a zaapo adda a toogo Raa. ⁹ Gen yode wede y'in di'n utte wo y'in ti'n wiike toc min in t'ize donzi. Y'inni wiike t'urzi naabadi ere beehiye ye, wo de t'urzi munda wede yi dihe y'aase wo ti beekadi. Beeko gette y'in t'ele t'urzi k'Isa Almasi ti poone y'a okkima duniya botto too, ¹⁰ wo ankenno tode gette Raa y'in t'iidiba ita t'urzi k'aaniya Wede k'Uttiyan Isa Almasi adda duniya. Gen yon unto y'a ti jiere

toogatú umbo baa, wo yon t'urzi Rabila Majjaanawa gette y'in ti gize kereñ lekkiyo ere ki daayum, in ki t'inda ye te.

¹¹ Nun Raa y'a ti'n ziipe wede zina k'Isa, aakede wede koppiyo darru ki kaza Rabila Majjaanawa wo n'a dooye d'uwu. ¹² Geñ kono k'injino nun ni dabirsa me. Wo d'e a dabaradó ette o k'ede sukuyagi ye, kono ni y' suune wede ni ziipe addó a yode me, wo ki kotto ni suune adda k'addó, yon i-d'ede toogo ki boohiyo suldi d'on y'o ele a beezó bini onniyo booro Raa.

¹³ Ono d'on d'erec k'illiga n'a ruute geñ, k'oziro eego t'urzi zapu k'adde a Raa wo ti geyyiso ere in d'ede a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi. ¹⁴ Munfa wede beehiye Raa y'a ele beezá geñ, ki y' booho t'urzi k'Unde Kamilen tod' ti lekkiyo adda k'addin.

¹⁵ Kee ki suune, kane d'on pay i ziipe addan a Isa i lekkiyo a siidó k'Aazi geñ, an t'irga ti tuddó me, ti diinayan i d'ede Pizel ti Ermozen. ¹⁶ Uupe'ñ ti nun yon min Onezipor. Geñ Galmeega Raa y'iso adde koduwo ekki d'on boozí, kono daayum yi d'ettiyo y'o d'eeliyo kooke, wo yi k'isiyo sukuyagi ye a nun wede adda danjay enj me. ¹⁷ Wo d'e t'ume y'iina a geeger Room geñ min, y'a ni dihite t'adde soo bini y'a n'uune. ¹⁸ Geñ Galmeega Isa y'iso kono Raa yi-d'isa adde koduwo a onniyo ere yi dekka booro te. Kee tonj ki suune i jiiere d'on doolo, naabo ere pay beehiye y'o ize a geeger k'Epez gette.

2

Wede naabo Raa yon aa asugursu

¹ Injino ulu ki nun, ki deho toogo ere ettiyo t'urzi beeko k'Isa Almasi. ² Ono d'on k'illiga ni gizite a daana d'on baadan illiga

ti kuudan geñ, dooyiso gette k'an t'elo a bey d'on a seedu zakidi a urzi k'Isa, wo kane batum an aane an dooye d'on doolo pây.

³ Injino man, k'ooyo ki dabiro aa asugursu k'Isa Almasi wede i seedu zakidi a naabadi. ⁴ Wede tuuku y'isiyo naabo k'asigar geñ, yi ki t'ette adda lekkiyo d'on doolo kane asigiryagi ye ye, aame yi dehu goolayí ulbí i-d'ise unse man. ⁵ Geñ injino kay wede y'obe dalala geñ, yi t'oone kadumul ki wede i jiiere aame y'ukke a t'iide a urzutú d'oo. ⁶ Wede derku i niibe oone geñ, yode ki poone a t'oone agga k'inñi ki suldi d'on yi niibe me. ⁷ Timote, k'elko a ono d'on ni rootiyo enj me. Galmeega y'a-d'isa k'anni suuna ita k'ono pay geñ me.

⁸ K'elko a Isa Almasi, yon yi bilde ti diine d'on unto wo yon y'ud'fo ti biza bumbu mozigo Dawut, geñ i rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita. ⁹ Wo kono tode gettiyo nun ni dabirsa, bini an a-ti'n gittite ti zinziiri aa wede isiyo suldi d'on ulpi. Wo d'e ono Raa, d'uwu an k'aane an ki ti'n kettite ye. ¹⁰ Kono kamo nun ni d'ombine a suldi pay geñ me kono d'uwu d'on Raa yi biire a yode. N'isiyo injino kono kane tonj an t'oone uttiyo t'urzi k'Isa Almasi wo ti daryika ere ki daayum. ¹¹ Eyye, kane ono d'on ni roota enj d'erec a urzizan:

«Aame kine in t'inda ti Almasi man, in di lekkey ti yode kay.

¹² Aame kine in a ziidá zakidi a urzizi bini danju man, in d'oomey moziko ti yode kay.

Aame kine in ruuta in ki y' suune ye man, yode tonj y'a roota yi'n ki'n suune ye kay.

¹³ Aame kine in ki ziidá zakidi a onami ye tonj, yon daayum yi seedu zakidi a onami me,

kono a ono d'oj yi ruute gen, bizi yi ki y' kime ye.»

Wede naabo Raa wede ki diine

¹⁴ Kee, ono pay enj a d'oj i ziipe addan a Isa k'anni d'oolo daayum, k'ede: «N'un rootiyo enj a daana Raa, ki niikiyto a tukk'ono enj ulu, kono niikiyto gette ti k'okkime munda ye, tod' ti daggiya d'oj ollige danjal.» ¹⁵ K'elo gotono kono ki t'iida daana Raa man, y'a t'eesa yonj ulbi unse ti kee me, injkino man ki t'iso wede naabo i-k'ede sukiyagi ye a naabadí te, wo yi kazita ono d'oj d'erec ki Raa a urzizan. ¹⁶ Ki t'aldu ti tukki d'oj i miliŋso ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye te, kono d'oj i miliŋso injkino gen ti daana Raa an led'fiyo ki led'fiyo. ¹⁷ Dooyisadan gette aa bundu a tudde i guziŋso, aakede dooyiso ki Imene ti Piletos. ¹⁸ Wo kane gen t'urzi wede d'erec an di lidde wo an di rootiyo, an'de: «Onniyo baldiya ti t'ingile baa.» Injkino man an di daggiya d'oj baadan i ziipe addan a Isa. ¹⁹ Wo de injkino tonj, dooyiso ere d'erec Raa y'in ele gette ti lekkiyo daayum aa ita boy zakidi. Ekk'ita boy gen an a di riije ono d'oj enno:

«Galmeega Raa yi'ni suune d'onji me*.»

Wo soj:

«Wede tuuku yi waaku suma Galmeega Raa man, yi led'fo t'isiyo suldi d'oj ki diine ye me.»

²⁰ Adda boy ki wede goole gen, i d'ede suldi d'oj k'eliyo k'ombo a duwo, kane ki dap, wo ki maala gurus, kane gen an d'isiyo omba a onniyo tarnaape. Wo d'oj soj an cooliyo k'inda wo an aabudu ki lee pay, kane gen an di naabiya ki boozan. ²¹ Wede tuddi yi ti t'ad'fiya ti suldi d'oj ulpi ni ruutite genno man, yonj gen aa

munda wede an d'isiyo omba a onniyo tarnaape, ooyiso a kese ki Galmeega. Yonj beehiye a naabo galmeegi me, tuddi yi-t'ikkima k'isiyo suldi d'oj pay beehiye.

²² Ki led'fo ti naapu ere a urzi k'obilko, wo ki deho lekkiyo ere ki diine, zaapu k'adde a Isa, geyyiso tudde wo toose ti kane d'oj i tondiyo Galmeega Raa t'adde d'oj kamilen. ²³ Ki t'ikkipe biza ye ti d'oj i rootiyo ono d'oj ki bita daa k'elkiso gen me, kono ki suune kane gen i-t'ehiyo niikiyto k'ono k'ulpi. ²⁴ Wo wede naabo Galmeega gen, y'a k'ise ono k'ulpi ye. Wo ki too man i dehu y'a geyye duwo pay, i dehu y'aane y'a dooye duwo, wo i dehu y'a ombina a suldi d'oj oone gen me. ²⁵ I dehu kane d'oj i ti toogiyo a onami gen, y'an di'n dooye ti tassuwa: koo Raa y'an isa addan an ti kima lekkiyadan man, d'erec ki yode an di-suuna. ²⁶ Injkino man eedan t'a etto, an t'ad'fa t'adda lebidfo ki Meeda siitandani ere t'an t'ippe aa bulagi an d'isiyo munda wede tod' ti dehu gen me.

3

Onniytagi d'oj ettiyo k'ita

¹ Timote, ono enj k'ollo koduwo: A onniytagi d'oj ettiyo k'ita gen i d'isa onniytagi d'oj lekkiyadan aasa oone. ² Aame gen duwo an t'isa beyyidi, an geyya sonko baadan, an t'imma tuddan t'urzi k'onaman, an kila tuddan, an kilda suma Raa, an di-tooga a maawan, an ki roota koduwo a wenda ye, an k'ottila ye a suldi d'oj kamilen ki Raa me. ³ Kane geyyiso tudde an k'ede ye, an ki wolla sommagi duwo ye, an dekka duwo, an k'aana seedfu tuddan ye, kane bundidi wo adu ki d'oj isiyo beehiye. ⁴ Kane an ti'n t'ela duwo a bey d'oj

* 2:19 2.19 Kun wollo adda mattup ki Nombire 16.5.

k'olmidayan, kane don borsale wo koliyo tudde ti ti'n towwo, Raa an ki y' geyya ye, an t'amba unswu duniya. ⁵ An ti t'isa tudan aa kane don i lekkiyo kettiyo ti Raa kacin kane dokki ti Raa me, toogadi an di-kiigira. Inkinno ti tukki kane geɗ ki-leddo.

⁶ Ita duwo don aakede kane geɗ, an t'ettiyo adda boydi ti metinjo. A ume geɗ an d'ooniyo erayi don toogadan baata a urzi zaapu k'adde a Isa, an ti'n mabilsa an t'ooriyo adda lebidu ki dooyisadan ere oldo gettiyo. Erayi geɗ an d'ede attidi k'oldiko a eedan, an d'isiyo munda wede tuuku aa tudan ti dehu. ⁷ Kane erayi don geɗ, daayum an'ni dooyiso wo an k'aaniya an ki ti suuniyo ye d'erec ki Raa te. ⁸ Geɗ aakede ti kaaga Zanes ti Zambires* an di tuuge a Muusa, inkinno kay kane duwo geɗno ton an di-tooga a d'erec ki Raa. Kane duwo geɗ elkisadan oldo, wo urzi zaapu k'addan a daana Raa geɗ yon ki bita. ⁹ Wo de kane duwo geɗ ki daana an k'etta dokki ye, kono duwo pay an di'n suuna elkisadan gette a gootu ye, aa ki Zanes ti Zambires ti kaaga geɗno.

Seedu zakidi a ono Raa

¹⁰ Wo de kee'n, daayum ki ni diine a urzi dooyisado, a urzi lekkiyado, a urzi naabadu ere n'ize, a urzi zaapu k'addo a Isa, a urzi k'ombinado, a urzi geyyisado wo a urzi naabadu ere ni ziida zakidi. ¹¹ Kee ki wulle don k'olmidayo an ni dibire wo suldi don onne o iido a geeger k'Antiyos, ki Ikoniyon wo ki Listire. Eyye, an ni dibire baadan, wo ton ti dabar pay gette Galmeega y'a n'udde. ¹² Wo d'erec, don pay an dehu

an lekke kettiyo ti Raa t'urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi geɗ, an t'ona dabar ti bey don k'olmidayan. ¹³ Wo kane don ulpi ti don i mabilsa duwo geɗ, lekkiyadan ere adda k'oldiko gette daayum an donkiba k'onkibe, an mabilsa tudan batum wo don doolo pay. ¹⁴ Wo de kee'n, k'a soodo zakidi a dooyiso ere an ki duuye, ere k'a ziipe adda eego, kono don i ki duuye geɗ ki'ni suune. ¹⁵ Inkinno t'ume nenkuwada too, kee ki'ni suune ono don kamilen an riije ti kaaga adda mattup ki Raa me, kane geɗ an aane an a-t'ele suuniyo k'ono kono k'a t'oono uttiyo t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. ¹⁶ Ono don pay an riije ti kaaga adda mattup ki Raa geɗ iido ti Raa, kane geɗ beehiye ki dooyiso duwo, ki kaza munda wede wedusu y'ize butte, ki oodiso wo ki deziyo duwo a urzi wede ki diine. ¹⁷ T'urzi geɗ wede Raa y'a t'ise wede i t'iide munda a ki y' biite ye, k'isiyo naabo ere pay beehiye te.

4

Kazita k'ono Raa daayum

¹ Timote k'ollo, n'a rootiyo en ki kotto a daana Raa, wo a daana k'Isa Almasi wede a-kimo a deka booro ekki don zeere wo don unto pay. Wo son n'a rootiyo en ki kotto ti suma k'onniyo kama k'Almasi wo ti suma mozikadi. Geɗ enno suldi don k'aase me: ² Ki kazita ono Raa t'adde soo, ise a onniyo ere majjaanawa, ise a onniyo ere oldo ton man. Wede i t'ize munda ulsu man, ki y'aapido. Duwo k'an elo kooke, ki'ni dooyo daayum ti ombine.

³ San i d'aana onniytagi don duwo ongon an ki deha ye ollige

* **3:8** 3.8 Zanes ti Zambires: Taaya ette kun ti t'oono adda mattup ki Egzod 7.11,22 wo sumbiyagi don Zanes ti Zambires geɗ kane adda mattup k'Egzod umbo. Kane don dindoriyo don sire geɗ, mongidagi Yawudiyagi an di'n wiike Zanes ti Zambires a towwo taaya ere ti bizan.

ki dooyiso ere d'erec ki Raa te, wo de an di deha isiyo munda wede ulsu tuddan ti dehu. Kane an di waakita don dooyiso baadan an da t'an t'ogiya, don dooyiso geɗ an an di kizita munda wede kane duwo geɗ an dehu an d'olliga. ⁴ Kuuwagan an a ti n'ayya k'ollige k'ono don d'erec ki Raa me, wo an di t'ihinta kuuwagan k'ollige taydayi don ettiyo t'urzi k'elkiso ki duwo geɗno. ⁵ Wo de kee'n, ki-soodo tudda a munda tuuku ton man, k'omboɗ a dabar, k'iso naabo ki kazita Rabila Majjaanawa, wo ki-t'iso naabadá pay ere Raa y'a ele te.

⁶ Wo ki nuɗ Pool, peedafadó t'iide an di n' t'iida aakede seysu an ele sefeke. Onniyadó t'iide, duniya ni-t'oola baa. ⁷ Nuɗ ni diyye deyyiso ere ki diine a urzutú, ankeɗ onniyadó t'iide aakede wede y'okko dalala y'iiney ume k'ohire, wo urzi zaapu k'adde a Isa n'a yi buuhe. ⁸ Ti anki en miɗ, kadumul ki wede i jiiere gette Raa y'o ti boohiyo, kono yi ni wolliyo nuɗ wede ki diine a daanadí. Tode gette Galmeega Isa wede i dekkeɗ booro ere ki diine, y'o di t'eley onniyo booro t'iida man. Yoɗ y'o t'eley a nuuno danɗal ye, wo a kane don pay i delliyo ti geyyiso, onniyo ere yi kiza tuddi a duwo pay.

Pool yi danɗu onami

⁹ T'urzi tuuku ton, k'edi kesiko ki ni t'oonaa, ¹⁰ Demas y'ingile ki geeger Tessaloni, yi n'iili kono yoɗ yi giyye suldi duniya don ankeɗno en baadan. Yo Kirezani yi turguwe ki siido Galat, wo Tit ki siido Dalmasi. ¹¹ Ti nuuno Lik danɗal. A ettiyadá gette k'a-ti waaki Markus ti kee, kono yoɗ geɗ y'a di n' nooga baadan a urzi naabo Raa me. ¹² Tisik n'a y'igibe ki geeger k'Epez. ¹³ Aame k'umbo k'ettiyo man, k'o t'ambi kallayó

wede goole ki reele ni d'iilo a geeger Tirowas di Karpis, wo k'oo di soki mattupiyagi don lobide, ki k'aane ye ton don ki golmodo geɗ k'oo oolo ye.

¹⁴ Alegzandire wede addaadusu geɗ, y'o ize ulsu baadan, geɗ naabadí ere y'ize gette Galmeega yi di ti dooza inkino kay. ¹⁵ Kee ton ki koonaa metike ti yode me, kono yoɗ yi-tuuge biɗ a ono don in kazita me.

¹⁶ A ettiyadó ere ki poone k'ume booro n'iidiba eedó ti siido, wenda soo ton y'a ki n' nuuge ye, kane pay an di n'iile. Geɗ Raa y'an t'iso tambobino a munda wede an ize geɗ me. ¹⁷ Wo de nuɗ i ni nuuge Galmeega, y'o d'ele toogo. Inkino man onami pay n'a ti'n gizite wo kane ita duwo pay an di'n illiga, wo t'unto y'a n'utte aa yi n'udde ti bize suwwu.

¹⁸ Galmeega geɗ y'a n'adfa ti suldi don pay ulpi etto ki tudde, wo y'a n'utta kono y'o do t'etta k'adda mozikadi ere a kandaane. Geɗ inkino tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Toose ere ki danɗu

¹⁹ K'an t'isoy toose a Pisisil, Akilas wo don boy k'Onezipor. ²⁰ Erasta y'a uupo a geeger Korent, wo Tiropim a geeger Mile kono yoɗ tuddi eeni. ²¹ T'urzi tuuku ton k'edi, ki poone ume reele y'a t'eesa geɗ me. An Ebilis, Pidens, Linis, Kilodiya wo zamba ongo pay an a-t'ize toose.

²² Geɗ Galmeega yi koonaa ti kee, wo beeko Raa ti koonaa eggun pay.

Mattup ki Pool yi riinje a Tit

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riinje a Tit. Tit geɗ yon Yawudusu ye, wo yi ziipe addi a Almasi, yon tan baadan y'izire ti Pool me.

Pool geɗ yi y'iilo Tit a siido ere a diine k'ahu sundutu Kiret, kono yi beere don dokkiyo wo y'a nooge don ogiyso ti suma k'Isa a siido gettiyo. San man yi di riinje mattup kono yi t'eele kooke a Tit wo yi di ruute, don i ziipe addan a Isa geɗ mummino an di koone ti tuddan, wo wede tuuku ton lekkiyadi t'a koone me. Yi di ruute son, mummino y'an t'eele kooke a gôdali, a inni, a bulagi, wo mummino don dokkiyo ki don ogiyso ti suma k'Isa geɗ lekkiyadan t'a koone me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede naabo ki Raa wo wede zina k'Isa Almasi. Raa y'o elo naabo ere don yi biire'ɗ n'a ti'n waako a urzi zaapu k'adde a Isa, wo n'an di kize urzi wede derec a t'ette a lekkiyo ere kettiyo ti Raa, ² inkinno an di zaape elkisadan an t'oona lekkiyo ere ki daayum. Lekkiyo gette Raa yi ruute y'in t'ela ti poone y'a okkima duniya botto too, yon wede i ki lohito ono ye. ³ Aame onniyo ere Raa y'ele gette t'iide man, a lekkiyo gette y'o t'iidiba ita t'urzi k'onami, wo y'o d'ele a beezó urzi ki kazita aa Raa Wede k'Uttiyadin yi ruute.

⁴ Mattup ette ni raaniya a kee Tit, kee wede a nun aa ulo k'addó a urzi zaapu k'adin kine kan soo. Geɗ beeko ti toose ki Meega Raa

ti Isa Almasi Wede k'Uttiyadin i koonaa eedá.

Naabo ki Tit a siido Kiret

⁵ Nun ni ki k'iilo a siido Kiret min kono k'a ti dange naabo ere daa dangu, wo ki-zappe don dokkiyo ki don ogiyso ti suma k'Isa adda geeger ere tuuku ton man, a urzi wede n'a ruute. ⁶ Don dokkiyo geɗ wede tuuku ton a lekkiyadi duwo an ki zaapu ono a eedi ye, wo eddi soo danjal. Inniizan an ziipe addan a Isa, duwo an ki roote sooruzan oldo ye, wo an ki koliyo t'ekki maawan ye. ⁷ Inkinno man wede dokkiyo an i ele yeeriyo ki suldi Raa geɗ, i dehu a lekkiyadi duwo an ki zaapu ono a eedi ye, y'a ki t'ise wede i koliyo tuddi ye, wede kulkuwo ye, wede sobo ye, wede bursido ye, wo y'a ki dehe sokiyo suldi kan ombide ye. ⁸ I dehu y'a seeda duwo, y'a geyye isiyo munda wede beehiye, yon wede i-d'ede elkiyo, wede ki diine, kamilen, tuddi yi aaniya, ⁹ y'a seeda zakidi a ono don an d'ede urzi duwo an d'ambe eego, a t'ette a dooyiso ere kine in duuye gettiyo. Inkinno man yon y'a aana y'an t'ela kooke a don ongo t'urzi dooyiso ere derec, wo a don latiya dooyiso gette y'a aana y'an dikiza onaman don butte geɗ me*.

¹⁰ Inkinno man i d'ede don baadan min ti diine kane don Yawudiyagi i ziipe addan a Isa, kane geɗ an di koliyo t'ekki duwo, wo ti onaman don daa k'urizan an ti'n daggiya duwo me. ¹¹ Kane geɗ urzi ki rootiyo k'an ooli ye, kono don pay adda boydi an ti'n daggiya, an an d'eliyo dooyiso ere i k'ise t'eliyo ye, kono geɗ an dehu an sikiti suldi ti beezan kan ombide. ¹² Wo ti kaaga geɗ i d'ede wede ede ti siifadan yon

* 1:9 1.9 Lekkiyo ere ki wede dokkiyo: Kun wollo adda mattup ki 1 Timote 3.2-7.

nebi raazan†, y'a ruute, y'ede: «Kane don siido Kiret genj kane daayum don lohito k'ono, don aa seydi ulpi, don golguwo an elkiyo minj a addisadan danjal.»¹³ Wo ono don yi'ni rootiyo genj kane derec. Injkinon manj kee k'an rooto ti golla zakidi a munda ulsu an isiyo me, kono an di zaape addan a Raa a-t'ette a urzizi.¹⁴ Wo sonj an a-ki seeda zakidi a taydayi ki Yawudiyagi don daa k'urzizan, wo a oogoro ere ki duwo ti ti'n argu t'urzi wede derec genjo ye.¹⁵ Suldi pay minj kamilenj ki donj kane kamilenj. Wo de ki donj ulpi ti donj i-tuuge ki zaapu k'addan a Isa genj, munda kamilenj umbo kono kane eedanj soodo a elkiso ti elkisadanj ere ki suuniyo munda enj beehiye enj ulsu genj, i t'ize ganigi.¹⁶ Kane an rootiyo Raa an yi suune, wo de a naabadanj ere an isiyo gette an yi giigira. Genj kane naabadanj gette k'a t'azzira, kane donj toogyto, wo an k'aane an k'ise ye naabo ere beehiye soo tonj manj.

2

Dooyiso ere derec

¹ Wo kee Tit, k'elo dooyiso ere a-t'ette ti dooyiso ere derec ki Raa.
² Gôldali kuuli ki'ni dooyo tuddan an ti-seeda, lekkiyadanj t'a koone ti ottilso, an d'ede elkiyo, wo an seedfu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa wede ki kotto, a geyyiso wo a ombine.
³ Wo a erayi gôldali tonj injkino, ki'ni dooyo an di lekke lekkiyo ere ki diine, an d'ooli ti zappu k'ono ekki duwo me, wo an ki t'ise bulagi toote ye. An di t'ele kooke wede beehiye,
⁴ erayi donj kodiyagi an di'n dooye an di geyye kuulizan ti innizan,
⁵ an d'ede elkiyo, lekkiyadanj ki diine

kamilenj, an aane boydzan an di'n seeda, an di koone donj beehiye, wo an ki kili t'ekki kuulizan ye, kono wenda soo tonj y'a ki kilde ono Raa ye.

⁶ Kuuli donj kodiyagi tonj, k'an eelo kooke an t'ise donj an d'ede elkiyo.
⁷ A suldi pay genj, kee batum a lekkiyada urzi naabada wede beehiye k'an yi kaza, an di wolla an di daana. Dooyisada gette k'anni dooyo koduwo wo t'adde soo,
⁸ onama an di koone ono derec daa niikiyo. Injkinon manj donj k'olmidaya pay an seeda sukuyagi kono an ki t'oona ye munda ulsu ki rootiyo a tukki kine me.

⁹ I dehu bulagi genj a suldi pay an ki kili t'ekki galmaawan ye, lekkiyadanj t'aase unse a kane galmaawan me. An ki dehe niikiytadanj ye galmaawan me,
¹⁰ wo a munda tuuku tonj an an ki'n oogira ye. A suldi pay genj an di kize tuddan kane daayum an seedfu zakidi a naabo galmaawan te, kono naabo ere pay an isiyo gette a t'ele suma a dooyiso ere ki Raa Wede k'Uttiyanj.

¹¹ Derec, Raa yi t'iidiba ita a beekadi ere a urzi k'uttiyo ki donj pay.
¹² To beeko gette t'inni dooyiso in d'ooli sooru ere oldo, ti suldi donj ki duniya addin i dehu genj pay, kono adda duniya ette in di lekke lekkiyo ere ti elkiyo, ere ki diine wo ere kettiyo ti Raa.
¹³ Genj injkino in di delle unsuwo ere in zaapu elkisadinj eego gettiyo, wo in di delle sonj onniyo ere duwo pay an di wolla daryika Raa goole ti Isa Almasi Wede k'Uttiyanj.
¹⁴ Yo wede y'a ele tuddi batum y'a inda kono kine, kono y'in di'n adde t'adda suldi donj ulpi pay, wo y'in di'n ise kine donji

† 1:12 1.12 Ono ki wede suuniyo ki siido Kiret sundi Epimenid, yi likke ozzine suma meeda zoot ki poone Isa an di y' t'eha botto. * 2:14 2.14 Kun wollo adda mattup ki Soom 130.8; Ezekiyel 37.23; Egzod 19.5 wo Deeterenom 14.2.

ɗonj kamilenj, ɗonj wehini k'isiyo naabo ere beehiye*.

¹⁵ Tit, genno munda wede i dehu kee k'a dooya ti toogo pay ere an a ele te, k'a t'ela kooke, wo a ɗuwo k'a rootita ti golla zakidɪ a munda ulsu an isiyo me. Kee ki oola tuddá wenda soo tonj yi-konɪlsa ye.

3

Sooru ki ɗonj i ziipe addan a Isa

¹ Tit, kee daayum k'an rooto a ɗonj i ziipe addan a Isa genj, an kili t'ekki ɗonj booro ti deero k'akuuma ye, an d'olliga onaman, an di lekke tuddan daayum okkime k'isiyo naabo pay ere beehiye. ² A wenda soo tonj an i roota ono ulpi ye, niikiyto an oolo, an di dehe an d'ise beehiye a ɗuwo, wo an di kize daayum kane ɗonj tasse a eda ɗonj pay. ³ Derec, ti kaaga genj kine tonj elkisadinj umbo, in di-tuuge a Raa, in digge. In t'ize bulagi k'ita sulɗi ɗonj tuuku tonj tudde ti dehu ti unjuwo tudde. In di lekkiyo adda bundiko, in di zaapu addin a sulɗi k'eebinj, injkinno manj ɗuwo an in di'n gigira, wo kine wede tuuku tonj yi koogire bakadɪ. ⁴ Wo aame Raa Wede k'Uttiyadinj yi gize beekadɪ ti geyyisadɪ a ɗuwo pay genj, ⁵ y'in di'n utte. Wo y'in utte kono kine in ize naabo ere ki diine ko? Aha, injkinno ye! Y'in utte kono y'in ize adde koduwo, wo y'in d'ele ehiyo ere aware t'urzi suyyiso batem wo t'urzi k'Unde Kamilenj. ⁶ Unde gette Raa y'in ele daa dooziiyo adda k'addinj t'urzi k'Isa Almasi Wede k'Uttiyadinj. ⁷ Injkinno manj ti beekadɪ y'in di'n ize kine ɗonj ki diine a daanadɪ, wo y'in d'ele urzi in t'oona lekkiyo ere ki daayum, ere in zaapu elkisadinj eego. ⁸ Ono enj kane ɗerec a urzizanj.

Wo nunj ni dehu k'a seeda zakidɪ a ono enj me, kono ɗonj i ziipe addan a Raa genj an seeda zakidɪ an t'ele tuddan pay k'isiyo naabo ere beehiye. Genj munda wede beehiye wo a nooga ɗuwo pay. ⁹ Wo kee ki t'alɗu ti niikiyto ere ki bita, wo ti ɗippiyto k'ita mongidagi ɗonj i ki ɗangu ye. Wo soñj ki t'alɗu ti dehutu k'ono k'ulpi, wo ti rootiyto k'ono a lette adde a urzi k'oogoro Raa. Kane genj ki bita, a ki nooge munda ye. ¹⁰ A wede i ti teepiiyo zemba ɗonj i ziipe addan a Isa genj, kun i di roote kanj soo ki sirwe yi k'ambu ye manj, kun ti y' ledɗo ti tuddugunj me. ¹¹ Kee ki suune wede injkinno genj yonj yi t'udɗe t'urzi wede ɗerec ki Raa me, yonj wede k'oldɪko, yode batum yi ti t'eliyo tuddɪ booro t'a yi seeda.

Ono ɗonj ki ɗangu

¹² Aame nunj n'a-t'igiba Artemas koo ise Tisik koo manj, k'a ombɪnj k'a edi kesiko k'anni t'oona a Nikopolis, kono angenno di dihe ni lekkey a ume reele me. ¹³ Kee k'a d'elko baadanj a torguwo ki Zenas wede k'ooniyo ti Apolos, kono a torguwadanj gette munda a ki'n beete ye. ¹⁴ Injkinno manj zembadinj ɗonj i ziipe addan a Isa* tonj, an di dooye an t'ele tuddan pay k'isiyo naabo ere beehiye, kono an t'okka ɗollo ere oone a ɗonj ongo, wo lekkiyadanj a ki t'isa ki bita ye.

¹⁵ ɗonj pay ti nunj enj an a-t'ize toose, wo kee k'an t'iso toose a kane ɗonj inni giyye a urzi zaapu k'adde a Isa. Injkinno manj beeko Raa ti koono eggunj pay.

* **3:14** 3.14 Zembadinj ɗonj i ziipe addan a Isa: Pool yi rootiiyo ti zemba ɗonj ki siido Kiret.

Mattup ki Pool yi riije a Pilemonj

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a lanjayi Pilemonj. Yonj ti geeger Koulos, yonj wede suma adda geeger gette. Wo y'illiga Pool yi kazita Rabila Majjaanawa manj, a kaamiki y'a ziipe addi a Isa wo yi daaniya urzi k'Isa. Injino i d'ede wede soo ti diine bulagi Pilemonj sundi Onezim. Yonj genj y'ukke okko ti daana galmeegi me, an d'ikkima ti Pool aame yonj dangay a geeger Room. Pool yi di gizite Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa Almasi, injino Onezim y'a ziipe addi a Isa.

Pool yi-raaniya mattup ette a Pilemonj kono yi-t'ise tambobino a Onezim. Genj Onezim batum i-d'etta ti mattup a Pilemonj me. Ti kaaga a urzi k'oogoro Romenj genj, Pilemonj i-d'ede urzi yi-d'ise munda wede aa addi i dehu a tukk' Onezim me, ise towwo tonj y'a yi t'ide. Adda mattup ette Pool yi-d'obe bey a Pilemonj kono y'a ki y' wolle Onezim aakede bule wede i t'umbe ye. Yonj yi di ruute y'a yi seeda bey sire, kono ankenno kane an a ti gitte kanj soo a urzi k'Isa Almasi me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool, wede an ni ziida dangay kono ni kazita rabila k'Isa Almasi, ay raaniya ti leema Timote. Mattup ette a kee Pilemonj leemadey wede ki geyyiso, kee wede naabadij kanj soo, ² wo a zemba donj ogiyso ti suma k'Isa a boozá, a teemadij Aapiya, ti Arsip wede a ti giyye ti kine d'eyyisadij kanj soo. ³ Genj

beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonaa eggunj.

Pool yi rootiyo koduwo a Raa kono Pilemonj

⁴ Nunj daayum adda tondiyadó a Raa gette, sundá ni gi di seddiyo ye, wo ni rootiyo koduwo a Raazó, ⁵ kono nunj n'ollige kee daayum k'a seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Galmeega Isa, wo donj ki Raa pay ki'ni geyyiso. ⁶ Nunj ni tondiyó Raa kono zaapu k'addá a Isa gette, kee k'a-ti kette ti kaye kanj soo. Tode gette t'a di t'ele elkiyo ere k'a suune suldi donj pay majjandani a urzi lekkiyadij ere kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. ⁷ Leema ki nunj, nunj ulbó unse wo oo d'eliyo toogo kono kee donj ki Raa ki'ni giyye, wo k'an d'eliyo kooke.

Pool yi tondiyo Pilemonj a urzi k'Onezim

⁸ Kono kamo beehiye'nj a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi genj nunj oo d'ede urzi n'a di roote a munda wede kee k'aase me, ⁹ ki too manj n'a ki tonde ti geyyiso k'o d'ise munda. Eyye, nunj Pool enj ni t'ize gôole, wo sonj nunj adda dangay kono ni kazita rabila k'Isa Almasi, ¹⁰ injino tonj ni ki tondiyo kee k'aase adde beehiye a Onezim*, yonj yi t'ize aa ulo n'ehe adda dangay a urzi k'Almasi me. ¹¹ Aame ti poone yi ki nuuge ye tonj manj, ankenno y'aane y'inni nooge, kee ti nunj me.

¹² Wo ankenj n'a di y'agiba, yode wede ni y' giyye t'addó pay. ¹³ Ki too manj nunj n'a y'ooli y'a lekke a sirpadó, aame nunj botto adda dangay a urzi Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi genj me, kono y'o di naabe a old'e kee. ¹⁴ Wo ni ki dehu ni ki y' booh'e ye daa kee ki ki dihe ye me, kono munda wede beehiye

* **1:10** 1.10 Onezim: T'ono Girek suma ette i-kaza «noogiyó».

kee k'aase an gi di k'ise ki toogo
do ye, k'aase ti ulbe unse do.

¹⁵ Onezim Raa yi ti y' lidde
tudda k'onniyo miibi koo man,
onniyo yi ti y' gima sirpada man
y'a lekkey ki daayum. ¹⁶ Ankenno
yon aa bule ye, yi jire bule.
Yon anken yi t'ize leema wede
k'ooniso. Nun ni y' giyye baadan
wo a kee y'a t'isey wede k'ooniso
a ceerey sey, kono yon leema
a urzi tudde wo leema a urzi
k'Almasi.

¹⁷ Aame ki ni zuune nun
lanzaya man, yon ki y' soodoy
aa ki seedu nun batum. ¹⁸ Wo
aame y'a ize ulsuko, koo yi ziida
mundaza ton man, k'oolo a ekki
nun. ¹⁹ Ki wollo a raaniya en
nun Pool ti beezo: munda wede
Onezim y'a di t'ela gen a di y'
t'ela nuuno, wo de kee ton k'elko
a-d'ede see a eeda? Derec, kee
ton t'urzi nuuno doo min k'a ziipe
adda a Isa Almasi kollo. ²⁰ Ki kotto
leema ki nun, t'urzi geyyiso ere ki
Galmeega, addo k'o ti'n asso, kono
kine sirwin pay min in lekkiyo
kettiyo kan soo t'Almasi.

²¹ Nun ni suune n'a raaniya en
naabo ere ni ki tondiyo ette k'o ti
t'isa, wo ni suune k'aasa naabo a
ceera ere ni ki tondiyo ettiyo sey.
²² Wo son ni ki tondiyo: Kee k'o
okkon ume moone. Nun n'ettiyo,
kono n'elkiyo tondiyagun a Raa
gette yon y'ollige, san man an di'n
adfa n'un di'n t'ooney.

Ono donj ki dangu

²³ Epapiras yon adda dangay ti
nun kono ay kazita rabila k'Isa
Almasi, y'a-t'ize toose. ²⁴ Markus,
Aristarko, Demas wo Lik donj ay
naabiya kan soo en, an a-t'ize
toose pay.

²⁵ Injino man beeko Galmeega
Isa Almasi ti koono eggun.

Mattup a donj ki Eber

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup an riije a Yawudiyagi donj i daaniya urzi k'Almasi. Kane donj ki poone i ziipe addan a Isa genj, ki kotto an di dibire baadan bini an di dihe ume k'ombidite. Kono kamo wenda an riije mattup ette y'an rootiyo an di seeda zakidi a urzi k'Isa, an ki d'ooli ye.

Ti kaaga Raa y'a gitte taasuwadi ti kane Yawudiyagi, y'an di ruute wede yi t'iza oldiko manj, yi-t'ide seysu ki sedeke, manj a wede genj yi-t'isa tambobino a oldikadi te. Mattup a donj k'Eber ette ti rootiyo'ŋ ti taasua ere aware Raa yi gitte ti donj an ziipe addan a Ulí Isa Almasi gettiyo, t'a jiire taasuwa ere ti poone. Derec, munda wede Isa y'ize a duwo genj a jiire munda wede ki maaleekiyagi, ki Muusa, ki Aroŋ wo ki Zozuwe an ize pay. Isa y'a ele tuddi sedeke ki booyiso k'oldiko duwo pay. Wede yi ziipe addi a yode manj, Raa yi-t'isa tambobino a oldikadi te. I ki dehu y'a k'ise sedeke ki seydi ki booyiso k'oldikadi ye baa.

Raa y'a ruutite t'urzi k'Ulí

¹ Ti kaaga, Raa y'an di ruutite tanj baadan t'urzi tuuku tonj manj a mongidagin t'urzi nebiyagi. ² Wo de a onniytagi k'ita enj, Raa y'in rootiyo t'urzi k'Ulí. T'urzi yode genj Raa y'a ikkima suldi pay a kandaane wo a siido, wo Raa y'a ti y' ziipe yonj wede yi oola suldi pay genj a beezí. ³ Yo Ulo genj yi kaza gooliko ere meeda ki Raa, wo yonj genj minj Raa koyok. Wo kane suldi

pay genj an lekkiyo t'urzi k'onami donj an d'ede toogo genno. Yonj y'a t'ize munda wede i t'ide duwo an t'ise kamilenj t'oldikadan a daana Raa, manj y'a-gili k'awwa ki kandaane, y'a-guune a ammada Raa goole a jiire pay. ⁴ Injino manj ki kotto, yo Ulo genj y'a t'ize goole a jiire maaleekiyagi pay, wo suma ere Raa yi ele gette tod' t'a jiire donj ki kane.

Ulo Raa yi jiire maaleekiyagi

⁵ Derec, Raa genj kudic a maaleeka soo tonj yi-ki ruute ye, y'a t'eeze:

«Kee Ulo nunj me, wo ti anji duwo an di suune nunj Meegá*.»

Wo sonj y'a t'eeze:

«Nunj a yode n'a t'isa Meegí, wo yonj y'a t'isa a nunj Ulo me†.»

⁶ Wo de aame Raa y'igibo Ulí yonj yi jiire suldi pay adda duniya genj, y'a ruute, y'ede:

«Kune maaleekiyagi Raa pay, kun ottilo a yode‡.»

⁷ Genj ono donj Raa yi ruute ti kaaga a tukki maaleekiyagi, y'ede: «Kane maaleekiyagi genj yi di'n isiyo aa maaye, wo donj naabadí yi di'n isiyo aa ilze k'uwwwo§.»

⁸ Wo Raa y'a ruute ti kaaga a tukk'Ulo, y'ede:

«Kee'ŋ Raa, k'a koono a kaakido mozikada ki daayum, wo ti dalka moziko ette k'a dokka donjza a urzi wede ki diine.

⁹ Kee ki geyyiso munda wede ki diine, wo suldi donj ulpi ki'n azzuru.

Kono kamo nunj Raa wede Raazá, ni ki biire ti diine lanziyagá pay, n'ay di yirge egey k'unjsuwo a eeda, genj i-kaza ni ki ti ziipe mozigo*.»

¹⁰ Wo y'a ruute sey, y'ede:

* 1:5 1.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. † 1:5 1.5 Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel 7.14. ‡ 1:6 1.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 97.7. § 1:7 1.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 104.4. * 1:9 1.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 45.7-8.

«T'ume k'eesiyo kee Galmeega Raa i ziipe siido te, wo kandaane toŋ ki y'ikkima ti beezá.

11 Kane geŋ an t'engila, wo kee ki lekkiyo ki daayum. Eyye, kane pay geŋ a latta aakede kalle.

12 Siido ti kandaane k'a ti'n damba aa wede yi dambu kalle wede goole, k'a ti'n ŋaaya a kese.

Eyye, kane geŋ k'a ti'n pelka an ki lekka a umayan ye, wo de kee daayum kee miŋ kee, ozzinagá i ki danŋa ye†.»

13 Wo Raa geŋ kaŋ soo toŋ, kudic yi-ki ruute ye a maaleeka tuuku toŋ, y'a t'eesee:

«K'edi ki-koonaa a ammidadó kino, bini doŋ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandí zoŋdá‡.»

14 Wo kane maaleekiyagi geŋ, kane pay undiyagi doŋ i naabiya ki Raa. Kane geŋ yi'n akkisa k'isiyo naabiyagi ki noogiyo kane doŋ i t'oona uttiyo.

2

Uttiyo k'arbu ye

1 Kono kamo kine in koonaa mentikagi a ono doŋ in illiga geŋ me, para maŋ in ti'n ledáfa t'urzi wede d'erec me, in di'n t'etta k'ume daggiya. 2 Kun ollo, ono doŋ k'oogoro ti kaaga Raa y'an ele a bize maaleekiyagi an an gizite a maawin geŋ, ki kotto kane d'erec. Wo doŋ pay a ti diipida wo an ti-tuuge k'ollige k'ono genno geŋ, an d'uune danŋay ere d'erec a urzi naabadaŋ. 3 Injino maŋ kun ollo, in arbe ye t'uttiyo te, para'ŋ in a ti diipida maŋ, in ki t'aldá ye a danŋay ere ki Raa te. Urzi k'uttiyo eŋ, i y' ruute yode Galmeega batum ki poone

me. Saŋ maŋ kane doŋ i y'illiga an in di gizite an'de, uttiyo gette tod'te d'erec. 4 Wo Raa toŋ y'an di gize kane onaman d'erec, t'urzi suldi doŋ i-kaza munda, ti suldi doŋ i-ceeriyo eego wo ti suldi k'armika doŋ tuuku toŋ maŋ, wo t'urzi k'Unde Kamilen ere t'in di dikkiida urziyagi k'isiyo naabo Raa a wede tuuku toŋ aa yon ye dehu.

Isa yon Wede k'Uttiyo duwo

5 Kine duniya ere ki daana in ti rootiyo gette, Raa y'an ki t'ele a maaleekiyagi an gi di dokka ye.

6 Wo de ki too maŋ, ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Raa ki nuŋ, wedusu miŋ moo sey me, k'a elke a yode me?

Wede tudde miŋ wee wee, kee k'a yi boohe me?

7 Wedusu kee k'a ti y' ziipe ti dandí maaleekiyagi ki peedo booloŋ,

ki-d'ele gooliko wo suma, ki di tuune kadumul ki moziko a eedi.

8 K'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay*.»

Wede geŋ Raa y'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay, injino maŋ munda soo toŋ yi k'iili ye a lekke t'ekki yode me. Wo ankenno kine in ki wolliyo ye botto suldi pay geŋ kane ti dandí yode me.

9 Wo kacin in suune Isa Raa yi ti y' ziipe ti dandí maaleekiyagi ki peedo booloŋ. Injino maŋ ti beeko ere ki Raa, Isa y'a inda kono duwo pay. Wo ankenno Raa yi d'ele gooliko wo suma, yi di tuune kadumul ki moziko kono yi dibire wo y'a inda.

10 Geŋ d'erec, suldi pay geŋ ikkima Raa wo an lekkiyo ki yode a beezí, wo yi dehu doŋ baadaŋ an t'ise innizi wo y'an d'an t'ette

† 1:12 1.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 102.26-28. ‡ 1:13 1.13 Kun wollo adda mattup

ki Soom 110.1. * 2:8 2.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.5-7.

k'adda daryikadí. Injino man t'urzi dabar geŋ, Isa Raa y'a y'ize wede i-t'iide a munfa wede Raa yi dehu, kono y'an di t'ihina urzi k'uttiyo a duwo. ¹¹ Isa wede k'ooyiso duwo a kese a Raa, yode ti kane donj yi'n uuye a kese geŋ, kane pay geŋ miŋ Meegaŋ Raa soo. Injino man yonj i-k'ede sukiyagi ye y'an di'n waake kane zembadi me, ¹² wo y'a ruute, y'ede:

«Raa ki nuŋ, nuŋ sundá n'an di-kiza a zembadó,

wo n'a t'ohira adda diine donzá gi t'ugiyiye n'a ki t'immey†.»

¹³ Soŋ y'a ruute, y'ede:

«Nuŋ n'a zaapa addó pay a Raa‡.»

Wo y'a ruute sey, y'ede:

«Eŋ nuuno ti inŋi donj Raa y'o ele§.»

¹⁴ Inŋi geŋ kane pay miŋ kaŋ soo donj tudde an d'ede sey ti puuzo, injino man yode Isa toŋ y'a t'ize wede tudde i-d'ede sey ti puuzo aa kane kay. Yonj y'ize injino kono t'urzi k'untadi geŋ, yi di dihima toogo Meeda siitandani, tode ere i-d'ede toogo ki tówwo duwo gettiyo. ¹⁵ Wo soŋ t'urzi k'untadi geŋ, y'a t'udde kane donj daayum i lekkiyo bulagi kono an orgiso a unto. ¹⁶ Geŋ ki kotto, in suune Isa yi k'iido'ŋ noogiyo ki maalekiyagi ye, wo y'iido'ŋ noogiyo k'ita k'inŋi k'Ibirayim. ¹⁷ Kono kamo i dehu Isa y'a-t'ise tuddi pay a deeye zembadi, kono y'a t'ise mozigo goole donj sedefe wede addi koduwo ti duwo wo y'a seeda zakidi a naabo Raa, kono y'a-booye oldiko duwo. ¹⁸ Derec, yode Isa batum toŋ yi dibire a urzi naamiya daggiya me. Injino man, ankeŋŋo eŋ y'aane yi'ni nooge kane donj adda naamiya daggiya me.

3

Isa goole i jiiire Muusa

¹ Kono k'injino zemba ki nuŋ kune donj ki Raa, yonj y'unni wiike geŋ kun zaapo ersagunj a Isa, yonj wede zina Raa wo mozigo goole donj sedefe ki kine donj pay i ziipe addinj a yode. ² Isa geŋ i y' biire Raa k'isiyo naabo gette, wo y'a guune wede a ziiifa zakidi a naabadí, aakede ti kaaga Muusa y'a guune wede y'a ziiifa zakidi a naabadí ere pay y'ize a donj adda boy Raa*. ³ Injino man Isa geŋ y'a t'oone tamma baadanj a ceere ki Muusa, aakede wede iiziga booze geŋ duwo an di y' t'imme baadanj a ceere yode booze batum. ⁴ Kine in suune boy tuuku toŋ i y'oozige wedusu, wo suldi pay geŋ iiziga Raa. ⁵ Muusa geŋ y'a ziiifa zakidi a naabadí ere ki wede naabo a donj adda boy Raa, wo naabadí tinj y'an di kizite ono donj Raa yi roota ki daana. ⁶ Wo Almasi geŋ y'a ziiifa zakidi a naabadí, yonj Ulo wo Raa y'a ti y' ziipe t'ekki donj adda boozi. Wo donj boozi miŋ kine, aame a lekkiyadinj in a seedu zakidi wo in zaapu elkisadinj a Raa daa sukiyagi manj.

Ume puukiyo ki donj Raa

⁷ Kono kamo Unde Kamilenj t'a ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, t'ede:

«Aame anki kun illiga golla Raa manj,

⁸ addugunj kun ti'n isa zakidi ye, aakede mongidagunj ti kaaga aame kane adda balda geŋ, an d'iiziga kulkuwo ti nuŋ Raa wo an di n' niime.

⁹⁻¹⁰ Wo a ume geŋŋo mongidagunj an di n' niime, an di dihe an di wolle n'isa muno me,

† 2:12 2.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.23. ‡ 2:13 2.13 Kun wollo adda mattup k'Ezayi 8.17. § 2:13 2.13 Kun wollo adda mattup k'Ezayi 8.18. * 3:2 3.2 Kun wollo adda mattup ki Nombire 12.7.

wo naabo ere n'ize adda k'ozzine
ada pide gette an ti wulle
toŋ maŋ.

Inkino maŋ ni-ti gulkuwe ti kane
doŋ geŋ me,

wo n'a ruute, n'ede: "Kane doŋ eŋ
daayum biza k'ulbaŋ yi'ni
daggiya, wo urzizó an ki y'
zuune ye."

11 Maŋ nuŋ adda kulkuwadó n'a
di n̄ime tuddó, n'a ruute,
n'ede:

"Ki kotto, kane geŋ an k'etta ye
k'adda k'ume wede n'an
ikkima ki puukiyo me†!"»

12 Zemba ki nuŋ, kun koona
mentikagi, kun i oola urzi a
wenda soo toŋ ti diinaguŋ yi'n
isa addi ulpi yi tooga ye ki zaapu
k'addi a Raa me, para maŋ a ti
y' ledfa dokki ti daana Raa zeere
me. 13 Kun ollo, onniyo ere Raa
y'a ti wiike «aŋki» gette ti lekkiyo
baa maŋ, kune onniyo ti onniyo
kun elo kooke ti tudduguŋ, kono
wenda soo toŋ ti diinaguŋ oldfiko
ti y' dagga yi'n isa addi zakidi
ye. 14 Inkino maŋ t'ume kine
in ziipe addiŋ a Isa geŋ, in t'ize
doŋ i naabiya t'Almasi kaŋ soo.
Wo i dehu a zaapu k'addiŋ gette
in seeda zakidi, aa ti poone bini
daŋgu, 15 kono ono eŋ an riŋe ti
kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame aŋki kun illiga golla
Raa maŋ, adduguŋ kun
ti'n isa zakidi ye, aakede
mongidaguŋ ti kaaga aame
kane adda balda geŋ, an
d'iizi kulkuwo ti nuŋ Raa
wo an di n' niime‡.»

16 Inkino kane miŋ aŋ wee wee
doŋ illiga ono Raa wo an d'iizi
kulkuwo ti Raa me? Kane miŋ
doŋ pay Muusa y'an udfdo ti siifdo
Misir. 17 Wo soŋ kun suuno,
adda k'ozzine ada pide geŋ Raa
yi-ti gulkuwe ti kane kono an

t'ize oldfiko, inkino an t'indita
nundanzaŋ a uupe adda balda.

18 Raa y'a di n̄ime tuddi, y'a
ruute, y'ede: «Kane an k'etta ye
k'adda k'ume wede n'an ikkima
ki puukiyo me.» Yi ruute inkino
a kaŋ wee wee? Yi ruute a
kane doŋ i-tuuge k'ollige k'onami
geŋno. 19 Inkino kine in suune,
kane geŋ an ki d'iine an ki t'iide
ye k'adda k'ume wede Raa y'an
ikkima ki puukiyo me, kono an ti
tuuge k'ambu k'onami me.

4

1 Eŋ ono doŋ Raa y'in ruute
y'aasa: urzi ede yi ikkima k'ettiyo
k'ume puukiyo me, geŋ derec
kane ono geŋ aŋki toŋ i lekkiyo
a kine. Inkino maŋ in koona
mentikagi kono wenda soo toŋ ti
diinaguŋ yi ti t'ôssa ye k'ettiyo
k'ume puukiyo me. 2 Derec, kine
toŋ rabila majjaanawa a tukk'ume
puukiyo an in gizite, aakede kane
doŋ ti kaaga adda balda. Wo de
ono doŋ an illiga geŋ, a kane an
t'ize aa munda bita, kono aame
an illiga geŋ zaapu k'addaŋ a Raa
umbo, ono geŋ an gi di'n ziida ye.
3 Wo etta k'ume puukiyo geŋ kine
doŋ i ziipe addiŋ a Raa. Inkino
y'a ruute a tukk'ume puukiyo geŋ,
y'ede:

«Adda kulkuwadó n'a di n̄ime
tuddó, n'a ruute, n'ede:

"Ki kotto kane geŋ an k'etta ye
k'adda k'ume wede n'an
ikkima ki puukiyo me*!"»

Yi ruute inkino kono ume
puukiyo umbo ye, wo de kine in
suune Raa y'a ti dinge naabadi
t'ume y'ikkima duniya too. 4 Ono
eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa a tukk'onniyo ere ki sarat,
an'de: «Raa geŋ a onniyo ere ki
sarat maŋ, y'a-buuke ti naabadi
ere pay k'okkime suldi te†.» 5 Wo

† 3:11 3.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-11 wo Egzod 17.7. ‡ 3:15 3.15 Kun wollo
adda mattup ki Soom 95.7-8. * 4:3 4.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11. † 4:4 4.4
Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.2.

soŋ an riinje a tukk'ume puukiyo, an'de: «Kane geŋ an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me!»⁶ Kane doŋ ki poone illiga rabila majjaanawa gette, an di-tuuge ki sooru eego me. Injino maŋ an ki t'iide ye k'ume puukiyo me. De geŋ a doŋ doolo urzi ede k'ettiyo k'ume puukiyo me.⁷ Kono kamo Raa yi ziipe onniyo ti doolo sey ere y'a ti wiike «aŋki». Saŋ iide ozzinagi baadaŋ maŋ, Raa y'a ruute a tukk'onniyo gettiyo ti bize Dawut. Ono geŋ ni ti'n ruute ti poone: «Aame aŋki kun illiga golla Raa maŋ,

addugun kun ti'n isa zakidí yeS.»

⁸ Ki kotto, Zozuwe geŋ doŋ k'Izirayel y'an gi di'n t'iide ye k'ume puukiyo me, kono k'injino Raa yi rootiyo sey a tukk'onniyo puukiyo ere ti doolo te. ⁹ Injino maŋ ume puukiyo wede aakede onniyo ere ki sarat Raa y'a buuke gette yoŋ yi lekkiyo, wo Raa y'an di y' t'ela a doŋzi. ¹⁰ Derec, wede yi t'iide adda k'ume puukiyo wede Raa y'ikkima geŋno maŋ, yode toŋ yi buuke kay, aakede yode Raa y'a-buuke ti naabadí. ¹¹ Injino maŋ in elo gotono kono in t'etta k'adda k'ume puukiyo geŋno. In iso injino kono wenda soo toŋ ti diinayin yi ki t'oorá ye, aakede moŋgidagin ti kaaga an di-tuuge ki sooru eego k'ono Raa.

¹² Kun ollo, ono Raa geŋ kane an naabiya, an d'ede toogo, kane robboŋ i jiire kasigara kesiyagutú sirwan pay korbe. Kane ono geŋ i-ti deegu adda k'adde wedusu i seedu biza k'ulbe ti unde, okilagi ti sulbo. Kane ono geŋ, an dekkiyo booro a suldí doŋ tudin ti dehu wo elkiyo ere adda k'addin. ¹³ Munda ombide a daana Raa umbo. Suldí doŋ pay y'ikkima geŋ, kane waariya kereŋ

a daanadí me. Geŋ onniyo soo, a yode kine in t'iidey taaya ki naabadin ere in ize te.

Isa yoŋ mozigo goole doŋ sedefe wede a jiire

¹⁴ Kine in d'ede mozigo goole doŋ sedefe wede a jiire, yoŋ Isa Ulo Raa yi-gili k'awwa ki kandaane k'ume Meegí. Injino maŋ in a soodo zakidí a urzi zaapu k'addin a Raa me. ¹⁵ Geŋ ki kotto, kine in d'ede mozigo goole doŋ sedefe wede aane i wolle sommagin a reŋkadin te, kono yode toŋ Meeda siitandani t'a yi niime daggiya a urzi tuuku toŋ aa kine kay, ki too maŋ yoŋ yi k'ize ye oldíko te. ¹⁶ Injino maŋ kine in'do daa k'orgiso k'ume kaakido Raa ere ki beeko a jiire pay, wo aame geŋ y'in d'isey adde koduwo wo in t'ooney beekadí. Injino y'a t'okka doŋladin, y'in di'n nooga aame peedo t'iida maŋ.

5

Naabo k'Almasi mozigo goole doŋ sedefe

¹ Mozigo goole doŋ sedefe wede tuuku toŋ, Raa yi y' beeriyo ti diine kane duwo, yi-ti y' zaapu kono yi di naabe a yode Raa ki beehiyko a kane duwo. To naabadí tin k'eliyo suldí a Raa wo k'isiyo sedefe ki booyiso k'oldíko. ² Mozigo goole doŋ sedefe wede tuuku toŋ, a urzi tudde yoŋ reŋ baadaŋ aa kane kay. Injino maŋ yoŋ yi d'aaniya suuniyo k'ita reŋko duwo doŋ an k'ede suuniyo ye wo i t'adfiya t'urzi wede derec geŋ me. ³ Kono yode batum reŋ geŋ, i dehu y'aase sedefe ki booyiso k'oldíko ki doŋ doolo danŋalan ye, wo k'oldíko yode páy. ⁴ Wenda soo toŋ yi k'aane yi ki t'ele tuddí ye, y'a t'ambe suma y'a t'ise mozigo goole doŋ sedefe

† 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11. § 4:7 4.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7.

ti siidí me. I waaku wedusu Raa ti siidí a naabo gette, aakede yi wiike Aronj ti kaaga y'a t'ize mozigo goole donj sedeke*.

⁵ Gej ki Almasi tonj injkino, a urzi gooliko yode batum yi k'ele tuddi ti siidí ye, y'a t'ise mozigo goole donj sedeke me. Wo tode gette yi t'uune ti yode wede i ruute, y'ede:

«Kee Ulo nun,
wo ti anjki duwo an di suune nun
Meegá†.»

⁶ Wo adda mattup ki Raa a ume doolo tonj yi ruute pây, y'ede:

«Kee wede sedeke ki daayum
a urzi yode Melkisedek ti kaaga‡.»

⁷ Yode Isa geñ, a lekkiyadi ere a siidfo gette, y'a tunde Raa t'obe bey ti dollite baadan wo ti zumari edaya a yode wede y'aane yi y'utte t'unto. Wo Raa y'a y'illiga, y'a di y' nuuge kono Isa yi ki gili t'ekki Raa ye. ⁸ Derec, Isa yonj Ulo Raa tonj manj, t'urzi dabaradi gette y'a-duuye ollige k'ono. ⁹ A ettiyadi gette suldi pay geñ y'an ize aa Raa yi dehu, injkino yode batum y'a t'ize wede i-t'iide. Injkinon manj ankenno, kane donj pay ollige ono k'Isa geñ an d'uune uttiyo ere ki daayum t'urzi yode. ¹⁰ Geñ derec, Raa y'a ti y' ziipe Isa mozigo goole donj sedeke ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga.

Dersiyon a urzi zaapu k'adde a Isa

¹¹ A tukki yode Melkisedek geñ i d'ede suldi baadan n'un di rootite me, wo kane sekişadan onne kono eggun attidi ki seedu k'ono me. ¹² Ki too manj anjki kun t'ize donj dooyiso duwo ti kaagine, wo ankenj i dehu duwo an un di'n dooye sey dooyiso ere ti poone a urzi k'ono Raa, aa donj aware i ziipe addan a Isa. Geñ kun k'aane

kun ki t'oomi ombo ere zakidi ye, i dehu kun di sibe udu aa inni sunni. ¹³ Wede tuuku yi sobo udu botto geñ, yi k'aane yi ki ti y' roote ye munda wede ki diine me, kono yonj ulo nenku. ¹⁴ Wo de ki too manj, donj i dirse geñ an d'oomi ombo ere zakidi. Kane urzi geñ an d'isiyo daayum an ti duuye, an aane an di y' suune munda wede beehiye wo munda wede ulsu me.

6

¹ Geñ injkino kine in òhor poone ti dooyiso ere ki poone a urzi k'Almasi gette, in a-t'onjol ekki dooyiso ere ki donj i-dirse. Kane suldi geñ kun'ni suune ay un ki'n dooye ye baa, aakede: Dooyiso a urzi kama lekkiyo a suldi donj ulpi a-d'ette unto wo a urzi zaapu k'adde a Raa, ² dooyiso a urziyagi suyyiso batem wo a urzi zaapu bey ki beeko, wo dooyiso a urzi baldiya ki donj i t'inda wo a urzi booro ki Raa ere ki daayum. ³ Enno suldi donj kine in d'ise ki donj i-dirse me, aame Raa y'ela urzi manj.

⁴ Injkinon manj kun elko a donj i iili urzi zaapu k'addan a Raa. Kane geñ ti kaaga, derec ki Raa t'a-tuure addan, an y'uwwu munda wede Raa y'eliyo me, kane aggadan ede a suldi donj Unde Kamilenj t'isiyo me, ⁵ an uwwu ono Raa kane unse me wo an ti zuune toogo duniya ere ki daana te, ⁶ wo de ti suldi donj an uwwu genno tonj, an di gime k'adda lekkiyadan ere ti poone. Kane geñ urzi umbo an di-kime lekkiyadan sey me, kono naabadan ere an ize gette aakede an taakiya Ulo Raa sey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko, wo geñ an an eliyon urzi a duwo an di y' kildite.

* 5:4 5.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 28.1. † 5:5 5.5 Kun wollo adda mattup ki Soom

2.7. ‡ 5:6 5.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4.

⁷ Kun ollo, aakede i d'ede doome siidadi gette mizsi yi koppiyto a ettú daayum man, tode gette ti d'ehiyo suldi don beehiye a don i ti derku gen me. Injino Raa yi di zaapu beeko a siido gette. ⁸ Wo de aame siido gette t'adfiya inda k'ahimagi ti woskani man, tode gette ki derku ye baa. Goppon Raa y'a ti duuda wo ki dangu y'a-t'ogga mentú.

⁹ Zemba ki nun kune don ki geyyiso, kaye ay rootiyo injino gen, ay suune adda k'addey kune a urzi wede beehiye, urzi wede k'uttiyo. ¹⁰ Raa gen yon daayum ki diine, i-ki dandiya ye a naabo ere kun isiyo wo ti geyyiso ere un d'ede a sundi gette. Geyyiso gette kun ti gize t'urzi noogiyo ere kun nuuge don ki Raa ti kaaga, wo ankenno ton kun'ni noogiyo. ¹¹ Wo anken, ni dehu t'addo pay n'un di roote, wede tuuku ton ti diinagan yi koonaa addi wehini aa kane bini dangu. Injino man suldi don pay kun zaapu elkisagan eego gen, kun di'n t'oonaa. ¹² A urzi naabo Raa kun ti t'asse ye, wo de gen kun ambo zina kane don a urzi zaapu k'addan a Raa an ziiida zakidi bini dangu. Injino man an t'ooney munda wede Raa yi ruute y'an t'ela.

Raa bizi yi ki y' kama ye

¹³ Ti kaaga Raa yi ruute munda wede yi di t'ela a Ibirayim. Aame gen y'a-ti niime ti suma yode batum kono wenda soo ton goole ti yode Raa umbo, y'a naame tuddi me. ¹⁴ Raa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto nun n'ay di zaapo beeko daa dooziyo, wo innizá ton an d'aagila baadan*.» ¹⁵ Ibirayim gen y'a dille ozzinagi baadan ti ombine, san munda wede Raa yi-ruute yi di y' t'ela gen y'a y'uune.

* **6:14** 6.14 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17. * **7:2** 7.2 Taaya gette kun ti t'oonaa adda mattup ki Zenez 14.17-20.

¹⁶ Duwo an naamiya tuddan gen, an naamiya ti munda wede goole i jiiire kane, naamiya gette ti ti towwo ono, injino niikiyto t'a d'ohire goppon. ¹⁷ Gen injino, a kane don i t'oonaa suldi don Raa y'an ruute y'an t'ela gen, y'a dihe y'an di kize kereñ munda wede yi ti y' ruute gen, bizi yi ki y' kima ye baa. Kono kamo y'a-ti niime a onami don yi ruute gen me. ¹⁸ Injino i d'ede suldi sire, kane gen i ki kime ye, wo t'urzi kane gen Raa yi k'aane yi ki lihite ono ye. Kane gen an in d'eliyo toogo baadan a kine don uune ume k'ombide t'urzi yode, kono in a seeda zakidi a suldi don in zaapu elkisadin eego Raa yi ruute y'in t'ela. ¹⁹ Zaapu k'elkisadin gette, t'in ti y' seedu biza k'ulbin ume soo aakede maala meeda ere i-ti seedu tooko ume soo. Tode zaapu k'elkiso gette ti lekkiyo zakidi umatu soo, gen ti-ti doopide al-boy wede adda Boy Raa a kandaane, ti d'aaniya a ume wede k'adda. ²⁰ Gen k'ume genno Isa y'in uugume me, yi-t'iide y'in t'ihina urzi y'a t'ize mozigo goole don sedeke ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga.

7

Melkisedek yon mozigo wo wede sedeke

¹ Ti kaaga yo Melkisedek gen, yon mozigo ki geeger Salem, wo wede sedeke ki Raa goole a jiiire pay. Ibirayim gen yi kama t'ume k'arka mozagi yi'ni jiiro man, Melkisedek y'a t'iide okkimayi wo yi di ziipe beeko a Ibirayim me. ² Gen a yode Melkisedek, Ibirayim yi-d'ele zakka ki suldi don pay y'uubo t'ume k'arka me*. To suma Melkisedek gette, i-kaza «mozigo wede isiyo munda wede

ki diine a duwo». Wo soŋ yoŋ mozigo ki Salem, suma gette i-kaza «mozigo ki toose». ³ Yode geŋ i-k'ede meege ye, meede ye, ita moŋgidagi ye, wo on-niyo k'ehiyadí ti untadí toŋ umbo. Yoŋ geŋ yi deeyiso aa Ulo Raa, inŋkino yi lekkiyo wede sedefe ki daayum.

⁴ Kun elko, Melkisedek geŋ ki kotto yoŋ goole a jüre! Yode mugiyiŋ Ibirayim wede ti diine moŋgidagi doŋ k'izirayel toŋ, a Melkisedek yi-d'ele zakka barta ere koduwo a jüre, ki suldi doŋ pay y'uubo t'ume k'arka. ⁵ Wo kine in suune doŋ ongo ti biza bumbu Lebi geŋ, kane doŋ sedefe. Oogoro gette t'an rootiyo a kane, i dehu an di sed'fe zakka ere ki doŋ k'izirayel pay ise kane zembadan toŋ maŋ. Wo kane pay geŋ miŋ ti biza bumbu k'Ibirayim. ⁶ Wo de Melkisedek yoŋ ti biza bumbu Lebi ye toŋ, Ibirayim yi d'ele zakka ki suldi doŋ y'uubo. Wo Melkisedek yi di ziipe beeko a Ibirayim wede Raa yi ruute y'a t'oono suldi doŋ yi-t'ela geŋ me. ⁷ Geŋ d'erec daa niiku, wede goole'ŋ yi di zaape beeko a wede ŋeŋku. ⁸ Wo ki kane doŋ ti biza bumbu Lebi i sed'fu zakka geŋ, kane doŋ tudde an t'unto. Wo ki yode Melkisedek wede i ziida zakka geŋ, mattup ki Raa ti rootiyo a tukki yode, yoŋ yi lekkiyo ki daayum. ⁹ Inŋkino maŋ ki danŋu n'a roote'ŋ, Lebi wede i sed'fu zakka ere ki doŋ k'izirayel pay geŋno toŋ, zakka gette y'a ele a Melkisedek t'urzi mugiyi Ibirayim. ¹⁰ Derec, aame Melkisedek y'iide okkime k'Ibirayim geŋ, Lebi an ki ti y'ehe ye, yoŋ a moyte ki mugiyi Ibirayim botto.

Goole doŋ sedefe a urzi yode Melkisedek ti kaaga

¹¹ Oogoro ere Raa y'an ele a doŋ k'izirayel, tod' ti konso ekki naabo doŋ sedefe doŋ ti biza bumbu Lebi. Kane geŋ an d'ise naabo doŋ sedefe aa yode Aron, wo urzi naabo doŋ sedefe geŋ y'a-ki t'iide ye a suldi doŋ pay Raa yi dehu me. Para maŋ ki moo me i d'ise wede sedefe ti doolo sey a urzi yode Melkisedek ti kaaga me? ¹² Aame doŋ sedefe geŋ Raa yi ti'n bilke ti doolo maŋ, urzi k'oogoro doŋ sedefe toŋ i dehu Raa y'a ti-pelke ti doolo kay. ¹³⁻¹⁴ Kane ono eŋ doŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, kane geŋ an'ni ruute a tukki Galmeegiŋ. Wo kine in suune Galmeegiŋ yoŋ ti biza bumbu Lebi ye, y'ud'fo ti biza bumbu doolo, ti biza bumbu Ziida. Wenda soo toŋ ti biza bumbu geŋ aase naabo a ume sedefe adda Boy Raa umbo. Wo Muusa aame yi ruute a urzi naabo doŋ sedefe geŋ, munda soo toŋ yi ki ruute ye ki biza bumbu Ziida me.

¹⁵ Kun ollo, eŋno munda wede in t'ad'a ita suldi pay kereŋ a jüre me: wede sedefe wede udf'o ti doolo eŋ, yoŋ yi deeyiso aa Melkisedek. ¹⁶ Yoŋ yi ki t'ize wede sedefe t'urzi k'oogoro ere ti rootiyo wede sedefe an yi t'ehe ti biza bumbu wede a urzi tudde ye. Wo de yi t'ize wede sedefe t'urzi lekkiyadi ere i-d'ede toogo, wenda soo toŋ yi k'aane yi-ki ti latte ye. ¹⁷ Geŋ d'erec, ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, an'de:

«Kee wede sedefe ki daayum

a urzi yode Melkisedek ti kaaga†.»

¹⁸ Inŋkino oogoro ere a urzi sedefe gette, Raa y'a-t'iide mentú kono t'a biite, t'a ki t'iide ye a munda wede Raa yi dehu me. ¹⁹ Derec, oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n iide ye a

† 7:17 7.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4.

munda wede Raa yi dehu me†. Ti kaaga d̄uwo an ziipe elkisadaŋ ekk'oogoro gettiyo, wo ankeŋŋo Raa y'in eelo munda wede a jiire tode gettiyo sey, kine in zaapo elkisadiŋ eego, kono t'urzi zaapu k'elkiso gette kine in aane in t'ette ki daana Raa.

²⁰ Wo soŋ aame Raa yi ti y' ziipe Isa wede sedefe geŋ, y'a-ti n̄iime tuddi. Wo doŋ ongo an t'ize doŋ sedefe daa n̄amiya tuddaŋ.

²¹ Wo ki yode Isa geŋ Raa y'a di n̄iime tuddi d̄oo miŋ, y'a ti y' ziipe wede sedefe kollo, kono Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Nuŋ Galmeege Raa n'a ti n̄iime tuddó,

wo bizó ni ki y' kima ye baa:

Kee wede sedefe ki daayumŠ.»

²² Kono kamo ti n̄amiya gette Isa y'a t'ize wede k'ambu k'attidi* ki taasuwa ere a jiire taasuwa ere Raa yi gitte ti poone.

²³ Wo soŋ, doŋ baadaŋ an t'ize doŋ sedefe kono unto ti ki'n ooliyo ye, an di lekke daayum doŋ sedefe me. ²⁴ Wo d̄e ki Isa inkiŋo ye, yoŋ yi lekkiyo zeere daayum geŋ, naabadi ere ki sedefe toŋ tod'te ki yode yillak ki daayum. ²⁵ Kono kamo ankeŋŋo yoŋ y'aane y'an utte ki daayum kane doŋ ettiyo ki daana Raa t'urzi yode me, kono yoŋ yi lekkiyo zeere daayum wo yi tondiyo Raa kono kane.

²⁶ Inkiŋo maŋ Isa mozigo goole doŋ sedefe wede id̄iza a kine: Raa ulbi i-d'ise unse ti yode, yi k'ize oldiko ye, i-k'ede munda k'ulsu a tuddi ye, yoŋ ti doŋ isiyo oldiko soo ye, wo y'a-gili k'awwa ki kandaane. ²⁷ Deero doŋ sedefe pay geŋ i dehu onniyo ti onniyo an d'ise sedefe ki booyiso k'oldikadaŋ, saŋ ki doŋ

doolo kollo. Wo d̄e Isa'ŋ aakede kane geŋŋo ye, aame yode batum y'ele tuddi sedefe ki d̄uwo maŋ, sedefe ere y'ele kaŋ soo gettiŋ a-t'iide baa. ²⁸ A urzi k'oogoro Muusa geŋ an zippe deero doŋ sedefe, doŋ an ki t'iide ye k'isiyo munda wede Raa yi dehu me. Ti kaaga Raa y'ele oogoro a Muusa d̄oo miŋ, saŋ maŋ y'a ruute ono doŋ y'a-ti n̄iime tuddi kollo, wo d̄e t'urzi k'ono geŋ y'a ti y' ziipe Ulí mozigo goole doŋ sedefe ki daayum, geŋ y'a-ti d̄iŋge suldi doŋ pay Raa yi dehu.

8

Isa yoŋ mozigo goole doŋ sedefe wede i jiire

¹ En̄ŋo munda wede toc n'un di roote eego me: Ki kotto kine in d'ede mozigo goole doŋ sedefe inkiŋo. Yoŋ yi-guune a kandaane a ammade Raa toogo a jiire suldi pay. ² Wo yoŋ wede naabo adda k'ume wede kamileŋ, yoŋ geŋ Boy Raa ki kotto ikkima Galmeege batum wedusu ye.

³ Mozigo goole doŋ sedefe wede tuuku toŋ, Raa yi y' zaapu kono yi di t'ele suldi wo y'aase sedefe. Inkiŋo maŋ mozigo goole doŋ sedefe wede ki kine en̄ŋo toŋ, i dehu munda a beezí kono yi di t'ele a Raa. ⁴ Aame anki Almasi yoŋ adda duniya maŋ, yi ki t'ise wede sedefe ye kono doŋ sedefe a duniya ettiyo toŋ ede, kane an eliyó suldi a Raa doŋ tode oogoro Muusa ti rootiyo. ⁵ Naabo ki Raa ere doŋ sedefe an isiyo a duniya ette, tod'te undiso, i deeyiso suldi doŋ d̄erec a kandaane. Geŋ aakede munda wede i iide aa suniye a Muusa, ki poone y'a okkima Boy Raa ki golmodo

† **7:19** 7.19 Oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n iide ye a munda wede Raa yi dehu me: I-kaza kono d̄uwo an k'ede toogo ye an d'ozire eego me. **§ 7:21** 7.21 Kun wollo adda mattup

ki Soom 110.4. * **7:22** 7.22 Wede k'ambu k'attidi: I-kaza t'urzi yode kine in suune adda k'addiŋ taasuwa ere aware gette a t'isa.

geŋ me. Aame geŋ Raa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, k'odo k'a t'okkimoy boy aa wede ki wulle n'a-gize eego makkolo*.»⁶ Wo de ankeŋno Isa Raa yi ele naabo ere meeda a jiire ere ki doŋ sedefe pay, kono yoŋ yi konso a diine kine duwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere a jiire taasuwa ere Raa yi gitte ti poone. Taasuwa ere aware gette ti konso ekki suldi doŋ beehiye Raa yi ruute y'an t'ela a doŋzi, kane suldi geŋ a jiire doŋ ki taasuwa ere ti poone.

⁷ Taasuwa ere ti poone gette t'a ki t'iide ye k'isiyo munda wede Raa yi dehu me, in kino Raa y'a ti bilke ti ere ki sirwe. ⁸ Wo Raa yi wulle doŋzi an a ti doopide a urzizi, in kino yi'n aapuɗu, y'ede:

«Kun ollo, saŋ onniytagi an d'aana, aame geŋ nuŋ Galmeega Raa n'a-ketta taasuwa ere aware ti doŋ k'Izirayel wo ti doŋ biza bumbu Ziida.

⁹ Taasuwa ere aware gette ti k'isa ye aa ere n'a gitte ti maawaŋ ti kaaga te, aame n'an ziido beezan n'an uɗo ti siido Misir me. Kane an k'izire ki diine ye a urzi taasuwa gette.

In kino maŋ nuŋ toŋ n'an gime dar. En i rootiyo nuŋ Galmeega Raa.

¹⁰ Kun ollo, ette taasuwa ere ni ketta ti doŋ k'Izirayel, aame onniytagi geŋ an t'ingila maŋ.

Oogirado n'an ti raanja adda k'eedaŋ wo n'an ti zaapa adda k'addaŋ, nuŋ n'a t'isa Raazaŋ, wo kane an t'isa doŋzo. En i rootiyo nuŋ Galmeega Raa.

¹¹ Wede tuuku toŋ ti diinayaŋ i k'ise ye y'a dooya bakadi, ise leemadi toŋ maŋ, a urzi suuniyo nuŋ Galmeega Raa me.

Derec, kane pay an di n' suuna, iise ti neŋku a jiire bini goole a jiire.

¹² Geŋ a t'isa in kino kono a doopidadaŋ a urzizo gette n'an t'isa tambobino, wo oldikadaŋ ni ki seeda addo ye baa†.»

¹³ Raa yi rootiyo in kino ti taasuwa ere aware maŋ, geŋ i-kaza taasuwa ere ti poone gette i t'ize mazzini. Wo munda wede i t'ize mazzini wo yi guulike geŋ, uupe goppon yi-t'engila.

9

Urzi wede ki poone k'ottilso a Raa

¹ Taasuwa ere ti poone gette, tod'te i-d'ede urziyagi k'ottilso a Raa, wo Boy Raa wede an ikkima a siido. ² Boy geŋ yoŋ ki golmodo, addi bindani sire dookide ti alboy. Biino ere ki poone gette, tod'te an ti waaku ume wede kamileŋ, adda an di ziipe munda aa gooro garziŋa sarat ti pitila eego eego*, wo soŋ taabul ti mappa eego wede an ele a Raa†.

³ Wo biino ere ti dar k'alboy gette, tod'te an ti waaku ume wede kamileŋ a jiire, ⁴ adda an di ziipe munda aa sandup ki dap an d'oggiyo suldi koddiyo eediyadaŋ unse eego†, soŋ an di ziipe sandup ki taasuwa ere Raa yi gitte ti doŋzi, tode gette an a di-tuuye dap\$. Adda sandup gette i d'ede seelo an ikkima ki dap, addaŋ ombo sundutu mann*. Dalka k'Aron ere t'a giira puutagi t'a

* **8:5** 8.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.40. † **8:12** 8.12 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.31-34. * **9:2** 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.31-39. † **9:2** 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.23-30. † **9:4** 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.1-10. § **9:4** 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.10-16. * **9:4** 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.31-35. † **9:4** 9.4 Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.16-26.

bubbe† ton adda sandup pây, wo ti pakirtagi mongali sire raaniya eego urziyagi k'oogoro ki taasuwa ti donzi. ⁵ Wo t'ekki sandup gette an d'iibida duwo sire aakede maaleekiyagi sundan seriben an ti'n zippe, i-kaza Raa batum yo adda. Undiso ki kambaran ti-ti diibiyo ume wede mozigo goole don sedeke yi sakkisa puuzo ki booyiso k'oldiko. Wo de ankenno peedo ti k'iide ye botto ki sekiŋso suldi pay gen me.

⁶ Gen suldi don pay adda Boy Raa an di'n ikkima inkino, man kane don sedeke gen onniyo ti onniyo an d'ettiyo k'adda biino ere ki poone gettiyo, an d'isiyo suldi kono an d'ottilso a Raa. ⁷ Wo k'adda biino ere ki sirwe gette, ettiyo mozigo goole don sedeke siidi, y'ettiyo kan soo danjal adda k'ozzine me. Wo y'ettiyo ti puuzo seysu a beezi ki sedeke a Raa, ki booyiso k'oldiko ki yode batum wo k'oldiko ki duwo pây. ⁸ Kun ollo, t'urzi gen Unde Kamilen ti'n kaza urzi k'ettiyo k'adda k'ume wede kamilen a jiiere gen umbo botto, koore Boy Raa wede ki poone an ikkima ki golmodo yi lekkiyo botto gen me. ⁹ Kane suldi gen undiso ki suldi don iina a lekkiyadin ankenno. Gen i-kaza suldi don an i eliyi a Raa wo ti sendikagi seydi don an isiyo gen, kane an ki t'iide ye, an ti t'ise elkiyo ki wede isiyo suldi don yi d'ottilso a Raa gen, delege aa Raa yi dehu me. ¹⁰ Wo suldi don an eliyi a Raa ti sendikagi seydi don an isiyo gen, kane an konso ekk'urziyagi k'oogoro don an rootiyo a urzi k'ombito, sobito wo k'opilsito tudde, kane suldi gen an isiyo ti paate a biza k'ulbe ye. Kane urziyagi k'oogoro gen duwo an isiyo a urzi tudde, bini san Raa y'an isa suldi pay awardi.

Almasi y'ele tuddi sedeke

¹¹ Wo de ankenno Almasi yi t'ize mozigo goole don sedeke, ki suldi don majjandani in uune ankenno. Yon yi-t'iide k'adda Boy Raa goole, munda a ki y' biite ye, a jiiere wede duwo an ikkima ki golmodo a siido. Boy gen i k'ikkima don tudde ye, gen i-kaza adda duniya ettiyo ye. ¹² Almasi gen y'iide k'adda k'ume wede kamilen a jiiere gen kan soo danjal a-t'iide baa. Yon y'iide ti puuzo modu ise k'ulo buru an ele ki sedeke ye, wo de yon y'iide ti puuzo ki yode batum, wo gen inkino yon y'in di'n udde ti oldikadin ki daayum. ¹³ A urzi k'oogoro Muusa, puuzo modu ti puuzo k'ulo buru wo ti oddagi don an oggiyo k'ulo buru gen, an an dirroriso a tukki don an t'ize ganigi a daana Raa genno, man tuddan i-t'isiyo kamilen a daana Raa†. ¹⁴ Wo de gen, puuzo k'Almasi i-d'ede toogo baadan a jiiere sey. T'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo ki daayum, yode batum y'a ele tuddi sedeke a Raa, yon wede aa seysu daa munda k'ulsuko a tuddi, an wilda ki sedeke. Puuzo k'Almasi gette t'in ti t'isa kamilen elkisadin ere ki suuniyo munda en beehiye en ulsu gette ti naabiyagi don ulpi in di'n t'ettiyo k'adda k'unto, kono in i di naabe a Raa zeere.

Taasuwa ere kettiyo ti puuzo k'Almasi

¹⁵ Gen kono k'inkino Almasi yon yi konso a diine kine duwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere aware. Yon y'inda kono duwo y'an adde t'adda k'oldiko ere an ize aame an a ti diipida a urzi taasuwa ere ti poone. Inkino man kane don Raa yi'ni wiike gen an t'oone suldi don yi ruute y'an t'ela a donzi ki daayum.

† 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 16.11-16 wo Nombire 19.4-19.

16 Aame wedusu yi lekkiyo zeere geñ, onamí donj yi riinje a urzi dokkide laalayí geñ an k'ede toogo ye, y'inda doo miñ an d'ise munda wede yi riinje kollo. 17 Derec, aame yonj geñ yi lekkiyo zeere mañ, onamí donj yi riinje geñ an k'ede toogo ye, wo aame y'inda doo miñ an d'ede toogo kollo. 18 Injino kay taasuwa ere ti poone batum tonj, tod' t'iise ti puuzo ere ibi doo miñ kollo. 19 Ti kaaga tonj urzi k'oogoro wede tuuku Raa y'ele a Muusa geñ, y'an ti y' gize a duwo pay. Sañ yi ziida puuzo ki modu ti puuzo k'ulo buru donj an waldutu, y'a d'eezi ahu, y'a di ilmi ilali dambami teesibi, y'adihima soole sundí izop yi di zulpe adda puuzo, y'a di rorriso ekki mattup ere k'oogoro wo a tukki duwo pay. 20 Aame yi rorriso geñ, yi d'eesiyo: «Ette puuzo ere ki taasuwa Raa yi gitte ti kune, taasuwa ette y'un ruute kun d'ozire eegoŒ.» 21 Sañ Boy Raa wede an ikkima ki golmodo ti suldí donj pay ki naabo a Raa tonj, Muusa y'a di rurrige puuzo. 22 Geñ derec t'urzi puuzo gette, a urzi k'oogoro suldí baadañ i t'isiyo kamilenj a daana Raa, wo ki tambobino k'oldiko tonj, i dehu puuzo t'a obi doo miñ kollo*.

Sedeke k'Almasi ti booyiso k'oldiko

23 Suldí donj pay ki naabo a Raa geñ, kane undiso ki suldí donj a kandaane. Wo derec kane geñ i ti'n isiyo kamilenj sendikagi, geñ injino kay i dehu kane suldí donj ki kotto a kandaane batum tonj i ti'n isiyo kamilenj sendikagi donj majjandani a jiire genno. 24 Almasi geñ yi k'iide ye k'adda k'ume wede kamilenj duwo an ikkima me, yonj ki kotto

undiso danjal ki Boy Raa a kandaane. Yonj y'iide ki kandaane batum, ankenno yonj a daana Raa kono kine. 25 Mozigo goole donj sedefe ki Yawudiyagi geñ y'ettiyo k'adda k'ume wede kamilenj a jiire, ozzine ti ozzine ti puuzo seysu a beezí. Wo de Almasi geñ, y'iide'ñ y'a k'ele tuddí sedefe tañ baadañ ye. 26 Para mañ t'ume Raa y'ikkima duniya geñ, Almasi y'a dabire tañ baadañ bini untadí. Wo a onniytagi donj k'ita enj, yonj y'iido kañ soo danjal k'adda duniya ette, kono oldiko y'a ti t'ide mentú t'urzi k'eliyo tuddí batum ki sedefe. 27 Kun ollo, wede tuuku tonj y'a t'inda kañ soo danjal, wo y'inda mañ, sañ y'a t'etey daana Raa kono yi di dekkey booro. 28 Geñ injino kay Almasi tonj y'ele tuddí sedefe kañ soo danjal, kono ki booyiso k'oldiko donj baadañ†. Wo yonj y'etto ki sirwe ki booyiso k'oldiko ye baa, wo y'etto k'uttiyo donj i delliyo kamadí.

10

Sedeke k'Almasi t'a jiire pay

1 Oogoro Muusa gette, tod' t'a ki t'iide ye a olde suldí donj derec a kandaane me, tod' ti deeyiso boolonj danjal suldí donj majjandani aana me. Tode gette ti rootiyo ozzine ti ozzine i dehu an d'ise sedefe seydi a Raa daayum aa ere an d'isiyo. Kono kamo donj ettiyo ki sirpa Raa geñ, ki kotto oogoro gette duwo ti k'aane ti ki'n ise ye donj i t'iide a munda wede Raa yi dehu me. 2 Para mañ kane donj isiyo sedefe a Raa y'an ise kamilenj t'oldikadanj, geñ ti sedefe ere an isiyo kañ soo gettinj a-ti t'ide baa. Geñ kane an di naabiya a Raa injino ti elkiyo ere an di suuniyo munda k'ulsuko

Œ 9:20 9.20 Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.3-8. * 9:22 9.22 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 17.11. † 9:28 9.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

a tuddaŋ umbo, wo an ki d'isiyo sedefe ti doolo ye baa. ³ Wo ki too maŋ, t'urzi sedefe seydi ere an isiyo ozzine ti ozzine gette, d'wo an ki dandiya ye an a d'elkiyo a oldikadaŋ te. ⁴ Derec, puuzo k'ulo buru ti puuzo modu gette, kudic ti k'aane ti ki booye oldiko wede ye.

⁵ Kono k'injino, aame Almasi y'ettiyo k'adda duniya geŋ, yi di ruute a Raa, y'ede:

«Kee ki ki dihe d'wo an a-ki d'ise sedefe seydi ye, ise an a-di t'ele munda toŋ maŋ,

wo kee k'a-n'ize tudde.

⁶ Kee'ŋ ulbá a-k'ize uŋse ye a seydi doŋ an oggiyo a ume sedefe,

ise sedefe ere an isiyo ki booyiso k'oldikadaŋ toŋ maŋ.

⁷ Injino maŋ n'a ruute, n'ede: «Raa ki nuŋ, ankeŋ nuŋ batum n'a ette, munda wede ki dehu geŋ n'a-di y'iso,

Enj munda wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno*.»

⁸ Geŋ Almasi y'a ruute ki poone, y'ede: «Kee ki ki dihe d'wo an a-ki d'ise sedefe seydi ye, ise an a-di t'ele munda toŋ maŋ, ise sedefe ere an t'oggiyo a ume sedefe wo sedefe ere ki booyiso k'oldiko toŋ maŋ. Kane pay geŋ miŋ ulbá a-k'ize uŋse ye.» Wo ki too maŋ kane pay geŋ miŋ sendikagi doŋ oogoro Muusa ti ruute d'wo an d'ise. ⁹ Maŋ Almasi y'a ruute sey, y'ede: «Ankeŋ nuŋ batum n'a ette, munda wede kee ki dehu n'a-di y'iso.» Injino maŋ urzi wede ki poone y'a-y'iide, wo y'a ti y' bilke ti wede ki sirwe. ¹⁰ Almasi yi di t'ize naabo ere Raa yi dehu te, injino y'in di'n uuye kese a yode Raa t'urzi sedefe ere k'Isa Almasi

y'ele tuddi kaŋ soo d'anjal, gettin a-t'iide baa.

¹¹ Wede sedefe tuuku toŋ onniyo ti onniyo yi lekkiyo kaŋ ohire jep kono yi d'isiyo naabadí, yi d'eliyo daayum sedefe ere tod'tin tode dey†, wo de tod'te kudic ti k'aane ti ki booye oldiko ye. ¹² Wo de ki yode Almasi geŋ, y'ele tuddi sedefe ki booyiso k'oldiko kaŋ soo d'anjal, saŋ y'iide'ŋ y'a-guune a ammade Raa ki daayum. ¹³ Wo a ume geŋ yi-delliyo, bini onniyo ere Raa y'an isa doŋ k'aduzi aa munda ki bita ti d'andi zoŋdi‡.

¹⁴ Geŋ t'urzi sedefe ere Almasi y'ele tuddi kaŋ soo d'anjal gettin, kane doŋ yi'n uuye kese a Raa geŋ y'an ize doŋ i t'iide a munda wede Raa yi dehu ki daayum.

¹⁵ Unde Kamilen toŋ t'in ruute ti kaaga, derec ti ruute ki poone, t'ede:

¹⁶ «Galmeega Raa y'a ruute, y'ede:

Ettiyo taasuwa ere ni ketta ti kane te, aame onniytagi geŋ an t'ingila maŋ.

Oogiradó n'an ti zaapa adda k'addaŋ, wo n'an ti-raaŋa adda k'eedaŋ.»

¹⁷ Soŋ y'a ruute sey, y'ede:

«Nuŋ oldikadaŋ wo suldi doŋ ulpi an isiyo geŋ ni ki seeda addó ye baa§.»

¹⁸ Wo aame wede y'uune tambobino k'oldikadi maŋ, i ki dehu y'a ki t'ele munda ki sedefe a Raa ki booyiso k'oldikadi ye baa.

Almasi yoŋ urzi wede aware

¹⁹ Injino kun ollo zamba ki nuŋ, t'urzi puuzo k'Isa geŋ, kine in d'ede urzi k'ettiyo daa k'orgiso k'adda k'ume wede kamilen a jiiere geŋ me. ²⁰ Geŋ i-kaza Isa y'in ihina urzi aware y'in di'n t'etta k'ume lekkiyo, y'in ihina aame yi

* **10:7** 10.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 40.7-9. † **10:11** 10.11 Kun wollo adda mattup k'Egzod 29.38. ‡ **10:13** 10.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. § **10:17** 10.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33-34.

ti diipida alboy ki Boy Raa, i-kaza urzi geŋ y'in ihina t'urzi tuddi batum ere y'ele sefeke. ²¹ Wo kine in d'ede wede sefeke i jiire pay, Raa y'a ti y' ziipe t'ekki doŋ boozí. ²² Inŋino maŋ kine in a odo goppon ki sirpa Raa t'adde soo, ðoniyo ti zaapu k'adde a Isa, addin kamileŋ ti suldi doŋ pay i-ti lattiya elkisyadin ere in di suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu geŋ me, wo tuddin suyyiso t'ahu doŋ kamileŋ. ²³ In soodo zakidi daayum a kazita munda wede kine in zaapu elkisadin eego, kono Raa yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me. ²⁴ In aa elko ti tuddin kono in t'ele kooke a urzi geyyiso wo a urzi k'isiyo naabiyagi doŋ beehiye. ²⁵ Kine in ti dekke ye t'ogiyso ere ki zemba me, aakede doŋ ongo ge d'isiyo daayum me. Ki too maŋ in t'ele kooke baadan a jiire sey ti tuddin, kono kun suune onniyo ere ki Galmeega tod'te goppon.

²⁶ Aame kine d'erec ki Raa in ti zuune kereŋ wo in d'isiyo oldiko mirsi maŋ, geŋ sefeke ti doolo umbo a booya oldikadin te. ²⁷ Wo de wede y'isiyo inŋino geŋ i guute munda soo, yi dello t'orgiso baadan booro ere ki Raa wo uwwo ere t'oggiyo ki daayum, t'a t'oggey kane doŋ i-ti toogiyo a Raa. ²⁸ Kun suune ti kaaga geŋ, wede y'a ti doopide a oogoro Muusa maŋ, yoŋ ki t'owwo daa wolleyo sommagi, wo i dehu doŋ sire t'ado i wulle wo illiga munda geŋno doo miŋ kollo*. ²⁹ Kun elko, wede yi t'oniyile Isa Ulo Raa, yi ti wolleyo puuzo ki taasawa ere t'a y'uuye kese a yode Raa gette ganigi, wo yi kaldfa Unde Raa ere t'in di kaza beeko Raa maŋ, ki kotto yoŋ geŋ y'a t'oona dabar ere onne a jiire sey. ³⁰ Eyye, kine in

yi suune yode wede yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Kun oolo, nuuno an ti doozaa me, a wede tuuku ton danŋayadi i-ti t'ela nuuno a munda wede y'ize me.»

Wo y'a ruute sey, y'ede:

«Galmeega Raa y'a deŋka booro a tukki doŋzi†.»

³¹ Geŋ ooŋe baadan a wede i t'iira a bey Raa zeere maŋ.

³² Wo de kun elko a munda wede ize ti kaaga aame kun uune toore Raa i d'eliyo uttiyo geŋno. Kune duwo an un di'n dibire baadan, wo kun a ziida zakidi bini danŋu adda d'eyyiso ere zakidi gette. ³³ Doŋ ongoŋ ti diinagoŋ an an di'n gildite, an an di'n dibire, an an d'an d'ele sukiyagi a daana doŋ duuru, wo doŋ ongoŋ ti diinagoŋ kun di guune nollon ti kane a dabaradan gette. ³⁴ Inŋino maŋ kune kun di wulle sommagi ki doŋ an ti'n zidde danŋay, wo aame suldugoŋ an ti ziki ton, kun d'iyye ti unjuwo kono kun suune un d'ede suldi doŋ Raa y'un ele, kane geŋ laale wede a jiire i lekkiyo ki daayum. ³⁵ Seedu zakidi ere kun seedu gette, kun ti dagga ye, kono ti tode gette kun t'ooney suldi baadan doŋ Raa yi dehu y'un t'eley a naabagoŋ te. ³⁶ Geŋ i dehu kun d'ombina, kun di seeda zakidi bini danŋu, kono kun i-ti t'ise naabo ere Raa yi dehu te. Inŋino kun di y' t'ooney munda wede Raa yi ruute y'un t'eley me. ³⁷ Ono eŋ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Ume a guute goppon, taŋ boolon danŋal,

wede a etto geŋ y'a aana, yi ki ti t'osso ye.

* **10:28** 10.28 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15. † **10:30** 10.30 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.35.

38 Wede yonj ki diine a daanadó genj, y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a nuuno, wo de aame t'urzi zaapu k'addí a nuuno yi t'irga manj, ulbó o k'isa unje ye ti yode me†.»

39 Kine enj, kine ti diine donj i t'argu t'urzi zaapu k'addan a Raa an di daggiya genno ye. Wo de kine donj i ziipe addan a Raa, an d'utta undiyaganj genno.

11

Zaapu k'adde a Raa ki donj a ziida zakidi ti kaaga

1 Zaapu k'adde a Raa gette, tod'te urzi wede in d'ooniyo sulfi donj in zaapu elkisadinj eego, wo tod'te urzi wede in di suune sulfi donj in ki'n woliyo ye genj kane ki kotto. 2 Kane mongidagi ti kaaga genj an ziipe addan a Raa, injkino manj Raa ulbí i di t'ize unje ti kane me.

3 T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, kine in suune sulfi pay Raa yi'n ikkima t'ono donj udfé ti bizí. Genj injkino sulfi donj in'ni woliyo enj, Raa yi'n ikkima t'urzi sulfi donj in ki'n woliyo ye.

4 T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Abel yi-d'ize sefeke a Raa beehiye a jiiere ere ki Kayenj. Abel genj yi ziipe addí a Raa, injkino manj Raa y'a yi wulle ki diine a daanadí me, wo sefikadí tonj y'a ti ziida bey sire. T'urzi zaapu k'addí a Raa, Abel genj y'inda tonj, anki t'urzi munda wede y'ize genj aakede yi'n rootiyo sey*.

5 T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Enok Raa y'a y'umbe ki kandaane daa k'unto. Wenda soo tonj yi ki y' wulle ye baa, kono Raa yi y'umbe ki sirpadí. Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: Ki poone Raa y'a y'amba

Enok ki kandaane genj, lekkiyadi gette i-d'ize unje a Raa me†. 6 Wo de wede yi ki ziipe addí a Raa ye manj, genj i-k'ise ye Raa ulbí i-d'ise unje ti yode me. Derec, wede y'ette ki sirpa Raa yi-d'ottile genj, i dehu y'a ambe adda k'addí Raa ede wo Raa y'an d'isiyo sulfi donj beehiye a kane donj i yi dehu t'adde soo me.

7 T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Nowe Raa yi di-tuuke kuudí a munda wede yi ki y' wulle ye botto. A ono donj Raa yi-ruute genj y'a umbe onamí y'a t'ikkima tooko ere meeda a jiiere, kono y'a utta donj boozí. Injkinó manj t'urzi munda wede y'ize genj, donj duniya booro t'anni ziida wo yonj y'a uune beeko, wo Raa y'a yi wulle yonj ki diine a daanadí kono yi ziipe addí a yode.

8 T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Ibirayim y'a iyye a waaku Raa, wo y'a illiga onamí, injkino manj y'a ingile ki siido ere Raa yi-ruute yi di t'eley, wo y'a ingile daa suuniyo k'ume wede y'ette. 9 T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Ibirayim y'a t'iide y'a-guune aa torgusu a siido ere Raa yi ruute yi di t'ela te, yonj yi likke adda bindani ki tanda, sanj k'ita manj Isaaka ti Yakup an di likke aa yode kay, kane tonj an uune kay munda wede Raa yi ruute yi di t'ela a Ibirayim me†. 10 Ibirayim y'ize injkino kono yi delliyó geeger ere itatú zakidi, tode ere yode Raa batum y'ilke wo y'a-t'iiziga.

11 T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Sara gette tod'te goolowo wo karta tonj, Raa y'a-t'ize t'a iine ti d'ehe uló. Y'ize injkino kono tod' ti zuune adda k'addutú Raa genj yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me. 12 Genj injkino

† 10:38 10.38 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.3-4. * 11:4 11.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.3-10. † 11:5 11.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 5.24. † 11:9 11.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1-5 wo 35.12.

t'urzi wedusu soo yi t'ize gôole yi t'aaha k'unto ton man, i d'udde donj baadan aakede moldali a kandaane, wo aa dolso ere a biza bar wenda yi ki ti'n kize ye§.

¹³ Kane pay genj minj an ziipe addan a Raa bini an t'inda, daa k'ooniyo suldi donj Raa yi ruute y'an t'ela. Suldi genj an di'n wulle ti dokki, ulbanj aaze unse, wo kane an di ruute kereñ a daana duwo, a lekkiyadan a siido ette kane aa torgagi donj iido torgowo.

¹⁴ Kane donj i rootiyo injino genj, i-kaza kereñ kane an dehu siido ere ti doolo. ¹⁵ Kane an k'elkiyo ye baa a siido ere an d'udfo t'adda gette, wo aame an diha an di-kime k'adda sey manj, urzi ede an aane an di-kime. ¹⁶ Wo ki too manj, kane an zaapu elkisadan a siido ere a kandaane a jiiere. Kono kamo Raa genj i-k'ede sukuyagi ye an di y' waake Raazan me, injino manj yonj geeger y'an ikkima.

¹⁷⁻¹⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Ibirayim y'a iyye yi di t'ele uli Isaaka ki sedeke a Raa aame yi y' niime genj me. Derec, Raa yi ruute ki poone, y'ede: «Genj t'ita k'inñi k'Isaaka duwo an di'n waaka ita k'inñizá*.» Injino tonj, uli yonj soo danjal y'a iyye yi di t'ele sedeke a Raa. ¹⁹ Wo Ibirayim genj y'elkiyo adda k'addi Raa i-d'ede toogo y'aane yi ti y' balde wede inda me, genj injino Raa yi y' gimo uli Isaaka aa ti bize k'olde. T'urzi genj i-kaza munda wede aana k'ita.

²⁰ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Isaaka y'an di ziipe beeko a inñizi kane Yakup ti Ezayu a urzi lekkiyadanj ere ki daana†.

²¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Yakup aame y'ambe k'unto

manj, a inñi Yusup wede tuuku tonj yi di ziipe beeko beeko wo yi d'uttila a Raa kanj dirsiyo a bize dalkadi‡.

²² T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Yusup aame y'ambe k'unto manj, y'an di ruute a zembadi inñi k'Izirayel, y'ede: «Onniyo soo ti siido Misir kun t'adfa kun t'aaha ki siidagun», wo y'an di ruute a munda wede an d'isa, y'ede: «A addiyagun gette, ossago kun oola ye§.»

²³ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Muusa maawi an ti y'ehe manj, an di y'umbida y'a likke tere ado, kono an wulleñ ulanj majjaane wo an ki d'urgide ye an a-ti diipida a oogoro ere mozigo Parahonj y'ize te*.

²⁴ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Muusa yi t'ize goole manj, y'a ki y'iyye ye baa duwo an di y' waake ulo k'uto Parahonj me. ²⁵ Y'a dihe duwo an i-d'ise ulsu ti kane donj Raa bee minj, y'aase unsuwo ki peedo boolonj adda k'oldiko. ²⁶ Yonj y'ilke adda k'addi minj, y'a oyye y'a t'oone sukuyagi donj aa k'Almasi yi t'oona. Sukuyagi genj kane zooyayanj oone a jiiere korbite ki siido Misir, kono yonj yi wolliyi munda wede Raa yi dehu yi-t'eley.

²⁷ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Muusa y'a t'udde ti siido Misir daa k'orgiso a kulkuwo mozigo Parahonj, yonj y'a ziida zakidi kono yi wolliyi Raa wede wenda yi k'aane yi ki y' wolle ye. ²⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Muusa y'an di gize donj k'Izirayel an d'ise tarnaape Pak ki Yawudiyagi, injino boha bumbiyaganj an a-t'unjite puuzo, kono maaleeka wede ki lattiya genj

§ 11:12 11.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17. * 11:17-18 11.17-18 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12 wo 22.1-14. † 11:20 11.20 Kun wollo adda mattup ki Zenez 27.27-40.

‡ 11:21 11.21 Kun wollo adda mattup ki Zenez 48.13-20. § 11:22 11.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.24-25 wo Egzod 13.19. * 11:23 11.23 Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.22-2.2.

y'a ki ti'n t'ida ye inñi kabba ki donj k'Izirayel me†.

²⁹ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Bar Teezewo a diikida sire, donj k'Izirayel an di diipida siido meefi. An de donj siido Misir an dehu an di doopida kay, manj ahu an da t'an bilde an t'inda‡.

³⁰ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, donj k'Izirayel an duule geeger Zeriko onniyo sarat, manj waaya mongali ki geeger gette t'a iire. ³¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Raahap ere t'ooniyo ombo bittú t'itatú tonj, donj sefdiyo beere t'anni ziida ti toose. Injino manj donj k'Izirayel an di'n iide donj i-tuuge a Raa me, wo tod'te an gi di-t'iide ye§.

³² N'a t'eese moo sey me, peedo t'a ni biite n'a roote taaya ki donj aakede: Zedeyonj, Barak, Samsonj, Zepete, Dawut, Samiyel wo ti nebiyagi donj onjo me. ³³ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, donj onjonj ti diinayanj an di diyye mozagi wo an di jiiire, donj onjonj an d'ize munda wede ki diine a duwo me, donj onjonj an d'uune munda wede Raa y'an ruute y'an t'ela, wo donj sonj suwwidi tonj bohananj an an t'ippite. ³⁴ Donj onjonj uwwo ti wehinkatú tonj an ti-t'iide, donj sonj an d'utte ti unto ere ki kasigara. Donj onjonj toogadanj umbo tonj an t'ize donj toogo, donj sonj an t'ize donj kuuli a urzi k'arka, wo donj sonj asigiryagi donj ki siido doolo tonj an di'n ilmi. ³⁵ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, erayi onjonj an di wulle donzanj donj i t'inda genj an ti bilde.

Wo de donj onjonj an di'n dibire baadanj k'unto tonj, kane an di-tuuge k'adfiya ti dabar te kono kane an suune an t'ooney baldiya ere a jiiire. ³⁶ Onjonj an d'uune okko maade wo gorpiso ti marpa,

donj sonj an ti'n gittite ti zinziri wo an di'n ibi dangay. ³⁷ Donj sonj an ti'n gikkite ti mongali an di'n iide, donj onjonj an ti'n dikkite sire sire ti si, wo donj onjonj an di'n iide ti kasigara. Donj onjonj an derilsito, ossiyadanj golmodo dambami ti moodfe, an k'ede munda ye, duwo an an d'oodibe yeebadanj, wo an an d'isiyo ulsu. ³⁸ Kaciñ kane donj duniya batum an ki t'iide ye duwo genj an di lekke ti kane me. Injino an di sewiyso adda balda, adda mongali, an di lekkiyo adda k'urmidfi wo adda k'oldagi.

³⁹ Kane pay genj munda wede Raa yi ruute y'an t'ela an ki y'uune ye tonj, an di ziipe addanj a Raa wo yonj ulbi i di t'ize unje ti kane me. ⁴⁰ Genj Raa y'a dihe y'in d'ise munda wede beehiye a jiiire sey a kine me, injino manj Raa yi ki dihe ye, kane an t'ise donj i-t'iide a munda wede yi dehu, daa kine adda ye me.

12

Raa yonj Meeginj

¹ Donj pay i gize urzi zaapu k'addanj a Raa genj, kane a kine aakede donj baadanj an di ti'n duule. Injino manj attidfi pay wede in d'ede ti oldfiko ere in ti'n seedu a sooruzinj ere a urzi Raa gette, in ti'n booyo. Wo sonj in okko ti ombiñe a dalala ere Raa y'in ruute gette, bini ume k'aaniya. ² Kine in sebbo daayum edayinj ki tukk'Isa, yonj eesiyo k'urzi zaapu k'adde a Raa, wo y'adi d'ingila bini a ti-t'ida a munda wede Raa yi dehu. Yonj y'a iyye y'a inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko. A unto ki sukiyagi kino ette, a yode i di t'ize aa munda ki bita, kono yonj yi woliyo unjuwo ere yi t'oona, wo

† 11:28 11.28 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.12-42. ‡ 11:29 11.29 Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.21-31. § 11:31 11.31 Kun wollo adda mattup ki Zozuwe 6.12-21.

an̄ken̄no yon̄ yi-guune a ammade ki kaakido moziko Raa.

³ In̄kino kun elko a yode Isa, kane don̄ k'old̄iko gen̄ an̄ i d'ize ulsu baadan̄, wo yon̄ y'a ziida zakid̄i bini dan̄gu. In̄kino man̄, kune'ŋ tuddugun̄ i rorriga kun ti tasse ye. ⁴ Kune'ŋ adda d'eyyisagun̄ ere ti old̄iko gette, kun ki diyye bini puuzagun̄ t'a k'ibi ye. ⁵ Ki kotto, kune un̄ dunde kooke wede Raa y'un̄ ele a kune in̄n̄iz̄i me! Derec, Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Ulo ki nun̄, kee k'orgide ye a deeziyo Galmeega Raa te, wo kee ki-tassa ye aame y'a rootiyo munda k'isiyo en̄ ulsu man̄.

⁶ Derec, Galmeega Raa yi deeziyo wede yi giyye, yi kossiyo ulo wede tuuku yi y' ziida bey sire*.»

⁷ Kun ombon̄ a dabar ere ettiyo t'urzi deeziyo Raa te. Yon̄ y'un̄ isiyo in̄kino kono kune in̄n̄iz̄i wo y'un̄ di'n̄ oodibe. Ede ko ulo wede meeḡi yi ki y' deeziyo ye me? ⁸ Aame kune Raa y'un̄ ki'n̄ deeziyo aa yi deeziyo in̄n̄iz̄i pay ye man̄, gen̄ kune in̄ni k'add̄i ye, in̄ni don̄ ki bande.

⁹ Adda duniya ette kine wede tuuku ton̄ i-d'ede meege an̄ in̄ di'n̄ deeziyo wo in̄ d'ollige onaman̄. In̄kino man̄ derec, kine a Meegin̄ Raa a kandaane in̄ i d'ottile a ceere sey kono in̄ t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁰ Maawin̄ ku-uli gen̄ an̄ inni deeziyo ki peedo boolon̄ aa addan̄ i dehu. Wo yo Raa y'inni deeziyo ki beehiyko a kine, kono yi dehu in̄ t'ise don̄ kamilen̄ aa yode batum. ¹¹ Deeziyo ere pay gette a kaamiki a di t'owwe eeni, un̄se ye. Wo san̄ kane don̄ ooniyo deeziyo gette,

adda k'addan̄ ti t'ehiyo lekkiyo ere ki diine ti toose.

Seedu zakid̄i a urzi daaniya k'Isa

¹² In̄kino man̄ kune don̄ beydiyagun̄ urme ti zibbangun̄ don̄ ombogede gedegede gen̄, kun ti'n̄ ôhor wayirak. ¹³ Wo ki zongun̄ erkiyagi kun ti'n̄ okkon̄ d'elele, kono wede jekese y'a ki di kima ti d'un̄dilsadi ye, wo ki too man̄ y'a t'oone beeko.

¹⁴ Kun elo gotono ki lekkiyo ti toose ti duwo pay, wo son̄ kun di lekko don̄ ooyiso kese a yode Raa, kono wede ooyiso kese a yode ye man̄, yi k'aana yi ki y' wolla ye Galmeega Raa me. ¹⁵ Kun koona mentikagi, kono wenda soo ton̄ yi led̄da ye t'urzi beeko ere ki Raa te. Ti diinagun̄ wenda soo ton̄ yi t'isa wede lattiya k'ume ye, aakede undumu kad̄igi yi t'ad̄diya man̄, kad̄igiwad̄i gette ti seedu don̄ baadan̄.

¹⁶ Kun koona mentikagi kono wenda soo ton̄ ti diinagun̄ y'isa boliyo ye, wo son̄ suldi don̄ kamilen̄ ki Raa yi'n̄ on̄yilsa ye, aakede Ezayu, kono k'om̄fo ere kan̄ soo takkat y'a t'iwila aggad̄i ere ki gooliko k'ehiyadi. ¹⁷ Wo kun suune, san̄ man̄ Ezayu y'a dihe yi-d'obe bey ti zumari edaȳi, meeḡi y'a-kime bizi yi di zaape beeko ton̄ umbo, y'a ti y' lid̄de beeko y'a ki t'uune ye†.

¹⁸ An̄ken̄no kune kun a k'iide ye k'ita munda wede k'a yi botte ti beez̄a me, aa mokoloko Sinayi ti kaaga don̄ k'Izirayel an̄ a d'iide gette. Ekki mokoloko gette an̄ di wulle uwwo t'oggiyo d'ala d'ala, ume zimolo dil aa did̄fo wo ursino. ¹⁹ An̄ d'illiga parre wo golla Raa ti rootiyo, wo kane don̄ k'Izirayel illiga golla gettiyo gen̄, an̄ tunde Raa kono y'an̄ ki roote

* **12:6** 12.6 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.11-12. † **12:17** 12.17 Taaya gette kun ti t'oone adda mattup ki Zenez 25.29-34; 27.30-40. ‡ **12:19** 12.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.16-22.

ye baa ono ti doolo me†. ²⁰ Kane an ize injkino kono an k'iine an k'imbiṇa ye a ono doṅ Raa y'an ruute, y'ede: «Wede tuuku yi butta tokomo ettiyo ise seysu toṅ maṅ, an ti y' kakkita ti moṅgali an di y' t'ida§.» ²¹ A suldi doṅ an wulle geṅ, an di biiha k'orgiso. Injkinu Muusa y'a ruute, y'ede: «Nuṅ toṅ ni-biiha k'orgiso, ni ṅoṅṅirso*.»

²² Wo ki kune injkino ye, kune kun iide ki tukki mokkolo Siyoṅ, wo ki tukki geeger ere ki Raa zeere, tod'te Zeruzalem ere a kandaane. Wo soṅ kun iide ki tukki maaleekiyagi baadaṅ an t'ugiyi an isiyo unṣuwo, ²³ wo ki tukki doṅ pay ogiyso ti suma k'Isa, kane geṅ aa inṅi kabba, sumbiyagaṅ raaniya adda mattup ere a kandaane. Soṅ kun iide ki tukki Raa wede a deḱka booro ki doṅ pay, wo kun iide ki tukki doṅ kane ki diine i t'inda ti kaaga, kane Raa yi'n ize a-t'iide a munda wede yi dehu. ²⁴ Soṅ kune kun iide ki tukk'Isa, yoṅ yi konso a diine kine d'uwu ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuda ere aware, wo ki tukki puuzadi ere ibi t'in di'n ize kamileṅ a d'aana Raa, tod'te toogo i jiire puuzo ere ki Abel.

²⁵ Injkinu maṅ kun koona mentikagi, kun ti tooge ye k'ollige ki wede un rootiyto me. Derec, doṅ k'Izirayel an di-tuuge k'ollige k'ono doṅ Muusa y'an tuuke kudan adda duniya geṅ, ti booro Raa an ki t'ilda ye. Geṅ injkino a jiire sey, kine toṅ in ki t'alda ye ti booro Raa te, aame in ti tuuga k'ollige k'ono ki wede in rootiyo ti kandaane maṅ. ²⁶ Ti kaaga geṅ Raa a golladi d'anjhal siido t'a ṅunṅire, wo ankenṅo in

suune munda wede Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «K'ita eṅ, kaṅ soo sey ni ki ṅoṅṅira siido sittu d'anjhal ye, wo kandaane pay†.» ²⁷ Ono doṅ yi ruute, y'ede: «K'ita eṅ, kaṅ soo sey» i-kaza suldi doṅ pay Raa y'ikkima geṅ, doṅ aane i gozzige an t'engila, kono suldi doṅ i k'aane i ki gozzige ye, an di lekka.

²⁸ I dehu kine in di roote koduwo a Raa, kono y'in ele moziko ere i ki gozziso ye. Injkinu maṅ in naabo a Raa t'orgiso wo ti ottilso, kono yode toṅ ulbi i-d'ise unṣe. ²⁹ Ki kotto Raaziṅ geṅ yoṅ aa uwwo, yi-t'oggiyo suldi doṅ pay ulpi a d'aanadi me†.

13

Kooke a doṅ i ziipe addaṅ a Isa

¹ Kune daayum kun geyyo tudugun aakede zemba. ² Un dand'e ye, d'uwu kun'ni soodo bey sire, kono t'urzi geṅ doṅ ongo an di'n ziiḱa maaleekiyagi bey sire, daa suuniyo kane maaleekiyagi me. ³ Kun a elko a doṅ an ti'n zidde danṅay, aakede kune toṅ adda danṅay ti kane kaṅ soo. Kun a elko a doṅ d'uwu an an isiyo ulsu, kono kune toṅ doṅ tudde kun dabirsa aa kane kay.

⁴ I dehu doṅ pay an t'ele suma a urzi seedu geṅ me, wo kule yi ki t'udige t'ere bakadi ye, ise erewo toṅ injkino. Kun suune, doṅ i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eebaṅ wo doṅ isiyo boliyo geṅ, Raa y'a deḱka booro a eedaṅ.

⁵ A lekkiyagun gette unni dokke geyyiso soṅko ye, ulbugun iso unṣe a munda wede un d'ede, kono Galmega Raa batum yi ruute, y'ede: «Nuṅ, n'a-k'eeza ye

§ 12:20 12.20 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.12-13. * 12:21 12.21 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 9.19. † 12:26 12.26 Kun wollo adda mattup ki Aaze 2.6. † 12:29 12.29 Raaziṅ geṅ yoṅ aa uwwo: I-kaza wede y'arbu ti yode yi-ti y' t'ela danṅay. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.24. * 13:5 13.5 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 31.6-8 wo Zozuwe 1.5.

wo ni ki kiigira ye tak*.»⁶ Kono kamo kine in aane in zaape addiṅ pay a yode, wede tuuku y'a roote, «Galmeega Raa yoṅ wede yi ni noogiyo,

ni k'orgide a munda ye.

Kane doṅ tudde an aane an o d'ise moo me†?»

⁷ Kun elko a doṅ dokkiyaguṅ doṅ an gizite ono Raa. Inḱino kun elko a lekkiyadaṅ ere an likke mummino bini an a-t'inda geṅ me, wo geṅ kune toṅ kun doozo urzi zaapu k'addaṅ a Raa. ⁸ Isa Almasi geṅ yi lekkiyo yoṅ miṅ yode, t'ume k'eesiyo, aṅki wo ki daayum. ⁹ Geṅ kun oola tudduguṅ a d'wo an un ti'n dagga ye, t'urzi dooyiso ere ettiyo ti paate a ki t'ettiyo a Rabila Majjaanawa gettiyo ye. Geṅ beehiye'ṅ in t'oone toogo adda k'addiṅ t'urzi beeko ere ki Raa, t'urzi daaniya k'oogoro ere a urzi k'ombito ye, tode gette kane doṅ i ti daaniya wenda soo toṅ ti ki nuuge ye.

¹⁰ Kane deero doṅ sedefe ki Yawudiyagi doṅ i naabiya adda Boy Raa geṅ, an k'ede urzi an ki d'oomi ombo ere ettiyo t'ume sedikadiṅ ye. ¹¹ Kun suune seydi doṅ an waldutu ki sedefe geṅ, pu-zadaṅ mozigo goole doṅ sedefe yi-t'ambu k'adda Boy Raa wede kamileṅ a jiiire geṅṅo, kono ki booyiso k'oldiko. Wo tudde ki seydi doṅ an waldutu ki sedefe geṅ, t'adda k'ille an di'n addiya paate k'oggiyo mendaṅ‡. ¹² Geṅ inḱino kay Isa toṅ, kono d'wo y'an ooya kese a Raa ti puuzadi geṅ, ti geeger an di y'udde paate, an di y' dibire wo an di y'iide. ¹³ Inḱino maṅ kine toṅ t'adda k'ille in t'addo in t'odo okkime k'Isa, wo in oyyo sukiyagi doṅ aa yode y'uune geṅ me. ¹⁴ A duniya ette kine in k'ede ye geeger ere

in di lekke ki daayum te, wo de in dehu geeger ere ki d'aana in di lekka ki daayum. ¹⁵ Inḱino maṅ t'urzi k'Isa geṅ, kine in amma Raa daa puukiyo, wo tamma gette aa sedefe a Raa, tode gette ono doṅ addiya ti bize i-kaza Raa yoṅ wee wee. ¹⁶ Kune un dande ye a isiyo beehiyo ti noogiyo tudduguṅ te, kono kane geṅ aakede sedefe ere Raa ulbi i-d'isiyo unṅe.

¹⁷ Kun ollo ono doṅ dokkiyaguṅ, kun kili t'eedaṅ ye, kono kane geṅ ersadaṅ a tukki kune, wo an suune onniyo soo an t'idey taaya a Raa a naabo ere pay an ize a tukki kune gette. Kun iso t'urzi tuuku toṅ an d'ise naabadaṅ ti unṅsuwo, addaṅ i latta ye, para'ṅ addaṅ i litta maṅ, a kune beehiye ye. ¹⁸ Kun tondo Raa ki kaye, kono ay suune adda k'addey ay d'ede elkiyo ere ay di suuniyo munda k'ulsuko a tuddey umbo, ay dehu ay di lekke ki diine aame tuuku toṅ maṅ. ¹⁹ Nun ni kodfime a kune, kun di tonde Raa, y'o di t'ihina urzi n'a-kime kesiko k'ume kune.

Toose ere ki dangu

²⁰ Raa wede i d'eliyo toose, yoṅ wede a bilde Galmeegin Isa ti di-ine doṅ unto. Isa geṅ goole k'elso dambami, wo t'urzi puuzadi ere ibi ki sedefe gette, Raa y'a gitte taasuwa ti kine ki daayum. ²¹ Nun ni tonduyo Raa, y'un di'n ise doṅ aane i t'ise suldi doṅ pay beehiye kono kun d'ise munda wede aa yoṅ yi dehu, wo t'urzi k'Isa Almasi geṅ Raa yi-kama addiṅ kono ulbi i-d'ise unṅe. Inḱino tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

²² Zemba ki nuṅ, n'un rootiyo eṅ ti obe bey, kooke wede adda mattup ette kun y'ollo t'ombiṅe, kono ono doṅ adda mattup n'un agisa eṅ kane baadaṅ ye. ²³ Kun

† 13:6 13.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.6. ‡ 13:11 13.11 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 4.1-12.

ollo, leemadin Timote ti danggay an ti y'udufe. Aame de y'iina kesiko man, ay t'etta ti yode kan soo ay un ti'n wollo. ²⁴ Kun an t'iso toose a don dokkiyagun pay wo a don ki Raa pay. Don siido k'Itali an un t'ize toose. ²⁵ In kino man beeko Raa ti koon eggun pay.

Mattup ki Zak yi riine a donj Raa

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Zak yi riine a donj Raa pay i lekkiyo teepiyo adda duniya. Ti kaaga Zak geŋ yonj wede dokkiyo t'adda diine donj i ziipe addan a Isa a Zeruza-lem, wo Zak geŋ Isa leemadí. Kane donj pay y'an riine mattup gette, donj ongo t'adda diinayan an'de kane an ziipe addan a Isa, kacinj urzi lekkiyadan a ki t'ettiyo ye ti donj i ziipe addan a Isa me. Injkinon manj Zak y'an di ruute, zaapu k'adde a Isa gette a t'ettiyo t'urzi naabo ere beehiye do.

Zak geŋ y'a illiga di kane donj i ziipe addan a Isa geŋ, donj an k'ede munda ye an dabirsa baadan, kono donj laale an ti-koliyo tuddan awwa. Injkinon manj y'an di ruute a donj laale, an ti-t'ise lekkiyadan aa ki donj duniya ye, an'ni soodo bey sire donj an k'ede munda ye me. Zak y'a ruute sey a kane donj pay, an ti ledfo t'urzi niikiyto k'ono ulpi wo bizaŋ tonj an yi soodo, wo an oziro daayum beehiye aa ono Raa an rootiyo.

Toose ki Zak

¹ Mattup ette i raaniya nunj Zak wede naabo ki Raa wo ki Galmeega Isa Almasi, n'un t'ize toose a kune pay donj Raa donj i lekkiyo teepiyo adda duniya*.

Urzi zaapu k'adde a Raa wo suuniyo k'ono

² Zemba ki nunj, kune ulbugun un iso unje baadan aame un

iido munda wede oone tuuku tonj manj, ³ kono kun suune, aame a zaapu k'addugun a Raa gette kun ohire toogo a naamiya manj, kun t'isa donj a seedu zakidi bini dangu. ⁴ Wo kun lekko zeere kono a seedugun ere kun ziida zakidi gette t'a k'ohira ye bini dangu, injkinon kun t'isa donj i-dirse, kun iide, kun a ki biite ye a urzi zaapu k'addugun a Raa me. ⁵ Aame wede soo ti diinagun i baatiya suuniyo k'ono manj, yi tondo Raa wo yonj yi di t'ela, kono Raa yonj y'eliyo a donj pay daa dooziiyo wo ti beehiyo. ⁶ Wo i dehu yonj y'a tonde ti zaapu k'adde a Raa daa niiku adda k'addi, kono wede i-d'ede niikiyo adda k'addi geŋ, yonj aakede ahu donj ki bar maaye yi'ni kolzite baadan an d'ambu kenno kenno. ⁷ Wede injkinon geŋ y'elke ye yi-t'oona munda ti bey Galmeega Raa me, ⁸ kono yonj yi-baakiya, elkiyadi soo ye a munda wede y'isiyo tuuku tonj manj.

Wede i-k'ede munda ye ti wede laale

⁹ Leema wede i-k'ede munda ye geŋ, ulbi i iso unje kono Raa yi y'ize goole, ¹⁰ wo wede laale tonj, ulbi i iso unje kono Raa yi y'ize nenjku, kono yonj yi-t'engila aakede bobbo k'inda. ¹¹ Peedo ti koliyo, ti d'oggiyo wehini, bobbo i-ti baahu, i-t'eepiyo wo majjaanikatú ti-daggiya. Geŋ injkinon kay wede laale tonj, y'a dagga adda diine naabiyagi donj y'isiyo geŋ me.

Naamiya wo naamiya daggiya

¹² Unsuwo a wede y'a seedu zakidi a sulfi donj oone bini dangu, kono aame Raa yi ti y'niime manj, y'a t'ooney kadumul ere ki wede i jiire, tod'te lekkiyo ere ki daayum Raa yi ruute y'an

* 1:1 1.1 Donj Raa donj i lekkiyo teepiyo adda duniya: I-kaza Zak yi riine a kane donj pay i ziipe addan a Isa adda duniya, ise a kane donj Yawudiyagi biza bumbu koomat makumu sire an ziipe addan a Isa i lekkiyo a paate dokki ti siifadan.

t'ela a kane don i yi geyyiso. ¹³ Aame wede yon an yi niime daggiya man, yi ki roote ye: «I ni niime daggiya Raa me», kono wede tuuku ton man yi k'aane naamiya daggiya Raa y'a k'ise ulsu ye, wo yode Raa batum yi ki naame daggiya wede ye. ¹⁴ Wo ki kotto man, wede tuuku ton yi t'ettiyo adda naamiya daggiya gen, aame yi ooliyo tuddi a suldi don ulpi tudde ti dehu man, gen an di y'argu wo an ti y' daggiya. ¹⁵ Wo aame yi ooliyo tuddi a suldi don ulpi tudde ti dehu man, i-t'ehiyo oldfiko, wo oldfiko gette ti d'ohire d'ohire, san t'a ti dangu ti wede y'a t'inda. ¹⁶ Zemba ki nun kune don ki geyyiso, kune'η wenda soo ton y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye. ¹⁷ Suldi don pay majjandani munda a ki'n biite ye in ooniyo gen, kane an'tiyo ti kandaane, ti Raa wede i ziipe suldi don i-tooriyo a kandaane. Wo yo Raa gen yi ki kama tuddi ye, yon i-k'ede munda aa undiso ere i-ti kama t'enno t'enno ye. ¹⁸ Yode batum y'a dihe kine in d'uune ehiyo ere aware t'urzi k'onami don derec gen me, kono kine in t'ise ki poone ti diine suldi don pay y'ikkima.

Kun ollo wo kun d'iso

¹⁹ Zemba ki nun kune don ki geyyiso, ono en kun ollo koduwo: Wede tuuku ton kuwwagi i-t'iso soodo k'ollige k'ono, bizi attidi ki rootiyo wo kulkuwadi ti koonaa attidi, ²⁰ kono wede yi ti gulkuwe gen, yi k'aane yi ki lekke ye lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu te. ²¹ Inkinno kun oolo suldi don pay un di'n isiyo ganigi, ti bundiko ere i ceeriyo eego un d'ede gette. Ono don Raa y'un ele adda k'addugun gen, kun'ni soodo ti tassuwa, kono kane gen an d'ede toogo k'uttiyagun.

²² Kune'η, ono Raa kun ti'n olli ollige danjal ye, wo kun'ni soodo kun d'oziro eego, para man kune batum kun ti dagga tuddugun te. ²³ Derec, wede gen ono yi'n ollige wo yi ki sooru eego ye man, yon gen yi deeyiso aa wede yi woliyo ume k'edayi adda kaynaana min, yon min yode. ²⁴ Aame yi ti woliyo y'engilso man, a kaamiki i-dandiya yon mummino gen me. ²⁵ Wo en ki wede i ti woliyo koduwo urzi k'oogoro ere beehiye munda a ki ti biite ye, ere in di'n udde t'adda k'oldfiko gettiyo. Yon yi lekkiyo kettiyo daayum a tode, ono Raa yi'n ollige ere san i ki dandiya ye, wo yi sooru eego. Inkinno wede gen y'a t'oonaa unsuwo a munda wede y'isiyo gen me.

²⁶ Aame wede y'elkiyo yi daaniya urzi Raa wo bizi yi ki ti y' seddu ye man, gen yi ti daggiya tuddi batum, urzi daaniya Raazi ki bita. ²⁷ Urzi wede kamilen daa k'oldfiko ki daaniya Meega Raa enno: Mandaydayi ti nongayi kun'ni noogo adda dabaradan te, wo k'a booho tudda ti suldi pay don ulpi adda duniya.

2

Woliyo duwo pay kan soo

¹ Zemba ki nun, kune urzi wede duwo kun ki'n woliyo kan soo ye gen, kun a ti y' keyye ye t'urzi zaapu k'addugun a Galmeegin Isa Almasi yon goole a di jiiire me. ² Kun ollo, aakede i d'ede wede laale yi-t'usso kokkide ki dap a yelsadi, ti kallagi majjandani, y'a t'iido k'ume k'ogiyisagun, wo wede son i-k'ede munda ye yi-t'usso kallagi sattita y'a t'iido kay. ³ Inkinno man a wede i t'usso kallagi majjandani gen, kun di y' seeda bey sire wo kun i di roote, kun t'eese: «Kee k'edi ki koonaa a ume wede majjaane kino.» Wo

a wede i-k'ede munda ye geñ, kun t'eese: «Kee ki t'ôhor ôhire» umbo'ñ «Ki-koona a siido kino.»⁴ Wo kune kun isiyo injkino mañ, geñ kun'ni woliyo ðuwo kañ soo ye, kun dekkiyo booro a urzi wede ðerec ye.

⁵ Kun ollo, zemba ki nuñ kune ðoñ ki geyyiso, ki kotto ðuwo ðoñ a eda ðuwo an k'ede munda ye geñ, Raa yi'ni biire kono an t'ise ðoñ laale a urzi zaapu k'adde a yode wo an t'ooney Moziko ere yi ruute y'an t'eley a kane ðoñ i yi geyyiso. ⁶ Wo ðe kune, kun di'n woliyo ðoñ an k'ede munda ye t'umbo soo. Wo ki kotto mañ, kune'ñ un oodibe yebagun ðoñ laale, an un di'n t'ettiyo ki ðaana ðoñ booro. ⁷ De geñ kane ðoñ laale ye ko, i kaldita suma k'Isa ere majjaanawa Raa y'un ele te?

⁸ Derec, aame kun a seedu a oogoro ki Moziko Raa, tode ere an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum*» mañ, geñ kun isiyo beehiye. ⁹ Wo ðe aame ðuwo kun ki'n wulla kañ soo ye mañ, geñ kun isiyo oldiko wo oogoro t'un di'n seeda kono kun a ti diipida. ¹⁰ Injkino mañ wede urziyagi k'oogoro geñ pay yi ti'n sooru wo yi diipida urzi soo toñ mañ, geñ aakede kane pay geñ miñ y'a ti diipida. ¹¹ Derec, yode Raa wede i ruute, y'ede: «Ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu†», y'a ruute soñ, y'ede: «Ki tôwwo wedusu mirsi ulu‡.» Wo ðe aame t'ere bakadá ki ki moone ye too, wo ki iide wenda mirsi mañ, geñ miñ oogoro pay k'a ti diipida. ¹² Injkino kun a elko a ono ðoñ kun roote wo a naabo ere kun ise gette, kono kune ðuwo ðoñ Raa y'a ðekka booro a eggun t'urzi k'oogoro ere in di'n udfe

t'adda k'oldiko. ¹³ Injkino mañ onniyo ere Raa yi ðekka booro gette, wede i k'isiyo adde koduwo a ðoñ ongo ye geñ, Raa yi-k'isa adde koduwo ye kay. Wo ðe wede isiyo adde koduwo a ðoñ ongo geñ, yoñ i-k'ede orgiso a booro Raa ye.

Zaapu k'adde a Raa ti naabatú

¹⁴ Zemba ki nuñ, a wede koduwatú moo me y'a t'eese: «Nuñ ni ziipe addó a Raa», wo yi ki-ti kaza t'urzi naabo ere beehiye ye mañ? Ki kotto zaapu k'adde ere injkino gette ti ki y'utte ye! ¹⁵ Kun ollo, aakede i d'ede leema ise teema an lekkiyo daa munda k'ossiyo, munda k'ombo daayum an baatiya. ¹⁶ Wo a wede soo ti diinagun koduwatú moo me y'an di roote, y'a t'eese: «Kun enjilo ti toose, tuddugun kun t'ossoy t'a-kookoy wo kun a d'oomoy a mosikagun te», daa kun an k'ele munda ki noogiyadan ye mañ? ¹⁷ Geñ injkino kay, zaapu k'adde a Raa daa kaza naabo ere beehiye gette, tode sittú aakede munda unto.

¹⁸ Wo ðe wenda y'a roote, y'a t'eese: «I d'ede ðoñ an d'ede zaapu k'addan a Raa, ongo an d'ede naabo ere beehiye.» Injkino nuñ Zak ni di roote, n'a t'eese: «De kee k'o kazi zaapu k'addá a Raa daa naabo ere beehiye, wo ki nuuno mañ t'urzi naabadó ere beehiye n'a-di kiza ki kotto nuñ ni ziipe addó a Raa.» ¹⁹ Derec, kee k'umbe Raa yoñ soo ðañjal, beehiye. Wo kane siitandani toñ mañ an ambu kay Raa yoñ soo ðañjal me, wo a ðaanadí an orgiso an di ñonñirso. ²⁰ Kee wede elkisadá umbo! Ki dehu k'a suune, to zaapu k'adde a Raa daa naabo ere beehiye gette ki bita ko? ²¹ Kune kun suune mugiyinj

* 2:8 2.8 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. † 2:11 2.11 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14. ‡ 2:11 2.11 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13.

Ibirayim geŋ Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine a d'aanadí t'urzi naabo ere y'ize, kono y'a iyee ulí Isaaka y'a ti y' duwwe a ume sefeke y'a walda. ²² Kun ollo, zaapu k'addí a Raa gette t'a-t'iide kaŋ soo ti naabadí te, inŋino naabadí ere beehiye gette a t'ikkima urzi zaapu k'addí. ²³ Wo geŋ a-t'iide a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim y'a ziipe addí a Raa, inŋino maŋ Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine a d'aanadí meŝ.» Maŋ Raa y'a yi wiike lanžayí. ²⁴ Geŋ kun suune, wedusu Raa yi yi wolle ki diine a d'aanadí t'urzi naabo ere beehiye, t'urzi zaapu k'addí a yode d'aŋŋal ye.

²⁵ Wo ki Raahap ere t'ooniyo ombo bittú t'itatú toŋ inŋino, t'urzi naabatú ere beehiye Raa y'a ti wulle ki diine a d'aanadí, kono doŋ zina ki doŋ k'Izirayel t'anni ziida bey sire wo t'an di'n unzile t'urzi doolo*. ²⁶ Geŋ kun wollo, tudde ere daa k'unde gette tod'te unto, wo inŋino kay zaapu k'adde a Raa daa naabo ere beehiye gette, tod'te aakede munda unto.

3

Sed'fu bize

¹ Zemba ki nuŋ, ti diinaguŋ doŋ baadaŋ an dehe ye an t'ise doŋ dooyiso d'uwu a urzi k'ono Raa me, kono kun suune kaye doŋ dooyiso eŋ Raa yi dekkekey booradey ooŋe a ceerey doŋ oŋgo. ² Kine pay in eliyu morkiye t'urzi baadaŋ. Aame wede adda k'onamí yi k'isiyo oldíko ye maŋ, yoŋ geŋ yi-dirse a urzi zaapu k'addí a Raa me, y'aaniya tuddi pay yi ti seedu. ³ Kine in eliyu aljima a bize puzu miŋ kono y'in d'ottille, wo tiŋ geŋ in d'aaniya in di dokkiyo tuddi pay. ⁴ Wo soŋ kun wollo tookiyagi adda k'ahu

geŋ, ise kane deero deero wo maaye baadaŋ y'anni ŋaayu toŋ maŋ, an d'ooyiso a wedusu yi di'n dokkiyo ti undumu wede ŋeŋku ki dokkiyadaŋ geŋŋo, y'an d'an t'ettiyo k'ume wede yoŋ yi dehu y'an di'n t'ette. ⁵ Inŋino kay ilze geŋ yoŋ munda ŋeŋku adda tudde, wo de y'aane y'a kili tuddi k'isiyo suldi deero deero.

Wo kun wollo i d'ise rippinso k'uwwo d'aŋŋal t'aane t'a t'ogge balda pay. ⁶ Ilze toŋ yoŋ aa uwwo, yoŋ adda tuddiŋ aa duniya ere ūune t'oldíko, yi d'aaniya tuddiŋ pay yi-ti t'isiyo ganigi t'oldíko. Ilze geŋ yi-t'oggiyo lekkiyadiŋ pay gette ti uwwo ere ettiyo t'ume k'uwwo ere ki dabar. ⁷ Wede tudde geŋ y'an d'aaniya a ita seydi pay geŋ me, doŋ ki balda, ise embi, ise doŋ suŋŋi i morkimso t'addaŋ wo ise puuni toŋ maŋ. ⁸ Wo ilze geŋ wenda soo toŋ i-d'aane umbo, yoŋ geŋ munda ulsu, lekkiyadi tiŋ dekilso baa, wo ono doŋ ad'fiya ti yode geŋ aa naawa k'unto. ⁹ Ti yode in di tamma Meegiŋ Galmeega, wo soŋ ti yode pây in di duudiyo d'uwu doŋ Raa y'ikkima an deeyiso aa yode. ¹⁰ Ise ono doŋ ki tamma, ise ono doŋ ki duudiyo toŋ maŋ, ad'fiya miŋ ti bize soo geŋŋo. Zemba ki nuŋ, geŋ inŋino ise ye. ¹¹ Ersa k'osso soo t'a t'idíga ahu doŋ uŋse wo doŋ soŋ kadígi umbo. ¹² Zemba ki nuŋ, ki kotto tormo ti k'aane ti ki t'ehe inŋi golgolo ye, wo sunto ti k'aane ti ki t'ehe inŋi tormo ye. Soŋ t'ersa k'osso ere ahutu ŋobobo gette, ki k'eesi ye ahu doŋ uŋse me.

Suuniyo k'ono ere ettiyo ti Raa

¹³ Aame wede ti diinaguŋ y'elkiyo yoŋ i-d'ede suuniyo k'ono wo eedí soodo a elkiso maŋ, kane geŋ yi ti'n kaza t'urzi sooruzi ere

§ 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6. Zozuwe 2.1-21.

* 2:25 2.25 Kun wollo adda mattup ki

ki diine, wo t'urzi naabadí ere y'isiyo ti tassuwa gettiyo. ¹⁴ Wo de aame addugun̄ wo ti elkiyo ti kolbiso baadan̄ wo ti elkiyo ere bakadá k'a ti y' kime k'ita wo kee k'a ceere man̄, geṅ kun d'oolo ti koliyo tuddugun̄ me. Para man̄ gette lohito k'ono a d'erec ki Raa. ¹⁵ Ita suuniyo k'ono ere in̄kino gette ti k'ettiyo ti Raa ye, tode gette t'ettiyo t'urzi duniya, t'urzi d'uwu wo t'urzi Meeda siitandani. ¹⁶ Aame d'uwu an lekkiyo ti kolbiso wo ti elkiso ere bakadá k'a ti y' kime k'ita wo kee k'a ceere man̄, a ume geṅ toose umbo, wo ita k'oldiko ere tuuku toṅ ede pây. ¹⁷ Wo de suuniyo k'ono ere ettiyo ti Raa gette, tod'te ki poone ti'n di'n isiyo d'on̄ kamilen̄, d'on̄ i dehu toose, d'on̄ tasse, d'on̄ i suune okkiso d'uwu, d'on̄ isiyo adde kofuwu a d'uwu wo isiyo naabo ere beehiye, d'on̄ an'ni woliyo d'uwu kan̄ soo wo d'on̄ addan̄ soo. ¹⁸ Kane d'on̄ i dehu toose t'a koone adda diine d'uwu pay geṅ, kane an naabiya ti toose wo munda wede an t'oone geṅ, lekkiyo ere ki diine.

4

Kun oolo suldi duniya

¹ Kune kun elkiyo miṅ, d'eyyiso ti niikiyto k'ono a diinagun̄ geṅ an ettiyo ti too me? Kane geṅ an ettiyo t'urzi ṅaapu ere i d'eyyiso daayum adda k'addugun̄ gettiyo. ² Kune kun di dehu suldi d'on̄ ulpi tudde ti dehu, wo kun ki'n ooniyo ye. Kun di t'owwo d'uwu mirsi wo kun di kolbiso, toṅ kun k'aane kun ki'n t'oone ye. In̄kino kun di d'eyyiso, kun di niikiyto, toṅ suldi geṅ kun ki'n t'oone ye, kono kun ki tondiyo Raa ye. ³ Wo aame kun tonde Raa toṅ, munda kun ki y' t'oone ye kono elkisagun̄ oldo, kun dehu pay kun di latte

a ṅaapu ere tuddugun̄ ti dehu. ⁴ Kune d'on̄ i ki seedu urzi Raa ye, ki kotto kun suune kee ti duniya lanziká man̄, geṅ kee adu ti Raa. In̄kino geṅ d'erec, wede yi dehu lanziká ti duniya man̄, yoṅ geṅ y'a t'ise adu ti Raa. ⁵ Kune kun elkiyo miṅ ono d'on̄ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa geṅ ki bita ko, ono d'on̄ an'de: «Raa yoṅ y'okkiso*, yi ti geyyiso baadan̄ unde ere y'in ele te?» ⁶ Wo beeko ere Raa y'in ize gette, tod'te a jiiere sey, kono soṅ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A d'on̄ i koliyo tuddan̄ geṅ Raa y'an di-toogiyo, wo de y'an d'isiyo beehiye a d'on̄ i ki koliyo tuddan̄ ye†.» ⁷ In̄kino man̄ Raa geṅ kun i ottilo, wo de a Meeda siitandani kun i-ti toogo wo tod' t'a ledfa dokki ti tuddugun̄ me. ⁸ Kun a odo goppon̄ ki sirpa Raa, wo yoṅ y'a d'etta goppon̄ ki sirpagun̄. Kune beydiyagun̄ d'on̄ kun d'isiyo oldiko geṅ kun ti'n iso kamilen̄, wo kune d'on̄ i baakiysa geṅ addugun̄ kun ti'n iso kamilen̄. ⁹ Kun t'iso sommagi dondon̄, kun lekko adda m'oolo wo kun o'olo ti zumari a edagun̄. Koobiytagn̄ gette ti-kama ti m'oolo, wo un̄suwagun̄ ti-kama ti ulbe k'oodiyo. ¹⁰ Kun ti-t'iso tuddugun̄ ṅen̄kiti a daana Galmeega, wo yoṅ y'un di'n isa deero.

Dekkiyo booro ulu ekki leema me

¹¹ Zemba ki nun̄, kun d'ekke tuddugun̄ ye. Wede yi d'ekkiyo leemadi, ise yi d'ekkiyo booro ekki leemadi man̄, geṅ yi rootiyo ulsu a oogoro Raa wo yi d'ekkiyo booro ettú. Wo de aame ki d'ekkiyo booro ekk'oogoro man̄, kee ki t'ize wede d'ekkiyo booro wo ki-t'ize tuddá aa wede i ki daaniya oogoro ye baa. ¹² Ki too man̄

* 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5.
Piroberb 3.34.

† 4:6 4.6 Kun wollo adda mattup ki

Raa ñanjal elo oogoro wo i ñekka booro me, yode ñanjal eliyu ut-tiyo a ñuwo wo i tówwo me. Injino mañ k'elkiyo kee wee wee ki ñekkiyo booro ekki bakadá me?

Koliyo tudde ulu

¹³ Anken kun ollo, kune ñon kun rootiyo, kun'de: «Anki, koo soggo koo mañ ay t'etta k'adda geeger soo, ay di lekko ozzine, ay d'isey suuk wo ay a-t'ooney sonko t'eego.» ¹⁴ Wo kune kun ki suune ye munda wede un aana a lekkiyagun ere ki soggo te. Derec, kune lekkiyagun gette aakede koliyo ti d'ettiyo tan boolon, san ti-t'engilso gettiyo. ¹⁵ Ki too mañ munda wede kun di roote enno: «Aame Galmeega yi dehu mañ, kaye ay di lekka wo ay d'isa munda kino kino.» ¹⁶ Wo ki kotto, t'urzi k'onamgun gen kun koliyo wo kun tamma tuddugun. Ita koliyo tudde ere injino gette oldo. ¹⁷ Injino mañ wede tuuku yi suune isiyo beehiyko wo yi ki ti t'isiyo ye mañ, yon gen yi t'ize oldiko.

5

Ondirso a ñon laale

¹ Wo anken kun ollo, kune ñon laale noo! Kun odultu moolo a dabar ere etto eggun. ² Laalagun gen i ruume, kallagun diibe yi t'iimi. ³ Daapiyagun ti sonkagun gen a ti gili puunu, wo puunu gen y'a koonaa a wede i wulle naabo ere oldo kun ize gettiyo, puunu y'a t'aadima tuddugun aa uwo t'oggiyo. Wo gen aasa injino kono ankenno kun okumso laale a duniya ere goppon t'a ñange. ⁴ Kun ollo, kune kun an di-toogiyo a ranña ki ñon aydu dombugun. Injino mañ kane an sakiysa, wo dollite ki ñon naabo gette ti ti gili a kandaane ibey a ñaana Raa, Galmeega Goole k'arka. ⁵ Kune kun likke duniyagun ere a siido

adda k'unusuwo, injino kun di bikkidita aakede seydi ñon on-niyo soo an d'an t'etta k'ume waldutu. ⁶ Ñon ki diine kun ti'n zidde kun'de booro ti'ni ziida, kun di'n iide, wo an un gi-di tuuge ye.

Ombine ti ton-diyo Raa

⁷ Injino mañ zemba ki nun, kun ombon bini aaniya Galmeega. Kun wollo wede derku gen, yon yi suune yi-delliyo ti ombine mizzi wede ki morkini bini mizzi wede ki sommide, suldi ñon yi dirke gen an t'ehiyo beehiye. ⁸ Kune ton kun ombon, biza k'ulbugun yi koonaa zakidi kono ettiyo Galmeega tod'te goppon.

⁹ Zemba ki nun, kun gurgire ti tuddugun ye, para mañ Raa y'a ñekkey booro eggun. Kun ollo, wede ñekkiyo booro yi t'udfo yo a biza bumbu. ¹⁰ Zemba ki nun, kun elko a nebiyagi ñon ti kaaga i gizite ti suma Galmeega Raa, kane gen an dibire ti ombine. Injino kun wollo urzi kane genno wo kun di daano. ¹¹ Kun ollo, kine in di roote unusuwo a kane ñon a seedu zakidi bini ñangu. Kune kun illiga taaya ki Zop a ombine ere y'imbiña gette, wo kun suune munda wede Galmeega Raa yi ele aame ñangu me. Derec, yode Galmeega gen i-d'ede beehiyko baadan wo yi wolliyo sommagi ñuwo.

¹² Zemba ki nun, a suldi pay gen ki poone kun naama tuddugun ye, ti kandaane ise ti siido, wo ise t'urzi tuuku ton mañ. Aame kun roote «eyye» mañ, kun rooto «eyye» ñanjal, wo aame kun roote «aha» mañ, kun rooto «aha» ñanjal. Injino booro Raa t'un gi di'n seeda ye.

¹³ Aame wede soo ti diinagun yon yi dabirsa mañ, gen yi tondo Raa. Aame wede yon ulbi unse mañ, gen y'amma Raa ti ñrdari.

¹⁴ Aame wede soo ti diinaguŋ yon tuddí eeni maŋ, geŋ y'a waake d'ɔŋ dokkiyo ki d'ɔŋ ogiyo ti suma k'Isa. Kane geŋ an tonde Raa kono yode wo an i yerge egey a eedí ti suma Galmeega. ¹⁵ Ita ton-diyo ere t'urzi zaapu k'adde a Raa in̄kino gette, wede k'eeni y'a utte. Galmeega y'a y'ooziga wo aame yi t'ize oldiko toŋ maŋ, Raa yi-t'isa tambobino. ¹⁶ In̄kino maŋ kun t'oodo'ŋ adduguŋ a oldiko ere kun ize, wo kun tondo Raa ti tudduguŋ kono kun t'oon bee. Tondiyo Raa ki wede yon ki diine geŋ, tod'te i-d'ede toogo baadaŋ.

¹⁷ Eli geŋ yon wede tudde aa kine, y'a tunde Raa ti toogo kono mizzi y'a ki koppe ye, maŋ mizzi y'a ki guppe ye ozzine ad'o ti tere zoot a siid'o me. ¹⁸ Saŋ maŋ y'a tunde Raa sey, maŋ mizzi y'a guppe wo suldí a siid'o an d'ehe.

¹⁹ Zemba ki nuŋ, aame wede soo ti diinaguŋ yi t'irga t'urzi wede d'erec wo wede doolo yi ti y' gimo maŋ, ²⁰ geŋ kun suuno, wede yi ti kama wede k'oldiko t'urzi wede yi digge geŋno maŋ, yode geŋ leemadí yi y'utte wo yi ele urzi, Raa yi-t'isa tambobino a oldiko baadaŋ.

Mattup ere ki poone Piyer yi riije

*Enj urzi k'ono donj kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki poone Piyer yi riije a donj i ziipe addan a Isa adda siidiyagi paat ki Aazi. Aame Isa yonj a siido genj, Piyer y'izire ti yode. Wo aame Isa yi-gime k'awwa ki kandaane manj, Piyer y'a t'ize wede zina k'Isa a kane Yawudiyagi, y'an di kizite Rabila Majjaanawa.

Kane donj i ziipe addan a Isa, Piyer y'an riije genj, duwo an di'n dibire kono an ziipe addan a Galmeega Isa Almasi. Kono k'injino Piyer y'an di riije mattup, kono an di seeda zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa, kono i dibire ki poone kane danjal ye. Y'an di ruute sey, yode Almasi an ziipe addan genj, an yi dibire ki poone ti kane bini an a y'iide. Genj i-kaza aame an iido dabar manj, an d'ombina aa ki yode. Y'an di ruute sonj, mummino lekkiyadan t'a koone a diine donj i-tuuge k'ollige k'ono Raa me.

Toose ki Piyer

¹ Mattup ette i raaniya nunj Piyer wede zina k'Isa Almasi. Ni raaniya a kune donj Raa yi biire, i lekkiyo a borkiyagi, i-tiipite k'adda siidiyagi ki Pontus, ki Galat, ki Kapados, ki Aazi wo ki Bitini pay. ² Ti kaaga too Meega Raa y'unni biire a yode me, genj a-t'iide a munda wede yi dihe y'aase ti poone. Y'un di'n uuye kese ti toogo ere k'Unde Kamilenj kono kun d'olliga ono k'Isa Almasi, wo t'urzi rorriso puuzadi kun t'isa donj kamilenj a daana

Raa. Genj toose ti beeko ere daa doozyo i koonaa eggun.

Uttiyo t'urzi k'Isa Almasi

³ In amma Raa, meeki Galmeeginj Isa Almasi, y'in d'ize adde koduwo baadan, injino in d'uune ehiyo ere aware t'urzi baldiya k'Isa Almasi ti diine donj unto. Kono k'injino kine in di zaapu elkisadinj in di lekke kanj soo ti yode. ⁴ Genj injino Raa y'in okkime suldi donj a kandaane yi boohiyo a kine donji, suldi donj a lekka ki daayum, i k'isa ganigi ye, majjaanikadanj i ki dagga ye. ⁵ A kune donj i ziipe addugun a Raa, y'un di'n booha ti toogadi kono y'un utte. Uttiyo gette a t'oodiba ita kereñ onniyo ere ki Raa t'iida manj.

⁶ Injino manj kun di lekkiyo adda k'unjuwo, ise ankenjo kun t'ize sommagi dondonj tonj manj k'onniyo miibi danjal, kono kun uune naamiya t'urzi wede baadan. ⁷ Naamiya gette kun dit'oone kono an di suune kun ziipe addugun a Raa dey ko? Kune kun suune dap gette aane a lette, wo an t'eliyo adda k'uwwu doo minj an di woliyo majjaanikatú kollo. Wo zaapu k'addugun a Raa gette injino kay, tod'te zooyatu onje baadan a jiiere dap, wo tonj an di niime kono an ti wolle tod'te derec dey ko. Injino manj kun t'oona tamma, daryika wo suma a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddi a duwo pay genj me. ⁸ Kune'nj, Isa Almasi kun ki y' wulle ye, tonj kun di y' geyyiso, wo ankenjo kun ki y' woliyo ye botto tonj, kun di zaapu addugun a yode. Kono kamo ulbugun i d'isiyo unje baadan, kun d'isiyo unjuwo ere soo wenda yi k'aane yi ki ti roote ye. ⁹ Unjuwo gette kun uune kono Raa y'un utte. Genj munda wede kun t'oone kono kun ziipe addugun a Isa.

¹⁰ Kono k'uttiyo gette, ti kaaga tonj kane nebiyagi an di dihite urzutú ki koduwo, wo an di gizite ki poone a urzi beeko ere Raa yi dehu y'un t'ela. ¹¹ Injino maŋ Unde k'Almasi adda k'addan, tod' t'an di ruute ki poone dabar ere Almasi Raa yi biire'ŋ yi t'oona wo saŋ daryika ere i-etta te. Kane an di dihe, an di suune aame muno wo t'urzi mummino suldi geŋ an d'aana me. ¹² Wo eŋ munda wede Raa y'an t'iidiba ita a nebiyagi: ono doŋ an kazita geŋ a kane batum ye, wo de a kune. Ankeŋ kane ono geŋ, doŋ i kazita Rabila Majjaanawa an un ti'n ruute ti toogo k'Unde Kamilenŋ ere iido ti kandaane. Wo rabila gette kane maaleekiyagi tonj an dehu baadan an di suune.

Lekkiyo ere ki diine

¹³ Kono kamo kun koono mentikagi a munda wede kun ise, kun lekko daayum zeere. A zaapo k'elkisagun gette, kun i ti zaapo pay a beeko ere Raa y'un t'ela a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddi a duwo pay. ¹⁴ Kun ollo ono Raa aa inŋi an ollige ono meegaŋ, wo kun ooli tuddugun a suldi doŋ ulpi tudde ti dehu ye, aakede ti kaaga kun d'ize aame kun ki zuune Almasi ye botto. ¹⁵ Wo de aakede Raa wede unni wiike yonj kamilenŋ, geŋ injino kay kun lekko kamilenŋ a soorugun pay te. ¹⁶ Derec ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun lekko kamilenŋ kono nunj Raa kamilenŋ*.»

¹⁷ Adda tondiyagun a Raa'ŋ, yonj kun di y' waaku kun d'eesiyo Meega. Geŋ injino a daanadi kun di lekko t'orgiso a onniytagi doŋ kune botto adda duniya eŋ me, kono Raa yi dekkiyo booro a wede tuuku tonj a naabo ere

y'ize y'ize, wo yi'ni woliyo duwo pay kanj soo. ¹⁸ Wo kun suune ti zooye miibi Raa y'un di'n udfde t'urzi lekkiyo ere ki bita ki maawi an unni duuye te. Geŋ y'un udfde ti suldi doŋ i-ti lettiyo aa dap ti sonjko geŋno ye, ¹⁹ wo y'un udfde ti puuzo k'Almasi ere zooyatu oone baadan, yonj wede aa ulo damu kamilenŋ daa k'oldfiko munda a tuddi, an wilda ki sedeke. ²⁰ Yo Almasi geŋ Raa yi biire ti poone t'ume y'a okkima duniya botto too, wo ankeŋno a onniytagi doŋ ki danju eŋ, Raa y'an ti y' gize a duwo kono aasa beehiye a kune. ²¹ T'urzi yode Isa kun di zaapu addugun a Raa, Raa wede a ti y' bilde ti diine doŋ unto, wo yi-d'ele gooliko. Kono kamo kun di zaapu addugun wo kun di zaapu elkisagun a yode Raa.

Geyyiso tudde

²² T'urzi soorugun ere a-t'iide a urzi wede derec ki Raa, kun t'ize doŋ kamilenŋ kono kun di geyye tuddugun t'adde soo aakede zemba. Injino maŋ kun geyyo tuddugun daayum t'addugun pay. ²³ Geŋ kun suune kun uune ehiyo ere aware. Ehiyo ere aware gette, kun ki ti t'oone ye t'urzi wede ki maawi doŋ i-t'unto me, wo kun ti t'oone t'urzi Raa batum wede i k'unto ye, t'urzi k'ono Raa doŋ i-lekkiyo ki daayum wo i d'eliyo lekkiyo. ²⁴ Ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo pay kane aa soole, majjaanikadan aa bobbo.

Onniyo miibi soole i di baahu wo bobbo i-t'eepiyo,

²⁵ wo kane ono Galmeega Raa i-lekkiyo ki daayum†.»

Wo kane ono geŋ Rabila Majjaanawa an un gizite gettiyo.

* **1:16** 1.16 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2. † **1:25** 1.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.6-8.

2

*Isa yonj makkolo ere maj-
jaanawa a jiire*

¹ Injino manj kun di sebbo dargunj ita suldi donj ulpi pay, aakede: daggiya duwo ti metinjko, bize sire sire, zaapu k'adde a munda wede, wo defkiyo duwo.

² Kun t'iso aakede injni donj adda budfiko, an dehu daayum udu ki meede daa kalsiya. Gej injkino kun deho ono Raa kono kun di t'ihira a urzizi, wo kun t'oonna uttiyo. ³ Derec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun suune adda k'addugunj Galmeega Raa yonj beehiye a jiire*.»

⁴ Kun aa odo ki sirpa Galmeega yi d'eliyo lekkiyo, yonj aa makkolo duwo an di zidde mentu, wo de a daana Raa makkolo zooyatu oone, yi biire a yode. ⁵ Wo kune donj kun uune lekkiyo ere aware gej, kune tonj kun t'isa aa mongali donj Raa yi zappu k'oozige boy ume lekkiyo k'Unde Raa. Wo kun t'isa donj sedefike ki Raa, kun i di naaba t'adde soo, kun d'isa sedefike ere a urzi k'Unde Raa†, i-d'isa unje a Raa kono k'Isa Almasi gej me. ⁶ Derec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kun wollo, ni biire makkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy,

tode gette n'a ti zaapa adda geeger ki Siyonj, wo n'a-t'ooziga boozó eego,

wo wede yi ziipa addi a tode manj, yi-ki seeda sukiyagi ye‡.»

⁷ Makkolo ette tod'te beehiye baadanj a kune donj i ziipe addugunj a Raa me, wo de a kane donj i ki ziipe addan a Raa ye

gej, injkino ye. Derec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Makkolo ere donj k'oozige boy an di zidde mentu gette, tode gettiyo a t'ize makkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy te§.»

⁸ Wo sonj an riije, an'de:

«Makkolo ette k'eliyo morkiye a duwo,

makkolo ere k'a oore*.»

Kane gej an eliyto morkiyagi kono an ti tuuge k'ambu a ono Raa me. Gej ti kaagine too munda wede Raa yi dihe aasa injkino.

⁹ Wo kune ita duwo donj Raa yi biire, donj sedefike ki Raa wede mozigo, donj kamilenj, donj a yode yillak. Kune Raa y'unni biire, y'un di'n udfde t'adda k'ume zimolo, y'un di'n t'iide k'ume toorayi beehiye a jiire, kono kun kizite a duwo suldi donj majjandani Raa y'ize. ¹⁰ Ti kaaga kune donj ki Raa ye, wo ankenno kun t'ize donji. Ti kaaga kun ki zuune ye Raa y'isiyo adde koduwo, wo de ankenno kun zuune yonj y'isiyo adde koduwo a kune me.

Lekkiyo ere ki donj naabo Raa

¹¹ Zemba ki nunj kune donj ki geeyiso, kun suune adda duniya enj kune aa torgagi, donj i lekkiyo a borkiyagi. Injino manj kun ollo n'un di rooto, kun ooli tuddugunj a suldi donj ulpi tudde ti dehu, i deyyiso ti undiyagunj genno ye. ¹² Soorugunj ti koona beehiye a daana donj i ki suune Raa soo danjal ye me, kono aame ise kane an unni kalda kune donj ulpi tonj, an di wolla naabagunj ere beehiye

* 2:3 2.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 34.9. † 2:5 2.5 Sedefike ere a urzi k'Unde Raa: I-kaza munda wede i-d'ise unje a Raa, ise t'urzi tamma, ise t'urzi k'isiyo naabo ere beehiye, ise t'urzi k'eliyo munda a wede. Kun wollo adda mattup ki Eber 13.15,16 wo Pilip 4.18. ‡ 2:6

2.6 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. § 2:7 2.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22.

* 2:8 2.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.14.

gettiyo, wo an di t'imma Raa a onniyo ere y'etto gette.

¹³ Kun kili t'eedan ye don deero k'akuuma pay a siido me, aa Galmeega yi dehu. Kun kili t'eedi ye mozigo goole ki Romen me, kono yon t'ekki don pay, ¹⁴ wo a don deero siido, kane mozigo goole yi'n agisa seddu don isiyo naabo ere oldo k'eliyo dangay, wo don isiyo beehiyko an di'n tamma. ¹⁵ Injino enno munda wede Raa yi dehu me, t'urzi naabo ere beehiye kun isiyo, kane don elkisadan umbo an ki suune munda ye'n, bizan an ki ti y' t'hina ye. ¹⁶ Soorugun t'a koone aa don eedan toore. Injino man a eggun toore gette, kun t'ise aa munda wede ki diibiyo a bundikagun ye, wo kun oziro aakede don naabo Raa. ¹⁷ Kun an elo suma a duwo pay, kun geyyo zemba don i ziipe addan a Isa, kun orgido a Raa, wo kun elo suma a mozigo goole ki Romen.

Lekkiyo ki don naabo a daana galmaawan

¹⁸ Kune don naabo, galmaawugun kun an orgido kun kili t'eedan ye, kun olliga ono ki kane don beehiye tasse danjal ye, wo ki kane don unni dabirsa pay. ¹⁹ Derec, gette beeko a daana Raa, a wedusu y'a ombina a dabar ere y'ooniyo a urzi ki diine ye, kono yon y'isiyo munda wede aa Raa yi dehu. ²⁰ Aame kun iza oldiko, injino kun t'oono kossiyo wo kun d'ombina ton, un di'n t'imma wee wee? Wo aame kun iza beehiye, injino an un di'n dabira wo kun imbina man, gette beeko a daana Raa me. ²¹ Gej a urzi genno Raa y'unni wiike me, kono yode Almasi batum yi dibire kono kune. Urzi gej y'un ili a kune kono kun di wolle kun d'ambe zindi. ²² Yon oldiko yi k'ize ye,

wo ono don ki lohito ton, umbo i k'udde ye ti bizi me.

²³ Aame an yi gildite, yon y'an ki'n gilde ye.

Aame an yi dibire ton, yon y'an ki ruute ye y'an d'isa ulsu me, wo yon yi ziipe addi a Raa i dekkiyo booro ere derec.

²⁴ Gej yode Almasi batum y'a t'umbe oldikadin a tukki yode

aame an ti y' tiike ekk'undumu. Y'ize injino kono y'in di'n udde ti lekkiyadin ere a urzi k'oldiko,

wo in di lekke lekkiyo ere ki diine. Gej t'urzi kundayi don y'uune, kun d'uune beeko k'oldikagun.

²⁵ Derec, kune ti kaaga aakede dambami don i digget, wo ankenno kun ti gimo ki tukki yode wede y'unni dokkiyo, aa wede k'elso yi dokkiyo dambami.

3

Lekkiyo k'erayi ti kuulizan

¹ Kune erayi ton, kun kili t'ekki kuulugun ye, kono aame ti diinayan don ongo ono Raa an k'umbe ye botto ton, an di wolla sooru ere beehiye ki kune erayan, man an di zaapa addan a Isa daa ki rootiyo k'ono Raa a kane. ² An t'ida edayan an di wolla soorugun ere ki diinekamileñ ti ottilso gettiyo.

³ Kune erayi kun dehe majjaanika ere ti paate ye, aakede: koniyo k'eego ere a ambe ersa, ossiyo suldi ki dap, wo ossiyo kallagi don majjandani zooyayan oone.

⁴ Ki too man kun di dehe min majjaanika ere t'ettiyo ti adde don tasse ki toose. Gette majjaanika i ki ruumiyo ye, zooyatu oone baadan a daana Raa me. ⁵ Gej injino majjaanika k'erayi don ki

Raa donj ti kaaga, donj an ziipe elkisadan a yode me. Kane an ki gili t'ekki kuulizan ye, ⁶ aakede Sara t'a illiga ono kuulatú Ibirayim, wo ti di y' waaku galmeegutú. Wo ankeño kune tonj inñi donj erayi ki tode, aame kun isiyo beehiyko wo kun k'orgiso a munda ye manj.

⁷ Kune kuuli tonj, a lekkiyo ere ti eraygunj, kun a elko a tuddan ere tasse i jiire ki kune gettiyo. Kun an elo suma kono kane tonj manj an t'oona ti kune kanj soo, lekkiyo ere Raa y'un ele ti beekadí. Kun iza inkinno manj, munda un t'eegira a urzi tondiyagunj a Raa umbo.

Seedu tudde

⁸ Enño onamó donj ki danju me, kune pay minj kun lekko addugunj kanj soo, kun wollo sommagi tuddugunj, kun geyyo tuddugunj aakede zemba, kun iso adde koduwo, daa koliyo tudde ti tuddugunj me. ⁹ Aame bakadá y'a ize ulsu manj, ki-ti kime ti ulsuko ye, wo aame yi ki gilde manj, ki ki ti kime ti kalda ye. Ki too manj ki di ti kime ti zaapu beeko, kono tode gettinj zaapu beeko ere Raa yi ruute kun t'oona, aame y'unni wiike me. ¹⁰ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wede yi diha y'a geyye lekkiyo ere unse wo onniytadí t'aase majjaanawa manj, y'a sedde bizi ki rootiyto k'ono donj ulpi wo ti lohito k'ono.

¹¹ Ti oldiko y'a-ledde, y'aase beehiyko, y'a dehe urzi ki toose wo y'a seeda zakidi.

¹² Derec, eda Galmeega Raa kane a tukki donj ki diine, wo kuwwagi an ollige tondiyadan te.

Wo a kane donj isiyo ulsu'ŋ, Galmeega Raa y'an kama dar*.»

K'a oyye dabirsa

¹³ Aame kune wehini k'isiyo beehiyko manj, wee wee un d'isa ulsu me? ¹⁴ Wo soñ aame duwo an unni dabirsa kono kun isiyo munda wede ki diine manj, ulbugunj iso unse. Kun an orgida ye, tuddugunj kun ti-tasso kono kane me. ¹⁵ Ki too manj Almasi kun i-t'ele suma daayum adda k'addugunj, kono yonj Galmeega soo. Aame wede tuuku yi ki tunda y'iisa kee ki zaapu elkisadá a Almasi moo me manj, ki koona daayum gopponj ki tôwwo taaya a zaapu k'elkisadí gette.

¹⁶ Wo kun i rooto ti tassuwa, ti ottilso wo ti elkiyo ere kun di suune munda k'ulsuko a tuddugunj umbo. Inkinno kane donj unni kaldá a soorugunj ere beehiye a urzi k'Almasi, a kane sukiyagi a kaldítadanj gette. ¹⁷ Beehiye a kee wede k'a dabire a munda wede k'ize beehiye aame Raa yi dihe manj, minj k'a dabire a munda wede k'ize ulsu.

Almasi y'a jiire unto

¹⁸ Inkinno manj Almasi yode batum y'a dibire kono k'oldiko duwo, untadí y'inda kanj soo gette a-t'iide, ki sirwe yi ki t'inda ye baa. Yode wede ki diine, y'a inda kono donj ki diine ye, kono y'in di'n t'etta k'ume Raa. Yonj duwo an y'iide a urzi tudde, wo Raa yi-d'ele puukiyo t'urzi k'Unde Kamilenj. ¹⁹ Ti toogo k'Unde gette, y'a t'iide kazita Rabila Majjaanawa a undiyagi donj a danjay.

²⁰ Kane undiyagi genj duwo donj ti kaaga i-ti tuuge a Raa, aame y'ni delliso t'ombine a ozzinagi donj Nowe y'a ikkima tooko ere meeda a jiire. Donj miibi danjal i t'iide adda tooko me, kane pay minj gessire donj Raa y'an utte t'urzi k'ahu me. ²¹ Kane ahu genj i-kaza urzi suyyiso batem ere anki

* 3:12 3.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 34.13-17.

t'un di'n uttiyo. To suyyiso batem gette i ki d'opilso ganigi tudde ye, wo tod'te i-kaza wede y'ele tuddi a Raa ti elkiyo ere y'a suune munda k'ulsuko a tuddi umbo. Suyyiso batem gette t'un di'n uttiyo t'urzi baldiya k'Isa Almasi, ²² yode wede ingile k'awwa ki kandaane, yi lekkiyo a ammadi ki Raa, yon goole t'ekki maaleekiyagi wo t'ekki don an d'ede urzi ki dokkiyo ti don an d'ede toogo a kandaane.

4

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

¹ Kine in suune Almasi y'uune dabar a tuddi, inkino'n kune ton kun oyyo kun di dabire aa ki yode, kono wede uune dabar a tuddi yi ki lekke a urzi k'oldfiko ye baa. ² Inkino man ti anki en, lekkiyagun ere a guute a duniya ette, kun di lekke aa Raa yi dehu, wo kun gi di lekke a isiyo suldi don ulpi tudde ti dehu ye. ³ Gen d'erec, kune'n ti kaaga ume baadan kun di y'ingile a isiyo suldi don aa kane don i ki suune Raa soo danjal ye addan i dehu. Kune kun likke a urzi boliyo, kun d'ize suldi don ulpi tudde ti dehu, kun d'iibe i ceeriyo eego, kun d'iimi duniyagun, kun d'iibite kan soo, wo munda wede ki sukuyagi kun d'uttile a longayi. ⁴ Wo anken kane an seedu gaggiran kono kun ki sooru ti kane ye baa a urzi lekkiyadan ere oldo daa k'ume dirsiyatú gette. Inkino'n an un di'n kaldita. ⁵ Wo kane'n onniyo soo an i-t'idey taaya a Raa ki naabadan ere an ize, kono yon goppon y'a defka booro ki don zeere wo ti don unto pay. ⁶ Kono k'inkino don i t'inda ti kaaga ton, Rabila Majjaanawa an an gizite. Gen Raa y'an dikke booro a eedan

an t'inda, aakede y'aasa ki duwo pay. Wo ankenno, t'urzi k'Unde Kamilen kane an aane an di lekke a lekkiyo ere aa Raa yi dehu.

Don naabo don beehiye ki Raa

⁷ Onniyo a guute goppon duniya t'a danga me. Inkino man kun lekko ti suuniyo k'ono wo daayum zeere, kono kun di tonde Raa. ⁸ Munda wede ki poone a jjiire, kun geyyo tuddugun t'addugun pay, kono geyyiso gette ti d'eliyo urzi k'isiyo tambobino k'ita k'oldfiko baadan*. ⁹ Kun soodo tuddugun bey sire, daa gurgirso. ¹⁰ Raa y'un ele beeko t'urzi baadan, a wede tuuku ton Unde Raa ti d'ele munda k'isiyo naabo Raa kono a nooge tuddugun. Inkino man kun t'isa don yeeriyo beehiye ki suldi don Unde Raa t'un ele me. ¹¹ Gen wede Unde Raa ti ele munda ki kazita k'ono man, y'a kizite ono Raa. Wo wede Unde Raa ti ele munda ki noogiyo duwo man, y'anni nooge ti toogo ere Raa yi ele. Inkino'n a suldi don pay kun ise'n, a t'ele tamma a Raa t'urzi k'Isa Almasi, Gen a yode tamma wo toogo ki daayum! Eyye.

Dabar a urzi k'Isa Almasi

¹² Zemba ki nun kune don ki geyyiso, kun ki seeda gaggirgun ye a munda un iido oone baadan aa uwwo dala dala ton man. Kun elke ye dabar gette aa munda wede a urzizi ye me. ¹³ Wo de kun lekko t'unusuwo kono kun dabirsa a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi. Wo gen inkino a onniyo ere duwo pay an wulla daryikadi man, ulbugun aasa unse baadan a ceera. ¹⁴ Aame duwo an unni kaldita kono kun umbe a suma k'Almasi man, kun lekko t'unusuwo kono Unde Raa tod'te i-d'ede toogo, tod'te ti kune. ¹⁵ Aame wenda

* 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 10.12.

ti diinagun yi dabirsa kono yon wede tówwo dūwo mirsi, ise wede k'oogire, ise wede isiyo suldi don ulpi, wo ise wede eliyo eedí a suldi don doolo ton man, gen munda wede beehiye ye. ¹⁶ Wo de aame wede yi dabirsa kono yon wede k'Almasi man, y'a k'ise sukiyagi ye. Ki too man y'a t'imme Raa kono dūwo an yi waaku yon wede k'Almasi.

¹⁷ Kun ollo, onniyo ere Raa y'a t'eesa d'ekkiyo booro a dūwo t'iina baa, wo yi t'eesa booro ti donzi. Wo aame yi t'iisa booro ti kine donzi batum man, a kane don i-tuuge i k'umbe a Rabila Majjaanawa ki Raa ye, booradan t'aasa oone baadan. ¹⁸ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame kane don ki diine'n oone an utta me man, oone baadan sey a don k'oldfiko i ti toogiyo k'ambu a ono Raa me†.»

¹⁹ Gen inkino don i dabirsa a urzi wede aa Raa yi dehu'n, kane an d'ise beehiye daayum, wo an i-d'ooli tuddan pay a Raa wede i'n ikkima, yon yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

5

Kooke a don dokkiyo

¹ Anken ni rootiyo en kooke a don kane ti diinagun i dokkiyo don ogiyo ti suma k'Isa. Nun ton wede dokkiyo aa kane kay. Aame Almasi yi dibire, nun ni y'wulle, wo nun ton aggado n'a ti t'ooney onniyo ere Raa yi kiza daryikadi gette. Enno munda wede n'an rootiyo me: ² Kun'ni soodo beehiye don Raa y'un ele beygun me, aakede wede k'elso yi boohiyo dambami. Daayum kun ambo attidizan t'adde soo aa Raa yi dehu, kun ise aa an un isiyo ki

toogo do ye. Kun zaapo addugun pay a naabo gettiyo, kun k'ise kono k'ooniyo k'agga ye. ³ Kun koone zakidi ye a ekki don Raa y'un ele a beygun me, ki too man konsagun a diinayan t'aase beehiye aa urzi an di wolle an d'ozire eego. ⁴ Inkino gen aame Raa mozigo don k'elso y'iina man, yon y'un t'ela kadumul ki gooliko ere a lekka ki daayum.

Kooke a don ziipe addan a Isa

⁵ A kune obilagi ton, kun ollo, n'un di rooto: kun kili t'ekki don dokkiyo i jire kune ye. Wo onamo en a kune pay: kun t'ise don i koliyo tuddan ye ti tuddugun me, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A don i koliyo tuddan gen, Raa y'an di-toogiyo, wo de a don i ki koliyo tuddan ye, beekadi a eedan*.»

⁶ Inkino man n'un di rooto: kun ottilo, kun kili tuddugun ye a daana Raa wede i-d'ede toogo gen me, kono yode batum y'un ti'n kila t'awwa a onniyo ere yi diha man. ⁷ Kun i ti zaapo attidugun pay a bey ki Raa, kono wede k'ambu k'attidugun yode.

⁸ Kun lekko daayum zeere, kun koono mentikagi! Derec, Meeda siitandani ere k'adugun gette t'unni d'ooliyo liw liw ti dehu wee wee ti seeda me, aa suwuu yi moolo wiyirr wiyirr yi dehu yi seeda seysu. ⁹ Aame daayum kun konso zakidi a urzi zaapu k'adde a Raa man, kun d'ohira toogo a daanatú me. Kune kun suune zembagun don a urzi k'Isa adda duniya pay gen, kane an dabirsa aa kune kay. ¹⁰ Kune kun a-dabira sey k'onniyto miibi danjal, wo Raa ki beeko ere pay y'unni wike kun t'etta a daryikadi ere ki daayum kono kun lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi. Inkino man

† 4:18 4.18 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 11.31. * 5:5 5.5 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.34.

yode batum y'un di'n oofiba ki diine, y'un t'ela toogo wo y'un di'n isa kun seedfa zakidi a urzi zaapu k'addugun. ¹¹ Geŋ toogo ti koonā eedī ki daayum! Eyye.

Toose ere ki d'angu

¹² Nuŋ n'un riije ono doŋ boolonj adda mattup ette ti noogiyo ki Silas. Ni suune yonj leema wede yi seedu zakidi a naabo. Nuŋ ni riije kono n'un d'eeliyo kooke, wo n'un di roote kereŋ: kun soodo zakidi a beeko ere d'erec ki Raa.

¹³ Zemba doŋ ogiyso ti suma k'Isa a enno a Babiloon[†] geŋ, kane doŋ Raa yi biire aa kune kay, an un t'ize toose. Wo Markus wede yonj aa ulo[‡] tonj, y'un t'ize toose pây. ¹⁴ Kun t'eesito tuddugun kanj bey sire sire aa zemba.

Geŋ toose ti koonā eggunj, kune doŋ pay i lekkiyo kettiyo kanj soo ti Almasi me.

[†] **5:13** 5.13 Babiloon: Ki Piyer manj suma «Babiloon» gette i-kaza geeŋer ki Room. [‡] **5:13** 5.13 Markus wede yonj aa ulo: Markus geŋ ulo k'adde Piyer ye, yonj sanallusu wede yi giyye.

Mattup ere ki sirwe Piyer yi riije

*Enj urzi k'ono donj kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki sirwe Piyer wede zina k'Isa yi riije. Yonj yi riije a kane donj i ziipe addan a Isa uune mattupadi ere ki poone. (2 Piyer 3.1)

Piyer yi rootiyo donj ongon an t'iide a diine kane donj i ziipe addan a Isa, an an di gizite ono donj ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere y'an gizite gettiyo ye. Kane donj geŋ an d'isiyo aa addan i dehu wo an an di ruute, Isa geŋ yi ki kimo ye baa. Piyer yi rootiyo sey, lekkiyo ki wede yi ziipe addi a Isa gette, i dehu Raa ulbi i-d'ise unse. Munda wede derec me, kane ono donj Isa yi duuye donj izire ti yode aame yonj a siido botto. Injino a dooyiso gettiyo, kine donj i ziipe addin a Isa in d'ozire eego.

Toose ki Piyer

¹ Mattup ette i raaniya nunj Simo Piyer, wede naabo wo wede zina k'Isa Almasi, a kane donj i ziipe addan a Isa aa kaye kay, t'urzi naabo ere ki diine ki Raazinj Isa Almasi Wede k'Uttiyadinj y'ize gettiyo. ² Geŋ beeko ti toose i koona eggunj daa doozyo, t'urzi suuniyo ere kun'ni zuune Raa ti Galmeeginj Isa geŋ me.

Sooru ki wede i ziipe addi a Isa

³ T'urzi toogo Raa, Galmeega y'in d'elo suldi pay donj beehiye a kine kono in di lekke kettiyo ti Raa. Injino Raa y'in di y'gize Isa wede y'inni wiike t'urzi goolikadi wo t'urzi toogadi ere i naabiya. ⁴ Geŋ injino y'in d'ele

suldi donj a di jiire baadanj wo zooyayanj oone, donj ti poone yi ruute y'in t'ela geŋno, kono aame suldi geŋ kun uuna manj, kun aana kun t'alda ti suldi donj ulpi tudde ti dehu, an d'an t'ettiyo donj duniya k'ume daggiya, wo soŋ kun di lekke kettiyo kanj soo ti Raa. ⁵ Wo kono injino tonj, kune kun ziipe addugunj a Isa geŋ, kun ti ketto toonugunj zakidi kun d'oziro ki diine. Wo kun izira ki diine manj, kun t'isa donj i suune Raa ki kotto. ⁶ Wo Raa geŋ kun yi zuuna manj, tuddugunj kun i-d'aana. Wo tuddugunj kun i iina manj, kun soodo zakidi. Wo kun ziida zakidi manj, kun lekko kettiyo ti Raa. ⁷ Ki dangju, kun likka kettiyo ti Raa manj, kun di geyyo tuddugunj aakede zemba. Wo kun giyya tuddugunj aakede zemba manj, duwo pay kun di'n geyyo. ⁸ Aame suldi geŋ kun uuna baadanj adda k'addugunj wo kun izira eego manj, kane geŋ an un ti'n isa donj tasse ye, wo de donj ettiyo ki daana a urzi suuniyo Galmeeginj Isa Almasi. ⁹ Wo aame suldi geŋ wede yi ki'n uune adda k'addi ye manj, yonj geŋ yi ki woliyo dokki ye aa wede koosiyo, geŋ i dunde a oldikadi ere ti kaaga Raa yi y'ize kamileŋ geŋ me.

¹⁰ Kono kamo zemba ki nunj, kun ketto toonugunj zakidi sey a ceere kono kun di seeda zakidi a waaku ere Raa y'unni wiike, wo a beeriyo ere yi biire kune donji. Derec, suldi geŋ kun a ziida zakidi manj, umbo kun ki t'ooro adda k'oldiko ye. ¹¹ T'urzi geŋ Raa y'un d'ooley urzi wanj wede kun t'ettye a moziko ere ki daayum ki Galmeeginj Isa Almasi Wede k'Uttiyadinj.

¹² Geŋ injino ni dehu suldi geŋ n'un ti'n doole doole sey me, aame suldi geŋ kun'ni zuuna baa, wo kun lekkiyo kettiyo zakidi a derec ere kun uune get-

tiyo mañ. ¹³ Wo aame nuñ ede botto ni lekkiyo geñ, ni suune derec suldi geñ n'un ti'n d'oole d'oole beehiye, kono kun di lekke zeere. ¹⁴ Nuñ ni suune bini toñ ni t'inda, aa Galmeegin Isa Almasi y'o ruute*. ¹⁵ Nuñ ni dehu n'aase t'urzi mummino toñ mañ, kono aame n'inda toñ kun d'aana daayum kun d'elka a suldi geñ me.

Gooliko k'Almasi

¹⁶ Kun ollo, aame kaye ay un gizite ti poone Galmeegin Isa Almasi y'iido ti toogadi geñ, ono don ay ruutite geñ ay k'iide taaya ere iido ti elkiso duwo ye, kaye ay yi wulle t'edayey toore mozikadi me. ¹⁷ Ki kotto, Meega Raa y'a y'ize yon wede suma wo yi-d'ele gooliko. Wo Raa adda daryikadi ere meeda gette, golladi Isa y'a t'illiga, t'ede: «Enj ulo nuuno ni y'giyye baadan, ulbo unse ti yode me†.» ¹⁸ Wo golla gette t'iido ti kandaane, kaye batum ay di-t'illiga aame kaye ti yode ekki makkole ere kamilen gette.

¹⁹ Injino kaye ay boohiyo sey adda k'addey ono don nebiyagi an ruutite me. A kune beehiye kun ziipa kuudugun a onaman geñno mañ, kono kane aakede toore i-tooriyo adda k'ume zimolo bini ompilso k'ume, wo toore k'Isa yi-tooriyo a biza k'ulbugun aa moole biza soohe yi koliyo yi-tooriyo. ²⁰ Munda wede ki poone a jiire min: Ono don nebiyagi an riije ti kaaga adda mattup ki Raa geñ, wede tudde yi k'aane yi ki suune itadan ye yode ti siidi me. ²¹ Derec, ono don nebiyagi an ruutite geñ, soo toñ umbo i k'iido ye t'urzi k'elkiso duwo me, wo geñ an i njiya Unde Kamilen kono

an di ruutite ono don iido ti Raa me.

2

Don eliyi dooyiso ere oldo

¹ Ti kaaga geñ i d'ede don ede t'adda diine don k'Izirayel kane an ti t'ize tuddan aa nebiyagi, wo geñ injino ti diine kune toñ i d'adda don an t'ela dooyiso ere oldo. Kane geñ dooyisadan an ti kalsa kan ombide ti ono don derec ye ki daggiya duwo, wo urzi Galmeega wede an di'n udde geñ an d'oola. Injino mañ kane geñ kesiko an t'oona kulkuwo Raa a eedan ki daggiyadan. ² Wo a lekkiyadan ere ki boliyo gette don baadan an di'n daana, wo t'urzi kane duwo an di kildita urzi wede derec ki Raa. ³ Kane don eliyi dooyiso ere oldo geñ an un t'in daga t'urzi lohito k'ono a bizan, kono an t'oona munda beygun. Kane geñ ti kaagine too booradan Raa y'an ti-dikke, wo daggiyadan t'aasa kesiko.

⁴ Derec, kun suune kane maaleekiyagi don i t'ize oldiko toñ, Raa yi ki'n iili ye, wo y'a ti'n zidde y'a ti'n gittite, yi ti'n ibi adda k'oldo goole sohuru wo zimolo, yi di'n boohiyo an di lekke bini onniyo booro. ⁵ Wo duwo don ti kaaga ulpi toñ Raa yi ki'n iili ye, kane y'an iide pay ti ahu baadan a t'iimi siido, wenda soo toñ i k'utte ye. Wo a utte Nowe siidi, wede i gizite urzi wede ki diine, ti don sarat a itadi*. ⁶ San mañ geegiryagi Sodom ti Gomor geñ kane ulpi, Raa y'a dikke booro eedan, y'an igge t'uwwo ti donzan pay a t'ize oddagi, kono a kiza urzi a don isa oldiko ki faana an di wolla. ⁷ Aame geñ Lot yon wede ki diine Raa y'a y'utte, kono

* **1:14** 1.14 Kun wollo adda mattup ki Zan 21.18-19. † **1:17** 1.17 Kun wollo adda mattup ki Matiye 17.1-5; Markus 9.2-7 wo Lik 9.28-35. * **2:5** 2.5 Taaya ki Nowe gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6-8. † **2:7** 2.7 Taaya ki Lot gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.1-29.

yonj i y'uunje a lekkiyo ere ki boliyo ki donj siido an isiyo daa sukuyagi gette†. 8 Derec, yo wede ki diine genj yi lekkiyo a diinayanj, yi woliyo wo y'ollige naabo ere pay an isiyo onnu diddo gette. Injino lekkiyadanj tod'te sukuyagi i ti lattiya biza k'ulbi wede ki diine genno. 9 Injino manj Galmeeega genj yonj yi suune urzi mummino y'a t'adfa donj i lekkiyo kettiyo ti yode t'adda suldi donj onje an aaniya me, wo yonj yi suune urzi mummino donj k'oldiko y'anni boohe bini yi ti'n t'ela danggay a onniyo ere Raa yi dekka booro me. 10 Wo yonj yi t'ela danggay ki poone kane donj i daaniya urzi pitinjo tuddanj ti dehu gettiyo, wo an aa ti diipida a ono Raa genj me.

Kane donj eliyo dooyiso ere oldo gette a wenda an k'orgiso ye, eedanj zakidi. Ottilso soo tonj an k'ede ye a maaleekiyagi donj toogo ti kandaane genj me, an di'n kaldita. 11 Wo kane maaleekiyagi donj an ede toogo baadanj a jiiere genj, kane donj eliyo dooyiso ere oldo tonj an ki'n kaldita ye aame dekkiyo booro a daana Galmeeega me. 12 Wo kane genj eedanj aa seydi balda daa k'elkisadanj, kane genj a lekkiyadanj an ti'n sedfu, an ti'n towwo. Genj an kaldita a munda an ki y' suune ye. An di-t'inda aa seydi balda. 13 Injino manj a oldiko ere pay an ize gette, Raa y'an ti dooza. A onnu tonj manj an isiyo unswadanj a urzi naabo ere oldo tuddanj ti dehu. Aame an aa konso a ombagun tonj, lekkiyadanj gette oldo a duwo sukuyagi baadanj, ulbanj an isiyo unje ki lohito k'ono danjal. 14 Edayanj bilbil ki moonite t'erayi k'eebanj. Kane an k'ormiyo ye k'isiyo k'oldiko me, donj tasse an ti'n daggia, wo an d'okkiso a suldi pay. Injino manj

duudiyo Raa a eedanj. 15 Kane genj urzi wede derec an d'iili, an digge, an di diine urzi wede ki Baalam ulo Bozor pay. Yode wede y'a giyye sonko ere an i eliyo y'aase ulsu, 16 wo yo nebi Baalam genj a oldiko y'ize gette, Raa y'a y'iipide t'urzi bize buuru. Injino manj onniyo gette t'a ruute aa i rootiyo wedusu, injino t'a y'ihira kono y'a ki isa ye baa naabo daa k'elkiso gette†.

17 Kane donj eliyo dooyiso ere oldo gette, aa osso ahutu i t'iibe, aa dondari maaye wede baadanj yi-ti'n teepiyo, mizzi yi-ki koppiyo ye. Kane genj umayanj Raa y'an ti t'ikkima adda k'ume zimolo dil. 18 Kane genj ti bizanj i d'adfiya ono donj baadanj ki koliyo tudde wo ki bita. An d'isiyo naabo sukuyagi ere a jiiere ki tuddanj ti dehu, kono an di mabilde kane donj i t'uddo ti onje ti diine donj i lekkiyo a urzi daggia. 19 Kane genj an an di rootiyo a duwo an t'isa donj eedanj toore, kacinj kane batum minj bulagi ki naabo ere an isiyo daayum ki lattiya gettiyo, kono wede tuuku tonj yonj bule ki munda wede i-iide. 20 Injino manj i d'ede donj onjo an t'uddo t'adda suldi donj ganigi ki duniya t'urzi suuniyo ere ki Galmeeeginj Wede k'Uttiyadinj Isa Almasi, wo aame sanj an iila tuddanj an ti gima k'adda suldi donj ulpi an i-iide genno sey manj, kane genj lekkiyadanj ere k'ita ette oldo a jiiere ere ki poone. 21 A kane injino genj beehiye urzi wede ki diine an gi di y' suune ye tonj bee, minj an di y' suune wo sanj an d'ooli ono donj kamilenj donj Raa y'an ruute an illiga genj me. 22 Genj an d'iina a-t'iide a munda wede ono ombide an ruute me, an'de: «Gede yi-ti kama ombo palditadi», wo sonj «Kinzir kun ti y' zuuye tonj, yi-ti

† 2:16 2.16 Taaya ki Baalam gette k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 22.4-35.

kama k'adda nirdito sey.»

3

Kama k'Isa ki duniya

¹ Zemba ki nun kune donj ki geyyiso, kun ollo mattup n'un raaniya ette, ere ki sirwe. Ise a mattup ere ki poone, wo a ere ki sirwe tonj manj, ni dehu kune eggun a lekke ohine a elkiso ere ki diine t'urzi k'ono pay donj n'un ruutite genno. ² Ni dehu kun aa d'elke a ono donj nebiyagi donj kamilen an ruutite ti kaaga, wo ti urziyagi k'oogoro donj ki Galmeega Wede k'Uttiyadinj kun illiga t'urzi kaye donj zina k'Isa. ³ Wo munda wede kun di suune ki poone enno, a onniytagi donj ettiyo k'ita i d'adfa duwo an di lekka lekkiyo ere aa tuddanj ti dehu. An un di'n t'okka maade, ⁴ wo an t'eesa: «Eeyu Isa Almasi yi ruute sanj y'a-kimo, de ankenj too me yi d'aaniya me? Maawinj tonj an dinge baa, wo kane suldi pay minj an lekkiyo a umayanj t'ume Raa y'a t'ikkima duniya too.» ⁵ A elkiyadanj gette kane an dunde ti kaaga Raa y'ikkima siido kane ti kandaane t'urzi k'ono bizi me. Siido ti ahu y'a ti'n diikida, wo siido yi t'ikkima t'adda k'ahu. ⁶ Wo genj injkino t'urzi k'ahu donj baadanj a t'iimi siido, donj adda duniya ti suldizanj pay ti kaaga an t'uute. ⁷ Wo ki kandaane kane ti siido donj ankenno enj, t'ono donj ki bizi genno Raa yi'ni boohiyo k'uwwu t'an uuta. Kane genj yi'ni boohiyo k'onniyo ere Raa y'a dekka booro wo k'onniyo daggiya donj k'oldfiko.

⁸ Wo zemba ki nun kune donj ki geyyiso, i-d'ede munda soo i dehu un ki dande ye: Galmeega a elkisadi onniyo soo gette aa ozzine dupu, wo ozzine dupu genj aa onniyo soo. ⁹ Donj ongo an elkiyo

Galmeega yi t'ossiyo a munda wede yi ruute y'aasa genj me. Wo injkino ye, yo y'ombine baadanj kono kune, yi ki dehu wenda soo tonj a ki dagge ye. Ki too manj yo yi dehu duwo pay an di-kime lekkiyadanj.

¹⁰ Injkinon manj onniyo kama Galmeega t'aana aa wede k'oogire, wenda soo tonj yi ki suuna ye. A onniyo gette kandaane a nokkida ti tarkuuse baadanj wede k'a orgide, suldi donj pay a kandaane uwwu t'an ogga a t'isa umbo, wo siido ti suldi donj pay adda genj a t'isa umbo pay. ¹¹ Derec, suldi pay genj an t'engila injkino, genj kun suuno koduwo mummino kun di lekke me! I dehu kun di lekke donj kamilen, wo a kize kune kettiyo ti Raa. ¹² Koore kun delliyo aaniya k'onniyo ere Raa y'a dekka booro genj me, kun di-kette toonugun zakidi kono onniyo gette t'a aane kesiko. Onniyo gette onniyo ere kandaane uwwu t'a y'ogga a t'isa umbo, wo suldi donj pay a kandaane genj a t'ombila ti wehinko k'uwwu gettiyo. ¹³ Wo Raa yi ruute yi d'isa kandaane aware wo siido tonj aware*, aame genj duwo an d'isa munda wede ki diine aa Raa yi dehu, wo genno kine in delliyo munda wede yi ruute y'aasa me.

¹⁴ Kono kamo zemba ki nun kune donj ki geyyiso, koore kun delliyo aaniya k'onniyo gettiyo genj, kun ketto toonugun zakidi, kono y'un di'n t'oona donj kamilen, kun lekkiyo ti toose, wo duwo an k'ambu sundugun k'ulsuko ye. ¹⁵ Wo kun elko koduwo ombine Galmeeginj gette, t'un d'ele urzi kun t'oone uttiyo. Injkinon kay leemadinj Pool wede in giyye genj, a suldi genno tonj y'un ti'n riije ti suuniyo k'ono

* 3:13 3.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.17; 66.22.

ere Raa yi ele. ¹⁶ Geɗ munda wede yi riine adda mattupiyagi pay inkiino, aame y'essiyo raaniya a urzi suldi geɗno maɗ, i d'ede omagi ongo ongo ki suuniyadaɗ me. Inkiino maɗ kane don i ki suune munda ye, wo an di baakiysa a suldi Raa, ono an ti'n kama t'urzi doolo aa an d'isiyo a omagi ongo adda mattupiyagi ki Raa ti doolo. An isiyo inkiino geɗ an daggiya tuddaɗ batum.

¹⁷ Inkiino maɗ zamba ki nuɗ kune don ki geyyiso, anken n'un ti ruute ki poone suldi geɗ an d'aana. Kun koono mentikagi, kono kane don i k'ambu ono Raa ye geɗ an un ki ti'n dagga ye, wo kun gi di t'assa lekkiyagun ere zakidi gettiyo ye. ¹⁸ Wo de kun'do ki daana daayum a urzi beeko ti suuniyo ere ki Galmeegin Wede k'Uttiyadin Isa Almasi. Geɗ tamma t'a koone a yode ti anki wo ki daayum! Eyye.

Mattup ere ki poone Zaŋ yi riije

*Enj urzi k'ono d'oj kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette «Mattup ere ki poone Zaŋ yi riije». Zaŋ yi riije mattupiyagi paat: «Rabila Majjaanawa k'Isa Zaŋ yi riije», «Apokalipse» wo mattupiyagi d'oj afo a biza tudan. Ti diine kane d'oj afo geŋ, ette mattupadi ere ki poone.

Ti kaaga geŋ, i d'ede d'oj ongo an di lohito ono, an d'eesiyo, Isa Almasi yoŋ an y'ehe aa wedusu geŋ, yoŋ Ulo Raa ye. Wo an di rootiyo soŋ, wede tuuku toŋ y'aase munda aa addi i dehu wo Raa yi ki y' wolle yoŋ aa wede k'oldiko ye. Kono kamo Zaŋ y'an di riije a d'oj i ziipe addan a Isa, an di suune kereŋ Isa miŋ yoŋ wee wee, wo y'an di ruute soŋ, ki kotto lekkiyo ere ki daayum tod'te ede, wo y'an di gize mummino kee wede k'a ti t'oone me. Wede tuuku yi ziipe addi a Isa geŋ, lekkiyo gette y'a ti t'oone. Wo a d'uwu y'an di ruute sey, ti Raa wo ti Ulí Isa an aa ti ketto kan soo, wo Raa an di y' geyye ti d'oj pay i ziipe addan a Isa. An iza inkinno man, ki kotto an di suuna adda k'addan an t'oona lekkiyo ere ki daayum.

*Wede an yi waaku Ono yi
d'eliyo lekkiyo*

¹ Kun ollo mattup ere ay un raaniya ette a tukki wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo, yoŋ geŋ wede t'ume k'eesiyo suldi pay yoŋ ede to. Yode geŋ ay y'illiga ti kuudey, ay di y' wulle, ay yi wulle t'edayey ŋoo, wo beezey toŋ y'a yi butte. ² Aame wede i d'eliyo

lekkiyo y'iido y'a gize tuddi geŋ, kaye ay di y' wulle. Kono kamo ay un di kazita rabiladi, rabila ki yode wede i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, yoŋ yi likke a sirpa Meega Raa, anken Raay y'in ti y' gize. ³ Munda wede ay wulle wo ay illiga ti kuudey geŋ, a kune toŋ ay un ti y' kaza, kono kune ti kaye in lekkiyo kettiyo kan soo. Wo lekkiyadin kettiyo kan soo gette, tod'te ti Meega Raa wo ti Ulí Isa Almasi. ⁴ Geŋ kaye ay un raaniya inkinno, kono kine pay addin a ona t'unŋsuwo.

Raa yoŋ toore

⁵ Raa geŋ yoŋ toore, munda zimolo di yode umbo. Enno ono d'oj ay illiga ti bize k'Isa Almasi me, wo ay un ti'n kaza. ⁶ Aame kine in'de in lekkiyo kettiyo kan soo ti Raa wo in sooru adda zimolo man, geŋ kine d'oj lohito k'ono, in ki sooru a urzi wede d'erec ye. ⁷ Wo de aame in sooru adda toore aakede yode batum adda toore geŋ, in di lekka pay kettiyo kan soo, wo puuzo k'Ulí Isa t'in di'n isa kamilen t'oldikadin pay te.

⁸ Aame kine in'de oldiko in k'isiyo ye man, geŋ in daggiya tuddin, munda d'erec di kine umbo. ⁹ Wo aame kine in t'oodibe addin a oldikadin man, yode Raa toŋ y'in t'isa tambobino a oldikadin te, kono yoŋ wede ki diine, yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa: inkinno man y'in t'isa tambobino a oldikadin, wo y'in di'n isa kamilen ti suldi d'oj pay ulpi*. ¹⁰ Aame kine in'de oldiko batum in k'ize ye man, geŋ Raa in ti y'ize wede lohito k'ono, geŋ onami adda k'addin umbo.

2

¹ Inni ki nun, n'un raaniya inkinno kono ni dehu kun ki d'ise oldiko ye. Wo de aame wede yi

* 1:9 1.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-5.

t'iire adda k'oldiko man, kun su-
uno wede noogiyadin ede a daana
Meega Raa me, yon Isa Almasi
wede ki diine. ² Yode batum y'ele
tuddi sedefe, y'a inda ki booyiso
k'oldikadin, wo kono k'oldikadin
danjal ye, k'oldiko ki don duniya
pay*.

Geyyiso tudde a urzi Raa

³ Aame kine in seedu urziyagi
k'oogoro Raa man, t'urzi geñ in
di suune yon in yi suune. ⁴ Wede
y'ede Raa yi y' suune wo yi ki
seedu urziyagi k'oogiradi ye man,
yon geñ wede lohito k'ono, ono
don derec di yode umbo. ⁵ Wo
wede y'a seedu ono Raa man, yon
geñ ki kotto yi giyye Raa t'addi
pay. T'urzi seedu k'onami geñ i-
kaza in yi suune, kine in lekkiyo
kettiyo kan soo ti yode. ⁶ Aame
wede y'ede yon yi lekkiyo kettiyo
ti Raa man, i dehu y'a ozire aa Isa
Almasi y'izire kay.

⁷ Zemba ki nun kune don ki
geyyiso, ono don n'un raaniya
en kane urzi k'oogoro aware ye,
wo de kane urzi k'oogoro ere ti
kaaga kun illiga t'ume k'eesiyo†.
Urzi k'oogoro ti kaaga en kane
ono don kun illiga. ⁸ Wo anken
ono don n'un raaniya en kane
urzi k'oogoro aware. Naabo k'Isa
Almasi y'ize wo ti sooru ere ki
kune gette, i-kaza urzi k'oogoro
geñ derec, kono naabo ere oldo a
zimolo gette t'engilso, wo iina ette
naabo ere ki diine a toore kereñ
baa.

⁹ Wede y'ede yon adda toore wo
y'olmide leemadi man, yon geñ
yi lekkiyo daayum adda zimolo.
¹⁰ Wede yi geyyiso leemadi geñ
yi lekkiyo daayum adda toore,
munda umbo yi ti y'ore leemadi
adda k'oldiko me. ¹¹ Wo de wede
y'olmide leemadi man, yode geñ

yi lekkiyo adda zimolo, y'ambe
k'ume tunda'ñ yi ki suune ye,
kono zimolo ti t'ippe a edayi.

Duniya kun ti geyye ye

¹² Inni ki nun, n'un raaniya
kono oldikagun Raa y'un t'ize
tambobino t'urzi suma ki yode
Isa. ¹³ Kune maawi no, n'un
raaniya kono kun yi zuune wede
yo ede to t'ume k'eesiyo suldi pay
me. Obilagi no, n'un raaniya kono
Mohita k'oldiko kun ti jiire.

¹⁴ Inni ki nun, n'un raaniya
kono Meega Raa kun yi zuune.
Kune maawi no, n'un riije kono
kun yi zuune wede yo ede to
t'ume k'eesiyo suldi pay me. Obi-
lagi no, n'un riije kono kune un
d'ede toogo, wo ono Raa kun ni
ziida zakidi, Mohita k'oldiko ton
kun ti jiire.

¹⁵ Kun duniya kun ti geyye ye
ti suldutú pay. Aame wede yi
geyyiso duniya man, geñ geyyiso
Meega Raa adda k'addi umbo.
¹⁶ Kun ollo enno suldi don adda
duniya me: suldi don ulpi tudde ti
dehu, suldi don ersa ti zaapu wo
koliyo tudde ti maala. Kane geñ
i k'ettiyo ti Meega Raa ye, kane'ñ
suldi duniya. ¹⁷ Kun suune duniya
ti suldutú duwo an zaapu addan
eego geñ, an t'engila, wo de wede
y'a ziida zakidi a naabo ere Raa yi
dehu man, y'a lekka ki daayum.

Kun koono mentikagi ti don k'olmide k'Isa

¹⁸ Inni ki nun, onniyo k'ita t'iina
aa kun d'illiga, a onniyo k'ita
Wede k'olmide k'Almasi y'a etto,
ankenno don k'olmide k'Almasi
kane ede baadan an t'udfo. Geñ
i-kaza onniyo k'ita t'iina‡. ¹⁹ Kane
geñ an udfde ti diine kine don i
ziipe addin a Isa, wo de ti poone to
kane pay min ki kine ye. Derec,
an ki kane ki kine kotto man, an di

* 2:2 2.2 Kun wollo adda mattup ki Romen 3.25-26. † 2:7 2.7 Kun wollo adda mattup ki
Zan 13.34. ‡ 2:18 2.18 Kun wollo adda mattup ki Matiye 24.5,23-24 wo Markus 13.21-22.

lekke ti kine. Wo ankeñ an t'udfe ti diinayin min, a t'iidfiba ita kane pay ki kine ye.

²⁰ Wo kune'ñ, kun d'uune Unde Raa, tod'te Almasi wede kamilen y'un ele, inkinon man kune pay derec kun ti suune. ²¹ Nun n'un riine kono derec kun ki ti zuune ye ye. Aha, n'un riine kono derec kun ti zuune, wo kun zuune derec i-k'ede lohito k'ono ye.

²² Wede lohito k'ono min yon wee wee? Yon min wede i-tuuge yi rootiyo Isa yon Almasi Raa yi biire ye. Wede k'olmidfe k'Almasi gen yon yi-tuuge yi rootiyo Raa yon meek'Almasi ye wo Almasi Ulo Raa ye. ²³ Wede yi-tuuge yi rootiyo Almasi Ulo Raa ye man, yode gen Meega Raa ton yi ki y' zuune ye. Wo wede y'umbe a Ulo Raa man, gen yon yi zuune Meega Raa pay^s.

²⁴ Wo kune'ñ kun aa soodo zakidi a ono don kun illiga t'ume k'eesiyo. Aame ono don kun illiga t'ume k'eesiyo kun'ni zidfa zakidi adda k'addugun man, kune ton kun di lekka kettiyo ti Ulo wo ti Meega. ²⁵ Enno munda wede Isa yi ruute y'in t'ela me: lekkiyo ere ki daayum.

²⁶ Nun n'un riine inkinon kono kun di koone mentikagi ti don an dehu an un ti'n dagge. ²⁷ Wo kune'ñ, Almasi y'un ele Unde Kamilen, wo tod' ti lekkiyo kettiyo ti kune. Gen i ki dehu wede dooyiso ti doolo y'un gi di'n dooye ye baa. Tode Unde Kamilen getin t'un di'n dooye a suldi don pay derec, munda ki lohito k'ono umbo. Inkinon man kun lekko daayum kettiyo t'Almasi aakede Unde Kamilen t'unni duuye.

²⁸ Wo ankeñ inni ki nun, kun lekko daayum kettiyo t'Isa Almasi. Inkinon onniyo ere y'aana yi-kiza

tuddi a duwo pay gette, y'in di'n t'oona daa niiku adda k'addin, in ki seeda sukuyagi ye a daanadi me.

Inni Raa

²⁹ Kun suune Almasi yon ki diine gen, kun suune kay wede tuuku y'isiyo naabo ere ki diine man, yon gen ulo Raa.

3

¹ Kun ki wollo do Meega Raa y'in di'n giyye baadan, y'in di'n waaku kine innizi*, wo gen ki kotto kine inni Raa! Wo de kane don duniya an in ki'n suune ye kine inni Raa me, kono kane Raa an ki y' suune ye. ² Zemba ki nun kune don ki geyyiso, ankeñ kine in t'ize inni Raa, wo de munda wede kine in t'isa a daana Raa y'in ki t'iidfiba ita ye botto. Wo in suune aame Isa Almasi y'iina man, kine in t'isa aa yode, kono in di y' wolla kereñ eda ti eda. ³ Wede tuuku yi zaapu elkiso ere inkinon a Almasi man, y'a t'ise kamilen, aa yode batum kamilen.

⁴ Wede tuuku y'isiyo oldiko gen, y'a ti doopide a oogoro Raa. Derec, isiyo k'oldiko gette, tod'te doopide a oogoro Raa. ⁵ Wo de kun suune Isa Almasi y'iido k'adda duniya y'a buye oldikadin, yode wede i-k'ede oldiko ye. ⁶ Wede tuuku yi lekkiyo kettiyo ti yode man, y'a ki lekke adda k'oldiko ye, wo wede tuuku y'isiyo oldiko man, gen Isa yi ki y' wolle ye, wo yi ki y' suune ye.

⁷ Inni ki nun, kun oola tudugun wenda soo ton y'un ti'n dagga ye. Wede yi sooru ki diine gen yon ki diine aakede Isa Almasi yon ki diine. ⁸ Wo wede y'isiyo oldiko gen, yon ki Meeda siitandani, kono to Meeda siitandani gette t'isiyo oldiko t'ume k'eesiyo duniya too, wo yo Ulo Raa

^s 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Matiyee 11.27 wo Zan 5.23; 15.23. * 3:1 3.1 Kun wollo adda mattup ki Zan 1.12.

y'iido toc miŋ y'a-lette naabo ki Meeda siitandani.

⁹ Wede tuuku yoŋ ulo Raa maŋ, y'a ki lekke adda k'oldiko ye kono yoŋ ono Raa i lekkiyo adda k'addi. Inŋkino yi k'aane yi k'ise oldiko ye kono yoŋ ulo Raa. ¹⁰ Wede tuuku yi k'isiyo suldi ki diine ye wo yi ki geyyiso zemba ye maŋ, yoŋ geŋ ki Raa ye. T'urzi eŋ kun di'n suune inŋi Raa koo ki Meeda siitandani koo maŋ.

Kun geyyo tuddugun

¹¹ Kun ollo, eŋŋo ono doŋ kun illiga t'ume k'eesiyo me: Kine in geyyo tuddiŋ†. ¹² Wo kine in ise ye aa ki Kayeŋ y'a iide leemadi me, kono yoŋ ki Mohita k'oldiko. Wo ki moo me yi y'iide leemadi me? Yi y'iide kono yo Kayeŋ geŋ naabadi oldo, wo ere ki leemadi beehiye ki diine‡.

¹³ Zemba ki nuŋ, kune ulbugun i t'oodfe ye aame doŋ duniya an un olmidfe maŋ§. ¹⁴ Kine in suune t'urzi k'unto in t'udde, ankeŋ kine in uune urzi lekkiyo kono in geyyiso zemba. Wede yi ki geyyiso zemba ye maŋ, yoŋ geŋ yi sooru daayum a urzi k'unto. ¹⁵ Wede tuuku y'olmidfe zemba maŋ, yoŋ aa wede i t'owwo duwo mirsi, wo kun suune wede i t'owwo duwo geŋ i-k'ede lekkiyo ere ki daayum ye. ¹⁶ Isa Almasi y'iido y'a ele tuddi, y'a inda kono kine. Inŋkino maŋ kine toŋ maŋ in di geyye zemba, in t'ele tuddiŋ kono kane. T'urzi eŋ kine in di zuune geyyiso Raa mummino me. ¹⁷ Aame wede i-d'ede maala ki duniya, wo yi woliyo leemadi yi daayisa y'a-t'appiya edayi yi ki woliyo sommagi ye maŋ, yoŋ geŋ i-k'ede geyyiso Raa adda k'addi ye*. ¹⁸ Inŋi ki nuŋ, kine in geyye

tuddiŋ ti ono biziŋ danŋal ye, wo de t'urzi naabo pay, geŋ i-kaza geyyisadiŋ tod'te derec.

¹⁹ T'urzi geŋ in di suuna kine a urzi wede derec ki Raa, wo geŋ addiŋ a-t'assa a daana Raa me. ²⁰ Wo aame addiŋ i dekkiyo booro eediŋ maŋ, Raa yoŋ goole yi jire addiŋ wo yi suune suldi pay. ²¹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, aame addiŋ i ki dekkiyo booro eediŋ ye maŋ, geŋ kine in d'ette daana Raa daa k'orgiso. ²² A munda wede tuuku kine in tonde bey yode geŋ, in di y' t'oone kono kine in aa seedu urziyagi k'oogiradi, wo in isiyo naabo ere yoŋ ulbi i-d'isiyo unse. ²³ Kun ollo eŋŋo urzi k'oogiradi me: Kine in lekko in d'ambo a suma k'Uli Isa Almasi wo in di geyyo tuddiŋ. Geŋ munda wede yoŋ yi ruute in d'ise. ²⁴ Wede yi seedu urziyagi k'oogoro Raa maŋ, yoŋ geŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode. Wo kine in di suune, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine t'urzi k'Unde Kamileŋ ere y'in elo gettiyo.

4

Doŋ daggiya duwo

¹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kane doŋ i rootiyo an'de an d'ede Unde Raa geŋ, kun ti wollo naabadaŋ do, onamaŋ kun ambe baa ye. An d'ede Unde Raa kotto maŋ kun di'n suuna*, kono doŋ an ti-t'ize tuddaŋ aa nebiyagi, an di tiipe baadaŋ adda duniya. ² Kun ollo, wede i-d'ede Unde Raa kun di y' suune a ono doŋ adfiya ti bizi. Inŋkino wede tuuku yi rootiyo Isa Almasi y'iido k'adda duniya y'umbe tudde ki wedusu, geŋ yoŋ ki Raa. ³ Wede tuuku yi ki y' zuune Isa inŋkino ye maŋ, yoŋ

† **3:11** 3.11 Kun wollo adda mattup ki Zan 13.34. ‡ **3:12** 3.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.1-8. § **3:13** 3.13 Kun wollo adda mattup ki Lik 6.22 wo Zan 15.18-19; 17.14. * **3:17** 3.17 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.7-8. * **4:1** 4.1 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 13.2-6.

geŋ ki Raa ye, unde ere i-d'ede gette t'ettiyo ti Wede k'olmide k'Almasi, wede kun d'illiga y'etto k'adda duniya geŋ, ankeŋ y'iina baa.

⁴ Wo de kune inŋi ki nuŋ, kune ki Raa, wo kane doŋ an ti-t'ize tuddaŋ aa nebiyagi geŋ kune kun'ni jiiire, kono Unde ere un d'ede gette tod'te toogo ti jiiire ere i dokkiyo doŋ duniya. ⁵ Kane geŋ ki duniya. Inŋkino maŋ an orbe aa doŋ duniya ge d'orbe, wo doŋ duniya an di'n ollige. ⁶ Wo kine'ŋ ki Raa. Wede yi suune Raa y'in di'n olliga, wo wede ki Raa ye y'in ki'n olliga ye. T'urzi geŋ in di suuna Unde ere d'erec ki Raa too te, wo unde ere ki lohito k'ono too te.

Raa yoŋ wede geyyiso

⁷ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kine in geyyo tuddiŋ, kono geyyiso gette t'ettiyo ti Raa, wo wede tuuku i-d'ede geyyiso geŋ yoŋ ulo Raa, wo yi suune Raa. ⁸ Wede tuuku i-k'ede geyyiso ye geŋ, yoŋ yi ki suune Raa ye kono Raa yoŋ wede geyyiso. ⁹ Uli soo d'anjal y'aa di y'igibo ki duniya kono t'urzi yode kine in t'oone lekkiyo ere ki kotto†. Geŋ inŋkino Raa y'in ti gize geyyisadi a kine me. ¹⁰ Kun ollo urzi geyyiso enno: kine ye i giyye Raa ki poone me, wo de yode in i giyye ki poone me, y'a t'igibo Uli y'iido y'a ele tuddi sefeke, y'a inda ki booyiso k'oldfikadiŋ.

¹¹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, aa kine Raa y'inni giyye baadaŋ inŋkino geŋ, kine toŋ in di geyye tuddiŋ. ¹² Wenda soo toŋ i wulle Raa umbo‡, wo aame kine in geyyiso tuddiŋ maŋ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine, wo geyyisadi pay y'a-ti d'inge a tukki kine.

¹³ Wo Raa y'in elo Undi adda k'addiŋ. T'urzi geŋ kine in di suune in lekkiyo kettiyo ti Raa, wo yoŋ yi lekkiyo kettiyo ti kine.

¹⁴ Meega Raa y'a igibo Uli ki duniya kono yoŋ y'a utta duwo pay, geŋ kaye ay yi wulle wo ay di rootiyo taayadi. ¹⁵ Aame wede tuuku yi rootiyo bizi y'ede Isa Almasi yoŋ Ulo Raa maŋ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode wo yoŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa. ¹⁶ Wo kaye ay ti zuune geyyiso ere Raa y'ize a kaye te, wo ay d'umb'e.

Raa geŋ yoŋ wede geyyiso, wo wede yi lekkiyo a urzi geyyiso maŋ yoŋ geŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode. ¹⁷ Aame kine addiŋ uune ti geyyiso maŋ, a onniyo ere Raa yi d'ekka booro toŋ kine in k'ede orgiso ye, kono lekkiyadiŋ a duniya ette tod'te aa lekkiyo k'Almasi. ¹⁸ Aame in d'ede geyyiso maŋ orgiso toŋ umbo, wo geyyiso ti t'ooniyo adda k'adde maŋ ti-ti lomme orgiso. Inŋkino maŋ wede i-d'ede orgiso geŋ, y'elkiyo yi t'oona dangay. Inŋkino maŋ wede i-d'ede orgiso geŋ, addi i ki t'uune ti geyyiso ye.

¹⁹ Wo kine in geyyiso Raa, in geyyo tuddiŋ kono Raa y'inni giyye ki poone. ²⁰ Aame wede y'ede yi giyye Raa wo leemadi yi y'olmide maŋ, yoŋ geŋ wede lohito k'ono. Leemadi wede yi y' woliyo a daanadi min yi gi di y' geyyiso ye de, y'a geyye Raa wede yi ki y' woliyo ye mummino me? ²¹ Wede yi giyye Raa maŋ, leemadi toŋ y'a yi geyye. Geŋno urzi k'oogoro wede Isa Almasi y'in ruute in d'ise me§.

5

† 4:9 4.9 Kun wollo adda mattup ki Zan 3.16. ‡ 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Zan 1.18.

§ 4:21 4.21 Kun wollo adda mattup ki Matiye 22.36-40; Markus 12.28-31 wo Lik 10.25-28.

Kine toogo in jiire Meeda si-tandani

¹ Wede tuuku y'umbe Isa yon Almasi Raa yi biire man, yon gen ulo Raa. Wo wede tuuku yi geyyiso Meega Raa gen, innizi ton y'anni geyye. ² Aame kine in geyyiso Raa wo in sooru a urzi k'oogiradi man, t'urzi gen in di suune kine in geyyiso inni Raa. ³ Derec, urzi geyyiso Raa gen yon in di seeda urziyagi k'oogiradi*. Wo urziyagi k'oogiradi gen, kane daaniyadan i k'oone ye a kine me, ⁴ kono kine pay inni Raa gen in d'ede toogo in jiire duniya, wo in t'ize toogo in di jiire ti zaapu k'addin a Isa. ⁵ Wee wee i ti jiire duniya te? Yode wede umbe Isa yon Ulo Raa.

⁶ Yode Isa Almasi y'iido y'a udde t'urzi k'ahu wo ti puuzo ere k'untadi. Y'iido t'urzi k'ahu danjal ye, y'iido t'ahu wo ti puuzo pay. Wo taaya gette i rootiyo Unde Raa, kono Unde Raa gette tod'te derec. ⁷ Injino man kane don ado i rootiyo Isa Ulo Raa me, ⁸ kane Unde Raa, ahu don ki batem wo puuzo ere k'untadi. Injino man kane ado gen an rootiyo bizaan soo. ⁹ Aame duwo an in rootiyo taaya a munda wede an woliyo man, gen kine in d'ambu wo munda wede Raa yi rootiyo in d'ambe a ceere. Gen Raa yi ruute taaya a tuk'Uli. ¹⁰ Wede yi ziipa addi a Isa Ulo Raa man, ono gen y'ni zuune adda k'addi, wo wede yi k'umbe a ono Raa enno ye man, gen Raa yi ti y'isiyo wede lohito k'ono, kono yi k'umbe ye a ono don Raa yi ruute a urzi k'Uli me. ¹¹ Gen enno ono don Raa yi ruute me: yon y'in ele lekkiyo ere ki daayum, wo lekkiyo gette in t'uune t'urzi k'Uli. ¹² Wede yi ziipe addi a Ulo Raa gen, yon y'uune lekkiyo gette, wo

wede yi ki ziipe addi a Ulo Raa ye gen, yon lekkiyo gette umbo†. ¹³ N'un raaniya mattup ette kono kun di suune kun uune lekkiyo ere ki daayum, kune don umbe a suma k'Ulo Raa me.

In tondo t'adde soo

¹⁴ Gen injino kine in k'ede or-giso ye a daana Raa me. Aame in ton-diyo munda wede aa Raa addi i dehu man, y'in di'n ollige. ¹⁵ Aame munda wede kine in ton-diyo gen in suune Raa yon y'in ollige, gen in suune sey aa munda wede kine in tunde in y'uune.

¹⁶ Aame wenda yi wulle leemadi yi t'iire adda k'oldiko ere i-ki d'etta unto ye man, yi tondo Raa kono yode wo Raa yi di t'ela lekkiyo a leemadi me. Ni rootiyo ti oldiko ere i-ki d'etta unto ye kun tonde me. Wo oldiko ede a-d'ette unto te, wo gen ni rootiyo ti oldiko ere gettiyo ye kun tonde me. ¹⁷ Naabo pay ere in isiyo oldo gettin oldiko, wo oldiko ongo a-ki d'ette unto ye.

¹⁸ Kine in suune wede tuuku yon ulo Raa gen oldiko yi k'ise ye, kono Ulo Raa yi y' boohiyo, Mohita k'oldiko ti-k'ise munda ye. ¹⁹ Kine in suune kine ki Raa, wo kane don duniya pay gen an lekkiyo a bey Mohita k'oldiko. ²⁰ Kine in suune son Ulo Raa y'iido y'in d'ele eego soodo a elkiso in di suune Raa yi rootiyo ono don derec. Wo in di lekkiyo kettiyo kan soo ti Raa yon yi rootiyo ono don derec, t'urzi k'Uli Isa Almasi. Yode wede i rootiyo ono don derec, yon Raa batum, y'in d'elo lekkiyo ere ki daayum.

²¹ Inni ki nun, kun koona mentikagi, kun daane ye ita longayi me!

* 5:3 5.3 Kun wollo adda mattup ki Zan 14.15. 3.36.

† 5:12 5.12 Kun wollo adda mattup ki Zan

Mattup ere ki sirwe Zan yi riije

*Enj urzi k'ono donj kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette «mattup ere ki sirwe Zan yi riije». Yi riije a tode «erewo ere Raa yi biire». Wo ki kotto erewo gette i-kaza kane donj ogiysito ti suma k'Isa. Zan yi ki dihe y'a ki'n waakite ti sumbiyaganj ye, kono deero k'akuuma an gi di'n dabira ye. Y'an di ruute mummino donj i ziipe addan a Isa an di geyye tuddan me. Yonj y'an di ruute sonj, an di seeda zakidi a zaapu k'addan a Isa gette, wo an koonaa mentikagi ti duwo donj eliyo dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti Rabila Majjaanawa k'Isa ye gettiyo.

Toose ki Zan

¹ Mattup ette i raanjiya nun wede dokkiyo, a konj erewo ere Raa yi biire* wo sonj a inñizí donj ni giyye t'addó pay. Wó kane i ni giyye nun siidó fanjal ye, donj pay i suune urzi wede derec genj an'ni giyye pây, ² kono derec ki Raa gette ti lekkiyo adda k'addin, wo to t'a lekka ti kine ki daayum. ³ Genj beeko, isiyo adde kofuwo ti toose ki Meega Raa wo ti Isa Almasi Ulo ki Meega, i koonaa eedinj. Suldi genj an in di'n t'elo kono in di lekke ti derec wo ti geyyiso.

Derec ti geyyiso

⁴ Nunj ulbó unse baadan aame n'illiga inñizí ongo an sooru a urzi wede derec, a urzi k'oogoro wede ki Meeginj Raa y'in ruute. ⁵ Wo ankenj konj erewo no, nun

ni di rooto kine in di geyye tud-dinj. Kane ono donj ni raanjiya enj urzi k'oogoro aware ye, kane minj donj kun d'illiga t'ume k'eesiyo genno†. ⁶ Wo to geyyiso gette, ti dehu kine in di daane urziyagi k'oogoro Raa yi rootiyo, wo urzi k'oogoro wede kun illiga t'ume k'eesiyo, yi rootiyo'ñ kun di geyye daayum tuddugun.

*Kun koonaa mentikagi ti donj i ti
t'isiyo tuddan aa nebiyagi*

⁷ Nunj n'un rootiyo inkinoo ankenno i udfó donj daggiya duwo baadan adda duniya me. Kane genj an k'ambu ye Isa Almasi y'iido duniya y'a t'umbe tudde ki wedusu me. Yonj wede yi rootiyo inkinoo genj yonj wede daggiya duwo, yonj wede k'olmide k'Almasi. ⁸ Inkinoo manj kun koonaa mentikagi, kono naabo ere in isiyo ette i-ki t'engila ki bita ye, wo in aa ziidfa manj in di t'ooney munda wede Raa yi dehu y'in t'eley. ⁹ Wede tuuku yi ki lekkiyo kettiyo a dooyiso ere ki Isa Almasi gi duuye ye, wo yi t'adfiya ti paate manj, yonj genj ti Raa kettiyo ye. Wo wede yi lekkiyo kettiyo a dooyiso gettiyo manj, yonj genj kettiyo ti Meega Raa wo ti Ulí Isa Almasi. ¹⁰ Aame wede y'iido tuddugun wo yi ki dooyiso aa ere ki Isa ye manj, wede genj kun yi seeda ye a boygunj me, wo toose tonj kun i ise ye. ¹¹ Derec, wede isiyo toose a yode genj, aakede y'a ti gitte kanj soo ti yode a naabadí ere oldo y'isiyo gette.

Ono donj ki dangju

¹² Nunj oo d'ede ono baadan n'un di roote minj ni ki raanje ye, wo nunj n'elkiyo di kune n'etta wo in di rootey bize ti bize kono addin a donney t'unjuwo. ¹³ Inkinoo manj

* **1:1** 1.1 Konj erewo ere Raa yi biire: I-kaza donj ogiyo ti suma k'Isa a ume soo wo donjtú an di'n waaku «inñizí», umbo'ñ i-kaza kine donj pay i ziipe addin a Isa. † **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki Zan 13.34; 15.12,17.

in̄ni teemadí ere Raa yi biire† an
i-t'ize toose.

† **1:13** 1.13 In̄ni teemadí ere Raa yi biire: I-kaza d̄uwo d̄oŋ ogiyo ti suma k'Isa a ume wede Zanj ge lekkiyo geŋŋo.

Mattup ere k'aduwe Zan yi riije

*Enj urzi k'ono donj kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette «Mattup ere k'aduwe Zan yi riije». Yi riije a wedusu yi ziipe addi a Isa sundi Gayus.

Zan yi d'igibe duwo an d'ette ki siidiyagi ongon, an di kizitey ono Raa a donj i ziipe addan a Isa. Wo de kane duwo gen an iiney adda geeger ere Gayus yi lekkiyo man, i d'ede wedusu sundi Diyotirep yonj ti diine donj dokkiyo ki donj ogiyo ti suma k'Isa, y'a-tuuge y'anni seeda di yode me. Donj ongon i ziipe addan a Isa ki geeger gette, duwo gen an ti'n ziiida di kane. Injino tonj kane donj i ziiida torgagi a boydizan gen, Diyotirep y'an udfde ti diine ki donj ogiyo ti suma k'Isa me. Kono kamo Zan yi di riije mattup a Gayus yonj ti diine donj i ziiida torgagi, kono y'a seeda zakidi a naabo ere y'isiyo, wo donj ettiyo kazita k'ono Raa tonj y'anni seeda bey sire.

Toose ki Zan

¹ Mattup ette i raaniya nunj wede dokkiyo, a leema wede ki geyyiso Gayus*, wede ni giyye t'addo pay. ² Leema ki nunj kee wede ki geyyiso, ni dehu tudda t'a koone bee, naabadá pay t'aase ki diine kono nunj ni suune biza k'ulba gen yonj daayum a Raa.

³ Nunj ulbo unse baadanj kono zamba donj i ziipe addan a Isa an iido t'ummey gen an oo ruute, kee ki sooru a urzi wede derec, wo derec kee k'isiyo munda wede ki

diine. ⁴ Aame nunj n'ollige injizó an sooru a urzi wede derec man, ulbo i d'oniyo t'unjsuwo baadanj.

Kooke a leema

⁵ Leema ki nunj kee wede ki geyyiso, ki seedu zakidi a urzi seedu zamba, ise torgagi tonj man. ⁶ Kane donj gen an'tiyo kenno man, an di rootiyo sundá a urzi geyyisadá a daana kane donj ogiyo ti suma k'Isa a enno, a beehiyko ere k'an isiyo gette. Injino man n'a di rooto, donj injino gen k'anni noogo aa Raa yi dehu, an seeda urzi torguwadanj ⁷ kono kane an adfiya ti boydizan minj ki naabo a suma k'Isa Almasi. An ki tondiyo munda ye ti bey donj i ki suune Raa soo danjal ye me. ⁸ Injino manj kine tonj in di'n nooge donj injino gen me, kono kine in t'ise donj naabadinj kanj soo a urzi wede derec.

⁹ Adda mattup ette n'an riije ono boolonj a zamba donj ogiyo ti suma k'Isa†. Wo de Diyotirep wede yi dehu y'a t'ise ki daana do gen yi k'ollige ye onamey me. ¹⁰ Injino manj nunj onniyo ere n'iida manj, munda wede ulsu gen n'a ti y' rootey a daana duwo. Ono donj ulpi y'orbe, lohito k'ono a eedo genno tonj i k'iide ye, zamba donj ettiyo ti dokki yi ki'n seedu ye, wo donj ede i ni seeda tonj yi ki dehu ye kane donj i dehu seedu torgagi gen yi-ti'n lomme ti diine kane donj ogiyo ti suma k'Isa me. ¹¹ Leema ki nunj kee wede ki geyyiso, ki daane ye ita donj k'isiyo k'oldiko me, wo kee ki wollo munda wede beehiye, kono wede isiyo beehiye gen yonj ki Raa, wo wede y'isiyo ulsu gen yi ki suune Raa ye. ¹² Wo yo Demetirus gen donj pay an rootiyo taayadi beehiye. Sooruzi ere derec gettiyo

* **1:1** 1.1 Gayus: Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 19.29; Romanj 16.23 wo 1 Korent 1.14. † **1:9** 1.9 Zamba donj ogiyo ti suma k'Isa: I-kaza donj ogiyo ti suma k'Isa a ume soo wede Gayus yi d'ettiyo, wo sonj Diyotirep yonj wede teesiyo k'eego duwo.

toŋ ti rootiyo ti yode. Kaye toŋ ay
rootiyo wo kun suune onamey geŋ
ɗerec.

Ono ɗoŋ ki ɗaŋgu

¹³ Ono ɗoŋ ni dehu n'a di roote
baadaŋ miŋ ni ki raaje ye. ¹⁴ Wo
n'elkiyo saŋ maŋ n'etta n'a ki ti
wollo, in di rootey bize ti bize.
¹⁵ Injino maŋ toose ti koona ti kee,
laŋziyagá an a-t'ize toose, wo kee
toŋ a laŋziyagey k'an t'iso toose
soo soo pây.

Mattup ki Ziid

*Eŋ urzi k'ono doŋ kun t'oone
adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere Ziid leema k'Isa yi riije. Aŋ Zak ti Ziid geŋ, Isa'ŋ leemadaŋ goole. Mattup ette tod' ti deeyiso mattup ere ki sirwe Piyer yi riije.

Ziid yi riije mattup ette a kane doŋ Raa yi biire a yode. Y'an di ruute an koonā mentikagi ti doŋ dooyisadaŋ a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye geŋ me. Lekkiyadaŋ gette i-kaza kane a Isa Almasi ye, kono lekkiyadaŋ beehiye ye. Wo y'a ruute soŋ munda wede Raa y'an isa a kane doŋ lekkiyadaŋ beehiye ye.

Toose ki Ziid

¹ Mattup ette i raaniya nuŋ Ziid, wede naabo k'Isa Almasi wo leema Zak, a kane doŋ Meega Raa yi'ni giyye. Kane y'a ti'n wiike wo yi di'n boohiyo t'urzi k'Isa Almasi. ² Geŋ isiyo k'adde koduwo, toose, ti geyyiso ki Raa i koonā eggun daa doozyo.

Doŋ eliyo dooyiso ere oldo

³ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, nuŋ n'a dihe t'addo pay n'un di raane mattup a urzi k'uttiyo wede ki kine pay. Wo de ni wulle maŋ, a n'ele anken ni dehu n'un di raane kono un t'eley kooke kun di deyya a urzi zaapu k'adde a Isa, yo urzi geŋ Raa yi y'elo a doŋzi kaŋ soo danŋal tak. ⁴ Nuŋ n'un raaniya kono doŋ ulpi oŋgo geŋ an t'iide diinagun wo kune kun ki suune ye. Kane geŋ urzi beeko Raa an ti y' kama dergilagi kono an t'okkima urzi

lekkiyadaŋ wede a urzi boliyo geŋno, wo an di koogire Isa Almasi, Galmeega wede dooyisadiŋ yoŋ soo danŋal. Aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, kane geŋ booro Raa t'anni seeda.

⁵ Derec, kane suldi geŋ kun'ni suune pay baa, wo toŋ n'un ti'n rooto sey kun a d'elke mummino Galmeega Raa y'an utte y'an ucd'o doŋ k'Izirayel ti siido Misir me, wo saŋ maŋ y'an d'ize a kane doŋ i-tuuge zaapu k'addaŋ a yode, an t'inda*. ⁶ Kun elko a maaleekiyagi doŋ urzi dokkiyo wede Raa y'an ele geŋ an gi di buuhe ye, ume lekkiyadaŋ an d'iili. Kane geŋ Raa yi'ni boohiyo kettiso ti ziŋziri ki daayum adda zimolo, bini onniyo meeda ere Raa y'a deŋka booro. ⁷ Kun elko a geeger Sodom ti Gomor wo ti geegiryagi doŋ goppon ti kane†. Kane doŋzaŋ toŋ maŋ sooruzan t'a guune oldo aa maaleekiyagi geŋno, an d'iili tuddaŋ k'isiyo boliyo wo kuuli toŋ an di moonite ti kuuli eebaŋ. Wo ankeŋno an uune danggay adda k'uwwo ere t'oggiyo ki daayum, danggay ere Raa y'an ele a kane gette, tookiyo kuude a duwo pay.

⁸ Geŋ injkino kay, kane doŋ eliyo dooyiso ere oldo gette, sooruzan tin aa kane doŋ geegiryagi geŋno. Kane an ti t'isiyo tuddaŋ ganigi ti boliyo ere an ettiyo t'urzi suniye, injkino maŋ an di koogire Raa wede t'ekki suldi pay, wo an di kaldita maaleekiyagi doŋ toogo a kandaane. ⁹ Wo goole maaleekiyagi Mikayel toŋ, aame an niikiyto wo an a-t'irba ti Meeda siitandani a tukki nuune Muusa geŋ, y'a-ziida tuddi, yi ki dihe y'a ki deŋke booro a tukki tode t'urzi kaldita ye, injkino yi di ruute, y'ede: «Galmeega Raa yi

* **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.29-30. † **1:7** 1.7 Taaya gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.1-25. ‡ **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 34.6, i-kaza ottibe ki Muusa danŋal. Ume niikiyto ti ume an irba geŋ, moŋgidagi Yawudiyagi an iide taaya ti bizan danŋal.

elo dangay[‡].» ¹⁰ Wo de kane dūwo geŋ, munda wede an ki y' suune ye toŋ an di kaldita. Wo munda wede kane an suune a urzi tudde geŋ, an t'isiyo aa seydi balda elkisadaŋ umbo, suldi geŋ an d'an t'ettiyo k'ume dag-giya. ¹¹ Dabar a kane, kono an diine urzi Kayeŋ. An giyye soŋko baadaŋ geŋ an ti t'ele tuddaŋ a urzi daggiya aa ki Baalam, wo an t'inda kono an ti tuuge a Raa aa ki KoreŒ. ¹² Derec, kane geŋ ettiyadaŋ ere k'adda diine zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa an ti gu-une ombō geŋ, a dūwo sukuyagi. A ume geŋ kane an d'ombo wo an di sobo baadaŋ daa sukuyagi, an lomme addisadaŋ. Kane geŋ aa dondari doŋ maaye y'ambu i ki koppiyo mizzi ye. Kane geŋ aakede inda doŋ i k'ehiyo ye, ume k'ehiyadaŋ i tōwwo toŋ maŋ, an di dekkita ti sondayzaŋ pay, inkiŋo untadaŋ t'a d'oola taŋ sire. ¹³ Kane geŋ aa ooye y'ūune i-kolzite baadaŋ. Inkiŋo maŋ suldi doŋ ki sukuyagi an isiyo geŋ, kane aa goopiyo k'ooye i-paldita a daanadaŋ. Kane aa moldfali doŋ i sewiyo a kandaane, wo kane geŋ umayaŋ Raa y'an ti y' buuhe ki daayum a ume zimolo dil.

¹⁴ Yode Enok mugiyē wede ki sarat iise ti Adum geŋ, a tukki kane toŋ yi ruute ti kaaga ono doŋ Raa y'igibo, y'ede: «Kun ollo, Galmeega Raa y'a etto ti maaleekiyagi kamileŋ suma dupiyagi baadaŋ, ¹⁵ kono y'a dekkā booro a tukki dūwo pay. Kane doŋ k'oldfiko pay geŋ, booro t'an di'n seeda kono a suldi doŋ ulpi pay an ize kono an ti tuuge a Raa, wo a ono doŋ pay ulpi an ruutite a tukki yode daa k'ottilso.» ¹⁶ Kane dūwo geŋ daayum ulbaŋ unse ye, an di

mōolo a urzi lekkiyadaŋ, wo an daaniya ita suldi doŋ ulpi tuddaŋ ti dehu. Ti bizaŋ i d'addiya ono doŋ ki tamma tudde wo kane an di tamma dūwo kono an d'oomi bizaŋ.

Kooke a doŋ i ziipe addaŋ a Isa

¹⁷ Wo de zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kun a elko a ono doŋ doŋ zina ki Galmeegiŋ Isa Almasi an ruute ti kaaga. ¹⁸ Kane an un ruute, an'de: «A onniytagi doŋ ettiyo k'ita geŋ, i d'adda dūwo an un di'n t'okka maade wo an daana ita suldi doŋ ulpi tuddaŋ ti dehu.» ¹⁹ Kane geŋno i t'eliyo doŋ i ziipe addaŋ a Isa an t'âhuntu tuddaŋ me, elkisadaŋ ki tudde daŋŋal wo i ki'n dokkiyo Unde Raa ye. ²⁰ Wo de zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kun iso t'urzi tuuku toŋ lekkiyaguŋ t'a koone daayum a suldi doŋ derec ki Raa kun zaapu addugun eego. Kun tondo Raa ti toogo k'Unde Kamileŋ. ²¹ Kun lekko daayum a geyyiso ere ki Raa, kun di dello onniyo ere Galmeegiŋ Isa Almasi y'un d'isa adde kofuwo wo y'un t'ela lekkiyo ere ki daayum gette.

²² Kun wollo sommagi ki doŋ an d'ede niiku a urzi zaapu k'addaŋ a Isa, ²³ doŋ ongo ette k'adda k'uwwō geŋ kun ti'n kami kun'n utto. Wo a doŋ ongoŋ kun an d'iso adde kofuwo kay, wo de ti metiŋko: Kun ti ledfo ti tuddaŋ, ise kallagaŋ toŋ kun a botta ye, para maŋ un di'n seeda, kono kane ganigi t'urzi suldi doŋ ulpi an isiyo.

Tamma a Raa

²⁴⁻²⁵ In amma Raa soo daŋŋal, yoŋ y'in di'n uttiyo t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi. Yoŋ i-d'ede toogo y'un t'eegire kun ki t'oore adda k'oldfiko ye, wo

§ 1:11 1.11 Taaya ki Kayeŋ k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 4.3-8. Taaya ki Baalam k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 22.1-35. Taaya ki Kore k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 16.1-35.

y'aane y'un di'n t'ette ki dfaanadí
k'adda daryikadí daa zaapu k'ono
eggun, wo ôoniyo t'un̄suwo. Geŋ
moziko, gooliko, toogo, wo urzi
dokkiyo, kane pay geŋ ki yode ki
poone duniya t'a t'eesa botto too,
bini anki, wo ki daayum! Eyye.

Apokalipse

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Zanj wede zina k'Isa Almasi yi riije. Suldi donj pay yi riije enj yi'ni wulle wo yi'n illiga adda munda i-d'iido aa suniye. Adda mattup ette Zanj y'an d'eele kooke a kane donj i ziipe addan a Isa, kono ti kaaga genj duwo an'ni dibire baadan. Injino y'an rootiyo an aa seeda zakidi bini onniyo k'ita, wo an di zaape elkisadan a Isa.

Adda mattup ette i d'ede suldi ede kine in di'n suune: Ki poone'nj, kane siitandani an naabiya adda duniya ette, injino kane donj i ziipe addan a Isa genj an t'oona dabar baadan, bini donj ongonj ti diinayanj duwo an ti'n t'ida. Ki sirwe'nj, Isa yonj Galmeega, kane donj pay i ti toogiyo k'ollige k'ono Raa genj y'an di'n ceera. K'aduwe'nj, Raa yi yi boohiyo munda wede yi ruute y'an t'ela a kane i ziipe addan a Isa, wo a jiiire a kane donj duwo an ti'n iide kono yode.

Zanj yi wulle sonj suldi donj aana a onniyo k'ita. Isa y'a ceera Meeda siitandani ti maleekiyagutú ti kane donj pay illiga onamtú, wo yi-ti'n sebba adda baala k'uwwu. Aame genj i d'isa kandaane aware, siido aware, geeger aware wo Raa ti Galmeega Isa an di lekka adda ti kane donj pay illiga onamanj.

Suldi donj Isa Almasi yi gizite a Zanj

¹ Mattup ette ti kaza a suldi donj Isa Almasi y'an iidiba ita a donj naabadí. Raa yi d'ele ono enj a Isa Almasi kono y'an t'oodiba ita

an di suune munda wede aana gopponj. Kono k'injino Isa Almasi y'a igibe maaleekayí ki tukki Zanj wede naabadí, kono munda enj yi di ti y' kize. ² Manj Zanj y'an di gizite a duwo suldi donj pay maaleeka yi gize, y'ede: «Ki kotto enj ono Raa, wo genj yode Isa Almasi batum yi kaza ono genj derec.»

³ Unsuwo a wede i gariya wo a donj ollige ono donj Raa y'igibo adda mattup ettiyo. Unsuwo a donj ollige ono donj an riije enno wo an aa seedu genj me. Genj kun suuno koduwo suldi enj peedadanj gopponj a t'isa.

Toose ki Zanj

⁴ Mattup ette i raaniya nunj Zanj. Toose a kune donj ogiyo ti suma k'Isa a geegiryagi sarat ki siido k'Aazi*. Beeko ti toose i koonaa eggun t'urzi Raa, yode wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita tonj yonj ede. Wo kane undiyagi donj sarat ki Raa a daana kaakido mozikadi genno tonj, an un elo beeko ti toose. ⁵ Yode Isa Almasi wede i ziida zakidi a urzi kazita k'ono Raa, y'un elo beeko ti toose. Yode wede i bilde ki poone ti diine donj unto, yonj Mozigo mozagi a siido pay.

Yonj y'inni giyye, y'in di'n udfde t'adda k'oldfiko t'urzi puuzadi ibi. ⁶ Yonj mozigayinj wo kine donjzi, y'in di'n ize kine donj sedefe ki Meegi Raa. Injino tamma ti moziko a koone a yode ki daayum. Eyye. ⁷ Kun wollo, y'ettiyo adda dondari. Wede tuuku tonj y'a yi wolla, ise donj i y' girbe t'aryagi tonj an di y' wolla. Ita duwo pay adda duniya an dillita an d'oola kono yode. Genj ki kotto a t'isa! Eyye. ⁸ Galmeega Raa y'a ruute, y'ede: «Nunj sundó Alpa wo Omega. Nunj Raa toogadó t'a jiiire

* 1:4 1.4 Siido k'Aazi: I-kaza siido soo adda siidiyagi pay ti kaaga donj Romenj ga-dukke, ankenno tod'te a kese peedo k'ooriyo ki siido Turki.

pay, nuŋ wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita toŋ nuŋ ede.»

Zaŋ i-d'iido munda aa suniye, y'a wulle Isa

⁹ Mattup ette un raaniya nuŋ Zaŋ leemaguŋ, nuŋ ti kune in lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa. Kine in dabirsa kaŋ soo wo in seeda zakidi a urzi k'Isa me, yoŋ mozigo kine pay. Wo nuŋ an ti'n zidde a siido ere a diine k'ahu sundutu Patimos, kono an'de n'ize ulsu ni kazita ono Raa, wo ni gizite urzi wede d'erec Isa y'o iidiba ita. ¹⁰ Onniyo soo, onniyo Dumas maŋ, Unde Raa ti-t'uune adda k'addo, saŋ ki daaro n'a illiga golla awwa ti rootiyo aa ti parre, ¹¹ ti d'eesiyo: «Munda wede ki woliyo en, ki ti y' raana adda mattup, wo mattup gette k'an t'agiba a doŋ ogiysito ti suma k'Isa i lekkiyo a geegiryagi sarat: a Epez, a Simirn, a Pergam, a Tiyatir, a Sarde, a Piladelpi wo a Lahodise geŋŋo.»

¹² Aame n'illiga inkiyo maŋ, n'a gilde daaro n'a wolle o rootiyo wee wee. Maŋ n'a wulle pitila sarat ki dap†. ¹³ Wo a diine pitila sarat gette, ni wulle munda i deeyiso aa wedusu yi t'usso kalle sohuru i d'argu a dondali, wo ser ki dap y'a-zidde lanjaya. ¹⁴ Ilali k'eedi tuwardi kar aa kaawa, edayi i d'omilte aa uwwo. ¹⁵ Zoŋdi aa maala teezowo an ti t'ele adda k'uwwu i d'oggirso dofodot, golladi i durriyo aa ooye y'okko. ¹⁶ A beezi k'ammade moldali sarat, wo ti bizi i d'adfiya kasigara kesiyagutu sirwan pay korbe robbon. Ume k'edayi i rala aa peedo ti ziida.

¹⁷ Aame ni y' wulle maŋ, n'a iire a zoŋdi aa n'inda, maŋ y'a-ti ziipe beezi k'ammade a tuddo wo

y'o di ruute, y'ede: «Kee k'orgide ye, nuŋ wede ki poone wo k'ita toŋ nuŋ. ¹⁸ Nuŋ wede ni lekkiyo zeere, wo nuŋ wede ti kaaga n'a inda wo n'a bilde, ankenj ni lekkiyo zeere ki daayum. Nuŋ oo d'ede toogo a tukku'unto wo a tukku'ume ki doŋ i t'inda. ¹⁹ Inkiyo maŋ munda wede ki wulle geŋ, pay ki ti y' raana. Munda wede ki woliyo ankenno wo wede aana k'ita toŋ, ki ti y' raana pay. ²⁰ A moldali sarat doŋ ki woliyo a beezo k'ammade wo ti pitila sarat ki dap en, k'ollo n'a di t'oodo itadan. Moldali doŋ sarat en, i-kaza maaleekiyagi sarat doŋ Raa y'igibe ki boohiyo doŋ ogiysito ti suma k'Isa a geegiryagi sarat geŋŋo. Wo kane pitila sarat geŋ, i-kaza doŋ ogiysito ti suma k'Isa a geegiryagi sarat geŋŋo.»

2

Mattup a doŋ ogiysito ti suma k'Isa a Epez

¹ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo doŋ ogiysito ti suma k'Isa a geeger k'Epez: Kun ollo, en ono ki nuŋ wede i seedu moldali sarat a beezo k'ammade wo ni-sooru adda diine pitila sarat ki dap, ni rootiyo, n'ede: ² “Nuŋ ni ti suune lekkiyaguŋ te, wo naabaguŋ ere ooŋe gette kun a seedu zakidi, wo ni suune kun an k'ooliyo urzi ye a doŋ bundidi an di lekke a diinaguŋ me. Geŋ kun ti'n niime kane doŋ an'de kane doŋ zina k'Isa, kaciŋ kane doŋ zina ye. Inkiyo kun di'n zuune kane doŋ lohito k'ono. ³ Kune kun seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa, kun dibire kono kun umbe a sundo wo kun ki t'isse ye. ⁴ Wo de enno munda wede kun ize wo nuŋ addo i ki dehu ye me: Kune ankenno kun ki n' giyye aa t'ume k'eesiyo ye. ⁵ Kun elko

† 1:12 1.12 Pitila ki dap: I-kaza munda aa gooro ki dap i-d'ede garziŋa ti pitila eego eego.

ume wede kun t'iire me, kun di kama lekkiyagun wo kun t'ambo naabagun ere ki poone, wo aame kun ti tuuga ki kama lekkiyagun man, n'a t'amba pitila t'umatu me. ⁶ Wo de enno munda wede beehiye kun ize me: Kune naabo ere kane donj sundan Nikolayit* an isiyo gette, kun ti giigira aa nun ton ni ti giigira. ⁷ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono donj Unde Raa t'an rootiyo a donj ogiysito ti suma k'Isa me. A donj i jiira man, n'an t'ela an d'ooma inni k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo, yonj genj adda jenne ki Raa.»

Mattup a donj ogiysito ti suma k'Isa a Simirn

⁸ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo donj ogiysito ti suma k'Isa a geeger Simirn: Kun ollo, enj ono ki nunj wede ki poone wo k'ita tonj nunj, wede n'a inda wo sanj n'a bildfe, ni rootiyo, n'ede: ⁹ «Nunj dabaragun ni ti suune ti daayisagun te, wo ki too manj a urzi Raa kune'nj ki laale. Nunj ni suune kaldita ere an unni kaldita te. Donj an rootiyo injkino genj an'de kane Yawudiyagi, kacinj Yawudiyagi ye†, kane ogiysito ki donj ge dooyiso suldi Meeda siitandani. ¹⁰ Kun orgide ye a dabar ere unj etto te. Kun ollo, Meeda siitandani t'un di'n naama, donj baadanj ti diinagunj ti di'n oba dangay, wo duwo an un di'n dabira k'onniyto suma koomat. Kun a soodfo zakidi a urzi zaapu k'addugunj a Isa, ise un ido unto tonj manj, wo nunj n'un di t'ela kadumul ki donj i ceeriyo, tode gette lekkiyo ere ki daayum. ¹¹ Wede i-d'ede kuwwa

k'ollige manj, y'ollo koduwo ono donj Unde Raa t'an rootiyo a donj ogiysito ti suma k'Isa me. Kane donj i jiira manj, unto ere ki sirwe t'an ki'n seeda ye.»

Mattup a donj ogiysito ti suma k'Isa a Pergam

¹² «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo donj ogiysito ti suma k'Isa a geeger Pergam: Kun ollo, enj ono ki nunj wede a beezó kasigara kesiyagutu sirwanj pay korbe robbonj, ni rootiyo, n'ede: ¹³ «Nunj ni y' suune umagunj wede kun di lekkiyo me, yonj genj ume kaakido Meeda siitandani. Wo kun di lekkiyo kettiyo a suma nunj, kun ki giigira ye urzi zaapu k'addugunj a nunj me, ise aame Antipas wede i ziida zakidi a urzi kazita k'onamó an y'iide di kune, a ume wede Meeda siitandani ti lekkiyo tonj manj. ¹⁴ Wo de enno munda wede kun ize, wo nunj addó i ki dehu ye me: Di kune i d'ede donj ede, kane genj an daaniya urzi wede Baalam yi dooyiso, yode genj yi-di t'elite ono a Balak y'an t'ekke ikka a donj k'Izirayel, kono an d'aadi sey wede an ele sedefe a longayi wo an d'ooli tuddanj k'isiyo boliyo‡. ¹⁵ Wo sonj di kune i d'ede donj ede kane an daaniya dooyiso ere ki donj sundanj Nikolayit. ¹⁶ Kun ti kama lekkiyagunj, para manj nunj gopponj ni kama ki tuddugunj, donj genj n'anni deyya ti kasigara ere adfa ti bizó. ¹⁷ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, y'ollo koduwo ono donj Unde Raa t'an rootiyo a donj ogiysito ti suma k'Isa me. A donj i jiira manj, n'an t'ela an d'ooma ombó ere ombide sundutu manj, wo a kane genj wede tuuku tonj ni di t'ela

* **2:6** 2.6 Donj sundanj Nikolayit: Kane donj i ziipe addanj a Isa ti kaaga wo an diine dooyiso ere oldo ki Nikolayus, dooyiso gette t'a ti'n lidfe duwo t'urzi wede derec ki daaniya k'Isa.

† **2:9** 2.9 Donj an'de kane Yawudiyagi, kacinj Yawudiyagi ye: I-kaza kane Yawudiyagi t'ume k'ehiyadanj to wo de an ti tuuge k'ollige k'ono Raa wo kane ki yode ye, genj injkino an t'ize Yawudiyagi donj ki kotto ye. ‡ **2:14** 2.14 Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-2; 31.16.

sey wehilu tuware, raan̄iya eego suma aware wenda soo toŋ yi k'aane yi ki ti suune ye, a ti suune wede ni ele dan̄jal.”»

Mattup a doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Tiyatir

¹⁸ «Ki raan̄a a maaleeka wede i boohiyo doŋ ogiyo ti suma k'Isa a geeger Tiyatir: Kun ollo, eŋ ono doŋ ki nuŋ Ulo Raa, edayó omilte aa uwwo wo zoŋdó aa maala teezowo i d'oggirso dofdot, ni rootiyo, n'ede: ¹⁹ “Nuŋ ni suune lekkiyagun, geyyisagun, zaapu k'addugun a Isa, naabagun ere ki noogiyo duwo wo a seedfugun ere zakidí a urzi zaapu k'adde a Isa. Nuŋ ni suune naabagun ere kun isiyo an̄ken̄no ette, i jüre ere t'ume k'eesiyo. ²⁰ Wo de en̄no munda wede kun ize wo nuŋ addó i ki dehu ye me: Kune kun t'ooliyo Zizabel erewo ere t'ede tod'te nebi ti kazita ono Raa. Kaciŋ doŋ naabadó ti'ni daggiya, ti di'n dooyiso kono an t'ette a isiyo boliyo, wo an d'aadí sey wede an ele sedeke a longayi. ²¹ Ni-iili peedo booloŋ kono t'a-kime lekkiyatú, wo de ti ki dehu ti ki kime lekkiyatú ere a urzi boliyo ye. ²² In̄kino maŋ n'a ti sedfa eeni ekk'on̄gali ti doŋ isiyo boliyo ti tode me an di dabira baadan, wo de a ki t'isa in̄kino ye aame kane an ti gima lekkiyadan ere oldo an isiyo t'urzi tode gettiyo maŋ. ²³ Wo in̄nitú toŋ n'a ti'n t'ida, in̄kino maŋ doŋ pay ogiysito ti suma k'Isa an di suuna nuŋ wede ni suune elkiyo wedusu ti munda wede addí i dehu. A kune'ŋ wede tuuku toŋ ni di t'ela munda a naabadí ere y'ize y'ize.

²⁴ Wo kune doŋ a Tiyatir, kun ki diine ye ita dooyiso ere oldo gette, wo kun ki duuye ye suldí doŋ an'ni waaku suldí ombide

ki Meeda siitandani meš. In̄kino nuŋ di rooto: A kune attidí ti doolo n'un ki zaape ye baa. ²⁵ Wo de dooyiso ere kun uune gette kun aa soodó zakidí bini aaniyadó.

²⁶⁻²⁸ A doŋ i ziida zakidí a naabadó bini dan̄gu wo an jiira maŋ, n'an t'ela toogo ere nuuno batum n'uune ti bey Meegó, n'a ti'n zappa mozagi ekk'ita duwo pay, an di'n dokka ti toogo ki dalka maala, an di'n kossita aa an kossiyo bongali lee, wo soŋ n'an t'ela moole biza soohe.

²⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono doŋ Unde Raa t'an rootiyo a doŋ ogiysito ti suma k'Isa me.”»

3

Mattup a doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Sarde

¹ «Ki raan̄a a maaleeka wede i boohiyo doŋ ogiyo ti suma k'Isa a geeger Sarde: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede o d'ede undiyagi sarat ki Raa wo moldali sarat, ni rootiyo, n'ede: “Nuŋ ni ti suune lekkiyagun te, sundugun ti mólolo aa kune zeere a urzi Raa me, kaciŋ kune aa unto. ² Kun t'onno, kun a soodó zakidí a zaapu k'addugun a Isa, kono rippani zaapu k'addugun doŋ a guute geŋ an a-ki ti t'inda ye. Derec ni wulle maŋ, lekkiyagun a daana Raazó gette a ki t'iide ye a munda wede Raa yi dehu me. ³ In̄kino kun elko a ono doŋ an un i duuye wo kun illiga geŋno. Kun'ni booho beehiye wo kun di kama lekkiyagun. Aame kun ki t'inna ye maŋ, nuŋ n'a etto n'un di'n oora aa wede k'oogire a peedo ere tuuku kun ki ti suuna ye. ⁴ Wo toŋ a Sarde geŋ doŋgun miibi ede, kallagan an ki ti'n ize ganigi ye. Kane geŋ an t'ossa kallagan

§ 2:24 2.24 Suldí ombide ki Meeda siitandani: Kane geŋ dooyiso ere oldo ki Zizabel, t'ede tod'te nebi kaciŋ nebi ye. Dooyiso ere ombide gette i ti suune kane doŋ i duuye dan̄jal.

tuwardi ay d'ozira kaŋ soo, kono kane an iide an d'ozire ti nuŋ. ⁵ Injino doŋ i jiira maŋ, an t'ossa kallagi tuwardi. Sundaŋ t'adda mattup ere ki lekkiyo* gette n'a ki t'ida ye, wo a d'aana Meegó Raa wo a d'aana maaleekiyagi toŋ n'a rootey eŋ doŋzó. ⁶ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono doŋ Unde Raa t'an rootiyo a doŋ ogiysito ti suma k'Isa me.»»

Mattup a doŋ ogiysito ti suma k'Isa a Piladelpi

⁷ «Ki raaja a maaleeka wede i boohiyo doŋ ogiysito ti suma k'Isa a geeger Piladelpi: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede kamileŋ ni rootiyo ono doŋ d'erec, a beezó kerle ki biza bumbu Dawut, ni t'ihina maŋ, wenda soo toŋ yi k'aane y'a ki ti t'ippe ye, wo n'a t'ippe maŋ, wenda soo toŋ yi k'aane yi ki t'ihina ye. Ni rootiyo, n'ede: ⁸ «Ni ti suune lekkiyaguŋ te, ni suune kune toogaguŋ baata wo toŋ onamó kun di'n ziidfa zakidi wo sundó kun gi di zidde ye. Injino maŋ ni d'ihina biza a daanaguŋ, wenda soo toŋ yi k'aane y'a ki ti t'ippe ye. ⁹ Kun ollo munda wede n'an isa a doŋ ogiysito ge dooyiso suldi Meeda siitandani me, kane doŋ an'de kane Yawudiyagi, kacir kane Yawudiyagi ye. Kane geŋ n'an isa ki toogo miŋ an d'etto an dikka a daanaguŋ, wo an di suuna nuŋ n'unni giyye. ¹⁰ Onamó kun i ziidfa zakidi t'ombiŋe wo kun di'n buuhe, injino maŋ nuŋ toŋ n'un di'n booha a onniyo ere ki dabar t'etto ekki duwo pay ki naamiya doŋ pay a siidfo geŋ me. ¹¹ Nuŋ goppon n'ettiyo, kun a soodfo zakidi a dooyiso ere kun uune te, para maŋ kadumulaguŋ ki doŋ i jiire gette wenda ti doolo

y'a t'amba. ¹² Doŋ i jiira maŋ, n'an isa aa dundulu ki seedu Boy Raazó, wo an di lekka adda ki daayum. Wo a tuddaŋ n'an di raaja suma Raazó wo suma ki geeger ere ki Raazó, tod'te Zeruzalem aware, i d'iigo ti kandaane ti d'aana Raazó. Wo n'an di raaja suma nuuno ere aware. ¹³ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono doŋ Unde Raa t'an rootiyo a doŋ ogiysito ti suma k'Isa me.»»

Mattup a doŋ ogiysito ti suma k'Isa a Lahodise

¹⁴ «Ki raaja a maaleeka wede i boohiyo doŋ ogiysito ti suma k'Isa a geeger Lahodise: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede sundó Eyye†, nuŋ wede d'erec wo i ziidfa zakidi a urzi kazita k'ono Raa, nuŋ wede t'ume k'eesiyo Raa y'ikkima suldi pay geŋ ti nuŋ soo, ni rootiyo, n'ede: ¹⁵ «Nuŋ ni ti suune lekkiyaguŋ te, kune'ŋ aakede ahu doŋ ŋoyoyo ye, wehini ye. Nuŋ ni dehu kun t'ise wehini wehini, ise ŋoyoyo ŋoyoyo danŋal! ¹⁶ Wo de kune'ŋ wehini ye ŋoyoyo ye, kune dullimo geŋ, n'a pidfa leezó. ¹⁷ Kun rootiyo kune ki laale, suldi kun t'ukumte, injino un iide munda kun ki dehu ye baa. Wo kune kun ki suune ye kune adda daayika, munda un k'ede ye me, kune adda dabar, konzayi wo bontiliŋ. ¹⁸ Injino maŋ n'un d'eelo kooke, kun owol dap ere an ti t'ele adda k'uwwu i ralita wic wic di nuuno, kono kun t'isa doŋ laale ki kotto, soŋ kun owol kallagi tuwardi kun t'ossa kono kun ki lekka bontiliŋ ti sukiyaguŋ ye, wo kun a d'owol dawwa k'eda kun a yergito edaguŋ a wolla. ¹⁹ Nuŋ doŋ pay ni'ni geyyiso, n'an di rootiyo a munda wede an isiyo ulsu me wo ni di'n

* **3:5** 3.5 Mattup ere ki lekkiyo: I-kaza mattup ere sumbiyagi ki doŋ pay uune lekkiyo ere aware'ŋ, raajiya adda. † **3:14** 3.14 Nuŋ wede sundó Eyye: I-kaza suldi doŋ pay Raa yi ruute y'aasa a doŋzi geŋ, yoŋ yi'n ize.

deeziyo. Injino maŋ kun ti kama lekkiyaguŋ wo kun t'iso doŋ wehina a naabo Galmeega Isa. ²⁰ Kun ollo, nuŋ ni t'ihira a biza bumbu wo ni koppiyo. Aame wede y'illiga golladó wo y'o t'ihina biza maŋ, ni-t'etta di yode ay d'oomey ti yode kaŋ soo. ²¹ A doŋ i jiira maŋ, n'an t'ela urzi an di-koono ti nuuno a kaakido mozikadó wo ay d'ooma mozikadó kaŋ soo. Nuŋ toŋ maŋ injino, aame ni jiire geŋ n'a t'iide n'a-guune ti Meegó a kaakido mozikadí wo ay d'ombo mozikadí kaŋ soo. ²² Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono doŋ Unde Raa t'an rootiyo a doŋ ogiysito ti suma k'Isa me.»

4

Daryika Raa

¹ Saŋ maŋ n'a wulle sey biza bumbu ohine a kandaane, wo golla ere n'illiga ki poone gette aa t'o rootiyo ti parre, t'ede: «Ki-koli k'awwa keŋŋo n'a di kizita suldi doŋ aana goppon.» ² A kaamiki Unde Raa ti-t'úune adda k'addó, wo ni wulle kaakido moziko a kandaane, wo a kaakido gette wedusu y'a ti guune eego. ³ Wede i-guune geŋ yoŋ yi ralita aa mukkolo majjaanawa sundutú zasipe wo sarduwan*. Kaakido moziko gette i ti duule ti zakilsa, zakilsa gette i ralita i-ti kama bicici, teeze, aa mukkolo majjaanawa sundutú emerood. ⁴ Kaakido moziko gette dooliyo ti kaakidagi ada sire makumu pide, wo a kaakidagi geŋ i d'ede doŋ deero ada sire makumu pide, konsito eego, ossiyto ti kallagi tuwardi wo a awhaŋ biibo ki dap. ⁵ Ti kaakido moziko gette i d'addiya omilte bi-bididi bi-bididi aa ki mizzi wo ti eddisito togom togom. A daana kaakido

moziko gette pitila sarat i tooriyo baadaŋ, wo kane pintilagi sarat geŋ miŋ undiyagi doŋ sarat ki Raa. ⁶ Wo sey a daana kaakido moziko gette i d'ede bar deldel aa kaynaaŋa.

A diine kaakido moziko gette, i d'ede seydi pide, tuddaŋ gettiŋ eda baa ki daana wo k'ita. An ti duule kaakido moziko gette, soŋ ti kese soo te soo te. ⁷ Seysu wede ki poone geŋ aa suwuwu, wede ki sirwe aa ulu buru, wede k'aduwe ume k'edayi aa wedusu, wo wede ki pidfiwe aa kor t'obiyo. ⁸ Kane seydi pide geŋ wede soŋ kambari zoot zoot, wo kambaraŋ geŋ ti paate t'adda i t'úune eda baa. Diddo onnu an deddiso miŋ: «Kamileŋ, kamileŋ, kamileŋ yoŋ Galmeega Raa toogadi t'a jiire pay, yode wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini aŋki wo bini onniyo k'ita toŋ yoŋ ede.» ⁹ Geŋ injino an i-d'eliyo tamma, suma wo an di rootiyo koduwo a Raa zeere yi-guune a kaakido moziko, yi lekkiyo ki daayum. ¹⁰ A peedo tuuku kane seydi pide geŋ an eesiyo deddiso injino maŋ, doŋ deero ada sire makumu pide geŋ an di-dikkiyo ti zibbaŋaŋ a daana wede i-guune a kaakido moziko, an d'ottilso a yode wede i lekkiyo zeere ki daayum, an t'oddiŋe bi-ibiyagaŋ a daana kaakido moziko wo an d'eesiyo: ¹¹ «Eyye kee Galmeega Raazey, kee a-d'ede urzi duwo an a t'ele tamma wo suma kono toogo pay tod'te ki kee, kane suldi pay geŋ ikkima kee. Kee k'an ikkima aa ki dihe.»

5

Mattup linyiyo ti tiibi

¹ Saŋ n'a wulle mattup lobide linyiyo ti tiibi omagi sarat, eego raaniya t'addutú wo ti dartú, a bey k'ammade ki wede i-guune a

* 4:3 4.3 Mukkolo majjaanawa sundutú zasipe wo sarduwan: I-kaza mukkolo ere majjaanawa gammilawa i ralita aa rilo.

kaakido moziko. ² Saŋ n'a wulle sey maaleeka toogo yi tondiyo ti golla awwa, y'ede: «Wee wee ñide a ñorkite tiibi eego mattup wo y'a t'ihina me?»

³ Miŋ wenda soo toŋ umbo, ise a kandaane, a siido wo ti dandí siido toŋ maŋ, a aane a t'ihina mattup wo y'a wolle addutú me. ⁴ Maŋ n'a iise môolo baadaŋ kono wenda soo toŋ umbo a aane a t'ihina mattup wo a wolle addutú me. ⁵ Wo ti diine ñoŋ deero geŋ wede soo y'o di ruute, y'ede: «Kee k'òole ye! K'ollo wede'ŋ ede, an yi waaku "suwwu y'udfo ti biza bumbu Ziida", t'ita mozigo Dawut, yoŋ yi jiiire ñoŋ k'aduzí, yoŋ geŋ yi-ñorkite tiibi eego mattup a omagi sarat, wo y'a t'ihina.»

⁶ Saŋ maŋ n'a wulle Ulo Damu kaŋ òhire a diine kaakido moziko, kane seydi piife ti ñoŋ deero geŋ an di ti ñuule. Ki wulle maŋ yoŋ geŋ Ulo Damu wede ti kaaga an ti y' wilda. Yoŋ geŋ i-d'ede omba sarat wo edayí toŋ sarat, kane edayí geŋ undiyagi ñoŋ sarat ki Raa yi d'akkisa k'adda duniya pay. ⁷ Ulo Damu geŋ y'a iide, y'a-ziiifa mattup gette ti bey k'ammade ki wede i-guune a kaakido moziko me. ⁸ Aame yi ziiifa mattup maŋ, kane seydi piife ti ñoŋ deero ada sire makumu piife geŋ, an di-dikke ti zibbanan a ñaana k'Ulo Damu. Kane ñoŋ deero ada sire makumu piife geŋ, a beezan munda aa kundine ti banjirka ki dap ñoo ti suldi koddio eediyadan unse. Kane suldi koddio geŋ, i-kaza tondiyo ki ñoŋ ki Raa a yode. ⁹ An d'òoro òoro aware, an'de: «Kee k'iiide k'a t'ambe mattup ettiyo, wo k'a ñorkite tiibi k'a-t'ihina kono kee an ki ti wilda, wo ti puuzadá ñuwo t'oldikadan k'an udfé, an t'ize ñoŋ ki Raa, ñuwo ti boha bumbiyagi pay, t'ita k'ono pay, a siidiyagi pay wo t'ita ñuwo

pay. ¹⁰ Kee k'a t'ize mozigayan wo kane ñoŋzá, ñoŋ sedefe a Raazin wo an di koon mozagi ekki ñoŋ duniya pay.»

¹¹ Saŋ maŋ n'a wulle, wo n'a illiga golla maaleekiyagi baadaŋ baadaŋ wenda yi ki ti'n k'ize ye. An di ti ñuule kaakido moziko gette, kane seydi piife ti ñoŋ deero pây. ¹² An d'òoro ti golla awwa, an'de: «Ulo Damu wede an wilda geŋ, yoŋ toogo yi t'ide y'a-t'ooone laale, suuniyo k'ono, gudire, suma, daryika wo tamma.» ¹³ N'a illiga sey suldi pay Raa yi zippe, a kandaane ise a siido, ñoŋ ti dandí siido ise adda k'ahu, kane suldi pay geŋ an d'òoro, an'de: «In amma wede i-guune a kaakido moziko wo Ulo Damu. A kane tamma, suma, daryika wo toogo, ki daayum.» ¹⁴ Wo kane seydi piife geŋ an rootiyo, an'de: «Eyye, i t'iso injkino!» Maŋ kane ñoŋ deero geŋ an di-dikkiyo wo an t'ottilso.

6

Borkiso tiibi a omagi zoot

¹ Saŋ n'a wulle Ulo Damu y'a-ñurke tiibi wede ki poone, aame geŋ n'a illiga seysu soo ti diine seydi piife y'a ruute ti golla awwa aa eediso mizzi, y'ede: «K'edi!» ² Maŋ n'a wulle i d'udfo puzu tuware. Wede a ti gili eego'ŋ ti bedige a beezí wo an i-d'ele biibo moziko. Yoŋ geŋ yi jiiire wo y'a ingile y'a ceero sey.

³ Saŋ Ulo Damu y'a-ñurke tiibi wede ki sirwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede ki sirwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» ⁴ Maŋ i d'udfo puzu teeze boŋ. Wede a ti gili eego'ŋ an i-d'ele urzi y'a t'oodiba toose adda duniya a t'ise umbo, kono ñuwo an di t'ide tuddan. An i-d'ele kasigara soho a beezí.

⁵ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede k'aduwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede k'aduwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» Wo n'a wulle i d'udfo puzu gammili. Wede a ti gili eego'ŋ a beezí miidfo. ⁶ Maŋ a diine seydi pide geŋ, n'a illiga munda aa golla i rootiyo, y'ede: «Soŋko ki naabo k'onnu soo gette, k'a t'owila jeenu soo ki mudu wo musidfo jeenu ado, wo de egey ti toote geŋ zooyayan ki y' kila ye, i lekko injkino.»

⁷ Saŋ Ulo Damu y'a burke ti-ibi wede ki pidíwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede ki pidíwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» ⁸ Maŋ n'a wulle i d'udfo puzu bolile. Wede a ti gili eego'ŋ sundí «Unto», wo ume ki doŋ i t'inda geŋ yi di y' daaniya. An an d'ele toogo ki t'owwo duwo ti kasi-gara, ti mosogo, t'urzi k'endfani wo ti seydi balda doŋ a siidfo, a kese soo ti diine kesiyagi pide ki siidfo.

⁹ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki paat, aame geŋ n'a wulle ti dfandi k'ume sedefe, undiyagi ki doŋ an ti'n iide kono an ziida zakidi a urzi k'ono Raa wo an di gizite. ¹⁰ Kane an di dollite ti golla awwa, an'de: «Galmeegey, kee kamileŋ wo k'isiyo munda wede derec, bini woogo me k'a della k'a dekka booro wo k'a daagila puuzadey a tukki doŋ a siidfo pay me?» ¹¹ Maŋ an an d'eelite kallagi tuwardi a wede tuuku toŋ maŋ, wo an an di ruute, an'de: «Kun aa dello boolon kono zembagun ti doŋ i naabiya aa kune a urzi Raa ede, kane geŋ an aa ti'n iida, eggun t'iida maŋ, n'a-daagila kollo.»

¹² Saŋ y'a burke tiibi wede ki zoot, aame geŋ n'a wulle siidfo t'a ŋonjire baadan, peedfo a t'ize gammilawa aa kuule, wo tere a t'ize teeze boŋ aa pu-uzo. ¹³ Wo moldali ti kan-

daane an d'iise soldite, aa inŋi tormo zeere g'eepiyo a maaye baadan. ¹⁴ Kandaane a t'ilbida aa an lobide raaga, wo moŋgali pay ti siidiyagi doŋ adda diine k'ahu t'omagan an digge tunda. ¹⁵ Mozagi a siidfo pay, deero siidfo, deero k'asigiryagi, doŋ laale, doŋ toogo, kane bulagi wo doŋ boŋ pay an t'umbidita adda k'urmidi wo a ita zombali. ¹⁶ Wo a zombali ti moŋgali geŋ an an di rootiyo, an'de: «Kun ay di ti'n ruugi eedey, kun ay ti'n ombidi, ti daana wede i-guune a kaakido moziko wo ti daana kulkuwo k'Ulo Damu. ¹⁷ Eyye, onniyo ere meeda ki kulkuwadan t'iide, wo de wee wee a ohira a daanadan me?»

7

Doŋ ki Raa dupu meeda uto ada pide makumu pide

¹ Saŋ maŋ n'a wulle maaleekiyagi pide an t'ihirte a kesiyagi pide ki siidfo. An di ziida maaye wede i baahu t'omagi pide geŋŋo, kono y'a ki baaha a siidfo ye, ekk'ahu ye, ise ekk'undumu tuuku toŋ maŋ ye. ² Wo ni wulle maaleeka ti doolo y'ettiyo ti kese peedfo ge-koliyo wo a beezí suwwo k'appuzu ki Raa zeere. Y'a idili ti golla awwa a maaleekiyagi pide doŋ an an ele urzi ki lattiya siidfo ti ahu geŋŋo, y'ede: ³ «Kun oolo do, kun ti'n latte ye siidfo, ahu wo inda me, bini ay di'n eegire doŋ naabo Raazey ay an t'appiza a zumbaman doo miŋ kollo.» ⁴ Wo n'a illiga kane doŋ an an t'ippiza geŋ, kane dupu meeda uto ada pide makumu pide, kane geŋ pay ti boha bumbiyagi ki doŋ k'Izirayel. ⁵ Ti biza bumbu Ziida, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Riiben, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Gad, dupu koomat makumu sire. ⁶ Ti biza bumbu ki Azer, dupu koomat

makumu sire. Ti biza bumbu Nepitali, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Manase, dupu koomat makumu sire. ⁷ Ti biza bumbu Simeyon, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Lebi, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu ki Isakar, dupu koomat makumu sire. ⁸ Ti biza bumbu Zabilon, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Yusup, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Benzamen, dupu koomat makumu sire. Kane pay an an t'ippiza appuzu ere ki Raa.

Doŋ duuru a daana kaakido moziko

⁹ Saŋ maŋ n'a wulle sey doŋ baadan baadan wenda yi k'aane kazadan ye, kane geŋ t'ita duwo pay, ti boha bumbiyagi pay, ti siidiyagi pay wo t'ita k'ono pay. Kane geŋ an t'ihira a daana kaakido moziko wo a daana k'Ulo Damu, ossiyto ti kallagi tuwardi wo a beydan an dimbo puutagi k'inda, an tamma. ¹⁰ An dollite ti golla awwa, an d'eesiyo: «Galmeegey Raa i-guune a kaakido moziko ti Ulo Damu geŋ, kane ay ele uttiyo me.»

¹¹ Wo kane maalekiyagi pay an ti-duule kaakido moziko gette, ti doŋ deero ti seydi pide. Kane pay geŋ an di dikkite zumbaman a siido, a daana kaakido moziko, wo an d'uttile a Raa, ¹² an d'eesiyo: «Eyye! Tamma, daryika, suuniyo k'ono, rootiyo koduwo a Raa, suma, toogo wo gudire, kane pay geŋ a Galmeegeŋ Raa ki daayum! Eyye.»

¹³ Maŋ wede soo ti diine doŋ deero y'a ni tunde, y'ede: «Kane doŋ ossiyto ti kallagi tuwardi geŋ an wee wee, wo an iido ti too me?» ¹⁴ Wo ni di ruute, n'ede: «Galmee'ki nuŋ, ni ki'n suune ye, i'ni suune kee.» Maŋ y'o di ruute, y'ede: «Kane geŋ doŋ an udfdo t'adda dabar ere

baadan, an t'upile kallagan an di'n ize tuwardi ti puuzo k'Ulo Damu. ¹⁵ Kono kamo an t'ihira a daana kaakido moziko Raa an i-di naabiya diddo onnu adda boozí. Wo yoŋ yi-guune a kaakido moziko geŋ, y'anni booha. ¹⁶ Mosogo ti ki'n t'ida ye, ôrme toŋ umbo. Peedo ise malla toŋ an ki'n seeda ye, ¹⁷ kono Ulo Damu a daana kaakido moziko geŋ y'an elsa, y'an d'an t'etta ki biza k'ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo. Wo Raa y'an di sippa zumari k'edayan.»

8

Tiibi wede ki sarat

¹ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki sarat. Aame geŋ a kandaane i d'inda kuy, peedo suma k'a ozire kubbaara sire. ² Saŋ n'a wulle maalekiyagi sarat an t'ihira a daana Raa, an an d'eele parragi sarat.

³ I d'iido maaleeka ti doolo y'a t'ihira a sirpa k'ume sedeke, a beezi banjirka ki dap. An i-d'eele suldi koddio baadan eediyadan unse, yi di t'ele a Raa ti tondiyo ere pay ki doŋ ki Raa, a ume sedeke wede ki dap a daana kaakido moziko gettiyo. ⁴ Saa ki suldi koddio eediyadan unse ti tondiyo ki doŋ ki Raa adda banjirka a bey maaleeka gette, i di-koliyo ki daana Raa. ⁵ Saŋ maaleeka y'a t'umbe banjirka gette, yi-t'ũune ti ubali doŋ a ume sedeke wo y'a-zibbe siido. Maŋ i d'ize tarkuuse, eddisito, omilte wo ŋonŋirso siido.

Parragi zoot doŋ ki poone

⁶ Kane maalekiyagi doŋ sarat ti parragi sarat a beezan geŋ, an t'ikkima tuddan ki baahu.

⁷ Maaleeka wede ki poone y'a biiha parre, maŋ goyoyo wo uwwo kalsiya puuzo a iipo siido, kese soo ti diine kesiyagi adfo ki

siido a t'igge, kese soo ti diine kesiyagi afo ki inda a t'igge, wo soole zeere pay a t'igge.

⁸ Saŋ maaleeka wede ki sirwe y'a biiha parre, maŋ munda soo injkino aa mokololo meeda a ziida uwwo wo an ti y' gibira adda bar, wo kese soo ti diine kesiyagi afo ki bar a t'ize puuzo. ⁹ Kese soo ti diine kesiyagi afo ki seydi doŋ adda k'ahu a t'inda, wo kese soo ti diine kesiyagi afo ki tookiyagi a dimbe.

¹⁰ Saŋ maaleeka wede k'aduwe y'a biiha parre, maŋ mooliso meeda i d'oggiyo dala dala aa binje t'a iiro ti kandaane, wo t'a-t'iire a kese soo ti diine kesiyagi afo ki oydayi wo ti omagi k'okko k'ahu. ¹¹ Mooliso gette sundutu Makadigi*. Kese soo ti diine kesiyagi afo ki ahu a t'ize kadigi, wo duwo baadaŋ an t'iibe ahu geŋno maŋ, an t'inda kono kadigi mooliso gettiyo.

¹² Saŋ maaleeka wede ki pidfiwe y'a biiha parre. Aame geŋ munda a diine peedo, tere wo moldali, injkino maŋ kese soo ti diine kesiyagi afo ki toorayaŋ a digge. Wo kese soo ti diine kesiyagi afo ki onnu, toorayi a digge, wo ki didfo toŋ injkino kay.

¹³ Saŋ maŋ n'a wulle kor kaŋ obiyso a kandaane wo n'a illiga ti rootiyo ti golla awwa, t'ede: «Dabar! Dabar! Dabar etto a tukki doŋ a siido pay aame maaleekiyagi afo an baaha parragaŋ geŋ me!»

9

¹ Saŋ maaleeka wede ki paat y'a biiha parre, maŋ n'a wulle mooliso ti doolo t'a iiro ti kandaane a siido. Wo an i-d'ele kerle ki biza k'olde wede aakede buldume. ² Mooliso gette t'a t'ihina biza k'olde wede aakede buldume geŋ me. Maŋ i d'udfo

saa gammilawa birin aa saa ki baala meeda. Saa gette peedo ti kandaane ti di'n ippe, ume a t'ize zimolo. ³ T'adda saa gette i d'udfo wessu a-tiipe adda siido. Wo an i-d'ele toogo aa ki otto a siido. ⁴ An i di ruute y'an ki d'ise ulsu a inda ye, a soole ye, a munda doolo toŋ maŋ ye. Wo de y'an d'ise ulsu a duwo doŋ an k'ede appuzu ere ki Raa a zumbamaŋ ye danjal. ⁵ A wessu geŋ an i-k'ele urzi ki towwadaŋ ye, wo y'an di'n dabira dabirsa danjal ki tere paat. Eeniko ere y'an isa gette aa aadumu k'otto aame ti tolge wedusu. ⁶ Adda teddari paat geŋ duwo an di-deha unto te, wo de umbo an ki ti t'oono ye. An di deha an di-t'inda toŋ, unto t'a t'omba dokki ti tuddaŋ me.

⁷ Yo wessu geŋ yi deeyiso aa punzigi doŋ an an ti zidde ki deyyiso, a eedi munda aa biibo ki dap wo ume k'edayi aa ume k'eda duwo. ⁸ Ilali dokiyok aa ilali k'erayi, wo sinani aa sina suwwu. ⁹ A giggeri munda aa saapa ki maala, wo tarkuuse kambari aa tarkuuse pusiyaŋ baadaŋ ti punzigi an okko k'ume deyyiso. ¹⁰ Silmi nennelele aa ki otto. Geŋ ti silmi geŋno i-d'ede toogo k'isiyo k'ulsu a duwo adda teddari paat geŋ me. ¹¹ Wessu geŋ mozigayi maaleeka ki olde wede aakede buldume, t'ono doŋ k'Eber an yi waaku sundi «Abaddon», wo t'ono Girek an yi waaku sundi «Apoliyon», i-kaza «Wede lattiya». ¹² Dabar ere ki poone i t'ingile, wo saŋ maŋ a etto dabar sire sey.

¹³ Saŋ maaleeka wede ki zoot y'a biiha parre, maŋ n'a illiga golla t'ettiyo ti kesiyagi k'omba pide k'ume sedeke ki dap a daana Raa. ¹⁴ Golla gette ti di ruute a maaleeka wede ki zoot parre

* 8:11 8.11 Makadigi: Makadigi ti ono Nasaarika Apisent.

a beezí geŋ, t'ede: «K'an t'eezo a maaleekiyagi doŋ piŋe, ket-tiso goppon a biza k'oooye goole sundí Epirata geŋ me.»¹⁵ Injino maŋ maaleekiyagi piŋe geŋ an an t'iize, kane geŋ an'ni buuhe toc miŋ ki peeŋo gettiyo, k'onniyo gettiyo, ki tere geŋno wo k'ozzine geŋno, kono ki t'owwo ɗuwo doŋ a kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki siido.¹⁶ Saŋ an o di gize du-uruko asigiryagi ti punzigi, kane dupiyagi dupiyagi.¹⁷ Geŋ adda munda o iido aa suniye n'a wulle punzigi, wo doŋ aa ti gili an d'ede saapa teezowo aa uwwo, biŋiŋi aa kandaane wo soŋ aa derwe. Awhaŋ aa eego suwwu, wo ti bohanaŋ i d'adɗiya uwwo, saa wo moonoo ki suupire.¹⁸ Ti sulɗi doŋ aɗo: uwwo, saa wo moonoo ki suupire adɗiya ti bizaŋ geŋ, an t'iide ɗuwo doŋ a kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki siido.¹⁹ Toogo punzigi gette tod'te adda bohanaŋ ti silmidagan. Silmidagan geŋ an d'ede awhi aa mimbayi, wo ti awhaŋ geŋno an an d'isiyo ulsu a ɗuwo me.

²⁰ Kane ɗuwo pay uupe i ki t'inda ti dabar ere aɗo ye gette, lekkiyadaŋ an ki ti gime ye a sulɗi doŋ ulpi an isiyo ti bezaŋ geŋ me. An ki d'ohire ye ottilso a siitandani wo a loŋgayi doŋ an ikkima ki dap, ki maala gurus, ki toozi, ki moŋgali wo ki inda me. Kane loŋgayi geŋ an ki wolliyo ye, an k'ollige ye, an ki sooru ye.²¹ Kane ɗuwo geŋ lekkiyadaŋ an ki ti gime ye a sulɗi doŋ an isiyo aakede t'owwo ɗuwo mirsi, kombidiko, isiyo boliyo wo oogire te.

10

Mattup ñeŋko ohine

¹ Saŋ maŋ n'a wulle maaleeka toogo ti doolo yi ɗeegu ti kandaane tuddi tuuniyo ti dondirso, eedí tuuniyo ti zakkilsa, ume

k'edayí i tooriyo aa peeŋo, wo zoŋɗí aa uwwo baadaŋ i dalɗutu bila bila.² A beezí mattup ñeŋko ohine, zindí k'ammade y'a zi-ipe ekki bar wo ere ki geelo a siido.³ Y'a idili ti golla awwa aa suwwu yi m'oolo. Aame y'idili injino maŋ, an i-ti gime ti edɗisito sarat.⁴ Munda wede an i ruute geŋ ni dehu n'a ti y'raaŋe, wo n'ollige golla ti kandaane t'o rootiyo, t'ede: «Munda wede edɗisito sarat ti ruute geŋ, ki ti y' booho adda k'addá, ki y'raaŋe ye.»

⁵ Injino maŋ maaleeka wede ni wulle yi t'ihira zindí soo ekki bar, soo a siido geŋ, y'a umbe beezí k'ammade ki kandaane.⁶ Wo y'a di niime ti suma ki wede i lekkiyo zeere ki daayum, yode wede a ikkima kandaane ti sulɗi doŋ addaga, a ziipe siido ti sulɗi doŋ eego, wo bar ti sulɗi doŋ addaga. Maaleeka y'a ruute, y'ede: «Aŋkeŋ peeŋo t'iide, deliyo umbo baa.⁷ Wo ɗe onniytagi doŋ maaleeka wede ki sarat yi t'eesa baahu parre geŋ, munda wede ombiɗe ki Raa a-t'isa, aa y'an gizite ti kaaga a nebiyagi doŋ naabadí.»

⁸ Saŋ golla ere n'illiga ti kandaane gette t'o di ruute sey, t'ede: «K'odo ki seedí mattup ñeŋko ohine a bey maaleeka wede i t'ihira zindí soo ekki bar, soo a siido geŋno.»⁹ N'a iide k'ume maaleeka wo ni di ruute, n'ede: «Mattup gette k'o eli.» Maŋ y'o di ruute, y'ede: «Ooho, wo k'a t'oomo, a biza k'a t'owwa uŋse aa madde, wo ɗe adda k'addá k'a t'owwa kaɗigi.»¹⁰ N'a-ziida mattup ñeŋko gette ti bey maaleeka me, n'a t'iimi, tod'te a bizó uŋse aa madde, wo ɗe ni t'ihe maŋ, adda k'addó n'a uwwe kaɗigi.¹¹ Injino maŋ an o di ruute, an ɗe: «I dehu k'a rootite sey ono doŋ Raa y'agisa a tukki doŋ a siidiyagi

pay, a ita d'uwu pay, a d'oj orbe ita k'ono pay, wo a mozagan baadan geŋ pay.»

11

Agisa nebiyagi sire

¹ Saŋ maŋ an oo d'eele koyile wo an o di ruute, an'de: «K'odo ki doozi Boy Raa, ume sedeke wo k'a di kazi d'oj ottilso a Raa adda boy geŋŋo. ² Wo booro ere ti paate k'a t'oolo ki doozo ye, kono tode gette an an t'iili a d'oj i ki suune Raa soo d'aŋŋal ye, an d'oŋyilsa geeger ere kamileŋ gette ti zoŋdan adda teddari ada pide makumu sire. ³ N'a t'igiba d'oŋzó sire an di rootey ono d'oj d'erec ki nuuno, an t'ossita kallagi m'oolo, an di kizita onamó adda k'onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot geŋŋo*.»

⁴ Kane d'oj sire geŋ i-kaza inda k'olibiyere sire wo pitila sire i t'ihira a daana Galmeeki duniya†. ⁵ Aame wede yi dehu y'an d'ise ulsu maŋ, uwwu t'a adfa ti bize kane geŋŋo t'a ti'n t'ida d'oj k'aduzan me. Geŋ ki kotto in'kino an t'ida d'oj i dehu an an d'ise ulsu me. ⁶ Kane an d'ede toogo k'appiya kandaane, kono mizzi y'a ki koppe ye a onniytagi d'oj an rootita ono d'oj Raa yi t'igibo geŋ me. An d'ede toogo ahu an ti'n kime puuzo, wo an d'ede toogo sey k'eliyo k'eeni wede tuuku toŋ maŋ a duniya pay ise k'onniyto miibi toŋ maŋ, aa addan i dehu.

⁷ Aame ono geŋ an ti gizita maŋ, seysu wede adfa t'adda k'olde wede aakede buldume y'an di'n d'eyya, y'an di'n ceera wo y'an ti'n t'ida. ⁸ Nundanzan a lekka a bere d'oj duuru ki geeger meeda, ume wede an di tiike Galmeegan ekk'undumu wede zaapu t'ekki

bakadi kan tontilko. Geeger gette an di waaku ti suma ombide Sodom wo Misir. ⁹ D'oj ti siidiyagi pay, d'oj ti boha bumbiyagi pay, d'oj orbe ita k'ono pay wo t'ita d'uwu pay an d'etta an di wolley nundanzan adda k'onniyo adfo ti gootiyo, wo nundanzan an an ki t'ela urzi a d'oŋzan an ki t'ottiba ye. ¹⁰ D'oj pay a siido ulban aasa unse a unto ki d'oj sire geŋ me, an d'isa tarnaape an dokkida suldizan rosoŋ ti tuddan kono nebiyagi sire geŋ an an iidiba yebadan baadan. ¹¹ Wo aame onniyo adfo ti gootiyo iida maŋ, Raa y'an di baaha maaye ki lekkiyo an di balda an t'ooziga. Wo kane d'oj i'ni wolleyo geŋ orgiso t'an di'n seeda baadan.

¹² Saŋ maŋ kane nebiyagi sire geŋ an d'olliga golla t'awwa ti kandaane t'an di roota, t'a t'eesa: «Kun ti koli keŋŋo.» Maŋ an dikila ki kandaane adda dondari, wo kane d'oj k'olmidayan an di'n wolla. ¹³ A peedo gettin siido t'a ŋoŋŋira, kese soo ti diine kesiyagi koomat ki geeger gette a-ruuga, wo d'oj dupu sarat an di-t'inda adda ŋoŋŋirso siido gettiyo. Wo kane d'oj a goota geŋ orgiso t'an di'n seeda, an di t'imma Raa wede a kandaane. ¹⁴ Dabar ere ki sirwe i t'ingile. Wo kun koono mentikagi, dabar ere k'aduwe t'ettiyo goppon sey.

Parre wede ki sarat

¹⁵ Saŋ maaleeka wede ki sarat y'a biha parre, maŋ n'a illiga golliyagi baadan a kandaane an di ruute ti golla awwa, an'de: «Moziko duniya ankeŋŋo a bey Galmeegin Raa ti Almasi Raa yi biire, wo y'a koono mozigo ki daayum.» ¹⁶ Kane d'oj deero ada sire makumu pide konsito a kaakidagan a daana Raa geŋ, an di-dikke zumbaman a siido,

* 11:3 11.3 Onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot: I-kaza teddari ada pide makumu sire.

† 11:4 11.4 Kun wollo adda mattup ki Zakari 4.1-14.

an i-d'uttile a Raa, ¹⁷ an'de: «Galmeegey Raa toogadá t'a jiire pay, kee wede t'ume duniya t'a t'eesa fotto too wo bini anki ton kee ede, ay ki tamma kono a-d'ede toogo ere meeda ki dokkiyo duniya pay. ¹⁸ Don siidiyagi pay an gulkuwe ti kee, wo kee ton man kulkuwadá t'iina wo peedo t'iide k'a dekke booro a don i t'inda. Peedo t'iide ere k'an t'ele munda wede aa ki dehu, a don naabadá nebiyagi wo a donzá don pay orgiso a sundá, ise deero wo sunnidi ton man. Peedo t'iide ere kee k'a-t'iide don i lattiya siido.»

¹⁹ Injino man Boy Raa a kandaane a t'ihina, wo sandup ere ki taasuwa ti Raa ay di wulle adda boy genno. Aame gen a iise omilte, tarkuuse, eddisito, nonnirso siido wo goyoyo baadan a zilditi.

12

Erewo ti maaloogo

¹ San man i d'ize munda goole a kandaane i-kaza munda, n'a wulle erewo t'usso kallatú ki peedo wo zontú t'a-t'ibi ekki tere, wo a ettú biibo ki moldali koomat makumu sire. ² Tod'te mahuwe, addutú i t'umbe k'ehiyo i di-kakkisa ti-dawilsa ti dollite.

³ San man i d'ize munda ti doolo a kandaane i-kaza munda, maaloogo meeda wo teezowo bon aa uwo. Awhutú sarat, ombantú koomat wo a awhutú sarat gen ossiyto ti saame moziko. ⁴ Ti silmitú t'a ruuke moldali don a kese soo ti diine kesiyagi ado ki kandaane t'a zibbo siido. Maaloogo gette t'a t'ihira a daana k'erevo ere ti dehu t'a t'ehe gettiyo, kono ti t'eha man ulo gen t'a siha. ⁵ Man erewo gette t'a t'ehe ulo, ulo wede a dokka ita duwo pay ti toogo ere ki dalka maala. Wo ulo gen an di y'umbe kandaane, an di-t'iide ki

daana Raa wo ki daana kaakido mozikadi. ⁶ Wo erewo gette t'a t'umbe k'adda balda k'ume wede Raa yi ikkima, an di-modde adda k'onniyo dupu ti meeda sire uto ada zoot*.

⁷ Injino man a kandaane gen i d'iiziga deyyiso, maaleeka Misel ti maaleekiyagi an di deyyiso maaloogo. Wo tode maaloogo ton ti maaleekiyagutú an di deyyiso Misel ti maaleekiyagi. ⁸ Maaloogo gette an di jiire ti maaleekiyagutú me, urzi an ki d'uune ye an di lekke a kandaane me. ⁹ Tode maaloogo meeda gettin an ti-gibiro. Tod'te miipo ere ti kaaga sundutú Ere Sakiysa, tod'te Meeda siitandani ere daggiya don duniya pay. An ti-gibiro siido ti maaleekiyagutú pay.

¹⁰ San man n'a illiga golla awwa a kandaane ti rootiyo, t'ede: «Anken onniyo ere Raa y'in di'n utta t'iina baa, anken Raazin yi dokkiyo duniya pay ti toogo ere ki mozikadi, anken yo Almasi Raa yi biire ton i-d'ede urzi ki dokkiyo duwo pay. Wo tode Ere Sakiysa zembadin, tode gette ti'ni sakiysa diddo onnu a daana Raa, ti kandaane an ti-gibiro. ¹¹ Wo de kane zembadin an ti jiire t'urzi puuzo k'Ulo Damu, wo t'urzi k'ono don derec an illiga wo an di gizite. Kane an d'iyye an d'ele tuddan k'unto ton man. ¹² Injino man kee kandaane ti kune don i lekkiyo a kandaane, kun iso unsuwo. Wo de dabar baadan a kune don a siido wo suldi don adda bar, kono Meeda siitandani an ti-gibira k'ume kune wo ti ti gulkuwe baadan, ti zuune peedatú i guute boolon.»

¹³ Aame maaloogo ti zuune ti kandaane an ti-gibiro a siido'n, t'a iise lomme k'erevo ere ehe ulo

* **12:6** 12.6 Onniyo dupu ti meeda sire uto ada zoot: I-kaza tedfari ada pide makumu sire.

gettiyo. ¹⁴ Wo de erewo gette an i-d'eele kambari sire ki kor meeda, kono t'a t'obiye dokki ti d'aana maaloogo k'ume wede an i ikkima adda balda. A ume geŋ an di modde ozzine ado ti tere zoot. ¹⁵ Injino maŋ maaloogo gette t'a bidde sidfiko aa ooye goole a ita k'erewo gettiyo, kono ahu an ti t'ambe. ¹⁶ Maŋ siido gette ti d'uune erewo, ti d'ihina olde, ahu doŋ maaloogo ti bidde sidfiko geŋ olde y'a t'iibe. ¹⁷ Maaloogo t'a gulkuwe baadan ti erewo gette, wo t'a ingile deyyiso k'ita k'inŋi k'erewo doŋ pay ti doolo, kane doŋ i sooru a urziyagi k'oogoro Raa wo i seedu zakidi a ono doŋ Isa yi gizite. ¹⁸ Wo maaloogo gette t'iide, t'a t'ihira a biza bar.

13

Seysu wede udfu t'adda bar

¹ Saŋ maŋ ni wulle seysu y'adfiya t'adda bar, awhizi sarat wo ombani koomat, wo opiso soŋ i-d'ede biibo ki moziko moziko, wo a awhizi raanyiya ti sumbiyagi ki kaldita suma Raa. ² Seysu wede ni wulle geŋ yi deeyiso aa golme, zoŋdi aa ki nuuniye wo bizi goole aa ki suwwu. Maaloogo gette ti-d'ele toogatu, mozikatú wo urzi dokkiyo wede a jire. ³ N'a wulle ti diine k'awhutú geŋ, soo aa an i eelee kuuno k'unto, wo de kuunatu k'unto gette i di t'isse. Injino maŋ doŋ siido pay an ziida giggiran wo seysu geŋ an di y' diine. ⁴ Doŋ pay an i d'ottilso a maaloogo kono ti ele urzi dokkiyo a seysu geŋ, wo doŋ pay an i d'ottilso a seysu, an'de: «Wee wee goole aa seysu eŋ me wo a aane a deyye ti yode me? Wenda soo toŋ umbo.»

⁵ Wo seysu an i-d'ele ono doŋ y'a kili tuddi wo y'a kildite suma Raa. An i-d'ele urzi dokkiyo y'aase injino bini tedfari ada pide makumu sire. ⁶ Maŋ y'a

iise rootiyto ulsu a tukki Raa, yi kalda suma Raa, Boy Raa ti kane doŋ pay i lekkiyo a kandaane. ⁷ A seysu geŋ an i-d'ele urzi sey ki deyyiso doŋ ki Raa kono y'anni ceere, wo an i-d'ele toogo a tukki boha bumbiyagi pay, a tukki doŋ a siidiyagi pay, a tukki doŋ orbe ita k'ono pay, wo a tukk'ita duwo pay. ⁸ Wo kane doŋ a siido pay geŋ an d'ottilso a seysu geŋ, i-k'ottilso ye kane doŋ sumbiyagan raanyiya adda mattup ere ki lekkiyo k'Ulo Damu wede an wilda geŋ. Mattup gette tod'te ede t'ume an d'okkima duniya botto too.

⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo. ¹⁰ Aame Raa yi dihe, wede an di y' seeda bule maŋ, ki kotto an di y' seeda, wo wede an yi t'ida ti kasigara maŋ, ki kotto an di y' t'ida ti kasigara. Aame geŋ doŋ ki Raa an soodo zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa bini d'anjgu.

Seysu wede udfu t'adda siido

¹¹ Saŋ ni wulle seysu ti doolo y'adfiya t'adda siido, ombani sire aa ki ulo damu, wo yi d'orbe aa ki maaloogo. ¹² Yi naabiya ti toogo ere an i ele a seysu wede ki poone wo yoŋ yi di y' woliyo. Yi'n isiyo ki toogo siido ti doŋtu pay an d'ottila a seysu wede ki poone an i eelee kuuno k'unto wo ankeŋ i t'isse geŋ. ¹³ Yi d'isiyo suldi k'armika doŋ ooŋe. A daana duwo pay yi d'adfiya uwwu ti kandaane yi ti deegu ki siido, an di woliyo. ¹⁴ Yi ti'n daggiya doŋ pay a siido, ti toogo ere an i ele k'isiyo suldi k'armika a daana seysu wede ki poone geŋ. A doŋ pay a siido y'an di rootiyto, y'ede: «Kun ollo, kun okkoŋ undiso ki seysu wede an i eelee kuuno ti kasigara wo ankeŋ yoŋ zeere geŋ.» ¹⁵ Wo

seysu wede ki sirwe geŋ an i-d'ele toogo yi di biiha maaye a undiso ki seysu ere an ikkima gettiyo, inŋkino t'a iise puukiyo wo ti rootiyo pây, wo t'a-t'îde duwo doŋ i-k'ottilso undiso seysu geŋno ye. ¹⁶ A doŋ pay, ise sunŋi wo deero, doŋ laale wo doŋ an k'ede munda ye, doŋ boy wo bulagi pay, seysu geŋ y'an ize ki toogo an an t'ippiza a beydaŋ k'ammade ise a zumbamaŋ. ¹⁷ Aame wede yi dehu yi d'owila munda a yode, ise mundazí y'a t'owila maŋ, i dehu i-d'ede appuzu. Appuzu gette tod'te suma ki seysu geŋno, ise kaza a-t'ette a sundí.

¹⁸ Inŋkino maŋ peedo t'îide kono duwo an t'oone suuniyo k'ono. Wede eedí soodo a elkiso geŋ, kaza ki suma seysu gette y'a ti suune, kono kaza gette i-kaza suma wedusu. Kaza gette tod'te meeda zoot uto ada zoot makumu zoot.

14

Ôoro aware a kandaane

¹ Wo saŋ ni wulle Ulo Damu yi t'îhira ekki mokololo Siyoŋ, wo ti yode doŋ dupu meeda uto ada pide makumu pide an d'ede sundí ti suma Meegí raaniya a zumbamaŋ. ² Maŋ n'a illiga golla ti kandaane i durriyo aa ooye goole y'okko wo soŋ aa eddiso mizzi. Wo golla n'illiga gette aa doŋ an ondige kundije. ³ An d'ôoro ôoro aware a daana kaakido moziko, a daana seydi pide wo a daana doŋ deero. Wo wede a aane a ti suune ôoro gette umbo, daa ki kane doŋ dupu meeda uto ada pide makumu pide, doŋ Raa y'an udfde t'adda diine doŋ duniya geŋno danŋal ye maŋ.

⁴ Kane doŋ i-ki t'ize tuddaŋ ganigi ti erayi ye, kono kane an lekkiyo obilagi, an daaniya ita ki Ulo Damu k'ume tuuku y'ette toŋ maŋ. Raa y'an udfde t'adda diine

doŋ pay, kane an t'ize doŋ yode ki poone a daanadí wo a daana k'Ulo Damu geŋ me. ⁵ Wo kaŋ soo toŋ a bizaŋ wenda yi k'illiga lohito k'ono ye, duwo an ki zaapu ono eedaŋ ye.

Booro Raa

⁶ Saŋ ni wulle maaleeka ti doolo y'obiyo awwa a kandaane, i-d'ede Rabila Majjaanawa ere i lekkiyo ki daayum, y'an di kizite a doŋ pay i lekkiyo a siido: a ita duwo pay, a boha bumbiyagi pay, a doŋ orbe ita k'ono pay, wo a doŋ a siidiyagi pay. ⁷ Y'an di ruute ti golla awwa, y'ede: «Kun orgido a Raa, kun y'amma kono peedo t'îide ere y'a dekka booro a tukki duwo te. Kun i ottilo, yode wede ikkima kandaane ti siido, bar wo omagi k'ahu pay.»

⁸ Maaleeka ti doolo, wede ki sirwe, y'a yi diine, y'ede: «Geeger ere meeda Babiloon mozikatú t'îire baa! Tod'te ita duwo pay t'a ti'n gumme ti tootatú kadigi, geŋ i-kaza t'a ti'n duuye k'isiyo suldí sukuyagi doŋ ti d'isiyo.»

⁹ Maaleeka ti doolo, wede k'aduwe, y'anni diine wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede tuuku y'ottilso a seysu ti undisadí, wo y'uune appuzu ki seysu a zumayí ise a beezí geŋ, ¹⁰ yode toŋ an i-di gumma toote kulkuwo Raa. Toote geŋ yoŋ kadigi daa kalsiya munda, Raa yi-t'oba adda kulso ki kulkuwadí. Wede geŋ y'a dabira baadaŋ adda k'uwwo wo ti moonoo ki supire a daana maaleekiyagi doŋ kamilen wo a daana k'Ulo Damu. ¹¹ Wo saa ki uwwo dabaradaŋ t'a kila k'awwa ki daayum. Kane doŋ i ottilso seysu ti undisadí wo doŋ an d'ede appuzu ki sundí geŋ, an k'ede puukiyo ye, diddo onnu kane adda dabar.

¹² Inŋkino maŋ kune doŋ ki Raa, doŋ i sooru a urziyagi k'oogiradí wo kun ziipe addugaŋ a Isa geŋ,

peedo t'iiide kun sood'o zakidi bini danju.»

¹³ Wo n'a illiga golla ti kandaane t'o di ruute, t'ede: «Ki raanja: Kane donj i t'inda a urzi Galmeega, ti anki unjuwo a kane.» Wo Unde Kamileŋ t'a ruute: «Eyye, kane geŋ an ti buuke ti ormiyto ere a urzi naabadaŋ, kono naabadaŋ gette ti t'ud'fe beehiye kereŋ.»

Peedo t'iiide k'aydu

¹⁴ Ni wulle sey dondirso tuware kar, wo ekki dondirso gette munda i deeyiso aa ulo wedusu a eedi biibo ki dap wo a beezí suwwo korbe robboŋ. ¹⁵ Wo i d'ud'fo maaleeka ti doolo t'adda Boy Raa, yi di ruute ti golla awwa a wede i-guune ekki dondirso geŋ, y'ede: «Ki t'ambo suwwadá, k'eeso aydu baa kono peedo t'iiide k'aydu, kono dombi a siido an iine k'aydu.» ¹⁶ Maŋ wede i-guune ekki dondirso geŋ y'a t'umbe suwwadí, y'a iise aydu wo dombi pay a siido y'a t'iyda.

¹⁷ Saŋ i d'ud'fo maaleeka sey ti doolo t'adda Boy Raa a kandaane, yode toŋ a beezí suwwo korbe robboŋ.

¹⁸ Wo i d'ud'fo maaleeka ti doolo t'ume sedefke, i-d'ede toogo a tukkuwwu. Maŋ yi di ruute ti golla awwa a maaleeka wede ti suwwo korbe robboŋ a beezí geŋ, y'ede: «Ki t'ambo suwwadá, k'a odo k'adda dombi k'inda biŋ a siido, k'a t'aydi kono inŋizaŋ an iine.» ¹⁹ Maŋ maaleeka y'a t'umbe suwwadí y'a t'iyda inŋi biŋ a siido me, wo inŋi y'iiide'ŋ yi-t'ibi adda sôole goole ki kulkuwo Raa. ²⁰ Wo i d'ede sôole a paate ti geeger. An d'iise ŋayyu k'inŋi biŋ adda sôole geŋŋo kono a t'ad'fe ahuzar wo ahu i d'ad'fiya ki puuzo. Puuzo gette a ukke suma kubbaara meeda ado, wo k'awwa a iina a sukumagi punzigi.

15

Dabar ere sarat

¹ Saŋ maŋ ni wulle a kandaane munda goole ti doolo a jiire eedó i-kaza munda: maaleekiyagi sarat, a beydaŋ dabar sarat ere ki danju, kono kulkuwo Raa a-ti danja ti kane geŋŋo.

² Saŋ ni wulle munda aa bar ki kaynaaŋa kalsiya ti uwwu i ralita wic wic. Wo kane donj i jiire seysu, ti undisadi, wo ti kaza ere ki sundí geŋ, an t'ihirte a biza bar ki kaynaaŋa gettiyo, a beydaŋ kundine wede Raa y'an ele. ³ An d'ôoro ôoro ere ki Muusa wede naabo Raa wo ôoro ki Ulo Damu, an'de: «Galmeegey Raa toogadá t'a jire pay, naabadá tod'te baadaŋ wo majjaanawa. Naabadá ere k'isiyo gette tod'te ki diine derec, kee mozigo ki donj a siido pay. ⁴ Galmeegey, wee wee a-k'orgide ye wo i ki t'imme sundá ye me? Derec, kee danjal wede kamileŋ wo ita d'uwu pay an d'etto an d'ottila a daanadá, kono donj pay an zuune booradá ki defkiyo ki diine.»

⁵ Saŋ maŋ n'a wulle Boy Raa a kandaane a t'ihina. Adda boy geŋ n'a wulle ume wede kamileŋ a jiire, adda'ŋ sandup ki taa-suwa ere Raa yi gitte ti d'uwu. ⁶ Kane maaleekiyagi donj sarat i seedu dabar ere sarat geŋ, an d'ud'fo t'adda Boy Raa ossiyto ti kallagi tuwardi i ralita wic wic, wo ser ki dap kettiso a ume ki giggiraŋ. ⁷ Maŋ ti diine seydi pide geŋ, seysu soo y'an d'eele a maaleekiyagi sarat, kunzali dap sarat ôoniyto ti kulkuwo Raa, yoŋ yi lekkiyo ki daayum. ⁸ Wo Boy Raa geŋ i d'ûune ti saa i-kaza daryika Raa ti toogadí. Inŋino maŋ wenda soo toŋ yi k'aane yi ki t'ette k'adda boy geŋŋo ye, bini dabar ere sarat a bey maaleekiyagi ti-t'engila doo miŋ kollo.

16

Kunzali sarat ti kulkuwo Raa

¹ Wo n'a illiga golla awwa ti rootiyo t'adda Boy Raa a maaleekiyagi sarat, t'ede: «Kun'do, kunzali sarat ti kulkuwo Raa geŋ kun ti sebbitoy siido.»

² Maŋ maaleeka wede ki poone y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí a siido, doŋ pay an d'ede appuzo ki seysu wo an ottilso a undisadí geŋ, tuddaŋ an di ti'n gusse dabar ki kundayi tuddaŋ rosidoŋ i'n aadumu.

³ Maaleeka wede ki sirwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí adda bar. Wo ahu bar a-gime puuzo a-zidde, suldi pay doŋ i puukiyo adda bar an t'inda.

⁴ Maaleeka wede k'aduwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí, adda k'oydayi ti omagi k'ahu pay, wo ahuzan pay a-gime puuzo, ⁵ wo n'a illiga maaleeka wede i-d'ede toogo a tukk'ahu geŋ y'a ruute, y'ede: «Kee kamileŋ, kee wede ti poone wo anki toŋ kee ede, kee ki dine kono booro ette ki ti dikke a urzutú, ⁶ kono duwo an t'iide doŋzá ti nebiyagi, wo kee k'an d'ele puuzo an di sibe geŋ, derec a t'iide.» ⁷ Wo n'a illiga golla ti koliyo t'ume sedefe t'a ruute, t'ede: «Eyye, Galmeega Raa toogadá t'a jiire pay, ki dekkiyo booro derec ki diine.»

⁸ Maaleeka wede ki pidiwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí a tukki peedo. Wo peedo ti d'uune urzi t'an igge duwo ti wehinkatú aa uwwo. ⁹ Duwo doŋ wehinko peedo baadaŋ t'in igge geŋ, an di kaldita suma Raa wede i-d'ede toogo ekki dabar gettiyo. Wo kane an dituuge ki kama lekkiyadaŋ wo ki tamma Raa me.

¹⁰ Maaleeka wede ki paat y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere

adda kulsadí a tukki kaakido moziko seysu. Omagi pay ki mozikadí geŋ a t'ize zimolo, wo duwo pay an d'aadumu sinanaŋ a dabar ere an iido gette. ¹¹ An di kaldita suma Raa a kandaane kono dabar ti kundayi doŋ an d'ede geŋ me. Wo de lekkiyadaŋ an ki-ti gime ye a suldi doŋ ulpi an isiyo geŋ me.

¹² Maaleeka wede ki zoot y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí, adda k'ooye goole sundí Epirata. Wo ahuzi a t'iibe, kono an d'ooli urzi a mozagi doŋ ettiyo ti kese peedo ti koliyo. ¹³ Ni wulle siitandani ado aa gonhanj, soŋ y'udde ti bize maaloogo, soŋ y'udde ti bize seysu, wo soŋ y'udde ti bize wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi. ¹⁴ Kane geŋ siitandani, an d'isiyo suldi k'armika, an t'ette tussiyo mozagi pay a siido ki deyyiso. Deyyiso gette t'aasa a onniyo ere Raa toogadí t'a jiire pay yi deŋka booro a tukki doŋ duniya pay. ¹⁵ Galmeega y'a ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, n'un etto aa wede k'oogire. Unsuwo a wede yi lekkiyo daayum zeere wo kallagi ossiyo a tuddi, kono aame nuŋ n'iina maŋ y'a ki lekka bontiliŋ a daana duwo wo yi-ki t'oona sukuyagi a daana doŋ pay ye.» ¹⁶ Kane siitandani ado geŋ an di'n ugiye mozagi pay a siido, a ume wede ti ono doŋ k'Eber an yi waaku Armegeŋ.

¹⁷ Maaleeka wede ki sarat y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí a maaye. Maŋ golla awwa t'adda Boy Raa t'ume kaakido moziko t'a ruute, t'ede: «A ti d'inggi baa!» ¹⁸ Injino a iise omilte, tarkuuse, eddisito, wo siido ti ŋoŋŋirso baadaŋ. T'ume Raa yi ziipe wedusu a siido geŋ, ŋoŋŋirso siido baadaŋ kino i k'ize ye. ¹⁹ Aame siido ti ŋuŋŋire geŋ, geeger meeda

gette a dikkiɗa omagi aɗo, gee-giryagi adda siidiyagi pay a ru-gite. Wo Raa i ki dunde ye a oldiko ki geeger meeda Babiloon gette, kono yi-ti gumme ti toote kulkuwadi. Kulso kulkuwadi baadan gette t'a ti dinge ti sofo. ²⁰ Siidiyagi pay adda diine k'ahu ti mongali an di digge t'omagan me, ki ki'n wolle ye. ²¹ Saɗ maɗ goyoyo baadan wo deero, goyoyo soo gette attiditu suma suwal ki mudu, a zildito ti kandaane a tukki duwo, wo kane duwo an di kaldita suma Raa kono dabar ere ki goyoyo gette ooɗe baadan.

17

Meeda boliyo

¹ Saɗ maɗ maaleeka soo ti diine don sarat i ziida kunzali sarat ti kulkuwo Raa geɗ, y'a iido wo y'o di ruute ono, y'ede: «K'edi, n'a di kiza booro ere Raa yi deka a tukki meeda boliyo ere i-guune ekk'ahu baadan gettiyo. ² Mozagi don a siido pay an ti-t'ibi tuddan adda boliyo ti tode, wo don duniya pay geɗ t'a ti'n gumme ti toote boliykatu wo y'an iide.» ³ Saɗ maɗ Unde Raa ti-t'uune adda k'addo, maaleeka y'a n' umbe y'a ti n' ziipe adda balda. Wo aame geɗ n'a wulle erewo ti-guune a tukki seysu teeze bon, seysu geɗ tuddi pay raaniya ti sumbiyagi ki kaldita suma Raa, awhizi sarat wo ombani koomat. ⁴ Erewo gette ti-t'usse juwa tee-zowo bon, suldi konswatu ki dap, ki dogoro tuwarwa kar wo ki makkolo majjaanawa pay, wo a beytu kulso dap soo ti suldi don ganigi k'a azzira ki boliykatu. ⁵ A zumatu raaniya ti suma ere itatu ombide: «Nuɗ te sundo Babiloon geeger meeda, mekki don boliyo wo ki suldi don a siido k'azzuru k'a ki wolle ye.» ⁶ Kane don ki Raa i ruute kereɗ Isa yon Galmeega geɗ, an di'n iide. Wo erewo gette

n'a ti wulle ti-t'iibe puuzo kane i ti gili ettu. Aame ni ti wulle inkinno n'a ziido giggero.

⁷ Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki moo me ki seefu giggera me? Munda wede ombide ki erewo geɗ n'a di t'oodiba ita wo ki seysu wede t'a ti guune, awhizi sarat wo ombani koomat geɗ me. ⁸ Seysu wede ki wulle geɗ, ti kaaga yon ede wo saɗ y'a inda. Bini maɗ y'a balda, y'a-kilo t'adda k'olde wede aakede buldume me. Aame yi-gilo maɗ, Raa y'a yi dagga mendu. Wo kane don duniya don t'ume Raa y'ikkima duniya too, sumbiyagan yi ki riine adda mattup ere ki lekkiyo ye geɗ, an wulla seysu geɗno maɗ an seeda giggeran kono seysu geɗ ti poone yon ede, saɗ y'a inda wo anken yi bildo geɗ me.»

⁹ Maɗ maaleeka y'o di ruute sey, y'ede: «Peedo t'iide, i dehu duwo eedan a t'ise soodo a elkiso wo a suuniyo k'ono. Kane awhi sarat ki seysu geɗ, i-kaza kessagi sarat don erewo t'a ti guune eego geɗno, wo son i-kaza mozagi sarat. ¹⁰ Mozagi don paat geɗ mozikadan t'iire, wede ki zoot yo ede, wo wede ki sarat yi kiina ye botto, wo aame y'iina maɗ mozikadi t'aasa ki peedo boolon. ¹¹ Seysu wede yon ti kaaga ede wo saɗ y'a inda geɗ, yon mozigo wede ki gessire. Ti poone yon ti diine kane mozagi sarat geɗno, wo yon geɗ Raa y'a yi dagga mendu. ¹² Omba don koomat ki wulle geɗ, kane mozagi koomat don botto mozikadan an ki t'uune ye. Wo aame an t'uuna maɗ, an di lekka a mozikadan ti seysu kan soo ki peedo boolon. ¹³ Kane mozagi geɗ pay onaman kan soo, an i-d'ele toogadan ti mozikadan a seysu kono y'a oomi mozikadi. ¹⁴ An di feyya ti Ulo Damu, wo Ulo Damu y'an di'n ceera kono yon Galmeega y'a jiire pay wo Mozigo

mozagi. Donzı donj yi wiike wo yi biire an seedu zakidı a urzizi genj, an di ceera ti yode kanj soo.»

¹⁵ Manj maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ahu donj ki wulle ere boli t'a ti guune eego genj, kane donj siidiyagi pay, donj duuru, ita duwo pay, wo ti donj orbe ita k'ono pay. ¹⁶ Kane omba donj koomat ki wulle genj, ti seysu an di kiigira ere boli gettiyo, suldutú an t'odfipa pay i-t'oola bontilin. Seytú an d'aadima, wo a guuta an aa t'oyya uwwo mendı. ¹⁷ Derec, Raa y'ize adda k'adde mozagi koomat genj, an di gitte onamanj kanj soo aa yonj yi dehu, an i-d'ele toogadanj ti mozikadanj a seysu kono y'a oomi mozikadı bini ono donj Raa yi ruute a-t'etta. ¹⁸ Wo erewo ere ki wulle gette, tod'te ikaza geeger meeda mozikatú ekki mozagi pay a siido.»

18

Babiloon suukatú t'iire

¹ Sanj manj n'a wulle maaleeka ti doolo yi deegu ti kandaane id'ede toogo baadanj, wo duniya pay gette a-tuure ti toore wede ki daryikadı. ² Y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Babiloon geeger meeda meeda, ankenj suukatú t'iire baa! Ti t'ize ume lekkiyo siitandani pay, ume lekkiyo ki embi donj ulpi ki koobiko, ³ kono ita duwo pay ti ti'n gumme toote wede ki bolyikatú ere t'isiyo gettiyo. Wo kane mozagi pay a siido an ti t'ibi tuddanj moonite ti tode. Wo kane donj suuk adda duniya pay an t'ize donj bey ti toogo ere id'ede a suldutú baadanj genjo.»

⁴ Manj n'a illiga golla ti doolo ti kandaane ti rootiyo, t'ede: «Kune donzó kun t'adfi ti di tode me, kono kun a gi di ketta kanj soo ti tode a oldikatú, wo karre ki dabaratú y'un gi di'n seeda ye. ⁵ Derec, oldikatú i t'ukume

baadanj i ti gili a kandaane. Wo Raa genj i ki dunde ye a oldikatú gette. ⁶ Dabaratú kun i-ti doozo aa tod' t'an ize a duwo, kun i-ti doozo tanj sire ti ere tod' t'an ize. Wo kulsatú kun i-t'ôono ti toote kadigi a doole sire, ti wede t'an ele a duwo. ⁷ Tod' t'ossiyo suldi konjsuwo wo ti tamma tuddutú baadanj genj, kun ti-t'elo adda dabar ti môolo baadanj inkino kay, kono ti rootiyo adda k'addutú, t'ede: «Nunj ette ni guune mohita, nunj te mandaayawa ye, wo môolo munda tonj ni k'isa ye.» ⁸ A tamma tuddutú gette, i-daana ita dabar aakede unto, isiyo môolo wo mosogo a onniyo soo, wo uwwo t'a-t'ogga. Derec, Galmeega Raa i dfikke booro a ettú genj, yonj toogo.»

⁹ Wo mozagi pay a siido donj ize boliyo ti suldi tamma tudde ti tode soo genj, aame an wulla saa ki uwwo ere ti t'oggiyo manj, an d'ôola wo an di lekka adda môolo kono tode. ¹⁰ Kane mozagi genj an t'ôhira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i aana gette, an dillita: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda wo toogo, adda peedo boolonj kino minj booro t'a ti ziida!» ¹¹ Wo donj suuk adda duniya an d'ôola wo an di lekka adda môolo kono tode, kono suldzan wenda an d'owila umbo baa. ¹² Suldzan donj aakede dap, maala gurus, dogoro tuwarwa kar, mongali donj majjandani, sotor tuwarwa, juwa, ramica, sotor teezowo bonj, ita k'inda donj eediyadanj unse, suldi donj ki dilnise k'elbi, suldi donj majjandani an cooliyo k'inda, ki toozi, ki maala, ki mokololo ere morsowo, ¹³ arardari, egey donj eediyadanj unse, mirr, suldi koddiyo eediyadanj unse, toote, egey, moono, geme, bunğari, dambami, punzigi ti puusiyagi, bulagi wo donj an zidfo tonj manj. Wenda an

d'owila umbo baa suldi geŋ me. ¹⁴ Injino doŋ suuk an i di roota, an t'eesa: «Suldi doŋ aa addi i dehu geŋ i t'igge umbo baa, suldi doŋ majjandani k'uuniyo geŋ i digge kane dokki ti koŋ me, an ki'n t'oona ye baa.» ¹⁵ Kane doŋ suuk i t'ize doŋ bey t'urzi tode geŋ, an t'ohira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i iide gette, an d'oola baadan wo an di lekka adda molo. ¹⁶ An dillita, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda doŋtú an ossiyo suldi k'uuniyo, juwa, sotor tezewo boŋ, wo suldi koŋsuwo ki dap, dogoro tuwarwa kar wo moŋgali doŋ majjandani pây. ¹⁷ Adda peedo booloŋ kino ettin maala baadan gette a t'igge!»

Wo kane doŋ pay i tuuliyo tooko, deero tooko pay, doŋ pay adda tooko geŋ, an ambe ki geeger gettiyo, wo doŋ pay ombadan t'urzi bar an t'ihira ti dokki ¹⁸ aame an wulle saa ki uwo t'oggiyo geeger gettiyo maŋ. An d'iise d'ollite: «Geeger meeda meeda aa tode kino ette umbo!» ¹⁹ An di kossa puure a awhaŋ, an di dillita, an d'oola wo an di lekka adda molo, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Geeger meeda meeda ere doŋ tooko an t'ize doŋ bey ti tode miŋ, a peedo booloŋ a dimbe kame kame!»

²⁰ Kune doŋ a kandaane pay kun iso unŋsuwo kono geeger gette t'uute baa, wo kune doŋ ki Raa, doŋ zina k'Isa wo nebiyagi, kun iso unŋsuwo kay kono Raa yi ti dikke booratú te a suldi doŋ pay ulpi t'ize a tukki kune me. ²¹ Saŋ maŋ maaleeka toogo yi d'umbe makkolo aa assa meeda, wo yi ti zidde adda bar, y'ede: «Geŋ injino kay Babiloon geeger meeda meeda a kaamiki an ti sedda ki toogo wo t'a dagga, duwo

an gi di'n wolla ye baa. ²² Wo di tode gette wenda yi k'olliga doŋ k'ondige kundine ye, doŋ k'oro ye, doŋ siraro ye, wo doŋ parre ye baa. Di tode wenda yi ki wolla naabo ere tuuku toŋ maŋ ye, yi k'olliga molo k'assa massu ye. ²³ Di tode wenda yi ki wolla toore pitila ye. Kudic an k'olliga ye ette golla kule yi ziida, ette golla k'erewo ti ziida me. Geŋ aasa injino kono ti kaaga doŋ suuk ki tode geŋ, kane an jiire doŋ suuk adda duniya pay, wo ita duwo pay mi ti'n digge t'urzi kombidikadi. ²⁴ Wo di tode an d'uune puuzo ki nebiyagi, ki doŋ ki Raa, wo ki doŋ pay an ti'n wildite adda duniya.»

19

¹ Saŋ maŋ n'a illiga tarkuuse a kandaane aa golla ki doŋ duuru baadan. Golla gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Yoŋ Wede k'Uttiyadin. Daryika, toogo kane'ŋ ki yode Raazin. ² Yi dekkiyo booro derec ki diine. Geeger meeda boliyo, booratú yi-ti dikke kono doŋ siido ti ti'n nukke ti boliykatú. Tôwo ki doŋ naabadí yi-ti duuze a tode toŋ maŋ.» ³ Wo golla gette t'a ruute sey, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Saa ki geeger meeda ere an aa t'uuye gette ti koliyo ki daayum!» ⁴ Kane doŋ deero ada sire makumu pide ti seydi pide geŋ an di-dikke, an d'uttila a Raa wede i-guune a kaakido mozikadi, an'de: «Eyye! Aleluya! Kun amma Galmeega Raa.»

Ono ombide ki tarnaape ki seedu k'erewo

⁵ Ti kaakido moziko gette i d'ize golla, t'a ruute, t'ede: «Kune doŋ naabadí pay geŋ, kun amma Raazin, kune duwo pay deero sunni, kun i ottilo.» ⁶ Saŋ maŋ

n'a illiga tarkuuse aa golla ki don duuru baadan, i-durriyo aa ooye goole y'okko, wo aa eddiso mizzi. Golla gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa toogadi t'a jiiire pay, kono y'ombo mozikadi baa! ⁷ Ulbinj in iso unse wo in lekko t'unusuwo. In y'amma, kono onniyo ere Ulo Damu y'a seeda eddi t'iina, tode eddi tonj ti t'ikkima tuddutu. ⁸ An i d'eele kalle majjaane kamilenj i ralita wic wic. Kalle majjaane genj, i-kaza naabo ere ki diine ki donj ki Raa.»

⁹ Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki raana, unusuwo a kane donj soo an'ni wiiko a tarnaape seedu k'Ulo Damu.» Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Genj ono donj derec udde ti bize Raa.» ¹⁰ Manj n'a iire a zondj n'a dikke ki tam-madi, minj yonj y'o di ruute, y'ede: «K'oolo, k'o ottille ye, kono nunj tonj manj wede naabo aa kee, wo aa zembada donj umbe a ono donj Isa yi ruutite. Kee ki ottilo a Raa, kono ono donj Isa yi ruutite genj kane derec, kane genj minj ono donj Raa y'an ele a bize nebiyagi an di ruutite.»

Wede a ti gili a puzu tuware

¹¹ Sanj n'a wulle kandaane a t'ihina, wo i d'udfo puzu tuware. Wede a ti gili eego an yi waaku sundi «Wede Derec, yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa», yi dekkiyo booro wo yi deyyiso a urzi wede ki diine. ¹² Wo edayi i d'omilte aa uwwo, a eedi biibiyagi moziko, suma an riine a tuddi wendfa soo tonj yi ki ti suune ye, i ti suune yode si-idi. ¹³ Kallayi y'usso sulpiyo adda puuzo, wo an yi waaku sundi soo «Ono Raa.» ¹⁴ Asigiryagi a kandaane ti punzigi tuwardi an di y' daaniya, kallaganj tuwardi kar majjandani kamilenj. ¹⁵ Ti bizi i d'adfiya kasigara robbonj, ti tode

gette y'a oggipa ita duwo pay donj i giigira yode wo y'anni dokka ti toogo ere ki dalka maala. Yode batum y'a ti'n n'ayya aa an n'ayyu inni binj adda soole. Genj i-kaza kulkuwo Raa toogadi t'a jiiire pay. ¹⁶ A tukki kallayi wede goole wo a zindi an aa di riine suma ettiyo: «Yonj Galmeega yi jiiire pay wo Mozigo mozagi.»

Oombo a zumbi

¹⁷ Sanj manj n'a wulle maaleeka yi t'ihira ekki peedo. Y'a idili ti golla awwa a embi donj pay oppiyso awwa a kandaane, y'ede: «Kun'di kun t'ogiyi a oombo ere baadan Raa y'un ize! ¹⁸ Kun'di, kun ooma sey ki mozagi, sey ki deero k'asigiryagi wo ki asigiryagi, sey ki punzigi wo ki donj i gilo eego, sey ki donj pay bulagi wo bulagi ye, sey ki donj pay deero wo sunni.»

¹⁹ Sanj manj n'a wulle seysu, mozagi siido ti asigiryaganj an t'ugiyi ki deyyiso wede a ti gilo puzu ti asigiryagi. ²⁰ Seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi, an ti'n zidde. Wede i-t'ize tuddi aa nebi genj, yonj y'aaze suldi k'armika a daana seysu, injino donj an d'ede appuzu ki seysu wo an d'uttille undisadi genj, yi ti'n digge. Seysu ti yode genj an di'n ibi zeere adda k'olde oggiyo uwwo dala dala ti moonoo ki suupire. ²¹ Asigiryaganj donj aa guute, wede a ti gilo a puzu y'aa di'n iide ti kasigara ere adfiya ti bizi, wo embi an d'iimi seyzan an d'issite.

20

Ozzine dupu

¹ Manj n'a wulle maaleeka yi deegu ti kandaane a beezi kerle ki biza k'olde wede aakede buldume ti zinjiri meeda. ² Y'a ziida maaloogo, tod'te miipo ere ti kaaga Ere Sakiysa, tod'te Meeda siitandani, y'a ti-gitte ki ozzine

dupu. ³ Maaleeka yi-ti zidde adda k'oldfe wede aakede buldume biza y'a-t'ippe ti kerle wo y'a di nilde ti tiibi, kono maaloogo t'a ki dagge ita duwo ye bini a t'ida ozzine dupu. Saṅ maṅ yi-d'eeza ki peedo boolon.

⁴ Saṅ maṅ n'a wulle kaakidagi moziko, wo doṅ a ti gundite eego an an d'ele urzi ki dekkiyo booro. Wo soṅ n'a wulle undiyagi ki doṅ an ti dikkite awhaṅ kono an ruutite taaya k'Isa wo an di gizite ono Raa. Wo n'a wulle sey kane doṅ pay i k'uttile a seysu ye, a undisadi ye, wo appuzu ki seysu a zumbamaṅ umbo ise a beydaṅ toṅ maṅ. Kane geṅ an dibilde, an d'ooma moziko ti Almasi k'ozzine dupu. ⁵ Gette baldiya ere ki poone. Wo kane doṅ unto oṅgo an gi-di balda ye bini ozzine dupu a t'ida. ⁶ Unsuwo a kane doṅ uune baldiya ere ki poone kono kane doṅ ki Raa. Unto ere ki sirwe i-k'ede toogo ye a tukki kane me. Kane geṅ an t'isa doṅ sedefe ke ki Raa wo ki Almasi, wo an d'ooma moziko ti Almasi adda k'ozzine dupu geṅṅo.

Deyyiso ere ki dangu

⁷ Aame ozzine dupu geṅ i t'ingila maṅ, Meeda siitandani ti dangay an i-d'eeza ⁸ wo t'a engila daggiya duwo doṅ a kesiyagi pide ki siido, kane duwo geṅ sumbiyagan Goog wo Magoog* t'a ti'n t'ogiya ki deyyiso, d'urikadan t'aasa aa dolso k'ooye. ⁹ An t'iizigo t'adda siido pay, ume doṅ ki Raa an t'ugiyee an da t'an duule ti geeger ere Raa yi giyye gette pay. Wo de i diigo uwwu ti kandaane t'an igge kane doṅ i-duule doṅ ki Raa geṅ me. ¹⁰ Injino maṅ Meeda siitandani, ere daggiyadan, an ti zidde adda k'oldfe oggiyo uwwu dala dala ti moonoo ki suupire, a ume wede

seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi adda. An di dabira diddo oṅṅu ki daayum.

Booro ere k'ita

¹¹ Saṅ n'a wulle kaakido moziko meeda tuware kar, wo wede a ti guune eegoṅ, siido kane ti kandaane an t'umbe dokki ti daanadi me, wo wenda yi ki'n wulle ye baa. ¹² Saṅ maṅ n'a wulle doṅ i t'inda deero sunni an t'ihira a daana kaakido moziko. N'a wulle sey mattupiyagi ohinte, wo adda mattupiyagi geṅ an a ti riine naabo ere ki wede tuuku y'ize. Wo mattup soo ti doolo ohine pay, tode gette mattup ere ki lekkiyo. Wo doṅ i t'inda geṅ, wede iguune a kaakido moziko y'a dikke booradan a naabadan ere an ize raaniya adda mattupiyagi geṅṅo. ¹³ Bar t'an d'iize a doṅ i t'inda t'urzi tode me, unto toṅ t'an d'iize doṅ a beytu me, wo ume ki doṅ i t'inda toṅ doṅ anṅen y'an d'iize. Wo wede tuuku toṅ an'ni di dikke booradi a naabo ere y'ize. ¹⁴ Saṅ unto ti ume ki doṅ i t'inda geṅ, an di'n ibi adda k'oldfe oggiyo uwwu dala dala. Oldfe geṅ yon unto ere ki sirwe. ¹⁵ Wede tuuku sundi raaniya adda mattup ere ki lekkiyo gettiyo ye maṅ, an ti y' sedde adda k'oldfe oggiyo uwwu dala dala geṅṅo.

21

Kandaane ti siido aware

¹ Saṅ maṅ n'a wulle kandaane aware, siido toṅ aware, wo bar umbo kono kandaane wede ki poone ti siido ere ki poone kane an digge. ² Wo n'a wulle geeger ere kamilen, tode gette Zeruzalem aware ti deegu ti kandaane, Raa y'igibo an ti t'ikkimo aa erewo ti t'ikkima tudutu majjaanawa ti t'ette k'ume kulatu. ³ N'a il-liga golla awwa ettiyo ti kaakido moziko, t'ede: «Ankenṅo Boy Raa

* 20:8 20.8 Goog wo Magoog: I-kaza doṅ k'olmide Raa.

yon̄ a diine d̄uwo. Yode Raa batum y'a lekka ti kane, kane an t'isa d̄on̄z̄i wo yon̄ Raazan. ⁴ Aame geñ Raa y'a sippa zumarzan̄ pay a ume k'edayan̄. Unto umbo baa, m̄oolo umbo baa, d̄ollite umbo baa, dabar ton̄ umbo baa. Suldi d̄on̄ pay mazzini geñ an t'ingile.»

⁵ Mañ wede i-guune a kaakido moziko y'a ruute, y'ede: «Anken̄no suldi pay ni'n ize awardi.» Wo y'o di ruute, y'ede: «Ono en̄ ki ti'n raana, kono kane'n̄ d̄erec, d̄uwo an d'ambe eego.» ⁶ Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Geñ i t'ize baa! Nuñ sundó Alpa wo Omega, nuñ wede t'ume k'eesiyo wo ki d̄an̄gu ton̄ nuñ. Wede ôrme mañ y'edi ni di t'eela ahu ki waawiye yi siba. Ahuzó en̄ i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum. ⁷ Wede tuuku yi jiira mañ, suldizó pay en̄ ki yode. N'a t'isa Raazí wo yon̄ y'a t'isa ulo nuñ. ⁸ Wo a kane d̄on̄ dalwidí, d̄on̄ sooruzan̄ ki diine ye, d̄on̄ isiyo suldi d̄on̄ ulpi k'a ki wolle ye, d̄on̄ t̄owwo d̄uwo mirsi, d̄on̄ isiyo boliyo, kombidagi, d̄on̄ daaniya longayi wo d̄on̄ pay i lohito ono, kane pay geñ umayan̄ adda k'olde oggiyo uwwó d̄ala d̄ala ti moonó ki suupire. Ume geñ sundí unto ere ki sirwe.»

Zeruzalem aware

⁹ Maaleeka soo ti diine maaleekiyagi sarat d̄on̄ ti poone a beezan̄ kunzali sarat ôniyto ti dabar ere sarat ki Raa an di zibbite geñ, y'a iido wo y'o di ruute, y'ede: «K'edi, n'a di kiza erewo ere i seeda Ulo Damu.» ¹⁰ Unde Raa ti-t'úune adda k'addó, maaleeka y'a-n'umbe, y'a-ti n'ziipe eego mukkolo meeda wo sohoró, y'o di gize geeger ere kamilen̄, Zeruzalem. Tod' ti deegu ti kandaane, Raa yi t'igibo, ¹¹ ti-tooriyo ti toore wede ki

daryika Raa batum, tooratú aa ki mukkolo ere majjaanawa sundutú zasipe kere kereñ aa kaynaana. ¹² Geeger gette d̄ooliyo ti waaya mon̄gali dullan̄ wo awwa, boha bumbiyagutú'n̄ koomat makumu sire, wo maaleekiyagi koomat makumu sire an di boohiyo. A boha bumbiyagi geñ, an aa ti riin̄e suma soo soo ki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki d̄on̄ k'Izirayel geñno. ¹³ Boha bumbiyagi an di'n̄ ikke adó adó. Ki kese peedo koliyo adó, ki kese peedo k'ooriyo adó, ki kese k'awwa adó, wo ki kese d̄andí adó. ¹⁴ Waaya geeger gette an iiziga ekki mon̄gali koomat makumu sire d̄on̄ t'ume k'eesiyo i di seedu me, wo ekki mon̄gali geñ an aa ti riin̄ite sumbiyagi d̄on̄ zina k'Ulo Damu kane koomat makumu sire geñno.

¹⁵ Maaleeka wede o rootiyo geñ a beezí dalka dap ki dooziyo geeger, ti boha bumbiyagi, ti waaya mon̄gali gettiyo. ¹⁶ Geeger gette ki sohirko wo ki tontilko geñ, pay sohirkadan̄ kan̄ soo. Maaleeka y'a-duuze geeger gette ti dalka gettiyo, a iide dalka dupu koomat makumu sire, ki sohirko, k'awwa wo ki tontilko geñ, pay sohirkadan̄ kan̄ soo. ¹⁷ Waaya ton̄ y'a-duuze ki tontilko a iide oole meeda uto ada pide makumu pide. Maaleeka yi duuze aa dooziyo ere ki d̄uwo an di dooziyo. ¹⁸ Waaya gette an iiziga ti mon̄gali d̄on̄ majjandani aa ossoyo sundan̄ zasipe wo tode geeger batum ki dap daa kalsiya munda, kabibalbal aa kaynaana. ¹⁹ Mon̄gali d̄on̄ k'ita waaya geeger an zippe ti mon̄gali d̄on̄ majjandani. Mukkolo an ziipe ki poone sundutú zasipe*, ki sirwe sundutú sapir†, k'aduwe

* 21:19 21.19 Zasipe: I ralita aa ossoyo. † 21:19 21.19 Sapir: Bicici aa goriye. ‡ 21:19 21.19 Kalseduwan: Kilnowo. § 21:19 21.19 Emerood: Bicici aa soole.

sundutú kalseduwan†, ki pidíwe sundutú emerood§, ²⁰ ki paat sundutú sarduwan*, ki zoot sundutú kornaliin†, ki sarat sundutú kirizolit†, ki gessire sundutú beril§, ki gessat sundutú topaz*, ki koomat sundutú kirizopaz†, ki koomat makumu soo sundutú iyasent†, ki koomat makumu sire sundutú ametiste§. ²¹ Boha bumbiyagi koomat makumu sire genj, wede soj an ikkima ki d'ogoro tuwarwa kar kar. Wo erkiyagi d'oj deero adda geeger genj ki dap, daa kalsiya munda d'el'el aa kay-naañ.

²² Adda geeger gette ni ki wulle ye Boy Raa me, kono yode Galmeega Raa toogadí t'a jire pay, wo soj Ulo Damu kane ede, d'uwu an d'ottilso wo an di tamma a d'aana kane baa. ²³ Geeger gette i ki dehu peedo koo tere y'a ki ti toore d'oo ye, kono daryika Raa ti di tooriyo wo Ulo Damu binjatú. ²⁴ Ita d'uwu pay an d'ozira a tooratú wo mozagi pay a siido an d'etto ti laale mozikadanj a tode. ²⁵ Boha bumbiyagi a lekka ohinte daayum, kono ume daayum onñu, did'fo umbo. ²⁶ Doj ti ita d'uwu pay an i-d'etto a tode ti laale mozikadanj. ²⁷ Wo munda ganigi soo toj i k'etta ye k'adda geeger gette, ise wede isiyo suldi d'oj k'azzuru k'a ki wolle ye, ise wede lohito k'ono toj manj. Etta k'adda wede sundi raanja adda mattup ere ki lekkiyo ere k'Ulo Damu d'anjal.

22

¹ Sanj manj maaleeka y'o di y' gize ooye wede ahuzi i d'eliyo lekkiyo me. Ahuzi i ralita aa os-soyo wo i lohito pupuc ti kaakido

* **21:20** 21.20 Sarduwan: Teezowo aa ekke.

† **21:20** 21.20 Kirizolit: Bicici aa kilen.

§ **21:20** 21.20 Beril: Bicici aa derwe.

* **21:20** 21.20 Topaz: Bolile.

† **21:20** 21.20 Kirizopaz: Bicici aa dalbite.

† **21:20** 21.20 Iyasent: Teezewo boj.

moziko Raa ti Ulo Damu me. ² Wo ooye genj yi d'okko adda diine geeger, wo a kuukulu k'ooye i d'ud'fe undumu wede i d'eliyo lekkiyo, yi d'ehiyo adda k'ozzine tanj koomat makumu sire, a tere yi d'ehiyo d'ehiyo. Puutagi i d'eliyo beeko a ita d'uwu pay. ³ Adda geeger gette, munda wede Raa yi ti y' duude umbo.

Kaakido moziko Raa ti Ulo Damu t'aasa adda geeger gettiyo, wo d'oj naabo Raa an i-d'ottila. ⁴ An di y' wolla Raa t'edayanj wo sundi t'a koonaa raanja a zumbamanj. ⁵ Aame genj did'fo umbo, wenda yi ki deha toore pitila ye, ki peedo ye, kono toore Galmeega Raa y'an toora, wo an d'ooma moziko ti yode ki daayum. ⁶ Sanj manj maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ono enj kane'ñ d'erec, d'uwu an d'ambe eego. Galmeega Raa wede i d'eliyo Unde Kamilenj a nebiyagi genj, y'a igibo maaleekayi y'an di kize a d'oj naabadí suldi d'oj aana gopponj.»

Kama k'Isa

⁷ Isa y'a ruute, y'ede: «Kun ollo, nuñ gopponj n'ettiyo. Unsuwo a kane d'oj a seedu ono d'oj Raa y'igibo adda mattup ettiyo.»

⁸ Suldi enj, nuñ Zanj ni'ni wulle wo ono n'illiga ti kuudo. Wo aame suldi enj ni'ni wulle wo ono ni n'illiga manj, n'a iire a zoj maaleeka wede o di gize suldi genno. Manj n'a-dikke ni-d'ottile minj, ⁹ yonj y'o di ruute, y'ede: «Kee k'oolo, k'o ottile ye, ki ottilo a Raa! Kono nuñ toj manj wede naabo aa kee, aa zembada nebiyagi wo aa d'oj pay i seedu ono mattup enj adda k'addanj.»

¹⁰ Sanj manj y'o di ruute, y'ede: «Ono d'oj Raa y'igibo k'a ti n riine adda mattup ette, k'a ti t'ippa

† **21:20** 21.20 Kornaliin: Teezowo aa gulgilo.

§ **21:20** 21.20 Beril: Bicici aa derwe.

* **21:20** 21.20 Topaz: Bolile.

† **21:20** 21.20 Kirizopaz: Bicici aa dalbite.

† **21:20** 21.20 Iyasent: Teezewo boj.

§ **21:20** 21.20 Ametiste: Aa moymo.

adda ye, kono onniyo ere Raa yi dikke ki aaniya suldi gette, tod'te goppon. ¹¹ Wede ki diine ye genj, i-d'onko k'isiyo munda wede ki diine ye, wo wede isiyo suldi ganigi genj, i-d'onko k'isiyo suldi ganigi. Wo de wede ki diine genj, i-d'onko k'isiyo munda wede ki diine, wo wede kamilen genj, i-d'onko ki lekkiyo kamilen.»

¹² Isa y'a ruute, y'ede: «Kun ollo, nun goppon n'ettiyo, n'a t'ambo a beezó munda wede ni dehu n'un t'eley a naabo ere kun ize, wede tuuku ton y'a t'ooney a naabadí naabadí. ¹³ Nun sundó Alpa wo Omega, nun wede ki poone wo k'ita ton nun, nun wede t'ume k'eesiyo wo ki dangu ton nun.»

¹⁴ Unsuwo a kane donj kalla-gan opilso, kane genj an d'ede urzi k'ettiyo k'adda geeger ti biza bumbu wo k'ombo k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo. ¹⁵ Wo oopa ti paate donj isiyo suldi donj k'a azzira, kombidagi, donj boliyo, donj tôwwo duwo mirsi, donj i daaniya lonjayi, wo donj pay i geyyiso lohito k'ono wo an di lohito!

¹⁶ Nun Isa n'a igibo maaleekayó kono suldi genj y'an ti'n kizite a kane donj ogiysito ti sundó. Nun

n'uddo ti biza bumbu mugiyó Dawut, nun moole biza soohe wede omilte wic wic genno.»

¹⁷ Unde Kamilen kane ti erewo ere i seeda* an di ruute, an'de: «K'edi!»

Wede ono genj yi'n ollige man, y'a roote kay: «K'edi!»

Wede orme man y'edi, yi dehu man ni di t'eela ahu donj i d'eliyo lekkiyo, yi siba ki waawiye.

Ono donj ki dangu

¹⁸ Nun Zan, n'un ondirso a kune donj pay ollige ono donj Raa y'igibo wo n'a ti'n riine adda mattup ettiyo: Aame wede y'a unka munda t'eedí man, dabar ere ni riine adda mattup ette Raa yi di-t'aagila kay. ¹⁹ Wo ono donj Raa y'igibo wo n'a ti'n riine adda mattup ette, wede tuuku yi iidiba munda boolon man, Raa yi ki t'ela ye kay aggadí ere k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo a duwo me, wo k'adda geeger ere kamilen aa an riine adda mattup ette, yi k'etta ye.

²⁰ Wede yi'ni suune adda k'addí suldi enj derec genj, y'ede: «Eyye, nun goppon n'ettiyo!» Eyye! Genj i t'iso! K'edi Galmeega Isa!

²¹ Beeko ere ki Galmeega Isa ti koono ti kune pay.

* 22:17 22.17 Erewo ere i seeda: I-kaza donj pay i ziipe addan a Isa.